

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
KAMU YÖNETİMİ PROGRAMI
DOKTORA TEZİ

**POLİSİN KENT GÜVENLİK UYGULAMASI
VE
YÖNETİM MODELİ**

Güven ŞEKER

Danışman
Prof. Dr. Zerrin TOPRAK KARAMAN

2009

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
KAMU YÖNETİMİ PROGRAMI
DOKTORA TEZİ

**POLİSİN KENT GÜVENLİK UYGULAMASI
VE
YÖNETİM MODELİ**

Güven ŞEKER

Danışman
Prof. Dr. Zerrin TOPRAK KARAMAN

2009

Yemin Metni

Doktora Tezi olarak sunduğum “.....
.....
.....” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı dűşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gűsterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

.../.../.....

Adı SOYADI

İmza

DOKTORA TEZ SINAV TUTANAĞI

Öğrencinin

Adı ve Soyadı :
Anabilim Dalı :
Programı :
Tez Konusu :
Sınav Tarihi ve Saati :

Yukarıda kimlik bilgileri belirtilen öğrenci Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün tarih ve Sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Lisansüstü Yönetmeliğinin 30.maddesi gereğince doktora tez sınavına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini dakikalık süre içinde savunmasından sonra jüri üyelerince gerek tez konusu gerekse tezin dayanağı olan Anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI OLDUĞUNA O OY BİRLİĞİ O
DÜZELTİLMESİNE O* OY ÇOKLUĞU O
REDDİNE O**

ile karar verilmiştir.

Jüri teşkil edilmediği için sınav yapılamamıştır. O***
Öğrenci sınava gelmemiştir. O**

- * Bu halde adaya 3 ay süre verilir.
** Bu halde adayın kaydı silinir.
*** Bu halde sınav için yeni bir tarih belirlenir.

Tez, burs, ödül veya teşvik programlarına (Tüba, Fulbright vb.) aday olabilir. Evet
Tez, mevcut hali ile basılabilir. O
Tez, gözden geçirildikten sonra basılabilir. O
Tezin, basımı gerekliliği yoktur. O

JÜRİ ÜYELERİ

..... Başarılı Düzeltme Red İMZA
..... Başarılı Düzeltme Red
..... Başarılı Düzeltme Red
..... Başarılı Düzeltme Red
..... Başarılı Düzeltme Red

ÖZET

Doktora Tezi Polisin Kent Güvenlik Uygulaması ve Yönetim Modeli Güven ŞEKER

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Kamu Yönetimi Programı

Bu güne kadar polis ve polislik konuları ile ilgili yapılan çalışmalarda polis kavramsalının gelişimi üzerinde pek durulmamıştır. Çalışmamızda kavramsalın gelişimi kamu yönetimindeki gelişimler bağlamında değerlendirilerek, geniş olarak ortaya konmuş bu yol ile ileride gidilebilecek sosyal gerçeklik noktalarına ulaşmaya çalışılmıştır.

Çalışma ülkemiz güvenlik yapılanmasında var olan bir sistem olan Çarşı ve Mahalle Bekçiliğini mahalle ölçekli, uluslararası uygulamaların ışığında ele alan, bir model olarak yeniden ortaya konması yolu ile güvenlik yapılanmasına mahalli ölçekli yeni bir açılım sağlayabilecek, yerelleşme uygulaması olarak ele almıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde polis kavramı ve gelişimi tarihsel süreç içinde ele alınarak, suç ve polis uygulamaları bağlamında etraflıca değerlendirilmiş ve polis kavramının toplumsal yapı ve kamu yönetimi bilimi gelişimi bağlamında ilerlemesi ortaya konmuştur.

Bu kapsamda çalışmanın ikinci bölümünde kriminoloji kavramı, suç korkusu ve suç önleme konuları etraflıca ele alınmıştır. Suç kavranının güvenlik görevlileri tarafından algılanması ve bu doğrultuda önleme stratejilerinin geliştirilmesi etraflıca ele alınmıştır.

Üçüncü bölüm kent, kent kavramında güvenlik ve toplumun güvenliğe desteği konuları, polislik yaklaşımları bağlamında detaylandırılarak ortaya konmuştur. Kent alanında polisin yeni yaklaşımı olarak ortaya konan toplum destekli polislik kavramı ele alınmıştır.

Dördüncü bölümde modelin odağında olan mahalle, çarşı ve mahalle bekçileri ve geliştirilen model ele alınmıştır. Özellikle mahalle kavramının dünü, bu günü ve yarını Batı ülkelerinden örnek yapı ile belirtilmiştir. Mahalle de görev yapacak olan Çarşı ve Mahalle Bekçisinin yeni modeli etraflıca ele alınmıştır.

Sonuçta çalışmada ele alınan tüm kavramlar ve yaklaşımların ülkemiz açısından değerlendirilmesi ve önerilen yönetim modelinin çalışma ışığında sağlayacağı fayda belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çarşı ve Mahalle Bekçisi, Polis, Kent Güvenliği, Mahalle, Toplum Destekli Polislik.

ABSTRACT

Doctoral Thesis

Police's Urban Security Practice and An Administration Model

Güven ŞEKER

**Dokuz Eylül University
Institute of Social Sciences
Department Public Administration
Public Administration Program**

Researchers have not focus on police and policing concepts` improvement in their works up to today. In this work we evaluate the concept of growing under the light of public administration improvement, with this way we try to reach the further contemporary social reality points in the futures` perspective.

In this work already there is a system in the security structure which is called Bazaar and parish watchman; we try to lighten this concept under international practice, to put forth a model for consideration that will remind again and also will support the new parish criterion perspectives which are considered as decentralization practice in it.

In the first part of the work police concept and its improvement has been considered in historical perspective and to evaluate thoroughly in crime and police practice and we put forth the police concept's improvement in the developing of social construction and public administration science for consideration.

In this respect the second part of work is took up thoroughly criminology concept, fear of crime and crime prevention. To perceive of crime concept by the security officer and in this direction to develop the crime prevention strategies are taken up.

In the third part of the study urban, in urban concept security and the community supporting to security issues are brought up in detail in policing approach. Community policing concept that has been produced as new approach in the urban field, is taken up.

In the fourth part of study parish in the focus of model, Bazaar and parish watchman and developed model are taken up. Especially the concept of parish past, contemporary and tomorrow's are put forth consideration with examples from western countries. Te new model of bazaar and parish watchman is taken up in detail who will charge officer with to protect the parish.

At the conclusion all concepts and approaches are evaluated from our country's point of view and the benefit of the model of administration has been put with the help of work.

Key Words: Bazaar and Parish Watchman, Police, Urban Security, Parish, Community Policing.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR	xii
TABLO LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

POLİSLİK KAVRAMININ GELİŞİMİ	6
1.1 Kavram Olarak Polis ve Polislik	6
1.2 Polis ve Polislik Kavramının Tarihsel Geçmişi	8
1.2.1 Modern İngiliz Polisliği.....	11
1.2.2 Londra Metropolitan Polisi.....	15
1.2.3 Amerikan Kentlerinde Çatışmacı Hareketlilik ve Güvenlik (1660 -1840 Dönemi).....	16
1.2.4 Politik Bölge (1840 – 1920 Dönemi)	19
1.2.4.1 Polis: Yönetimsel Yanlılıklar	19
1.2.4.2 Kentte Çatışmacı Hareketlilik	21
1.2.5 Profesyonel Bölge (1920 - 1970 Dönemi).....	22
1.2.5.1 İlerleme Hareketinin Etkileri.....	23
1.2.5.2 Kamu Yönetimi Bilimi ve Polislik	24
1.2.5.3 Yeni Teknolojiler ve Polislik	24
1.2.5.4 Hukuki Yönelimlerin Değişmesi.....	25
1.2.5.5 Yurttaşlık İlkeleri ve Polis Reformları	26
1.2.5.6 Suçun Artması, Yabancılaşma ve Kentte Çatışmacı Hareketliliğin Neden Olduğu Değişme	30
1.2.5.7 Profesyonel Yenilik (Reform) Modeli.....	33
1.2.5.8 Polis Düşüncesindeki Değerler Dizisinin Değişimi	36
1.2.5.9 Tam Doğru İnançlarına Bağlı (Orthodoxy) Periyotta Kamu Yönetimi ve Polis Yönetimi	39
1.2.5.9.1 Hawthorn Deneyleri.....	39

1.2.5.9.2 İnsan İlişkileri Okulu	40
1.2.6 Amerikan Polisliğinin Toplumsal Dönemi	42
1.2.6.1 Korku ve Suç	43
1.2.6.2 Toplumsal Dönemde Geliştirilen Yeni Bir Tanım	44
İKİNCİ BÖLÜM	
KRİMİNOLOJİ, SUÇ KORKUSU VE SUÇ ÖNLEME	46
2.1 Kriminoloji Kavramı	46
2.2 Suç Korkusu	48
2.2.1 Suç Korkusu, Toplum Destekli Polislik ve Yaşam Kalitesi	50
2.2.2 Suç Korkusunu Azaltmak İçin Sıfır Tolerans Uygulaması	56
2.2.3 Suç Korkusuna İstatistiksel Bakış	61
2.2.3.1 Suçluların Profili	61
2.2.3.2 İngiltere, Galler ve Kanada Bağlamında Suçun Değişen Görünümü (Yaygınlık, Çeşitler ve Eğilimler).....	63
2.2.4 Suçtan Kim Korkar.....	67
2.2.4.1 Cinsiyet	68
2.2.4.2 Yaş	69
2.2.4.3 Suçla İlgili Geçmiş Tecrübeler.....	70
2.2.4.4 Coğrafya.....	71
2.2.4.5 Etnik Köken ve Kültür	71
2.2.4.6 Diğer Değişkenler.....	72
2.2.5 Suç Korkusuna Karşı Tepki.....	72
2.2.5.1 Vatandaş Tepkisi	72
2.2.5.2 Polis ve Yönetici Tepkisi	73
2.2.5.3 Politika Değişikliği Yoluyla Hükümetin Tepkisi.....	75
2.2.5.3.1 Genç Adalet Stratejisi	76
2.2.5.3.2 Şarhlı Salıverme Değişiklikleri ve Riskli Suçlu Yasası.....	77
2.2.5.3.3 Toplumun İhbarı	78
2.3 Suçun Önlenmesi ve Suç Önleme Stratejileri.....	78
2.3.1 Suçun Önlenmesi	78
2.3.2 Suç Önleme Stratejileri.....	81
2.3.2.1 Durumsal Suç Önleme	83

2.3.2.1.1 Savunulabilir Mekan Teorisi	96
2.3.2.1.2 Çevresel Düzenleme İle Suçu Önleme ve Savunulabilir Alanlar ...	97
2.3.2.1.3 Sert ve Yumuşak Durumsal Suç Önleme	98
2.3.2.1.4 Utanma ve Diğer Etkiler	101
2.3.2.1.5 Durumsal Suç Önlemeye Yönelik Eleştiriler (Suçun Nakli).....	102
2.3.2.1.6 Durumsal Suç Önleme Planının Uygulama Örnekleri.....	104
2.3.2.1.6.1 Fort Lavderdale, Florida.....	105
2.3.2.1.6.2 Cincinnati, Ohio	106
2.3.2.1.6.3 Güvenli Kentler Programı, İngiltere ve Galler	108
2.3.2.2 Suçluluğun Önlenmesi.....	110
2.3.2.2.1 Kentleşme Politikası	112
2.3.2.2.2 Sağlık Politikası.....	113
2.3.2.2.3 Aile Politikası	114
2.3.2.2.4 Eğitim politikası.....	118
2.3.2.2.4.1 Okul Zorbalığını (Bullying) Önleme Projesi, Norveç.....	119
2.3.2.2.4.2 Gençlik politikası	119
2.3.2.2.5 İstihdam (İş Bulma/Verme ve İşte Tutma) Politikası	121
2.3.2.2.6 Sosyal Bağlanma Teorisi.....	122
2.3.2.3 Toplum Temelli Suç Önleme	123
2.3.2.3.2 Toplumun Kendini Savunması	127
2.3.2.3.3 Komşu Gözetimi.....	128
2.3.2.4 Toplumun Gelişmesi ve İşbirlikçi Suç Önleme	131
2.3.3 Suç Önleme Stratejilerinin Uygulanması	134
2.3.4 Etkili Suç Önleme Stratejileri Geliştirme	137
2.3.4 Türkiye’de Suçun Önlenmesi	141

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KENT, KENT GÜVENLİĞİ VE GÜVENLİĞE TOPLUM DESTEĞİ	144
3.1 Kent	144
3.1.1 Kentleşme-Kentlileşme	149
3.2 Güvenlik ve Kent Güvenliği Kavramı	152
3.2.1 Güvenlik ve Özel Güvenliğin Kamu Alanında Çekici Hale Gelmesi.....	159
3.3 Güvenliğe Toplum Desteği (Toplum Destekli Polislik).....	165

3.3.1 Toplum Destekli Polislik Düşüncesinin Ortaya Çıkması	171
3.3.2 Toplum Destekli Polislik Düşüncesi: Temel Varsayımları ve İlkeleri.....	175
3.3.2.1 Polis Felsefesi, Polislik ve Suç.....	177
3.3.2.2 İş	179
3.3.2.3 Kurumsal Konular	183
3.3.2.4 Memurların Profesyonelliği	186
3.3.2.5 Toplum Destekli Polislik Düşüncesi İle İlgili Değerlendirme.....	189
3.3.3 Toplum Destekli Polisliğin Etkileri ve Gerçeği Ölçme Çabaları.....	191
3.3.4 Polislin Mahalle Odaklı Görev Alanı	193
3.3.4.1 Toplum Odaklı Polislik.....	193
3.3.4.1.1 Toplum Odaklı Polisliğin Gelişimi.....	195
3.3.4.1.1.1 Problem Odaklı Polislik	196
3.3.4.1.1.2 Çok Kurumlu Yaklaşım.....	200
3.3.4.1.1.3 Komşuluk Gözetimi	201
3.3.4.1.2 Toplum Destekli Polis Faaliyetleri	204
3.3.4.1.2.1 Toplum Destekli Polislik ve Polis Fonksiyonları	204
3.3.4.1.3 Mahalle Ortamında Hizmet Dağıtımında Çeşitlilik ve Vaka Çalışmaları	206
3.3.4.1.4 Geleneksel Polis Memuru Davranışındaki Değişim.....	208
3.3.4.1.4.1 Toplum Destekli Polislik Faaliyetlerinde Polis Davranışının Karşılıklı İlişkileri	210
3.3.4.1.4.1.1 Birey Düzeyindeki Özellikler	211
3.3.4.1.4.1.2 Toplum Destekli Polisliğe Yönelen Polis Tutumları	212

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MAHALLE, ÇARŞI VE MAHALLE BEKÇİLİĞİ VE YÖNETİM MODELİ219

4.1 Mahalle Kavramı	219
4.1.1 Mahalle Yönetimi.....	221
4.1.1.1 Mahalle Yönetiminin Tarihi Gelişimi	222
4.1.1.1.1 Cumhuriyet Öncesi Mahalle Yönetimi	224
4.1.1.1.2 Cumhuriyet Sonrası Mahalle Yönetimleri	228
4.1.1.2 Mahalle Yönetiminin Hukuki Durumu.....	231
4.1.1.3 Mahalle İdaresinin Organları ve Yönetiminin Görevleri.....	232

4.1.1.4 Mahalle Yönetimi ve Yeni Ufuklar	234
4.1.1.5 Batıda Mahalle Yönetimi	238
4.1.1.5.1 Neden Mahalle Yönetimine İhtiyaç Duyulur?	241
4.1.1.5.2 Süper Kapıcı ve Bekçi.....	247
4.1.1.5.3 Polisin Mahalle Yönetiminde Rolü.....	249
4.1.1.5.4 Mahalle Yönetimi Sistemi, Alınan Dersler ve İlerisi.....	250
4.1.2 Mahalle Yönetimi ve Güvenlik İlişkisi	251
4.1.2.1 Osmanlıdan Günümüze Mahalle Bağlamında Güvenlik Anlayışı	252
4.1.2.2 Mahalle Güvenliğinde Çarşı ve Mahalle Bekçileri	256
4.1.2.2.1 Çarşı ve Mahalle Bekçileri'nin Geçmişi ve Bugünü	259
4.1.3 Kentte Mahalle Ölçekli Güvenlik Yönetim Modeli (Modern Çarşı ve Mahalle Bekçiliği)	267
SONUÇ.....	272
KAYNAKÇA.....	284

KISALTMALAR

akt.	Aktaran
A.B.D.	Amerika Birleşik Devletleri
bkz.	Bakınız
CKİO	Cincinnati Kent İskan Otoritesi
ÇDSÖ	Çevresel Düzenleme İle Suçu Önleme
DSÖ	Durumsal Suç Önleme
İSA	İngiltere Suç Araştırmaları
md.	Madde
s.	Sayfa No
ss.	Sayfa Aralığı
TDP	Toplum Destekli Polislik
vb.	ve benzeri
yy.	Yüz yıl

TABLO LİSTESİ

Tablo 1 : Poliste Kayıtlı Suçlar (1997)	64
Tablo 2 : Poliste Kayıtlı Suçlar (1997)	65
Tablo 3: İSA'nin işlenen suç tahminleri ve poliste kayıtlı suçlarla karşılaştırması ...	66
Tablo 4: Clarck ve Homel (1997) 'in DSÖ ile ilgili sınıflandırması	86
Tablo 5: Suç önlemede Sykes ve Matza (1957) ve Bandura (1976;1977) yaklaşımlarının karşılaştırması	89
Tablo 6: Durumsal teknikler ile ilgili öneriler	100
Tablo 7: Durumsal Suç Önleme Matrisi	106
Tablo 8: Toplum destekli polisliği stratejik olarak geleneksel polislikten ayıran öğeler	174
Tablo 9: Toplum Destekli Polis Memurları faaliyetleri	205

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1: Jane Jacobs (1961) Yaklaşımı129
- Şekil 2: Modern Çarşı ve Mahalle Bekçi sisteminin düşünölen örgötsel yapısı270

GİRİŞ

Artık günümüzde vatandaşların hayat kalitesini arttırmak amacı ile polislerin kendilerini topluma daha fazla hizmet etme baskısı altında hissetmesi polisler açısından hizmet kalitesini ve etkinliğini artırma bağlamında çok önemli bir gereklilik halini almıştır. Bu nedenle kent yönetiminde bulunan ve karar verici polislerin vatandaşlar açısından onlarında kabul edebileceği güvenlik stratejilerini ortaya koymaları beklenmektedir. Günümüzde polis sosyal kontrolü sağlamak için kapalı devre televizyon teknolojileri ve gizli servis metotlarını kullanmaya başlamıştır. Diğer yandan vatandaşlar da kendi sübjektif güvenlik hislerini yükseltmek için yine polis otoriteleri veya giderek büyüyen özel güvenlik hizmetleri alanlarından öğrendikleri uygun teknolojik ve davranışsal stratejileri uygulamaktadırlar; Güvenlik kilitleri, alarm sistemleri ve pencere ızgaraları özel hayatın güvenliği için temel güvenlik araçları olarak kabul edilmektedir. Bilgisayar teknolojisinin kullanımı ile bu kaleleştirilmiş anlayış “fortress mentality” evleri kale haline getirmektedir. Diğer yandan insanlar kamu alanlarında, yer ve alanlar ile kısmi zihni haritalar geliştirmişler ve bunlar onların daha güvende olduklarını düşünmelerini sağlayarak da başkalarının onlardan uzak durmasını sağlamaktadır.

Suç ve sapma ile ilgili değişik yaklaşımlar ve açıklamalar getirildiği gibi bunun yanında suça tepki ile ilgilide yaklaşımlar bulunmaktadır. Ne yazık ki suç önleme stratejileri üzerine yapılan tartışmaların çoğu, çoğunlukla suç göstergeleri üzerine yoğunlaşmaktadır (suç, suçlular üzerinde ve sosyal sapmanın kontrolü ile suçlular için uygun yaptırımların uygulanması gibi). Bu tartışma esas olarak uyma normu dünyasında hukuk tabanlı düşünülmeyen sosyal gelişim yaklaşımları etrafında dönmektedir. Bu durum aynen madeni paranın iki yüzü gibi toplumun bu konuda deneyimli ya da deneyimsiz alanlarından çıkarılır. Bunun yerine suç önleme teması sosyal bilimlerin geniş kavramsal alanı içinde gömülü olarak bulunmaktadır. Politik bilimler, kriminoloji, kent çalışma disiplinleri suç önlemenin yeni stratejileri üzerinde benzer şekillerde çalışmaktadırlar. Bu çalışmalar kamu alanında meydana gelen veya gelme ihtimali bulunan hırsızlık, yankesicilik ve evden hırsızlık gibi suç türleri üzerine yoğunlaşmaktadırlar. Bunlardan başka kriminal davranış sayılmayan

yinede kısmi tehdit olarak sayılabilecek suçları da hesaba katmalıyız, kişisel zarar verme, dilendirilmek, gürültü, kamu alanında düzene uymama, bunun gibi suç önleme stratejisinde aktör üzerine dikkati çekip, yoğunlaşarak sınıflandırma yapmak da mümkündür. Sadece kriminoloji ile değil kent çalışmaları ile öznel soruların sorumluluğunu da hissederek suç önleme stratejilerine bağlı kalarak değerlendirmeler yapılabilir. Geleneksel olarak suç önleme stratejilerinde vatandaşlar ve polis kuvvetleri sorumluluk, yükümlülük almaktadırlar. Strateji bireysel olarak yasal ve teknik olasılık durumlarına göre sistemi ortaya koymaktadır. Polis tarafından yapılan çalışmalardan “Sıfır tolerans” çalışması gibi (Newyork belediye başkanı Giuliani’nin yönetiminde görülen) bireylerin bireysel haklarını savunması, bireyin adaleti kendi eline alarak adaleti ortaya koymaya çalışması elbette suç önlemenin en temel ve basit sunumunu ifade eder. Bu durum şu sonuca götürür, kontrolün olduğu yerde yapı polis tarafından sağlanır, birbirinden ayrılmış ve düşmanca davranış içinde olan toplumlarda alternatif suç önleme programları ile diğer aktörler konu içine çekilmeye çalışılır, kent meclisi, mimarlar, kent plancıları, kamu yöneticileri, ev edindirme birlikleri (kooperatifler), sigorta şirketleri ve diğer örgütler gibi. Tüm bu yapılar karmaşık ve farklılaşmış sivil toplumun suç önleme stratejisinde önemli rol almasını sağlayacaktır.

Çalışmamızın birinci bölümünde batıda gelişen polislik kavramının derinlemesine analizi yapılmıştır. Ayrıca çalışmada polislik denildiğinde literatürde modern öncüler olarak da görülen İngiliz ve Amerikan polisleri ifade edilmektedir. Bu yaklaşımın birinci nedeni çoğu konuda model olarak alınan batı tarzı sistemler ve polis sistemi batıda gelişimi çalışmamıza ciddi ışık tutan yansımaları neden olabilecektir. İkinci olarak zaten ülkemizde kendi polis tarihimiz ile ilgili birçok çalışma yapılmaktadır, bu bağlamda batı polisinin çıkış kaynaklarını öğrenmek sistemi geliştirme anlamında önemli fırsatlar sunabilecektir.

Kent hayatında (toplum yaşamında) polisin görevlerinin eksiksiz bir liste halinde sayılması mümkün olmamakla beraber çağımızda polise biçilen temel rol ve görevler şunlardır: can ve mal güvenliğinin sağlanması, kamu düzeni ve toplumsal huzurun temin edilmesi, suçları önlemek, suçluları yakalayıp adalete teslim etmek,

mağdura yardım etmek, Anayasal hakların ve hukuk kurallarının uygulanmasını sağlamak, kişi haklarının korunmasını sağlamak vb. (Kavgacı, 1997:31). Görüldüğü üzere polis kurumu temelde suç ve suçla mücadele odaklı çalışması gereken bir kurum olarak değerlendirilmektedir. Bizde çalışmamızda Polisin Kent Güvenlik Uygulaması ifadesinde polisin suç ve suçla mücadelede kullanılan stratejilerini ortaya koyacağız. Özellikle çalışmanın ikinci bölümünde polisin suç ve suçlu ile mücadelesinde toplumun suç korkusu temelli geliştirilen suç teorileri üzerinde durulacak, kentte yapılan mücadelenin polis boyutlu yön ve yöntemleri ortaya konacaktır.

Üçüncü bölümde ortaya konacak toplum destekli polislik yaklaşımının, çalışmada ortaya konacak model önerisinin ilham kaynağı ve yapı taşlarını ortaya koyacağı düşünülmektedir. Aslında modern polislik uygulamaları toplum destekli polislik uygulamalarının ortaya atılmasından sonra renklenmeye başlamıştır. Artık polis daha sosyal, problem boyutlu, bilimsel ve teknik çalışmaya başlamış çoklu disiplinli uygulamaları ve toplumda kurmaya çalıştığı çoklu aktörlü yapısı ile toplumsal yapı içinde suça karşı daha güçlü koruma ve kolama kalkını oluşturmuştur. Kent, kendi bünyesinde meydana gelen farklı hareketleri denetleyebildiği ölçüde bir bütünü temsil eder. Mekânın örgütlenmesi bu denetimi gerçekleştirmeye yöneliktir (Hamamcı, 1981:180). Kent bu yapısı ile güvenlik bağlamı ele alınıp değerlendirilmesi birbirleri ile tam olarak örtüşen iki kavramı ifade etmektedir. Çünkü güvenlik de kavram içinde bir kontrolü, korumayı barındırır. Bu anlamı ile yapılan çalışmada ele alınan kavramlar birbirleri ile örtüşen durumu ifade etmektedir.

Dördüncü bölümde mahalle kavramı ele alınmaktadır, bu anlamda mahalle kavramı dünü ve bu günü ile ortaya konacaktır. Osmanlıda mahallenin kent içindeki yerine baktığımızda öncelikle dikkat çekici hususun mahallenin belli bir sistem dahilinde işleyen idari bir birim olmasıydı. Söz konusu idare sistemiyle kentlerde sorun teşkil edecek hususlar fazla büyümeden ilk basamak sayılabilecek yerde büyük oranda engellenmiş oluyordu. Osmanlı mahallesindeki güvenlik yaklaşımı bize çalışmada yeni açılımlara ulaşabilmemiz için kaynak teşkil edecektir. Mahalle

boyutlu polis uygulamalarına yeni bir açılım sağlayabilecektir.

Moda hali ile güvenlik faaliyetlerinin koruma ve kollama boyutlu hizmetlerinin özel güvenliğe devrinin güncel ve moda kabul edildiği bir durumda mahalle ölçekli güvenlik yaklaşımı biraz itici bir yaklaşım gibi görünebilecektir; çalışmada ayrıca özel güvenlik faaliyetlerinden bahsedilmesi, farklı boyutta bakış açısı kazandıracaktır. Ortaya konan güvenlik yönetim modelinin kamuya verilen güvenlik hizmetinin toplumun tüm kesimlerinin herhangi bir bedel beklemeksizin (veya kamunun da katkısı olacak düşük bedellerle) kent alanında kendilerini güvende hissedebilecekleri, ekonomik varlıklarının yanında huzur ve esenliklerini sağlayabilecek bir yapının önemini ortaya koyacaktır.

Yerinden yönetim savunucuları veya merkezden yönetim karşıtları, genel dış politika ile iç ve dış güvenlik hizmetlerinin yerinden yönetilemeyeceğini, dolayısıyla özerk yönetim sistemine tamamen geçilse bile, bu hizmetlerin merkezden verilmesi gerektiğini savunurlar. Aslında genelde bu hizmetler yerinden yönetim sistemi ile verilemeyecek özellikte değildirler. Burada dikkate alınması gereken konu günümüz Türkiye'sinde ve mevcut sosyo ekonomik ve politik şartlarda emniyet teşkilat'ının kısa vadede yerinden yönetim sistemine kavuşturulamayacağıdır (Aydın, 2001:75). Genel güvenlik açısından bu yaklaşım doğru olsada yerel güvenlik ihtiyaçları yadsınamayacak kadar önemli ve gerekli ihtiyaçlardandır. Bu doğrultuda önerdiğimiz yaklaşımın yerel ihtiyaçları karşılaması ve vatandaşlara yerel güvenlik boyutlu huzur ve sükunu temin edeceği düşünülmektedir.

Poliste reform hareketi her zaman için olumlu sonuçlar ortaya çıkarmayabilir. Önerilen yasalar her şartta çalışmayabilir. Polis hizmetlerinde yeni düzenlemeler alınırken organizasyonlardaki yönetim anlayışı, personelin görev anlayışı, polis/halk ilişkilerinin seviyeleri dikkate alınmalıdır. Polis reformunda temel tavsiyeler şunlardır; polis hizmetlerinin merkezi anlayıştan yerel yapıya dönüştürülmesi polis hizmetlerinde toplumsal katılım sağlanması, polis hizmetlerinde verimli olabilmenin ön şartı olarak kabul edilmektedir. Demokratik bir toplumda polisin sorumluluk anlayışı, toplumsal temsil ve katılımı

gerçekleştirilebilir. Katılım ve temsil anlayışının olmadığı toplumlarda demokratik polisliğin gerçekleşmesi mümkün değildir (Kavgacı, 1997a:625-626). Bu doğrultuda kentteki en küçük yapı olan mahalle boyutlu bir güvenlik örgütlenmesi demokratik polislik yaklaşımına götüren bir bağlantı noktası olabilecektir.

Çalışmamızda polis, kriminoloji, suç korkusu, suç önleme kavramları kent ve modelimizin alanını oluşturacak olan mahalle kavramı ayrı ayrı çalışma içinde ortaya konacaktır. Ayrıca bu üç kavramın evrimini ortaya koymanın çalışmanın ana temasını aydınlığa kavuşturacağı düşünülmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

POLİSLİK KAVRAMININ GELİŞİMİ

1.1 Kavram Olarak Polis ve Polislik

Polis sözcüğü, Yunanca politeia, Latince politia sözcüklerinden türemiştir. Fransızca ve İngilizce police, Almanca polizei, İtalyanca polizia olarak ifade edilmektedir. Polis kavramı köken olarak eski Yunanca'da politika anlamında kullanılmıştır. Başlangıçta site ve kentleri, kentteki devlet ve hükümet faaliyetlerini ve yönetimi ifade etmekteydi. Bu anlamda polis deyimi, sitenin tüm kamu hizmetlerinin karşılığı olarak kullanılmıştır. Eski Yunan'da kent veya kent karşılığı kullanılan polis, daha sonra anlamını genişleterek kent teşkilatı ve devlet yönetimi gibi anlamlara gelmeye başlamıştır. İngilizce'deki "police" ve Türkçe'deki "polis" kavramları kökeni bunlar olsa da günümüzde güvenlik gücü anlamında kullanılmaktadır (Aydın,1996:5). Polis kavramının bu gün her disiplin ile ortak çalışması önceden kavrama yüklenen kamu hizmetlerinin tümü düşüncesinden kaynaklanmaktadır.

Kolluk (zabıta ya da polis) kavramı, eskiden beri toplumda düzeni sağlamak ve korumak için devletin (idare'nin) sahip olduğu bir gücü simgeler. Bu güç, idare hukukundaki "kamu gücü" nün bir yansımasıdır. Sözcük olarak kolluk, hem bir "idari etkinliği" hem de bu "etkinliği yürüten görevlileri" ifade eder (Akgüner, 2003:195). Polis kavramı, genel olarak "teşkilat", "fonksiyon", ve "personel" olmak üzere üç anlamda kullanılmaktadır. Genel kabul gören tanım polisin öncelikle toplumsal düzeni koruyan bir kurum olduğudur (Aydın, 1996:5-6). Polisin bu anlamdaki görevi koruma ve kollama faaliyetini içerir.

Hukuki olarak polise yüklenen sorumluluk; Polis Vazife ve Selahiyetleri Hakkında Kanun, Madde 1 ve Madde 2 a ise polisin rolünü aşağıdaki gibi tanımlamıştır.

Madde 1. Polis asayışı, amme, şahıs tasarruf ve emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatini temin eder. Yardım isteyenlere, yardıma muhtaç olan çocuk, alil ve acizlere muavenet eder. Kanun ve nizamnamelerin kendisine verdiği vazifeleri yapar.

Madde 2.a Kanunlara, tüzüklere, yönetmeliklere, Hükümet emirlerine ve kamu düzenine uygun olmayan hareketlerin işlenmesinden önce bu kanun hükümleri dairesinde önünü almak.

Suç kontrolü, hem kamu hem de pek çok araştırmacı tarafından polisin ana görevi olarak düşünülür. Bayley, (1994) ve Wolker, (1999), suç kontrolünde polisin ne yapacağını tanımlanmadığını belirtirler. Gerçekte; polislik, geniş çaplı faaliyetleri içerir, bunlar; düzeni sağlamak, suç kontrolü, çevre ve trafik fonksiyonları, acil durumlarda yardım, suç önleme, uzlaştırma ve çözümdür. Bu nedenlerle, polisliği en iyi barışı koruma kavramı tanımlar (Forst, 1999; Kleinig,1996; Morgon ve Newburn, 1997; Shearing, 1994; Walker, 1999). C.Shaering (1992:399-400) göre barışı koruma her yerdeki insan ve mülklerin özgürlüğünü ve insanların işyerine güven içinde gitmelerini sağlayan bir kavramdır, bu tanımda barışı koruma polisin tüm fonksiyonlarını yeteri kadar içerir. Bu tanım Anglo Sakson kökenli bir tanımdır, kralın barışı (king's peace) ve kralın barışına karşı gelen suçlar ile kavram ortaya konmuştur. Modern toplumlarda, kamu barışı kralın barışının yerini almaktadır. Bir toplumda barışı ortadan kaldıracabilecek pek çok şey olduğu hatırlanmalıdır, bunlar sadece suç olmaz, suç olmayan sosyal çatışmalar, insan hareketleri de olabilir. Bu açıdan polis barış dolu düzenin tekrar onarılmasını sağlar (Kleinig, 1996:27-28).

Barışı koruma tanımının asıl gücü; pusulanın saptığı kriz durumlarında araya girme, trafik kontrolü, suç ve kavga durumları gibi polisin müdahale ettiği işlerin çoğunda bu kavram yerine oturur. Dünyadaki araştırmalara baktığımızda; barışı koruma faaliyeti polisin birincil fonksiyonu olarak görülmektedir. Hatta Kuzey İrlanda, A.B.D. gibi ülkelerde polisin ana görevi barışı koruma olarak değerlendirilir

(Morgan ve Newborn, 1997:82). Barışı koruma hem polisin ne yaptığı, hem de bizim onun ne yapması gerektiğini düşünmemiz anlamına gelmektedir.

Bir diğer noktadan, barışı koruma sosyal kontrolü sağlayabilir (Bailey, 1989; Johnston, 1992). Robert Reiner (1997:754), polis düşüncesindeki sosyal kontrol kavramının, sosyal düzenin yeniden düzenlenmesine yardımcı olan her şeyi içine aldığı belirtir. Reiner, ayrıca sosyal düzen süreçlerinde belirli bir yerde bulunan polislik fikrini ortaya koyar. Ceza, sosyal kontrolde açıkça görünür olmalıdır ve polislikten ayrı ve bağımsız olarak bulunmalıdır. Button (1999:104), sosyal kontrolden polisliği ayırt etmenin zorunluluğunu vurgular. Ona göre polislik sosyal kontrolün bir parçası olmasına rağmen sosyal kontrolden daha çok özelliği bulunan bir kavramdır. Polislik kavramı ile ilgili diğer yorumlarda polisin zor kullanma kapasitesi vurgulanır. Bittner (1970:22), suç ve kanunların yürütülmesi açısından polislik kavramını ele alır. Polis mücadelesi, eldeki görevle ilgili problemle doğal çevresinde çözüm için çabalama güç, kapasite ve otoritesini kapsar. Polis fonksiyonu gereği çeşitli problemlerle ilgili olabilir ancak Bittner'e göre bunların çözümünde uygulanacak güç yasal olarak belirtilir. Bu düşüncede polislik sadece çeşitli sorunlarla ilgili değil aynı zamanda polislik teorileri için bir temel sağlayan gücün yasal kapasitesi ile de ilgilidir (Johnston, 1992:188-189), bu yaklaşım kamu polisliği (Public Policing) ile sınırlanır. Verilen bu polislik kamu polisliği gibi özel polis hizmet birimleri ve uygulayıcılar tarafından ortaya konur. Bittner'in tanımı polislik hizmeti içindeki çeşitli hizmet alanları ile ilgili yeterli değildir.

Bu noktada polis polislikten ayrılmalıdır, polislik polisin yaptığı tüm işler olarak görülebilir (Rawlings, 1995:129). Polislik özellikli fonksiyonları olan sosyal süreçlere gönderme yapar "Polis" her toplumda bulunmaz ancak kurumsal gereklilikler ve farklı süreçlerle yürütülen polislik sosyal düzenin sağlanması için evrensel bir gerekliliktir (Reiner, 1997:750-762).

1.2 Polis ve Polislik Kavramının Tarihsel Geçmişi

Polis kavramı sosyal bir aktör ve kurum olarak açıklansa da, polisin sosyal

kimliği de kavramın ortaya konmasında etkilidir. Günümüzde polislik kavramı denildiğinde zihinlerde oluşan kavram izole bir kavram değildir oluşmasında ciddi değişim ve gelişimler yatmaktadır.

Literatürde diğer bölümlerde genişce ele alınacak olan toplum destekli polislik kavramının ve onun ana özelliklerinin de modern polis öncesi temel kavramlardan türetildiği ileri sürülmektedir. Özel güvenlik sistemi, belirli bir yerde örgütlenmiş, caddelerde devriye gezen ve yakaladıklarının çevresini sarmaya odaklanmış özel yetkilerle donatılmış birey hareketleridir (Shearing, 1995:74). Feodal sistem içinde devletin uzak merkezlerden yönlendirilen bir yabancı ile denetimde bulunma görevi vardı. Gerçekte polislik işi vatandaşın görevlerinin temel bir parçası olarak düşünülebilir (Critchley, 1978; Radzinowicz, 1948). “Feodal zorbalığı (vigilantism) onaylayan” modern sistem öncesindeki kırılmadan sonra polis örgütü var olabirmiştir. Bu yaklaşım modern polisliğin kuruluşunda önemli fikirleri olan Sir Robert Peel’in düşüncesidir ve Peel polisliği modern bir kavram olarak ifade etmiştir. Bir yanda polisliğin kuruluşunda devlet gücünü ayrı bir yargılama hakkı olarak ele alma varken, diğer yanda ise politik sorumluluklar, işlevsel kaynaklar ve toplumun yerel krallıktaki birincil kökleri bulunmaktadır, bu yol ile modern dönemden önce değişim olarak vurgu yapılmaktadır. Polis memurları yerel toplulukların aktif üyeleri olarak anlaşılıp, yerel yerleşimcilerle işbirliği içinde olmaları bir kazanç olarak görülmektedir (Bowman ve ark., 1992; Shearing, 1995; Radzonowicz, 1948:160). Peel’in sokakların, evlerin, insanların izlenmesi, şüphelenilmesi, yakalama ve cezalandırma, korkutma yolu ile suçun oluşumunun azaltılabileceğini düşünmesi tartışılabilir (Foucault, 1977:37). Peel’in düşüncesi “polis kamudur ve kamu polistir” olarak açıklanabilir (Reith, 1952:71). Toplum gerçekten polisin kendisidir ve üyeleri tüm zamanlarını üniforma içinde geçirirler ve yarı zaman dinlenirler (Braidon, 1992:18).

Benzer şekilde Amerikan polisliğinin başlarında da polislik, vatandaş ve hükümet görevlisi arasında ortak sorumluluklar olarak anlaşılırdı. Fakat endüstrileşme ve kentleşme güç kullanımında profesyonelliğin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Bowman ve ark.,1992:30). Kelling ve Moore (1988:7) tarafından

modern polis “politik” açıdan; devlete bağlı, ücretli, üniformalı, kuralların koruyucusu, yerel politikaya yakından bağlı olarak ortaya konmuştur. Polis kanunun uygulanması işlerinde rol oynamasına rağmen, temel otoritesi yerel politik güçten gelmekteydi, bu iş yerine getirilirken toplumsal düzen ve kontrol birlikte götürülürken, bölüm yapıları yerele dayanırdı ve çalışmalar yerel kurumlarla, kişi ve bilgilerle bağlantılı olarak yürütülüyordu (Monkkonen, 1981:14). Polis vatandaşa destekle vakit geçirmeden önce topluma inanmaktaydı bu yol ile polis bizi korur veya eğer suç meydana gelirse çözer şeklinde toplumda yaygın kanı oluşmuştu. Tüm bunlara rağmen sonuçta bu şekildeki yerel polislik uygulamalarındaki politik eksikler, güçsüzlere ve azınlık gruplara karşı ayrımcılık, memurlar üzerinde kontrolde eksikliklerin ve örgütsel sapkınlıkların gelişmesine göz yumular başlamıştır (Kelling ve Moore, 1988; Kratcoski ve Dukes, 1995).

Amerikan polisliğinin kronolojik olarak incelenmesi polislik felsefesinin anlaşılabilmesi açısından önemlidir, ancak aynı zamanda modern polisliğin başlangıç noktası olan İngiliz polisliği ortaya konacaktır. Ayrıca bu bölümdeki polislik konusu Amerika’da kolonilerin ilk gördükleri zamandan itibaren ele alınmıştır.

İlk olarak, İngiltere’de modern polisliğin başlangıcında sosyal güçler ele alınacaktır.

İkinci olarak Londra Metropolitan Polisi ve bunun altındaki felsefe incelenecektir.

Üçüncüsü, Amerika’da, politika öncesi alanda polislik (1670-1870) ve modern Amerikan polisliği altındaki sosyal ve politik çevreler tanımlanmıştır.

Dördüncü olarak polislikle ilgili politikalar (1840-1920) ve polislik çerçevesinde polis, politikalar ve suçlarla ilişkili olarak ele alınmıştır.

Beşinci olarak erken kurumsal sapkınlıklara reaksiyon olarak ortaya çıkan profesyonel polislik bölgesi ile (1920-1970), bir değerler dizisi kayması oluşmuş ve

polislik kavramı yönetimde yeniden oluşturulmaya başlamıştır.

Altıncı olarak da profesyonel polislik bölgesinin gelişiminde ve çevresinde pek çok ayrıntı ele alınacaktır.

1.2.1 Modern İngiliz Polisliği

Polislik kavramı ile ilgili tarihsel geçmiş önemlidir, çünkü polislik bir gelenekte kök salmış bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Topluların kontrol mekanizmalarına ihtiyaçları vardır, bu bağlamda polis düzenlemeleri binlerce yıl önce bulunmaktaydı. Babilliler zamanında din, politika veya askeri konularda polisler güç kullanılıyordu (New Encyclopedia Britannica, 1998:958). Modern çağa kadar toplular polis gücü yerine çeşitli resmi olmayan şekillerde ve yapılarda; gönüllüler veya koruma görevlilerine güvenerek hizmet almaktaydılar. Bazı toplumlarda polislik veya sosyal kontrol sistemleri şekillenmiştir. Polislik veya modern polislik düşüncesi insan ve çeşitli teknik düzenler ile başarılabilir (Spitzer ve Scull, 1977:241). Polis çalışma alanı çeşitliliğinin azlığı ile ilgili görmüştür, genellikle polis; para, aracılık ve zarar vs. gibi özelleşmiş yasal ve kamuyu ilgilendiren konular ile önde tutulmuştur (Reiner, 1997:706). Böylece polis kurumları görece olarak karmaşık toplumlarda ortaya çıkmaktadır.

Pek çok araştırmacı polislik tarihinde sosyo-ekonomik faktörlere çok az dikkat çekildiğini belirtirler. Manning (1997:53), tarihsel yaklaşımında, bazı açık faktörlerin modern polisliği yönettiğini ortaya koyar. Bu faktörler Manning'e göre (1997:54), kırsal sosyal düzenin yeniden yapılandırıldığı kapitalist ekonomik sistemde büyümeyi kapsar, politik ve sosyal felsefede bu büyümeyi polis reformu destekler. Manning tarihte "Londra Metropolitan Polis" 'ini ilk modern polis olarak ortaya koyar. Polislik teorisyenlerin ortaya bir tez koyması ile veya havadan aniden gelerek oluşturulmamıştır, çatışma ve deneyimin çocuğudur. Skolnick (1972:42), Metropolitan polisinin tek bir düşünce yapısından türemediğini, karmaşık tarihsel olayların gelişimi ile ortaya çıktığını belirtir.

İngiltere’de 1829’da Metropolitan Polis Hareketinin uzun tarihi, ekonomik ve politik değişimlerle başlar. Polis hareketine Endüstri Devrimi (1750–1850) öncesindeki değişimler neden olur, bunlar nüfusun artması, ekonomik ve mesleki olarak bir yere yerleşik olmama; ulus vasıtasıyla sosyal kontrolü sağlama; politik ve ideolojik değişimlerdir (Manning, 1997:54-55). Ayrıca, polis fikrinin gelişmesi reformcular, politikacılar, kraliyet komisyonları aracılığı ile sağlanmıştır. Yapısal, durumsal, toplu durumlar ve bireysel faktörler Londra polisinin oluşumuna katkıda bulunmuştur (Manning, 1997:48).

Londra polisinin düzenine bakıldığında geniş sosyal hareketlerden ortaya çıkan polislik anlayışında değişiklikler görülür (Bailey, 1989; Johnston, 1992). Modern polisliğin 19. yy.’ın ortalarında göç ve hızlı kentleşmeyle sosyal düzensizlik sonucu ortaya çıktığı belirtilir. Bu modern polislik Fransız Devriminden ve onun yan etkilerinden doğmuştur. Bu bağlamda Johnston (1992:207), modern polisliğin kapitalist endüstri ve kentleşmenin düzensizliğinden ve suç problemlerine bir cevap olarak ortaya çıktığını belirtir. Emsley (1983:21), polis güçlerinin gelişiminde sosyal yapıların ve değişim fikirlerinin önemini vurgulamış polisliğin gelişiminde kademeli değerlenme, gelişim, düzen, deneyim ve ulusal geleneğin önemi belirtilmiştir. Hatta polisliğin yeni stratejileri ve teknikleri ortaya konulmuştur. Londra polisinin kuruluşundan bu güne şekil olarak çok fazla değişim olmamıştır. Polislik çeşitli şekillerde ayrıntılı olarak ele alınabilir, ancak bunların benzer kültürel ve örgütsel temeller çerçevesinde artarak birbirine yaklaştığına dikkat çekilmiştir (Bayley, 1985:30). Teknokratik polis uzmanlarınca yeni uluslararası örgütlerin ortaya çıktığı belirtilmiş, bu küreselleşme çerçevesinde polislik düşüncesi de ortaya konulmuştur (Reiner, 1997:707). İnterpol gibi bazı örgütler polisliğin bir karmaşık kavram yapısından ayrılmasına yardımcı olmuştur.

Araştırmacılar tarafından modern polisliğin kökeni ve gelişimi ile ilgili farklı görüşler bulunmaktadır, polisliğin doğasında sınıfla bağlantılı, sosyal eşitsizlik vurgulanır, nitekim bu yapı içinde güvenlik güçleri sosyal eşitsizlik ve hiyerarşik yapı ile gelişmiştir. Polisliğin gelişiminin ekonomik ve farklı nedenlere (kralın bulunduğu toplumdan sınıfsal topluma geçiş) bağlı olduğu ortaya konulmuştur

(Robinson ve Scaglione, 1994:12). Spitzer ve Scull'a göre (1977) ayrıca modern polislik en başta daha merkezi ve devlet sistemlerini korumaktadır, oysa günümüz polisliği karmaşıktır (Reiner,1997:706).

Günümüzdeki pek çok kamu sektörü fonksiyonlarına 19 yy. başlarında ekonomik ve politik bağlam tanımlanmasaydı ulaşamazlardı, bu anlamda polislik bu fonksiyonlarına kavuşan kurumlardan birisi olmuştur. 1829'da Britanya Parlamentosunun Metropolitan Polis hareketi bölümünde hizmete dayalı ücret verilmesi bir özel sektör girişimi olarak ortaya çıkmıştır. Polis gelirinین çoğu çalınan malların yeniden yakalanması sonrası mal sahiplerinden alınan bedel karşılığı sağlanmıştır. Böylece bir polis memurunun kazancı onun bilgisine ve suçlularla ilişkisine bağlı olarak değişmiştir. Bu yapısal yanlış kurgu sistemi güçlü şekilde etkilenmişti, ne hırsızlar ne de insanları koruma çabasında olmayan polis şiddet suçlarının kurbanlarının ihtiyaçlarını karşılayamazdı. Bu nedenle 1928'deki parlamento incelenmesin sonucu, polis ve suçlular arasındaki yanlış şekilde kurgulanmış fayda döngüsü yeni düzenlemelerle ortadan kaldırılmıştır.

James Richardson (1974:8), 19 yy. başında İngiltere de ortaya çıkan veya tırmanan sosyal gerilimin üç göstergesini özetleyerek yeni kamu birimlerine ihtiyacı ortaya koymuştur. Bunlar:

- 1.) Sık kentsel hareketlilik ve ayaklanmalar ki bunlarını bazıları memurlar tarafından halk ayaklanmasının göstergesi olarak değerlendirilir.
- 2.) Artan suç oranları.
- 3.) Düşük toplum morali ile ilgilidir.

Endüstri devrimi ile binlerce köylü kentlere gelmiş, böylelikle kentlerde endüstrileşme ve göç sonunda tahmin edilemeyen sosyal düzensizlikler görülmüştür. Benzer olaylar daha sonraları Amerikada yaşanmıştır. 1812 ve 1819 arasında 1200 düzenli atlı polis ve yaya polis vardı, bunları destekleyen askerler ve gönüllüler de bulunuyordu. 1820'de pek çok gözlemci halkın sadece bir güçle kontrol edilebileceğine inandırıldı, çünkü ordu kentte çatışmacı hareketliliği bastırma rolünü almama konusunda direnmiştir. Ayrıca toplum askerden daha çok eğitilmiş insanlara

ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Amatörce ve organize olmamış halk (sivil) birlikleri oluşturulduğundan dolayı İngilizlerin 1920'deki kanunu güçlendirme önceliği politikası başarısız olmuştur. Örneğin; atlı polis ve yaya devriyeler etkisiz kaldı, ordunun kullanımını İngiliz halkı, kanunları tehdit edici bir yapı olarak görmüştür. Kamuya yönelik suçlarda ve çatışmalarda halkın kurallarının koruması gereklilikti. Yeni bir sivil yapılanma için doğru zamandı, bu da sivil polislik olacaktı. Sir Robert Peel, tanınmış ve saygı duyulan bir yöneticiydi, askeri olmayan profesyonellerin kanunen güçlendirilmesinde öncülük yapmıştır. Yönetişim (governance) olarak ifade edilebilecek yapı ile kolayca bütünleşilmiş olunacak, öncelikli odağı suçun önlenmesi olan, kamu alanında da desteklen yeni bir kurumsal düzene doğru yönlendirme yapılmıştır. Üniformalı personelin devriye gezmesinin suçu caydırdığı inancı doğru değildi, suç gece izleme sisteminde çalışan eğitimsiz gönüllülerle kontrol altına alınamazdı, bu kişiler sadece genel kanun gücüyle gözaltına alma işlemi yapıyor veya şüpheliyi gözaltına alabiliyorlardı (Morrison ve Kadish, 1983;398). Yinede aynı inanç Amerikada da görülmüş ve polislikte temel ilke olarak yerini 20 yy.'ın 2. yarısında deneysel araştırmalar başlayıncaya kadar korumuştur.

Ek olarak artan suç ve çatışma ile savaşmak için İngiliz hükümeti A.B.D.'de on yıllar sonra olan güçlü ahlak standartlarını zorla topluma hissettirmeye başlamıştır. Çeşitli sivil toplum birlikleri devleti zorlayarak kötü alışkanlıkları bastırılmış ve köle ticaretini iptal ettirmiştir.

Parlamento 1812, 1816, 1822 ve 1828'de tüm noktaları ile istedikleri bir polis hizmeti için para harcamışve polis hizmetini ordudan, küçük gruplardan ayırmaya farklılıklarını belirtmeye çalışmıştırlaraynı zamanda bu dönemde hükümet yerel polis birimi yaratmak için baskılarını da sürdürmüştür.

Merkezi polis gücü yönetimin desteği ile 1829'da Metropolitan polis hareketi olarak kurulmuş, kentlerdeki karışıklıklar bastırılmış, suç kontrol edilmiş, aynı zamanda kamu hakları korunmuş, ihtiyaçlar dengelenmiş ve polisliğin modern devri başlamıştır (Richardson, 1974:12).

1.2.2 Londra Metropolitan Polisi

Metropolitan Polis hareketi 1829'da yasal güç olarak yeni izleme sistemini kapsamasa da yeni polis bölgede radikal politikalar ve suçla örtüşen hızlı düzenleme karar sistemleri oluşturmuşlardır. Parlamento komitesi bu yeni gücün başlama tarihinde bu gücü sınırlamadan hoş görmüş, fakat komite genel bir kamu kaygısından da bahsetmiştir. Bu eleştiriler kısa sürmüş, Peel ve onun polis kurulu önemli bir hizmet birimi ve suç önleme amacı ile hareket edenler olarak algılanan Londra Metropolitan Polis gücü olarak ahlaki otorite temeline oturtulmuştur. Peel polis etkililiğinin kamu onayı ve saygısına bağlı olduğunu ve polisin zorunlu hareket miktarı ile değil, suç ve düzensizliğin olmaması ile etkililiğinin kanıtlanabileceğini biliyordu (Reith, 1952: 155-166).

Polise karşı halkın sözel saldırıları ve yasal müracaatları ile cesareti kırılan kamu desteğini Peel kazanmayı başarmıştır. Komisyon 1830 yılındaki düzenin sıkıntıları ile ilgili konularda polisle yönelik eleştirileri belirtmiş ve polis hizmetinin mevcudiyetinin korunması için kamu desteğinin sağlanması gerektiğini ortaya koymuştur. Düşük ücretlere ve pek çok uygun olmayan yapılandırılmamış haklara rağmen polis kanunlar içinde hareket eden bir kamu hizmetlisi olarak saygı görmüştür. 1834 Parlamento komitesi polisi "modern kurumların en değerlilerinden biri olarak" ifade etmiştir (Richardson, 1974: 14). Antropolog Geoffrey Gorer İngiliz polis rol modelinin geçen yy.'da İngiliz toplumundaki durağanlıkta önemli bir neden olduğunu ifade etmiştir (Niederhoffer, 1969: 8-9).

19 yy. başında A.B.D., Avrupa ve özellikle İngiltere'deki kamu hizmeti dağıtım sistemini incelemiştir. New York, Boston, Chicago, New Orleans, Cincinnati, Philadelphia ve Baltimore da gündüz ve gece izlemesi Metropolitan polis modeline göre yapılmıştır. Önleme amaçlı karakol sistemleri de Londra Metropolitan polis tecrübelerine benzer olarak kurulmuştur. Diğer ilk İngiliz fikirlerinde de polis otorite değil, ahlak (moral) temellidir ve polisin fonksiyonu önceden davranma (proactive), önleyiciliktir, sonradan davranan (reactive) ve cezalandırma değildir (Richardson, 1974:18).

1.2.3 Amerikan Kentlerinde Çatışmacı Hareketlilik ve Güvenlik (1660 -1840 Dönemi)

17 yy. sonunda ve 18 yy. başında Amerikan yönetim sisteminde polise benzer kamu güvenlik birimlerine çeşitli örneklerde rastlanılmıştır. Koloni kasabalarında Avrupa uygulamalarının ne olduğunu iyi bilenler ve gönüllüler izleme sistemi kurmuşlardır. New York kentinde (önceki ismi New Amsterdam) önce gündüz çalışanlar “Schout”, gece çalışanlarda “Burgner Guard” olarak adlandırıldı. 1658’de “Rattle Watch” bir diğer deyişle 8 kişi bir ekip amirinden oluşan ekipler kurulmuştur. İngiltere’de 19 yy. başları boyunca gönüllü izleme sisteminde para ödenen memurlar tercih edilmiştir. Yine de sistem yok olmuştur, çünkü çatışmacı hareketliliğe, suça, göç eden kalabalığın etkilerine uygun hareket edememiş ve hükümetin desteklediği yeni ahlâki reform gerçekleşmiştir (Richardson, 1974:15).

Kentsel hareketliliğin ilk nedeni göçtür ve ayrıca Amerikan polisliği İngiliz polisliğinden oldukça farklıdır. 1830’lar da Amerikan kentleri daha pek çok yönden altyapı olarak hazır olmadan güvenlik, sağlık, iş nedenleri ile pek çok kişinin katıldığı göç başlamıştır. İrlandalı göçmenler belirli bir zamanda çoğunlukta ve İrlandalılar polismesleğinde baskın rol almışlardır. Kuzey Avrupa’dan da göçmenler gelmiş, göçmenler arasında tifüs, kolera karantinaları, şiddet yayılmıştır. Göçmenler istenmeyen, arzu edilmeyen bir iş olarak polislik yapmaya başlamış ve 1840’larda yoğun olarak İrlandalı Amerikalılar kent polis güçlerinde çalışmışlardır. 1850’lerde New York polis gücünün ¼’ü İrlandalı’lardan oluşuyordu (Richardson, 1974:52).

Bu dönemde İrlandalı’larla bazı Protestan gruplar arasındaki husumet ve tansiyon artmıştır. Polis gücü görevde alkolü yasaklamış, sınırlamışlardır ve İrlandalı polisler alkol almanın ahlaki olmadığını anlamadılar, nitekim bu da sorunlara neden olmuştur (Richardson, 1974:24). İngiltere’de kent güvenliğinde çevre daha homojendi yasal emirler ve davranış normları arasında gerilim olmuyordu, fakat bunun tam tersi şekilde Amerika’da çevre oldukça farklı bir yapıda bulunmaktaydı.

1716 ve 1717 ‘de New York’taki ekonomik sıkıntılar, İngiliz politikalarına

karşı ayak takımının karışıklık yaratmasına neden olmuştur. 1739'da New York İngiliz modelini izlemiş ve ücretli daimi halk gözlemi için birim kurulmuştur. Halkın karışıklık olaylarına karışması genel bir kent problemi olarak 1740'larda kazanç sağlamak için başlamıştı. Kentlerin nüfusunun 1/5'i Afrika kökenli Amerikan kölelerdi ve polise karşı ayaklanacaklarından korkuluyordu, 1735'te halk gözlemcisi birimi 10 sivil kişi ve iki polis memurundan oluşmuştu, hızla 300 kişiye kadar yükselmiş ve 1741'de meydana gelen "ikinci zenci komplosu" olarak bilinen 14 kölenin yandığı olayda, dört beyaz tutuklanmıştı. 1788'de doktorlar toplumsal olayı olarak bilinen olay boyunca sivil ve askeri güvenlik birimleri kent hastanesini ve Columbia Kolejini yangına karşı güçlkle korumuştur. 1796'da kentte kölelerin eğilimi ile "üçüncü zenci komplosu" adı verilen yeni bir başkaldırı girişimi başlamış ve kentte alarm verilmiştir. 1806'da Katolik karşıtlığı hareketlerinin başladığı yeni yılda bekçilerden öldürülenler ve yaralananlar olmuş, New York'ta karışıklık çıkacağından şüphelenilmiştir. Sonradan 1830'lara kadar devam edecek olan ordu ve polisler tarafından tekrar yeni bir düzen kuruldu. Bu süreçte sadece birkaç suç ile ilgili ölümler olmuş, 1819'da New York'ta ilk kez bir katil kayıt altına alınmış buna karşın, Boston'da 1822 ve 1834 arası sadece bir cinayet kayıt altına alınmıştır (Richardson, 1974:19).

Kentte daha sık hareketlilik göçmenlerin yaşadığı sahiller boyunca meydana gelmiştir. New York kentinde 1832'de sorumluluk alanları 60'dan 100'e çıkmasına rağmen, 1834 yine karışıklık yılı olmuş ve Nisan ayında belediye seçimlerinde karışıklıklar yaşanmıştır. Kent politikacıları ile polisler arasındaki fırsatçı toplantılar seçimleri ve oy kayıtlarını etkilemiştir. New York kentinde polis ve asker yağmacıların kiliselere yönelik zarar ve saldırılarından bu yerleri koruyamamışlardır. 1836'da üniversite binalarına zarar vermeler başlamış, "Stone Cutters" karışıklığı olarak bilinen bu olay dört gün ve gece boyunca sürmüştür. Aynı yıl kentte tekstil bölgesinde de büyük yangın olarak adlandırılan yangını polisler önleyememiş ve askerlerden yardım alınarak, kontrol yeniden sağlansa da sonuçta toplam asker sayısı arttırılmıştır. Halk hareketleri bir tek New York'ta değil, diğer kentlerde de devam etmiştir. Birçok polis bir generalin emri altında izleme biriminde çalışmış ama aynı sorunlar devam etmiştir (Richardson, 1974:27). 1854 döneminde kentte

yapılandırılan resmi polis bölümü iki yüzyıldır eski gece izlemesi sorumluluğunu da içerecek şekilde çalışmaya başlamıştır.

1830'larda ve 1840'larda Philadelphia'da ciddi hareketlilik yaşanmış, bunları Philadelphia'ya yerleşen siyahlar, ilgacılar ve İrlandalı Katolik göçmenler başlatmıştır. 1833'te 24 kişi gündüz, 120 kişi de gece polis gücü olarak polis birimi bu olaylarında etkisi ile Stephan Girard isimli banker ve tüccar birisi tarafından finanse edilerek kurulmuştur. 1842, 44 ve 49'da kentlerde çatışmacı hareketlilik yeniden başlamış, kiliseler ve kamu binaları tahrip edilmiş ve sonuçta öldürülenler olmuştur. 1854'te kentte genişletilmiş yeni sınırları ile yeni bir polis gücü kurulmuştur (Richardson, 1974: 21-25).

İngiliz polis modeli ve Amerikan polis modeli arasındaki bir diğer farkta polislerin nasıl kontrol edildiğidir. İngiliz polisi profesyonel etik kuralları ve kanunun emirlerine uymaktaydı. İngiliz özgürlükçüleri ordu tarzı çalışma duruşuna pek çok sivilde direnç olduğunu belirtmişler, İngilizler Amerikan tarzı ordu duruşuna güvenmeseler de Amerikan polis modeli farklı konularda güvensizliklerinin üstesinden gelmiştir. Hakim olan sapkınlıklara, zulmedici, bunaltıcı yönetime karşı en iyi savunma polisin uygulamaları olarak ortaya çıkmıştır. Polisler seçilen memurlar vasıtasıyla yetkilendirilen kişilere bağımlı kılındılar ve bu doğrudan demokratik kontrol yolu ile polisin verimliliği büyük ölçüde engellenmiş oldu. Amerikan polis bölümleri yerel politik liderlerle yakın çalışmaları, etik olmayan bir durumu ortaya çıkartmış ve sonuçta Amerikan güvenliği İngiliz güvenlik birimlerince aşağılanmıştır. Politik mekanizmada polisin kontrolü mekanizma için hayatidir, sadece polis birimsel koruma kaynağı değildir, ayrıca polisin düzenleyici rolleri de bulunmaktadır. A.B.D.'de politik olarak kontrol edilen polisler ve yasal olarak kontrol edilen Londra Polisi arasında farklar vardır ki en önemli fark Londra Polisinin daha akademik olmasıdır. Londra Polisi belirli bir dönemde araştırma yapar ve onlarla ilgili çalışır. Araştırmalarda "Ulusal durumların, psikolojinin, geleneklerin, verimli polis çalışmasında etkili olduğunu" belirtilirler. Bu nedenlerle Amerikan ve İngiliz polisliği birbirlerinden farklıdır (Kadish, 1983: 284).

Kentsel hareketlilik durumunda yapılacak olan iş, yasaya dayanarak ahlakın

güçlendirilmesi, güçlü yerel politik yöneticilerin duruşları ile polisin soygun, hırsızlık, kapkaç ve diğer suç faaliyetlerini azaltması beklenir. Bu noktada düzensiz devriyenin bir caydırıcılığı olabilir düşüncesi ile çalışmalar yapılmıştır; Boston, Salem' in bazı bölümleri ile Buffalo ve New York'ta ciddi şekilde suç oranlarında gerileme sağlanması beklendi. Fakat endüstrileşme ve kentleşme ile beraber yeni toplumların bulunduğu alanlar ile kırsal alanlarda artışlar gözlemlendi (Kadish, 1983: 396-397). Pek çok bakış açısından polisin etkinliğinin artmasının sonucu olduğu düşünülse de, yine de bu düşünce sayesinde 1830 ve 1850 arasında suç oranlarında azalma meydana gelmiştir. Pek çok kent bölümünün sorumluluğu halk hareketlerini kapsamaktır. Eğer suç azalıyorsa polisin özellikleri ortaya konarak bu durum açıklanabilir mi? Yoksa kişisel suç nasıl şekillenir? bunların ortaya konmalıdır. Suç oranlarındaki düzensizlikler için en iyi açıklama, kırsal toplumlardan gelen göçmenlerin yeni kent çevresine ve kentsel yerleşim alanlarına uyum gösterememe sorunudur. Bu bir mülkiyet alanı ile ilintili suç oluşumudur. Ciddi suçlar göçmenlerin asimilasyonu ile yakından ilişkilidir. Kırsal alandan gelen göçmenlerin kent alanlarında asimilasyonu suç oranlarını Fransa ve Almanya'da etkilemiştir (Morrison ve Kadish, 1983:397-398). Tüm bu şartlar altında polisin devriyesi var olan durumu kolayca değiştiremez ancak suç için fırsatları sınırlandırabilir.

1.2.4 Politik Bölge (1840 – 1920 Dönemi)

Çok hareketli ve problemlili bir dönem olarak tarihe geçen bu dönem farklı iki başlık altında ele alınacaktır.

1.2.4.1 Polis: Yönetimsel Yanlılıklar

1840'lardan 1920'lere kadar polis görev alanı diğer kamu ve özel birimlerde sıkıntı yaratmıştır. Kamu ve özel koruma sistemleri milyonlarca yeni gelen göçmenle ilgilenmeye çalışmıştır. Devriye polis memurları evsizlere ev, fakirlere, zihinsel engellilere yardım gibi pek çok fonksiyonu yerine getirmiştir. Genel olarak memurlar barışı koruyarak, çeşitli problemlere de uygun çözüm yolları üretmişlerdir. 19 yy. başlarını anlamak için demokratik politik gelenekleri, geniş ölçüdeki göçleri, karışıklıkları, ahlaksal düzenlerin güçlenen baskısını ve artan suç oranlarını anlamak

gerekmektedir. Yönetim hem ulusal hem de yerel düzeyde etkisizlik ve bozulmayı sistemin yarattığını ortaya koymuştur. Bu yorumların etkisi ile yönetime politik etkiler, pozisyonu kötüye kullanma, etkisizlik konuları tartışılmıştır.

1883'te Ulusal halk hizmet hareketinde öncelikle bozulan sistem korunarak, eşit devlet statüleri oluşturulmuş, kentte yönetim gücü yasama, yetki ve adli fonksiyonları bulunan meclislere dayandırılmıştır. Bölgeleri tarafından seçilen meclis üyeleri bu görevleri bir arada yerine getirirken, polisi yönetmede etkili, aynı zamanda cezalandırma ödüllendirme gibi kontrol mekanizmaları bulunan tarzda hareket etmişlerdir. Tekrarlanan oylama ve yapılan seçime rağmen Baltimore, Cincinnati ve diğer kentlerde politika patronları hala güçlerini kullanıyordu.

1844'deki New York kent polisi reform hareketinde polis, gündüz karakol, gece izleme sistemi görevi ile görevlendirilmiştir. İletişim aracı olarak telgraf kullanıldığından, rutin iletişim meclis, bölümler, polis bölgeleri içinde ve diğer kurumlar arasında zor şekilde yerine getirilmekteydi. Bu uygun olmayan merkezi kontrol, iletişim teknolojisindeki eksikliklerden dolayı kötü bir sonuç vermiştir, bu dönem boyunca polis birimlerinin sayısı artmıştır.

1840'ların sonunda ve 1850'lerde meclisin kontrolündeki polislik yavaş yavaş ortadan kalkarak yönetsel polis kurulu daha yaygın hale gelmiştir. Peter Cooper ve diğer reformcular New York kenti için yeni bir kavram geliştirmişler ve bu 1853'te bir gerçekliğe ulaşmıştır. Benzer süreç New Orleans, Cincinnati, San Francisco, Detroit, St. Lois, Kansas City, Buffalo, Cleveland, Richmond ve Atlanta'da 1853-1855 yılları arasında yaşanmıştır (Richardson, 1974:36). Politik etkiler polis işlemleri üzerinde hala etkili olmasına rağmen idare meclislerinden ayrı bir yapıda oluşturulan yönetsel polis kurulları doğru bir adım olarak varlığını sürdürmüştür. George Walling 1887'de yazdığı *Recollections of a New York Chief of Police* kitabında 11 yıl pozisyon olarak kötü yerlerde çalıştığını belirtmiştir (akt. Richardson, 1974: 55-56). Politik alandaki genel istemezliklere rağmen pek çok yenilikçi zaman içinde oldukça başarılı olmuştur.

1.2.4.2 Kentte Çatışmacı Hareketlilik

Politik bölge güvenliğinin etkisizliğine ve yanlışlıklarına rağmen kentteki çatışmacı hareketlilik noktalarını ve konularını saptamak polisin görevidir. New York kentinde pek çok karışıklık meydana gelmiştir. 10 Mayıs 1849'da "Astor Toplumsal Olayı" olarak bilinen ve polis ve askerin kontrolünü kaybettiği, "vatandaş ve askerlerin" desteklediği kalabalıkça çıkartılan yangında 22 kişi ölmüş, 40 kişi yaralanmıştır. 4 Temmuz 1857'de iki çete arasındaki savaşta 6 kişi ölmüş ve 30 kişi yaralanmıştır. 1858 Temmuzdaki "Sarı Humma Karışıklığında" Staten Island'daki karantina binaları yıkılmıştır. 13 Temmuz 1863' te haftalarla süren kentte çatışmacı hareketlilik meydana gelmiştir, bunlar beyaz işçi sınıfı ile özellikle İrlandalı' lar, göçmenler ve Afrika kökenli Amerikalılar arasındaki ekonomik ve sosyal tansiyonun ürünü çatışmalardı. Lincoln'un özgürlük ilanı ile pek çok beyaz New York' luda karşıt ve kızgın duygular ortaya çıkmıştır. Öncelikli sıkıyönetim durumunun belirlenmesi kent toplantılarında kent kararlarına bırakılmıştır ve bu dönemdeki karışıklıklarda kentte 800 polis memuru bulunurken, karışıklığa yaklaşık 5.000 kişi katılmış ve "zencileri asalım" şeklinde sloganlar atılmıştır, sonuçta hızla insan ölümleri olmuş ve caddeleri cansız bedenler kaplamıştır. 1871'de Yurttaşlık düzeni ve töreni adı altındaki etkinlikler, askeri koruma altında yapılmış ve kızgın İrlandalı Katolik yürüyüşçüler saldırganca davranmışlardır, polis çatışmaları tekrar bastırmış, askerler kalabalığa ateş etmiş sonuç olarak 100'den fazla kişi öldürülmüş veya yaralanmıştır (Richardson, 1970:148).

Ağustos 1900'de İrlandalı yoğun bölgede dolaşan Afrika kökenli Amerikalılarla İrlandalılar kavga etmiş ve polis müdahalede bulunmuştur. İrksal görünümlü kent problemlerinin çoğu Alexis de Tocqueville ve Gustave de Beaumont 'un gözlemleri ile politik problem alanlarının başında görülmüştür. Her ikisinde 1830 ve 31'deki Amerika turlarından sonra hapisane reformu üzerine çalışmışlardır. Kuzeyde siyalara karşı düşmanlık güneye göre daha da artmıştır (de Beaumont, 1958:245-49). Böylece bu bölgedeki göç, kent yoksulluğu, endüstrileşme, ani kent büyümesi, uygunsuz hükümet kaynaklarını saptamak polis kurumunun görevi olmuştur. Artan sorunlarla yönetimin bir birimi olarak polis mücadeleye çalışıyordu

fakat çoğu alanda yetersiz kalıyordu. Bu dönemde köklü cumhuriyetçi gelenekte temel değişimler olmuş ve kent yönetimindeki ihtiyaçlara göre polis bölümlere ayrılmıştır. Kuhn'un (1970:90) "The Structure of Scientific Revolutions" (Bilimsel Devrimlerin Yapısı) kitabında değerler dizisi kayması tartışılmış, Amerikalılar oynanan oyunda rollerin çok uzun tanımlanamayacağını ve diğerini anlamaya ihtiyaç olduğunu anlamışlardır. Artık polisin profesyonel dünyasında, yönetimin yeniden icat ve buluşlarının yapılandırılmaya başlandığı bir durum ortaya çıkmıştır.

1.2.5 Profesyonel Bölge (1920 - 1970 Dönemi)

20 yy. başında övgüye değer niyetlere rağmen hukuk açısından güçlendirilmiş politik bölgede kamu güvenliği eksiklikleri ile varlığını ortaya koymuştur. Politik koruma sistemi bozularak suçluya hizmet eder hale gelmiş, fırsatçı polis memurları ve fırsatçı politikacılar halka hizmet fikrinden iyice uzaklaşmışlardır. Kamuya hizmet duygusunun yeniden yaratılması için Lincoln Steffens tarafından yapılan reform ile pek çok kentte yanlışlıklar gösterilerek hizmet duygusunun olan inanç yeniden canlandırılmıştır (1904). Son olarak bir dönemin bittiğinin işaretleri olan 1906'da Belediye araştırma bürosu ve 1914'te de Kent yöneticileri birliği kurulmuştur. Kuhn'un ifadesi ile eski değerler dizisi geçersiz hale gelmekte ve yeni değerler dizisi yerini almaya başlamıştır (Gaebler ve Osborne, 1992:321).

Bu değerler dizisi değişimi dört güç ile başarılmış ve desteklenmiştir.

1.) İlerleyici hareket halka adanarak polis reformu için çevresel geçirgenlik yaratılmıştır.

2.) Politikacılar ve yönetimin arasındaki farklar belirlenmiştir.

3.) Teknolojinin etkisi çok olmuştur, iki frekanslı radyo, telefon ve özellikle otomobil.

4.) Amerika'da davaları ele alan yüksek mahkemenin yayılması etkili olmuştur.

1.2.5.1 İlerleme Hareketinin Etkileri

İlerleme endüstriyel iş durumlarına, büyük işyerlerinin etkisine ve artan yönetsel hizmetlerin niteliğine dikkat çekmiştir. Bürokratik başvuruların değerlendirilmesi, bilimsel yönetimin uygulamaları ve yönetim çalışanlarının ilerleyebilmesi etkililiğinin artırılmasında kullanılan araçlar olarak ortaya konmuştur. Cumhuriyetçilerde bir bölünmenin sonucu olarak İlerleme partisi 1912’de kurulmuştur. Polis memurlarının yerel politiklardan ayrıştırılması konusunun gerekliliğini açıkça kavrayan başkan adayı Theodore Roosevelt başarılı aday olarak ortaya çıkmıştır. Amerikalıların yaşamlarında niteliksel, daha çok politik sapkınlık ve etkisizliğin kökleri bulunmaktadır. İlerlemeciler ve onların geliştirdiği hareket benzer yapıda gelişmiştir. Fakat zamanla çabaları samimi bağlılık boyutundan daha politik temele dayandırılmıştır. Kültürel alanda benlik stili olarak saf Amerikalılar ve göçmenler arasındaki uçurum politik alanda politik hayatın hammaddesi haline gelmiştir. Lawrence M Friedman (1993:138) geleneksel seçkinlerin, geleneksel değerleri olduğunu belirtir, göçmenlerin kenti kuşattıklarını ve kaçınılmaz olarak tehdit olarak algıladıklarını ortaya koymuştur.

Amerikan seçkinleri ve yeni göçmen dalgaları arasındaki durum Amerika’da ahlaki mücadele yaratmıştır. Eski Amerikalılar kendi değerlerinin saldırı altında olduğunu hissetmektedir ve büyük aç kentler, göçmen kentsel hareketliliği, sosyal değişimler yaşanmaktadır ayrıca kriz yaşanacağı düşünülmektedir. Korkunun bu çeşidinin “hiçbir şey bilmemek” gizinin yasadışı toplulukların yaratılmasında ayırıcı güç olduğu açıktır. Bu topluluklar; Pennsylvania’da Amerika’da düzenin oğulları ve New York’ta Yıldız düzeni şeklinde örgütlenmişlerdir. Aynı şekilde 1895’lerde polis şeflerinin herhangi bir partiye bağlı olmamaları konusunda ciddi bir isteklilik bulunmaktadır. Uluslar arası polis şefleri birliği ülkede gelenekçilik dalgasının arttığı görüşünde birleşmişlerdir (Carte ve Carte, 1975:12-13). Amerikan polisliğinin babası August Volimer düzenlemenin polisten ziyade diğer birimler tarafından da yapılandırılmasını önermiştir. Gelenekçi yaşamın güçlenmesi üzerine polis kavramının temellendirilmesi, gelenekçi harekette olumlu düzenlemelerle sonuçlanmıştır. Düzenlemelerde polis bölümleri birer yönetsel bölüm olarak ele

alınırken, yönetimsel sapkınlıklar yasaklanmıştır. 1919’da önde gelen konu hukukun güçlenmesi ve ulusal politikaları, 1928’deki Cumhuriyetçi ulusal kongre başkan adayı Harbert Hoover eğer seçilirse bu konuyu tekrar ele alacağına söz vererek, başkan olarak George Woodward Wickersham’ı hukuki gözlem ve güçlendirme üzerine ulusal komisyonun başına atamıştır. Bu komisyon ulusal olarak bu çeşitten bir ilk olan polis üzerine rapor yazmıştır, raporda herhangi bir partiye mensup olmayan polis şeflerine övgüler ortaya konmuş, polis eğitimi, suç önleme, donanımlar, “üçüncü derece” sorguların çıkarımları, genel insan hakları ve polis halk ilişkileri üzerinde durulmuştur. Wickersham kanuni yasaklamaların arttırılmasının galip geleceğini ve buna karşı yasakların iptalinin önerilmesinin zorluğuna inandığını belirtmiştir (Carte ve Carte, 1975:17). Sonuçta bu rapor profesyonel polislik alanında çok önemli bir çalışma olarak ortaya konulmuştur.

1.2.5.2 Kamu Yönetimi Bilimi ve Polislik

Yönetimin özelleşmesi ihtiyacına ve kontrol stratejilerine yeni bir disiplin olarak kamu yönetimi içinde rastlanır. Politika – yönetim dikotomisi¹, disiplinin orijinal özünde vardır ve bu durum Frank J. Goodnow (1900) ve Woodrow Wilson (1887) tarafından yüzyıldaki dönüşüm çerçevesinde tartışılmıştır. Bu disiplindeki büyüme etkili politika yürütmek için ilerleme ve ihtiyaçlar ile hızlandırılmıştır. Kamu yönetim literatüründe devlet yönetiminin görevlerini görev alanını basitçe yönetim ve karar verme olarak ayrılmıştır. Bu ayrımın polis reformcuları tarafından polis görevlerinin politikadan izole edilmesi şeklinde algılanmış ve buna dikkat edilmiştir, bu polisin profesyonel alanındaki merkezi görev ilkesini de koruyucu bir sonucu ortaya çıkartmıştır (Waldo, 1948 :206-207).

1.2.5.3 Yeni Teknolojiler ve Polislik

Profesyonel alanda polisliğin gelişmesindeki önemli faktörlerden biri de yeni teknolojilerdir, otomobil, iki kanallı radyo ve telefonun geniş alanda kullanımı polislerin kamu ihtiyaçlarına hızlı cevap vermesini sağlamıştır. Hizmetin bu tipi

¹ İki zıt uçtan birisini seçme.

Wickersham raporunda çatışmalarda geleneksel yapıdan farklı olarak memurların problem çözüme yeteneğine sahip olmaları istenmiştir. Bu değişim profesyonel bölgede etik sapmaların (rüşvet gibi) poliste ilericilik hareketinin başlamasından sonra daha az görünür olduğunu ortaya koymuştur. Otomobil sadece polisin iş performansını değil aynı zamanda yerine getirdiği misyonunu ve kendisini de etkilemiştir. Toplum hayatında 1900’de, 8000 olan araç sayısı 1930’larda, 20.000.000’ na yükselmişti (Richardson, 1974: 110). Bu gelişmeler ile birlikte polis aniden trafiği düzenlemek, park yerlerini sınırlamak, kazalarla uğraşmak zorunda kalmıştır.

1.2.5.4 Hukuki Yönelimlerin Değişmesi

Artık kanun yapısının güçlendirilmesi ile ilgili 30 yıl önce ortaya konan konular kavranmıştır. Amerikan ulusal ünlü Yönetim Birliği Raporunda polisin yasal olmayan uygulamaları ve anayasa dışı davranışları gerekçeleri ile eleştirel olarak ortaya konulmuştur. 1960’larda Felix Frankfurter ve Roscoe Pound bu konuda isabetli görüşler belirtmişlerdir, anayasaya aykırı yakalama durumunda, 1914’e kadar hukuki kurallar kabul edilmemesine rağmen, 1961’e kadar devlet mahkemelerinde bazı olaylar rutin olay olarak kabul edilmiştir. 1966’da polisin görevi kötüye kullanma durumunun azaltılabilmesine kanuni düzenlemeler yardımcı olmuştur. 1967’de Amerika yüksek mahkemesi evde yapılan arama için izinsiz girme gibi suçların izlendiği durumları tanımlamıştır. Şüpheliyi belirsizlik durumunda arama ve alıkoymak 1968’de kanuni düzenlemeler ile ortaya konmuştur. Bir sonraki yıl mahkeme yakalanan şüphelinin olayla ilgili yakınlığını, tutuklama emri olmadan yakalama konusunu ve olayda kullanılan silahları araştırmıştır.

1960’lar boyunca mahkeme polisle ilişkili çeşitli vakalarda prosedürler ortaya koymuş, çok yönelimli polis eğitimi için konuların olay boyutlu sınıflandırılmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Devlet tarafından kabul edilen bir kural ihlalinin başvuru yolu devlet ve federal boyutlu olarak araştırılmaya başlanmıştır. Sonuçta bu durum yerel yönetimlere ve bireysel görev yapan memurlara bırakılmış, yeni memurların eğitimi, daha yüksek maaş, iyi eğitim almış memurlar, sürekli eğitim ve yönetsel

kontrolle suç araştırmaları üzerinde durulmuştur. Temelde bunlar polisliğin profesyonel alandaki merkezi ilkelerinin g¼çlendirilmesi sonucunu ortaya çıkartmıştır (Carte ve Carte,1975:42).

Amerika' da ¼zellikle polis uygulamalarının yasal zemindeki tanımlamaları olarakta kabul edilen hukuki y¼nden değerlendirmelerin uygulamaya yansıtılması ile polis uygulamalarının kalitesi arttırılmıştır.

1.2.5.5 Yurttaşlık İlkeleri ve Polis Reformları

Profesyonel alanda sosyal ilkelerin, politikaların, teknolojilerin yaratılması; kamu y¼netimi biliminin geliştirilmesi veya bir hukuki akışın değiştirilmesi basit ve kolay değildir. Bireysel tedbirler, mahkeme, anlama, bireysel ilgililerin birleşmesi ve farklılıklarının oluşturduğu yapıda konular iyice karmaşıklaşır, insanların profesyonel b¼lgede daha fazla olgunlaşması, kendilerini bu konulara adanması sonucu ortaya çıkar. Bu toplumsal konularda b¼y¼k işleri ortaya çıkartacak kurucu, toplumsal değişimi sağlayıcı ¼nderler kendi içinde ikiye ayrılır. Birincisi: ilerlemeci hareketin parçası olan yurttaş reformcularıdır. Polis reformu bunlara g¼re, ¼nemli olmasına rağmen, polis b¼l¼mlerinde y¼netimsel yanlışlıklar vardır daha da ¼nemlisi y¼netimin geneline bir reform gerekmektedir. Polis reformu bakış açısında, Theodore Roosevelt, Bruce Smith, Leonard Fuld, Raymond Fosdic, Arthur Woods, Raymond Moles, Roscoe Pound ve Felix Frankfurter isimli ¼nderler bulunmuştur.

İkinci grup, yurttaş reformunda pratik kavramları yerine koyan polis y¼neticilerini kapsamaktadır. Bunlar sosyal, teknik olarak ilerlemeci politikaların baskısı ile başlayan politik yanlışlardan kurtulmak için polisin oluşturulmasını bir avantaj olarak g¼rm¼řt¼rler. Bu grupta August Vollmer, O.W.Wilson, J.Edgar Hoover ve William Parker bulunmaktadır.

İlerlemeciler arasında başta Roosevelt s¼vari sınıfı ile toplumsal karışıklıklara karşı koymuştur. Roosevelt g¼venlięin (polisliğin) polis kurumu eli ile yerine getirilmesini politik b¼lgede bir l¼tuf ve sivil hizmet reformunun bir temel ilkesi

olduğuna inanmıştır. Roosevelt polis komisyonlarında yapmış olduğu katkılarla öğeler arasında kurulacak bağlantılarda, kullanılacak tedbir ve yöntemin oluşturulmasına ışık tutan çalışmalar yapmıştır. Roosevelt ölçütleri bütünleştirmış, eğitim programları oluşturmuş, silahlanmayı standartlaştırmış, Bertillon kriminal tanıma sistemini uyarlamıştır.

Colombia Üniversitesindeki Leonard Fuld 1909’da profesyonel polis yönetim modellerinin tanıtıldığı Polis Yönetimi: Amerika ve Yurt Dışı Polis Organizasyonu ile ilgili Kritik bir alışma (Police Administration: A Critical Study of Police Organizations in the United States and Abroad) adlı kitabını yazmıştır. Aynı konuda yazılan bir diğer kitap ise 1950’lerde basılan O.W.Wilson’un Polis Yönetimi isimli kitabı polis yönetiminde önemli bir kitap olarak ortaya konmuştur.

1915’te ilerleme pek çok kentte gözlenmektedir, bunlar New York, Boston, Washington ve Baltimore’dur, buralarda polislik profesyonel alanda yapılmaya başlanmıştır. Yine güçlü bir örgütten yana ve tek tip memurun büyük ölçüde suçu caydıracağına inanan Bruce Smith isimli uzman 1920’lerden 1950’lere kadar alanının önde gelen bir uzmanı olarak akranlarının pek azı yenileşmeyi ifade ederken, kurumun yenileşmesine destek olmuş ve suç raporlama sistemini düzenleyerek pek çok kitap yazmıştır. Bunlar; Eyalet Polisi (1925), Kırsal alan Suç Kontrolü (1933) ve Amerika’da Polis Sistemi (1940).

1920’lerde polis reformunun resmen başlamasını takiben sivil reformcular tarafından ortaya atılan felsefeler pek çok polis tarafından yürürlüğe konarak yürütölmüştür. Statüyü koruma baskısı altında profesyonel değişimin sürdürölmesi için bazı yönleri ile sivil reformculardan farklı bir yoğun çaba sarfedilmiştir. İlk olarak bunlar polis uygulamalarında profesyoneldiler, ikinci olarak doğu kıyılarında sivil reformcular çoğunlukta ydı ama batı kıyılarında bu konuda pek çok polis heyecanlı ve gayretliydi. Üçüncü olarak poliste yürürlüğe konan felsefeleri sivil reformcular koydular, fakat bunların da resmi eğitim boyutlu eksiklikleri bulunmaktaydı.

August Vollmer, O.J.Wilson, William Parker ve J.Edgar Hoover profesyonel bölgede önde gelen kişilerdi. August Vollmer “ABD’de modern profesyonel polisliğin babası” olarak tanımlanır (Macnamara, 1977:178). Kariyerine Berkeley ile California’da başlamış, eğitim ve suçta bilimsel yaklaşıma önem vermiştir, Vollmer çalışanların parmak izi almada, yalan detektöründe, doküman açıklamasında uzmanlaşmasını istemiştir. Vollmer, resmi eğitim ve profesyonel bütünlük ihtiyacına vurgu yapmış, polis hizmetlerinin merkezileşme ihtiyacını, polislerin bölgesel veya genel düzeylerinin, yüksek standartlarının olması gerektiğini belirtmiştir.

Polis şefi Berkeley (1909-1932) 1907’de California Polis Şefleri Birliğinin başında bulunmuş, 1922’de Uluslararası polis şefleri birliğini temsil etmiştir, bu süreçte pek çok yeniliğe destek olmuştur; bunlar motorlu devriye (1913), otomobilli devriye (1914), stajyer polis (1914), ilk yalan detektörünün kullanılması (1921), tek parmak izi ile sınıflama sistemi ve el yazısı sınıflama sistemleri (1921)’dir. Vollmer San Diego Polis Bölümünü (1915) tekrar örgütlemiştir, büyük polis bölümlerinde pek çok araştırma ve anket uygulamıştır. Vollmer kriminoloji bilimini desteklemiş ve davranış bilimi yönelimli kriminologların suçla ilişkili kamu polisliğini etkileyeceğine inanmıştır. Amerikan toplumunda kriminoloji olarak bilinen organizasyonu kurmuş ve başkanlığını yapmıştır. Polisliğin profesyonel alanda eğitimle gelişeceğine inanmıştır, bu düşünceye bağlı olarak 1960’larda polis memurları için kolej eğitimi Kamu Güvenlik Hizmeti Görevlileri yasası ile federal hükümet tarafından üstlenilmiştir.

Wilson, Vollmer’in felsefesinden etkilenmiştir, Wilson 1921’de Berkeley Polis bölümünde çalışmaya başladığında, 20’si kolej eğitimine sahip 30 görevli bulunmuştur. Wilson, 1928’de örgütsel problemleri nedeni ile yüz karası olan Kansas’taki Wichita polis bölümüne gitmiş ve orayı Vollmer’in rehberliğinde yeniden örgütlemiştir. Wilson bazı görüşleri ile Vollmer’den farklı yaklaşımlara sahiptir, Wilson, uzmanlaşmaya inanırken, Vollmer genelleşmeden yana tavır almıştır. Örneğin; her bir polisin parmak izi alma eğitimine ihtiyacı yoktur, o zamanki örgütsel teorileri Wichita bölümünde işletmiş ve çalışanları çeşitli alanlarda uzmanlaştırarak, örgütün hiyerarşik yapısı aracılığı ile kontrolü sağlamıştır (Carte,

Carte, 1975:21). Wilson 1939 da Chicago'ya hareket etmiş ayrıca Harvard Üniversitesinde Sokak trafiği araştırma bürosu ile ilişki kurmuştur. Büro, pek çok polis bölümü için yönetsel anketler uygulamıştır. 2. Dünya Savaşı boyunca Wilson A.B.D. ordusunda şef olarak kamu güvenliği için İtalya ve İngiltere'de bulunmuştur. 1950'den 1960'lara kadar Berkeley'de California Üniversitesi Kriminoloji okulunda dekanlık yapmış ve 1950'de Wilson Polis Yönetimi adlı eserini yayımlayarak, karşılaştırmalı çalışmalar yapmıştır. Taylor'un bilimsel yönetim ilkelerini, Gulick'in teorisini, etkililiği, merkezileşme, hiyerarşik karar verme, bürokratik kontrol ve tutarlılık, uyum konularında çalışmıştır. 1940'larda Wilson şu an Amerikan Kriminoloji Topluluğu (American Society of Criminology) olarak bilinen kurumda başkan olarak görev yapmıştır. 1960'larda çeşitli araştırmalar yürütmüş, merkezileşmiş iletişim, Afrika kökenli Amerikalı memurlarla çalışmalar yapmıştır (Carte, Carte, 1975:22).

J. Edgar Hoover'in profesyonel polislik için yaptıkları tartışmasız önemlidir, 1924'ten 1972'ye kadar federal Büro'da incelemenin başında ve önemli görevlerde çalışmıştır. Kongrede Federal Araştırma Bürosunun (FBI) bütçesini ve görev alanını arttırmış (180'den fazlaya çıkmıştır), bunlar içinde banka soygunu, çocuk kaçırma vb. girmiştir. Federal Araştırma Bürosunun sonuçları istatistiklerde görülen etkililiği ve liderliği önce profesyonel alana yansıtılmıştır. 1930'larda yerel ve federal birimlere yardımcı olacak tek tip suç raporu derlenmeye başlanılmıştır. 1932'de adli laboratuvarı kurmuş, hizmetler yerel ve federal polis bölümlerinden bağımsızlaştırılmış, 1935'te Ulusal akademi'de yerel ve federal eğitimlere başlanılmıştır, Mc.Carthy dönemi boyunca 1947'de Federal Araştırma Bürosunun ve Sivil Hizmet Bürosunun federal çalışanlarını yönetmiştir. Hoover uygulamada polis yönetimi üzerine çalışmış, benzer şekilde Chicago'da Wilson, Los Angeles'ta Parker, Atlanta'da Harbert Jenkins ve New York'ta Stephan Kennedy çalışmıştır.

Parker çalışmaları ile Los Angeles polis bölümünü düzenlemiştir. Vollmer ve Arc profesyonel alanda polislikte anlamlı etkilerde bulunmalarına rağmen felsefeleri Parker'a kadar geniş bir kesim tarafından uyarlanamamıştır. Parker doğru zamanda doğru yerde bulunmuştur, 1950'lerdeki atılım zamanlarında daha fazla polis bütçesi

yaratmış ve kentte suçu sınıflandırarak ayırmıştır. Los Angeles profesyonelliği, Parker'ın Profesyonel alandaki polisliği ile gelişimini sürdürmüştür. O döneme kadar profesyonel standartı olmayan polisin standartını geliştirmek için 1959'da Barış Memurları Standart ve Eğitimi komisyonu kurulmuştur (Breen, 1988:79).

Profesyonel alanın "kurucu önderleri" farklı yollarla profesyonel alana katkı sağlamışlardır. Doğu kıyısı sivil reformuna çevre olanak sağlamış ve bu yol ile polis reformu gelişmiştir. Batı kıyısı polis reformu teknoloji, bütçe kaynakları ile ilişkilendirilmiştir. Profesyonel alanda polislik üst mahkeme kararları ile desteklenmiştir.

1.2.5.6 Suçun Artması, Yabancılaşma ve Kentte Çatışmacı Hareketliliğin Neden Olduğu Değişme

İkinci dünya savaşı sonrası, savaştan kaynaklanan yoksulluk suç üzerinde etkili olmuş ve uzun yıllar suçun ani yükselmesinin nedenleri tartışılmıştır. Bu konuda üç faktörün büyük rol oynadığı görülmüştür. Birincisi bebeklerin hızla ergenlik yaşına ulaşması, ikinci faktör; uyuşturucu kullanımının artışıdır (New York şehrinde 1950'de yaklaşık 100 kişi yüksek dozdan ölürken, 1960' ta 200 kişi, 1967'de 700 kişi yüksek dozdan ölmüştür, 1963'te Atlanta da 500 eroin kullanıcısı bulunurken on yılın sonunda 5.000 kişiden fazla kişi kullanıyordu, on yıl boyunca Boston'da madde kullanımı ve bağımlılığı artmıştır) (Wilson, 1985:23), üçüncüsü ise işsizliğin artmasıdır, nitekim 1961'de işsizlik 1955'teki sayının iki katına çıkmıştır. İşsizlerin çoğu genç insanlardan oluşuyordu, 1968'lerde bu sayılar artmış, özellikle beyaz olmayan gruplar arasında işsizlik daha yüksek oranda ortaya çıkmıştır. 1967'deki Özgür Toplumda Suç ile Mücadele başlıklı rapora suç oranlarındaki artış geçmiştir. Rapordaki en önemli durum, suç oranlarındaki artışla birlikte büyük "korku" oranlarının ortaya çıkmasıdır. Anket sonuçlarına göre insanlar gece sokağa çıkmaya korktuklarını belirtmişlerdir, %35'i yabancılarla konuşmadıklarını, %21'i gece araba ile gitmeyi toplu taşıma araçlarına tercih ettiklerini, %30'a yakını evlerinde silah bulduklarını söylemişlerdir. Bu komisyon problemi anlamlı bulmasına rağmen suç ile ilgili korku toplumda yükselmiştir. Amerikalılar izleme

komisyonu kararlarını etkili bulmuşlardır;

- 1.) Suç önleme öncesinde kanunun güçlenmesi suç faaliyetlerini azaltır.
- 2.) Adalet sisteminde suçluyla ilgili teknikler geliştirilmelidir.
- 3.) Suçlulara yönelik adalet sisteminde haksızlıklar giderilmelidir.
- 4.) Suçlu adalet sistemi daha iyi hale getirilmelidir.
- 5.) Suç problemi ve suçlu adalet yönetimi ile ilgili temel araştırmalar yapılmalıdır.
- 6.) Polislere, mahkemelere ve birimlere daha fazla kullanacakları bütçe ayrılmalıdır.
- 7.) Bireyler, sivil iş örgütleri, dini kurumlar, hükümetin tüm düzeyleri planlamadan ve suçlu adalet sisteminin değişiklik yapılmasından sorumludur,

şeklinde yönlendirici kararlar ortaya atılmıştır. Diğer zamanlardaki benzerleri gibi bu raporda genel olarak profesyonel alanda ele alınan konular görülmüştür. Örneğin; suçun önlenmesinde, “suça neden olabilecek sosyal durumların önlenmesi” tartışılırken polis – halk ilişkisi önerilmemiştir. Rapordaki bu görüşler Wickersham raporunda güncelleştirmiştir, genel olarak bu klasik alandaki ölçütlerde; yasal örgütlenme, merkezi karar almanın güçlendirilmesi, kişisel uygulamaların revize edilmesi, eğitimsel gereklilikler bulunurken, suçu önlemede özellikle mantıksal alanda profesyonel adımlar atılmalı ve teknolojik gelişmelerden yararlanılmalıdır şeklinde sonuçlar ortaya konulmuştur (Wilson, 1985:16-17).

Suç karşı en etkili silahlar fiziksel ve sosyal düzenlemelerdir, raporda ise suç konuları polisin problemi olarak görülmüştür, bu durum toplumsal bir konu olarak ele alınamaz. Yine 1840’lardakine benzer kentsel çatışmacı hareketlilik, 1960’larda da meydana gelmiştir. 1967’de Afrika kökenli Amerikalılar ve Puerto Rico’lu komşularla yaşanan kentsel çatışmacı hareketlilik rapor edilmiş, daha kötü çatışmalar temmuzda iki hafta boyunca Detroit ve New York’ta meydana gelmiştir. 1963, 1964 ve 1965 kentte çatışmacı hareketliliklerinden sonra yasal düzenlemeler ortaya konmuş ve kentte çatışmacı hareketlilik için donanım, eğitime ve önlemler almaya ihtiyaç olduğu belirtilmiştir. Kentte çatışmacı hareketliliğin yan etkisi ile ev, eğitim, iş, esenlik ve güvenlik konularında konuşulmuş ve yeni olmasa da sivil karışıklıklar ile ilgili milli bir Değerlendirme Komisyonu tavsiye edilmiştir.

Percey, (1980:69) aynı şeylerin tekrar yaşandığını, aynı resmi tekrar gördüklerini, aynı analizlerin ve reaksiyonların görüldüğünü, Afrika kökenli Amerikalıların polislerin kendileri ile bağlantı kurmadığını belirtmiştir. Komisyon polis devriye uygulamaları ile güvenlik sağlanmaya çalışıldığını, özellikle varoşlarda devriye hizmetleri ve motorize devriye hizmetleri düzenin sağlanabilmesinde etkili olduğunu belirtmiştir. Yine Afrika kökenli Amerikalılar polislerin herkese uyguladıkları standart davranışları kendilerine uygulamadıklarını belirtmişlerdir. Kentte yaşanan kentte çatışmacı hareketliliklerde polisin vatandaşlar tarafından düşman olarak algılandığı bu doğrultuda komisyonun önerileri arasında halkla ilişkilerin geliştirilmesi belirtilmiştir. Kamu ilişkilerinde birimlerin hizmetlerine dikkat edildiğinde, bölgeler ile ilgili hükümet raporunda düzenin kurulmasının zorluğu belirtilmiştir. Aynı zamanda Afrika kökenli Amerikalıların %49' unun suç işleyebileceği ve parçalanmış ailelerden oluştuğu bilinmektedir, topluluğun %22' si işsizdir, raporda da topluluğun yoksulluğu, işsizliği, esenliği, okulları ve benzerlikleri belirtilmiştir (Percey, 1980:75-86)

Özet olarak komisyon halkın ve polisin sınırlarını ortaya koymuştur, polis çalışmalarında, azınlık durumdaki yerleşimciler de polisin ortağı olarak görülmeli ve polis kaynaklarının denetimini kapsamalıdır. Yine farklı zamanlarda yapılan farklı raporlarda, poliste kaynakların kullanımı, iş birliği, teknolojinin daha iyi kullanımı, eğitim, polisin bütünlüğünün korunması, iç ve dış kontrol, ülke genelinde polis standartlarının korunması konuları ele alınmıştır. Bir zorunluluk olarak polisin çalışabilmesi için toplumla kolay bağlar kurulmalıdır, halk devriyeleri ve suçun önlenmesinde eğitime önem verilmesinin önemi raporlarda belirtilmiştir. 1968'de Suçla ilgili Adalet Standartları ve Amaçlar isimli rapor ile artan suç problemine karşı düzenin sağlanabilmesi amacı ile kanuni düzenlemelerin gerektiği üzerinde durulmuştur. Eğitimin arttırılması, acemi eğitimi, gelişim, uygun donanımın önemi gibi profesyonel alanda uzmanlaşma gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca suçtan korkmanın yaşamın kalitesinde yıkım yarattığı belirtilerek, bu korkunun nedeninin ortaya konması gerektiği vurgulanılmıştır. Standartlarda topluma hizmet verecek ekip polisliği kavramı da bulunmaktadır. Ekip polisliği, polisler arasında işbirliği ve koordinasyonu arttırarak düzeni koruma ve suç önleme amacına dayanır. Klasik

örgütsel düşünceden miras bir dogma olan ekip polisliği kavramında; birimleride düşük düzeyde kararların alındığı ve sorumluluğun üstlenilmediği bir durum ifade edilmiştir (benden başka biri de yapabilir düşüncesi), yapı içinde ekip üyeleri arasında neyin başarılacağı bilinir ve kişisel ilişkiler kurulur. Ekip polisliği program sonuçlarının uygunsuzluğu belirtilmesine rağmen profesyonel alanda önemli bir kavramdır ve polisliğin toplumsal alanda gelişmesine de katkıları olmuştur. Kamu ilişkilerinde bölümlerin merkezileşmesi yerine kararların merkezi olması ve memurların cesaretlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. 1960'larda ve 1970'lerin başında ulusal raporlar oldukça önemlidir, çünkü bunlar polislerle görüşülerek oluşturulmuştur, yine yıllar içinde yapılan polis araştırmalarında benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Temel varsayımlara göre profesyonel alanda polislik doğru şekilde yürütülememektedir, örengin, motorize devriyenin birinci avantajı daha geniş alanda suçu önleyebilme durumunu ifade ederken pratikte farklı tanımlamalar ile ifade edilmektedir, uzun süreli çalışmalardan farklı sonuçlar elde edilmiştir (Trojanowicz, 1994:109; Percey, 1980:75-86).

İhbarlarla çözülen suçlar tartışmalıdır, 1977' de Kansas City çalışmasında bu tip çalışmaların suça karşı sadece %2 ile hızlı cevap verildiği bulunmuştur ayrıca raporlarda kaç saatte bir hırsızlık soygun yaşandığı verilmektedir (Silberman, 1980:332-333). Pek çok vaka bilimsel yöntem kullanılarak çözülmektedir, ulusal raporlar, anketler ve polis araştırmaları düşünöldüğünde suç değerlendirilirken suç çevresi içinde değerlendirmeye ihtiyaç bululunmaktaiken örgütsel yapıda, en üst seviyede karar verme bir olaya karşı verilecek tepkiler ve destekler üzerine odaklanarak hareket etmektedir. Başarılı stratejiler etkili problem çözümünde önemlidir, halk ve polis birliktedir ve modern polislikte buna ihtiyaç vardır.

1.2.5.7 Profesyonel Yenilik (Reform) Modeli.

Polis yerel politize olmuş erozyona tepki olarak profesyonel yaklaşım veya polislik düşüncesinde reform şeklinde gelişimi ortaya çıkmıştır. Polis yerel politik ilgilerle kuşatılmamalıdır. Bu dönemde pek çok polis memuru sivil hizmet pozisyonuna çevrilmiş, polis olmayanlar eğitilmiş, polis kurumlarında planlama,

yönlendirme, değerlendirme gibi çıktılara önem veren profesyonellik başlamıştır. Genel olarak polis politik güç ve etkileri örgütten uzaklaştırarak işe başlamıştır. Pek çok alanda memurların yetki alanlarında yaşamaları yasaklanmıştır. 20 yy.'ın son yarısındaki teknik gelişmeler bu kurumun işlerini kolaylaştırmıştır. İşlemsel ve işletimsel olarak polis ve polisliğin uzaklığı ve ayrıldığı yönler ortaya konmuştur (Reiner, 1992:36). Devriye arabaları kaldırım kenarına memurları bırakmaktadır, polis ve insanlar arasına çeşitli bariyerler yerleştirilmiştir. Temel iletişim araçlarından telefon ve radyo polisin içeride iletişimini sağlarken profesyonel polisliğin oluşturulmasında, bilgi değişiminde dışarı ile bağlantıyı azaltmıştır (Reiner, 1992; Bayley, 1994). Kamu ile bağlantı sadece suçu kontrol için kurulmuş, diğer zamanlarda polis kendini izole ederek var olmaya başlamıştır. Artık suç veya kaza ile ilişkili olarak bağlantı başlıyordu, aynı zamanda modern çevrelerde yakalama ile bağlantılı ilişkiler kurulmuştur. Örgütsel kontrol, liderlik, planlamada profesyonel örgütlerden kendini ayrı tutma faaliyetleri aniden işlemde geçirilerek hizmete faydalı bir yapı haline getirilmiştir. Reform veya modern polislik düşüncesinin anahtar özelliği yerel polislerin sorumlulukları, otoriter yapıları ve temel emirlerinde değişimi ifade etmeye başlamıştır. Klockars (1988), polis kurumunun yasal değerler dizisindeki belirsizliklerin neler olduğunu ortaya koymuştur. Bittner'in temel hipotezi üzerine kurulmuş tartışmada polis tek bir çekirdekte vardır ve sosyal düzen için baskı gücünü kullanan sadece bir devlet kurumudur ve yasalıdır. Otorite ile yasallık ifade edilir ve son yüzyılda polis operasyonlarında polislik düşüncesinin şekillendiği belirtilmiştir (Bittner, 1970; Klockars, 1988). Bu yüzyılın ortasında sosyal rol ve değer idealleştirilmiştir; polislik fikri, bağımsız olarak emir veren ve otoriteyi kontrol eden olarak çok önemli bir hale gelmiştir. Polislik kanunlar yolu ile politik etkilerden ve başatlıklardan uzaklığını korumuştur, ancak insanların ihtiyaçları polisi yönlendirilmiştir, politik olarak sınırlandırılmıştır, kurumun politik bağımsızlığı mahkemeler tarafından vurgulanmış ve kontrol edilmiştir (Klockars, 1988:239). Polis modeli "tarafsız, profesyonel güç kullanan" şeklinde çizilmiştir ve sadece kanunla geliştirilmiştir (Shearing, 1995:75).

1950'lerin sonlarında, teorik alanda gözlenen pratik polis çalışmalarında tarafsız kurallar yerine sağduyuya önem verildiği ortaya konmuş, günlük yaşamda

polis çalışmasının arkasındaki güç dinamikleri ve ayrılan özellikler anlaşılmaya çalışılmıştır. Gerçekte, deneysel delillerin ışığında polislerin sadece küçük bir bölümünün olaylara yasal, biçimsel güç ile müdahale ettiği gözlenmiştir (Reiss, 1971; Ericson, 1982; Black, 1980). Devlet tarafından polislik II. Dünya savaşı sonrası diğer pek çok sosyal hizmet gibi değerlendirilmiştir. Polis profesyonelleşmeye başlamıştır, sosyal iş veya psikolojik politik etkilerden bağımsız, polislik konumunun arkasındaki temel ilkelere dönen bir yapıya erişmiştir (polis örgütü sadece bilmez, en iyiyi bilir anlayışı gelişmiştir). Profesyonel polis işi ne yapar, teknoloji, kaynaklar uygulamalarda nasıl kullanılır, daha iyi bilgiye nasıl ulaşılır, profesyonel polis seçiminde ve eğitiminde nelere dikkat edilmelidir konuları üzerinde durulmuştur (Greene, 1993:90). Böylece polis hem ne yaptığını hem de işinin ne olduğunu anlamış, bunlar için özel bilgi ve beceri kazanmıştır (Klockars, 1988:260). Tüm bu çalışmalarda polislik yaklaşımı analitik ve tarafsız ölçütler olarak anlaşılmalıdır (Manning, 1997:48). Otonom bir kamu örgütü olarak en tepeden (devlet) ve en alttan (sosyal aktörler) gelecek politik etkilerden örgütün korunması amaç olarak alınmıştır. Kamu polisliğinde kuralların rehberliğinde yasal ve teknik konular profesyonel polis yöneticisinin takdirine bırakılmıştır (Kelling, Moore, 1988:11).

Örgütsel olarak polis örgütünde kendi hareketlerini kontrol ve emirlerin merkezde olması eğilimi yüksektir. İşlemsel ve stratejik olarak kurum, günümüzün örgüt ve bürokratik kurallarını takip eder. Görevlerde, iş ve sorumluluklarda uzmanlaşma derecesi yüksektir, yöneticiler farklı boyutlarda bulunmaktadır. Üst seviye yönetim ve şubelerde yüksek karmaşık yapıda yönetimsel ve işlemsel fonksiyonlar ayrılmıştır. Poliste strateji ve ölçütlerde “suç kontrolü” taktiğine doğru kayma bulunmaktadır (Ericson, 1982; Reiner, 1992). Suç olayı üzerine odaklanıldığında polisin devriyesine ve hizmetine, suçların çözümünde hızlı sonuçlara ulaşmaya dikkat edilmelidir. Gerçekte polis kurumunun sosyal etkilerden uzak olmasına gayret edilmiştir ama sonuçta insandan uzaklaşmıştır.

1.2.5.8 Polis Düşüncesindeki Değerler Dizisinin Değişimi

Polis düşüncesinde profesyonel ve kanuni erozyon, sürecin kolaylaşmasını ve polisin nasıl olması gerektiği ile ilgili düşünceler değer dizisinin yeniden oluşturulması için yeni bir yol açmıştır. Bu değişimle pek çok faktör birbirleri ile ilişkili olarak ele alınmıştır. Bir örgüt olarak polis örgütü bu değişimlerle doğrudan ilişkili olarak ele alınmıştır. 1970'lerin son dönemlerinde modern anlayışta toplum ve devletin genel gelişimi diğerlerine dayanıyordu. Sonrasındaki yirmi yılda polisliğin yapı taşlarında değişimler olmuştur. Kamu polisi 70'lerin sonrası yirmi yılda yasallığını kaybetmiş olarak tanımlanabilir (Crank, 1994; Mastrofski, 1991).

1960'ların sonlarından beri Batı'da suç oranlarında artış gözlenmiştir ve bu durum da anahtar bir faktördür, suç oranlarındaki artış takip eden yıllarda da devam etmiştir. Polisin bölgede suç kontrolü basit bir amaçtır ancak polisin suçu azaltma ve önlemedeki etkililiği oldukça düşük olarak gözlenmiştir (Walker, 1980; Crank, 1994). "Suç korkusu" nun takip eden yıllarda özellikle bu göstergelerle ilişkili olduğu ortaya konulmuştur ve toplumun mağdurlaştırma düzeylerinde artma eğilimi, polislerin insanların, caddelerin ve kentlerin korunmasında ve güvenliğinde etkisizliği ortaya konmuştur. Sosyal bilimler bakış açısında polis çalışma stratejileri ile ilişkili pek çok karşılaştırmalı çalışma yapılmıştır. Çalışmalarda; düzensiz devriye, genel ve diğer suç önleme stratejilerinin suç üzerindeki etkilerine bakılmıştır. Araştırmalar sonunda standart polis memuru düzensiz devriyeye çıkar, hızlı şekilde müdahale eder, gözaltına alma ile ilgilenir, göz altına alma işlemi yapar (Eck, Rosenbaum, 1994:77) şeklinde sonuçlar ortaya çıkmıştır. Polis operasyonlarının işlevsel etkisizliğinin yanında polis ve toplum arasındaki ilişkilerin gelişimine dayanan kurallar ve yasalar kaybedilmiştir. İngilizce konuşulan dünyanın büyümesi ve karşılaşılan olaylarda polis tarafından azınlıklara karşı ayrımcılık ve sistematik kötü kullanıma dikkat çekilir, dışarıya ile ilişkiler kadar polis örgütünün içinde de sapmaların ve kuralları kötüye kullanmanın ortaya çıktığı gözlemlenmiştir. Bu dönemde polise yönelik toplumda şüphe ve güvensizlik bulunmaktadır (Crank, 1994:289). Yerel topluluğa dönük biz - onlar şeklindeki askeri diziliş yapısı gelişmiştir, azınlıklarla polis kamu hizmetleri çatışmasında temel polis

yaklaşımlarından ayrıldığı düşüncesi bulunmakla birlikte polisliğin örgütsel anlamda etkili bulunmadığı gibi bir sonuç ortaya çıkmıştır (Crank, 1994:330).

1970'lerin sonuna doğru güvenlikte, düzenin korunmasında ve suçun önlenmesinde “nesneleştirme” eğiliminde gelişmeler başlamıştır (Ericson, 1995; O'Malley, Palmer, 1996). Bu gerçeklik “özel güvenlik” birimleri ile sistem ve hizmet veren birimlerin birbirinden ayrıldığı ifade edilmiştir (Shearing, Stenning, 1987:115). Bu da poliste çoğulculuk etkisine yol açmıştır, güç ve güvenlik çerçevesinde polisin klasik fonksiyonları çağındaki kamu polisliği tekelinin sonunu getirmiştir, ayrıca kamu polisinde yaşanan “kimlik krizinin” de sonu gelmiştir (Bayley, Shearing, 1996:586). Bu kimlik krizinin nedeni yaşanan erozyondur, bu erozyon hem devlet otoritesinde hem de algılanan etkililikte yaşanmıştır, diğer taraftan suç ve güvenlik iş yaşamının rekabetini de büyütüştür.

Üstelik kamu polis örgütü ile ilişkili yeni materyaller ve fikirler savaş sonrasındaki yıllarda batı demokrasilerinde şekillendirilerek ortaya çıkmıştır. Suçun artması ve güvenli olmayan sokaklardaki olaylarla mücadelede polis bütçesi devletin yeni-muhafazakar yaklaşımlarının politik tercihleri ile kesilmeye başlanılmış ve devletler son on yılda çeşitli reformlar yapmışlardır. Fakat devlet, hükümet ve bütçe reformları büyük klasik devlet fonksiyonları (eğitim, sağlık koruması vb.) üzerindeki sıkı tekelden ayrılarak tutucu devlet yapısının değişimini ortaya çıkarmıştır. Değerler, birlik ve pazar yapılarına doğru devlet fonksiyonlarının yönelim eğilimi artmıştır. Pek çok geleneksel devlet kararın da devlet otoritesi tarafından kültürel birlik sağlanmaya çalışılmış ve vatandaşa kamu hizmeti işlevi yerine müşteri fırsatları sağlanmış, katılımcı müşteriler girdi olarak değerlendirildiğinden geribildirimleri değerlendirmeye alınmıştır (Keat, 1991:78).

Ek olarak devletin ve hükümetin yeni-liberal (neo-liberal) alanda meydana çıkması, devletin (yani verilen klasik fonksiyon ve hizmetlerle ilgili) kavramsal fikrinden ayrılıp, toplumda sorumluluk düşüncesinin ortaya çıkmaya başlamış ile sonuçlanmış ve artık toplumun istekleri yerine getirilmeye çalışılmaktadır. Devlet, vatandaş ve sosyal varlıklara kolaylaştırıcı bir rol oynarken yönlendirme rolünün

düzenleyici, bağlayıcı ve kolaylaştırıcı rol olduğu ifade edilmiştir (Gaebler, Osbome, 1992:114). Bu bağlamda sosyal varlıkların sosyal mücadelede sorumluluklarının olduğu, yaşanan hayatta bu durumun sosyal ve bireysel mücadelelerle ilişkili başarılarla yardımcı olduğu farz edilmiştir (O'Malley, Palmer, 1996:138). Risk toplumunda her gün yaşamla ilgili ölçümlerin ve atılan adımların kolaylaştırıcı rolü olduğu belirtilmiştir (Beck, 1987; Ericson, Haggerty ve Carriere, 1993). Aynı zamanda sosyal veya bireysel sorumluluklarla ilgili kamu polisinde de değişiklikler yaşanmıştır.

Son 20 yılda polisliğin tek parça (monolithic) modeli devlet gücünü olumsuz açıklamaktadır, örneğin; Bittner'in polisin merkez teorisinde polis biricik devlet aracı birim olarak güç kullanmaktadır (Bittner, 1970:45). Oysaki kamu çeşitli alanlarda mücadeleye devam eder ve farklı sonuçlar ortaya çıkar (Melossi, 1990; Scheere ve Hess, 1997; Shearing, 1994). Devlete dayanan geleneksel polis modeli otoriter devlet tezinde kök salarak uygulamalarını bu tabanda şekillenerek yürütmüştür (Matthews, 1992:46). Gerçekte devlet varlığının olup olmadığı ile ilgili kavramsal uzlaşma sağlanamamıştır. Eğer varsa neye benzer?, sınırları nelerdir?, kaynakları ve mekanizmaları nelerdir? (Melossi, 1990:78).

Diğer taraftan son 70'lerden itibaren yılda, sosyo-hukuksal anlayışta "güç" ve "kontrol" kavramları devlet geleneğinin kalbi olarak ele alınmış ve devletin temelinde "ulus devlet" temel kavramı yoluyla polislik yönetsel anlamda merkezileşmiş bir yapı halini almıştır (Reiner, 1992:78). Devlet, klasik geleneksel anlamda kavramlaştırılırken polisin varlığı onun gücüne dayandırılmıştır. Farklı yönelimlerden alınan "devlet" mekanizmasının ve gücünün anlaşılmasında kamu ve insanlar üzerindeki cezalandırıcı, negatif etkisinin rolü bulunmaktadır. Günümüz model ve tezlerinde "güç" kavramı negatif ve cezalandırıcı yapı anlamı yerine yapılandırıcı olumlu; önleyici güç dışsal yerine içsel ve sosyal düzen süreçleri ile bağlantılı olarak ortaya konmaktadır (Melossi, 1990:75) .

1.2.5.9 Tam Doğru İnançlarına Bağlı (Orthodoxy) Periyotta Kamu Yönetimi ve Polis Yönetimi

Batı toplumunda yönetim ile ilgili ilk modern çaba, F.Taylor'ın araştırmasından sonra endüstride verimliliğin artmasıdır. Endüstri mühendisleri bilimsel yönetimle üretimsel işlemi geliştirmişlerdir. Bu kavram ve bunun varyasyonları Amerikalı yöneticiler arasında oldukça popüler hale gelmiştir. Bilimsel yönetim ilkelerini Max Weber de ifade eder. Yarım yüzyıllık bilimsel yönetim polisliğin temel alanını anlamlandırılmıştır. Bu dönemde amaç daha fazla üretimdir, üretimden anlaşılan daha fazla kural ve düzenlemenin polislik işlevinde “en iyi yol” olarak yaşam alanlarına bir iş veya işlev olarak yansıtılmasıdır. Bu kavram ve bunun uygulamaları tüm kamusal alanlara dolayısı ile polis alanına da yayılmış ve yer bulmuştur. Birçok klasik örgütsel düşüncede polis örgütü (klasik yapı ve yönetimini düzenlemede); hiyerarşik organizasyon, dar kontrol sistemi, sıkıyönetim, açık emir-komuta düzeni, merkezi karar alma ve detay kural ve düzenlemeler şeklinde yapılandırılmaktadır. Kamu yönetim teorisyenlerinden; D.Waldo (1948: 206-207), V.Ostrom (1974: 36) ve N.Henry (1975:8-9) gibi araştırmacıların orthodoxy dönemi olarak adlandırdığı bu dönemde tek akılcı tepkisel çözüm olarak ortaya çıkan toplum destekli polislik anlayışıdır.

1.2.5.9.1 Hawthorn Deneyleri

1930'larda klasik bilimsel yönetim eğilimi ile makineleşmenin altı çizilmiştir. Bu çalışma Hawthorn'un Chicago'daki Batı Elektrik Şirketindeki çalışmalarının sonucudur. Bu çalışmalar polisliğin toplum alanında iş zenginleştirme kanunlarının temeli sayılacak anlayışı geliştirmiştir. Bu çalışma ile insan faktörünün üretimi etkilediği, çalışanlara önem verildikçe verimliliğin arttığı ortaya çıkarılmıştır. Başka bir araştırma sonucunda bilimsel yönetim ve klasik örgüt teorisinin sonuçları doğrulanmıştır. Örgüt sadece resmi ilişkilerden oluşmaz aynı zamanda örgüt sosyal bir sistemdir. Motivasyon ve üretim ekonomik ödülünden fazla fiziksel çevre ve modern donanımlara bağlı olarak artmaktadır. Örgütte resmi olmayan lider, grup normları, statüler ve daha az yapılandırılmış öğeler bulunmaktadır ve bunların başat

etkileri söz konusudur (Stoner, 1982:448).

1.2.5.9.2 İnsan İlişkileri Okulu

Maslow'un insan ihtiyaçları teorisi oluşturulduktan sonra bununla ilgili araştırmalar devam ettirilmiştir, nitekim insan ilişkileri okulu A. Maslow' a dayandırılarak geliştirilmiştir. İnsanları ekonomik faktörler olduğu kadar sosyal faktörlerde motive eder, insan ihtiyaçları önceliklerine göre 1. Fizyolojik ihtiyaçlar, 2. Güvenlik ihtiyaçları, 3. Ait olma ve sevgi ihtiyaçları, 4. Değer ihtiyaçları, 5. Kendini gerçekleştirme ihtiyaçları şeklinde sıralanabilir. Örgütsel davranış araştırmaları gelişerek devam ederken Maslow insanların ihtiyaçlarının ne olduğunu bilmeyi ve çevreyi anlamının önemini ortaya koymuştur (1977:333-337). Maslow'un teorisi klasik örgüt teorisine eklenmiştir, çalışanlar örgütsel amaçları sadece amirleri gözlüyor diye değil, kendilerini merkeze alarak başarmaya çalışırlar. Bilimsel yönetim ilkeleri ile çalışan örgütlerde başarı olmasına rağmen üretimin insan ögesi ile bağlantılı sorunlar bulunmaktadır. P.Ducker'ın "Endüstri Toplumu İnsanın Geleceği" isimli çalışması ile (1942) "Yeni Toplum" (1949), eserlerinde üretim ve kontrolde çalışanların sorumluluğunu ortaya koymuştur.

C. Argyris (1957) ve F.Herzberg (1959), Taylorcu metotları değerlendirmişlerdir. Günümüz çalışmaları toplum destekli polis literatüründe toplum destekli polis memurlarının daha deneyimli ve verimli olduğunu ortaya koymuştur. Takım çalışması da yönetimde önemli olan bir kavramdır, çalışanların kendilerini yönetimin parçası olarak görmeleri önemlidir. Bu görüşlere D.McGregor'un The Human Side of Enterprise (1960), P. Crosby'nin Quality is Free (1979) ve W.E.Deming'in The Deming Management Method, J.Juran'ın Juran on Leadership for quality (1989) eserlerinde rastlanır (Walton, 1986). "Kalite Çemberi" ve toplam kalite yönetimi terimleri kamu yönetimi içine alınabilir, problem çözmede katılımcılar bir takım oluşturabilir, daha üst sinerjik çözümler ortaya çıkabilir. Çalışanların benlik saygıları, başarıları, yeterlikleri, bilgileri ve kendine güvenleri artar. Toplum destekli polislik kamu-polis ilişkisi ilkesine dayanarak problemleri çözmektedir. Taylor'un yönetim stratejisi ve McGregor'un (1960) insan odaklı

stratejileri arasında, karşıtlıklar bulunmaktadır. Sosyal bilimcilerin pek çoğu çalışanlar için bilimsel yönetimin en doğrusu olduğunda hem fikirdir, çünkü bu uygun yönetim uygulamaları olarak ortaya konulmuştur. Bilimsel yönetimin teorik uygunsuzluğu neden ve etkiyi ayırt etmemesidir. Literatürde klasik örgüt bürokrasilerinde, çalışanların veya çalışan grupların ihtiyaçları arasında bir gerilim olduğunun gözlemlendiği belirtilmiştir. 1970' lerde iş gücünün doğası değişmiş, elle (manuel) çalışanların sayısı azalmıştır ve Ducker'in ifade ettiği planlar yapan, yaratan ve bilginin kendisi üzerine düşünen bilgi çalışanlarının sayısı oldukça fazla şekilde artmıştır. Sonraları Drucker, Stick ve Carrot yönetim yaklaşımında klasik örgütsel kontrol eğilimi uygulamaları ile motive edilmenin azaldığını ifade etmişlerdir. İşin doğası bireysel başlamayı, kendini yönlendirmeyi ve sorumluluk almayı gerektirmektedir (Drucker, 1993:62-67) .

McGregor'a göre çalışanları en iyi motive eden yönetim teorisidir. Teoride örgütün amaçlarını başarmak için sorumlulukların paylaşılması gerekmektedir. Bu temalar 1970'lerde pek çok çalışmada üretim krizi ile ilgili olarak kullanılmış ve tekrarlanmıştır. Amerikan Sağlık, Eğitim ve Refah bölümü Amerika' da İş Hayatı (Richardson, 1973:67) ve Amerika parlamentosu seminerinde (1973) İş Hayatının Kalitesi oturumunda, iş doyumunun eksikliğinin krize neden olduğu ifade edilmiştir. Her iki çalışmada çözüm olarak, yüksek düzeyde biliş, katılım, özerklik, daha fazla sorumluluk ve kendini geliştirme gibi içsel ödüller ifade edilmiştir. Toplum destekli polislikte polislerin iş memnuniyeti ve verimlilik daha fazla, duyuları daha yüksektir. Toplam kalite yönetimi bu inanç ile çizilir ve Federal kalite enstitüsünün kurulmasıyla geniş ölçüde kabul edilmiştir.

F.Herzberg (1959; 1966), üretim ve iş doyumunu arasındaki bağlantıyı açıklamaya çalışmıştır. Onun takipçileri de bu konuda çalışmalar yapmışlar, sonuçta çeşitli kültürlerde ve işlerde pek çok çalışma ortaya çıkmıştır. Polis yönetimi ile ilgili profesyonel alanda ortaya çıkan kitap olan Belediye Polis Yönetimi (Municipal Polis Administration) 'da 1970'lerde hakim olan sistem tartışılmıştır. Çalışanların otonomisi, sorumluluğu, örgütsel amaçlara inanç arttıkça iş zenginleşmektedir. Bu kavramların çoğu da toplum destekli polislik bağlamında bulunmaktaydı. Davranışçı

bilim adamları üç psikolojik durumda çalışanların motivasyonu ve doyumunun artacağını belirtmişlerdir (Hackman ve diğerleri, 1975:187). Birincisi, çalışan işin önemli olduğuna inanmalı, ikincisi, iş için bireysel olarak kendisine, yapabileceğine inanmalı ve üçüncüsü, çalışanlar başarı ile ilgili geri bildirimler almalıdırlar. Merkezi olmayan değerler, fırsatların olması, çeşitli becerileri uygulama, işlerin tanımlanması çalışanın motivasyonunu yükseltirken işe gelmeme ve işten ayrılmayı azaltır.

Polis memurları belli bir coğrafik alanda yaşam kalitesi, kamu güvenliği konuları ile ilgili daha fazla sorumluluk ve geri dönüşüm olarak çalışırlar. İş doyumunu geleneksel profesyonel polislik alanında, toplum destekli polislik alanına dönüşerek çok fazla mesleki değişiklikle birlikte artmaktadır: Güçlenmiş tanıma, katılımcılık, özerklik, sorumluluk ve kendini geliştirme. Bunun sonucunda iş zenginleştirmesi sonucu olarak üretim artar. Toplum destekli polis memurları arasında iş doyumunun güçlenmesin de toplumun değerlendirmeleri çok önemlidir (Lurigio, Rosenbaum, 1994:149).

Geleneksel devriyede profesyonel polisler bazı pratikleri dikkate almayabilir, bundan faydalanmayabilir ama toplum destekli polislik ile genel iş yerinde motivasyonel uygulamaların başlamasıyla devriye memurlarının işi zenginleşmiştir.

1.2.6 Amerikan Polisliğinin Toplumsal Dönemi

1970'lerde suç oranları ve kentsel hareketlilikler artmış, polis-halk ilişkileri başarısız olmuştur. Polis araştırma sorularındaki temel felsefi varsayımlar, değişme için ulusal çalışmalar ve polis-kamu yabancılaşması polisliğin profesyonel alanda başarısızlığının işaretleridir.

Yeni toplumsal dönem değerler dizisinin öğeleri: 1.) polisin suç ve mücadele faaliyetinde çevresel faktörlerin de işin içine alması hatırlanmalıdır örneğin: komşuluğun fiziksel göstergeleri arasındaki ilişkiler, suç korkusunun düzeyi ve komşulukta suç oranları gibi, 2.) polis ve diğer öğelerle vatandaş bağlarının güçlendirilmesi üzerinde durulmalıdır. Bu ilişkiler toplum yaşam kalitesinin ortaya

konmasının en iyi metodudur şeklinde anlayışlar gelişmiştir.

Günümüzde yaygın polislik olarak üzerinde düşünülen ve polis teşkilatları olarak uygulamalarda dikkat edilen taktik ve sistemler bu dönemin ürünüdürler.

1.2.6.1 Korku ve Suç

Sosyolog Kai T. Ericson'ın 1976'daki Buffalo Creek olaylarını çalışmıştır. Ericson korkuyu, incinme duygusu, felakete karşı doğal bağışıklığın kaybolması duygusu, mahkumiyetin büyümesi, dünyada güvenli yerin kalmaması olarak tanımlamıştır (Silberman, 1980:19).

Suç mağdurları arasında incinme duygusu yaşamak oldukça tanındıktır, bu durum başa gelen olayın kendisinden daha fazla duygusal etki yaratır, hatta şiddet içermeyen bir soygun bile insanlarda korku yaratabilir. Psikolojik deneylerde insanların çevrelerini kontrol altında tuttuklarında daha düşük korku yaşayacakları gözlenmiştir. Korku hakkında bilgili olmamız, toplumsal alandaki stratejileri anlamamızda oldukça anlamlıdır. Korku, bir mağduriyet olduğunda ortaya çıkar, düzensizlik, yüksek oranda suçta görülür. Suç korkusu suçla, sosyal ve fiziksel düzensizlikle ilişkilidir. Suç korkusu, suça karşı toplumun yeterliliklerini zayıflatır. 1960'lardan beri yapılan çalışmalarda kendi komşularımızdan korkmaya başladığımız gözlenmiştir (Source Book of Criminal Justice Statistics, 1991: 196).

J.Q.Wilson ve G.L.Kelling (1982) komşulukta korku, suç ve fiziksel ve sosyal düzensizlik arasındaki bağı çalışmıştır. Araştırmacılar polisin suç kontrolünü, profesyonelliğini değerlendirdiler, örnekleri de ilk kırılan camdır, bu cam komşuların girmesini engellemektedir, bir yerde fiziksel çevre korunmadığında bozulma yaşanmaktadır. Alkol kullanma, madde bağımlılığı, diğer sokak suçları toplumda kontrolün azaldığını gösterir, yabancılaşıma ve korku kol gezmeye başlar. Toplumsal düzeyde düzensizlik, korku ve suç birbiri ile bağlantılıdır. Yeni düşüncelerde pek çok değişiklik olmaktadır, 19 yy.'ın ilk yarısında Peel'in başarısı, polisin toplumu bir ortak olarak görmesini sağlamış ve farkındalığı arttırmıştır. Genel olarak polisin

amacı yaşam kalitesini arttırmaktır, yeni polislik geleneksel polislikten daha fazla toplumun yaşam kalitesinin artırılmasına önem vermektedir.

1.2.6.2 Toplumsal Dönemde Geliştirilen Yeni Bir Tanım

1970'lerin ortalarında üç yeni kavram Amerikan polisliğine girmiştir. Bunlardan ilki, kamu güvenliğinin oluşturulması ve işin yönetimde devlet ve halk ortaklığıdır. İkincisi, görülen fiziksel ve sosyal ihtimaller arasındaki ilişkililerdir, vatandaşların suç korkusu komşularda suç derecesidir ve son olarak suç korkusunun etkisidir. Burada toplum tek tek bireyler değil bir bütün olarak ele alınmaktadır. Böylece eğer yasal müdahaleler yapılırsa bu korku kontrol altına alınabilir.

Toplum alanında polislik yeni bir değerler dizisidir, yeni bir düşüncedir ama eski amaçlara ulaşmak için yeni bir yol değildir. Toplumsal alanda polis örgütü doğrudandır, otorite merkezi değildir, problemler durumsal olarak çözülerek ve yenileşme ile ortadan kaldırılmaktadır. Takım yaklaşımında problem çözme, kamu ve özel birimlerin kapsamı hepsi birer ögedir. Örgütlerde girdilere ve sürekliliğe dikkat edilir, yönetim felsefesi Taylorizmi takip eden yönetim ve motivasyon teorilerinden faydalanarak ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak toplum alanında olarak çalışanlar arasında iş zenginleştirme sıklıkla belirtilmiştir. Etkililik vatandaş-müşteriler tarafından onların memnuniyet dereceleri ile ölçülebilir, müşteri kamuda hukuki dayanağa oturtulmuştur. İki hassas grup özel servisler için tipik hedef durumundadır; Yaşlılar (bunlar pek çok suç nedeni ile mağduriyete uğrayabilirler) ve gençlerdir (uyuşturucu ve çetelere katılıp, incinebilirler, zarar görebilirler). Bir diğer konu çocuklar, polis yöneticilerinde olumlu rol modelleri gözlemelidir. Trojanowicz, Bucqueroux (1990:75) tanımında "toplum destekli polislik iki kavrama dayanır", bunlar polis memurları ve vatandaşlardır. Bunların ikisi birlikte çalışarak süregelen toplumsal sorunlarla ilgili suçları, suç korkusunu, fiziksel ve sosyal düzensizliği, komşuluğun bozulmasını çözmeye çalışırlar. Bu amaçlarda başarılı olabilmek için hukuki temelde çalışılması gerekmektedir. Yerel polislere daha fazla söz hakkı verilmelidir ve mahallede yaşam kalitesini arttırmak için çabalamalıdır. Görülmektedir ki toplum sorunlarını çözen polise doğru kayma yaşanmaktadır. Bu

tanım toplum alanında görev yapan polisteki temel sorunları ortaya koymaktadır. Profesyonel alanda polis planlamacıları uzun vadeli düşünmeli amaçta “nasıl” başarılır üzerinde durmalıdır. Toplum alanında görev yapan poliste amaçlar ve başarılılan metotlar iç içe geçmiştir. Bu bir prosedür değildir fakat bir toplumsal işleme felsefesidir. Böylece profesyonel alanda programa bağlı eksikler ve birlik yanları görülmektedir.

Genel olarak ele alındığında korku; suç, fiziksel bozulma ve sosyal düzensizlikler Wilson ve Kelling (1982) tarafından da ifade edilir. Toplum destekli polislikle artan ilgili çalışmalarda görülmüştür ki, bu konunun polisliğe olumlu etkileri, iş zenginleştirme ve verimliliğin artması olarak ortaya çıkmıştır.

Bu bölümde polislik ve kavramın tarihsel akış içinde modern hayatta farklı değişkenlerin etkisi ile gelişmesi ele alınmıştır. Polislik bu süreçte uygulama, teçhizat, anlayış, çalışma şekli gibi birçok alanda yenilik ve gelişme ile varlığını ortaya koymuştur. Polisliğin bu değişim ve gelişim rüzgarları ile yoğrularak özgün halini alması gelişim süreci ile belirtilmiştir. Sonraki bölümde bilimsel çalışmalar yolu ile ortaya konan değişkenlerin polisin görev alanına etkileri ve polisin görev yaptığı alanda suç önlemeye dönük yapılan çalışmalar ortaya konacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

KRİMİNOLOJİ, SUÇ KORKUSU VE SUÇ ÖNLEME

Bu bölümde polisin görev alanı içinde mücadele boyutlu çaba sarfettiği suç kavramı, bu kavram ile ilgili bilim dalı olan kriminoloji ve modern zamanda bu kavramın ortaya çıkardığı korku ele alınacaktır. Çeşitli polis stratejileri ve kent alanındaki suç korkusu arasındaki ilişkilerin ortaya konması suç korkusunun toplum hayatındaki yeri ve bunun polisin suç önleme stratejileri ile kontrol altına alınması konusu ortaya konulacaktır.

2.1 Kriminoloji Kavramı

Kriminoloji, yeni bir bilimdir, tıp veya fizik gibi diğer bilimlerin binlerce yıllık tarihine bakıldığında, kriminoloji organize olmuş bir bilim alanı olarak, henüz 19'uncu yüzyılda ortaya çıkmıştır. "Kriminoloji", kelime olarak "suç bilimi" anlamına gelir.

Kavram geç bulunmasına rağmen, suç ve suçlulukla açıkça ilgilenme çok eski bir geçmişe sahiptir. Nitekim suç psikolojisi isimli kitap daha 1792'de Almanya'da yayınlanmıştı. Şüphesiz kriminoloji bağımsız bilim olarak geçtiğimiz yüzyılın sonunda oluşmuştur. Bazılarınca 1876 kriminolojinin doğum yılı olarak kabul edilir; çünkü bu yıl Sezar Lombroso'nun (1835-1909) "Suçlu İnsan" (L'uomo delinquente) isimli kitabı yayınlanmıştır ve bu kitap suçla meşgul olmanın, kriminolojik sorunları araştırmanın sadece diğer sosyal bilimlerin kenarında olmadığı etkisini ortaya koymuştur. Geniş anlamda kriminoloji kavramı, suç kovuşturma tekniği, öğretisi olan kriminalistiği de içerir. Ancak kriminolojinin, sadece dar anlamda kabul edildiğinden beri onun suçluluğun görünüşlerini ve fiili olayların öğretisini ifade ettiğini düşünmek daha yerindedir. Bu anlamda kriminoloji üç kısmı içerir; suç biyolojisi, suç psikolojisi ve suç sosyolojisi. Suç biyolojisi, suçun bedeni (somatik, fiziki ve psikolojik) yanı ile ilgilenir. Suç psikolojisi, suçu ruhi bir olay olarak kavramayı ve anlamayı dener. Suç sosyolojisi, suçu insanın birlikte yaşadığı çevre

içinde bir olay, yani yaşanan bir sosyal olay olarak mütalaa eder (Demirbaş, 2005:29).

Kriminoloji, bir insan ve sosyal bilimdir; çünkü yalnızca, tek tek insanlarla (örneğin fail, mağdur, polis) değil; aynı zamanda toplum ve onun gruplarıyla da (örneğin aile, gençlik ve onun grupları, ekonomi, ceza adaleti ile) ilgilenir. Taft'a göre kriminoloji deyimi, genel ve özel anlamda olmak üzere iki türlü kullanılmaktadır. Dar veya özel anlamda kriminoloji suçu anlamak, suçu önlemek, suçlular hakkında uygulanması gerekli işlem ve tedbirleri belirlemek için gerekli konuların incelenmesidir (Dönmezer, 1994:9). Kelime olarak suçluluk bilimi anlamına gelen kriminoloji, gerçek yaşamdaki fiili bir olay (örnek) olarak, suçun bilimidir; deneysel ve gerçek bir bilimdir. Kısaca kriminoloji, gerçekler bilimidir. Diğer bir ifadeyle kriminoloji, suçlu ve suç gerçekliğindeki görünüş şekli olarak, suçla ilgilenen, suç ve suçlu bilimidir.

Kriminoloji bir deneysel disiplinler arası bilimdir, suçun işlenmesi ve engellenmesi gibi, suçluya davranışla ilgili olarak ortaya çıkan, insani ve toplumsal alandaki durumlarla ilgilenir. Kriminoloji, disiplinler arası çok faktörlü yönü ve suçlunun kişiliği ile ilgili deney alanlarındaki araştırmalarını, hem hukuk kuralları, hem de hukuk ya da sosyal düzen tarafından onaylanmayan hareketlerle bağlantı içinde yürütür (Demirbaş, 2005:30).

Kriminoloji, kural olarak deneysel araştırma metoduyla ilgili dört büyük konu alanını kapsar:

- 1.) Suçlu ve onun kişiliği,
- 2.) Toplumun her bireyinin yaşamında suç,
- 3.) Yığın görünüşü olarak suçluluk,
- 4.) Resmi (polis, mahkemeler) ve resmi olmayan (aile gibi) toplumsal kontrol mercilerinin suçlulukla mücadele ve suçluluğun önlenmesi alanı.

Kaiser, kriminolojinin alanını şu şekilde tanımlıyor: "Kriminoloji, suçlar, hukuki ihlaller, olumsuz sosyal davranışlar ve bunların kontrolü üzerine deneysel

bilimin düzenlenmiş bütünlüğüdür. Onun bilimsel alanı, üç ana kavram ile ilgili olarak kendini belirtir; suç, suçlu ve suçun kontrolü. Bunlara mağdurun menfaatleri ve suçtan korunma da eklenir" (akt. Demirbaş, 2005:31).

Bu anlamda suç biliminin uğraştığı alanla yakından ilgili olan ve çalışmada, ortadan kalkması ve/veya azaltılması amacı ile odakta olan kavram olan suç korkusuna bakmak gerekmektedir.

2.2 Suç Korkusu

Günümüzde suç korkusu çok önemli bir konudur ve toplumundaki birçok insan suç korkusu ve kurban edilmekten endişe duymaktadır. Bir insanın sahip olduğu korku seviyesi birçok faktöre bağlıdır; cinsiyet, yaş, geçmişte suçla alakalı bir tecrübe, yaşadığı yer ve etnik köken bütün bu faktörler korku seviyesi üzerinde etkilidir. İnsanlar farklı şekillerde korkuya tepki verirler, bazıları suçu önlemeye çalışır, diğerleri kendilerini korumaya çalışır ve kalanları da mağdur olmama ve hiçbir şeye karışmamaya çalışır.

A.B.D. de hükümet ve polis kamunun suç korkusunu aşağı çekebilmek için çeşitli yollar denemiştir. Polise yönelik maktul olma riski ve koruyucu davranışlar eğitimi, kapalı devre izleme sistemleri, çevresel planlama yoluyla suç önleme ve yaya devriye gibi birçok program geliştirilmiştir. Aynı zamanda hükümetler yeni yasa yaparak adli bir takım değişiklikler ortaya koymuştur. Medyanın aşırı ve oransız bir şekilde suç hikayeleri ile dolu olması gerçeğinden ortaya çıkan sonuç şudurki; insanların içindeki suç korkusunun miktarını belirlemek, medya temelli bir role sahip bir yapıyı ortaya koymayı gerektirir. Bu insanları gerçekte olduğundan daha çok suç bulunduğuna inanmaya itmekte ve suçun toplumda çok daha fazla olduğuna inandırmakta ve insanları korkuya itmektir. Suç korkusu son 20-30 yılda bilim adamlarınca keşfedilen bir konudur, bu konu ilk defa ele alındığında araştırmacılar güvenlik görevlilerince rapor edilmemiş suçların içeriğinde bulunan ölü noktanın kaynağının bu konu içerisinde saklı olabileceğini düşünerek araştırmalarını başlatmışlardır. İlk olarak suç korkusunun mağduriyet tecrübesi ile ilgili olduğu tezi öne sürülmüş ancak bu tez daha sonra red edilmiştir. Araştırmacılar tüm çalışmalar

sonucunda diğer birçok faktörün suç korkusunda rol aldığını ortaya koymuşlar ve bundan sonra araştırmalar faktörlerin neler olduğunu bulmaya yönelmiştir. Bu tip çalışmalarda korku, gerçek mağduriyet korkusundan çok mağduriyeti önceden bekleme korkusu olarak tanımlanmıştır. Bu tip korku bir insanın ne kadar kolayca incinebileceğiyle ilgilidir. Fiziksel zarar tehdidinin hissedilmesi ile endişe ve tehlike duygusu üretilir, bu duygusal reaksiyonun tanımıdır. Bu tanım suçların çevredeki insanların algılaması ve çevredeki örnek olaylardan etkilenerek ortaya çıkan durumu ifade etmektedir (Church Council, 1995:7).

Korkuya dönük tedbirleri alan birincil sorumlu polis olması dolayısı ile polisin korku ile mücadeledeki yeri ve konumunun ortaya konması önemlidir. Özellikle bu konuda görev alan polisin yetiştirilmesi sorunsalı karşımıza çıkmaktadır. Polis eğitimlerinde genellikle konu ile ilgili derin, detaylı çalışma yapılmamasına rağmen suç korkusu ve suç arasındaki belirli bağlantılar polis eğitimlerinde kullanılmaktadır. Medya topluma yayınladığı bilgiler bağlamında, kendisinin izin verdiği suçlar ile ilgili olarak bilgi sahibi olabiliriz. Bu sosyal olgu pek çok Amerikan kentinde ve diğer her yerde kronik halde bu şekilde devam etmektedir. Chicago, Philadelphia ve San Francisco'daki iki yıllık çalışmalar sonucunda düşük suç bilgilerinin bulunduğu gazetelerde diğerlerine göre daha fazla korku dolu suç hikayelerinin bulunduğu tespit edilmiştir (Gordon, Heath, 1981:15).

Suç korkusu ile ilgili olarak medyanın etkisi kent alanlarında abartılabilir. Pek çok çalışma özellikle büyük kentler merkezlerinde yaşayan insanların kırsal alanlar veya küçük kasabalarda yaşayan insanlardan daha fazla suç korkusu yaşadıklarını göstermiştir (Fisher, 1981; Finley, 1983; Krahn, 1984).

Newyork kentinde suç korkusu istatistiksel olarak 1990'ların başında suç oranları aşağı bölgede olmasına rağmen başat bir konudur. Bu savı destekleyen olgu ise 1990' ının yazında meydana gelen profesyonel cinayet serileridir. Bir bölge avukatı Bronx mahkemesi dışında bir başıboş kurşun ile öldürülmüş, bir medya yöneticisi telefon kulübesinde, Utah' tan bir genç turist metro platformu üzerinde annesini korumaya çalışırken sivri bir aletle, 9 yaşındaki bir kız ailesi ile eğlence

parkına gittikten sonra ailesinin arabasında uyurken, 3 yaşındaki bir çocuk evde uyurken, 9 aylık bir çocuk apartman kapısında patlamada öldürülmüştürler. Ayrıca 40 çocuktan daha fazlası yılın ilk altı ayında kent içinde komşuların rast gele silah ile ateş etmeleri sonucu yaşamlarını kayıp etmişler ve sonuçta Newyork' taki katiller 1990 yılında 2245 cinayet işlemişlerdir. Tüm bu olayların ardından Newyork Post "Dave bir şey yap" şeklinde manşeti atmış ve belediye başkanı David Dinkins şöyle cevap vermiştir, "Bizim savaşıımız korkuya karşı ve buna karşı hazırlanacak plan geleceğe güvenimizi onaran araçları bize verebilir (Dinkins, 1990:32). Nitekim 1991'de %4.4 ve 1992' de 7.2 oranında cinayet ve suç oranlarında azalma olmasına rağmen korku olduğu gibi durmuştur.

2.2.1 Suç Korkusu, Toplum Destekli Polislik ve Yaşam Kalitesi

Suç korkusu konusuna ilgi 1970'lerin sonlarına doğru toplum polisliği hareketi ile yükselmiştir. Geleneksel polislikte çatışma sonucunda tepkisel metotlar kullanılsa da, toplum polisliğinde önemli bir polis hareketi olarak korkuyu azaltma yönünde problem çözme teknikleri kullanılmaktadır. 1970 öncelerinde geleneksel polislikte etkili olan görüş suç korkusunu azaltmak değildi, geçmişteki suçları çözme, polis imdat telefonlarını arama, motorlu devriyelere odaklanarak suçları çözme ve suçluları ele geçirmeye dönük polisiye faaliyetlerdi (Moore ve Trojanowicz, 1998:36). Toplum destekli polislikte, yaya devriyenin yeniden keşfedilmesi olgusunun polislikle ilgisiz, pahalı ve modası geçmiş bir uygulama olduğu düşünülebilir. Bu konu ile ilgilide yaya polis devriyelerinin yeni göreve başlamış, düşük statüdeki polis memurları olması da ele alınabilecek bir diğer konudur (Police Foundation, 1981:12).

Kanunla güçlendirilen kamu hizmetleri ile desteklenme ve düzenin korunmasında odak polislere kayarken, geleneksel polis gerilim ve yasak düzeni yapısını güçlendirerek varlığını sürdürmektedir. Yeni anlayışta polisin rüşvet alması problemi; polis uyumu, profesyonel davranışlar ve halkla ilişkileri kullanma yolunda ilerleme kavramları ile karşılanmaktadır. Suç korkusu sadece polis stratejisinin bir parçası olmaktan çıkartılarak, azalan korku önemli bir amaç olarak düşünülmekte ve amacın başarılmasında; aramalara cevap verme, motorlu devriyeler vasıtası ile

polislin varlığı ve göreve hazır bulunduğu farz edilmektedir (Moore, Trojanowicz, 1988:4).

Toplum destekli polislik farklı bir şekilde yaklaşım geliştirerek, polislik yaklaşımında önemli bir amaç olan korkuyu azaltma kavramsalında daha sık tekrarlanan polis hareketlerinin değişmesi, vatandaş ile bağın daha fazla olması, işbirliği ve planlamaya katılma vardır. Aynı zamanda buna ek olarak polis çalışmalarında korkuyu azaltmanın yanında, güçlü sosyal kurumların kurulmasına yardım ve dönüşümü destekleme artmalıdır (Moore, Trojanowicz, 1988:6) .

Üstelik etkili suç kontrolü toplum destekli polislik iddialarını destekler şekilde kontrol ve sorumluluk duygusu ile insanların suç korkusunu engelleyebilir. Ek olarak; 1980 Figgie Raporunda (bu rapor Amerika'da suç korkusunun ilgi karşılaştırmalı çalışmadır), suç korkusu üzerine odaklanmıştır. Raporda odaklanılan korku kavramı; çok özel suçlardan korkma, suça bağlı olarak kendini güvende hissetmeme ve çevredeki düzensizliklerdir. Araştırma motorlu polis devriyelerinin suç korkusu üzerinde etkili olmadığını, ancak yaya devriyelerin halk ve polis memurları arasında yakın bağlantılara neden olduğu dolayısı ile suç korkusunu azalttığı ortaya konmuştur. Kansas City deneyinde motorlu polis devriyelerinin ne kaygıları ortadan kaldırdığı, nede azalttığı tespit edilmiştir. Polis devriyelerinin etkisi ortaya konduğuna göre, bu durum göz önüne alınarak örgütsel yapı içinde etki düzeylerinin farkında olarak düzenlemeler yapılması gerekmektedir (Pate ve diğerleri, 1987:47).

Karşıt olarak Newyork, New Jersey ve Flint Michigan da yaya devriye deneyleri ile, yaya devriyelerin halkın suç korkusunu azalttığı bulunmuştur. Flint deneyinde halkın %70'i ile görüşmüş ve sonuç olarak özellikle yaya devriyeler iyi bilindiğinde, tanındığında ve yüksek oranda görüldüğünde halkın kendini daha güvenli hissettiği ortaya konmuştur (Trojanowicz, 1994; Moore, Trojanowicz, 1988). Flint'in çalışması polis deneylerinden biridir ve bir faktör olarak suç korkusunu kapsar, bu toplum destekli polisliğin genel felsefesine yakın olan insanlardan alınmış geri dönütleri ele alan bir çalışma olarak değerlendirilebilir (akt. Moore,

Trojanowicz, 1988:113). Flint yaya devriye deneyi ile bu devriyenin sadece suç korkusunu azaltmadığı, halkın kanunlara olan güvenini arttırdığı ve toplum destekli polislik ilkesinin de güçlenmesini sağladığını ortaya koymuştur. Ek olarak Huston, Teksas, Newyork ve New Jersey karmaşık korkunun azaltıldığı deneylerde, suç korkusunun başarı olarak azaltılmasında toplum destekli polislik merkezleri iletişim düzenlemeleri ve halkla etkileşimi kapsayan bazı programların etkisi belirlenmiştir (Moore, Trojanowicz, 1988:42). New York' ta yaşayan yerleşik vatandaşlar, yaya devriyeler arttığında suçun azaldığı ve insanlar arasında komşuluk ilişkilerinin güçlendiğini belirtmişlerdir (Police Foundation, 1981:11). Korkunun azaltılması ile ilgili medya desteğinin önemi ortaya konsada televizyon programlarının korkuyu azaltıcı haber bültenleri, mağdurla ilişkili programlar veya düzen kurucu ve komşuluk ilişkilerini yenileyici programları üretmeye pek yanaşmadıkları belirlenmiştir. Bütün bu programların problemi, işlevsel problemlerle ilişkili olma yerine mağdurun mağduriyetinden çok sonradan olayın magazin yönüne dönüktür. Haber bültenlerindeki suçlar ile ilgili bilgiler toplumdaki durumu ifade etmekten uzaktır, bunun nedeni ise toplum girdilerinin düzen kurmaktan yana olmayışı ve komşuluk yenileme programlarının olmamasıdır (Moore, Trojanowicz, 1988:87).

Diğer korku azaltma programı 1981 de Baltimore Country Marylant'ta halk yönelimli çalışan polis birimi ve yerleşik bireylerin bağlarının niteliği ve niceliği kurulu suç korkusu üzerine yapılmıştır. Polis birimi altı aylık dönem boyunca ortalama %10 nispetinde ikamet eden sakinlerin suç korkularını azaltmışlardır (Trojanowicz, 1994:36). Wycoff'a göre (1988:104) diğer şartlarda bir değişiklik olmadığında halkın korkusu polis ile kurulan bağlantı ile azaltılır.

Hollanda örneğinde olduğu gibi vatandaşların geleneksel polis merkezi yapılanması içinde suç korkusunu yoğun hissettikleri bunun yanında deneysel bir grup polis memurunun komşularının suç ve suç olmayan problemler hakkındaki soruları yanıtlattığı katılımcılardan oluşan grubun polisin vatandaşlara dönük yaptığı bu yöndeki çalışmaların suç korkusunu azalttığı, ayrıca polis halk ilişkileri hakkında daha olumlu sonuçlar doğurduğu gözlenmiştir (Winkel, Universiteit, 1986:381).

Polis gözlem araştırmalarının çoğunluğu suç korkusu ve düzensizliğe katılmama arasındaki bağlantısı üzerinde yapılmıştır. Wilson ve Kelling, 1982'deki makalelerinde, özellikle kent ortamında komşular arasında çıkan problemler, korkuyu azaltma ve suç arasındaki bağlantı konularına değinmiştirler. Bu yazarlar fazla etkin olmayan şekilde sosyal düzensizliği önleme stratejilerini (camları kırma ve duvarları boyama döngüsünün kontrol dışında olması gibi) ortaya koymuşlardır (Wilson, Kelling, 1982:32). Kent sakinleri sık sık günlük kişiler arası ortaya çıkan saygısızlıklardan şikayet ederler (sokak gürültüleri, fahişelerle komşuluk etmekten ve diğer toplumsal bozulma işaretleri gibi). Bütün bu günlük istenmeyen olayların suçları teşvik ettiği belirtilir ve işte bu noktada önleyici polislik terimi ortaya çıkmaktadır.

İngiltere de önleyici polislik kavramı John Alderson tarafından ele alınarak desteklenmiştir. Kendisi zengin, çeşitli ve tartışmalı bir 36 yıllık polis geğmişine sahiptir. İngiltere'nin farklı polis okullarında ve yönetici yetiştiren okullarında çalışmıştır. 1979'da Emniyet Müdürü olarak hizmet verirken polis özgürlüğü eserini yazmıştır. Bu çalışmada polis hizmetlerine atfedilen rolün dönüşümü ve demokratik devletlerin halkla birlikte sosyal etkileşim çatısı altında polisliğin amaçlarını özetlenmiştir. Alderson'un çalışmasında ele alınan pek çok düşünce günümüz toplum destekli polislik hareketinin entelektüel temelini yansıtmaktadır. Onun mücadelesi geleneksel ve klasik akıla geniş ölçüde direnmektir. Takipçileri olan Emniyet Müdürleri hem Alderson'un hemde kendi fikirlerini karıştırırlar. Robert Rainer isimli emniyet müdürü bir çalışmasında, Alderson'un vatandaşlara sağlanan kamu desteğinin arttırılmasını savunan görüşlerin giderek arttığını belirtmiştir. Alderson'un görüşlerinin önemi büyüktür, sadece toplum destekli polislik değil diğer kamu alanında faaliyet gösteren birimler, halk ve polis arasındaki işbirliğine vurgu yapmaktadır. Alderson'un pek çok takipçisi de onun fikirlerini savunur ve uygularlar. New York şehrinde 1990'ların ortalarında Mayor Grulini'nin polis çalışmalarında kavga suçunu önlemek için farklı araçlar ortaya konmuştur. Pek çok devriye görevi yapan polis memuru ile yapılan çalışma sonucunda, kabahatler (düşük düzeyde düzensizlik) ve yağma suçu arasında bir bağlantı bulunmuştur. Polisler sarhoşluğun, kumar ve fahişeliğin sıklıkla kavgaya, soygunlara, ateş etmeye ve

korkuya neden olduğunu belirtmişler. 1980' lerde New York kenti para fonu Times meydanında cadde durumu ve polis devriyesi çalışmasını yürütmüşler. Bu çalışmadan bir yıl sonra hazırlanan Wilson Kelling'in "Kırık Camlar (Broken Windows)" makalesinde Times Meydanını çalışmasını referans alan suç korkusuna gönderme yapılır. Polis ve diğer kollukla ilgili memurlar caddelerde bulunan vatandaşların belirli tipler olduğunu belirtirler. Örneğin; bir adres veya yeri soran insanların sıklığı, kapı önlerinde yaya yürüyen kişi sayısı, dükkan önünü kullananlar ve bir iş veya işlem saatlerinde yardımcı işçiler ciddi seviyede suça yardımcı potansiyele sahiptir. Çirkin, düzensiz cadde görüntüleri kamu tarafından kötü ve korku verici olarak algılanmaktadır. Times meydanın olumsuz imajına tüm bu etkenler yardım etmektedir. Benzer fikirler Newyork'un Batı 42. cadde çalışmasında ortaya çıkmıştır, nitekim aynı yerde ikamet eden pek çok kişi ve turist bu düşüncededir ve bir döngü olarak benzer şeyler günlük yaşamda yaşanmaktadır (Fund for the city of Newyork, 1981:7).

1990' ların ortalarında Newyork şehrinde suç korkusunun kent alanında ilk ve en belirgin görünümünün ortaya çıktığı iddia edilir. Gerçekte Newyork Kentinde suç korkusuna polisin dikkati 1991 yılı Ocak ayında Emniyet Müdürü Lee Brown tarafından çekilmiştir. Alderson'dan alınan bölümde Brown' nun Newyork polis teşkilatı yönetiminde açık bir değişim projesi anlatılırken, raporda suç korkusu ve suç nedenlerini artıran veya azaltan durumların stratejik olarak planlaması önerilmekte, yönetsel ve örgütsel bölümler tarihi olarak gözden geçirilmektedir. Bu yeni toplum destekli polislik stratejisi şunlara uyar; memurlar suç problemi, uyuşturucu, düzensizlik, karmaşa, korku ve diğer konularla ilgili insanlar ve mahalleli ile işbirliği içinde çalışanlar ayrıca problemlerin kentte yaşam niteliğini olumsuz etkilediğini belirtirler (Brown, 1991:1). Toplum destekli polisliğin yeni felsefesinde, bu alanda yeni çalışan toplum destekli polis memurları görev alabilir fakat bu görevliler kanunlarla güçlendirilen teknikler aracılığı ile hizmet görmezler ve çoklu yeteneklerini problem çözümede kullanılmazlarsa başarılı olmaları mümkün değildir. Bu şartlarda öngörülen polisler suçluların peşine düşmeli ve yakalamalı, hızlı ve etkili şekilde problemleri önleme sistemlerini hazırlamalıdır, fakat hali hazırda bu problemlerin çözümü için bir stratejiye sahip bulunulmamaktadır, ayrıca

suç korkusu ve suç nedeni olan durumları artırmak ve azaltma faaliyeti örgütlenemez (Brown, 1992:2). Korkuyu azaltmada polis literatürüne yeni kavramlar eklemek, polisin problem çözme eğitiminde gecikmiş bir uygulamadır. Tanılama tekniği, analizi, suçla uğraşma ve yaşam olaylarının niteliği gibi genellemeler için compstat² olarak bilinen polis toplantılarının düzenlenmesi 1993'ün sonlarında başlamıştır.

Newyork 'ta polis Rudolph Giuliani yönetimi altında compstat toplantılarında yaşam kalitesi ve suç korkusuna yönelmiş belirli stratejileri arka arkaya kurmuştur. Newyork kamu alanlarına yeniden sahip çıkmak' başlıklı yazıda (New York City Police Department, 1994:7), bu strateji 'Kentte suç ve korkuyu azaltmak için Newyork Polis Birimi tarafından bunların üzerine yüklenme çabaları olarak' belirtilir. Bu stratejide yöneticiler suç korkusunu bilmeselerde Wilson-Kelling kırık cam teorisine gönderme yapmıştır. Daha ciddi suçların ve düzensizliğin önlenememesi ve polisin bu durumlarda toplumu koruyamaması düzensizliğin bir işaretidir (New York City Police Department, 1994:6). Bu strateji Newyork'ta yaşam kalitesinin düşmesi ve düzensizlikle ilgili vatandaşlarla yapılan anketlerdeki sonuçları ortaya koyarak, kamu alanlarında duvarları boyama, dikkatsiz bisiklet sürücüleri, sarhoşluk, sokak fahişeliği ve saldırgan dilencileri sınırlayan çözümleri ortaya koyduğu iddia edilir. Kamuya yönelik suçlarda, bu stratejiyi ile kamu çevresinde tehlikeli bir alan duygusu yaratılarak bir koruma alanının oluşturulduğu belirtilir (New York City Police Department, 1994:5). Bu strateji, kapsadığı pek çok taktikle insanların korkuları ile ilgilenir; araba kundaklanması, saldırgan dilenciler,

² **CompStat** - yada COMPSTAT - (Bilgisayar istatistiği (COMPUter STATistics) yada karşılaştırmalı istatistik (COMPARative STATistics) kelimelerinin kısaltılmış şeklidir) bu isim New York kenti polis birimi tarafından hesap verilebilirlik süreci açısından isimlendirilmiştir ve bugüne kadar birçok birim tarafından kullanılmaktadır. Bilgisayar istatistiği polis birimi için yönetim felsefesi yada örgütsel yönetim aracıdır, bu herhangi bir bilgisayar sistemi yada programı değil toplam kalite yönetim sistemidir.

CompStat suçu önleme amacı ile çoklu katmanlı dinamik bir yapı ile yaklaşım sunar bu yaklaşımı ile hayat kalitesinin yükseltilmesi amacı ile personel ve araç yönetimini ortaya koyar. CompStat coğrafik bilgi sistemlerini kullanır ve suç haritaları yolu ile suçları belirlemeye çalışır. Bu çalışmalar haftalık toplantılar yolu ile polis birimi müdürleri, ilçe müdürleri ve karakol amirleri ile yaptıkları toplantılarda problemlerin tartışılması yolu ile sağlanmıştır. Toplantılarda strateji ve taktikler ortaya konan problemleri çözmeye dönük, suçun azaltılması ve kendi görev alanlarında hayat kalitesinin artırılmasına dönük çalışmaktadırlar. Bu sistem ayrıca Amerika'nın büyük kentlerinde kullanılmaktadır. Kaynak: Compstat, <http://en.wikipedia.org/wiki/CompStat>, (20.06.2006).

uygunsuz araç parkı, yüksek müzik yayını yapan kulüp ve diskolara, alkollü kişilere diğer anti sosyal davranışlara daha etkili polis yaklaşımları sağlar.

Sonuçta kentte ikamet edenler bu stratejileri destekleyen yönde kamu düşüncesi oluşturmuşlardır. Bu stratejilerin kullanılmaya başlaması ile mahkemeler ve kanun yapıcılar yasal yolların yardımı ile polisi desteklemeye başlarken, çetelerin hareketleride azalmıştır ve kamu alanları dilencilik, uyuşturucu ticareti, alkolden arınmış bölgeler haline gelmiştir (Livingston, 1997:23).

2.2.2 Suç Korkusunu Azaltmak İçin Sıfır Tolerans Uygulaması

Eğer yaşamdaki kent kalitesi algısı suçluların varlığından kaynaklanan suç korkusundan dolayı düşüşe geçerse polis anti-sosyal davranışların sınırlanmasında kamu ve polis ayrımı yapmadan gerekli çalışmaları yerine getirmelidir.

Sıfır tolerans; kent ortamında çeşitli stratejiler kullanılarak anti-sosyal davranışın geniş bir oranda sınırlanmasını düzenleyen bir yaklaşımdır. Bu kavram okullarda ve herhangi bir yerde alkol alıp otomobille hız yapma, uyuşturucu madde kullanma, alkol bağımlılığı, silah bulundurma, pornografi, cinsel tacizleri kapsar. 1990' lar boyunca, sıfır tolerans ile ilgili yapılan kampanyalarda evde uygulanan şiddet, cinsel saldırı, çocuk suistimali gibi konularda çeşitli ülkelerde (Kanada, Avustralya, İngiltere, A.B.D. gibi) ele alınmıştır. Sıfır tolerans kampanyalarında kadınlara ve çocuklara karşı şiddetin nasıl önlenebileceği gibi politik öncelikler ele alınmalıdır. Sıfır tolerans ile ilgili pek çok çalışma çeşidi bulunmaktadır, Ronald Regan'ın başkanlığı döneminde (1980' lerin başında) uyuşturucu ile savaşım projeleri buna örnektir, ayrıca; bu projeler yaygın olarak bilinen polis strateji ve taktikleri yolu ile ele alınmıştır. Sıfır tolerans tipi polislik aynı dönemlerde İngiltere'nin polis ve jandarma birimlerince de uygulamaya alınmıştır (Romeanes, 1998:41). Bu projeler ile uyuşturucu bağlantılı suç ve durumlarda mağdurlara dönük yardım amaçlanırken, sonrasında dilenci ve evsizlere dönük projeler hedeflenmiştir (Burke, 1998:45).

Geniş çevrelerce kabul edilen sıfır tolerans modeli Newyork Kenti Polis birimi tarafından bu bağlamda yeniden adlandırılarak; öne sürülen polis stratejilerinin değerlendirilmesine dönük tartışmalara odaklandı. Bir diğer taraftan Newyork'un suç oranı, şaşırtıcı şekilde düşmeyi sürdürmüştür. Nitekim 2000'lerin sonunda; suç, bir önceki yıla göre karşılaştırıldığında % 6 oranında düşmüştür, kentte hala cinayetler olmasına rağmen Newyork Kenti Polis biriminin suç istatistiklerindeki düşüş pek çok kişide hayranlık uyandırmıştır. Diğer taraftan azınlık toplulukların üyelerinde yerel, devlet ve federal görevli polisler karşısındaki güveni azalmıştır (Greene, 1999:25). Bu konudaki ilk örnek Giuliani bölgesinde Haitili göçmen Abner Lovimo'nun ağustos 1997'de polisin yapmış olduğu işkenceye maruz kalması olayıdır. Belirtilen şahıs bir gece kulübü dışında gözaltına alınma sonrasında, nezarete alınmış ve başına kötü olaylar gelmiştir. Olay sonrasında dört görevli suçlu bulunarak cezalandırılmıştır. Lovimo davası federal mahkemeyi üç yıl uğraştırmış ve görevlilerin görevlerini kötüye kullandıkları ortaya konmuştur fakat aynı zamanda, bu bölgede başka bir durumda söz konusuysa polisin uygunsuz davranış oranı en üst noktada idi, çalışanlarda düşük moral yüksek iş bırakma, düşük eğitim, suç-kavga durumunda sulh sağlayamama durumları görülmüştür. Newyork Times'a göre; bu olay dolayısıyla ele alınan gerçeklikler kurumsal problemlere işaret etmiştir. Polis birimi bu olay dolayısıyla ile belki de daha önceki yıllardan daha fazla yara almıştır (Flynn, 2000:A1).

Polis ve vatandaş ilişkileri ile ilgili anketlerin sonuçları kamu görüşlerinde uyuşmazlık olduğunu ortaya koymuştur. Ağustos 2000'de anketlerden elde edilen verilere göre Newyork Kent Polis biriminin iyi işler yaptığını dair inancın %61 olduğunu göstermiştir. Siyahların %42'si ve İspanyol göçmenlerin %36'sı polisten yardım almak için başvuru yapmaktan korktuklarını söylemişlerdir. Bu şüpheli yaklaşımlar ve eleştiriler kamu inancının aşağı doğru hareket etmesinde ve krizler oluşmasında rol oynamıştır. Karşılaştırmalı ulusal çalışmalar ortaya koymuştur ki; polis taktiklerine güven krizi bulunmaktadır. Yine İngiltere ile ilişkili bağımsız pek çok analizde; genelde polisle ilgili kamu memnuniyetsizliği yüksek düzeyde çıkmıştır (%29 beyazlarda, %39 oranında da siyahlarda memnuniyetsizlik düzeyi). Polisin davranışlarını oranlarsak beyaz toplulukta bulunan insanların, siyah

insanlardan üç kat daha fazla memnun olduklarını ve memnuniyetsizliklerinin artacağı düşünülmektedir (Kennison, 2000: 68). Bu aşamada belki de düzen daha fazla bozulabilir, çoğu polisin yetersiz duruşu ve araştırma taktiklerinden kaynaklanabilecek bu oranların daha fazlada artabileceği düşünülmektedir. Newyork'ta Şubat 1999'da Sokak Suç Birimi (SCU) görevlileri silahsız Amadou Diallo'ya 41 el ateş etmişler. Bu olay polis teşkilatı içinde özeleştirme anlamında ele alınmış ve kamu tarafından suçsuz birinin 'şüpheli davranışı' gerekçesi ile haksız görülmesi ve silahlı karşılık görmesi toplumda rahatsızlık yaratmıştır. Bronx' da bir apartmanın girişinin yanında duran Afrika kökenli bir göçmen 19 yerine mermi saplanarak ölmüştür, olayın ilgi çeken yanı ise şahsın silahının olmaması ve kıyafetinin altında sadece cüzdanının bulunmasıdır. Belediye başkanı Giuliani ve polis müdürü Safir bu şanssız olayı dört görevlinin kendini koruması olarak ifade etmelerine rağmen, bu olay polis açısından uzun süreler problem olarak kalmıştır. Diallo'nun vurulmasından kısa süre sonra, iki görevli şüpheli sivilin şikayet raporları ile ilgilenerek; şüpheliye vurulduğu, cezalandırıldığı, biber gazı sıkıldığını belirtmişler. Şikayet raporu ayrıca ırkta dikkate alınarak, görevlilerin aşırı güç kullandığını ortaya koymuştur. İki ay sonra aynı bölgede görevlilerin uygulamaları ile ilgili olarak birçok şikayet raporu olduğu gazetelere yansımıştır, tabii sonrasında tüm bu konular ile ilgili olarak görevliler uyarılmıştır (O'Shaughnessy, 1999:142). Özellikle Newyork polisinin vatandaşları durdurarak yapmış oldukları aramalar insanların eleştirilerinin artmasına neden olmuştur. İnsanların tüm bu rahatsızlıkları sonunda silahlı görev yapan polislerin sokaklarda sayı olarak azaltılması ve sokakta insanların durdurulup aranması işlemlerinin tartışılmasına neden olmuştur.

Durdurma ve arama konusu oldukça tartışmalı bir konudur, arama suçun ciddiyeti ile ilgili olmalıdır. Londra da kent suçları ile ilgili olarak durdurup arama olaylarına uyuşturucu madde aramaları haricinde az rastlanılmaktadır. Suç ile ilgili Newyork kentinin yaklaşımı sorulduğunda sıfır toleransla eş anlamlı bir durum akla gelmektedir. Yaşam kalitesinin artması için gerekli güvenlik önlemlerinin alınması yaşamın gereğidir, bu gereklilik yaşamda illegal faaliyetlerin tüm alanlarına yönelik yerine getirilmelidir. 2000'li yıllarda ortaya konan mahkeme celp istatistiklerine göre

alkol içmek, aylakça dolaşmak ve kavga etmek gibi suçların önceki yıla göre % 0.016 oranında arttığı saptanmıştır (Marzulli, 2000:241) .

Newyork Polis Teşkilatı operasyon ve stratejileri ile medyanın dikkatini üzerine çekmiştir, sonrasında teşkilat ile ilgili derin tartışmalar başlamıştır. Öncelikle Newyork Polis Teşkilatı yaklaşımı kentte 1993 sonrası hızla suç oranlarında azalma meydana getirirken, kentte meydana gelen toplumsal olaylarda, öfke patlamalarında binaların yapısının etkisi, halkın güvenliği gibi konuların etkisi nedir? İkinci olarak bu polis stratejisi suçu azaltırken, polise olan güven eleştirileri ortaya çıkmış ve stratejinin özellikle azınlıklarda ortaya çıkarttığı maliyetin içeriği eleştirilmiştir (Greene, 1999:47). Tüm bunlar bir başarısızlık olarak değerlendirilmektedir veya bu bir slogandır, yine de bu yaklaşıma karşı suçlamalar önemlidir ve açıklanmalıdır. Çünkü bu polis yönelimi ve suç korkusu arasında bağlantı merkezdedir. Sıfır tolerans, umuma açık olmayan tüm suçlarda ağır tedbirleri içeren polis uygulamalarını bünyesinde barındırmaktadır. Thames Valley'in şefi Charles Pollardi, sıfır tolerans'ın tüm suç problemlerinde, bir çözüm olarak sert uygulamaları bünyesinde barındıran polislik olduğunu ifade eder (Pollard, 1997:17). Böylece pek çok ülke (bunun içinde, özellikle İngiltere de bulunmaktadır) Newyork kenti stilinde sert polisliğin kentteki suç oranını düşürdüğünü belirtir. Pollard, gerçekte bu polisliğin kısa süreli çözümler sunan ve sadece suç sayısına aşırı vurgu yapan bir yaklaşım olduğunu belirtir (Pollard, 1998:18). İki temel yaklaşım ile Newyork polis birimi suçların azalmasına yardımcı olan sıfır toleransı açıklanmıştır. Bunlardan birincisi ilgili diğer faktörlerin ele alındığı; uygun demografik değişimler, ekonomik refah seviyelerindeki artış kokain kullanımını azaltması sıfır toleransı etkilemektedir (Karmen, 2000:154). İkinci olarak, sıfır tolerans suçu azaltan bir durum olarak ifade edilsede Newyork'lu polislerin değişimindeki temel unsurlar, olduğundan daha önemsiz gösterilmektedir (Silvermen, 1999:147). Sıfır tolerans pek de anlaşılmayan bir kavram olarak suçlar ile ilgili tüm durumlara basitçe cevap vererek yüzeysel tanımlamalar kullanır, kullanılan şekliyle sıfır tolerans kamu alanlarındaki düzensizlikleri, silah taşıma yöntemleri gibi yaklaşımları da kapsayan belirli stratejilere ad olarak verilen bir kavramdır. Sıfır tolerans polislerde az veya hiç olmayan sağduyudan ayrılma olarak tanımlanmış, sivil toplumun, muhalefetinin

yokluğu ve sınırsız polis kaynaklarının yetersiz olması gibi kavramların yardımı ile ortaya konmuştur. Sıfır tolerans bir politik slogan olarak anlaşılrsa da, sıfır tolerans 7 gün 24 saat anlamında değildir, uygulanan strateji seçici güç anlamındadır. Sosyal veya gençlik kulüpleri, uyuşturucu, silahla ilgili belirli problemlere odaklanırken, araba arama taktikleri, tutuklama emirlerinin ciddi şekilde uygulanması, toplumsal ve sosyal araçların kullanımı üzerine çalışılır. Coğrafik ve bir araya toplanan genel olarak bilinen geçici suç diye ifade edilen belirli problemlere sorun olarak yaklaşarak çözümler üretmeye gayret gösterir. Bu yaklaşımlar sıklıkla dedektifler tarafından yapılan soruşturmalar, operasyonlar, narkotik ekipleri görevleri ve gözlem görevlilerini kapsar. Sıfır toleransın her zaman her yerde uygulanması arzulanmayabilir. Literatürde sıfır tolerans polislik ciddi olarak ele alınmamakla birlikte, açık göz polislik yaklaşımı, vatandaş yönelimli problem çözme ile benzerlikler göstermektedir.

Sıfır tolerans yaklaşımı pek çok kent merkezi özellikle azınlık toplulukları arasında polise güven ve inancın azalması sonucunu ortaya çıkartmıştır, çünkü sürekli olayların altından polislerin çıkacağı düşünülmektedir. Sıfır tolerans yaklaşımı ile kamu alanlarında izlenen suç korkusunu azaltmadığı gibi vatandaşların özel alan ihlallerini değiştirmez. Sıfır tolerans suçluların yaşam niteliği izlenerek değiştirilmeye çalışıldığında aslında herkes kaybeder. Kamu ve polis karşılıklı kavga ediyormuşçasına birbirlerine davranır. Sıfır tolerans polislik yaklaşımı yaşam alanlarında suç oluşacağı varsayımından hareketle, ikamet edenlerin kamu davranışlarında fazla görünür olması ile orantılı olarak polis memurlarının devriye sayıları arttırılır.

Hassas denge nedir? Polislik hem negatif hem de pozitif halkla ilişkiyi, etkileşimi kapsar. Negatif ve daha pozitif etkileşimler kamu güvenini azaltma eğilimindedir. Emin olduğumuz bir şey; korkunun azalması polisi etkiler. Kamu güveni ve olumlu etkileşimin teşvik edilmesi de polisi etkiler. Bizim polisimizden pek çok beklentimiz bulunmaktadır: Sokaktaki kanunun güçlendirmesi, suçun azaltılması tüm vatandaşların haklarının korunması ve korkunun azaltılması beklenebilir. Polis korkusu, suç korkusunun yerini almamalıdır. Kurban olma

korkusu düzeyine rağmen kurban kavramı ve suç büyüklüğünü algılayışlarımız ve kamunun polise desteği arasındaki düşük ilişkiler pek çok çalışmada gözlenmiştir. Polis gücünün değerlendirilmesinde vatandaş algısının gücü önemlidir. Dört kent bölgesinde 3000 üzerinde yerleşimci ile yapılan bir çalışmada suç bilimi açısından, suçun algılanması, mağdur olmaktan korkma ile polisin performansının değerlendirilmesi birbirleri ile ilişkili bulunmamıştır (Thomas, Hyman, 1977:316).

Pek çok ciddi çalışma suçun azalmasıyla, polis korkusunun azalması arasında bir ilişki olmadığını ortaya koymuştur. Yapılan çalışmalarda suçun azalması ve halkın memnuniyetinin polisin bölüm olarak değişmesi konusu üzerine odaklandığı görülmüştür. Anahtar faktör isteklilik ve semt yöneticilerinin yeterliliklerini korumalarıdır. Farklı yönetim sistemleri işlemesine rağmen yöneticiler eğitimi, kişisel gelişimi ve halkla etkileşimi arttırmalıdır. Pek çok bulguya, yapılan çalışmalar yolu ile ulaşılmıştır. Sonuç olarak polisin korkuyu azaltma becerisi için bazı ön koşullar ortaya konur. Günümüzün kent polisi ilk durumda suç korkusuna ileri derecede hakim olarak gelişmeli, ikinci olarak polis suç korkusunda stratejilere konsantre olmalı, hem bu stratejilere hakim olmalı, hem de bunları uygulama yeterliliğine sahip olmalıdır. Polis güçleri sadece etkili olmamalı aynı zamanda kentte oturan vatandaşlarla birlikte güvenlik için bir iş birliği içinde olmalıdır. Suç ve suç korkusu arasındaki ilişki geniş çaplı olarak bilinmeli, polis ve halka her ikisinin etkileri ifade edilmelidir.

2.2.3 Suç Korkusuna İstatistiksel Bakış

Suç ve suçlularla ilgili rakamların ortaya konması genel olarak suç korkusu ve toplumda ortaya çıkarttığı veya çıkartabileceği suç korkusunu tahmin etmek açısından önemlidir.

2.2.3.1 Suçluların Profili

Suç ve suçluların artan değişime rağmen kayıtlı suçların çoğunu oluşturan araç hırsızlığı, mağaza hırsızlığı ve soygun gibi “sıradan” mala karşı işlenen suçlarının büyük bir kısmını işleyen, tanımlanabilen grup ve bireyler var olmaktadır.

1995'te ağır ceza suçlarından mahkum edilen ya da uyarılan yarım milyon suçlunun %82'si erkek ve %45'i 21 yaşın altında çıkmıştır. Suç "zirve yaşı" yani insanların mahkum olma ve uyarılmada en üst yüksek risk taşıdığı yaş erkeklerde 18, bayanlarda 15 olarak bulunmuştur (Home Office, 1996:2). Home Office suçluların arşivlemesinde kullanılan grup çalışmalarından da bilindiği gibi, mahkum olanlar yüksek bir oranda daha önce mahkum olanlardan oluşmuştur. Tüm mahkeme kayıtlarının %60'ında daha önce dört ya da beş kez mahkum olan erkeklerin sorumlu tutulmakta olduğu belirlenmiştir (Maguire, 1997:142). Hapishanelerde çoğunlukla gençler görünmektedir: İçindekilerin %62'si (bu yaş grubu genel nüfusun %25'ini oluşturmasına rağmen) 18-30 yaş arasında bulunmuştur. Tüm mahkumların %96'sı ile erkekler, daha da dikkat çekici bir şekilde temsil edilmiştir. Mahkumların oransız bir miktarının etnik azınlıklardan geldiği bilinmekte, erkek mahkumların %15'i ve bayanların %23'ü kendilerini siyah ve Asyalı olarak tanımlamışlardır³. Erkek mahkumların %41'inin genel nüfusun %18'iyle karşılaştırıldığında beceri gerektirmeyen veya kısmen beceri gerektiren meslekleri bulunmuştur.

Birlikte değerlendirildiğinde, bu bilgiler tutuklanan ve suç ceza sisteminde bir işleme tabi tutulan bu insanların –ve özellikle er geç hapse gönderilen suçlular-geçmişlerinde genel nüfustan çok farklı bir eğilimde olduklarını açıkça göstermiştir. Erkekler, genç insanlar, siyah insanlar, yoksul insanlar, az eğitilmiş insanlar ve çocukluğunda zarar görmüş insanlar; rastgele bir örnekte bulabileceğinizden daha fazlası çıkmıştır⁴. Ancak, yapılan bir araştırma sonucuna göre; suç girişimi ile sosyal sınıf arasında tam olarak önemli bir ilişki yoktur, fakat hem erkekler hem bayanlar için sosyal sınıf ve daha ağır suç girişimlerinde güçlü bir ilişki bulunmuştur (Graham, Bowling 1995; Maguire, 1997).

³ Suçlu yargı sürecinin her aşamasında ırkçı önyargının muhtemel kapsamı ve siyah-beyaz oranının orantısızlığı konusundaki tartışmalar için Maguire (1997:14)'ye bakınız.

⁴ Bilinen suçların sadece %3'ünün mahkumiyet ve uyarı ile sonuçlandığını görmek önemlidir. Diğer %97'si nüfusun çarpık bir bölümü tarafından işlenmiş olma ihtimalinin araştırılması gerekmektedir.

2.2.3.2 İngiltere, Galler ve Kanada Bağlamında Suçun Değişen Görünümü (Yaygınlık, Çeşitler ve Eğilimler)

İngiltere ve Galler’de 1987 ve 1997 yılları arasında kayıtlı suç oranı ortalamada %1.7 toplamda %18 yükselmiştir (bkz. Tablo 1). Sadece suç miktarı artmamış yeni tür suç olayları da sürekli meydana gelmiştir⁵. Doğal olarak, İngiltere ve Galler’deki halkın yarıdan fazlası suçu, ülkenin karşı karşıya olduğu en önemli sorun olarak görmüştür (ICPC, 1997:8). Ancak devletin karşı karşıya olduğu çıkmaz; suçu azaltmak için kullanılacak temel araçların ne olacağını tespit etmektir. Ceza yasaları ve suçlara verilen cezalarının suç türleri ve oranları üzerinde sadece düşük seviyeli bir etkisinin olduğu gittikçe anlaşılmıştır. Bunun birden çok nedeni vardır, birincisi; sistemde büyük oranda bir yıpranma olmuştur. Sadece polisle işler yürümez ve suçluların yarısının polise bildirilmediği, bildirilenlerin çoğunun aklandığı bir ceza sistemi ile suçla etkili bir şekilde başa çıkmak zordur⁶. İkincisi; ceza sisteminin özellikle yenilikçi ve etkili suç kontrol stratejilerinin belirlenmesinde başarılı olamamasıdır. Ancak, özellikle suç fiillerinin engellenmesine daha fazla önem vererek, suç davranışının önceden ortadan kaldırılması mümkündür. Suçbilimciler arasında suçluya olan ilgiden suç olaylarına olan ilgiye kadar geniş bir odak değişikliği olmuştur. Engelleme; çevre düzenlemesinden duruma göre değişen önlemlere, okul öncesi programlardan sosyal kontrol ve ceza sistemi kuruluşlarına kadar uzanan geniş bir faaliyet alanını kapsamaktadır.

Politikacılar ve medyanın öncelikli olarak kullandığı suç istatistiklerinde kayıtlı suçluların toplam sayısının 1997 yılı itibari ile 4,6 milyon olduğunu belirtmektedir (Bkz.Tablo 1). Bu; beşinci ardışık yıllık düşüş olmasına rağmen, polis tarafından kaydedilen kayıtlı suçlu sayısı 1950’de her 100,000 kişide 1,100’den 1997’de 8,600’e yükselmiştir.

⁵ Bunlar, uyuşturucu trafiği, aile içi şiddet, çocukları kötüye kullanma, değişik usullerle işyerinden hırsızlık ve oto hırsızlığıdır.

⁶ İşlenen her 100 suçtan 49’u polise bildirilmiş, 30’u kayda geçmiştir. Bu 30’un 7’si aklanmıştır, 3’ü ikaz ve mahkumiyetle sonuçlanmıştır ve 2’si mahkumiyetle sonuçlanmıştır (Laycock ve Tilley, 1995: 34).

Tablo 1 : Poliste Kayıtlı Suçlar (1997)

Suçlu grupları	'000'da sayısı 1987	'000'da sayısı 1997	Yıllık % Değişim 1987-97
1. Hırsızlık/Cepçilik	2052,0	2,165.0	+0.5
2. Soygun (ev vb.)	900.1	1,015.1	+1.2
3. Suç hasarı	589.0	877.0	+4.1
4. Kişiyeye karşı şiddet	141.0	250.8	+5.9
5. Dolandırıcılık ve sahtecilik	133.0	134.4	+0.1
6. Soygun (banka vb.)	32.6	63.1	+6.8
7. Diğer	19.3	59.8	+12.0
8.Cinsel suçlar	25.2	33.2	+2.8
TOPLAM	3,892.2	4,598.4 (100)	+1.7

Kaynak : Home Office 1998, "Suçlu İstatistikleri", İngiltere-Galler, Londra: HMSO den alınmıştır.

"Suç İstatistikleri" adlı kitap polis tarafından kayda alınan suçların listesini sekiz ana başlıkta, toplam 64 grupta incelemiştir (bkz. Tablo 2). Bu grupların birçoğu içerik ve değeri açısından birçok suçu kapsar, fakat çoğunda bir ya da iki grup üstün yapıda belirlemiştir. Yani, oldukça küçük bir grup tüm suçların büyük bir kısmında suç toplamının belirlenmesinde ve her suç grubunun diğeriyle ilişkisi boyutunda önemli rol oynadığı görülmüştür. Oluşan suçun çerçevesi kısmen maddi ilişkili suçlarla belirlenir, 1997'de mala karşı işlenen suçlar (soygun, hırsızlık, suç hasarı ve dolandırıcılık dahil) polis kayıtlarına göre toplam suçların %91'ini 4.2 milyon suç oluşturmuştur (bkz. Tablo 2).

Poliste kayıtlı suç istatistikleri işlenen suçların sadece bir kısmını belirler. Eski suç bilimciler kaydı olmayan suçların bu "karanlık yüzü" ne bazen uzaktan göndermeler yaparken, "İngiltere Suç Araştırmaları" (İSA) tarafından 1982'den beri tekrarlanan araştırmasının resmi istatistikleri, olayların sadece küçük bir bölümünün "mağdurlarca", "suç" olarak alındığını göstermiştir. İSA' nin belirttiği, suçların yarısından daha azının polise bildirildiği ve sadece çeyreğinin kayıtlara geçtiği şeklindedir.

Tablo 2 : Poliste Kayıtlı Suçlar (1997)

Suç Türü	Sayı (1000 olarak)	Yüzde
1. Hırsızlık,cepchilik	2,165.0	47.1
Araç hırsızlığı	710.3	
Motor hırsızlığı ya da izinsiz alma	407.2	
Araç Suçları	1,111.6	24.3
Diğer hırsızlıklar	542.9	11.8
Mağaza hırsızlığı	274.0	6.0
Bisiklet	139.1	3.0
Kişilerden yapılan hırsızlık	57.8	1.3
Çalınmış eşya	33.6	0.7
2. Soygun	1,015.1	22.1
Ev soygunu	519.3	11.3
Diğer bina soygunları	495.8	10.8
3. Suç hasarı	877.0	19.1
Kundakçılık	31.5	0.7
Diğer suç hasarları	845.5	18.7
4.Şahsa karşı şiddet kullanımı	250.8	5.4
Az ağır suçlar	227.2	4.9
Çok ağır suçlar	23.6	0.5
5.Dolandırıcılık ve sahtecilik	134.4	2.9
6. Soygun	63.1	1.4
7. Diğer kayıtlı suçlar	59.8	1.3
İzinli ilaçlar trafiği	23.2	0.5
Araç gereçle hırsızlık	6.1	0.1
Diğer suçlar	30.5	0.7
8. Cinsel suçlar	33.2	0.7
Tecavüz	6.6	0.1
Bayana saldırı	18.7	0.4
Diğer cinsel suçlar	7.9	0.2
TOTAL	4,598.4	100

Kaynak : Home Office 1998, "Suçlu İstatistikleri", İngiltere-Galler, Londra: HMSO den alınmıştır.

1997’de işlenen suç tahminlerini 1998 İSA’si sağlamaktadır ve poliste kayıtlı olanlarla doğrudan karşılaştırılabilecek suçları gösterir, yine işlenen suçlar polis kayıtlarının 4 katıdır (Home Office, 1998:12). Tablo 3, İSA’nin poliste kayıtlı suçlarla işlenen suç oranlarının karşılaştırmasını gösterir, bazı suçlarda örneğin; hırsızlık ve kundaklama, farklılık 8-9 kattan daha fazladır.

Tablo 3: İSA’nin işlenen suç tahminleri ve poliste kayıtlı suçlarla karşılaştırması

Suç Türü	İSA’nin işlenen suç tahminleri ve poliste kayıtlı suçlarla karşılaştırması
1. Şahıs soygunu ve hırsızlığı	8 kat fazla
2. Kundaklama	Yaklaşık 7 kat fazla
3. Oto hırsızlığı	4 kat fazla
4. Bisiklet hırsızlığı	Yaklaşık 4 kat fazla
5. Aile içi hırsızlık	Üç kattan daha fazla
6. Yaralamalar	Üç kattan daha fazla

Kaynak : Home Office 1998, “Suçlu İstatistikleri”, İngiltere-Galler, Londra: HMSO den alınmıştır.

Son on yıldaki suç oranındaki artışa bakılırsa, kayıtlı suç sayısının 1987’de %18 ile 3.9 milyondan, 1997’de 4.6 milyona artmıştır. Bu her yıl ortalama %1.7 artış demektir, şiddet suçları (örneğin; kişiye karşı, cinsel saldırı veya soygun) mal suçlarından daha hızlı bir oranla artmasına rağmen 1987-97 arasındaki 700.000 toplam suç artışının yaklaşık 500.000’i mala karşı hırsızlık olarak ortaya çıkmıştır.

Ülke çapında kayıtlı suçların detaylı bir dağılım incelemesi “Suç İstatistikleri”nde yer almış, ancak İngiltere ve Galler Polis Kuvvetleri her 43 suç için temel (figürler) sağlanmıştır. Bu yaklaşım ile farklılıkları karşılaştırmada tatmin edici bir yol ortaya konulmuş olmasa da, bazı açık tutarlı örnekler gösterilmiştir. Her 100 bin kişide kayıtlı suç oranları açısından polis kuvvetlerini “ilk on” ve “son on”u karşılaştırılırsa, yüksek orandaki kısmının kent sınırları içerisindeki anakent ve/veya endüstriyel alanlarını kapladığı (ancak düşük orandakilerin genelde kırsal özellikte olduğu) açıkça görülmüştür.

2.2.4 Suçtan Kim Korkar

İnsanların karakteristik özelliği kendilerini korkmaya sevk etmektedir, birçok durumda korku seviyesi mağdur olma riskiyle direkt ilişkili değildir. Aşağıda ortaya konan bazı nitelikler, birisinin korku seviyesini tanımlamak için diğerlerinden daha esaslı rol oynamaktadır. Suçun toplumdaki tam etkisini anlamak için sıradan istatistiklerinden daha fazlasına ihtiyaç vardır. Kanada nüfusunun önemli bir kısmı suç korkusuna sahiptir, Kanadalılar geceleri karanlık çöktükten sonra çevrede tek başına yürümenin “çok” yada “bir dereceye kadar” güvenli olduğu düşüncesine sahip olduğu, fakat nüfusun önemli bir yüzdesi bunun tam tersini hissettiği bulunmuştur. 1993’de yapılan genel sosyal tetkik, katılımcıların geceleri kendi yaşadıkları çevrede tek başına gezerken kendilerini ne kadar güvenli hissettikleri sorulduğunda; 15 yaş ve üstü Kanadalıların dörtte biri kendilerini güvende hissetmedikleri şeklinde cevap vermişlerdir (Canadian Centre for Justice Statistics (CCJS), March 1995: 1). Bu sonuca göre suç korkusu kadınlarda erkeklerin dört katı ve 65 yaş üstü insanlarda 15–24 yaşındakilere göre iki katı daha fazla bulunmuştur (CCJS, 1995:645). Suçun etkisini anlamak için diğer ölçütlere bakıldığında, örnek olarak şiddet suçlarının “mağdurlar” üzerindeki etkisi önceden araştırılmalıdır. Sayıca oldukça az da olsa; cinsel saldırılar, soygunlar ve yaralamalar mağdurlar üzerinde hırsızlık suçlarından çok daha derin duygusal etki bıraktığı ortaya konmuştur. Dahası şiddet suçunun toplumu büyük oranda şiddet korkusu yayılması şeklinde etkilediği bulunmuştur. Kontrollü uyuşturucu trafiği sadece 23 bin kişiyi kapsayabilir fakat toplumun tamamında ve özelde ailelerde yüksek bir zarar oluşturduğundan etkisi daha da yaygındır (Bkz. Tablo 2). Eğer mala karşı işlenen suçlar olay adedinden çok “değer” bakımından ölçülürse, dolandırıcılığın çok daha önemli olduğu görülür. Levi, (1993)’te Ağır Dolandırıcılık Ofisi tarafından araştırılması kabul edilen dolandırıcılık olaylarındaki en alt ölçütün 5 milyon £ olduğuna dikkati çekmiştir ve 1992 Nisan’ında Başsavcılık Dolandırıcılık Bölümünün yaklaşık 4 milyar £ değerinde olayı gözetip denetlediğini ortaya koymuştur. Aksine 1990’daki soygun ve hırsızlık “otomatikleşmiş suç” olan üretken suçların toplam bedeli, İngiliz Sigortacılar Birliği’nce 1.3 milyar £’nin biraz altında tahmin edilmiştir (akt. Maguire 1997:145) .

Dikkat edilmesi gereken suçun diğer önemli bir yönü ise risk dağılımıdır. Bölgesel suç araştırmaları mağduriyetin ne ölçüde nüfusa eşit dağılmadığını ortaya koymuştur. Daha çok kentin iç bölgelerinde odaklanan bölgesel suç araştırmaları, genelde yoksulluktan etkilenen bazı küçük bölgelerde araştırılan suçların boyutunu İSA'dan daha açık belirtmiştir. Dahası, bu bölgelerdeki bazı toplumsal grupların orantısız bir şekilde bazı suç türlerinden daha fazla etkilendikleri belirtilmiştir. "Nesnel" olarak benzer görünen suç olayları, farklı insanlar için oldukça farklı anlamlar ve sonuçlar taşıyabilir, insanların suça dayanma kapasitesi çok farklıdır, aynı yumruk farklı durumlarda tamamen farklı şeyler ifade edebilir. Tüm suçlar gibi şiddet de; toplumsal bir ilişkidir, oldukça az rastlanır, belirli toplumsal anlamlar içerir ve bazı güç hiyerarşilerinde olur, ayrıca etkisi de içinde olduğu ilişkiye dayandırılır (Maguire, 1997:170).

2.2.4.1 Cinsiyet

Cinsiyetin korkunun en güçlü göstergesi olduğu bulunmuştur, kadınların erkeklere göre çok daha fazla suç korkusu bulunmakla birlikte erkeklerden daha az mağdur duruma düşmektedirler. Kadınlar genellikle kolaylıkla cinsel tacize uğrayabileceklerinden korkmaktadırlar. Kadınlar erkeklere göre 10 kat daha fazla tecavüze uğrama ihtimaline sahiptirler (Crowell ve Burgess, 1996:88). Cinsel taciz ve tecavüze uğramak korkusu diğer suç tiplerine göre kendi arasında değişir (Ferraro, 1996:56). Kadınlar bu korkunun farkına ne bir günde varırlar, nede bu korkuyla birlikte doğarlar. Kadınlar sosyalleştirilerek bu korkuyu öğrenirler, örneğin; eğer gece tek başlarına dışarı çıkarılsa kolaylıkla saldırıya maruz kalabilirler şeklinde ebeveynler, akranlar ve medya tarafından bu korkunun vurgulanması ve zorlaması ile kadınların bu baskılara yenik düşmeleri beklenilmektedir. Sonraları diğer yaklaşımlar ile neden kadınların daha korku dolu olduğu üzerinde yoğunlaşılmıştır. Bunlar mantıksızlık, mağdur olma durumunda düşük başa çıkma gücü, çocukları için büyük endişe taşımaları (bu korkularını alevlendirir), kadınların kamusal ve özel alanlarda erkeğe göre daha az hakimiyet kurabilmelerinden ibarettir (Gilchrist, E. ve diğerleri, 1998:149). Kadınların erkeklerden neden korkak olduklarının tek bir sebebi bulunmamakla birlikte, muhtemelen birçok sebep bunda rol almaktadır.

Borooah ve Carcach (1997:52) Britanyada kadınların erkeklere göre 6 kat daha fazla geceleri tek başına yürürken güvensizlik hissettiklerini bulmuştur. 1997'nin Haziran ve Ağustos aylarında tamamlanan Angus Reid Raporuna göre ise 1990 yılına göre günümüz toplumunda korku daha fazla yaygın olduğu ortaya konmuştur. 1997'de Kanada da yapılan ankette deneklerin % 23'ü korku hissetmediği, % 56'sı biraz korku hissettiğini, % 16'sı oldukça korku hissettiğini ve % 5'ide çok fazla korku hissettiğini bildirmiştir. Buna karşılık 1990 da % 27 katılımcı korku hissetmediğini, % 53 biraz korku hissettiğini, % 13 oldukça korku hissettiğini ve % 6'da çok fazla korku hissettiğini bildirmişti. Kanadalılar arasında korku artarken gerçek suç oranı azalmaktadır. Suç oranı 1991'den beri düşmektedir ve 1996'da suç oranı 100.000 nüfusta 9.620 federal suça düşmüştür, bu sayı da yaklaşık olarak 10 yıl önceki seviyeyi ifade etmektedir (CCJS, July 1997: 15). Günümüz toplumunda yaygın olan korku seviyesi suç oranları ile karşılaştırıldığında, korkunun suçun olması gereken seviyelerini geçtiği gözlenmiştir.

2.2.4.2 Yaş

Yaş aynı zamanda korkunun güçlü bir göstergesidir, ancak cinsiyetten farklı olarak yaşla birlikte korku suçtan suça değişmektedir. Yaşa geldiğimizde geleneksel inanışa göre yaşlılar en çok korkuya sahip olanlardır ve birçok suç örneğin; gasp, soygun ve hırsızlık bu tezin haklılığını ortaya koyar. Zorla ırza geçme, cinsel taciz ve yabancı birinin saldırısında ise genç insanların daha çok korkma eğiliminde oldukları tespit edilmiştir (Evans, 1995:48). Yaşlılar kendilerini zayıf bulduklarından birçok suçta yüksek bir korku seviyesine sahiptirler. Bu zayıflık, fiziksel ve sosyal sınırlamalardan kaynaklanır ve yaşlı insanların kendilerini savunmalarını imkansız kılar ya da yardıma muhtaç hale getirir.

Suç korkusu olarak 18-34 yaş arasındakilerin % 18'i, 35-54 yaş arasındakilerin % 21'i ve 55 yaş ve üzerindekiilerin % 26'sı çok fazla yada fazla korku hissettiklerini belirtmişlerdir (Angus Reid Report, 1997:51). Ceza gerektiren mağduriyetlerin suçtan zarar görme eğilimi incelendiğinde; 65 yaş ve üzerindekiilerin

mağduriyet oranı önemsenmeyecek kadar küçüktür. Yaşlı insanlar çok özel hedef değildirlir, ancak korkuları mağduriyet risklerinin çok ötesinde bulunmaktadır.

2.2.4.3 Suçla İlgili Geçmiş Tecrübeler

Suç ya da ağır suçlarla ilgili geçmiş tecrübelerin insanın korku seviyesi üzerinde etkisinin olup, olmadığı birçok çalışmada incelenmiştir, ancak sonuçlar üzerinde ortak fikir oluşturulamamıştır. Bazı çalışmalar mağdur olan ve olmayanlar arasında fazla fark olmadığı, diğer bazı çalışmalarda ise fark olduğu bulunmuştur (Dull, Wint, 1997:78). Suçun kolej öğrencileri üzerindeki etkilerini incelerken suça maruz kalmayanlara göre suça maruz kalanların gelecek zarardan öte, mallarına gelecek zararlardan korktukları tespit edilmiştir. Angus Reid Raporu (1997), mağdur olmamış olanların %19'unun mağdur olma korkusu ile çok korktuklarını, mağdur olanların % 30'unun ise suç korkusuna sahip oldukları ortaya konmuştur.

Belirli suçlar diğerlerine göre mağdurlarında daha fazla korku üretir. Örneğin; soygun suçu ile mağdur olmak yüksek derecede korku üretir, çünkü mağdur olanda çok fazla korkmasını gerektirecek geçmiş tecrübeler bulunmaktadır. Soygunun içinde genellikle yabancılar, silahlar, fiziksel taarruz ve büyük miktarda para kaybetmek gibi uyarılar bulunmaktadır (Skogan, Klecka, 1997:145). Evden yapılan soygun, özel hayata müdahale ve esaslı miktarda kayıp içerdiği için yüksek seviyede korkuya sebep olur. En fazla korkuya sahip olanlar ise; gece tek başına dışarıda yürürken cinsel taarruza maruz kalıp ardından soyguna maruz kalanlar, gasp, saldırı, barbarlık, motorlu soygun, evden soygunculuk ve yankesiciliğe maruz kalanlardır. Mağduriyet korkunun tesirine göre değişebilir ve buda suçun tipine bağlıdır. Sprott ve Doob aynı zamanda mağdur olanlar ve olmayanlarda yaptıkları araştırmada en yüksek korku seviyesinin mağdurları evde iken yapılan gasp suçunun ortaya çıkarttığını çalışmalarında ortaya koymuşlardır (Sprott, Doob, 1997:286). Aynı şekilde şunu ifade etmişlerdir; “Mağdurlara hatta tecavüz mağdurlarına bile homojen bir grupmuş gibi davranılmamalıdır” (Sprott, Doob, 1997:287). Bununla birlikte belirtilen çalışmada, mağdur olanlar ve olmayanların, ne kadar çok korkarlarsa suçlulara karşı o kadar çok cezalandırıcı olma eğilimini gösterdikleri ortaya çıkmıştır. İlave olarak

suç korkusu arttıkça, o kadar çok oranda polislerin ve mahkemelerin değersizleştiği ortaya çıkmıştır.

2.2.4.4 Coğrafya

Suç korkusu aynı zamanda kişinin nerede yaşadığına bağlı olarak da değişmektedir. Kentte yaşayan insanlarda daha fazla korkma eğilimi belirir, çünkü köylerdekine göre kentlerde suç oranı daha yüksektir. 1993'te evden hırsızlık mağdurları ele alındığında kentlerdeki oran köydekilerin iki katına denk gelmektedir (CCJS, 1996:175). Ek olarak büyük kentlerde yaşayanlar ile küçük kasabalarda yaşayanlar karşılaştırıldığında kenttekilerin geceleri tek başına dışarıda yürümekten iki kat daha fazla korktukları (% 60 ile % 30) tespit edilmiştir (Horton, 1988:26) .

2.2.4.5 Etnik Köken ve Kültür

Çalışmalar etnik kökene bağlı olarak korku seviyesinin değiştiğini göstermiştir. Beyaz katılımcılar en az korkuya sahip olduklarını gösterirken, kimin en çok korktuğu sorusu tam bir fikir birliği içinde kararlaştırılamamıştır. 1994' te yapılan İngiliz Suç araştırması sonucunda taciz, soygun, ırza geçme ve gasp suçlarından en çok korkanların “asyalı” grup olduğu bulunmuştur. Onlardan sonra “siyah” grup korku emaresi göstermiş ve bu arada “beyaz” grup en az korku seviyesinde bulunmuştur. Bu araştırmada, ayrıca arabadan hırsızlık suçuna karşı siyah grubun asyalı gruba nazaran biraz daha fazla korktuklarını ve yine en düşük korku seviyesine beyaz grubun sahip olduğu bulunmuştur. Kendini güvende hissetmeme konusunda ise Asya' lı grup en fazla, “beyaz” grup, “siyah” gruba nazaran biraz daha fazla güvende hissetmemiştir (Hough, 1995:243).

Walker 1994'te, en çok korkuya sahip olanların Asyalı gruplar, ardından siyah gruplar ve en son beyaz gruplar olduğunu bulmuştur. Diğer çalışmalar siyah katılımcıların en çok korkuya sahip olduklarını göstermiştir (Evans,1995; Silverman, Della-Giustina, 2001). Çalışmalar hangi grubun daha çok korktuğu hakkında fikir

birliğine varmamasına rağmen nerede ise bütün suç tiplerinden en az korkanların beyaz grup olduğunda anlaşmışlardır.

2.2.4.6 Diğer Değişkenler

Suç korkusu üzerinde herhangi bir etkisi olup olmadığı araştırılan birkaç tane daha değişken bulunmaktadır, her ne kadarda bunların etkileri öne çıkmasa da bunların etkileri hala düşünmeye değerdir. Bunlar düşük gelir düzeyi (Evans, 1995; Silvernan, Kenedy, 1983) ve düşük eğitim seviyesi olup korku seviyesini artırıcı eğilimdedirler.

Kim ve neden suçtan korkar? araştırmalarında sonuç olarak bütün çalışmalar en çok kadınların ve yaşlıların suç korkusunun olduğu kanısına varılsa da mağduriyet ile ilgili veriler araştırmacıları haklı çıkarmamıştır.

2.2.5 Suç Korkusuna Karşı Tepki

Suçtan zarar göyerek mağdur olan kişilerin içine düştükleri durum bireysel anlamda zarar verdiği gibi toplumsal olarakta zarar vermektedir. Bu nedenle suça karşı tepkisel davranış göstermek normaldir. Bu tepkisel davranışların toplum hayatında farklı boyutlarda ortaya çıkması muhtemeldir.

2.2.5.1 Vatandaş Tepkisi

İnsanlar kendi suç korkularından dolayı mağduriyet risklerini üç yola düşürmeye çalışırlar; sakınma davranışları, koruyucu davranışlar ve sigorta davranışları (Garofalo, 1981:256).

Sakınma davranışları sınırlandırıcıdır, güvensiz yerlerde geceleri bulunmaktan kaçınma, belirli yerlerde toplu olarak bulunma, yada evin dışındaki sosyal faaliyetlerini ve hareketlerini azaltma şeklindedir. Kanada' da her 10 Kanada' lıdan biri suç korkularından dolayı kendini sınırlandırır (Lorex Safety and Security, 1995: 30). Koruyucu davranışlar şunları kapsar; güvenlik sistemleri, köpek edinme,

kendini savunma kurslarına katılma, yakın çevre gözetleme programları gibi kamusal programlara katılma olarak ortaya çıkmaktadır. Sigorta davranışları; mağduriyete karşı koymaya yapılan harcamaları minimumda tutma yoluyla kişinin riskini düşürmeyi ve insanın mağdur edilebilecek kadar değerli bir şeye sahip olmadığını telkin ederek sonuçta mağdur olmayacağını göstermeyi amaçlar.

Bu korku azaltıcı önlemler tam olarak suç korkusunu düşürmediği gibi polise ve yöneticilere karşı bir şeyler yapılması gerekliliği ile ilgili protestolar zaman zaman sürdürülmektedir.

2.2.5.2 Polis ve Yönetici Tepkisi

Polis ve yöneticiler mağduriyet riskleri, suç oranları, yakın çevredeki suçlar, doğru yollarla kendini koruma gibi konularda doğru ve gerçek bilgiler vererek insanların korkmak için bir neden olmadığını gösterip korku seviyesinin düşmesini sağlamak için çalışmalar yaparlar. Polis sayısının artırılması ya da yasa değişikliği gibi metotlar, insanları suç konusunda eğitime ile karşılaştırıldığında daha karmaşık ve pahalı çalışmalardır. Bu metot her ne kadarda korku seviyesini düşürme garantisi vermese de sıkça tercih edilen bir yol olarak ele alınmaktadır. Sivillerin suç önleme için mecburi olarak toplantılarla bir araya gelerek etraflarında neler döndüğü hakkında konuşup, bunlara karşı planlar ve metotlar geliştirme faaliyetleri (yakın çevre teftişleri ve suç ihbar faaliyetleri gibi) suçu ve korkuyu azaltmak için bir yol olarak başlatılmıştır. Bu faaliyet ikamet sahiplerinin kendi sahalarındaki olaylar üzerinde belli bir miktar kontrol sahibi olmalarına ve olması muhtemel olaylar için çözümler üretmelerine fırsat sağlamaktadır. İkamet sahipleri neyin kendilerini güvende hissettireceğini, neyin korkularını azaltacağını bilirler, bu programlar ile korkunun azaltılması mümkün olsa da, suçun azalması mümkün değildir (Brantingham, Brantingham, 1990:345).

Polis tarafından suç korkusu ve suç seviyesini düşürmek için yürütülen bir başka program çevresel düzenleme ile suç önleme (ÇDSÖ) programıdır. ÇDSÖ'nin amacı fiziksel çevreyi değiştirerek suçluları suç işlemekten caydırmak, bu çevreleri

insanların gidebilecekleri güvenli yerler haline getirmek ve suç korkusunu düşürmektir. Buna örnek olarak karanlık dar sokak ve caddeleri aydınlatmak, suça ve yürümeye elverişli patikaları gözetlemek için evler yapmak verilebilir (Nair, Ditton ve Phillips, 1993:556). Korkuyu azaltabilmek için çevrenin geliştirilmesinin yararlı olup olmayacağı araştırılmış ve her durumda olmasa bile korkunun azaltılabileceği bulunmuştur.

Yaya devriye görevlendirmek hedefi suç ve suç korkusunu düşürmek olan bir asayiş sağlama metodudur. Yaya devriye sistemi, memurların halkın içine konarak ikamet sahipleri ile birlikte hareketin sağlanmasıdır. Bölgelerinde dolaşan polise sahip olmak, izlendiğini bilmek ve bölgede insanları tanıyarak olmak, insanları ortalarında polis gezerken suç işlenmeyeceğine inandırır. İhtiyacın olduğunda etrafında memurlar olduğu gerçeğini kabul etmek insanların daha az korkmasını sağlar. Yaya devriye memurları halkın bir parçasıdır, mitinglere katılırlar, halkın problemlerini tespit eder ve uzun soluklu çözümler üretirler, sivil teşebbüsleri organize ederler, uygun sosyal hizmet alanları ile ilgili tavsiyelerde bulunurlar ve ikamet sahiplerini suçu önlemek için bir araya getirirler (Rosenbaum, Lurigio, 1994; Dent, Hackler, 1992).

Edmonton Polis Merkezi yaptığı çalışma ile yaya devriyelerin bulunduğu yerlerde, motorlu devriyelerin bulunduğu yerlere nazaran daha az korku olduğunu bulmuştur (Hornich ve arkadaşları, 1989:89)

New Jersey, Network ve Hewark – Husston projesinde yaya devriye sayısının artırılması, yerleşimcilerin korku seviyelerinin önemli ölçüde azalması ile sonuçlanmıştır (Rosenbaum, Lurgio, 1994:302). Michigan Flint 'de korku seviyelerinin aşağılara doğru düşmüş olduğu tespit edilmiştir, araştırmaya katılanların % 70'i yaya devriye programından sonra kendilerini daha güvende hissettiklerini söylemişler (Bennet, 1991:2). Halen yaya devriye programı Kuzey Amerika'nın binlerce kent ve kasabasında kullanılmakta ve programların korku seviyesi üzerinde azaltıcı etkisi olduğu bilinmektedir.

2.2.5.3 Politika Değişikliği Yoluyla Hükümetin Tepkisi

Suçlu cezalandırma sistemini sürdürecektir öncelikli gerekçe suçun önlenmesidir, suçu önlemek amaçlı yasalar vardır ve amaç yasaklanmış davranışın oluşmasını önlemeyi yasalastırmaktadır. Kanunların uygulanması ve suçlu ceza sistemi; caydırıcılık, güçsüz duruma getirme, iyileştirme ve dolaylı olarak sosyalleşme konusundaki etkileri yoluyla suçların önlenmesi olarak ortaya konmaktadır. Suçlu yasalarının çıkarılması, uygulanması; davranışları (caydırıcılık etkisi yoluyla) doğrudan (örneğin; sosyalleşme ve cezalandırmanın “ahlaki-eğitici” etkileri ile), dolaylı olarak etkilemektedir. Potansiyel suçluların ceza korkusuyla caydırılması düşünülmekte, daimi suçların sınırlandırılması ya da hareket ve davranışlarının kontrol edilmesiyle bazı suçların engellenebileceğine inanılmaktadır. Ancak, birçok ülkede kanunların uygulanmasının potansiyel etkilerinin sınırlı ve makul olduğu konusunda araştırmacılar ve devlet memurları arasında oluşan ortak bir anlayış vardır. Örneğin, İngiltere’de Home Office şunu gözlemler: “Caydırıcılık acil çekiciliği olan bir ilkedir.[...] fakat tepki olarak birçok suç işlenmektedir. [...] ve bu gününü yaşayan suçlularca işlenmektedir.[...] Birçok suçlunun ihtimalleri önceden hesaplayacağı ve uygulamalarını mantıklı hesaplamalara dayandıracağı varsayımı üzerine mahkumiyet düzenlemeleri oluşturmak gerçekçi olmaz”⁷. Suç ve suçluların farklılaşması, kanunların uygulanması gerekliliğinin bir nedenidir ancak tek başına suçun önlenmesi için yeterli bir yol değildir, şeklinde bir yaklaşım bulunsada, Kanada’ da hükümet, sorumlu olduğu ve halk tarafından seçildiği için değişiklik gerektiğinde buna uygun politika geliştirmek zorunluluğu hissetmiştir. Hükümetin halkın suç ve suç korkusu ile ilgili endişelerine karşı tepkisi genellikle ceza yasalarında değişiklik yapmaktır. Nitekim cezalandırma politikasındaki değişiklikler olarak genç adalet stratejisi, şartlı salıvermeyi sınırlamada değişiklikler, tehlikeli suçlu yasası ve halkın ihbarı konuları ortaya konmaktadır (Ovenelen, 1998:78).

⁷ Home Office (1990) , Tonry ve Farrington, 1995’ den alınmıştır

2.2.5.3.1 Genç Adalet Stratejisi

1998'den itibaren uygulamaya başlayan genç adalet stratejisi, genç suçlara karşı acımasız bir yaklaşım içine girerek, 14 yaş ve üstündeki suçlu gençlerin yetişkin mahkemelerine transfer edilmesine ve isimlerinin yayınlanmasına izin vermiştir. Genç suçlulara karşı sert önlemlerin alınması isteği halktan, hükümetten, adalet ve içişleri bakanlıklarından gelen yoğun baskı ile yapılandırılmıştır. Halkın büyük çoğunluğu genç suçlarının çok büyük bir problem olduğu kanısını medyanın oluşturduğu havadan etkilenerek ortaya koymaktadır. Medya genelde toplumda infial uyandıracak suçları bildirir, bu da halkta korku yaratıp kendi kendini sert kanunlar ve cezaların olması gereğine taşımaktadır. Hükümeti, genç suçlular kanununu daha sınırlayıcı yapmaya ikna etmek için birçok tartışma grupları oluşturularak, dilekçeler verilmiş ve mitingler yapılmıştır (Barret, 1994; Dolih, 1998). Hükümetin kanun teklifleri genç suçların artmakta olduğu kanısına sahip halkın güçlü tepkilerine cevap olarak değiştirilmiştir (Journal News Service, 1994; Ovenelen, 1998).

Kamunun isteği olan ağır cezalar (suçluların cesaretini kırmak için), genç adalet stratejisi ile ciddi isteklilikle kabul görmüştür (Faulder, 1998:13). 1992-1993'ten, 1995 ve 1996 yıllarına kadar genç suçluların oranı % 6,5 düşürülmüştür (CCJS, July 1997:1).

Kanunlar ile ciddi uygulamalar güncellik kazansa da insanlar genç suçlulardan korkmaya devam etmektedirler. Özellikle genç suçlulara karşı 1992'de yürürlüğe giren 36 sayılı kanun hüküm verilene kadar tutuklama garantisi içeriyordu. Halk bazı suçluların halkın içine salıverilmesinden korkar, Kanada Genel Müşavir avukatı (1991) "Kamu güvenliği Kanadalılar için önemli bir konudur, Hükümeti etkileyebilecek çoğunluktaki Kanadalıların belli bazı çeşit suçlarla mücadelede endişeleri olduğunu" bildirmiştir. Nitekim kamunun bu endişesine cevap olarak 36 sayılı kanun geliştirilmiştir. Sanıkların iki üç gün içinde salıverilmeleri yerine belli suçluların haklarında hüküm verilene kadar tutuklu kalmalarına karar verilmiştir. Bu sistem, suçluları daha uzun süre hapsedmek yoluyla suçluların tekrar toplumla bütünleşmesine yardım etme fikrinin etkisi ile yapılandırılmıştır. Normalde hükümlü serbest bırakıldığında, görevliye her gün tekmil verebileceği yakın bir otel ya da evde

kalması emredilirdi. Ne zamanki suçsuzluğu ispat edilirse, hükümlü kolaylıkla herhangi bir yardım almadan halkının içine karışırdı. Böyle bir uygulama ile halkın hükümlüyü topluma adapte etme işiyle uğraşmasına gerek duyulmaz ve halkta zaten suçlu korkusu yüzünden böyle bir görevle uğraşmayı istemez bir tavır ve uygulama bulunmaktadı. Bu suçluların herhangi bir kontrol ya da yardımda bulunmadan salıverilmesi, belki halkta daha büyük korkuya sebep olacaktı (Pemberton, 1995:12) .

2.2.5.3.2 Şartlı Salıverme Değişiklikleri ve Riskli Suçlu Yasası

1994'te 45 sayılı kanun kamunun yüksek riskli suçlulardan kaynaklanan endişelere karşı çıkarılmış başka bir denemedir. Kamunun güvenini tekrar kazanmak ve kamu güvenliğini arttırmayı amaçlayarak, Kanada Hükümeti kamunun o zamanda yüksek riskli suçlulara karşı artan korkusunu düşürebilmek için bu yasa'yı çıkartmıştır. Yasa ile risk taşıyan suçluların halkın arasına karışmasını daha fazla güçleştiren bazı hükümler getirilmiştir, yüksek risk taşıyan suçluların salıverilmeleri geciktirilmiş ve topluma tekrar katılacak olan yüksek riskli suçlulardan korkan halkta bir miktar korku azalmasını sağlanmıştır. Tabii ki kanuna rağmen bu suçluların salıverilmeleri geciktirildi ancak önlenemedi, kanunun etkisi daha fazla suçlunun yardımsız ve kontrolsüz olarak salıverilmesine neden olmuş ve kamunun sistemin yetersizliği ve suçluların salıverilmesinden sonraki kontrolsüzlüğü sebebiyle paniğe kapılmasına neden olunmuştur. Halkın bu suçlulardan korkusu yok edilememiş, sadece geciktirilmiş ve birçok insan toplumun içinde bulunan yüksek riskli suçlu korkusuyla baş başa kalmıştır. Bu durum daha sonradan yüksek riskli suçlular ile ilgili yasa değişikliklerine ihtiyaç duyulmasına neden olunmuştur. 55 sayılı kanun ile yüksek riskli suçlular ile ilgili düzenlemelerin yanında bu suçlulara karşı daha ağır cezalar düzenlemiştir. Bu yasa ile suçlular kolayca sınıflandırılabilir (tehlikeli ya da uzun süreli) bir yapıya kavuşturulmuştur. Daha fazla suçlu için yüksek riskli olarak sınıflandırılmaya izin vermesiyle daha fazla suçlu uzun hapis alacaktır, daha az salıverilme olacaktır ve daha fazla toplum güveni sağlanabilecektir. Bütün bu değişikliklerin hedefi özellikle cinsel suçluların azaltılması ve belli suçluların uzun süre kontrol altında tutulmasıdır. Bu yasa güçlü bir kontrol mekanizması ile cinsel içerikli suç işleyenlerin tekrar suç işlemesini önlemek üzere yoğunlaşmış ancak bu yaklaşım doğru temel üzerine oturtulmamıştır. Hükümet bu suçluları kolaylıkla idare

etmemeli, ancak onları toplum içerisinde ve müesseselerde tedavi ile desteklemelidir, kolaylıkla kişileri hapiste tutmak ya da yoğun bir kontrol altında tutmak kişilerin tekrar suç işlememesini sağlamadığı gibi bu suçluların tedaviye ihtiyacı olduğu bulunmuştur (Dolih, 1998:47).

2.2.5.3.3 Toplumun İhbarı

Toplumun ihbarı kamuyu korumak ve bilgilendirmek için çıkarılan bir kavramdır. Tehlikeli suçluların özellikle cinsel içerikli suçluların nerelerde yaşadıkları konusunda bilgi akışını sağlar. Toplumun ihbarı “Kamu güvenliği için büyük gelişme” olarak adlandırılmıştır (Canadian Press, December 1996).

2.3 Suçun Önlenmesi ve Suç Önleme Stratejileri

Suç korkusunun önüne geçebilmek için bilimsel olarak bir faaliyet içine girilmesi gerekmektedir. Bu faaliyetlerin yerine getirilmesi ile ilgili çeşitli bakış açıları bulunmaktadır, bu bölümde bunlar incelenecektir.

2.3.1 Suçun Önlenmesi

“Suçun önlenmesi” bilimsel olarak belirlenen faktörleri aşamalı olarak ortadan kaldırarak emniyetsizlik, kurallara uymama ve şiddetin azaltılması faaliyetleri olarak tanımlanabilir. “Problem çözücü ilişkilere” yani; sıradan faktörleri tanımlamak için harcanan dikkatli çabaların sonucunda aracı yaklaşımlar bu faktörleri etkileyebilecek şekilde harekete geçirirken, geliştirilen tedbirlere büyük önem verilmelidir (ICPC, 1997:14).

Suç, ceza kanunlarında bu isim altında tanımlanan fiillerdir. Bu fiiller, toplumun menfaatlerine o derece aykırı görülmektedirki, devlet doğrudan rol üstlenip bunları suç olarak belirleme ve cezasını tespit etme gereğini duymaktadır. İşlendiği takdirde de, müdahale edip suçluyu cezalandırmaktadır. O halde, suçun hukuki tanımını esas almış bulunmaktayız. Buna sosyolojide ‘hukuki uzlaşma yaklaşımı’

(legal consensus approach) denilmektedir. Sosyolojide, suçun başka yaklaşımlara göre yapılmış tanımları da mevcuttur.

Suçun önlenmesi (crime prevention), ceza kanunlarında suç olarak tanımlanmış fiillerin, henüz işlenmeden önce engellenmesi için yapılan her tür faaliyetlerin bütünüdür. Ceza hukukçuları, bir suçun ortaya çıkmasında toplam dört evreden söz ederler:

- 1.) Suç fikrinin failin zihninde oluşması,
- 2.) Hazırlık hareketleri evresi (örneğin cinayet suçunda tabancanın satın alınması, bıçağın bilinmesi vb.),
- 3.) İcra hareketleri evresi (örnek; hedefe ateş edilmesi, bıçağın hedefe saplanması),
- 4.) Sonuç evresi (örnek; mağdurun ölmesi).

Suçun önlenmesi denilince, esas itibariyle, henüz icra hareketleri başlamamış olan suçların işlenmesinin engellenmesi kastedilmektedir. Eğer hazırlık hareketleri başlamış ise, polis müdahalesinin önceden müdahale (proaktif) değil, tepkici (reaktif) olduğu iddia edilebilir. Burada, hazırlık hareketlerinin kendisi suç teşkil etmiyorsa müdahaleyi proaktif saymak gerekir çünkü suç önleme faaliyeti söz konusudur. Ancak, hazırlık hareketlerinin kendisi bir suç teşkil ediyorsa (suikast için bomba imali, cinayet için ruhsatsız tabanca satın alınması gibi), tamamlanmış suç açısından reaktif, işlenmesi engellenen suç açısından ise proaktif bir müdahale söz konusudur. Dolayısıyla, en azından, henüz işlenmemiş fiil açısından suç önleme faaliyetinden bahsetmek gerekir (Clarke, 1992:210).

Suçun önlenmesi çalışmalarının sınırlarını belirlemek, yani hangi suçların kapsandığını tespit etmek kolay bir iş değildir. Beyaz yaka suçları ve şirket suçları “sahtekarlığın önlenmesi”; taraftar şiddeti (holiganizm), sokak gösterilerinin kontrolden çıkması gibi olaylar da ‘düzensizliğin önlenmesi’ başlığı altında ele alınmakta ve dar anlamda suçun önlenmesi içine girmemektedir. Ancak suçun önlenmesi deyimi, çoğu zaman bunları da içine alacak şekilde geniş anlamda

kullanılmaktadır. Ayrıca, çevre suçları, trafik suçları, cinsel suçlar ve devlete karşı işlenen suçlar şu ana kadar gelişmiş ülkelerde suçun önlenmesi projeleri içine dahil edilmemişlerdir. Buna karşılık, şahsa veya mala karşı işlenen suçlar, örneğin evden hırsızlık, oto hırsızlığı, otodan hırsızlık, gasp, kapkaççılık, mala zarar verme, kavga ve müessir fiil suçları sıklıkla; okuldan kaçma, aile içi şiddet ve alkolizm ise nadiren suç önleme projelerine konu olmuşlardır. Bir fiilin önleme projesine konu olması için mutlaka suç teşkil etmesi gerekmemektedir; suça sebep olduğu bilinen fiiller de müdahale kapsamına alınabilmektedir (okuldan kaçma, alkolizm, uyuşturucu bağımlılığı gibi) (Trevor, Bennet, 1995:47).

Suçun önlenmesinin başarısı en başta suç oranlarındaki düşme ile ölçülmektedir, ancak tek ölçüt bu değildir. Suç korkusunda azalma, kolluk-halk ilişkilerinde iyileşme gibi sonuçlar da başarı sayılmaktadır.

Suçun önlenmesinin amacı suçları tamamen yok etmek olamaz, çünkü bunu gerçekleştirmek imkansızdır. Öyleyse gerçek amaç suçları azaltmak, tam olarak ifade etmek gerekirse, toplum ve kolluk tarafından kabul edilebilir bir seviyeye düşürmektir. Bu amaç iki evrede gerçekleştirilmektedir; **tahmin** ve **müdahale**. Tahmin evresinde suç teorilerinden ve özellikle onları test eden deneysel araştırmalardan faydalanılmaktadır. Ayrıca, suçlu kariyerine başlama riski yüksek olan çocuklarla ilgili olarak pek çok önemli araştırmalar bulunmaktadır. Örneğin, İngiliz kriminolog David P. Farrington'a göre, sabıkalı ana babaya sahip olmak, zeka seviyesi düşük bulunmak, ev, aile ve yetişme ortamı itibarıyla dezavantajlı durumda olmak erken yaşlarda suç işlemeye başlamanın en iyi tahminleridir. Suçlu kariyerine geç başlama hallerinde ise, en iyi tahmin ediciler düzensiz bir iş hayatına (yani bazen işi var, bazen işsiz), düşük aile gelirin ve kurulu düzene karşı bir tavıra sahip olmaktır. Erkek suçlular genellikle 14 yaşında suç işlemeye başlamakta, 23 yaşında ise bırakmaktadırlar (Tonry, Farrington, 1995:192). Tahmin aşamasından sonra müdahale evresi gelmektedir. Tahmin gibi müdahale de, suç teorilerinden esinlenmiş olarak yapılmak zorundadır; çünkü suçun sebepleri bilinmeden nasıl müdahale edileceği belirlenemez. Bu aşamada, farklı teoriler farklı müdahale stratejileri tavsiye etmektedirler. Özellikle, suçlu davranışı veya suç olayını açıklamalarına temel yapan

teorilere uygun müdahaleler birbirlerinden farklı olacaklardır. Suçluluğun önlenmesi stratejisi suçlu davranışı, durumsal suç önleme stratejisi ise suç olayını esas almaktadır (Clarke, 1992:210).

Değişik suç önleme okulları her biri bir veya bir diğer grup aktör üzerinde durmaktadırlar.

2.3.2 Suç Önleme Stratejileri

Uygulamada ortaya çıkan suçun önlenmesi stratejilerini teorik bir çerçevede inceleme işini ilk olarak A.B.D.'li kriminologlar Brantigham ve Faust (1976) yapmışlardır. Yazarlar suçun önlenmesi tekniklerinin tamamını üç grupta incelemektedirler: birincil, ikincil ve üçüncül önleme.

Birincil suç önleme, gerçek ve potansiyel suçluları dikkate almadan suçun meydana geldiği fiziki ve sosyal ortamda düzenlemeler yapmak yolu ile suçu önleme çalışmalarını içine almaktadır. İkincil önleme ise, potansiyel suçluların, yani ileride suç işleme ihtimali yüksek olan (riskli) kimselerin düzeltilmesine yönelik faaliyetleri ifade etmektedir. Ayrıca suçun önlenmesinden daha çok suçluluğun önlenmesiyle ilgilenmektedir.

Birincil önleme, suç olayını açıklayan teorilerden ilham almıştır: rutin faaliyetler, mantıklı tercih, hayat tarzı, suç ortakları ve savunulabilir mekan teorileri gibi. İkincil önlemenin ilham kaynağı ise, kişilerin suçlu davranışlarını açıklayan teorilerdir: gerilim teorileri, kontrol teorileri ve farklı birliktelikler teorisi gibi. Üçüncül önleme ise, sabıkalıların rehabilitasyonu ile ilgilenmektedir. Bu da, ikincil önleme gibi suçluluk üzerine odaklanmakta ve hapisane ve genel gözetim birimleri tarafından yürütülmektedir.

Bir diğer ayırım Tonry ve Farrington (1995) tarafından ortaya atılmıştır. Buna göre dört çeşit suç önleme çeşidi bulunmaktadır:

1.) Ceza hukukunun uygulanması (suçların aydınlatılması, suçluların cezalandırılması ve rehabilitasyonu),

- 2.) Gelişmeci suç önleme,
- 3.) Toplum temeli suç önleme,
- 4.) Durumsal suç önleme.

Ancak adı geçen yazarlar hukukun uygulanmasını, kriminolojinin diğer uzmanlık alanlarına bırakma amacı ile, dışarıda tutup diğer üç çeşit üzerinde yoğunlaşmaktadırlar.

Gelişmeci suç önleme ile özellikle kişinin zihni ve psikolojik gelişimi ile ilgili araştırmalar ile keşfedilmiş risk ve koruma faktörlerini hedef alarak kişideki suç işleme potansiyelinin gelişmesini önleme amacına yönelik olarak tasarlanmış müdahaleler kastedilmektedir. İleride suç işlemesi riskli kimselerle ilgilenerek onların suçlu mesleğine girmelerini engellemeye çalışan ikincil önleme ile buradaki gelişmeci önleme arasında pek fark olmadığı söylenebilir. Toplum temelli suç önleme ile meskun mahallerde suçluluğu etkileyen sosyal şartları değiştirmeye yönelik olarak dizayn edilmiş müdahaleler anlatılmaktadır. Bu kategori de, birincil önlemenin sosyal kanadına benzemektedir.

Son olarak, durumsal önleme ile özellikle suç işleme fırsatlarını azaltıp failin göğüslemek zorunda olduğu riskleri artırmak yolu ile suç olayının meydana gelmesini önlemeye yönelik olarak tasarlanmış müdahaleler kastedilmektedir. Burada anlatılmak istenen de, birincil önlemenin fiziki kanadıyla büyük oranda örtüşmektedir.

Bottoms ve Wiles'in (1996), ayrımında ise günümüzde uygulanan suç önleme çalışmaları dört boyutta toplanmaktadırlar:

1.) Savunma stratejileri; araba direksiyon kilitleri, tespit alarmları, özel mülkün özel güvenlikle korunması ve komşuluk gözetimi gibi,

2.) Koruculuk ve gözetleme; potansiyel fail ve mağdurların tespit edilerek kolluk tarafından kontrol edilmesi, bilginin gözlenmesi ve kaydedilmesi (kapalı devre TV sistemi), müşteri ihtiyaçlarına cevap verilmesi gibi,

3.) Sosyal düzenin yeni şekillerini oluşturma; çok kurumlu düzen şekilleri, resmi ve özel işbirlikleri, potansiyel huzursuzluk kaynağı kişileri dışlamak, kamu güvenliği projeleri gibi,

4.) Suçluluğu önleme; okul öncesi yetiştirme/geliştirme programları, genç suçluları başka işlere kaydırma projeleri ve suç işleme riski altında olan gençleri önceden tespit edip uygun müdahalelerde bulunma gibi projeler içermektedir.

Suçun önlenmesi konusunda görevli olan kolluk, genel gözetim, sosyal hizmetler vb. gibi kurumlar aracılığı ile gerçekleştirilen uygulamalarda, yukarıdaki ayrımlardan Tonry ve Farrington'a ait olan ayrım kullanılmakta, ancak gelişmeci suç önleme ifadesi yerine suçluluğun önlenmesi kavramı tercih edilmektedir. Bu sebeple Trevor ve Bennet (1995), Avrupa ve Kuzey Amerika'daki suç önleme uygulamalarını konu edinen eserlerinde, suçun önlenmesini şu üç çeşit başlık altında incelemektedirler;

- 1.) Durumsal suç önleme,
- 2.) Suçluluğun önlenmesi veya sosyal suç önleme,
- 3.) Toplum temelli suç önleme.

Suçun önlenmesiyle ilgili ayrımlar bağlamında uygulamadaki üçlü ayrım esas alınacaktır. Ayrıca bu başlık altında yeni boyutlu açılımlar belirtilecektir.

2.3.2.1 Durumsal Suç Önleme

1950'lerin başlarında, "suçluluk" oldukça düşük seviyede bireyi etkileyen ve onu "düzeltmek" için bir tür "tedavi" gerektiren – toplum, duygusal yoksunluk ve suçlunun ruhunda yetişen veya çevresindeki diğer kabahatlerden etkilenen tıbbi duruma benzer bir şey gibi görünmüştür.

Bireyin patolojisi ya da kötülüğü (suçların her zaman suç işleyeceği düşüncesi) bakımından "isteğe bağlı" davranışa bu düşkünlük birçok suçlunun psikolojik açıdan anormal olmadığını ve suçlu davranışının yoksulların tekelinde olmadığını ve genç erkeklerden kaynaklanmadığını gösteren daha sonraki bir

çalışmayla değişmiştir. Örneğin; çocukları cinsel açıdan kötüye kullanma, aile içi şiddet, futbol holiganlığı, işyerinden hırsızlık ve uyuşturucu suçlarının geniş bir yaş grubu ve sosyal sınıftaki bayanlar tarafından erkeklerden daha az işlendiği görülmüştür. Bazıları sıradan insanlara doğrudan büyük bir finansal etki yapan bir dizi dolandırıcılık suçlarının sokaklarda olduğu gibi “dairelerde” de bulunabileceğini göstermiştir (Maguire, 1997:147). Akademik suç bilimi alanında, bu “isteğe bağlı” dan “durumsal” suç açıklamalarına doğru yönelen bir odaklanmaya yol açmıştır. “Durumsallık” taki düşünce uygun şartlar da birçok insanın suç işleyebileceği, diğer şartlar sağlandığında katılmış suçluların bile vazgeçirebileceği ortaya konmuştur. Bu değişme; daha iyi bir yönetim veya düzenleme olmasa da suça neden olan çeşitli durumların tasarlanması için insanlara olanak vermiştir.

Bir suç veya risk analizi içinde bulunulduğunda, suç ile ilgili olaya katkıda bulunabilecek ve bu durumda tehlikeyi azaltacak ya da ortadan kaldıracak belircilerin ortaya rahatlıkla konulabilmesi gerekir. Durumsal suç önleme teorisi suç üzerinde çevresel faktörlerin katkısına odaklanmış, eğer kontrol edilirse suç ve suç için elverişli durumların ortadan kaldırılabilirliği belirtilmiştir. Durumsal suç önleme (DSÖ) kamu alanında suçun azaltılması anlamına gelir. Değişik durumlarda suça karşı koruma stratejilerine yönelik analitik çatıda, her suç problemine yönelik bir ya da daha fazla uygun ya da uygun olmayabilecek çözümler sunar. Suç ile ilgili bu yaklaşım, istenmeyen yasadışı faaliyetlerle bağlantılı durumları azaltmaya yönelik önleyici tedbirlerin alınması ile suç fırsatlarının azaltılmasına yönelik bir çabadır.

Suç önleme stratejileri suç işleyen bireyden çok suçun meydana geldiği çevreye odaklanan çevresel kriminoloji teorilerine dayanmaktadır. Suç önleme ile ilgili diğer teorilerden farklı olarak, bu teoriler suç davranışının azaltılmasında; genelleşmiş tekniklerde kullanılan bir problem ile bu problemin temellerinde, problemin çözümünde tek bir çözümü belirten durumları açıklayan suç önlemeye yönelik problem tabanlı yaklaşımdır. Deneyimler göstermiştir ki, başarılı durumsal suç önleme ölçütleri belirli suçlara karşı ortaya konmalıdır. Suçun motifi suç ile ilgili çalışma metotlarının açıkça anlaşılması ile ortaya konmalıdır. Durumsal suç önleme, suç ile ilgili teoride mantıklı tercihlere güvenir yani suçluların işlenmiş suçun

maliyeti ve yararı üzerine kurmuş oldukları tercihleri ortaya koyma üzerine odaklanmıştır. Örneğin; suçtan elde edilecek fayda riskten fazla ise yüksek riskli suçlar işlenebilecektir. Durumsal suç önleme modelini Clarke ve Homel (1997), geliştirmiştir. DSÖ modeli, potansiyel şüphelinin zihinsel olarak tasarlanan suç hakkında utanç veya suçlu hissetmesine dayanan yeni teknikleri kapsar. Clark ve Homel 'in suçlu hissetmeye veya utanmaya neden olan tek bir sınıflamasının yerine suçla ilgili utancı içine alan içsel kontrol ve sosyal kontrollerin çalışmasını kapsayan iki ayrı sınıflama önermiştir. Bu kategorilere ek olarak mantıksal seçilen örnekleme işlenecek suça teşvik eden çeldiricilerin karmaşıklığı ve alt etkenler hatırlanarak kullanışlı suç önleme teknikleri yaklaşımları geliştirilir. Bu yeni stratejiler sınırları yumuşatarak, durumsal yaklaşımın hedef pekiştiren yapısı üzerinde çalışır. Ayrıca araştırmacılara karşı üretim durumsal suç önleme etkilerinden kaçınılmasınada yardımcı olabilir.

Clarke' in (1992:45), durumsal suç önleme teknikleri sınıflaması Clarke ve Homel (1997:4), tarafından yeniden ele alınıp bazı stratejiler eklenerek geliştirilmiştir. Bu eklenen stratejiler ile duygusal olarak yanlış bir hareketi tasarlarken suçlunun hissettiği utanma duygusu ile başlayan, korku ve hissedilen tehditler ele alınmıştır. Suçluluğu açıklandığında, diğerlerinin hoşnutsuzluğundan doğan utanma gibi Clarke ve Homel (1997:25) fiziksel maliyetlerin ve yararların manipulasyonuna dayandırdıkları sınıflamada 12 kategori bulunduğunu iddia etmişlerdir. Fakat insanların kurallara uymasının ana nedenlerinden biri yasalardan kaynaklanan kurallara uyma olduğunu belirtmişlerdir. Bazı durumlarda bireyin düşünülen davranışının kriminal doğasının belirsizliği karşılığında kurallardan kaçma kolaylaşır.

Durumsal stratejilerde suç işlemenin potansiyel sosyal ve psikolojik karşılığının güçlendirilmesi de ayrıca işlenebilir. Clarke ve Homel'e (1997:32) göre, suçlunun suç ve utanma duygusu çevresinde stratejiler geliştirme "suç üzerindeki mantıksal tercih perspektiflerinin zenginliği ve karmaşıklığını" tümüyle yansıtarak durumsal suç önleme modeline ilgiyi artırmaktadır. Clarke ve Homel'in (1997:36), gözden geçirdiği sınıflama Tablo 4 de görülmektedir. Clarke'in orjinal sınıflama

tablosunda var olan üç kolon (bu üç kolon arttırılmış algılanan çaba, arttırılmış algılanan risk ve azaltılmış katılım ödülleri modelin dayandığı algıları vurgulamaktadır). "Suç ve utanmaya neden olma" şeklinde adlandırdıkları bir dördüncü kolon eklemişlerdir. Ahlaki suçluluğun güçlendirilmesi belirli suçlulara karşı sosyal ve ahlaki yasakların güçlendirilmesini kapsamaktadır. Uymanın kolaylaştırılması kavramı, bireylerin kurallara uymasını kolaylaştırmadır. Kütüphanede oldukça fazla sorun olmadıkça kitap hırsızlığına göz yumarak inkar etme süreçleri kontrollü olarak uygulanabilir. Bu mantıksal tercih yapısı ile sosyal ve psikolojik boyutlar ortaya konulur. Clarke ve Homel (1997:54) durumsal suç önlemede yeni yöntemler ortaya koymuşlardır. Bu yeni yöntemin dört ilkesinin, iki eleştirisi mevcuttur bunlardan ilki, sunulan strateji listesinde suça neden olan konunun ayrıntılı anlamı ortaya konmamıştır.

Tablo 4: Clarck ve Homel (1997) 'in DSÖ ile ilgili sınıflandırması

Algılanan Çabanın Arttırılması	Algılanan Risklerin Arttırılması	Ödüllerin önceden tahmin edilip azaltılması	Suçlu yada utangaç olmaya neden olmak
-Hedefin Zorlaştırılması	-Giriş-çıkışın izlenmesi	-Hedefin kaldırılması	-Kural koymak
-Giriş Kontrolü	-Resmi gözlem (gizli kamera)	-Malların belirlenmesi	-Ahlaki ayıplamanın güçlendirilmesi
-Suçluları hedeften saptırma	-Çalışanların gizli izlenmesi	-Birilerinin aldatılabileceği durumların azaltılması	-Fırsat sağlayıcıların kontrol edilmesi
-Kolaylaştırıcıların Kontrolü	-Doğal gözlem (gizli izleme)	-Faydaları göz ardı etmek	-Uyumun kolaylaştırılması

Kaynak: Clarke ve Homel (1997:54).

Bu tekniklerin her biri suçluları suç işlemekten caydırmak için düzenlenir. Bu teknikler suçun işlenmesini zorlaştırarak, ya da suç işleme zamanını kısıtlayarak suçun önüne geçmeye çalışan yol ve yöntemleri oluşturur. Bu dört önleme stratejisi kendilerinin kolaylıkla üstesinden gelebilecekleri bir çeşit suç durumundan koruma amacıyla kişisel sorumluluğu kullanarak etkin olmaktadır. Bütün etkili durumsal suç önleme stratejileri bu dört teknikten bir ya da daha fazlasının birlikte suçu azaltmak için kullanımını ifade eder. Durumsal suç önlemedeki birincil tekniklerin her biri alt

stratejiler ile ilişkilidir. Bu alt stratejiler yürütülen tekniklerdeki farklı yollar ile ayrıntılandırılır (Sorencen, Hayes, 2002:1-5).

Clarke ve Homel (1997) tarafından suçluların ahlaki nedenselliği ile ilgili teorilerin yeniden ele alınmasına dayanarak dört tane alternatif suça neden olan strateji ileri sürülmüştür. Bunlar, Noel ortamı (Yule setting), sorumlulukların açıklanması, sonuçların açıklanması ve mağdur değerini arttırmaktır. İkinci olarak; Clarke ve Homel (1997) suç ve utanma konularını ortaya koyarken oldukça dikkatli davransalarda, strateji listelerinde bu iki gerçeklik arasındaki farklılıklar açık olarak ortaya konmamıştır. Suç ile belirli şekilde suçlamaya vurgu yaparken utanma, sosyal ayıplama için aracılık eden rolü ifade edilmektedir. Clarke ve Homel (1997:61) bunların farkına vararak öteki çalışmalarında beşinci bir sütun yaratarak suç ve utanma süreçlerini ayırmaya çalışmışlardır. Ayrıca kamu tarafından ayıplama korkusu sosyal etkiyi kapsayan durumsal davranışsal kontrol metotlarından biridir. Dört yeni durumsal suç önleme stratejisi kalabalık yönetimi, taklidi azaltma, sosyal onayı azaltma, arttırılmış sosyal suçlama olarak tanımlanarak sosyal kontrolün işletilmesine dayandırılmıştır. Suç işlenir çünkü suçlar kolayca işlenir, eğer bir kişi bir şeyi yapmak için uygun bir fırsat bulursa konunun kanuni olup olmadığına bakmadan suçu işler. Birinin cebinden parayı almaktansa aniden yere düşen bir parayı almak daha kolaydır. Meydana gelebilecek suçların işlenmesinde suç işleme potansiyeli olan kişilerin etkisini arttırma ihtiyacı durumsal suçları ortadan kaldırır. Bu strateji ile suç faaliyetini araştırmacı için daha açık, anlaşılır yaparak, suçluların kolaylıkla yakalanabilmesini sağlanmıştır. Örneğin; bir büronun kapısı açık ise herhangi biri hata ile içeride dolaşıyor olduğunu iddia edebilir, kapı kapalı ise bu durumda biri büroya girdiğinde, bu kişi kilidi kırmış olabilir, böylece kişilerin niyeti ile ilgili şüphe kalmadan hüküm belirtilebilir.

Çoğu gelişmiş ülkelerdeki suç oranları, İkinci Dünya Savaşından sonra devamlı ve düzenli bir artış göstermiştir. Örneğin, İngiltere’de savaşın bitiminde 500 bin civarında olan kayıtlı (yani polis tarafından kaydedilen) suç sayısı 1960’lı yılların sonunda 1,5 milyona, 1992’de ise tüm zamanların en büyük miktarı olan 5,59 milyona çıkmıştır. 1992’den sonra ise, yavaş yavaş azalmış ve 5 milyon civarına

demirlemiş görünmektedir. Artan suç problemine çare olarak, polis teşkilatları 1960'lı yılların başlarında suç önleme birimleri kurarak sırf bu işle uğraşmak üzere uzman polisler tayin etmişlerdir. Bu uzmanlara, suç önleme eğitim merkezinde, başlangıçta dört haftalık temel eğitim, uzmanlık birimine tayin olduktan beş yıl sonra da iki haftalık yenileme eğitimi verilmiştir. Bu kurslarda ağırlıklı olarak fiziki suç önlemeyle ilgili konular (pencere ve kapıların sağlamlaştırılması, güvenlik alarmı, ışıklandırma, eşya işaretleme vb.) anlatıldığından polis suç önleme uzmanları da esas itibariyle ev güvenliği incelemeleri yapma, gruplara şahıs ve ev güvenliği hakkında konferanslar verme gibi işlerle meşgul olmuşlardır. Polis teşkilatı bunların çalışmalarına önem vermemiş, performans ve kalite değerlendirmesi yapmamış, dolayısıyla bu çalışmaların sonuçların ne olduğu anlayamamıştır. Sonuçta, teşkilat asıl polislik işini başka sahalarda yürütürken bu çalışmalarını yapanlar, Weatheritt'in (1986) söylemi ile, "arka bahçedeki su birikintisi içinde çırpınmışlardır". Ancak, 1980' li yılların ortalarında "suçun önlenmesinde işbirliği" yaklaşımı hayata geçirildikten birkaç sene sonra bu çalışmalarını yürütenlerin konumu biraz düzelmiştir (Seyhan, 1994:132).

İngiltere'de 1960 ve 70'li yıllardaki 'kaydırma' (hapis cezasının alternatiflerini uygulama, yani cezanın ertelenmesi, para cezası, toplum hizmeti, vb.) projeleri, genç mahkumlar için ağır fiziki eğitim uygulayan tutuk evleri vb. suç artışına çözüm getirmeyince 1970'li yılların sonlarında hiç bir yolun işe yaramadığı umutsuzluğu ortaya çıkmıştır. Böyle bir ortamda, geliştirilen DSÖ'nin ilk projeleri uygulamaya konmuştur. DSÖ, belli suçların işlenme fırsatlarını azaltmak amacıyla, bu suç tiplerine yöneltilen ve bu suçların meydana geldiği yakın çevreyi imkan elverdiğince sistemli ve daimi bir şekilde yeniden düzenleme, dizayn etme ve değiştirmeden oluşan tedbirleri içermiştir (Hough, Clarke ve Mayhew, 1980:10). Potansiyel suç işlemeye meyilli olanlara karşı suçtan elde edilebilecek kazancın azaltılması ile suçun işlenmesi daha az değerli hale getirilebilir.

Clarke ve Homel (1997), suçlu mantığı üzerine literatür taramışlar ve Sykes ve Matza'nın (1957) teorisi ve Bandura'nın (1976:225) "sosyal öğrenme teorileri" ne yoğunlaşarak kişinin kendini engelleme sonuçları ile ilgilenmeme üzerine

çalışmışlardır. Fakat Clarke ve Homell'in (1997) kullandığı bu teori genellikle suç önleme stratejilerini özellikle ayrıntılandırmak yerine durumsal suç önleme stratejisinde psikoloji egemenliği sonucunu ortaya çıkartmıştır. Yeni sınıflamalar suç önleme alanındaki deneysel ve pratik deneyimlerle tanımlanarak düzenlenmiş, var olan sınıflama sistemi geliştirerek yaklaşımlar ortaya konulmuştur, örneğin; kontrol edilen kolaylaştırıcılar stratejisi gibi. Sykes ve Matza (1957), beş tane belirlenmiş tekniği sunmuş ve Bandura, (1976-1977) da bilişsel ilgilenmemenin beş tekniğini sıralamıştır. Bilişsel bozulmalara eşlik eden özellikler de yanlarındadır. Burada iki grubun teknikleri arasında benzerlikler görülmüştür. Bandura (1977)' da, bu teknikleri dört genel kategori içinde gruplamıştır.

Tablo 5: Suç önlemede Sykes ve Matza (1957) ve Bandura (1976;1977) yaklaşımlarının karşılaştırması

Genel Amaçlar	Sykes ve Matza	Bandura	Örnekler
Kuralın Azaltılması	Yüksek sadakat	Yüksek kural kavramlarının düzenlenmesi	Bir arkadaşına yardım için hırsızlık yaptım
	Ayıplanacakları ayıplamak		Gerçek üçkağıtçılar polislerdir
		Önemsizmiş gibi gösteren karşılaştırma	En azından ben çocuk tacizcisi değilim
		Kusuru saklayan isimlendirme	Sadece vergi azaltması yapmış
Kişisel Sorumluluğun Azaltılması	Sorumluluğun inkar edilmesi		Alkollüydüm ve kendime yardım edemedim
		Sorumluluğun yerini değiştirmek	Ne söylediysem onu yaptım
		Sorumluluğun yayılması	Ben sadece grubun bir parçasıydım
Olumsuz sonuçların azaltılması	Zararın inkar edilmesi	Sonucun bilmezden gelinmesi	Dükkan sigortalıydı
		Sonuçların azaltılması	O bayana sadece birkaç tokat attım
		Sonuçların yanlış yapılandırılması	O bayan gerçekten yaptığımdan hoşlandı
Mağdurun Azaltılması	Mağdurun inkar edilmesi	Mağdurun insanlıktan çıkartılması	O bayan sadece kötü yol kadınıydı
		Mağdurun suçlanması	O ne yaptı ise hak etti

Kaynak: Bandura (1976:227) ve Sykes ve Matza (1957:45).

Ortaya konan yaklaşım ile davranışın yasaklanma, kuralının yasal olarak azaltılmasına ve davranış için kişisel sorumluluk derecesinin azaltılmasına, davranışın negatif sonuçlarının ve mağdur değerinin azaltılmasına yardımcı olurlar. Bandura (1976:227), şu anki çevre ve durumlara bağlı zihinsel çalışma yaparak, kendi çalışmasıyla potansiyel suçların önlenebileceğini kabul etmiştir. Saldırganlığa gönderme yaparken genel olarak anti sosyal davranışın kontrolü için gereken kuralları belirtmiştir. Bir toplumda kanaatlerimiz vahşi fiillere karşı savuma üretirken, bireyler yalnız güvenme duygusu sergilemekten kaçınırlar. Saldırganlığın bireyin benlik yapısında var olan ve kontrol edilemez yapıdaki durumundan, insanlık açısından saldırgan davranışların kabul edilmediği ve merhametli davranışların desteklendiği sosyal sistemlerin kurularak korunması kişisel yardımseverliğe eklenen gereklilikler olarak ortaya konmuştur. Potansiyel suçluların neden olduğu suçları önleme stratejileri, dört genel durumsal suç önleme stratejisi ile sunulmuştur. Bu strateji suçu azaltmaya da karşılık gelmektedir, ilk yaklaşım kuralların azaltılması durumudur. Bu strateji suçluların hareketlerinin temel yanlışlığını inkar etmeleri ilkesine dayanır ve yüksek sadakat ilkesine hizmet edebilmeyi iddia eden veya hareketlerini dili daha fazla kullanarak tanımlayan, güçteki sapkınlıklara odaklanan, diğerlerinin davranışları ile kendi davranışlarının zıtlaşması ile yüksek ahlaki temeli ortaya koymaktadır. Genel suç önleme stratejisi, hedef davranışın kanuna aykırılığını güçlendirmeyi kapsar.

İkinci strateji davranışları için açıklama sorumluluğudur, anti sosyal hareketler ile en belirsiz kişisel yardım veya sistemler kullanan suçluların, davranışlarında eksiklikler iddia etmek, diğerlerini suçlama ve suçluların kendi hareketlerini dışsal nedensel etkiler aracılığı ile kendini suçlamadan kaçınma prensibine dayanır. Bu genel suç önleme stratejisi, var olan yapısal durumların inşasını kapsar, yani engellememe azalır, kişisel etkiler güç kazanır. Hizmet aracılığı ve uymayı kolaylaştırma (kütüphaneyi düzeltmek) kategorileri, bu stratejilerde davranışların kusurlu çevrelerinde suçların önlenmesine dikkat edilir, fakat bu bakış geniştir. Örneğin; Bandura (1977) saklanmasına izin verilmesi ile organizasyonlarda çalışanlarda sapkınlığın kolaylaştığını ifade eder. Yeniden yapılandırma anlaşmaları yani bireylerin performansları hareketleri için kişisel sorumluluk almaya

yönlendirmeleri yolu ile sorunun önüne geçilebilir. Benzer şekilde Zimbardo (1973:45), yıpratılan kişisel sorumluluk zayıflığının kolektif kimlik duygusunu teşvik ettiğini bulmuştur. Zimbardo, çalışmasında gardiyanların mahkumlara karşı kötü muamelede bulunmalarını azaltmakla ilgilenmiştir ve otoritenin kullandığı sembollerin ve anonimliğin, kimliğin ortadan kalkmasına yardımcı olduğunu belirtmiştir. Bu ilkenin kapsamı genişletildiğinde, diğer sorunlar ile mücadele, (okullarda bulunan çetelerin durumu giyim kontrolü yapılarak giderilebilir).

Üçüncü strateji suça neden olan davranışın sonuçlarının açıklanmasıdır. Bu strateji suçlular gerçekte hayatta olan yerine daha az ciddi olan hareketlerin çıktılarının ortaya konması, neden olunan zararın inkar edilmesi, hatta mağdurun inkar edilmesi durumlarına dikkat etme ilkesine dayandırılır. Genel suç önleme stratejisi davranışların olumsuz sonuçlarını açıklamaya kalkışan suçluları kapsar. Örneğin; sigara paketlerinin üzerindeki sağlık uyarısı önleyici tıp alanında bu tekniğin kullanılmasına bir örnek olarak verilebilir. Bu strateji Clarke ve Homel'in (1997:25) "ahlaki etkiler kullanılarak suçluluğun güçlendirilmesi" yaklaşımına benzemiştir. Fakat fark ilkenin etik kapsamından çok davranışın çıktıları üzerine vurgunun yapılmasıdır. Böylece, hırsızlık, dükkandan hırsızlık kavramları yerine bu kavramlar kullanılarak suçlulara yönelik dükkandan hırsızlık yapanlara ödetecek bedeller vurgulanabilir. Bu ilke kullanılarak özellikle fikri ve sanat eserleri kanununa muhalefet edilerek kişilerin entelektüel birikimlerine yönelik işlenen suçun oluşturduğu zarar ortaya konabilir, kaçak yollardan ülkeye getirilen hayvani ve bitkisel maddelerin devlete vereceği ekonomik zararı vurgulayan bilinçlendirme çalışmaları sınır kapılarında veya hava limanlarında yerine getirilebilir. Ayrıca bu kategoride sayılabilecek yol kenarlarındaki uyarı levhaları (hızlı ve alkollü araç kullanma), kaza yerlerini gösteren kara noktalar belirtilebilir.

Dördüncü strateji arttırılmış suçtan zarar görenin alacağı bedelidir. Bu stratejide isimsizlik veya basitçe dışarıdakilerin kaderi olarak tanımlanan yer yer değersiz olarak sınıflandırılan suçtan zarar görenin kolayca bulunması bu ilkeye dayanır. Genel suç önleme stratejisi, suçtan zarar görenler ve potansiyel suçlular arasında güçlü duygusal bağın, kişiselleştirmenin en az olduğu durumlar kurulmasını

ve çevreler yaratılmasını kapsar. Bu strateji, Clarke ve Homel'in (1997:27) gözden geçirdiği sınıflamada büyük oranda ihmal edilen suç önleme tekniklerinin geniş bir kaynağı olarak ortaya konmuştur. Suçtan zarar görenlerin suçlu uzlaşım programları kullanılarak suç önlemezken kişisel nitelikler insanlara karşı suç işlemeyi önleyen bir ilke olarak kullanılmıştır (Launay, 1987:67).

Suçluları suç işleme eğilimini yönlendirme; kalabalık yönetimi, özellikle sosyal ve mimari özellikler etkilerden faydalanılarak çevresel düzenlemeler yolu ile yönlendirilebilir. Örneğin; olumlu ruh halinin oluşması etkili oda düzenlemesi yolu ile sağlanabilir, çok bölmeli camlar insanın olumsuz ruh halini ortadan kaldırır. Gece kulüplerinde karmaşa, dinlenme alanları yaratılarak azaltılabilir, buna benzer şekilde gece kulüplerindeki suçun, kat planları sayesinde azaltıldığı tespit edilmiştir.

Kamu alanlarında suç hedeflerini kaldırarak, suç işleme potansiyeli bulunanların bu hedeflere saldırı kabiliyetlerini azaltabiliriz. “Nakit geçersiz” politikası gibi yollar ile hedef olan yerlerin kaldırılması, değerli araçlar bütün gece güvenli alanlarda korunur, daha başka değerli araç yerine kullanılan gerçek gibi görünen araçlar kullanılarak sık sık ortaya çıkan zarar veren durumlar engellenebilir. Eşyanın yeni kişilere sunularak yeniden satılmasını önlemek amacı ile sahibinin belirleyici ibaresinin eşyanın üzerine silinmez işaretler ile belirtilmesi sağlanabilir. Bir diğer metot olarak seri numaralarının, logoların, araç tescili ve konum belirleyici vericilerin konulması gibi yollar kullanılabilir. Suçlular suça teşvik eden (ayartan) nesnelere ortadan kaldırılmadıkça. Birisini suç için teşvik eden (ayartan) şeyler boş binalar, kırık camlar, duvar yazıları, kırık sokak lambaları, terk edilmiş alışveriş arabaları olabilir. Suça teşvik eden şeyleri kaldırmak için kırık şeyler ve kamu mallarına zarar verme ihtimalini düşürmek için boş binalar kısa zamanda iskana açılmalıdır. Terk edilmiş alışveriş arabaları bireyleri, çöpleri karıştırmak yolu ile alüminyum kutuları toplamak ya da bir site içinden çalıntı ticari eşyaları çıkartmak için cesaret verici etken olabilir. “Ben daha iyi şekilde bilmiyordum” ya da “başka bir tercih hakkı yoktu” şeklinde güzel özürlerin suç işlemeyi önce kaldırılması gerekir. Bireylerin kurallar ile ilgili bilgilendirilmesi ve suç işleme konusu ile ilgili özürlerini ortadan kaldırıcı alternatifler önerilmelidir, fakat arazi işgal politikasının

yayınlanması gibi etkili çözümler olması çok zordur. Kural koyma açıkça kuralların konması ve standart süreçlerin yayınlanması ile kim suç işlese onların cezalandırılmasını içerir. Açıkça tanımlanmış düzenlemeler suçluların yanlışlıkla veya yanlış anlama ile bu işi yaptık iddialarını ortadan kaldıracak şekilde yapılmalıdır. Kural koyma, kural ve düzenlemelerin yayınlanması, görülebilen yerlere çalışanların ve şikayet edenlerin dilinde ile özel ya da kamu varlıklarının üzerine yazılması şeklinde olmalıdır. Özürlerin kaldırılması çalışan ya da halkın suç önleme durumundan alıkoyarak uzaklaştırılması anlamına gelir (Sorencen, Hayes, 2002:1-5).

DSÖ, suçun failin bir tercihi olduğu ve suç işleme fikrinin oluşmasının durumsal faktörlerden etkilendiği ön kabulü üzerine bina edilmiştir. Bu yönüyle, kişilerin genel suç işleme eğilimi kazanmalarına veya genetik olarak eğilime yol açan ve geçmişte meydana gelen faktörlere daha fazla ağırlık veren doğal eğilim teorisinden farklıdır (Clarke, 1980:231). DSÖ, suç yerine suçluyu merkez alan suçluluğun önlenmesinden de farklı bir yaklaşımdır.

DSÖ, suçluların kısmen de olsa mantıklı (rasyonel) davrandığı, pek çoğunun fırsatçı olduğu, fırsat bulduğunda suç işlediği temeline dayanmaktadır. Dolayısıyla potansiyel suçlular, suçtan elde edecekleri fayda ile maruz kalacakları zarar arasındaki dengenin aleyhlerine olacağına inanırlarsa suç işlemekten vazgeçebilirler. DSÖ, suçun meydana geldiği yakın çevredeki suç işleme fırsatları ortadan kaldırıldığı takdirde pek çok suçun önlenebileceğini iddia etmektedir. Ayrıca, failin yakalanma riski artırılırsa, rasyonel hareket eden suçluların da yakalanmaktan korkup suçu işlemekten vazgeçeceğini öne sürmektedir. Dolayısıyla DSÖ, suçun ortaya çıktığı yakın çevreyi suç işlenemeyecek veya işlendiği takdirde failin yakalanmasını kolaylaştıracak şekilde değiştirme, tasarlama veya yeniden düzenleme (manipüle etme) stratejisidir.

DSÖ, özellikle evden hırsızlık, dükkandan hırsızlık ve mala zarar verme (ızrar) gibi mal aleyhine işlenen suçlara kolaylıkla uygulanabilmektedir. Şiddet suçları gibi, belli hal ve şartlar altında, diğer bazı suçlara da uygulanabilmektedir.

Durumsal tedbirlerin çekiciliği, büyük oranda belirli pek çok mahallerde işlenen belli suç çeşitlerine yönelik gerçekçi, çoğu zaman basit ve ucuz çareler sağlama kabiliyetinden kaynaklanmaktadır. Fakat stratejinin başarısı, potansiyel suçluların, durumsal değişikliklerin suç işlemenin kolaylığını, risklerini ve mükafatlarını olumsuz yönde etkilemiş olduğuna inanıp inanmamalarına ve bu inancın onların bir suçu işleyip işlememe kararlarını etkileyip etkilememesine bağlıdır. Bazı durumsal tedbirlerin, potansiyel faillerin karar verişlerini etkileme ihtimali, diğerlerine göre daha fazladır. Aynı zamanda bazı potansiyel failler, konumdaki değişikliklerden, diğerlerine göre daha az veya fazla etkilenebilirler.

Farklı yollarla suç durumlarını değiştirme üç temel yaklaşımı kapsar; caydırıcılık (suçu daha riskli hale getirir), vazgeçirme (suçu daha zor ve daha az kazançlı hale getirir), bahaneleri ortadan kaldırma (vicdanı uyandırma, mağazadan aşırma bir hırsızlıktır örneğindeki gibi). Bu sistematik olarak korunmasız ve cazip suç “hedef”ini kayıp ve yeteneksiz “suç engelleyicilerini”, kayıtsız ve kasıtlı “suç teşvikçilerini”, elverişsiz çevreyi değiştirmekle yerine getirilir. DSÖ sadece “fırsatçı” veya “açgözlü” mala yönelik hırsızlıklara değil her suç türüne uygulanabilir. Planlı hareket eden suçlularca işlenmiş olanlar gibi (örneğin; uçak kaçırma, cinayet ve cinsel saldırı) daha çok hesaplanmış ve derinlemesine güdülenilmiş suçlarda da başarılı uygulamalar bulunmaktadır (Ekblom, 1998:231).

Suçluların uzun dönemde karşı önlemler geliştirmesiyle DSÖ yöntemlerinin modası geçebilir. Sosyal ve teknolojik değişiklikler yeni hedefleri ortaya çıkartmakta (diz üstü bilgisayarlar, cep telefonları, kablosuz araçlar) aynı zamanda internet ile de suç tekniklerini yayma yollarını da beraberinde getirmektedir. Bunun yanında DSÖ ile önerilen yeni politikalar, uygulamalar ve ürünler üzerindeki suç etki analizleri ile önlemleri düzenli bir sürece dahil ederek oluşan suç problemiyle hem “tepkisel” hem de “tahmini” olarak uğraşılabilir (Ekblom, 1998:232).

DSÖ ile ilgili en yaygın eleştirilerden biri; suç nedenleri değil, belirtileri ile uğraşılmasıdır (Laycok, Tilley, 1995:120). Fırsatların azaltılması engelleyici bir mekanizmadır, suç işleme güdüsünü engellemeden suçun gerçekleşmesini önleyici

bir mekanik yoldur. Ancak bazı suç bilimciler, fırsatların bir açıdan suça neden olduğunu söylerler. İyi güdülenmiş suçluların fırsat aradığı hatta yarattığı sürecin en üst noktasında sonunda fırsatların suça neden olduğu savunulamaz ayrıca bu yaklaşımın suçluların büyük bir çoğunluğuna uygulanamayacağı ortaya konulmuştur.

İsteğe bağlı teorilerinin doğruladığı şey; suçun birçok durumda olması gerektiğinden daha değişken olduğudur. Suçu işleme veya işlememe kararı bireyi bir yandan diğer yana iten oldukça küçük ve değişen olaylara bağlıdır. Örneğin; alkollü heyecanlı arkadaş grubu ve saldırıya açık bir araç herhangi bir genç bireyin araba hırsızlığı suçunu işlenmesi ihtimalini kuvvetlendirir. Durumsal yaklaşımların suçu engellediği ya da sadece onları daha az korunan hedeflere, zamana ve yerlere yönelik değiştirme etkisi yaparak farklı doğrultulara yönelttiği konusunda önemli bir tartışma söz konusudur. (Hesselling, 1994:12). Suçlular da yer değiştirme etkisini dengeleyen “fayda yayılması” oluşturarak korunan alanlardan olması gerekenden daha çok uzak durmaktadır.

Bazı türdeki müdahaleler bireysel özgürlük alanını tehdit ediyor olarak algılanabilir (kapalı devre kamera sistemlerinin yanlış kullanımı ve kimlik kayıtlarının kötüye kullanımı gibi). Araştırmalar; insanların toplumsal alanlarda ve mağazalarda kapalı devre kamera sistemi gözetiminin sınırlı kullanımını kabullenmeye hazır olduğunu, ancak zorunlu kimlik tanımlamalarına karşı olduklarını göstermektedir (Ekblom, 1998; Clarke, 1995), yer değiştirme ve “büyük korunan kaleler içine hapsedilmiş toplum” endişelerinin genellikle son yıllarda azaldığı ortaya konmuştur. Farklı grup ve bireylerin faydalanma ya da zarar görme ile ilgili süreçteki etkileri önleyici tedbirlerin uygulanırken dikkatli düşünülmesi gerektiği konusunda düşünceler bulunmaktadır (Field, 1993:47)⁸. DSÖ’ nin araba alarmlarından oluşan ses kirliliği gibi istenilmeyen etkileri diğer konuların değerlendirilmesinde olumsuz örnek olarak verildiği gibi yerel ve ulusal ilke bilgilerine bu konunun düzenlenebilmesi için ihtiyaç bulunmaktadır. Tüm bu durumlara rağmen bazı durumsal yöntemlerin bazı durumlarda etkili olduğu fikri

⁸ Örneğin; suçun iyilerden kendilerini daha az koruyabilecek yada halktan toplanan kaynakları ele geçirecek olanlara geçeceği hükümetin ticaret işlerine karışmaması politikası eşitsizliğe neden olur.

oluşmaktadır (Tonry ve Farrington, 1995:230), böylelikle suç önleme projeleri sıklıkla bu tedbirlerin birkaçını birden uygulamaktadırlar.

DSÖ'nin teorik temellerinden biri de Oscar Newman'ın savunulabilir mekan teorisidir.

2.3.2.1.1 Savunulabilir Mekan Teorisi

Savunulabilir mekan teorisi, gelişmiş ülkelerde suç önleme politikalarını derinden etkilemiştir. Bu teori, DSÖ yaklaşımının gelişmesi üzerinde de çok etkili olmuştur. Örneğin DSÖ, aslında savunulabilir mekan teorisine ait olan tabii gözetleme fikrini sahiplenmiş ve kullanmıştır.

Savunulabilir mekan, insanlar tarafından inşa edilen üç boyutlu çevrenin suçu engeller veya teşvik eder nitelikte özellikleri olduğu tezine dayanmaktadır. Teoriye göre, belirtilen nitelikler dört özellikle ilgilidir: 1) bölgecilik (mıntıkacılık), 2) tabii gözetleme, 3) izlenim, 4) çevre.

- 1.) Bölgecilik; kendilerine ait mekanları savunmaları için sakinleri teşvik ve yabancıları soğutma amacıyla mekanların 'etki mıntıkalarına bölünmesi; bu geleneksel ev binalarında kolayca yapılabilmekte, fakat özellikle yüksek apartmanlarda zorlaşmaktadır;
- 2.) Gözetleme; binaların, mıntıka sahalarını kolay gözetlemeye imkan tanıyacak biçimde dizayn edilmesi;
- 3.) İzlenim; ucuz ya da toplu yerleşim binalarının etiketlenmeye yol açmayacak şekilde tasarlanması; yeni yerleşim yerlerindeki binalar farklı yükseklikte ve tarzda yapılırsa, o bölge kendine özel bir imaja sahip olur ve bu imaj da genellikle olumsuzdur; dışarıdan gelen suçlular o bölgenin sakinlerini kolay hedef olarak görürler;
- 4.) Çevre; toplu yerleşim yerlerinin güvenli bölgelere (ticaret, sanayi ve eğlence merkezlerine, kamu kurumlarına, özel kuruluşlara vb.) göre coğrafi konumu; bazı kamuya veya özel teşebbüse ait kurumların bulunduğu

bölgeler ve ticari bölgeler için zamanla güvenli imajı oluşurken diğer bazıları içinse tersi olmaktadır. Güvenli bölgelere yakın olan yerleşim bölgeleri de bu olumlu imajdan faydalanmaktadır, tehlikeli olarak bilinen bölgelere yakın yerlerde tersi olmaktadır.

Rubenstein ve diğerleri (1980:10) de, mekanı daha savunulabilir yapmak için kullanılması uygun olan tasarım özelliklerini şu şekilde belirlemişlerdir:

Dış aydınlatmayı iyileştirmek,
Suçluların gizlenme imkanlarını azaltmak,
Herhangi bir düzenleme amcı ile ayrılmamış açık sahaları azaltmak,
Konut–dışı faaliyetleri pencerelerden görülecek şekilde düzenlemek,
Ayrılmış yürüyüş yollarını artırmak,
Yaya faaliyetini artırmak.

Bu tasarım özelliklerinin tamamı, aşağıda anlatılacak olan DSÖ tekniklerinin bir parçasını oluşturmaktadırlar.

2.3.2.1.2 Çevresel Düzenleme İle Suçu Önleme ve Savunulabilir Alanlar

Şikago ve mekansal okul çalışmalarından 25 yıl sonra sosyal bilim adamları suç önleme yaklaşımları konusunda suçu çeşitli tasarımları uygulama yolu ile önleme üzerinde çalışmışlardır (Clarke, Cornish, 1985:23). Daha sonrasında ise uluslar arası araştırmacı grupları çevresel düzenleme ile suçu önleme (ÇDSÖ) diye adlandırılan başlık ile özetlenen kavramsal yaklaşım üzerinde çalışmışlardır. Kanada Kraliyet polisi suç önleme merkezi 1982’ de suç önleme ile ilgili bir dizi tavsiyede bulunmuştur; çalılar gibi görüş alanını kaplayan şeylerin davetsiz misafirlerin içeri girmesine yardımcı olacak saklanma alanları oluşturmadığından emin olmak, içeri farkına varmadan girebilecek kişileri fiziksel ya da psikolojik bariyerler ile cesaretlerini kırmak (kazıklı çitler, tuğla duvarlar, çalıdan çitler, taş duvarlar, değişen zemin seviyeleri), açık alanlara erişim engellemeleri, yerleşim alanlarında bütün yerleşimciler için ortak, geniş ve açık kullanım alanları oluşturmak ve ayrıca ‘hiç

kimse giremez' diye uyarıların konması bunların bulunduğu alanlarda suç merkezi olma ihtimalini azaltabilir. Mülk sahiplerinin evlerinin dışındaki alanın kendi sahip oldukları alanlarmış duygusunu besleyecek şekilde yeniden tasarlanması önemlidir. Nitekim ikamet sahipleri kamu alanlarının onlara ait yerlmiş gibi olduğunu hissetmeye ihtiyaç duyarlar. Aynı zamanda gerekirse yaya geçişlerini sınırlayarak, herkesin kullanımında olan alanlardan ikamet sahiplerininin mülklerini ayrı şekilde tutmak olumlu bir etki oluşturacaktır. Bu listedeki gereklilikler ÇDSÖ'in daha açık hale getirerek, sadece fiziksel çevre ile değil bunun yanında toplum ve ikamet sahiplerini etkileyerek çalışılabileceğini göstermiştir. Bu yaklaşımın öncüsü Oscar Newman (1972) mimari düzenleme ile yerleşimcilere kendi civarlarının (Mahalle) savunulabilir olma fırsatını yakalayabileceklerini göstermiştir. Böylelikle özel girişimciler ve kooperatifler yeni konut projeleri ile bahçe kapısı ve bariyerlerle güvenlik kontrollü duvarların arkasında yaşayan insanları etrafı çevrelenmiş toplumlar olarak adlandırılmışlardır. Böylelikle bu yerleşim alanlarının düzenlenmesi sadece bina standartlarını ortaya çıkarmamış, bunun yanında belirlenmiş alanlarda belirli davranışların normatif davranış olarak ortaya çıkmasını sağlamıştır (Blakely, Snyder, 1997:193). Temel amaç kamu alanının özelleştirilerek kontrol ve savunulabilir hale getirilebilmesidir. Bu seviye yaklaşım toplumun kendi başına savunma mantığının radikal halidir. Bu bir çeşit gönüllülerin kendilerini sosyal yönden güçlü ifadesi, adaleti kendi avuçları içine alarak, çevrelerini kontrol etmelerini sağlama faaliyetlerinin ortaya konmasıdır.

2.3.2.1.3 Sert ve Yumuşak Durumsal Suç Önleme

Clarke' a (1992:3) göre, durumsal suç önleme, "toplumu veya onun kurumlarını düzeltme yerine sadece basitçe suç fırsatlarını azaltmak amacındadır". Durumsal suç modelini eleştirenler ise fırsatları azaltmanın hedefi pekiştireceğini belirterek suç işleme amacıyla olanların motivasyonlarının artabileceği belirtilmiştir. Nitekim bununla ilgili olarak yapılan çalışmalarda, suçlu istekliğini hesaplamada kullanılan ölçümlerin, değerlendirilen istatistiklerin yetersiz basit cevaplarla betimlendiği ortaya konmuştur (Trasler, 1986:18). Üstelik hedefi kuvvetlendirme ilkesinin kullanımını engelleyen sosyal belirtilerin belirdiği ortaya konmuştur (Bottoms, 1990:41) Yerel düzeyde ortaya çıkan durumda durumsal suç önleme

stratejisi vatandaşların suç korkusunu azaltmadığı gibi şüpheye ve bir kuşatılma mantığının gelişimine neden olmaktadır. Bunun yanında toplumda fiziksel engeller, duvarlar, bilinçsiz güvenlik aletlerinin kullanımı toplum üyelerini birbirlerinden uzaklaştırır ise bu noktada, durumsal suç önleminin karşılıklı artan şekilde güvenlik artırımına neden olan durumu toplumda suç davranışını teşvik eden sosyal durumları yaratan anlamsız bir yarışmaya neden olur.

Durumsal model üzerinde yapılan eleştirel yaklaşımlar farklı kuramsal oluşumları ortaya çıkarmıştır (Clarke, 1992:7). Clarke ve Homel'in (1997) geliştirdiği "yumuşak" güçlendiriciler olarak açıklanan yaklaşım ortaya çıkmıştır. DSÖ yaklaşımında kullanılan kilitler ve sürgüler geniş ölçüde yorumlanan fırsatların azaltılmasıdır. Psikolojik ve sosyal "fırsatlar" suç üzerinde önemli rol oynar. Yumuşak stratejilerin suçluya ortalama sosyal ve moral desteği sağladığına inanılmaktadır. Durumsal suç önlemede tam tersi bir durum geçerlidir. Gerçek hayatta verilen bir suç probleminde probleme uygun yaklaşımlar hakkında karar verme önemlidir. Bazı suçlular yumuşak yaklaşımları oldukça etkisiz bulabilirler. Kohlberg'in yaptığı çalışmada; ahlak gelişimi üzerinde durulmuş ve dışsal ödül ve cezalar ile temelde motive edildiğimizi ortaya konmuştur. Diğer yandan kullanılan teknikler ile utanma ve sosyal sıkıntının suçları görece olarak azalttığı ortaya konmuştur.

Bazı vakalarda "yumuşak" yaklaşımlar çözümlere zıt karşıt olarak sunulmaktadır. Kullanılan geleneksel hedef güçlendirme tekniklerinde etkileşimler profesyonelce düzenlemelerle en aza indirilmekte (Atlas, Dunham, 1990:43) ayrıca bu stratejiler ile kişiselleştirmeme sürecinin de kolaylaştırılmasına hizmet edilmektedir. Bu stratejilerle suçların doğması için fırsatlar da uygun hedefler halinde bireyin bilincine getirilir. Alternatif stratejiler kişinin ayrı, sakin durma bariyerlerini fiziksel olarak etkileşim ile cesaretlendirirler. Sonuç olarak suçlular güvenli fiziksel çevrede daha sorunsuzdurlar. Bu prensip genelde sağlam kabul edilebilir bir prensip değildir. Yine de bu model ile psikolojik ve sosyolojik etkiler ortaya çıksada, araştırmalar yolu ile suçu azaltma ve izole toplum oluşturma düşüncesi ortaya konsada; sonuçta hedefi güçlendirecek ölçülerde psikolojik ve sosyal etkiler ortaya

çıkacaktır. Yaklaşım ile suça olan yönelim ve uygun fırsatların azaltması yolları ile başarı sağlanır. Konu ile ilgili olarak gece kulüplerindeki suç oranlarını azaltma ile ilgili yapılan çalışma sonucunda Tablo 7’ deki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 6: Durumsal teknikler ile ilgili öneriler

Sosyal Kontrollerin Arttırılması

Sosyal ayıplamanın arttırılması;

“Kanlı geri zekalı” kampanyası gibi halkın geçtiği karayollarındaki hız levhalarının altına yazılması ile mağdurların desteklenmesine yardım sağlanabilir.

Sosyal onaylamanın azaltılması;

Televizyonda ansızın hızlıca geçen kareler ile okul çetelerinin dağıtıldığı görüntülerin verilmesi.

Taklidin azaltılması;

Vandalizm kalıntılarının hızlı şekilde tamiri gözden düşen modeller ortaya çıkarır bu örneklerin sonrasında kullanılması.

Kalabalık yönetimi;

Sürekli müşteri yoğunluğunu sınırlamak,
Hoş kulüp ortamı yapılandırmak,
Sürekli müşteri akışını düzenlemek.

Suçlamaya Neden Olmak

Kural koyma;

Rahatsızlık verme kuralları
Müşteri bildirimleri
“Dükkanın mal aşımak hırsızlıktır” işareti.

Sorumlulukların açıklığa kavuşturulması;

Hizmet edenin aracılığı
Farklı görevler tayin etmek
Tek tip kullanımların sınırlanması

Sonuçların açıklığa kavuşturulması;

Telif hakkı mesajı
Garantilidir uyarı işaretleri
Kaza “siyah-nokta” mesajları

Mağdur değerinin arttırılması;

Mağdurlarla işbirliği stratejileri
Mağdurlara grup dışına itilmiş nişanı vermeden sakınma
Çevresel güzelleştirmenin sağlanması

Indermaur (1994:9), suç işlenirken olayın geçtiği şartlarda mağdur-suçlu ilişkilerinde suçluda "doğruluğa ve dürüstlüğe öfke"nin uyanması etkisinin bulunduğunu belirtmiştir. Görünüş ve kıyafetin suç arttırma ve kişiselleştirmeme süreçleride kolaylaştırma sağlayabilir. Örneğin; Zimbardo (1973:47) dış grup üyelerinin rozetler ve üniforma giymelerinin suç işlemeyi arttırdığını ayrıca potansiyel suçların yerleştirildiği fiziksel çevrelerde insanları insan olarak görmeme durumu oluştuğunu ortaya koymuştur. Varoşların aşağısında ve geniş mülklü evlerde

suç işleme oralarının yüksek olduğu bulunmuş (Newman, 1972; Pease, 1992) ayrıca çevresel etkenlerin suç işlemeyi kolaylaştırdığı ifade edilmiştir.

Mağdur olma durumu genişletilip, amaçlanan hedefler küçültülerek suç fırsatları azaltılabilir. Kentte ve diğer çevresel güzelleştirme programlarında suç önleme stratejilerinde başarılı olmanın yanında ikamet edenlerin karar vermeleride kolaylaştırılır (Fowler, Mangione, 1986:92). Ayrıca şiddeti ve suçu doğrulamak suçlular için de olsa bilişsel olarak oldukça zordur. Benzer şekilde tutuklu insanların yaşadıkları alanlarda mücadele yolu ileyi şartlar sağlamak için suçluların kaldığı alanlara zarar verme davranışının az olduğu bulunmuştur (Atlas, Dunham, 1990:52).

2.3.2.1.4 Utanma ve Diğer Etkiler

Durumsal sosyal etki, suçluluk duygusunu sınırlamasa da, bazı durumlarda yasal olmayan davranışlar sosyal olarak ödüllendirilebilir, bu kısmen bozuk alt kültür yapısından kaynaklanır. Böylece (ek stratejiler) sosyal kontrol kategorisinin altında yasal olmayan durumlar için sosyal onayı düşürür. Bu stratejinin en açık uygulaması, suçluların bir diğer insan etkisi ile yönlendirilme durumlarının kontrol altına alınmasıdır. Okullardaki suç ve şiddet yapıların farkına varma ihmalkar kişiler arasındaki etkileşim sonucu ortaya konulur. Aileler benzer sosyal yapılardan etkilenirler, örneğin; duvarların yazılması (grafiti) suçunun duvarlardan hızlı şekilde temizlenmesi "fırsatların ortadan kaldırılması" olarak belirtilebilir. Yani böylelikle bu suçu işleyen alt kültürel yapıda grafiti suçu işleyenlere suç işleme eylemini kolaylaştırmama sağlanmış olur.

Sosyal suçluluk ve onaylama davranışın nedenidir, böylelikle durumsal suç önleme stratejilerinin suç davranışı ile ilişkili sosyal sonuçların değiştirilmesi beklenir. Toplumda sosyal olarak önemli bir yerdeki insanlar diğer insanlar için saygınlık ya da yüksek statü açısından örnek alınabilir. İyi giyimli bir yaya kırmızı ışıktta geçerse, diğer insanların onu izlemesi için bir örnek teşkil eder. DSÖ stratejileri, taklidi önlemeye çalışarak potansiyel suçluların prososyal modeller ya da fırsatların potansiyel suçlar için azaltılması, diğerlerinin anti sosyal davranışlarını

kopyalamasını önlemeye çalışır. Burada prensip olarak insanların kamu eğitim kampanyaları ile (çöplerin atılmaması, emniyet kemeri takma vb.) törenlerle ortaya konur ve keza bu konuda medyanın şiddet ve pornografik içerikli yayınları ile ilgili bir düzenleme getirilir. Bu konu, bu iki ölçüt açısından ve iki ölçütün durumsal suç önleme konusunda diğer potansiyel suçları önleme açısından tartışılabilir. Birçok olayda ortaya çıkmıştı ki yasal olmayan davranış kişinin kendi başına keşfetmesi yerine modelleme yapması ile ortaya çıkmaktadır. Grafitinin temizlenmesi sadece suçların sosyal ödülünü ortadan kaldırmaz, aynı zamanda diğerlerinin de model almamasını sağlar (Fowler, Mangione, 1986:101).

Sosyal alanda kişiselleştirmeme, sorumlulukların açıklanması, kalabalık yönetimi gibi stratejiler, kalabalık problemi ile ilgili olarak ortaya konur. Burada en basit çözüm çevredeki insan sayısının azaltılması ya da bu insanlar için uygun alanların çoğaltılması yoluyla olur, çözüm açısından ortama belirli sayılar da limitler konarak kalabalık sayısı azaltılabilir.

2.3.2.1.5 Durumsal Suç Önlemeye Yönelik Eleştiriler (Suçun Nakli)

DSÖ' ye yöneltilen en ciddi eleştiri, bu suç önleme türünün gerçekte suçları önlemediği, sadece naklettiği şeklinde olmuştur. Gerçekten, kaynakları ve gayretleri durumsal suç önlemeye yöneltmek suçu asla önlemeyecek, sadece başka bir mekana nakledecek ise, politika üreten ve uygulayanlar için böyle bir yatırımın pek bir anlamı kalmamaktadır. Bundan dolayı, önleyici müdahale ile suçu nakletme ihtimali politika belirleyiciler için çok önemli bir husustur. Suçun nakli, işlenmesi suç önleme faaliyetleri ile engellenen bir suçun başka bir zaman, mekan, suçlu, suç tipi veya mağdurda ortaya çıkması veya aynı suçun farklı bir metot kullanılarak işlenmesidir. Bu konu ile ilgili olarak Şikago okulunun teorisi üzerinden yapılan mekansal okul suç önleme yaklaşımı bulunmaktadır. 1970' lerin kriminolojik araştırmaları fazlası ile sanıklardan seçilen varoş alanlarında yoğunlaşmıştır. Paul ve Patricia Brantingham hırsızlığın mekansal şekilleri üzerinde çalışmış (1975, 1980) ve "alan seçme teorisini" geliştirmişlerdir. Yaptıkları çalışmada suça ilk bakıldığında anlaşılacak çarpıcı özellikler ile genel özellikleri ortaya koymakla ilgilenmişlerdir. Zamanın çoğunda normal vatandaş olarak davranırken, okula, alışverişe giderken,

eğlence fırsatlarını değerlendirirken ve diğerleri gibi bir durum karşısında tepki verirken, sonuçta sanıklar faaliyet alanlarını çok dikkatli seçmektedirler. Nerede yaşıyorlarsa onun hemen yanında çalışmaya eğilimlidirler. Ama komşuları tarafından yakalanmamak için evlerinin yakınlarında olan yerlerden uzak dururlar. Bu yaklaşımda temel prensip sanık hareketi yorumlarken mantıklı tercihleri yorumlar ve en mantıklısını uygular. Bu şu anlama gelmektedir, varoşlardaki caddeleri, çevreyi ve nesnelere içeren tabii durumun mantıklı insanlarca adım adım izlenmesi ve sonuç çıkartılmasıdır (Brown, Altman, 1981:56). Bu bilgi ile kent plancıları ve mimarlar suç önleme adına hem makro seviyede (bölgesel ve çevresel planlamada), hemde mikro seviyede (mimari ve yerleşimde) çalışabilirler. Örneğin; ışıklandırma yolu ile herhangi bir suç önleme planlama ve programında önemli bir faktör ortaya koymuş olurlar. Diğer ölçütler çevresel düzenleme, yerleşim şekilleri, yerleşimin küçük formlarını uygulamak gibi düzenlemelerdir. Kriminal davranış yaklaşımında mantıklı karar verme ile gerçekte sanık davranışlarında suç faaliyetinin azalması, ‘hedefin zorlaştırılması’ metodunun sonucudur. Sonuçta suç önleme genel bir ortaklık sonucu kent planlamacıları, mimarların kendi profesyonel alanlarında suçu önlemeye yönelik yaptıkları çalışmalar ile diğer baskı grupları, meclis ve plan yapanlara kaynak ve öneri merkezi haline gelirler.

Suçun nakli problemi en fazla durumsal suç önlemede karşımıza çıkar. Suçun naklinin çeşitleri ilk defa Reppetto (1976), tarafından sınıflandırılmış ve daha sonra Hakim ve Rengert (1981), tarafından düzenleme yapılmıştır. Hakim ve Rengert’in (1981:21) sınıflandırmasına göre dört çeşit nakil söz konusudur:

- Zaman nakli; aynı suçu başka bir zamanda işlemek,
- Mekan nakli; aynı suçu aynı tip bir hedefe karşı başka bir mahalde işlemek,
- Taktik nakli; aynı suçu başka bir metot kullanarak işlemek,
- Suç tipinde nakil veya fonksiyonel nakil; önceden niyet edilenden farklı tür bir suç işlemek,
- Suçlu (fail) nakli; aynı suçun başka ve –en azından söz konusu suç tipi için– yeni kimseler tarafından işlenmesi;

Hedef nakli; aynı suçun asli (orijinal) hedeften farklı bir hedefe yönelik olarak işlenmesi.

Beşinci kategori olan suçlu nakli, Barr, Pease (1990;42), tarafından eklenmiş olup genellikle suç fırsatının çok iştah açıcı olduğu durumlarda söz konusu olur. Bir suçlu o suçu terk edince onun bıraktığı boşluk başka kimseler tarafından doldurulur. Bulduğu eşyayı kendine mal eden kimsenin ya da uyuşturucu ticaretinde bu suçu bırakanların yerini yeni hırsızların ya da uyuşturucu tacirlerinin hızla doldurması bu konuya iyi örneklerdir. Ayrıca, Hakim ve Rengert'in (1981;35) sınıflandırmasında yer alması da, hedef nakli de altıncı bir kategori olarak kriminoloji literatüründe yerini almıştır. Bu kategoriler somut olayda elbette çoğu zaman çakışacaklardır.

Suçun nakliyle ilgili önemli bir yanlış, suçun bir mekandan başkasına hareket etmesinin mutlaka başarısızlık olarak görülmesidir. Barr ve Pease'e (1990;92) göre bu anlayış doğru değildir. Nakledilmiş, başka hedefe yönlendirilmiş bir suç asıl suçtan daha az zarara veya üzüntüye yol açıyorsa suçun naklinin iyi bir şey olduğu söylenebilir. Suçun belli yerlerde yoğunlaşmasına yol açan olan sosyal faktörlerin varlığı halinde de nakil iyidir. Bunun hemen akla gelen örneği fahişeliğin sınırlı bir mekanda yürütülmesine imkan tanımaktır. Kentlerde, yerleşim yerlerinden uzakta bir kırmızı noktalı mekanın bulunması, ondan uzak durabilme imkanı sunmakta, aynı kentin diğer bölgeleri "güvenli" durumunu muhafaza etmektedirler. Benzeri faydalar, uyuşturucu ticaretinin sadece belli mekanlarda gerçekleştirilmesi halinde de söz konusudur. Pirina örneği ile anlatmak gerekirse, pirinaları nehrin belli bir noktasında toplamının güvenli geçiş için faydalı olduğu ortadadır. Suç önleme projeleri (pirina önleme programları) pirinaların tamamını yok etmemiş fakat böyle mutlu bir toplama etkisi yapmışsa bunlar tam olarak başarısız sayılmazlar (Pease, 1994:670).

2.3.2.1.6 Durumsal Suç Önleme Planının Uygulama Örnekleri

DSÖ ile ilgili örnekler bağlamında konunun ortaya konması uygulamalar arasındaki farklılıkların ve başarıların ortaya çıkartılması açısından önemlidir.

2.3.2.1.6.1 Fort Lavderdale, Florida

1987 den 1990 yılına kadar Fort Lavderdale kenti Komiser Geze Farmer tarafından yönetilmiştir, suçu önlemeye kanunsuz faaliyetlere yönelik sınırlamalar getirmek üzere sert kuralları uygulamaya koymuştur. Suç ile ilgili fırsatların azaltılması ve daha etkili uygulamalara müsaade edilmemesi amacı ile yeni kurallar düzenlenmiştir.

1.) Kurallar polisin yanlış davranışlar yada belediye ile ilgili suçlar konusunda tam yetkili sayılarak gözaltına alma yapabileceği şekilde düzenlenmiş,

2.) Devlet hukuku ve kent yasaları belediye yasalarını içine alarak geçerli hukukun ve kuralların üzerindeki kafa karışıklığı azaltılmış,

3.) Boş binalar yada diğer varlıklar “güvensiz yapılar” olarak yıkabilecek alanlar olarak adlandırılmış,

4.) Mülk sahipleri kendi mülklerinde meydana gelebilecek her türlü faaliyetten sorumlu tutulmuşlardır (kent meclisi binada uyuşturucu satımı ile ilgili binanın sahibine mektup yollayabilecektir).

Kuralların uygulanması için, 5 kişilik arabulucu polis memurlarından oluşan ekip görevlendirilerek, bir bina-kuralı müfettişi, bir itfaiye müfettişi ve bir vergi toplama müfettişi görevlendirilmiş bu iş toplama dört yıl sürmüş sonunda;

- 1712 ikamet alanı kontrol edilmiş (Ortalama günde 1,5 tane)
- 4500 şikayet hakkında tahkikat yapılmış (Ort. Gün: 4,3 tane)
- 25000’ den fazla kişinin güvenliği sağlanmış (Ort Gün: 2,4 tane)
- 400’ den fazla birimin güvenliği sağlanmış (Ort Gün: 0,3 tane)
- 110 yıkıntı bina yıktırılmış (Ort Gün: 0.1 tane)
- 500.000’ dan fazla para cezası 1987 ile 1990 arasında kesilmiştir.

Bu düzenlemeler bazı ilerlemelere neden olmuştur.

- % 56 uyuşturucu suçları azalmış
- % 34 Cinayet suçları azalmış
- % 23 Polis iş yükü azalmıştır (Sorencen, Hayes, 2002;1-5).

2.3.2.1.6.2 Cincinnati, Ohio

Cincinnati Kent İskan Otoritesi (CKİO) iki suç önleme ölçütü belirlemiş, bunların herhangi bir kent içinde faydalı uygulamalar olduğunu kanıtlamıştır. Bu basit ölçütler suç teşvikleri ve suçun ödülleri azaltmaya dönük modellenmiştir.

Suçun teşvikini kaldırma amacı ile, CKİO tarafından “Çöp Vakum” araçları satın alınmış, çöpler bu araçla toplanmış elle toplamaktan daha hızlı şekilde çöpler ortadan kaldırılmıştır. Çöp bulunan yerlere zaten çöp var diye insanlar çöplerini atarken artık çöp olmadığından dolayı yani teşvik edici bir şey olmadığından daha fazla çöp atma olayı olmayarak kirlilikte azalma olmuştur. Daha önceden saklama yeri olarak kullanılan yerler çöp bölgelerinin azalması ya da ortadan kalkması ile kullanılmaz hale gelmiş, ayrıca kötü görünümlü utanç verici alanlar azalmıştır.

CKİO’ nın hızlı duvar yazıları-kaldırma (Grafiti) kuralı ile duvar yazılarının görünürlük zamanı kısaltılmış ve suçtan elde edilen ödül düşürülmüştür. Duvar yazıları genellikle çetelerin işaretli olarak ya da uyuşturucu pazarının yol işareti olarak kullanılırdı. Yapılan düzenleme ile rakip çetelerin birbirlerine duvar yazıları yolu ile cevap vermeleri gibi bir şeyde ortadan kaldırılmıştır.

Tablo 7: Durumsal Suç Önleme Matrisi

Çevresel Düzenleme İle Suç Önleme (Crime Prevention Through Env.Des. (ÇDSÖ))

Etkinin Arttırılması (Giriş Kontrol ve Alansal Güçlendirme)						
	Hedef Güçlendirme	Giriş Kontrol	Suçluları Değiştirme	Uzaklaştırma/Yönünü Değiştirme	Camların Kolaylaştırıcılara Kapatılması	Suç
Düzenleme		Kiokslar, Resepsiyon masaları	Araç durdurma yerleri ve durma zamanları, alanları	Alternatif devriye	Kontrollü satılabilir, kontrolü, Kırılmaz kutular, Boş alanlarda bulunmak	sprey Silah
Mekanik	Kilitler, görünmez	dıştan izleme,	Kapalı kapılar, giriş telefonları, kart,	çitler, Grafiti tahtaları, hareket işaret ve işaretleri, çöp kutuları, tükürük	Kredi kartı resimleri nefes analizi, arama	

	sert cam, izinsiz geçiş mekanizması, korumalar, kartlı geçiş belirleyici	anahtarlar, kimlik, rozetler, PINler, araç park engelleri	kutuları, açık pisuvarlar, hareketli nesne alanı göstericisi	kimliği, ücretli aramalar da döner telefon, alışveriş arabalarının bina arazisinden çıkarılması
Doğal	Üst seviye ekiplere erişimi sağlayacak olan ağaçların kaldırılması	Çalılar, parmaklıklar	Bitkiler yada sarp pencerelerden içeri önmek için girişleri	Yeşilli yada benzer şekilde duvar yazılarına uygun alanların boyanması

Riskin Arttırılması (Gizli İzleme)

	Giriş/Çıkış İzleme	Resmi İzleme	Çalışanlarca Gizli İzleme	Doğal İzmeyi geliştirme
Düzenleme	Ziyaretçi giriş imzaları, kayıt	Polis karakolu, güvenlik görevlileri, direkt telefon hatları ile bilgi verme	Otobüs biletçisi, yer yönetim görevlerinin geliştirme izlemesi, ön masa sekreterleri, koruma takımları	Komşuların izlemesi, sokakta “gözlerimiz var” pasif izleme
Mekanik	Kimlik rozetleri, PIN girişi, metal sensörler	Hırsız alarmları, gizli kameralar CCTV radar hızlı tuzaklar	CCTV sistemleri, çalışanların görebileceği yerlere ücretli telefonlar konması	İç ve Dış alan ışıklandırması, yüksek suç alanlarına camlar
Doğal	Kapılar	Suçun ceryan ettiği alandaki görüntüyü engelleyen yeşilliğin kaldırılması	Sık sık servis sürüşü için kullanılan suçun ceryan ettiği alanın belirtilmesi	Suçun ceryan ettiği alandaki görüntüyü engelleyen yeşilliğin kaldırılması

Suçtan Elde Edilen Ödülün Azaltılması

	Suç hedeflerinin kaldırılması	Varlıkların belirlenmesi ve etiketlenmesi	ve Suçu teşviklerin kaldırılması	
Düzenleme	Tam değişebilir gereklilikler, sınırlı ya da ödüksüz politika, yönetim ofislerinde güvenlik	Araç ve bisiklet kaydı	Hızlı duvar yazılarının kaldırılması, cinsiyet belirtmeyen telefon listeleri, kapalı cadde parkları	Serbest uyuşturucu okul alanları, açık kamu parklarında işaretleme kullanılması, tahliyelerin güçlendirilmesi, başvuruların izlenmesi
Mekanik	Koruma	Demirbaşların	Araçtan atışlardan korumak için	Yerel kanun ve

	araçlarındaki kızaklı araç radyoları, çamaşırhane ve satış makineleri için jetonlar, satış makinelerini kaldırarak halka açık telefonların kullanımı, duvar yazılarına karşı düzenlemeler	işaretlenmesi, ID operasyonu, lojack, demirbaşların seri numaraları veritabanı	plastik yada ağaç işaretlerin metal işaretler yerine konması, tahrip edilmiş işaretlerin kaldırılması, terkedilmiş araçların kaldırılması	politikaların işaret ve posta yoluyla belirtilmesi
Doğal	Duvar yazılarının dikenli çalı ve sarmaşıklarla kaplanması	Özel alanların belirlenmesi için yeşillik kullanılarak Bireysel alanların çevrelenmesi (Bahçeler, çiçekler vb.)	Olabilecek suç faaliyetlerini yada başka olumsuz durumların camdan görünümünü gizleyebilecek ağaç gibi yeşilliklerin kaldırılması	Özel ve kamu alanlarının belirtilmesi için yeşilliğin kullanılması

Özrün Kaldırılması ve Utancın Arttırılması

Organize Arazi ihlal resimlerinin kamuya açılması, şüpheli uyuşturucu satıcılarına posta kartı yollanması

Kaynak: (Sorencen ve Hayes, 2002;1-5).

2.3.2.1.6.3 Güvenli Kentler Programı, İngiltere ve Galler

Suçun önlenmesinde durumsal yaklaşıma en fazla önem verilen İngiltere’de uygulanmış olan başka bir DSÖ projesi, örnek olarak aşağıya alınmıştır (Graham, Bennett, 1995: 68-74).

Güvenli Kentler programının birinci bölümü (1988–1995) İngiltere ve Galler’in 20 kentinde uygulanmıştır. Bu kentlerin 16’sında uygulanan ve ev hırsızlığı suçunu semt seviyesinde hedef alan 300’e yakın farklı önleme projesinin başarılı olup olmadığı değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Mahalli projelerin dörtte üçü hedef sağlamlaştırma (kapı, pencere ve duvarların iyileştirilmesi, giriş sistemleri ve her bir ev ve apartmanın çevresinde güvenlik aydınlatması) üzerine odaklanmıştır. Yüzde 8’i, sakinler arasında önleme bilincini artırmak, suçun önlenmesi konusunda vatandaşlara uzman yardımı temin etmek, mahalle çevresi gözetimi ve eşya

işaretleme gibi tedbirleri ihtiva etmiştir. Her bir kentde, tam zamanlı çalışan bir koordinatör ve kendisine bağlı küçük bir ekip görevlendirilmiştir. Projeyi mahalli seviyede uygulama sorumluluğu çeşitli mahalli teşkilatlara havale edilmiştir. Program, her bir proje üzerinden değil, önleyici faaliyetin her bir semtteki toplam etkisine bakılarak değerlendirilmiştir.

Yerel faaliyetin etkisini değerlendirmede kullanılan bilgi kaynakları, kayıtlı suç verileri (polisçe kaydedilen suçlar) ile 11 Güvenli kentin toplam 280 semtinde ve 8 karşılaştırma kentin toplam 126 semtinde, proje öncesi ve sonrasında sakinlerle yapılan 7,500'ün üzerindeki mülakatlardır. Ankete dayalı analize, toplam 96 semtteki ev hırsızlığını önleme projeleri dahil edilmiştir. Anket sonuçları, 1990 ile 1992 arasında araştırmanın yapıldığı her bir semtte evden hırsızlık riskinin, yürütülen önleme faaliyeti seviyesiyle orantılı olarak azaldığını göstermiştir. Bu azalma, hem Güvenli Kentlerin her hangi bir faaliyet yürütülmeyen semtlerinde ve hem de karşılaştırma kentlerinde görülen evden hırsızlık suçlarındaki artış veya azalış eğilimleri göz önüne alınarak ortaya çıkmıştır. En fazla faaliyetin yürütüldüğü semtler, riskte en fazla azalmaların yaşandığı yerler olmuştur. Çok az bir nakil emaresi tespit edilmiş ve çok suç işlenen semtlerde, projenin yapılan masrafa değer olduğu görülmüştür. Fakat projelerin ev hırsızlığı korkusunu azaltması konusunda çok az delil bulunmuştur.

Değerlendirme, uygulanan tedbirlerden hangilerinin ev hırsızlığı riskini azaltmada en muhtemel sebepler olduğunu belirlememiştir. Fakat diğer kaynaklardan (örneğin; evlerin iyileştirilmesi ve buna benzer diğer faaliyetlere tahsis olunan fonlardan) ilave paranın kullanıldığı yerlerde, ev hırsızlığı üzerindeki etki daha da belirgin olmuştur. Keza, hedef sağlamlaştırmaya ilaveten başka önleme tekniklerinin de uygulandığı yerlerde daha büyük etkiler görülmüştür.

DSÖ'nün kullandığı tekniklerin bir kısmı (örneğin; kapı kilitleri, pencere demir parmaklıkları vs.) eskiden beri kullanılırken, diğer bir kısmı nispeten yeni geliştirilmiş (direksiyon kilitleri, sökölür oto radyoları vb.) tekniklerden oluşmaktadır. Konum tedbirlerinin suç önleme projelerine konu olması 1970'li

yılların ortalarında İngiltere’de başlamış ve özellikle 1980’lerde İngiltere’ de resmi suç önleme politikası haline gelmiştir. Bu strateji altında elde edilen bazen ufak, bazen de ciddi başarılar uygulamacıları umutlandırmış ve uygulama bugüne kadar devam etmiştir ve bundan sonra da devam etmesi beklenmelidir. İngiltere dışında Hollanda ve İsveç gibi bazı ülkeler bu stratejiye önem verip uygularken, A.B.D. ve Fransa gibi diğer bazı ülkelerde fazla kabul görmemiştir. DSÖ, Türkiye’de de yaygın bir uygulamaya sahip değildir; ancak yine de diğer suç önleme stratejilerinden daha fazla uygulandığı iddia edilebilir.

2.3.2.2 Suçluluğun Önlenmesi

İnsanların suç işleme sebepleri karmaşık ve çeşitlidir. Kişileri suç işlemekten alıkoyan iki temel kontrol edici şunlardır:

Kişilerin üzerine yüklenen ve onları suç işlemekten alıkoyan dış kontrollerin ve onlar tarafından özümşenen –iç– kontrollerin yoğunluk ve etkinliği,

Hukuka itaati özendirilen konuların (örneğin; geçerli sosyal normlara uyma sonucunu doğuracak cinsten şahsi yatırım yapmak için gerekli fırsatlar) miktarı.

Her iki konu da, suç ve suçluluk üzerine yapılmış olan araştırmalar ile suç işlemekle bağlantısı tespit edilmiş olan diğer faktörlerle birlikte, kişilerdeki suç yöneliminin temel belirleyicilerdir (Sorencen, Hayes, 2002:7).

Kuralların ve değerlerin öğrenilmesi ve hukuka uymaya teşvik eden konuların edindirilmesi, genellikle toplumdaki geniş ölçekli sosyo–iktisadi yapılar ve sosyalleştirme kurumları aracılığı ile sağlanmaktadır. Bu yapılar ve kurumların yapısındaki değişiklikler, kişilerin suça olan temayüllerini ve sonuç itibariyle suç oranlarını etkilemektedir. Sosyo–iktisadi yapılar ve sosyalleştirme kurumlarındaki değişmelerin olumsuz etkisi, toplumun bazı kesimlerinde, genellikle kendilerini bu değişmelerden koruyup izole etmeyi en az becerebilen kesimlerde, daha fazla olmaktadır. Bunlar da, çocuklar ve gençler, acizler (hasta, özürlü, ihtiyar vs.), göçmenler, fakirler, evsizler gibi gruplardır. Suçluluğu önleme politikaları, suçun fail

veya mağduru olma riski yüksek olan bu kesimler üzerinde odaklanma eğilimindedir. Fakat önleme stratejileri, herkese veya belirli kurum ve toplumlara yöneltilebilmektedir. Ayrıca, yöneltme stratejilerinden bağımsız olarak, suçluluğun önlenmesi, suçla ilgisi olan çok çeşitli sosyal politikalar içine giydirilme ihtiyacındadır (gelecekte suça yönelmelerini engelleme düşüncesiyle dezavantajlı ailelerin desteklenmesi gibi). Suçluluğun önlenmesi yaklaşımı, konum ve toplum temelli yaklaşımlardan en az üç önemli bakımdan farklıdır (Tonry, Farrington, 1995:244-247).

İlk olarak, suçluluğun önlenmesi, öncelikle çocuklar ve gençler üzerinde yoğunlaşmak zorunluluğundadır, çünkü bunlar sosyalleştirmenin temel hedefleridir. Yetişkin faillerin çoğunluğu suç işlemeye gençliklerinde başlarlar. Bu sebeple, en fazla faydanın sağlanması için gerçek önleme erken yaşlarda başlamalıdır. Bu durum, suçlulukları başlamadan önce davranışlarını düzeltmek amacıyla riskli küçük çocukların mümkün olduğunca erken tespit edilmesine yoğunlaşılmalıdır. Aynı zamanda toplumdaki, genç insanların sosyalleşmelerini olumsuz etkileyerek hayatlarının sonraki dönemlerinde fail olma risklerini arttırabilecek teşkilat, kurum, yapı ve kültür problemleri de halledilmelidir.

İkinci olarak, sosyal kalkınmanın farklı evrelerinde farklı önleyici yaklaşımlar geçerli olabilir. Böylece bebekli aileler için geliştirilmiş bulunan aile temelli stratejiler, genç çocukları olan ailelere yönelik stratejilerden çok farklı olacaktır. İlkokullarda faydalı olan önleyici stratejilerin ortaokullarda uygulanması doğru olmayabilir. Benzer şekilde, iş hayatı ve arkadaş grubu temelli stratejiler gençlere, küçük çocuklara nazaran, daha uygun düşecektir. Küçük çocuklar için en önemli müdahale sahaları okul ve ailedir. Hayatın ilk yıllarında, gelişme değişikliklerinin en hızlı cereyan ettiği zamanlarda, ebeveynler devamlı olarak her evreye uygun bilgi, tavsiye ve desteğe ihtiyaç duyarlar. Her bir yeni –ve farklı– evreden önce ne ile karşılaşacağını bilen ebeveynlerin değişikliklerle baş etme ihtimalleri, iyi hazırlık yapmayan kimselere göre, daha yüksektir. Bu özellikle, farklı ihtiyaçlar (tek ebeveynler, üvey aileler, azınlık aileleri vs.) düşünülerek ayarlanmış tavsiye ve

destek hizmetleri kurumunun hizmete hazır olması gerektiği ergenlik (13–19 yaş arası) dönemi için doğrudur.

Üçüncü olarak suçluluğun önlenmesi, proje temelli, kısa vadeli adımlarla kolayca çözümlenemez, daha ziyade uzun vadeli, program temelli bir yaklaşım olarak pozitif sonuçlar üretmesi için atılan adımların (başlatılan projelerin) önce kök salması gerekir. Aynı zamanda suçluluğun önlenmesinin, uygulandığı yerdeki suç oranları üzerindeki doğrudan etkisi bakımından değerlendirilmesi de çok zordur. Programların çoğunluğu sadece kişisel seviyede başarıyı göstermektedirler. Suç ile sosyo–iktisadi yapılar ve sosyalleşme kurumları arasındaki ilişkiler oldukça karmaşık olduğundan suçluluğu önleme programlarının etkileri ancak saldırgan davranış, devamlı okuldan kaçma, eğitim performansı ve iş sahibi olma oranları gibi bağlantılı faktörlerdeki iyileşmelere bakılarak tespit edilebilir.

Sosyal politikanın en az altı sahası, suçluluğun önlenmesine katkıda bulunabilir: kentleşme, sağlık, aile, eğitim, gençlik ve istihdam politikası.

2.3.2.2.1 Kentleşme Politikası

Kentleşme politikası suçun önlenmesini ilgilendiren sahalari, harabe haline gelmiş binalari temizleme (yani yıkıp yenilerini yapma veya tamir etme), yerleşim yönetimi, evsizlikle mücadele, kamuya açık imkan, kolaylık ve alışveriş mekanlarının temin ve dizaynı ve yerleşim ve diğer hizmetlerin (ulaşım ve çalışma mekanlarının bulunduğu yerler) sunulması arasındaki karşılıklı ilişkileri içermektedir. Büyük ve nüfusu aşırı yoğun olan kentler, planlı ve nüfus yoğunluğu düşük kentlere nazaran daha fazla suça maruz kalmaktadırlar (Van Dijk ve diğerleri, 1991:47). Mümkün olursa, ‘yeşil kuşak’ lar kullanarak kent topluluğunun büyüklük ve nüfus yoğunluğu sınırlanmaya teşvik edilmelidir. Çünkü araştırmalar, küçük çocuklu ailelerin apartmanlarda fazlaca yoğunlaşmasının nezaret ve gayri resmi sosyal kontrol problemlerini artırdığını göstermektedir (Foster, Hope, 1993:145). Bu sebeple, sakinlerin yaş ve aile yapısına göre iyi bir karışımını sağlayan politikalar teşvik edilmelidir. Diğer bir seçenek olarak, kent nüfusunun mekana dağılımını,

sınıf, ırk ve diğerk faktörlere göre bölünmeyi asgariye indirecek şekilde düzenlemek suçlulukta azalmaya yol açabilir. Fakat kentleşme politikasının suç ve suçluluğuz azaltmadaki etkinliğı konusunda bir karara varmak için yeterli miktarda bulunmamaktadır.

2.3.2.2.2 Sağlık Politikası

Fiziki veya zihni özürlü kimselerin suç işlemeye daha yatkın oldukları konusunda çok az delil mevcuttur (Rutter, Giller, 1983:40). Bununla beraber, okuma güçlüğü çeken çocukların okulda başarısız olma riskleri bulunmaktadır. Okulda başarısızlık ile suç işleme arasında kuvvetli bir bağlantı olduğundan, söz konusu özürleri tespit ve tedavi uğraşları, dolaylı olarak, sonraki suçluluk riskini azaltabilir. Fiziki ve zihni özürlerin yabancılaşma ve dışlanma hissini artırma ihtimalinden dolayı, bu çeşit özürlü kimseleri toplumla kaynaştıracak toplum temelli politikalar teşvik edilmelidir.

Benzer şekilde, kapsamlı sağlık imkanlarının sağlanması, çok sayıda problemle boğuşan ailelerin üzerindeki yükü hafifletip daha etkin fonksiyon görme kabiliyetini artırabilir. Bu sebeple, daha iyi sağlık, beslenme ve psikolojik refahı teşvik eden milli seviyedeki politikalar, mahalli seviyede azami muhtaç durumda olanları hedefleyen sağlık programları ile bütünleştirilmeli ve koordine edilmelidir. Barnum (1987:47), etkin bir önleyici tedavinin önemli bir ön şartının, özellikle alt sosyo-iktisadi sınıfların, çocuklara yönelik sağlık hizmetlerine devamlı ve kolay ulaşabilmeleri olduğunu söylemektedir. Yazara göre, sağlık hizmetinin sunulması, aileleri işin içine dahil etmek için gerektiğinde 'bul getir' hizmeti (bir çeşit sosyal hizmet) kullanarak, çocukların farklı yaş dilimlerinde farklılık gösteren sağlık ihtiyaçlarına odaklanmak ve sağlık hizmetlerini okullar aracılığı ile ulaştırmak yolu ile yaygınlaştırılabilir.

Suçluluğun önlenmesine ilişkin sağlık politikasının en önemli kısımlarından biri, uyuşturucu ve alkol kullanımları ile ilgili olan politikalaradır. Dryfoos (1990:14), A.B.D.'de yürütölen önemli sayıda madde kullanımı programlarını değerlendirmiş ve

her ne kadar hiç bir müdahale veya programın tek başına uzun vadede madde kullanımını azalttığı görülme de, üç çeşit müdahalenin azami başarıyı yakaladığı sonucuna varmıştır. En etkin üç yaklaşım,

- 1.) Yaşça büyük çocukları rol modeli olarak kullanan okul temelli, sosyal ve hayatla ilgili beceriler müfredatı uygulamak,
- 2.) Okul temelli kişisel (kişilere yönelik) rehberlik hizmetleri,
- 3.) Çok unsurlu, işbirlikçi (işbirliği halinde uygulanan) toplum programları (yani toplum kesimlerine hitap eden programlar).

2.3.2.2.3 Aile Politikası

Ailelerin etkin fonksiyon görme kabiliyetinin suçluluğu önlemede çok önemli bir belirleyici olduğu düşünülmektedir. Araştırmalar, iyi bir eğitim ve iş hayatının yanında, istikrarlı ve hissi bakımdan sağlıklı ailelerin, etkin sosyalleşme ve sosyal bütünleşmenin güçlü kaynakları olduklarını göstermektedir (Loeber, Dishion, 1983:71). Çocuk gelişimi üzerine yapılan uzun zamanlı araştırmaların sonuçları, erken yaşlarda görülen problemler, sahtekarlık ve anti-sosyal davranışların, sonraki suç işlemenin önemli belirtecileri olduğunu göstermektedir. Aynı araştırmalar, ailenin yapı ve fonksiyonunun, çocukların davranışlarını belirlemede merkezi bir rol oynadığı sonucuna da varmıştır (West, 1982:14).

Çocuk problemleri ile yetişkin suçluluğu arasındaki devamlılığın içeriği henüz tam olarak bilinmemektedir. Yani, anti-sosyal (sosyal bakımdan bozuk davranışlar sergileyen) çocukların tamamı anti-sosyal yetişkinler olmamaktadırlar. Yine de, suçluluğu önlemenin önemli bir yolunun aile ortamında yapılan müdahaleler olduğu görülmektedir. Ancak şu da bilinmelidir ki, aileleri destekleme ve onlarla birlikte çalışmaya dayalı suç önleme politikalarının geliştirilebilmesinin sınırlamaları vardır. Politika üretici ve uygulayıcılar, hayatın bu çok kişisel alanına müdahale konusunda bazen isteksiz davranmaktadırlar.

Erken yaşlarda suçluluk emareleri gösteren çocukların, onlu yaşların (13–19) ortalarında (yani 15–17 arası) suç işlemeye başlayanlara nazaran ciddi, ısrarlı failler, ‘çekirdekten yetişme’ suçlular olma ihtimalleri daha yüksektir (Paterson, 1994:52). Böyle çocuklar sıklıkla ağır sıkıntı (gerilim, stres) altındaki, yani pek çok sosyal ve kişisel problemleri olan, uyumsuzluk ve kişiler arası çatışmaların yaşandığı ailelerden gelmektedirler (Rutter, Giller, 1983; Graham, 1988). Amerika, Britanya ve İskandinav ülkelerinde yapılan araştırmaların meta–analizi, ailevi etkilerin dört temel çeşidini, suç işleme riskini artıran faktörler olarak belirlemiştir (Loeber ve Stouthamer, 1986:47):

- 1.) İhmal; ebeveynlerin çocukları nezaret ve karşılıklı etkileşime çok az zaman ayırmaları,
- 2.) Çatışma; ebeveynlerin tutarsız veya yanlış disiplin uygulamaları ve bir tarafın diğer tarafı reddetmesi,
- 3.) Sapkınlık; ebeveynlerin kendilerinin suç işlemeleri ve/veya hukuka aykırılığa göz yummaları,
- 4.) Huzursuzluk; ihmal ve çatışmanın, ailevi uyumsuzluktan ve evlilik birliğinin dağılarak ebeveynlerden birinin (çoğunlukla babanın) aileyi terk etmesinden kaynaklanması.

Bu dört etki türünden, ihmal en kuvvetli, huzursuzluk ise en hafif olanıdır. Çocuklar böylesine olumsuz etkilerin birkaçına birden aynı anda maruz kaldıklarında ise, alelade faillere nazaran işlenmiş suçların oran itibariyle daha fazlasından sorumlu olan ‘ıflah olmaz’ birer mükerrer fail haline gelme (suç işlemeyi adeta alışkanlık haline getirme) riskleri en üst seviyededir (Osborn, West, 1978:257). Temel faktör, çocuklar ile ebeveynler ve her ikisi de bulunuyorsa, ana ve babanın kendileri arasındaki ilişkilerin kalitesi ve devamlılığıdır.

Suçun önlenmesi hedefine yönelik yedi çeşit temel ailevi müdahale şekli mevcuttur (Graham, Bennett, 1995:234),

1.) Okul çağındaki (lise eğitimini tamamlamamış) kızların hamile kalmasını önlemek; Zira, erken hamilelikten doğan çocukların, diğer çocuklara nazaran, sağlıksız büyümeleri, okul başarılarının düşük olması, zihni ve hissi bozukluklara maruz kalmaları ve suça yönelmeleri daha olasıdır (Bright, 1992:12).

2.) Doğum öncesi ve sonrasında gereken hizmetleri sunmak; çocuk bakımı ve gelişimi konusunda anneleri hamilelik ve bebeklik safhasında bilgilendirmenin, ilk yıllarda çocuk istismarı ve ihmal gibi suç yapıcı tesirleri ve ileri yaşlardaki suçluluk riskini azalttığı görülmüştür (Farrington, 1994:34). Fakat erken müdahalelerin ilerideki davranış üzerindeki etkilerini tespit çok zor ve bu konudaki araştırmaların metodolojik problemlerle ortaya konması kuvvetli şekilde olasıdır (Rutter ve Giller, 1983). Bu yüzden erken müdahalelerin çoğu, okuldaki başarı, davranış ve devamlılık ve evdeki davranış gibi ilerideki suçluluk ile ilişkili faktörleri iyileştirme üzerine odaklanmaktadır (Graham, Bennett, 1995:236).

3.) Ebeveynler için gerekli eğitim ve rehberliği sağlamak; Zira çocukların belalı ve bozuk davranışlarının erken yaşlarda düzeltilmesi, etkin nezaret ve disiplin yoluyla da mümkün olabilmektedir. Bu sebeple, ebeveynlerin eğitilmesi ve bu hususa yönelik ebeveynlik hünerlerinin geliştirilmesi faydalı olabilir. Zira, küçüklerin davranışlarını değiştirebilmek için öncelikle büyüklerin davranışlarının değiştirilmesi gerekmektedir (küçüklerin eğitimi, büyüklerin eğitiminden geçer). Ebeveynler, ailevi problemlerin nasıl halledileceği ve çocuklara doğru ve yanlış davranışların nasıl kazandırılacağı konularında eğitilmelidirler.

4.) Avantajsız (yani sosyal ve iktisadi bakımdan mahrum olan yahut kendilerine karşı ayrımcılık yapılan) ebeveynlerin çocuklarına okul öncesi eğitim hizmeti sunmak; Bu programların hedefi, göçmen aileler ile sosyal ve iktisadi bakımdan dezavantajlı ailelerin küçük çocuklarının ve belli bazı özürleri olan çocukların eğitim başarılarını, sosyal kabiliyetlerini ve davranışlarını iyileştirmektir.

5.) İktisadi ve psikolojik sıkıntı içindeki ailelere destek sağlamak; Aileler bazı gelişme dönemlerinde, bebekli veya onlu yaşlarda (13–19) çocukları olan,

dağılma sürecine girmiş bulunan aileler tabii olarak büyük gerilim yaşarlar. Bu çeşit zaman dilimlerinde belli bazı kaynaklar aileleri desteklemek için harekete geçirilebilir. Genç çocukları (13–19) olan ailelere danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunan merkezler ve yıkılmak üzere olan yuvalar için gönüllü uzlaştırma projeleri. Ailevi destek programları da, okuldaki davranış ve performansı iyileştirebilir, çocuk istismarı ve ev dışındaki kurumlara yerleştirilmeyi azaltabilir. Bunların hepsi suç işleme riskindeki artışla ilişkilendirilmiştir (Graham, Utting, 1994; Bright, 1992).

6.) Çocukları sosyal hizmet kurumlarına yerleştirmekten kaçınmak, yani mümkün olduğunca evden uzaklaştırmamak ve böylece aile bütünlüğünü muhafaza etmek; Meslek sahipleri (doktor, ebe, sağlık uzmanı, sosyal hizmetli vs.) tarafından sunulan çocuk bakım hizmetleri, davranış bozukluğu veya çocuk istismarının erken bir evrede teşhisine imkan vermekte ve çocuk büyütme konusunda gayri resmi rehberlik sunma fırsatı sağlamaktadır. Çocukluktaki fiziki istismar (çocuğa yönelik şiddet) ile ilerideki suçluluk arasında mevcut bilinen bağlantılar (Rummell, Hanson, 1993:25) hesaba katılırsa, çocuk istismarının önlenmesi suçluluğun önlenmesine önemli katkı sağlayabilir. Aşırı olaylarda, çocuk bakım uzmanları, çocuğu resmi kurumlara yerleştirmek zorunda kalabilirler. Ağır suçluların (yani ciddi suç işleyen faillerin), oran itibariyle daha fazlası, çocukluklarının en azından bir kısmını çeşitli sosyal hizmet kurumlarında geçirmiş kimselerdir (Walmsley ve diğerleri, 1991:25). Bu sebeple, mevcut çocuk bakım hizmetlerinin çoğu çocuğu sosyal hizmetler kapsamına almaktan kaçınmaktadır. Çocuğu ailesinden mümkün olduğunca koparmamayı hedefleyen aileyi muhafaza hizmetleri de, mevcut veya gelecek suç işleme riskini azaltabilir. Çocukların ebeveynlerden uzaklaştırılmasına karar verildiği bütün olaylarda ise, uygun alternatifler aranmalıdır. En yaygın alternatif, başka bir aileye evlatlık veya genellikle kısa süreliğine bakılmak üzere, vermektir. Fakat çocukları bir dizi bakıcı ailelerde gezdirmek oldukça hasar verici olabileceğinden bu uygulamadan kaçınılmalıdır.

7.) Genç evsizliğini önlemek; Ailevi problemler gençlerin (13–19) evden kaçmalarına da yol açabilmektedir. Bunun sonucunda da gençler evsiz duruma düşmekte ve bazen sadece hayatta kalabilmek için suç işlemektedirler. Kaçak

çocuklar büyük sıklıkla suç işlemekte veya başka şekilde (örneğin; suç teşkil etmeyen veya etse de önemsenmediği için takip olunmayan huzur bozucu davranışların failleri olarak) kolluğun dikkatini çekmekte ve eninde sonunda mahkemeye çıkmaktadırlar. Bu nedenle, evsiz kalanlarla ilgili düzenlemeler yapmak yolu ile evsizlik olay riskini asgariye indiren aile ve yerleşim politikaları, önemli sosyal suç önleme stratejileridir (Sosyal suç önleme, bazılarınca suçluluğun önlenmesi kavramı yerine kullanılmaktadır). Evi terki önlemeye yönelik stratejik müdahalenin temel noktalarını, acil durumlarda barınak temin eden özel gençlik merkezleri, uzun vadeli yurtda kalma imkanı, kaçak çocukları aileleriyle birleştirme ve muhtemel kaçakları evi terkten vaz geçirme çabaları oluşturmalarıdır. Bunlar, kaybedilen aile yuvası ortamını geri getirmese de belli bir dereceye kadar telafi edebilir. Araştırmalar, ebeveynleri tarafından zayıf veya kötü bir şekilde nezaret edilen gençlerin, daha yakından nezaret olunan akranlarına nisbeten suça yönelme risklerinin daha fazla olduğunu göstermektedir (Wilson, 1980:37). Ayrıca, ebeveynlerinin kontrolünden uzakta, arkadaşlarıyla birlikte oldukça çok zaman harcayan genç erkeklerin suç işleme riskleri yüksektir (Riley, Shaw, 1985:45).

2.3.2.2.4 Eğitim politikası

Okulun genç üzerinde güçlü bir etkisi olduğu genellikle kabul edilmektedir. Çocuklar gelişme çağlarının önemli bir kısmını, eğitilmeleri ve sosyalleştirilmeleri için tasarlanmış kurumlarda, yani okullarda geçirirler. Genel olarak araştırmalar okul ve suçluluk arasındaki nedensellik bağını destekleyici veya reddedici özellikte kesin delil ortaya koymamışlardır.

Teşvik etme, kaynaştırma ve kabiliyetlerine bakmaksızın öğrencilere başarıma arzusu aşılama kapasiteleri sayesinde okullar, öğrencilerin ceza adalet sisteminin ağına takılıp takılmamaları konusunda önemli bir etkiye sahip görünmektedirler (Graham, 1992:28).

Okulda başarısız olan veya bozuk davranış sergileyen yada ısrarla devamsızlık yapan öğrencilerin suç işlemleri, bunları yapmayanlara göre daha olasıdır. Okulda başarısızlık, bozuk davranış ve devamsızlığın sebepleri tam olarak

net değildir. Araştırmalar, öğrencilerin ne tür bir insan oldukları üzerinde çalışma yerine, ilkokul, ortaokul ve liselerin kurum olarak bu olumsuz sonuçlardan sorumlu oldukları yönünde sonuçlar ortaya koymuştur (Rutter ve diğerleri, 1979; Mortimore ve diğerleri, 1988). Bu sebeple, okulların kapasitesini bu üç çeşit sonucun ortaya çıkmasını asgariye indirme yönünde etkileyen politikalar, okul temelli suçluluğun önlenmesi stratejilerinin merkezi odak noktasını oluşturmalıdır.

2.3.2.2.4.1 Okul Zorbalığını (Bullying) Önleme Projesi, Norveç

Sosyal etkileşimde saldırgan olmayı öğrenen çocuklar, gücü istismar etme riski altında olup, okulda diğer öğrencilere zorba davranışlarda bulunabilirler. Bir veya birkaç öğrencinin, zorla bir şey yaptırmak veya sırf zevk için başka bir öğrenciyi hedef seçip koşturmaları, yakalamaları, hırpalamaları, başka türlü rahatsız etmeleri vb. davranışlara ‘zorbalık’ (bullying) denilmektedir. Araştırmalar, okulda zorbalık ile ilerideki suçluluk arasında kuvvetli bir bağ olduğunu göstermektedir (Farrington, 1993:123). O halde, okulda zorbalığı azaltma veya önleme çabaları, suçluluğun önlenmesine de katkı sağlayacaktır.

2.3.2.2.4.2 Gençlik politikası

Aile ve okul, genç insanın suç işleme ihtimalinin en önemli belirleyicileridir. Ancak ebeveynler ve öğretmenlerin, çocukların hayatları üzerinde uyguladıkları etkin korumanın bazı sınırları vardır. Riley, Shaw (1985:12), suç işlemenin erkek çocukların evden uzakta arkadaşları ile birlikte harcadığı boş zaman miktarı ile bağlantılı olduğu sonucuna varmıştır. Bu da, böyle durumlarda sorumlu yetişkinlerin korumasının, genç erkek suçluluğunun önlenmesine değerli katkı sağlayabileceğini göstermektedir. Okullar dışında, gençlik hizmetlileri (veya gençlik hizmeti uzmanları), özellikle kamuya açık yerlerde, en muhtemel ilave koruma ve kollama kaynaklarıdır. Gençlik hizmetinin temel amacı, kişisel gelişimin, sosyal eğitim yoluyla gerçekleştirmektir ki bunun can alıcı unsuru genç insanları kendi hayatlarının sorumluluğunu taşıma konusunda teşvik etmektir.

Genel anlamda gençlik hizmetinin potansiyel suç üzerindeki etkisi konusunda çok az sistemli araştırma bulunmaktadır. Hangi çeşit tedbirlerin suç işleme riski en yüksek olan genç insanları suçtan alıkoyma veya suça itme konusunda en etkili olduğu hakkında çok az şey bilinmektedir. Bilgilendirme, danışmanlık ve rehberlik merkezleri, beceri kazandırma merkezleri, mahallelerde gençlik kulüpleri açma, ‘seyyar’ hizmet ve ‘bul getir’ hizmeti gibi çeşitli gençlik hizmeti şekillerinin önleyici etkileri üzerine çok az araştırma yapılmıştır. İşsiz oldukları veya işlerinin yetersiz olduğu (örneğin yarım gün çalıştıkları) zamanlarda, genç insanlara, bağımsızlaşmak ve olgunlaşmak için ihtiyaç duydukları alternatif imkanların sunulması gerekmektedir. Aynı şekilde, yeterli derecede geliştirilmiş, yönetilen ve nezaret edilen oyun imkan ve kolaylıkları mevcut değilse, oyunun açtığı boşluğun, mala zarar verme, dükkan/mağaza hırsızlığı gibi gençler tarafından işlenen suç şekilleri ile doldurulma tehlikesi vardır. Genç insanlar, yararlı ve değerli olduklarını ve değerlerinin anlaşıldığını hissetmelidirler. Gençler tarafından başlatılıp yürütülen özel projeler, onların özgüven ve bağımsızlık hissini kazanmalarına yardımcı olabilir. Spor, müzik, tiyatro, dans ve edebiyat gibi faaliyetlerin hepsi gençlerin kendi kendilerini, kendi kıymetlerini ve başkalarıyla ilişki kurma yeteneklerini keşfetmelerine yardım edebilir. Gençlik enerjisini üretken, yapıcı ve yasal faaliyetlere yönlendirmenin can sıkıntısını ve hukuka aykırı veya suç teşkil eden faaliyetlere olan istekliliği azaltacağı yolundaki yaygın inanişe rağmen, bu fikri destekleyici özellikte çok az deneysel delil mevcuttur (yani uygulamalı araştırmalar bu inanişe çok az destek sağlamıştır). Mevcut deliller, –eğer varsa– etkinin muhtemelen asgari seviyede olduğunu göstermektedir (Graham, Smith, 1993:58).

Gençlik merkezleri uygulaması, azami derecede yabacılaşmış gençler ile suça yönelme riski en yüksek olanlara ulaşmak ve onlarla ilişki kurup bu ilişkiyi zamanla sağlamlaştırmak için yeterli olmayabilir. Bul getir hizmeti ve seyyar hizmet uygulamaları, aşırı derecede kenara itilmiş gençlerle ilişki kurup ilişkileri geliştirme konularında çok başarılı olabilir. Araştırmalar, gençlere yönelik gezici hizmetin sosyal uyum seviyesini yükseltebileceğini gösterdiğinden, bazı gençlerdeki suç yönelimi üzerinde önemli bir dolaylı etkisi olabilir. Ancak, ilk genç suçluluğunu

önleme deneylerini tarayan A.B.D. Adalet Bakanlığı, inceledikleri on projeden sadece birinin etkin olduğunu bildirmiştir (Riley, Shaw, 1985:74).

2.3.2.2.5 İstihdam (İş Bulma/Verme ve İşte Tutma) Politikası

İşsizlik ve suç arasındaki ilişki oldukça karmaşık bir konudur. İşsizliğin suç üzerindeki etkileri, gelir dağılımı ve eşitsizliği, mahrumiyet ve eğitim problemleri gibi değişik pek çok sosyo-ekonomik faktörlerden henüz başarılı bir şekilde ayrılamamıştır (Tarling, 1982; Box, 1987; Bellknap, 1989). Bir kısım araştırmacılar, işsizlik ve suç arasında kuvvetli bir olumlu ilişkiden söz ederken diğer bir grup ise hiçbir ilişkinin mevcut olmadığını söylemektedir. Üçüncü bir görüş ise, bu ikisi arasında zayıf bir ilişkinin var olduğu, dolayısıyla işsizliğin önemli bir suç yapıcı faktör olmadığı yolundadır. Mevcut deliller, her üç görüşe de destek sağlamakta ise de, Box, (1987:12) tarafından taranan, konu ile ilgili 250 araştırmanın çoğunluğu ortalama veya kuvvetli bir ilişkinin olduğunu tespit etmiştir. Keza Farrington ve diğerlerine (1986:15) göre, kişi seviyesinde, özellikle genç erkekler arasında, işsizlik zamanlarında erkeklerin suç, özellikle mülkiyet suçları, işlemelerinin daha muhtemel olduğu yönünde bazı deliller mevcuttur. Bunun gibi, suçluların işsiz olmaları suçsuzlara göre daha muhtemeldir ve işsiz gençlerin sokaklarda başıboş gezmesi ve suç fırsatlarını araması veya kaşılıştığında kendini tutamaması sonucu suç işlemesi işte olanlara göre daha olasıdır (Rutter, Giller, 1983:47). Sonuç olarak, işsizlik ve suç arasındaki illiyet bağının varlığı kesin olmamakla beraber, bu ikisinin birbirini desteklemesi mümkündür.

Genel olarak, açıkça suçu azaltma amacı ile kurulmuş istihdam ve eğitim programları çok azdır. Suçu önlemeyi hedef alan çalışmalar da çoğunlukla etkisiz olmuşlardır (McGahey, 1986:240). Bu konuda 63 istihdam programını inceleyen Hawkins, Lishner (1983), suçluluğu önlemede umut veren istihdam programlarının ortak özelliklerini tespit etmişlerdir:

- 1.) İş memnuniyeti ve performans üzerine olumlu geri besleme,
- 2.) Terfi ve ilerleme fırsatları,
- 3.) İşçilerin birbirleri ve amirleri arasında iyi ilişkiler,
- 4.) Kişinin hünerlerini kullanma ve yenilerini öğrenme fırsatları,

5.) Statü yükselmesi ve ücret artışı şeklinde ödüller.

Tavır ve davranışları değiştirmeye veya sadece kısa vadeli istihdam sağlamaya yönelik olanlara göre, uzun vadeli ve kaliteli iş temin etmeye yönelik istihdam politikalarının daha etkin olması beklenebilir. Beville ve Nickerson'a (1981:10) göre, istihdam ancak taahhüt, bağlılık ve inanç duygusu sağladığı takdirde suçluluğu azaltması ihtimaldir. İşçi işini yapabilmek için, hem kabiliyet ve hem de eğitim bakımından uygun bir şekilde donanmış olmalı, diğer personelle iyi ilişkiler geliştirmesine yardımcı olunmalı ve teşkilatı veya şirketi düzenleyen kuralları ve standartları öğrenmelidir.

2.3.2.2.6 Sosyal Bağlanma Teorisi

Travis Hirschi'nin sosyal bağlanma teorisine göre, 'kişilerin toplumla olan bağlantısı zayıfladığında veya kesildiğinde suç fiilleri ortaya çıkar' (1969: 16). Kişi ile toplum arasındaki bağı oluşturan dört temel unsur mevcuttur: bağlılık, taahhüt, karışma ve inançlar. Kişi ile ebeveyn, yetişkinler, öğretmenler ve arkadaşları arasındaki bu sosyal bağlar ne kadar kuvvetli olursa kişisel davranışının o kadar uyumlu olması mümkün olacaktır. Zayıf oldukları ölçüde, kişisel hukuku ihlal etme ihtimali artacaktır. Hirschi, bu dört unsur arasındaki karşılıklı ilişkinin çok kuvvetli olduğu, birindeki zayıflama veya güçlenmeyi olası diğer birindeki zayıflama veya güçlenmenin takip edeceği fikrindedir.

Sosyal bağlanma teorisi, uygulamalı araştırmalar ile kısmen de olsa desteklenmiştir. Araştırmalar, sosyal bağlanma ile suçlu davranış arasındaki ilişkinin düşük ve ortalama seviyede olduğunu göstermektedir. Teorinin en fazla eleştirilen yanı, sapkın veya suçlu kimselere bağlılığın da suçu engelleyeceği fikridir. Uygulamalı araştırmalar, suçlu arkadaşlara kuvvetlice bağlananların suçlu olma ihtimallerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir (Linden, Hackler, 1973; Conger, 1976; Elliott ve diğerleri, 1985; Junger-Tas, 1992). Benzer şekilde, sapkın gençlerin başkalarıyla olan ilişkileri, samimiyet ve istikrar bakımından, uyumlu gençlerinkinden daha kötü durumda değildir (Kandel, Davies, 1991:445). Ayrıca

Jensen ve Brownfield (1983:544)'in bulguları, sosyal bağlanma teorisinin, ebeveyne olan bağlılığın, ebeveyn davranışından bağımsız olarak, suçluluğu önleyeceği hipotezini çürütücü yöndedir. Örneğin, düzgün ebeveyne bağlılık, gençlerin uyuşturucu kullanmasını engelleyici bir faktör iken aynı konu uyuşturucu kullanan ebeveynler için geçerli değildir. Ebeveyn sapkınlığı, sapkın modeller sağladığından ailedeki sosyal kontrolü sarsmaktadır (Sampson, Laub, 1993: 96).

Suçü önleme veya azaltmaya yönelik üç ana çeşit istihdam temelli yaklaşım vardır:

- 1.) Eğitim ve iş tecrübesi sağlamak,
- 2.) İstihdam fırsatlarını geliştirmek ve genişletmek,
- 3.) İş bulma örgütlerini desteklemek ve teşvik etmek.

2.3.2.3 Toplum Temelli Suç Önleme

Bireylerin sık sık suç işlemesi nerede yaşadıklarınada bağlı olan bir durumdur. Toplum temelli suçun önlenmesinin dayanak noktası bunun içyüzünü kavramaktır; toplumu değiştirmek orada yaşayan insanların davranışlarını değiştirebilir. Bu yaklaşımın başlangıç noktası; suçun ekolojik ve toplumsal açıklamaları ile desteklenen önleyici bir strateji olarak toplumsal organizasyonlara verilen önemdir.

70'li yıllar ile birlikte, toplumun fiziksel ve sosyal yapısını değiştirmek için yapılan önleyici çabalara oldukça fazla enerji ve para harcanmıştır. Geleneksel olarak toplum temelli suçları önlemek için; bina ve komşuların birinin faaliyetlerini gizlice izlenmesinin, vesayetin arttırılması, önleyici tavırlar alınması, ek politik ve maddi kaynakları istenmesi, toplu yerleşimler organize ederek bölgelerin fiziksel görünüşlerinin geliştirilmesi, çocuklar için yaratıcı programlar gibi önleyici stratejiler geliştirmede toplumun üyelerinin organize edilmesi ile suçları kontrol etme çabaları yapılmıştır (Tonry, Farrington, 1995:241).

Toplum temelli suç önleme, meskun mahallerde (özellikle mahalle ve semtlerde) suçluluğu etkileyen sosyal şartları değiştirmeye yönelik olarak dizayn

edilmiş müdahalelerden oluşan geniş kapsamlı bir önleme stratejisidir. Hem konum temelli ve hem de suçluluğun önlenmesi ile ilgili tedbirler içermekte, ancak söz konusu tedbirler toplum temelli bir çerçevede uygulanmaktadır. Toplum temelli suç önleme, toplum kurumlarını geliştirme ve kuvvetlendirmeyi de içine alan, toplum içinde suçun yaşamasını sağlayan sosyal, ekonomik ve demografik şartları değiştirme ihtiyacına vurgu yapan tedbirlerden oluşmaktadır (Hope, Shaw, 1988; Hope, 1995). Aynı zamanda, toplum üyelerinin suç işleme fırsatlarının azaltılması faaliyetlerine katılması ihtiyacına vurgu yapan tedbirler de içermektedir (Lurigio, Rosenbaum, 1986:11). Toplum seviyesinde yürütülen ortak çabalar ile her bir aile, mağdur ve hedefe yönelik olarak yürütülen –kişisel– çabalar arasında ayırım yapılmakta, kişisel müdahaleler diğer önleme stratejileri içine girerken toplum tarafından uygulananlar hem onlara ve hem de toplum temelli suç önleme stratejisi içinde değerlendirilmektedir. Diğer bir ifadeyle, toplum temelli suç önlemenin kullandığı tedbir ve teknikler, sosyal (suçluluğun önlenmesine ilişkin) ve durumsal tedbirlerine benzerdir. Farklı olan, uygulanan tedbirlerin toplum temelli olarak, yani toplum tarafından veya toplum üyelerince ortaklaşa uygulanmasıdır. Ancak, diğer suç önleme metotlarına dahil olmadığı halde toplum temelli önleme yolu ile kullanılan bazı tedbir ve uygulamaların olması da mümkündür.

Toplum temelli suç önleme konusunda, her ne kadar aralarında bazı benzerlikler olsa da, kabaca üç farklı yaklaşım vardır:

- 1.) Toplumun teşkilatlanması
- 2.) Toplum (un kendini) savunması
- 3.) Toplumun gelişmesi ve işbirlikçi suç önleme.

2.3.2.3.1 Toplumun Teşkilatlanması

Suçun önlenmesine toplum teşkilatlanması (örgütlenmesi) yaklaşımı, 1920 ve 1930'larda 'Şikago okulu'na mensup kentleşme sosyologlarının çalışmalarına dayanılarak geliştirilmiştir. 1930'da Shaw ve Meckey (1931, 1942) sanık merkezli yaklaşımı geliştirerek coğrafik tabanlı bir yapıyı öne sürmüşlerdir. Şikago da (ve diğer Amerikan kentlerinde) oturan çok iyi bilinen asi gençliğin oturdukları yerlerin

açıklamalı haritasını yapmışlardır. Burgess ve Park (1967) tarafından geliştirilen kişisel formun alan modeli üzerine atıfta bulunarak çalışmışlardır. Ortaya çıkan tabloda asi gençliğin ikametlerinin yoğun olarak merkezde bulunan iş alanları çevrelerine yayıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca sosyal hayatta patolojik alanlar gibi, suça eğilimli alanlar bulmuşlardır. Özellikle sosyal problemler fakirlik, salgın hastalıklı zayıf aile bağları olan yerler, işsizlik gibi etkenlerin yoğun olduğu gecekondu alanları ve geçiş bölgelerinde geleneksel sosyalizasyon kurumları okullar, kilise, aile gibi kurumlar uyma normunun toplum üzerindeki etkisinin kayıp olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun yerine gençler kendilerinden büyük kız kardeş ve ağabeylerinden suça ilgili davranışları öğrenmektedirler. Bu bulgular Sustherhand'ın teorisindeki 'farklılaşan birliklere' benzemektedir. Suç önlemenin anlamı gecekondu haline gelmiş olan uzak banliyölerin toplum üzerindeki etkilerini azaltabilme ve çocuk suçluluğunda yoğunlaşan suçları önleyebilmektir. Bu yaklaşımın alanı büyük kentlerde düzenlenen kapsamlı programlar ile değerlendirilmektedir. Bu konuda çalışan sosyologlar, suç ve suçluluğun, gayri resmi sosyal kontrolün çökmesine sebep olan hızlı sosyal değişimin ürünü olduğu fikrini geliştirmişlerdir. 1940'larda Shaw ve McKay, en yüksek suçluluk oranlarına sahip mahallelerin, aynı zamanda –oradan başka yere ve başka yerden oraya– göç oranlarının da yüksek olduğu ve –kent merkezindeki ticari bölge ile bitişiğindeki kent içi iskan bölgesi arasında– daimi bir geçiş süreci yaşadığı sonucuna varmışlardır. Bu değişiklikler, toplum kimliği ve sosyal teşkilatlanmanın zayıflamasına yol açmış, bunun sonucunda da toplumun sosyalleştirme ve kontrol etme kabiliyeti zayıflamıştır (Shaw, McKay, 1942:6). O halde, suçu önlemek için toplumu yeniden teşkilatlandırmak gerekmektedir.

Toplumu yeniden teşkilatlandırma hedefine yönelmiş suç önleme projelerinde, genellikle şu ve benzeri tekniklerin birden fazlası bir arada uygulanmaktadır:

1.) Komşuluk çevresi (mahalle de denilebilir) seviyesinde, suçlu çocuk gruplarına yönelik çalışma yapmak için özel imkan ve kolaylıklar sağlamak,

2.) Mahalli toplum liderlerini, gençlik ve toplum refahı programlarına dahil etmek (yani nüfuz, destek enerji, ve faaliyetlerinden faydalanmak),

3.) Yetişkinlere yönelik özel eğitim projeleri yürütmek yolu ile, mahalle sakinlerinin, çocuk ve gençlerin problemlerini daha iyi anlamalarını temin etmek (çocukların eğitimi büyüklerin eğitiminden geçer anlayışı),

4.) Topluma sundukları hizmetleri genişletmeleri ve daha etkin hale getirmeleri konusunda resmi ve özel kurum ve kişilere yardımcı olmak,

5.) Çocuklara yönelik eğlence (özellikle spor faaliyetleri), eğitim, iş bulma konusunda rehberlik ve diğer sosyal hizmetleri iyileştirmek,

6.) Mahallede yapılması uygun olan fiziki ve sosyal iyileştirmeleri desteklemek ve büyütme,

7.) Apartman gözetimi kurmak,

8.) Yerleşim destek programları (ikamet edilen binaları tamir etmek, güzelleştirmek vs.),

9.) Kamu hizmeti sunan bürokrasinin, mahallenin ihtiyaçlarına daha hızlı cevap vermesini sağlamak,

10.) Toplu piknikler, eğlence ve spor programları, halk toplantıları gibi geleneksel toplum teşkilatlanması faaliyetleri gerçekleştirmek ve toplumun problemlerini çözmek için arabuluculuk yapmak (hem toplum üyeleri/grupları arasında ve hem de bunlar ile resmi kurum ve kuruluşlar arasında).

Skogan (1990:41), pek çok toplumu teşkilatlandırma projesinin suç önlemede başarısız olmasını, suçun çok olduğu semtlerde dezavantajlı toplumları örgütlemenin kendine özel zorluklarından kaynaklandığı düşüncesindedir. Maddi refah bakımından daha iyi ve suç oranı düşük semtlerde vatandaşlar tarafından programlara katılma ve toplum faaliyetinde bulunma oranlarının daha yüksek olduğu bir gerçektir. Dezavantajlı semtlerin sakinlerine, kollukla işbirliği yapmak zor gelmekte ve çoğu zaman toplum teşkilatlanması çalışmaları yapmak için gerekli – kültürel, fikri, mali, bedeni vs.– kaynaklara da sahip bulunmamaktadırlar.

2.3.2.3.2 Toplumun Kendini Savunması

1970’li yılların başlarında ortaya atılan ‘toplum savunması’ modeli, toplum temelli suç önleminin tabiatında radikal bir değişikliği yansıtmaktadır. Suç politikası, müdahalenin merkezi olarak suçluyu bırakıp suçun mağduruna doğru yönelmiştir. Bu değişiklik, toplum kavramını yapı ve kurum olarak gören anlayışın yerini psikolojik ve sembolik bir varlık olarak gören anlayışa bırakan değişimle birlikte yaşanmıştır (Currie, 1988:280). Eski anlayışta toplumun gücü, onun yapı ve kurumlarının gücü ile ölçülürken yeni anlayışta, insanların ona karşı olan tavırları ve özellikle suç korkuları ve sokaklarda kendilerini ne kadar emniyette hissettikleri ile ölçülmektedir (Currie, 1988:281). Vatandaşlar devriye görevi yürüterek yabancıları kontrol etme ve özellikle geceleri belli bir bölgeyi gözetleme konusunda kolluğa yardımcı olabilirler. Mülkleri ve binaları kontrol edip açık pencereler ve kilitlenmemiş araba kapıları gibi eksiklikleri sahibine, şüpheli durumları da kolluğa bildirebilirler. Vatandaş devriyeleri, semte ve yere (tek tek binalar, siteler, mahalleler, kırsal bölgeler, ulaşım sistemleri, okullar vb.), fonksiyona (mülkün korunması, şahsın korunması, kolluk uygulamalarının takibi ve yangınları önleme gibi toplum güvenliği konuları) ve devriye yöntemine (yaya, motorlu) göre değişiklik gösterebilir.

Toplumun kendini savunması yaklaşımı, kentlerde artan mağduriyet korkusu ve şahsi güvenlik endişesinden ve bunların sonucunda ortaya çıkan meşru müdafaa isteğindeki artıştan etkilenmiştir (Bottoms, Wiles, 1995:10). Wilson ve Kelling’e (1982) göre, insanlar sadece suçtan değil düzensizlikten de endişe duyuyorlar. Düzensizlik, dilenciler, sarhoşlar, uyuşturucu bağımlıları, sokak serseriliği yapan onlu yaş (13–19) gençleri, fahişeler, sokakta amaçsızca gezinip belli yerlerde uzun süre bekleyenler ve akıl hastaları gibi düzensiz davranan insanlar veya terk edilmiş mülk, terk edilmiş motorlu araçlar, kırık pencereler, çöp ve kamuya açık yerlerde yetişen otlar gibi düzensiz fiziki durumlar şeklinde ortaya çıkabilir.

Düzensizlik, toplum kontrolünün ortadan kalktığıнын işareti olması itibariyle suç korkusuna yol açar. Sakinler toplum içinde kendilerini daha az güvende hissetmeye başlarlar ve intikam ve kendilerini evleri içinde güvene alma gibi

savunmacı faaliyetlere yönelebilirler. Ayrıca, basit suçlar, kavga ve kamuya açık yerlerde alkollü içki içme gibi suçların daha şiddetli saldırganlık, gasp ve fuhuş gibi daha ciddi suçlara dönüştüğü gelişmeci bir süreci başlatabilir. Düzensizlik belli bir noktaya ulaştıkça semt, dışarıdan gelen suçlular tarafından işgale dayanıksız hale gelir.

Sosyal düzensizliği önlemek için aşağıdaki tedbirlere başvurulmaktadır:

- 1.) Sokakta amaçsızca gezinme ve bekleme, bozuk davranış, uyuşturucu satışı ve sokak tacizlerini azaltmak için ‘sokak taraması’ yürütmek,
- 2.) Sokaklarda düzensiz davranış gösteren genç gruplarını dağıtmak ve hukuk ve düzeni sağlamak için yaya devriyesi düzenlemek,
- 3.) Trafik düzenlemek için radar kontrolü yapmak,
- 4.) Kent içi toplu taşıma otobüslerinde düzeni sağlamak için ‘otobüs kontrolü’ yapmak,
- 5.) Bir dizi trafik suçları ile mücadele için trafik kontrolleri uygulamak.

Fiziki düzensizliği önlemek için de aşağıdaki gibi tedbirler uygulanmaktadır:

- 1.) Binaların daha hızlı tamir edilmesini sağlamak,
- 2.) Yapısal (özellikle altyapıya yönelik) iyileştirmeler gerçekleştirmek,
- 3.) Çöp toplama hizmetini etkinleştirmek,
- 4.) Kapsamlı çevre temizliği uygulamak,

Basit suçlardan dolayı toplum hizmeti ile cezalandırılan gençlere yukarıda sayılan faaliyetleri yaptırmak iyi bir çözüm olabilecektir.

Sosyal ve fiziki düzensizliği önlemede kullanılan bu tedbirler örnek olup mahalle veya semtin ihtiyacına göre benzer tedbirler de uygulanabilmektedir.

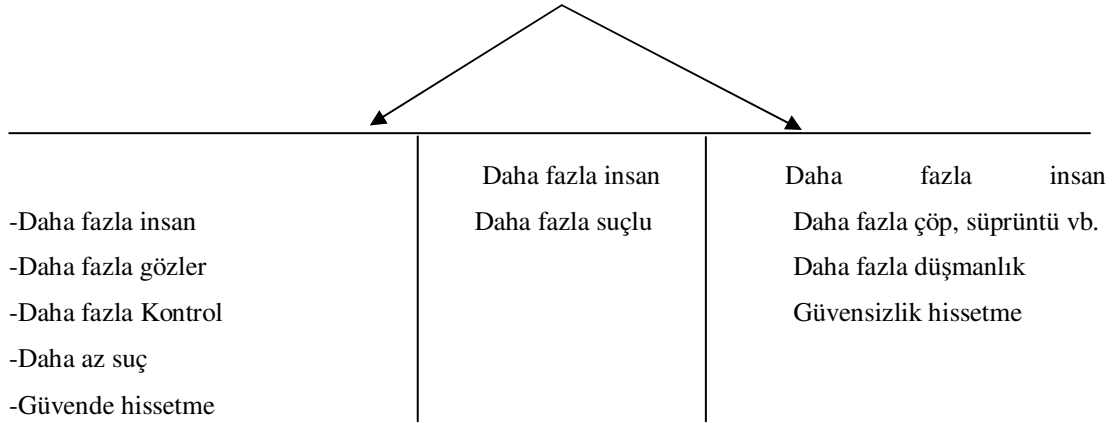
2.3.2.3.3 Komşu Gözetimi

Suç önleme stratejileri suçlu merkezli klasik yapıda oluşmuş ve hedefin güçlendirilmesi teorisi üzerine dayandırılmıştır. Bunun zıttı olarak bir ünlü kitapta bir başka yaklaşım geliştirilmiştir. “Büyük Amerikan Kentlerinin Ölümü ve Yaşamı” Jane Jacobs (1961), potansiyel suçlular üzerine kurgulanan kuramın temel amacı potansiyel mağdurların suç korkularını azaltmaktır. Jacobs’un teorisi çok basitti, kentteki caddeler güvensizdi, çünkü caddeler soyutlanmıştı ve soyutlanmaya devam

ediliyordu. Bu problem caddeleri meşgul duruma getirerek çözülebilirdi, daha fazla insan ve daha fazla göz bu durumu kontrol edebilirdi. Sonuçta daha fazla gayri resmi sosyal kontrol daha az suçu oluşturacak ve insanların kendisini daha güvende hissetmesini sağlayacaktı. Jacobs'a göre suçu önlemenin yolu doğal izleme ile olabilir. Dükkanlar, barlar, restoranlar bu doğal durumu ortaya çıkartabilecektir. Bu konuda başka yazarlarca da teori tartışılmışsada (Örneğin; Ramsey, 1982; Skogan ve Maxfield, 1981) gözleme dayalı teoriler Jacobs'un teorisinin kısmen insan kalabalığının olduğu yerlerdeki suç ile ilgili sanıklar açısından problematik olduğunu ortaya koymuşlardır.

Jane Jacobs ve onun teorisinin kritiği (ayrıca P.Van Soomeren, 1996)

Şekil 1: Jane Jacobs (1961) Yaklaşımı

Bu yaklaşıma rağmen sosyal anlaşmalar, mahalleli programları “Toplumsal Suç Önleme Programları” yardımı sayesinde gönüllü organizasyonlar ve suç ile ilgili adalet sisteminde rol oynayarak suçların ortaya çıkmasına ve azaltılmasına yönelik önemli rol oynarlar. İngiltere, Kanada, Amerika, Avustralya ve bu ülkelerden sonra Hollanda ve Almanya da “Mahalleli İzleme Programları” ile resmi olmayan sosyal kontrol mekanizmasının yerleşimciler tarafından mahalle ortamında yürütülmesini amaçlayan çalışmalar yapmaktadırlar. Örneğin; Avustralya Mahalleli İzleme Programı dört temel strateji üzerine dayanmaktadır.

1.) Kimlik belirlemeye katılma; değerli ev ve çiftlik eşyalarının işaretlenmesi, televizyon, müzik setleri, motorlu testerelerin çiftlik jeneratörleri gibi ... eşyaların seri numaralarını belirleme,

2.) Olağan bir durumda yerleşimcilerin bir suç olayını bildirmelerini sağlama ve etkili şekilde şüpheli kişi ve suç hareketlerinin bildirilmesinin nasıl yapılacağını öğretme,

3.) Yerleşimcilerin kişisel, aile güvenliklerini pratik müracaat ve bilgiler ile nasıl arttırabileceklerine ilişkin farkındalıklarını arttırma,

4.) Alandaki diğer mahalleli izleme araçlarının sunumu ve gösterimi suçla ilgili hareketin caydırılmasına veya önlenmesine neden olabilir (Stumvoll, 2001:8).

Mahalleli grupların bu oldukça teknik olan ölçütlerin yanında sosyal çevre ile ilgili toplumsal yapıdaki dayanışma duygularının arttırılması gerekmektedir. Bu felsefe birbiri ile bütünleşmiş toplumun bir arada yaşadığı, daha az suç oluşumunu besleyen bir çevre oluşturarak, bireyin diğer bireyden sorumlu olduğu mahallede yabancıları tanıyan şüpheli davranışları polise rapor eden, bir problem meydana geldiğinde komşu asistanına müracaat eden bir yapı öngörülmektedir.

Bu programlar sosyal homojenlik ve toplumsal anlaşmayı içermektedir. Diğer yandan kanaat önderleri toplumdan soyutlanmış azınlıklar üzerine kontrolü kolaylıkla ele geçirirler. Sonuçta açık toplumsal yapıda makul özel hayat olmadığında sosyal çatışma olabilir. Bu resmi olmayan sosyal kontrol yabancılara karşı saldırgan davranışların ortaya çıkmasına neden olabilecektir. Suç önleme yaklaşımı problemin çoğunlukla sağlıklı alanlar üzerine kurgulandığı alanlarda değerlendirme yapar. Bu tip programlar fakir toplumsal yapısı bozulmuş yerleşimcilerin oturduğu bölgelerde nadiren başarılı olabilecektir. Mahalle ortamında bu yaklaşımın zorluğu birine yardım etmenin kamu farkındalığı çerçevesinde ortaya çıkmasının ve sosyal kontrol sağlarken özel hayatın gizliliğine dikkat etmenin gerçekten zorluğudur.

Komşu gözetimi, bir mahalledeki suç önleme, bilgi akışını artırma ve daha iyi bir sosyal çevre oluşturmak amacıyla kurulmaktadır. Vatandaşların suçun

önlenmesine katılmasının en etkin yollarından biri olduğu söylenebilir. Projeye katılan vatandaşların mahallelerini suça karşı gözetleme yolu ile şüpheli bir durum gördüklerinde mahalli kolluğa bildirmeleri beklenilmektedir. Özellikle evden hırsızlık suçu düşünülerek ortaya atılmış olan, oto hırsızlığı, otopark hırsızlık, mala zarar verme ve diğer bazı suçlara karşı da etkin olma potansiyeline sahiptir.

Yaklaşımın iyi tarafları olarak, kolluk ve halk arasında işbirliği kurulmakta, vatandaşlar problemlerini birbirleriyle ve kollukla tartışabilmekte, insanlar suça karşı önemli bir şeyler yaptıkları duygusuna kavuşmakta, mağduriyetlerini nasıl önleyebileceklerini öğrenmektedirler. Olumsuz tarafları ise; suç korkusunu artırabilmekte, bazı yazarlar tarafından sosyal çevreyi iyileştirmediği ve komşuların gözetimini artırmadığı ileri sürülmektedir. Ayrıca zamanla ilk başlangıçtaki isteklilik azalmakta ve böylece proje devam etmemekte veya verimsiz hale gelmektedir (Skogan ve Maxfield, 1981:62).

2.3.2.4 Toplumun Gelişmesi ve İşbirlikçi Suç Önleme

Toplumun geliştirilmesi, toplumların sosyal, ekonomik ve fiziki dokusunu yeniden yapılandırmak yolu ile kentteki sosyal çözülme düzeltmek anlamına gelmektedir. Bu yol, önleme amacına yönelik olsa veya olmasa da, suç ve suçlulukta azalmalara yol açabilir. Toplumu geliştirmeye yönelik projelerin dört çeşidi, toplumları yeniden yapılandırmak yolu ile suç ve suçlulukta azalmalara sebep olabilmektedir.

- 1.) İnsanlarca düzenlenen çevreyi iyileştirmek,
- 2.) Site idare ve hizmetlerini yerelleştirmek,
- 3.) Konut tahsis politikalarını iyileştirmek,
- 4.) Sosyal ve ekonomik yenileme.

Geleneksel olarak suçtan kaynaklanan korkunun azaltılması üzerine kurgulanan toplumun farklı kesimlerindeki gruplara yönelik polis kuvvetleri farklı gruplara polisiye taktikler uygulanmaktadır. Suç önleme ile ilgili değişik yaklaşımlar

vardır, suçla ilgili olmayan kısmi aktörlerle değişkenlerin sistematik olarak düzenlenmesinin yanında, suçlu merkezli ve mağdur merkezli alt başlıklı suç önleme stratejileri ortaya konabilir. Suçlu merkezli yönelimin kentte karar vericiler, kent planlama sorumluları ve polisin işbirliğinde ele alındığını görmekteyiz. Suçlu merkezli yönetim; polis, sivil toplum, sosyal yardım uzmanları ve yerleşimcilerin işbirliğinde ele alınmaktadır. Suç önleme faaliyeti suç ve mağdur merkezli yapıların birlikteliğinde geniş içerikli yapısı ve bütün aktörleri içeren bir yönelimi kapsamalıdır, burada aktörler yerel karar vericiler, kent planlama sorumluları, polis kuvvetlerini ve sivil toplum temsilcilerini (Toplumsal organizasyonlar gibi), sosyal yardım uzmanlarını, devlet dışı organizasyonları ve yerel yerleşimcileri içine almalıdır. Bu stratejinin dışında 1999 tarihli İngiliz Suç ve Düzensizlik Kanunu milli, yerel ve bireysel çözümlü yönetimlerin karışımı olarak düzenlenmiştir. Polis ve Yerel Suç ile mücadele birlikteliği toplumsal çözümlü yaklaşımlarla, durumsal suç önleme stratejilerini içermektedir yani “devlet ve yerel bütüncül düşüncesini” (Stenson, 1996:28) toplumsal, sosyal ve durumsal tekniklerin birlikteliği organizasyonda “yukarıdan aşağıya” yerine “aşağıdan yukarıya” giden fırsatları ortaya koymuştur. Suç önleme ile ilgili durumsal ve toplumsal suç tehlikesini azaltma stratejileri İngiliz işçi hükümetlerinde uygulanan çoklu kurumları, bütünleşmiş sosyal iyileştirme politikalarını akla getirmektedir. Herhangi bir kurum tarafından kendi alanında suç önleme ile ilgili problem başarılı bir şekilde belirlenebilirse yerel seviyede suç problemlerinin ayırt edilmesi ile hizmet verilecek kurumlar arası gruplar belirlenerek, modern bir strateji bulunmuş olacaktır. İşbirlikçi suç önleme olarak isimlendirilen bu yapı aslında Habermas’ın tartışmacı Demokrasi (Reliberate Democracy) (1996:26) politik modeli üzerine yapılandırılmıştır.

Suç önleme ve demokrasinin üç normatif modeli suç önleme modellerinden Romantik Okulun toplumsalcı yapısında ifade edilirken, suçlu merkezli yönelim ise liberal rasyonel tercihler teorisinde ifade edilebilir. Burada önerilen işbirlikçi suç önleme modeli Habermas’ın tartışmacı demokrasi modeline dayanmaktadır. Bu yaklaşım kent yönetimi, polis yönetimi ve sivil toplum yapılarının rasyonel iletişimsel temeline dayanan etkileşimli bütünleşmeyi varsaymaktadır. Habermas tartışmacı demokrasinin kamu alanında yapısını ortaya koymak için demokrasinin üç

normatif modelini birbirinden ayırmıştır. Bunlar liberalizm, toplumsalcılık ve tartışmacı demokrasidir. Politik kavramsalların bu ideal tipleri suç önleme stratejilerinin ideal tipleri olarak kurgulanmıştır. Tartışmacı demokraside işbirlikçi suç önleme liberal ve cumhuriyetçi örneklemeler açısından değerlendirildiğinde suç önleme sorunsalında ilk ve en önemli olan kamu faaliyet fikrinin girmiş olmasıdır. Cumhuriyetçi model devlet yönetim yapısında kamu iletişimini sivil toplumla sınırlarken, sivil toplum ve kamu otoriteleri aynı içerikte sunulmuş bir yapı oluşturulur. Sonuçta bu fikir etrafında toplanmış toplumları yine de kişisel özel hayatın gizliliğinin gözlenmesi ilkesini kabul etmelerini sağlamamaktadır. Daha doğrusu günlük hayatta yerel politikacılar ve ikamet sahiplerinin buldukları toplantılarda kamu alanlarında iletişim durumlarında iletişimin kurumsallaşması için sistem gelişmelidir. Suç önlemede liberal modelin tam tersine polis güçlerinin üzerinde kamu, vatandaşların yerine kendini koyarak demokrasinin düzenlenmesi, yani tartışmacı demokrasiyi ortaya koymaktadır. Bu kamu sistemi tartışmaların farklı yapılarına bağlı olarak yeni durumların ortaya çıkartılmasını sağlayacaktır. Kamu plancıları, polis ve politik yöneticilerde var olan faydacı uzman yaklaşımı vatandaşlarda öznel, genel duygular ve ahlaki davranışlarda değişim tespit ederek, kamu katılımcılarının farklı açılardan yaklaşım sergileyebileceklerini ortaya koymuşlardır. Bu yaklaşım farklı şekillerde etkilenebilmektedir, ilk olarak kamu hakkında edinilen bilgilerle, ikinci olarak projelerle ilgili geri besleme ile üçüncü olarak istek ve önerilerle ilgili doğrudan etkiler kamu katılımcılarının yaklaşımlarını etkilemektedir. Bu süreç içinde kamuda süreci yansıtan yapılanma fazlasıyla olmasa da, tartışmacı fikir kamu alanında ortaya çıkan yenilikçi yapıyı desteklemektedir. Bu yeni durum ile ilgili güvenlik açısından yaşamın özel alandaki ihtiyaçlar ve arzuların araştırılması ortaya yeni düzenlemeler ile konabilecektir. Bu yolla bilgi toplanacak ve aynı zamanda kamu alanında ortak şekilde hareket etme iletilmiş olacaktır. Tartışmacı demokrasi teorik yapı olarak suç önlemede alternatif bir yapı ortaya koyar, bu durumda polis ve kamu otoriteleri eş zamanlı olarak katılımcı sivil toplum içinde güçlü bir yerde kendilerini ifade ederler. Demokrasinin liberal ve Cumhuriyetçi yapıları ile bu model arasındaki uzlaşım sonucu suç önleme problemi konusunda yeni bir metot ortaya konmuş olur (Stumvoll, 2001:9-11).

İşbirlikçi strateji suç önleme yaklaşımlarının farklı okullarında önemli rol oynayan aktörlerin bir kısmını yapısında bulundurmaktadır. Bu strateji Jürgen Habermas'ın teorisini (1996:25) temel alarak suç önlemenin uygulama alanına teoriyi aktarmaktadır. İşbirlikçi suç önleme ile ilgili olarak aşağıdaki temel prensipler söylenebilir;

1.) Güçlü ve mağdur merkezli yaklaşım temel alınarak toplumda korkunun azaltılması amacı ile hedefin güçlendirilmesi ölçütü doğrultusunda strateji üretilmektedir,

2.) İletişim sürecinde suç önlemeye bütün aktörlerin dahil edilmesi, yerel politik karar vericiler, kent planlama otoriteleri, polis kuvvetleri ve sivil toplumun temsilcileri, sosyal hizmetliler, sivil toplum ve yerel yerleşimciler gibi,

3.) Bütün vatandaşların yaşam alanı ile yönetim sisteminin bağ ve bağlantılarının oluşturulması,

4.) Toplumla mal olacak kamu iletişim yapılarının toplumun tüm kesimlerinin sesini duyurabilecek şekilde kurulması (aracı olan, iletişim içinde, pratik ve genel eğilimi yansıtıcı),

5.) Sürdürülebilir bir demokratik yapının pazarlık ve tartışma yolu ile yapılandırılması,

6.) Kamu tartışmasının politik kurumlara girmesi ile suç önleme alanında kamunun aktif olarak çözüm tartışmalarına katılımının kurumsallaşmasıdır.

Uzun süreli politikalar nedeni ile suç önlemenin teorik yapısı ve söylevinde sadece tekil aktörlerin değer seviyelerinde değil, kurumsallaşmış tartışma ve karar vericilerde de bu yaklaşımlar bulunmaktadır. İşbirlikçi suç önlemenin prensipleri bu anlamda suç önlemede daha fazla çözüm yolları sunabilecektir (Stumvoll, 2001:15).

2.3.3 Suç Önleme Stratejilerinin Uygulanması

Suç önleme stratejilerinin başarılı uygulanması; düzenleme ve uygulama sürecinde anahtar ortakların belirlenip katılımının sağlanmasını, hedef kişilerin anlaşılmasını, bedel ödemeye maruz kalanlar ile çalışılmasını gerektirir.

Birçok farklı aktör suç önleme stratejilerinin uygulanmasında yer almaktadır. Bunlara; genel halk, özel sektör, merkez ve yerel yönetim, gönüllü ve yasal şirketler dahildir. Suç önleme stratejileri; kendilerini koruyabilen insanlar, “hizmet görevli” (polis ve güvenlik görevlileri) kişiler ve “dikkat sorumlusu” (Örneğin; malları kolaylıkla çalınamayacak şekilde ya da suçu kolaylaştıran şeylere karşı tedbirli olan tacirler) tarafından uygulanabilir. Düzenlemesi ile suça yardım eden birçok iyi düzenlenmemiş mal ve hizmet örnekleri vardır. Örneğin; motorlu araçlar, potansiyel suçludan çok kullanıcıya göre düzenlenmiştir. “Suçu önleyen bir aracın; güvenlik kilidi, etkili bir kilit kontrol sistemi, bir hız sınırlayıcısı ve içkili araç kullanımını imkansız hale getiren bir aleti olmalıdır. Şu anda teknoloji hemen her yerde olmasına rağmen böyle bir araç bulunmamaktadır. Benzer şekilde, süpermarket dağılımı tüm satışlar için uygunken, mağaza hırsızlığı potansiyelini oldukça arttırmıştır. Tabii ki, işler de suçun azalmasına doğrudan yardım edebilir, hükümetlerin görevi onların yardımını teşvik etmek ve arttırmak olmalıdır. Merkezi yönetim suçun önlenmesi imkanlarından kurumları ve insanları haberdar ederek engellemeyi teşvik edebilir. Kabul edilebilir uygulama ve cezalarla piyasa başarısızlıkları düzeltilebilir. Ani suç problemlerini ürün düzenlemesi yolu ile suça karşı koruyan ve tahmin eden mekanizmalar kurulabilir (Pease, 1999:78).

Açıkça tanımlanmış ve belirli alıcılara (bunlar suçlar, suçlular, yer veya mağdurlar olabilir) yönelik amaç belirlendiğinde suçun engellenmesinin daha etkili olduğunu gösteren kanıtlar vardır. Örneğin; deneylerin sonuçları suçun azaltılmasında yerel alıcıların ve özel hedefli stratejilerin, bölünmüş ve kent düzeyindeki stratejilerden daha etkili olduğunu göstermektedir. En başarılı uygulamalar olarak mal işaretleme programları üzerinde oldukça durulmaktadır (Bennet, 1996:15).

Bu görüşü destekleyen kanıtlar, suçun doğası konusundaki daha temel araştırmalarda bulunabilir. Değişik düzeylerde “suçluluk” un önlenmesindeki unsurlar (bireyler, durumlar ve toplumlar) heterojen ve karışıktır. Bu bir toplumda etkili olan stratejilerin diğerlerinde de etkili olacağı anlamına gelmediğinden kaynaklanmaktadır. Belirli ve bölgeselleştirilmiş suçların önlenmesinin dolaylı eve

“örtülü” yaklaşımlarda daha etkili olabileceği düşüncesini destekleyen kanıtlar bulunmaktadır.

Diğer bir konu ise; yüksek riskli bireylerin, alanların veya daha normal bireylerin ve alanların hedef seçilip seçilmeyeceğidir. Wikstrom, (1995:8) in belirttiği gibi; suçun “yoğun yerleri” olduğu gibi yoğun zamanları da vardır. Suçun önlenmesi açısından potansiyel yüksek risk üniteleri çoktur. İhtiyaçlar fazladır, ancak onlar dirençli ve iş birlikçi, olmama eğilimindedirler. Yüksek risk ünitelerinin istenmeyen damgalanma ve etiketlenme sorunu vardır. Bu soruna çözüm bulmak kolay değildir, pratikte yüksek risk alanlarında suç önleme projelerini ve programlarını uygulamak yüksek riskli bireylere uygulamaktan daha kolaydır.

Suç sonucunda tüm bedellerin hükümet tarafından ödenmesi gerekmez. Kendi kendini koruma temelini oluşturmak (ve gerekli bilgileri yaymak) sınırlı hükümet giderlerinin etkisini artırmada çok etkili bir yol olabilir (Pease, 1999:83). Kanıtlar hükümetlerin engellemeyi kolaylaştıracak ve sağlayacak uygun “ilgili aktörler” bulabileceğini göstermektedir, sigorta endüstrisi bu tür işbirlikçilerden biri olabilir. İş yerleri, diğer kurumlar suça fırsat oluşturur, vergilerle mevcut paylar daha az ödenirse “kirletenler öder” ilkesini uygulamayı düşünmek gerekir. Bu, bedellerin hesaplanmasında, takip edilmesinde adil ve açık bir yol geliştirilmesi gerekir.

Hepsinden öte suçun önlenmesi için düzenleme değişikliklerinin sağlanmasının zor olduğu ispatlanmıştır (Laycock, Tilley, 1995:536). Suçun önlenmesini teşvik etmek için özendirme örnekleri şunlardır; yerel ve ulusal, kişisel vergilendirmedeki değişiklikler, ortak vergilendirmedeki benzer değişiklikler ve sigorta primlerinin azaltılmasının teşviği gibi. Etkili güdüleyiciler sert olduğu gibi yumuşakta olabilir (Newman, Clarke ve Shoham, 1997:152), bazı bankaların soygundan sonra bir sonraki soygunu önlemek için tedbir alması, soygunun tekrar aynı yerde olma oranlarında bankalar arasında büyük farklılıklar ortaya çıkartmıştır (Pease, 1999:86). Aynı zamanda perde arkasında ortaya konan utandırma tehditleri polis, savcılık kaynaklarını geri çekmek gibi söylemler etkili olabilir (Pease, 1999:89). Daha açık bir yaklaşım ise ürün katalogları ile sağlanabilir (araç hırsızlığı

indeksi). Bunlar; tüketicilerin az güvenilir ürünlerden kaçınmalarına ve üreticilerin arasında güvenli ürünlere olan itibara dayanan yarışmayı teşvik etmeye yardımcı olur. En iyi uygulamaya alışmanın sağlanması konusunda böyle farklılıklar halka duyurulabilir.

2.3.4 Etkili Suç Önleme Stratejileri Geliştirme

Suç önlemede başarılı stratejiler düzenlenmesi, stratejilerin deneysel delil ve teorik bulgulara dayandırılmasını gerektirir. Özellikle, geçmişteki deneyim ve farklı suç önleme stratejilerinin etkili olanlarından ders alınmalıdır.

Suç önleme stratejileri; bireylerdeki suç potansiyeli gelişimi konusundaki ve suça fırsat oluşturan durumlarda potansiyel suçlu ve mağdur arasındaki ilişkiler konusunda (teorik fikirler kapsamında ele alındığında) daha başarılı olması olasıdır (Clarke, 1995:45). Bireysel gelişim üzerine odaklanan teoriler; suçları üretmede bireylerin ve çevrenin nasıl iletişime girdiği konularını içerir. Suçların fırsatçılığa dayandığı konusuna odaklanan teoriler ise bireydeki suç potansiyelinin gelişimi ile ilgili konuları içerir. Her iki tür teoride de; suç fırsatları, suç ve toplum bağlamı, bireyin gelişimi dikkate alınmak zorunluluğu bulunmaktadır.

Ayrıca suçlular arasındaki bireysel farklılıklara da önem verilmelidir. Örneğin; “durumsal”, “kronik”, “ergenlik sınırlı” ve “hayat boyu süren” suçlular arasında bir fark olmalıdır (Tonry, Farrington, 1995:85). Çok fazla suç işleyenlerle karşılaştırılırsa, durumsal suç önleme fırsatçılar ile ilgili daha etkili olabilir (Tonry, Farrington, 1995:87). Farklı engelleme stratejilerinin farklı yer ve zamandaki farklı suçluları, suçlar ve mağdurlara farklı etkilerinin ne ölçüde olduğunun araştırılması gerekmektedir.

Kanun uygulanması yaklaşımına göre; birçok ülkede araştırmacılar ve kamu görevlileri arasında bu metotun potansiyel etkilerinin sınırlı olarak makul olduğu konusunda bir görüş birliğine varılmaktadır. Ceza ilkelerinin değişiminin suç oranlarını önemli derecede etkilemediği konusunda yaygın bir uzlaşma söz konusudur (Tonry, Farrington, 1995:100). Suçun itici gücü, duygu ve sarhoşluk gibi

etkenlerle, sosyalleşen bireylerin işlediği suçlar kanunun uygulanma tehditleri ve suç ceza süreçlerinden etkilenmesi mümkün değildir. Ancak diğer suçların azaltılması girişimlerinin dayandığı kanuna uygun olarak güçlendirilmesi ya da desteklenen cezalarda suç ceza sistemi önemli rol oynamaktadır.

Suçun toplumsal açıdan engellenebilmesinin durumsal ve isteğe bağlı engellemeden daha az etkin olduğu ile ilgili inanç bulunmaktadır. Bunun nedeni en azından toplumsal engelleme stratejilerinin değerlendirmelerinin zayıf niteliğinden kaynaklanmaktadır ve bu alınan başarısızlık sonucu gelecek için ders çıkarmayı zorlaştırmaktadır (Hope, 1995:54).

Birçok gelişimsel müdahaleler değerlendirildiğinde, hem çocuklarda suç işlemenin-azaltıcı etkileri hem de suç ihtimallerinin azaltılmasıyla ilgili diğer göstergelerdeki (okul performansı, hiperaktiflik ve düşüncesizlik) yararlı etkileri ortaya çıkmaktadır. Çocuğun yaşamını tüm yönleriyle etkileyen risk faktörlerini hedefleyen çoklu müdahalelerin, tek bir odaklı girişimden daha çok etkili olduğu genellikle kabul edilmektedir. Bireylerin çocukluklarının ergenlik dönemlerinde; tutarlı ve dikkatli anne babaların duyarlı davranışları sayesinde, okula gittikleri dönemlerde problemleri davranışları çözümlendiğinde, okulu yarım bırakmaya eğilimli olanların eğitimlerini bitirmeleri için cesaretlendirildiğinde suç işleme olasılıklarının düştüğü ortaya çıkmıştır (ICPC, 1997:16-18).

Toplum yararının fazla, çocukların toplum içindeki yerinin güçlü olmadığı ülkelerde suç da az olma eğilimindedir (ICPC, 1997:18). Bu tip toplumlarda DSÖ yöntemleri uygulanabilirse ani düzelme ve faydalar ortaya çıkar, bu durum birçok çalışmada ortaya konmuştur (Clarke, 1997:46). Bu tip çalışmalarda belirli yer ve mallara yönelik suçların engellenmesi amacı ile yapılan müdahalelere farklı çalışmalarda değinilmektedir, bunlarla suçluları tehdit eden ve yeteneklerini azaltan tamamlayıcı diğer yaklaşımlar yardımı ile tepki göstermeyen, kolay kontrol edilemeyen sosyal problemler aşılabılır. Suç kariyerinin tipik bir başlangıcı olarak görülen mağazadan hırsızlık gibi suçlar DSÖ ile “kat kat etki olabilir” ve suçlar önlenbilir. DSÖ, etkililiği artırmak için suç problemlerinin unsurları olan hedeflilik,

tekrarlanan mağduriyetler, yoğun yerler, yoğun ürünleri üzerinde düzenlemeler ile etkili olabilir. Ayrıca, operasyonel önlemlerin verilerle yönlendirilmesi oldukça kolaydır. DSÖ ev, araba, elektronik malzeme satıcıları, perakende elektronik satış noktaları gibi düzenli ortamlarda (tahmin etme) uygulanırsa “suçun sonucu” ile başa çıkmada çok etkili düzenlemeler ortaya konabilir. Bu durumda toplumun, kullanıcıların ve dükkan sahiplerinin saldırıyla uğraşmadaki başarısızlıkları tümüyle ilerideki yılların ya da on yılların suç mirası olarak kalabilir⁹. Yüksek kalitede uygulama projeleri ve değerlendirme gözden geçirmeleri uygun bir şekilde belirlenmiş hedefe yönelik, düzenlendiğinde ve uygulandığında, %40-70’lik bir suç azalmasının olacağı düşünülmekte böylelikle DSÖ çok etkili bir suç azaltma önlemi olabilecektir (Ekblom, 1998:75). 1990’dan beri plastik kartlarda artan dolandırıcılık problemini kontrol etmek için işyerlerine uyarlanan çoğu durumsal tedbirlerin son bir değerlendirmesi, önemli bir başarıyı göstermektedir (Ekblom, 1998:101). Bu yol ile İngiltere’de görev kartı, nakit kartı, kredi kartı ve borçlu/alacaklı kartı dolandırıcılığı 1991-95 yıllarında (120 milyon £’den) neredeyse yarıya inmiştir. Ürün satışları iadesindeki dolandırıcılık oranı %0,34’ten %0,09’a düşmüştür (Welsh, Farrington, 1999:346). Gelişim ve uygulama projelerinden farklı olarak DSÖ uygulamalarının büyük oranda güvenilir değerlendirmeleri çok az bulunmaktadır.

Suç azaltmanın en etkili yolları konusunda genel, geçerli uygulama belirlemek zordur. Yani, belirli bir tür müdahale belirli yer ve zamandaki belirli suçlara karşı en iyi şekilde işe yarıyorsa, buna her durum için genel geçerli bir uygulamadır demek doğru olmaz. DSÖ’nin oldukça özel doğası düşünülürse bu şaşırtıcı değildir, bu görüşler temelinde; DSÖ’nin suç azaltılmasında ekonomik açıdan etkili bir strateji olduğu görülmektedir. Ancak gelecek ile ilgili değerlendirmeler, daha iyi düzenlemelere, bedel ve faydaların daha yeterli tahmin edilmesine ve daha uzun izleme sürelerine ihtiyaç duymaktadır.

⁹ Düzenleme aşamasında hükümetin planlı bölgesel hareketinin etkililiğinin kanıtı Alman ev edindirme planlarıdır (Ekblom, 1999:12).Geliştiricilerin projeleri, yerleşenlerin katılımı, komşuluk yönetimi, ev izleme, girişler ve odaların dağılımı dahil bina düzeni standartlarına uymalıdır. Rotterdam’daki bir değerlendirme, plan dahilindeki yeni evler ve dahil olmayanlar arasındaki karşılaştırma bir yıl sonra soygunlarda %70 bir azalma gözlenmiştir.

Suç bilimi literatürü farklı suçluların, farklı nedenlerle suç işlediklerini tartışmaktadır. Diğerleri genellikle anti-sosyal yaşam anlayışındaki insanlarca düzenli olarak gerçekleşirken, bazı suçlar genellikle kuralcı yaşam anlayışındaki insanlarca alışılmışın dışında gerçekleşir. Etkili genel suç azaltma stratejileri çeşitlendirilmeli suçlar, suçlular ve mağdurlardaki önemli farklılıkları göz önünde bulundurularak şekillendirilmelidir. Home Office (2000), tarafından suç ceza ile ilgili ortaya konan raporla etkili ve tam bir stratejinin bileşenleri aşağıdaki yollar ile sağlanabilir.

- Risk altındaki aile ve çocuklar arasındaki yoğun müdahaleler,
- Suç, suçluluk, uyuşturucu kullanımı ve düzensizliklere karşı karşıya olan kurumlarda, toplumlarda resmi olmayan sosyal kontrol ve sosyal uyumun artırılması,
- Genel olarak çok riskli bölgelerde ve “yoğun yerlerde” durumsal önleme tedbirlerinin alınması,
- Tekrarlanan mağduriyetin azaltılması,
- Problem merkezli politika üzerindeki vurgunun artırılması,
- Suçlular ve uyuşturucu kullanıcılarına müdahale oranının artırılması,
- Para cezası ve sokağa çıkma yasağı gibi cezaların daha çok kullanılması,
- Suça açık ürünlerin ve hizmetlerin gelişimine müdahale edilmesi, böylece bunların suça daha az açık olmalarının sağlanması,
- Bireylerin ve kuruluşların suç riskini azaltmak için güdülendirilmesi,

Bu girişimlerin hiç birinin tek başına suçu azaltılması mümkün değildir, en etkili suç azaltma stratejisinin içerisinde, en iyi uygulamaların geliştirilmesi ve zamanla, ısrarla yaygınlaştırılması tam bir paketi bulduran bir strateji olması gerekir. Sürekli biriken kazanımlara ulaşılmasını amaçlayan faaliyetlerle (suçlu programları, toplumsal hareket ve eğitim programları gibi) daha çabuk sonuç verebilecek DSÖ gibi faaliyetlere ulaşım amaçlanır. Araştırmalar, birçok strateji arasında DSÖ suç fırsatlarını azaltmada önemli potansiyeli olduğunu ve oldukça kısa vadede etkisinin gösterdiğini belirtmektedir. Düzenlemeciler arasında ve endüstride “suça karşı düzenleme” nin farkındalığını arttıran ve karar vericilerinin suça dayanıklı düzenlemeleri teşvik eden planlı girişimleri önemlidir. Tüm bu girişimler

uzun vadeli ve önemli faydaları olacak girişimler olarak görülmektedir. Ancak, ürünlerin ve hizmetlerin nasıl düzenlendiği, geliştirildiği tasarımcıların suç önleme düzenlemesinin önemine nasıl baktıkları konusunda çok az araştırma bulunmaktadır.

2.3.4 Türkiye’de Suçun Önlenmesi

Türkiye’de “önleyici hizmetler” kavram ve uygulaması mevcut olup Polis Meslek Yüksek Okullarında da aynı isim ile okutulan bir ders bulunmaktadır. Önleyici kolluk hizmetleri ile, güvenlik hizmetleri (koruma hizmeti, emniyet tedbirleri alma, kontrol noktaları kurma vb.), devriye hizmetleri, önleme amaçlı arama, çeşitli toplantı ve sportif faaliyetlerdeki önleyici güvenlik tedbirleri gibi uygulamalar kastedilmektedir. Söz konusu hizmetler proaktif kolluk uygulamaları olduklarından dolayı geniş anlamda suç önleme faaliyetleri olarak nitelenebilir. Suç önleme çalışmaları iki kısım halinde incelenebilir:

Birinci tip yaklaşım geleneksel önleyicilik şeklinde adlandırılır. Bu yöntemde suçun oluşma fırsatlarının ortadan kaldırılması hedeflenir. Polisin caydırıcı rolünden faydalanılmak istenir. İkinci tip yaklaşım ise polisin suç işleme riski taşıyanları başka yöne yönlendirmelerini kapsar. Bu bağlamda gençlerle ilgili kültürel, sportif programlar düzenlenmesi, okullarda suç, suçlular ve polisle ilgili konferanslar verilmesi, işsiz gençlere eğitim ve iş olanağının hazırlanması gibi çalışmalar yapılabilir (Kavgacı, 1997:35). Ancak günümüzde, başlı başına önemli bir suç önleme projesi ortaya koymak yerine ancak başka metotları esas alan uygulamaların bir parçası oldukları takdirde suç önleme projeleri önem kazanabilirler. Dolayısıyla bu projeler modern suç önleme literatürünün ilgisini ancak özel durumlarda çekebilirler. Örneğin; ilköğretim ve lise çağındaki çocuk ve gençlerin okula devamlarını sağlamak amacıyla, okul saatlerinde, devriye görevi yapan kolluk görevlileri tarafından sokaklarda durdurulup, neden okulda olmadıklarının sorulmasını ihtiva eden bir uygulama bir suç önleme projesidir (Ekblom, 1998:47). Çünkü mevcut veriler, okulda devamsızlık yapan gençlerin bir suç mesleğine başlama ihtimalinin yüksek olduğunu göstermektedir. “Önleyici hizmetler”, bu gibi özel durumlar dışında, etkin olma potansiyeline sahip suç önleme projeleri olarak değerlendirilmezler.

Türkiye’de, suçun önlenmesi konusunda genel ve sistemli bir uygulamanın henüz olmadığı rahatlıkla söylenebilir. Ancak zaman zaman bazı değişik faaliyetlere rastlamak mümkündür. Örneğin; Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele Başkanlığının organize ettiği üniversitelerde okumakta olan öğrencilerden terör örgütleriyle temas içinde olanların tespit edilmesi ve bu öğrencilerin ailelerine mektup göndererek, çocuklarının herhangi bir terör örgütüyle irtibatlı olabileceği, dolayısıyla evladını yakın takibe almaları gerektiği konusunda uyarılmaları faaliyetidir. Burada da, işbirliği yaklaşımına küçük çapta bir örnek teşkil edecek şekilde, bir kaç kimsenin kişisel çabaları sonucu ailelerin suçun önlenmesine katkı sağlamaları istenmektedir. Gerçekten bazı ebeveynlerden, çocuklarının bu durumunu bilmedikleri, polisin uyarısından çok memnun oldukları, bundan sonra çocuklarını yakın takibe alacakları biçiminde olumlu tepkiler gelmiştir. Aynı kişisel proje yolu ile lise ve üniversite hocalarına, terör örgütlerinin faaliyet ve özellikle yeni üye edinme metotları ve keza öğrencilerin terör örgütleri ile temas kurmamaları için dikkat edilmesi gereken konular hakkında polis tarafından konferanslar verilmektedir.

Ayrıca İçişleri Bakanlığı tarafından yürütülmekte olan toplum temelli polislik projesi ile Toplum Destekli Şube Müdürlükleri faaliyete¹⁰ geçmiştir. Önleyici Hizmetler Şube Müdürlüklerinin temel faaliyet sahalarından biri de, suçların işlenmeden ve diğer ilgili kurumlarla işbirliği halinde önlenmesi olmuştur. Kolluk dışında suçun önlenmesine katkı sağlaması muhtemel diğer kurumların bu konuda etkisiz kaldığı gözlenmektedir.

Kriminoloji bilimi içinde ele alınan suç konusu ve suçtan kaynaklanan korku, korkunun kontrol altına alınabilmesi için suç önleme stratejilerine ihtiyaç duyulmaktadır bölümde bu kavramlar etraflıca ele alınmıştır. Suç ve suçlularla mücadele etmek amacı ile; fiziksel çevrede yapılan değişiklikler, toplum temelli suç

¹⁰ 23.05.2006 tarih ve B.05.1.EGM.0.11.05.01. Sayılı Toplum Destekli Polislik konulu genelgeye dayanılarak tüm Emniyet birimlerine “Toplum Destekli Polislik uygulamasının önemi ve güvenlik hizmetlerindeki önceliği göz önünde bulundurularak, “Toplum Destekli Polislik Hizmetleri Standardı”nda belirtilen yapılandırma ve uygulama süreçlerindeki işlemlerin hassasiyetle yerine getirilmesi ve takibini rica ederim” şeklinde emir yollanmış ve bu tarihten itibaren tüm ülkede çalışmalar başlamıştır.

önleme, suçluluğu önlemeye yönelik yapılan tüm gayret ve çabalar suç korkusundan döngüsel etkilenme süreci içinde birbirini etkileyerek aslında her bir kavramda kendi içinde yukarıda belirtildiği gibi yeni değişkenleri kapsayan bir durumda ortaya çıkmaktadır. Her bir durumun her yapı için uzmanları tarafından yeniden ele alınarak ortaya konması ve bu durumlar özelinde çoklu bakışlar ile çözüme gidilmesi önemlidir. Diğer bölümde bir bütün içinde (kent) problem çözümüne odaklı güvenlik yaklaşımları ortaya konacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KENT, KENT GÜVENLİĞİ VE GÜVENLİĞE TOPLUM DESTEĞİ

3.1 Kent

Kent tanımlanması oldukça zor ve karmaşık bir olgudur. Tarihin hemen hemen bütün dönemlerinde değişik anlamlara sahip olabilen dinamik bir kavram niteliğindedir. Öyle ki, gerek literatürde gerekse mevzuat düzenlemelerinde her zaman ve her ülke için geçerli sayılabilecek bir tanımlama yapmak hemen hemen imkânsız görülmektedir (Toprak, 2008: 5).

Kent olgusu, insanlığın avcılık ve çobanlık evresinden "yerleşik hayata" geçiş dönemine kadar uzanmaktadır. Kentlerin ortaya çıkışı uygarlıkların doğuşu ile özdeşleşmektedir. Kent ile aynı anlamda kullanılan "medine" kavramı, kent içinde ve dışında yaşamlarını sürdürenlerin yaşam biçimleriyle, ekonomik ve sosyal yapı farklılıklarını belirtmek için kullanılmaktadır.

Geçmiş dönemlere bakıldığında "cite", "polis", "medine", ve "kent" sözcüklerinin az çok yakın anlamlarda kullanıldığı söylenebilir. Ancak bu sözcüklerin kullanıldığı dönemlerdeki yerleşim birimleri, zaman zaman bir devleti, küçük bir kenti veya ilgili dönemde yaşayan belli uygarlık düzeyini ifade etmişlerdir. Batı toplumlarında "cite" ve "polis" sözcüklerinin tarihteki anlamının tamamen değiştiği; bunun yerine "bourg", "ville", "city" ve "urban" sözcüklerinin ortaya çıktığı görülmektedir. Günümüzde ise yenilikçi – düşünen kentler (Toprak, 2003: 62 – 67) kavramları ortaya atılmaktadır. Bunların yanında her yenilik "yaşadığını hissedencesine" her türlü soruna ortak olmayı ortaya çıkartmaktadır. Kentlerin bu yapısı ile ilgili bazı yazarlar daha cesaretli tanımlamalarda "Kent, yarışmayı, sıra dışılığı yeniliği, verimliliği ve yaratıcılığı özendirerek oldukça farklılaştırılmış bir nüfusun ortaya çıkmasına neden olur. Kent, "farklı olma izni" anlamında "özgürlük adasıdır" (Demirkan, 1996: 17) kentin yapısını ortaya koymaktadırlar.

Öte yandan, sosyo-ekonomik gelişmelere bağlı olarak, kent kavramının içeriğinde de değişimler olmuştur. Eski Türklerde daha önceleri şehir kelimesi karşılığı olarak "Balık" kelimesi kullanılmaktadır. Balık kelimesinin günümüzde kullanılan "Balçık" kelimesi ile yakın ilgisi vardır. Çünkü, eski Türk kentlerinde hakim ve etkin unsur olan koruma amaçlı surlar balçıktan yapılmaktadır (Baykara, 2002:426). Eski dönemlerde "kale" ve "sur" kent kavramını tanımlamada önemli bir ölçüt olarak kullanılmıştır. Oysa bugün kent kavramının tanımlanmasında istihdam yapısı, ekonomik etkinlik ve nüfus yoğunluğu gibi farklı ölçütler kullanılmaktadır. Özellikle sanayi devrimiyle birlikte kentsel mekânların biçim ve işlevinin değişmesi kent kavramının içeriğini bütünüyle değiştirmiş, sosyoloji, tarih ve coğrafya gibi birçok bilim dalının inceleme alanına girmiştir (Topal, 2004: 277).

Kentle ilgili morfolojik, işlevsel, hem işlevsel hem de morfolojik olmak üzere üç farklı tanım yapılmıştır (Ertürk, 1995: 43). Morfolojik tanımda kent, "sur" ve "kale" ler ile çevrili bir büyük mekân olarak tanımlanırken; işlevsel tanımda, zanaat, ticaret, sanayi, hukuk, değişim ve tüketimin yoğun olduğu yer olarak tanımlanmaktadır. Hem morfolojik hem de işlevsel tanımı benimseyenler ise, kenti; nüfus yoğunluğunun yanı sıra sermaye birikiminin yoğunlaştığı, tarım dışı üretimin yanında bölüşüm ve tüketim süreçlerinin yer aldığı, işbölümü, uzmanlık ve hiyerarşinin arttığı mekân olarak görmektedirler.

Kentler, tarih boyunca hep insan kişiliğinin zenginleşerek gelişmesine yardımcı olan sosyal ve kültürel etkinliklerin gerçekleştiği, bir yerleşim yerinde yaşayan halkın ekonomik, sosyal, idari ve kültürel ihtiyaçlarını karşılayacak derecede konut, eğlenme, gezme ve dinlenme alanların bulunduğu mekanlar olmuşlardır. Nitekim kenti "insanların daha iyi bir yaşam sürdürmek için toplandıkları yerler" olarak tanımlayan Aristo'dan bu yana kentin birçok düşünür tarafından tanımı yapıla gelmiştir (Öner, 1998:67). Kıray'a göre (1998) kent, "tarımsal olmayan üretimin yapıldığı ve daha önemlisi hem tarımsal hem de tarım dışı üretimin dağıtımının kontrol fonksiyonlarının toplandığı, belirli teknolojik gelişme seviyelerine göre büyüklük, heterojenlik ve bütünleşme düzeylerine varmış yerleşme biçimleridir" (Kıray, 1998:17). Kenti tarihsel ve toplumsal açıdan tanımlayan Kılıçbay'a (2000)

göre kent, “kendi kendin yöneten ve bir arada oturan bir topluluğun işgal ettiği ve bu işgalden ötürü iskan ettiği, buna bağlı olarak örgütlendiği mekan” demektir (Kılıçbay, 2000:41). Mevcut tanımlardan yola çıkarak kenti, tarımsal olmayan üretimin göresel bir ağırlık kazandığı, üretim araçlarının ve dolayısıyla nüfusun yoğun olarak toplandığı, bir örnek olmama, örgütlü olma, iş bölümü ve uzmanlaşma düzeylerinin yüksek olduğu yerleşme merkezi şeklinde tanımlayabiliriz.

Kentlerin gelişimi, eski Yunan kentlerinin ortaya çıkmasıyla başlamıştır (Ertürk, 1995: 36). Atina, Korent, Isparta ve Sırakuza gibi eski Yunan kentleri, uygarlığın gelişimine katkıda buldukları gibi, hem askeri, ticari bir merkez hem de siyasi ve idari birer birim olarak işlev görmüşlerdir.

Kale kentleri, duvarları çok sınırlı bir alanı çevreleyen bağımsız mekânlardı. Bunun sonucu olarak, başlangıçta tacirler başka yer olmadığı için bu alanın dışında yerleşmeye itildiler. Tacirler kale kentlerinin yanı sıra, bir "dış-kent", başka bir deyişle "banliyö" kurmuşlardır. Bu banliyöden, onun bağlı bulunduğu feodal bourg ya da eski burg'dan ayrılmak için “yeni-kent” diye söz edilmektedir. Bu nedenle farklı köken ve nitelikte iki yerleşim merkezinin yan yana bulunduğu bir durum söz konusu olmuştur. Birincisi, yani eski olanı, bir kale kenti; ikincisi ise, alım satımın yapıldığı bir ticaret merkezini ifade eder. Birincisinin yavaş yavaş ikincisi tarafından sindirilmesi ile bu iki ögenin birbiriyle kaynaşmasından kent meydana gelmiştir (Pirenne, 1994:114).

Yeni kentte yaşamlarını sürdürenler on birinci yüzyılın başında “kent soylu” (burjuva) adını almışlardır. Bu kavramın bilinen ilk kullanışı, Fransa'da 1007 tarihinde ortaya konmuştur ve daha sonra 1056'da St.Omer'de yeniden ortaya çıkmıştır. Bundan sonra, 1066 yılında Moselle bölgesinde ve Huy'da çok sık rastlanan bu kavram, bu bölge aracılığıyla imparatorluğa geçmiştir (Pirenne, 1994: 118).

Weber'in tespitiyle kent; pazaryeri, kale, mahkeme, özel hukuk sistemi, bir arada yaşama ve kısmi özerklik (Keleş, 2002: 133) ile ideal yaşam alanları olmuştur.

Orta çağda, din; kent hayatında önemli bir rol oynamıştır. Bu dönem bilindiği gibi batı dünyasında küçük ‘kent devletlerinden’ imparatorluklara geçiş dönemidir. İmparatorluk şeklindeki örgütlenmeler daha sonraları Doğu’da da görülen bir gelişmedir, kentleşme bu dönemde biraz yavaşlamıştır. X. yüzyıl sonunda, ihracatla uğraşan tüccarlarda kent yaşamına katılmışlar ve bu yüzyıldan başlayarak XII. Yy. kadar devam eden ‘zanaat ekonomisi’ döneminde kentler gelişmiştir. Özellikle bu dönemde iktisadi yayılma ve hakimiyet arzusuyla yapılan Haçlı Seferleri Avrupa kentlerinin gelişmelerini sağlamış ve sanat, bir bakıma kentin görüntüsü sayılmış, kentler meslek (zanaat) faaliyetleriyle bütünleşerek birlikte gelişmişlerdir (Toprak, 2008:2) kentte biriken sermayenin cazibesi ile kente yönelik saldırılar ve kent alanındaki içsel suç problemleri artmıştır.

Endüstri Devrimi, kentleşme sürecinde çok önemli değişimlere ve gelişmelere ön ayak olmuş, tüm sanayi dalları eski kentlerin dışında, enerji kaynakları, ulaşım araçları, hammadde kaynakları, insan gücünün ucuz ve kolay olduğu yerlerde yerleşmeyi tercih etmiştir. Bunun sonucunda ise, sanayi kapitalizminin simgesi olan işçi kentleri ortaya çıkmıştır (Keleş, 2002:23-24). Yoğun iş ve paranın olduğu kentler daha çok güvenlik kaygılarını da beraberinde getirmiştir.

Kapitalizm, üretimin kırsal bölgelerden koparak kentlerde yoğunlaşmasını kolaylaştıran bir ortamın oluşmasını sağlamıştır. Böylece kent, daha önceki yüzyıllardan farklı bir yapılanma içinde öne çıkmış ve insan yaşamlarının mekansal olarak ana eksenini oluşturmaya başlamıştır (Yırtıcı, 2005:83)

Kent, demografik açıdan, belli bir nüfus büyüklüğüne sahip yerleşim alanı; idari açıdan, belli bir yönetsel birim; ekonomik açıdan, pek az kimsenin tarımla uğraştığı, dağıtım ve denetiminin gerçekleştiği, tarımsal olmayan üretimin yapıldığı bir birimdir (Keleş, 2002: 74-77). Sosyolojik açıdan ise, genellikle görece büyük, hareketli ve heterojen bireylerden oluşan, sürekli bir yerleşim yeri (Giddens, 2000: 500-504) olarak tanımlanmıştır.

Kenti kırdan ayıran farkları ortaya koyarak kent tanımı açıldığında iki temel

özellik ortaya çıkar. Birinci temel özellik, köyün homojen, kentin heterojen sosyal gruplardan oluşmasıdır. İkinci temel özellik, kentin nüfus yoğunluğunun fazlalığı ile köyden ayrılmasıdır. Bu iki özellik kent hayatının güvenlik boyutlu olarak değerlendirilmesi durumunda heterojen ve yoğun nüfus yapısı içinde toplum içinde suç ve suçluların kolaylıkla gizlenmeleri mümkündür. Bu anlamda kent ve suç kavramlarının birlikte ele alınması mümkündür. Nüfus yoğunluğu ile ilgili kent tanımlamaları yapılmaktadır, nüfus büyüklüğü tek başına yeterli bir kriter olmasa da kent tanımı için önemlidir. Kentler kasaba ve köylere göre daha fazla insanın yaşadığı yerleşim birimleridir. Öyle ki, bazı küçük devletlerin nüfusundan daha fazla insanı barındıran kentler vardır. Nüfusun miktarı kadar yoğunluğu da kent ayrımı için önemlidir. Nüfus kriteri ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir. Örneğin; Japonya'da 30.000, Kore'de 40.000, A.B.D.'inde 2.500 kişilik nüfus ölçütü aranmaktadır. Ülkemizde kurumların bile kent tanımı için nüfus ölçütleri farklıdır. Devlet İstatistik Enstitüsü, 20.000 kişiyi yaşadığı yerleri kent olarak kabul etmekteyken, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı 10.000 kişilik yerleşme alanını kent olarak kabul etmiştir (İsbir, 1991:7).

Kent merkezleri bünyesinde, köylerden farklı olarak yeni sosyal ve ekonomik yapılanmalarını barındırmaktadır. Köyler ortak çıkar, sorumluluk ve kaynakları paylaşırken, kent merkezleri ise akrabalık bağların çok az olduğu, aile fertlerin dışındaki dünya ile çok az yakın ilişkilerin kurulduğu merkez konumu haline gelmiştir. Köyler esas olarak sınıfsız toplumlarken, kent merkezleri, tüccar, esnaf, soylu, bürokrat gibi farklı nüfus grupları geliştirmiştir. Ayrıca kentler sosyal standartlardan ziyade ekonomik standartları üzerine kurulmuştur (Golany, 1995:57). Bireyciliği vurgu yapan modern kentin sınıf yapısı bugün artık hukuki ayrımlara dayanmamaktadır. Hukuki eşitliğin yanında grup prestiji, statü ve ekonomik koşullar bakımından farklılıkların bulunması önceden bilinmeyen gerilimler yaratmaktadır (Begel, 1996:14). Öngörülemeyen gerilimlerin yanında, farklı yerlerden gelen kişiler için oluşturulan kentlerde oturan yabancıların varlığı, bir taraftan kent kültürüne kaynaklık ederken, diğer taraftan kentleri, yüzleşme, mücadele, gerilim ve çatışma yerleri yapmaktadır (Robins, 1995:53-54).

Kent; sürekli toplumsal gelişme içinde bulunan ve toplumun, yerleşme, barınma, gidiş-geliş, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi gereksinimlerinin karşılandığı, pek az kimsenin tarımsal uğraşılarda bulunduğu, köylere bakarak nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşim birimleridir (Keleş, 1998:75). Tarih içinde çeşitli nedenlerle kentlerin taşıdıkları anlamlar ve fonksiyonları sürekli olarak değişikliğe uğramıştır. Buldukları dönemin siyasal, ekonomik ve kültürel yapısı kentlerin geçirdikleri değişim sürecinde önemli bir yere sahiptir. Bu alanlarda tanık olunan olaylar dolaylı veya dolaysız olarak kentsel yönetim tarzını, kentsel mekanın kullanım biçimini, kentteki kişilerin birbirleriyle olan ilişkilerini etkilemekte ve yön vermektedir.

Keleş, “farklı ve önemli özelliklerden biri de; köylerin barındıramadığı, besleyemediği nüfusun kentlere akın etmesi ve çağımızın bir nüfus çağı olmasının yanında sanayileşmiş toplumların aksine gelişmekte olan ülkelerde kentleşmenin kalkınma ile birlikte gerçekleşmemiş olduğu” (Keleş, 2002:26) tespitini yapmıştır. Özellikle küçük yerlerde kendisini saklayamayan kişilerin büyük kent alanlarına akın etmesi beraberinde büyük sorunları getirmiştir, bu sorunlar suç ve suçluluk boyutunda yeni alanlar oluşturarak kent alanında yeni güvenlik ihtiyaçlarını doğurmuştur.

3.1.1 Kentleşme-Kentlileşme

İngilizce de kentleşme terimi hem nüfusun belli noktalarda yığılma sürecini, hem de kentli kültürün yaygınlaşması sürecini içermektedir. Her iki süreç o kadar eş zamanlıdır ki dil de bu iki kavramın farklılaştırılması için bir gereksinme doğmamıştır. Oysa kentleşme Türkçe’de her iki kavramı birden taşıyamamış, farklılaşmıştır. Kentleşmenin yanı sıra kentlileşme ortaya çıkmıştır. Kentleşme daha çok nüfusun belli noktalarda yoğunlaşmasını gösterirken kentlileşme, kentli kültürünün yayılmasını göstermeye başlamıştır. Bu farklılaşma kentleşmenin iki boyutunun Türkiye’de eş zamanlı olmayışının (Tekeli, Gülöksüz, 1989:1224-1238) bir sonucudur.

Kentli, kentte yaşayan ve kentin kendine özgü kültürünü benimsemiş olan, kırsal yaşam biçimlerinden farklı bir yaşam biçimi sürdüren, geçimini tarım ve hayvancılık dışı faaliyetlerden kazanan kişidir (Erten, 1999:30). Kentlilik kavramını atomize bireylerden oluşan, farklı alt kültürlerin barınabildiği, genel davranış kalıpları ve kültürel kodlar olarak açıklayarak, kent kültürü öne çıkartılmaktadır. Kentler; kırsal yaşamın kapalı cemaat kültürünün yıkıldığı, yüz yüze değil, anonimleşmiş ilişkilerin kurulduğu, ait oldukları değil de kendi kimlikleriyle tanımlanan bireyleri bir arada tutan birleştirici güç olarak ortaya çıkarılmaktadır.

Kentlileşme, bir kültür değişimi ve toplumsal uyum olarak kabul edilmiş, ekonomik anlamda, kente özgü bir iş edinilmesi, sosyal anlamda ise kente özgü değerlerin benimsenmesi, kentin sunduğu fırsat ve olanaklardan yararlanma süreci, kısaca kırsaldan gelen bireyin kentsel insana dönüşmesi olarak değerlendirilmektedir (Heper, 1983: 43). Farklı çalışma ve yaşam koşulları içinde, farklı alt kültürlerin ortaya çıkışı, bireylerin kent alanlarında birbirine benzemeyen özelliklerinin doğmasına neden olmuş, böylece demokratik işleyiş erdeminin ortaya çıktığı düşünülen kentler, birbirine benzemeyen bireylerin birlikte yaşamalarına olanak tanımıştır. Dolayısıyla alt kültürlerin çeşitliliği, kentler için bir zenginlik ifadesi olarak ele alınmıştır. Bu yaklaşım içinde “kentlileşme” kavramı kentsel yaşam deneyimi içinde elde edilen bir kültür birikimi yani kent yaşamına uyum olarak da tanımlanabilir (Tatlıdil, 1998: 21). Kente her gelen bireyin bu heterojen ve yoğun ortamda kentli olacağı düşüncesi vardır (Aslanoğlu,1998:104).

Bu açıklamalar ışığında kentleşmeyi dar anlamda, kent sayısının ve kent nüfusunun artması olarak tanımlayabiliriz. Kentsel nüfus, doğumlarla ölümler arasındaki farkın doğumlar lehine olmasından ve aynı zamanda köylerden ve kasabalardan gelenlerle, yani göçlerle artar. Kentleşmenin bu anlamdaki tanımı, demografik yani nüfus artışıyla ilgilidir. Oysa kentleşme yalnız bir nüfus hareketi olarak görülürse eksik kavranmış olur. Çünkü kentleşme bir toplumun ekonomik ve doğal yapısındaki değişimlerden de kaynaklanabilir. Bu nedenle kentleşmeyi tanımlarken, nüfus hareketinin kaynağını oluşturan ekonomik ve toplumsal değişimlere de yer vermek gerekir (Keleş, 1984:1).

Kentleşmenin bu açıklamalardan sonra geniş bir tanımı şöyle yapılabilir: Sanayileşme ve ekonomik gelişmeye bağlı olarak kent sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında artan oranda örgütlenme, işbölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikim sürecidir (Erten, 1999:31).

Üretim şeklindeki değişimin, yani ekonomik ögenin kentleşme tanımında önemli bir yeri vardır. Kentleşmenin tarımsal üretimden daha ileri bir üretim düzeyine geçiş olarak tanımlanabilmesinin asıl nedeni de budur. Kentleşme bir yandan kent nüfusunun artışı anlatırken, öte yandan kent kültürü olarak nitelendirebileceğimiz davranış ve tutumların benimsenmesi olarak da görülebilir.

Köyün bilinen özelliklerinden farklılaşarak oluşan yeni yerleşim yerlerini kent, kenti oluşturan sürece ya da kent oluşması sırasında ortaya çıkan yapısal değişimlere de kentleşme denilmektedir (Bal, 2002:51). Kentsel nüfus, bir yandan doğumların ölümlerden fazla olmasıyla artarken, öte yandan köylerden ve kasabalardan gelenlerle, yani göçlerle artar. Oysa kentleşmeyi, salt nüfus hareketi olarak görmek yanlış olur. “Kentleşme”, değişimin, endüstrileşmenin ve demokratikleşme süreçlerinin bir sonucu olarak bir bağımlı değişken olabilirken, bir kez ortaya çıktıktan sonra nüfus artış hızının düşmesi gibi, başka sonuçlar doğuran bir “bağımsız değişken” de olabilmektedir (Kongar, 2003:521). Kentleşmenin hem bağımlı hem de bağımsız değişken olarak algılanıp değerlendirilmesi; kentleşmenin sadece, kırsal alanlardan kente yönelik bir nüfus hareketi olmadığını açıkça ortaya koymaktadır. Kentleşmenin demografik boyutunun yanında, siyasal, ekonomik, toplumsal boyutları da bulunmaktadır.

Kentleşme hareketi zaman içinde bir değişmeyi de anlatır. Bir ülkenin, ya da bölgenin kentleşme oranı ise, o ülke ya da bölge nüfusunun belli bir anda, belli bir tanıma göre kent sayılan yerleşme birimlerinde yaşayan oranıdır (Kentsel Nüfus/Toplam Nüfus). Yani, kentleşme hareketi demografik tanımı ile belli bir süre içinde kentleşme oranında meydana gelen değişiklik olarak algılanabilir (Keleş, 1984:2).

Kentleşme hareketleri ekonomik, teknolojik, siyasal ve psiko sosyolojik etmenlerin etkisi altında oluşmaktadır. Ekonomik nedenlerden bir kısmı, köylü nüfusu köyünden iten tarım kesiminin içinde bulunduğu koşullardan kaynaklanmaktadır. Bunlara itici etmenler ya da olumsuz göç nedenleri adı verilebilir (tarımsal alanda bir üretim fazlasının olması gibi). Ekonomik nedenlerin bir diğer kısmı ise, köyünde beslenemeyen gelecek için güvence bulamayan, nüfusu kent merkezlerine çeken nedenlerdir.

Kentleşmeye bağlı olarak ortaya çıkan kentleşme ise, kısaca kırdan kente göçen nüfusun ekonomik ve sosyal bakımlardan, kırsal özelliklerinden arınarak, kentin özelliklerini kazanması süreci olarak tanımlanabilir (Kartal, 1983:94). Tanımdan da anlaşılacağı üzere kentleşen insanda, ekonomik ve sosyal olmak üzere iki açıdan değişim olmaktadır. Diğer bir deyişle, kentleşmenin iki yanı vardır; ekonomik açıdan kentleşme ve sosyal açıdan kentleşme.

Ekonomik açıdan kentleşme, kişinin geçimini tamamen kentte veya kente özgü işlerle sağlıyor duruma gelmesiyle gerçekleşir. Sosyal açıdan kentleşme ise, kırsal kökenli insanın çeşitli konularda kentlere özgü tavır ve davranış biçimlerini, sosyal ve kültürel değer yargılarını benimsemesi ile gerçekleşmektedir (Kartal, 1983:92).

Mevcut tanımlardan yola çıkarak, kısaca, “kentleşme”nin, kent ortaya çıktıktan sonra, kentlerdeki büyümeyi, gelişmeyi, yoğunlaşmayı, farklılaşmayı, bütünleşmeyi, değişmeyi anlatılabilmek için kullanılan bir terim olduğunu söyleyebiliriz.

3.2 Güvenlik ve Kent Güvenliği Kavramı

İnsanların toplum olarak bir arada güven ve huzur içinde yaşamak ihtiyaçları, hürriyet ihtiyaçlarından daha eskidir. İnsan toplulukları yüzyıllarca hürriyetsiz yaşayabilmiştir. Ancak düzensiz ve güvensiz yaşayamamışlardır. Devletin en başta gelen görevlerinden biri, toplumun huzur ve güvenliğinin sağlanmasıdır.

Toplumların ihtiyacı olan diğer hizmetler zaman içerisinde ortaya çıktığı halde, huzur ve güvenliğin sağlanması ihtiyacı devlet kadar eskidir. Dünya üzerinde her farklılaşma beraberinde birçok değişimi doğal bir sonuç olarak getirmektedir. Dünyanın güvenlik anlayışı ile bugünün güvenlik anlayışı arasında oldukça farklı yaklaşımlar ortaya konulabilmektedir. Türk Dil Kurumu sözlüğünde güvenlik kavramı, “toplum yaşamında kanunî düzenin aksamadan yürütülmesi, kişilerin korkusuzca yaşayabilmesi durumu, emniyet” olarak yer almaktadır (Yıldız, 2002:773).

Bütün canlı varlıklar güvenlik içgüdüleri ve donanımı ile dünyaya gelirler. Her canlının kendine göre güvenliğini sağlayacak bir silahı ve donanımı vardır.... Canlılar içinde dünyaya savunmasız ve silahsız gelen tek varlık insandır. İnsanlar, güvenliklerini sağlamanın yolunu hemcinsleriyle bir arada toplu halde yaşamada bulmuşlardır. Gerçekten insanları toplu halde yaşamaya zorlayan sebeplerin başında güvenlik ihtiyacı gelmektedir (Fındıklı, 1997: 4).

Teknik anlamda güvenlik; insanların, eşya ve maddelerin, araç ve bilgilerin tehlike ve tehditlerden uzak olma, güven, huzur ve sağlık içinde bulunmasını tehdit eden, zarara ve hasara veya faaliyet ve işlev ya da görevinden men etmeye veya kısıtlamaya, baskı, cebir, şiddet, şantaj veya herhangi bir eylemle onu istenmeyen durumlara yönlendirmek için yapılan işleri durdurmaya, engellemeye, caydırmaya veya etkisini en aza indirmeye yönelik plan, program ve prosedürlerle belirlenen etkinlikler sonucu arzulanan durumun oluşturulmasıdır (Bal, 2003:18).

Güvenlik kavramı, kişilerin canlarına, ırzlarına ve mallarına gelebilecek tehlike ve tehditlerin yokluğunu ifade etmektedir. Bir diğer tanımla güvenlik bireylerin umumi ve umuma açık yerlerde saldırıya, zorlamaya, itilip kakılmaya, kazaya ve engellemeye uğramadan dolaşabilmelerini veya bulunmalarını, can ve malları için endişe duymamalarını anlatır. Güvenlik herkesin sorumluluk üstlendiği ortak bir olgu olarak kabul edilmekte; bunun sağlanmasında hem bireylerin, ailelerin ve sivil toplum örgütlerinin, hem de güvenlik örgütlerinin birlikte çalışmaları gerektiği üzerinde durulmaktadır (Pektaş, 2003:22).

Batı’ da, güvenliğin yukarıdan, merkezi devlet idaresi tarafından dayatılan bir zorunluluklar bütünü değil, tabandan yani bizzat toplumun bireyleri tarafından talep edilen güvenlik ihtiyacının karşılanması olduğu savunulmaktadır. Psikolojik olarak güvenlikte bulunduğu düşüncesi, güvenliğin en önemli unsurlarından biridir.

Hukuki güvenlik, kanun karşısında eşitlik sağlanması, eziyet ve işkence yapılmamasıdır. Kişisel güvenlik başta yaşama hakkı olmak üzere kişi dokunulmazlığına ve hürriyetine sahip olmak demektir. Sosyal güvenlik ise refah devlet anlayışının bir gereği olarak ortaya çıkmış ve gelişmiştir. Sosyal güvenlik devletin, kişilerin ve ailelerin yaşamlarını ve çalışma faaliyetlerini engelleyecek, ortadan kaldıracak veya ek yük getirecek muhtemel durumlara karşı garantiler yaratmak amacıyla kolektif önlemlerin tümüdür. Kamu yönetimi toplumun genel ve kolektif ihtiyaçlarını karşılayabilmek için birçok hizmeti yürütür. Bu hizmetlerin büyük bir kısmı kamu düzenini sağlamak amacıyla yerine getirilir. Kamu yönetimi bu hizmetleri yürütürken kamu gücünü kullanır, tek yanlı iradesine dayanarak almış olduğu kararlarla halka bazı külfetler yükleyebilir. Kamu hizmetleri içerisinde kamu yönetimine bu imkanı en fazla sağlayan güvenlik hizmetleridir. Toplumun güven ve huzurunu sağlamak için kamu yönetiminin yürüttüğü güvenlik hizmetlerine, zabıta (kolluk) hizmetleri denir.

Toplumun ve kişilerin tehlikelere karşı korunması, huzur ve güvenin sağlanması ihtiyacı güvenlik kuruluşlarının kurulmasını gerektirmiştir. Buradan da anlaşılacağı gibi bu kuruluşların ana görevinin genel olarak “iç güvenliği sağlamaktır”. İç güvenliği sağlama görevi, kurulmuş olduğu kent veya kasabalarda belediye hudutları dahilinde polise, polis teşkilatının kurulmadığı ve belediye hudutları dışındaki yerlerde ise jandarmaya verilmiştir. İç güvenliği sağlamada son nokta olarak gerekli caydırıcılığı sağlamak ve gerekli cezai hükümlerin uygulanması ise mahkemeler tarafından yapılmaktadır. Tüm ülkede kamu düzenini sağlamak amacıyla, yurttaşların her türlü etkinlikleri üzerinde yürütülen kolluk önlemlerini belirtmek için “genel idari kolluk” deyimini kullanılır. Bu kolluk, devlet yapılanması içinde, merkez örgütünün, yani İçişleri Bakanı, Vali, Kaymakam ve Bucak müdürlerinin emrinde görev yapar. Ayrıca, hizmet kolluğu olarak anılan “özel idari

kolluk” bulunmaktadır. Bu kolluk türü, orman, gümrük, turizm, maliye vb. etkinlikler nedeniyle oluşturulan özel kolluklardır ve bunlar genel idari kolluktan farklı kolluk makamlarının emri altındadırlar (Akgüner, 2003:196).

Ayrıca, güvenlik hizmeti, niteliği itibarı ile bir kamu hizmeti olup geleneksel olarak polis ve jandarma gibi resmi devlet görevlileri tarafından yerine getirilmektedir. Ancak, yüzyıldan fazla bir zamandan beri gayri resmi kişi ve kuruluşlar, geleneksel olarak resmi güvenlik kuvvetlerine ait olduğu düşünülen bu sahadan pay almaya çalışmaktadırlar. Gerçekten çeşitli batı ülkelerinde, özellikle yirminci yüzyılın başlarından itibaren, hızlı sanayileşmenin bir sonucu olarak, güvenlik hizmetlerini kısmen de olsa özel teşebbüs (ticari şirketler) tarafından yürütülmeye başlandığı görülmektedir (Karaman, Seyhan, 2002:150). Bu durum güvenliğin değişen yüzünü ortaya oymaktadır bu boyutlu yaklaşımların ülkemizde gelişmesi ile yakın gelecekte daha esnek ve gerçek ihtiyaçlara yönelik akılcı ve yerel çözümlerin ortaya konabileceği açıktır.

İnsanların toplum halinde yaşaması zorunlu bir olgudur. Toplum halinde yaşamak her şeyden önce o toplumun içinde bir düzen ve güvenin sağlanmasına ve sürdürülmesine bağlıdır. Toplumlar asırlarca birlikte yaşamışlar, fakat düzensiz ve güvensiz yaşayamamışlardır. Kamu düzeninin ve güvenliğin sağlanması, devletin en başta gelen ödevidir. Devleti küçültüp klasik görevlerine döndürsek bile; savunma, adalet ve iç güvenlik devletten soyutlanamaz ve ayrılamaz bir nitelik taşır. Devletin sağlamak ve korumakla sorumlu olduğu bu düzen için emniyet, asayiş ve kamu düzeni deyimleri kullanılmıştır (Aydın, 1996:1).

Güvenlik hizmeti kavramı, geleneksel olarak, hukukun uygulanması ve düzenin sağlanması olarak anlaşılmaktadır. Hukukun uygulanması içine, özellikle işlenmiş suçların aydınlatılması ve suçluların ceza adalet sistemine teslimi konuları girmektedir. İşlenmekte olan, yani ceza hukuku anlamında hazırlık veya icra hareketleri başlamış olan suçlara müdahale ederek önlemek de yine hukukun uygulanması içinde değerlendirilmektedir. Hazırlık hareketleri bile başlamamış, ancak ileride işlenmesi muhtemel olan suçların ortaya çıkmasının çeşitli tedbirlerle

engellenmesi ise suç önleme olarak adlandırılmaktadır ki, bu konu düzenin sağlanması fonksiyonunun bir parçasını oluşturmaktadır. Keza suç teşkil etmemekle beraber toplum huzurunu bozan düzensizlikler, kitle olaylarının kontrol edilmesi, kamu düzenine aykırı ayin, tören vb. uygulamaların engellenmesi konuları da düzenin sağlanması kategorisi içinde ele alınmalıdır.

Kent güvenliğinin sağlanmasında ilkeler incelendiğinde ise üç temel konu öne çıkmaktadır. Buna göre; “-Yerel düzeyde seçilmişlerin temsilcileri, resmi görevliler, polis kuvvetleri, hukukçular, sosyal danışmanlar ve özel sektör ortaklığını ve işbirliğini kolaylaştıran ve güçlendiren oluşumları sağlamak,

- Etkili bir kent güvenlik politikası için, emniyet güçleri ile yerel halkın yardımlaşması,
- Kamusal, özel ve sivil aktörlerle Yerel Gündem 21 toplumsal projeleri bütününde yerel güvenlik politikasının temel unsuru olarak suçla karşılaşan mağdurlara toplumsal destek sağlanması,” (Toprak ve diğerleri, 2000:136) önem arz etmektedir.

Avrupa Konseyi çalışmaları bağlamında 17 - 19 Mart 1992 Strasburg'ta Avrupa Kentsel Şartı (1980 - 1982 yıllarında yine Konseyce örgütlenen “Avrupa Kentler Rönesansı” Kampanyasından esinlenen kent politikaları çalışmalarının bir parçası olarak ortaya çıkmıştır) taraf devletlerce imzalanmıştır (Tunçay, 1994:83). Sözleşmenin altıncı bölümü kent güvenliği ve suçların önlenmesi konusunda özellikle Avrupa kentlerinde yaşayan insanların karşı karşıya kaldığı, yoğun olarak artmış uyuşturucu ile ilgili suçlara dikkati çekerek, bu suçlarla mücadelede yerel yönetimlerin toplumsal gelişme politikaları ile suçluluğun ana nedenlerine karşı verilecek mücadelenin temeli konumunda olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca güvenliğin herkesin kaygısı olduğu, kent sakinlerinin güvenliği sağlanmadıkça ve suç korkusu azalmadıkça kent ve kentli hakkından söz edilemeyeceği belirtilmiştir. Görüldüğü üzere kent hayatında yerel topluma dikkat çekilerek güvenlik için önlemlerin yeterliliği yanında psikolojik olarak da güven duygusu hissetmenin kentli hakkı için şart olduğu ortaya konmuştur.

Kent güvenliği ve suçların önlenmesi konusunda Avrupa Kentsel Şartında sekiz temel ilke ortaya konmuştur;

- 1.) Tutarlı bir güvenlik ve suçların önlenmesi politikası, önlemeye, yasaların uygulanmasına ve karşılıklı desteğe dayanmalıdır.
- 2.) Yerel kent güvenliği politikası güncel ve kapsamlı istatistiklere ve bilgilere dayanmalıdır.
- 3.) Suçun önlenmesi, bütün belde üyelerinin katılımını gerektirir.
- 4.) Etkin bir kentsel güvenlik politikası, polis ile belde arasında sıkı bir işbirliği kurulmasına bağlıdır.
- 5.) Uyuşturucu ile mücadele konusunda yerel bir politika belirlenmeli ve uygulanmalıdır.
- 6.) Alışkanlığın nüksetmesinin önlenmesine ve hapis cezası dışında seçenekler geliştirilmesine yönelik programlar zorunludur.
- 7.) Uyuşturucu kurbanlarının desteklenmesi bir yerel güvenlik politikasının temel öğesidir.
- 8.) Suçun önlenmesine öncelik verilmeli ve bu konuya ayrılan kaynaklar arttırılmalıdır (Tunçay, 1994:108-112). Bu ilkeler bağlamında Avrupa Konseyindeki devletlerin yerel yönetimlerinde gerekli düzenlemeleri yapmaları beklenmektedir.

Günümüz koşullarında kentler kalabalıklaştıkça, sosyal kontrolün azaldığı mekanlara dönüşmektedir. Bu değişim nedeniyle, kentlerde topluma ve kente karşı işlenen suçlar dikkati çeker hale gelmektedir. Bu durumda hem genel hem de özel zabıta hizmetleri daha fazla önemsenen hizmet birimleri haline gelmektedir.

Kent güvenliğinin sağlanması, kentin kent yaşamında kanuni düzenin aksamadan yürütülmesinin güvence altına alınması anlamına gelir. Kamu düzeninin sağlanması ve ülkemizin sınırları içinde yaşayan insanların temel hak ve hürriyetlerini korumak, huzur içinde yaşamalarını sağlamak temelde devletin görevidir. Devlet yönetimi, insanların hürriyetlerini korumak ve huzur içinde

yaşayacakları ortamı hazırlamak ve böyle bir ortamın sürekliliği için gerekli tedbiri almak ile görevlendirilmiştir (Toprak, 2008:191). Nitekim kentleşme ve kentleşme ile beraberinde gelen sağlıksız yapılaşma, gecekondulaşma gibi diğer yapısal etkenler güvenlik açısından (Erkan, 2002:200) sistemi zorlayan etkenlerdir.

Tarihsel olarak baktığımızda, kentler ekonomik, sosyal ve politik faaliyetlerin odağıdır ve bunlar uzaktan yönetilen hizmet yapıları ile hizmet alırlar. İnsanları ve kurumları kapsayan altyapı sistemlerin tanımı ve bunların faaliyetleri ile sağlanan zorunlu hizmetlerin toplamı hizmet aracı olarak düşünülür. Bu sistemlerin ayakta kalması kentler için olmazsa olmaz zorunluluklardandır. Fiziksel düzenlemelerin korunmasından daha karmaşık diğer zararlar ve terörizm müdahaleleri ile meydana gelebilecek zararların önlenmesi, hayati servislerin sürekliliğinin sağlanması ayakta kalma mücadelesidir (Little, 2004: 52). Bu bağlamda zarar önleme stratejileri genellikle birincil etkilerin önlenmesi üzerine odaklanırlar; bu etkiler doğal durum, olaylardan ya da sabotaj ve terör saldırılarından kaynaklanabilir. Genellikle koruma sistemleri birbirlerine bağımlı olmasa da, sadece bir sistem nadiren olumsuz durumların önüne geçmede etkili olabilir. 1995 Kobe Depreminde yeterli su bulunamamış aynı zamanda iletişim ve ulaşım sistemleri işlemez hale gelmişti. Dolayısı ile etkili bir itfaiye sisteminden bahsetmek olanaksızlaşmıştı (Little, 2004; 53). Aynı zamanda artık dünyada saldırı ve terör eylemleri artmıştır bunun yanında diğer tehlikelerde vardır. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi üçüncü maddesinde “herkesin yaşama, özgürlük ve kişisel güvenlik” haklarına sahip olduğu belirtilmiştir. Aynı zamanda Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, güvenlik sorununa getirilen yeni ve daha bütünsel yaklaşım geliştirmiş bu yaklaşım diğer ilgililere örnek oluşturacak biçimde, Ocak 1992’de yayımladığı bir bildiri ile, “istikrarsızlığın, ekonomik, toplumsal, insani ve ekolojik alanlardaki askeri olmayan kaynaklarının barış ve güvenliği tehdit etmeye başladığını” resmen kabul etmiştir. Bu bildiri ile daha önce global güvenlik tartışmalarında oldukça sınırlı bir yere sahip olan insani konular ve ahlaki sorunlar, şimdi merkezi bir konuma gelmiş görülmektedir (akt. (Toprak, 2008:190). Bu da gösteriyor ki günümüzde çok boyutlu güvenlik gerçekliği kentlerin güvenlik ve esenlik içinde sürdürülebilirliğini sağlamak için esnek, yeni sistemlere ihtiyaç duymaktadır.

Türk Kamu Yönetiminde, tüm kamu hizmetleri için geçerli ve zorunlu iki temel koşuldandır ilki; “hizmetin kamuya yöneltilmiş ve kamuya yararlı olması”, diğeri ise “hizmetin kamu kuruluşlarınca ya da ilgili kamu kuruluşunun sıkı denetimi altında özel kişilerce yürütülmesi” koşuludur. Bu noktada kamu hizmeti; Devletin veya diğerk kamu tüzel kişilerin gözetim ve denetimleri altında genel, kolektif ihtiyaçları karşılamak ve kamu yararını sağlamak için kamuya sunulmuş sürekli ve düzenli faaliyetler şeklindedir. Birinci dünya savaşından sonra özellikle karlılık ve verimlilik esaslarına dayanarak çalışan yeni hizmetler ortaya çıktığından, “kamu hizmeti” terimi için artık “egemenlik” ve “kontrol” unsurları belirleyici ölçütler olmuşlardır (Toprak, 2001:4-6). Güvenlik hizmeti devletin denetiminde yapılması gereken insanların can ve mal emniyeti ile ilgili bir kavram olduğundan kontrol unsurunun elden çıkartılmaması, kural ve kaideler ile sağlanması gerektiği mutlakdır. Bu bağlamda çağdaş gelişmelerin ışığında (bkz. Şeker, 2005:88) güvenlik gerçekliğinin yeni ihtiyaçlara uydurulması toplumsal fayda ve gelişebilme açısından yeni fırsatlar ortaya çıkartabilecektir. Nitekim ABD’de yapılan çalışmalar polis kadrosunun artırılması ve polis faaliyetlerinin desteklenmesinin suç oranları ve olay-çözüm rakamlarında doğrudan bir tesiri olmadığını hatıra getirmektedir (Kube, 1996:8). Bu çalışmalar ışığında yeni sistem ve modellerin ortaya konabilmesinin önemi ortadadır.

Ayrıca günümüz koşullarında kentler kalabalıklaştıkça, sosyal kontrolün azaldığı mekanlara dönüşmektedir. Bu değişim nedeniyle, kentlerde topluma ve kente karşı işlenen suçlar dikkati çeker hale gelmektedir. Bu durumda hem genel hem de özel zabıta hizmetleri daha fazla önemsenen hizmet birimleri haline gelmektedir (Toprak, 2008:191).

3.2.1 Güvenlik ve Özel Güvenliğin Kamu Alanında Çekici Hale Gelmesi

1960’ lı yıllarda özel güvenlik faaliyetleri keşfedilmiştir (Spitzer, Scull,1977; Shearing, Stenning, 1987) devlet polisin tekelindeki klasik güvenlik modelinin arkasındaki soru işaretlerini doldurmuş ve kendini hukuksal güç mekanizması olarak ortaya koymuştur. Üniformalı ve gerçek polisler oldukça benzeyen özel güvenlik

şirketlerinin sayısı hızla artmıştır. Aynı zamanda polisle yaptıkları faaliyetlerde oldukça benzerdir, fakat polisin kim olduğu neler yaptığı, güçleri ve müdahalelerinin neler olduğu, nasıl yapılandıkları tanımlanır, polisi diğer devlet faaliyetlerinden ayıran durumlar ortaya konur (Bayley, 1994; Shearing, 1994). Kamudaki klasik polis modelinde kamu düzeninin kurulması ve korunmasında tek ve merkezi güç olarak polis görülür ve bu durum kanunlarla güçlendirilir. Özel güvenlik gerçeği merkezi olmayan bir yapıdadır, polislik ilkelerini, pratiklerini ve amaçlarını pazarlar, kısacası polislikten kopya çekerek çalışır. Sisteminde güç ve cezalandırma yerine disiplin ve bilgiye dayanan; kişilerin, yerlerin güvenliği, kontrolünü sağlayan bir hizmet üretir (Spitzer, Scull, 1977:32). Geleneksel polis değerlerine, işbirliğine, ekonomik, özel varlıklara kamu ilgisi artmıştır ve böylece özel güvenlik başlamıştır. Bazı araştırmacılar; kamu güvenlik kavramının günümüzde düzeni koruma görevi ile düzenin görevlilerce sınırlandırıldığını ve kurulup, korunmaya çalışıldığını ifade etmişlerdir. Bu noktada anlamalıyız ki polis sadece üniformalı ve çevremizdeki suçluları yakalayan kimse değildir (Shearing, Stenning, 1987:10).

Özel güvenlik, kamu düzeni hakkında oluşan geleneksel güvenlik düzensizliği üzerine gelişir. Özel güvenlik kamu ve özel ikilemi (dikotomisi) üzerine kurulur ve kamuda varlığını sürdürür, kamunun sağlayacağı düzen yerine özel güvenlik düzeni sağlar, kamu olmayan alanlarda düzen inşa etmeye çalışır. Özel güvenliğin düzenin oluşturulmasında kendi iş şemaları bulunmaktadır ve bunları özel alanlarda uygularlar. Düzen ve kamunun dirliği için kamu düzeni, değerler dizisi, yönetsel sorumluluklar devletin korunması olarak tanımlanır ve onun gücü özel alanlardaki düzen tanımlanmasında farklı kavramlara dönüşür (Shearing, Stenning, 1987:11). Bunlar devletler ve kamu olmayan varlıklar tarafından kurulabilirler (Macaulay, 1986:448). Sadece modern devletlerde doğan özel güvenlik modern ulus devletlerinde görülür ve kamu barışını arttırmak için polise bağlı çalışır (Johnston, 1992:12). Değerler dizisi ve temel çatıdaki mücadele bağlamında özel güvenlik sağlayanlar özel polis olarak çağrılır ve devletin olmayan aracı birimlerle güç kullanılmaktadır (Matthews, 1992:47). Bu anlamda ulus devlet kavramında “devlet kamu otoritesidir ve tüm diğer otoritelerin alan içinde işlemesi ikincildir” şeklindeki mücadele bu geleneksel öneriye dayanır (Hogenboom, 1991; Sheptycki, 1995; South,

1995).

Özel düzende yasal standartlar, ilkeler ve sosyal ilkelerin ne olduğu çok açık değildir, özel düzene bağlı olanlar, düzenlenenler ve kontrol edilenler bulunur (Adler, Asquith, 1981:11). Üstelik bazı özel düzen sistemlerine karşı kamu düzeni fikri ve polis ele alınır ki bunların devleti koruma ve düzeni sağlama gibi fonksiyonları bulunmaktadır (Shearing, Stenning, 1987:12). Özel mülkiyette pazar ilkeleri ve özel güvenlik ihtiyaçları bulunmaktadır ayrıca üretim, servis veya müşteri beklentileri bunları etkilemektedir. Özel güvenliğin farklı amaçları ve metotları bulunmaktadır. Özel güvenlik teorisi açıkça ifade edilen dikotomiler üzerine kurulur (özele karşı devlet; zorlamaya karşı uyma vb.). Ayrıca özel ve kamu alanlarında sosyal yapı, politika ve devletin gücü ve dinamikleri anlaşılmaktadır. Bu bölgelerdeki güvenlik ve kontrol mekanizmaları farklıdır, bunlarda temelde farklılık bulunmaktadır (Rose, 1989:142). Sosyal ve politik ifadelerde güvenlik kavramı bulunmaktadır ve bu kaçınılmaz bir durumdur.

Polisliğin kamu ve özel görünümleri vardır (Shearing, 1994:402). Özel ve kamu ilgililerinin ortaya konmasında polislik düşüncesinde faaliyetler resmi ve özel güvenlik şeklinde örgütlenerek iki şekilde ele alınır (Manning, 1999:57). Fakat kamu ve özel güvenlik arasındaki sınırlar açık değildir, araştırmacılar özel güvenliği fonksiyonel sorularla ele alabilirler (Johnston, 1992:95).

Kakalik ve Wildhom'un (1971:3), RAND raporu özel güvenlik üzerine ilk geniş kapsamlı araştırmadır. Kanunun uygulamasını güçlendiren özel ilgiler adına güvenlik oluşturma çabaları özel güvenlik olarak tanımlanır. Bu, güvenlikle ilişkili hizmetler sağlayan, araştırma, nöbet tutma, devriye hizmetleri, aldatıcı durumları keşfetme, alarm ve zırhlı ulaşım gibi faaliyetleri kapsar. RAND raporundaki görüşlerde kamu polisinin sınırlı kaynaklarından veya yasal sınırlamalardan dolayı tüm güvenlik faaliyetlerini yerine getiremediği belirtilir.

RAND'ın özel güvenlik ile ilgili tanımı sonraki araştırmacılar tarafından eleştirilmiştir. Özel güvenliğin görev alanında (1976:4) RAND tanımına uygun

olmayan iddialar bulunur. Çünkü özel güvenlik faaliyetleri birey ya da varlıkların tüm polis ve güvenlik fonksiyonlarının, performanslarının temelinde faaliyet gösterir. Özel güvenlik güçlerinin yaptıklarına benzer ya da aynı faaliyetleri yapmalarına rağmen görev gücü raporuna göre (özel ödemeler yapılmadıkça) belirli görev grupları, kamu faaliyetleri ile ilgili çalışanlar, ev edindirme faaliyetlerini yürütenler, park görevlileri ve yeniden oluşturulan polisler gibi yapılar özel güvenliğin standartları ve amaçlarını kapsamaz. Bu rapor aslında tanımında tartışılan anahtar öğeleri ihmal etmektedir. Cunningham ve Taylor'un Hallcrest Raporu I (1985:167) 'de müşteri ilişkileri ve özel güvenliğin kâr doğası olarak adlandırdıkları çalışmalarında, RAND raporu eleştirilir. Çünkü geniş anlamda koruma ve zararı engelleme değerlendirildiğinde, başarısızlık bulunması özel güvenliğin sınırlılığından kaynaklanır. Görev gücü raporunda (1976) özel güvenlikle ilgili şu öğeler bulunur. Özel güvenlik 5 temel faaliyeti kapsar.

- 1.) Nöbetçi servisler,
- 2.) Elektrikli alet servisleri,
- 3.) Araştırma servisleri,
- 4.) Zırhlı araba servisleri,
- 5.) Yakın korumalık.

Kalabalık kontrolü ve köpekli devriye gibi yardımcı hizmet alanları gibi faaliyetleri içine almaktadır. Ek olarak bu ilk raporlardan pek çok araştırmacı kendi özel güvenlik fonksiyon listelerini hazırlamışlardır (Button, 1999; Johnston, 1992). Örneğin; Johnston (1992: 82), özel güvenlik hareketleri için 5 alt alan ortaya koyar.

- 1.) Nöbet tutmak ve korumak,
- 2.) Gözetim ve dedektiflik,
- 3.) Önleyici hareketler,
- 4.) Araştırma ve ortaya çıkartma,
- 5.) Kapsama ve kontrol.

Manning (1999), ayrıca özel güvenliğin 10 fonksiyonunu ortaya koyar.

- 1.) Özel mülk ve alanları koruma, nöbet tutma,
- 2.) Gözetleme kulelerinde nöbet tutma,
- 3.) Risk yönetim hareketlerine katılım,
- 4.) Bilgi analizleri ve süreçleri,
- 5.) Elektronik araçlarla gözetim,
- 6.) Özel alanda veya çalışanlar tarafından suçun araştırılması,
- 7.) Suç önleme, risk yönetimi ve zararın kayıpların azaltılması,
- 8.) Zor kullanma faaliyetleri,
- 9.) Güvenli taşımacılık,
- 10.) Ayrılmaz bağlılık ve sadakat (yakın koruma gibi).

Bu faaliyetler sağladıkları fonksiyonlarla bir arada ele alınırlar. Bu fonksiyonlar; suçu önleme, düzeni koruma, zararları azaltma ve korumadır. Bir diğer deyişle tüm bu fonksiyonlar özel sektör tarafından kamu polisince çeşitli derecelerde izlenerek yerine getirilir. Böylece kamu ve özel güvenlik arasındaki çizgiyi çizmenin güçlüğü ortaya çıkar.

Bu açık olmayan kamu-özel ayrımı ile ilişkili bir diğer konu; özel güvenlik ve güvenlik boyutundaki kavramlardır. Kleinig (1996)'e göre kamu - özel güvenlikteki ayrım yeteri kadar teoride sorunlu olarak görülmektedir ve bu zaman zaman uygulamayı daha güç hale getirebilir. Batıda hem kamu hem de özel sektörlerinin, koruma, caydırma ve dedektiflik servisleri vardır ve bazı bölgelerde bu iki sektör üst üste çakışmaktadır. Son zamanlarda ek olarak, kamu ve özel ayrımının iki ayağı görülen kurumlar üzerine odaklanır. Benn ve Gaus (1983:40), belirli yasal olmayan kurumları belirtirler. Bunlar devlet otorite yapısının bir parçası değildirler, özeldirler. Hükümet için çalışan hizmet alanlarına kamu fonları harcanır. Diğer yandan bazı yasal kurumlar devletin uygulama birimleri değildirler ve ticari başarı ölçütleri ile çalışırlar. Yine de bunların devleti temsil etmeleri ortaya konarak kamu ilgililerine hizmet ettikleri varsayılır¹¹.

Pek çok araştırmacı özel ve kamu güvenliğini üç ölçüte göre ortaya koyar;;

¹¹ Ülkemizdeki Kamu İktisadi Teşebbüsleri gibi.

- Destekleyicilik ilişkisi; kamu hizmet birimi veya bir özel iş veya kişi,
- Zor kullanmada yasal otorite olmak,
- Özel fonksiyonları yerine getirmek, (Kakalik, Wildhom 1971:74). İlk olarak kamu ve özel güvenlik ayrımı destekleyicilik ilişkisinde güvenlik hizmeti verene ödeme yapma hareketinde ayrılır. Kamuda görev yapan polisler vergilerden ücretlerini alırlar, oysa özel güvenlik çalışanları özel işyerlerinden veya kişilerden ücret alırlar. Yasal otorite farklılıkları vardır, sadece kamu polisi zorla güç kullanır. Sonuç olarak kamu sektörünü ve özel sektörü ayıran belirli fonksiyonlara özellikle vurgu yapılır. Özel güvenlik, özel mülkiyeti etkileyen suçları azaltma veya önleme üzerine odaklanır. Kamuda görev yapan polisi ise, bireylerin haklarını koruma anlamında ortaya çıkan hak mağduriyetlerinde ceza sistemi için belirleme ve ortaya koyma görevi üzerine odaklanır. Sonuç olarak, kamu güvenliği pek çok kaynağa sahipken özel güvenlik servisleri kâr amaçlıdır ve ekonomik zararların ortadan kaldırılması ile ilgilenirler (Task Force Report, 1976:5).

Becker (1974), kamu ve özel sektörü “destekleme” yaklaşımının ayırım için yeterli olmayacağını belirtir. “Kamu” güvenlik faaliyetlerinden bazılarında; kalabalık yönetiminde, spor oyunlarında veya konserlerde, özel sektör ücret verir. Ek olarak pek çok özel güvenlik hizmet birimi yarı zamanlı kamu görevlilerinde çalışmaktadır. Bu tip durumlarda özel sektör için çalışırken kamu polisliği de yapılabilir. Yasal yönden yapılacak düzenlemeler kamu ve özel sektör arasındaki yakınlaşmayı ve işbirliğini artırır.

Özel ve kamu güvenlik birimlerinin fonksiyonu olan şeyler ve yapmaları gerekenler çok açık şekilde birbirinden ayrılmış değildir. Zaman zaman kamu polisi, yapması gerekenler yanında pek çok geleneksel güvenlik fonksiyonu olmayan işi de yerine getirir. Tanım destekleme faaliyetleri yerine memnuniyet üzerine dayanır. Kamu ve özel sektör çalışanlarında memnuniyet durumu temel ayrımı oluşturur, yapılan işlerden ayrıca memnun olmamakta ayırımı önemlidir (Becker, 1974:443).

Özel güvenlik kanunun olumsuz gücü ve cezalandırma olmadan etkili güvenlik işini yerine getirmektedir. Özel güvenlikte önleme, engelleme, davranışsal

düzenleme, çevrenin düzenlenmesi ve yumuşak kontrol sağlanarak düzen korunur ve sağlanır (Scheerer, Hess, 1997; Shearing, Stenning 1987). Güvenlikte alternatif metotlardan olan bilgilerin güvenlikle ilişkisi veya bilgi kullanılması, bilgi ağlarının tespiti, toplanması gereken anahtar araçlar olarak görülmektedir (Ericson, 1995; Ericson, Haggerty, 1997). Literatürde kamu yetki alanında erozyona neden olan özel güvenlik gerçekliği daha toplulukçu strateji olarak önceleri yorumlanırken karı arttırdığı, pazar alanlarında arzulanmayan olayları kontrol altına aldığı ifade edilmiştir. Ayrıca kavram ile ilgili güvenlik, suç önleme gibi alanlara çok fazla vurgu yapılır, bu da kamunun güvenlik konusunu yargılamada erozyona neden olur. Devlet tarafından sosyal öznel zorla yüklenebilir, nitekim temel haklar ve özgürlükler sıklıkla devletle ilişkili ele alınır. Oysaki özel güvenlikte, özel güvenliğin uygulamaları ile vatandaşlarca sosyal yaşamda ortaya konan anahtar öğeler bireycilik ve mülkiyet değerleri vurgulanır. Sembolik ve sosyal çevre risk değerlendirmeleri ile şekillenir, özgürlük ve sosyal niteliklerin gelişimi istenir (Ericson, Haggerty, 1997:101). Özel güvenliğin yaşam alanındaki düzenlenen mekanizması müşterisi olan insanların kendilerini güvenlik içinde korkudan, endişeden, kaygıdan koruyarak özgür hissetmelerini sağlar.

Sonuç olarak, sosyal değişimler ve kaymalar polis stratejilerinde kamu ve özel güvenlik ayrımında kullanılır. Mağazalarda, eğlence parklarında ayrıca özel güvenlik görevlileri kullanılır. Engelleyici güvenlik hizmetleri özel mülkiyette kullanılır (Bayley, Shearing,1996:440). Ek olarak Manning (1999:101), kamu güvenliği ve özel güvenlik arasındaki farkları problem çözme ve engelleme üzerine vurgu yaparak belirtmiştir.

3.3 Güvenliğe Toplum Desteği (Toplum Destekli Polislik)

Günümüzde kurumların, toplumun desteğini arkasına almadan tek başına hizmet sürdürmesi mümkün görünmemektedir. Güvenlik alanında toplumun desteğinin sağlanması/alınmasına modern toplumlarda Toplum Destekli Polislik denmektedir. Toplum desteğinin polis faaliyetlerinde elde edilmesi yaşamda önemli bir öge haline gelmiştir, bu birikimin polis faaliyetlerinde kullanılması önemlidir.

Toprak (2008:101-102) kişi becerisi anlamındaki insan sermayesinden farklı olarak toplumsal sermaye olarak ifade ettiği; kavramın merkezinde yer alan disiplinler (ekonomi, örgütsel davranış, politika bilimi, sosyoloji) ile bir değer bütünü oluşturan, geniş şekilde birliktelik, güven, bilgi, iletişim ve diyalog gibi değişkenlerle desteklenen, yaklaşım yabancı göçlerini de ekleyerek “yabancı toplumsal sermaye” kavramını türetmiştir. Ülkemizde kamu yönetimi alanında ilk kez bu şekilde ifade edilen toplumsal sermaye yaklaşımı, toplum destekli polis kavramının toplum desteği boyutunu en iyi şekilde ifade etmektedir.

Öncelikle bir kavram olarak toplum destekli polislik’in (TDP) gerçeğ anlamının ne olduğu genellikle açık değildir. Bir felsefeden ziyade pratik bir kavram olarak kimin ne yaptığı faaliyet için nasıl hazırlandığı, iş alanında açık olan eksikler nelerdir bunlar üzerinde durulmalıdır. Toplum destekli polislik kamu güvenliği eğitim merkezlerinde bir reform olarak sunulmasına rağmen polis örgütünde bu yeni kavramın anlamı açık değildir (Greene, Bergman ve Mc.Laughlin, 1994; Seagrave, 1996a). TDP askeri nitelikli polis örgütünde, geleneksel hiyerarşik yapı içinde özelleşmiş bölüm olarak tasarlanabilir. Yapılandırma ile ilgili temel soru, genel kamu polis örgütü içinde “toplum destekli polisliğin” etkileri ve sonuçlarının ne olduğudur. Toplum destekli polislik polis örgütünde reform olarak değerlendirilebilecek bir kamu polisliği hareketi reformu mudur? yoksa toplum destekli polislik polislikte yeni veya yeni eklenen bir “işlev” midir?

A.B.D.’de 1930’ lu yıllardan 1960’ lı yıllara kadar geleneksel polislik de denilen profesyonel polislik uygulamaları geçerliliğini korumuştur. Bu modelin üzerinde durduğu hiyerarşik yapılar, çağrılara etkili cevap verme, standartlaşma ve motorize devriyelerin kullanımı polisiye operasyonların gelişimini sağlamış, saygınlığının ve verimliliğinin artmasına neden olmuştur. Ancak, 1960’lı yılların sonlarında başlayan toplumsal huzursuzluklar polisin bu tür sorunlarla mücadelede yeterli donanıma sahip olmadığını ortaya koymuştur. Böylece, birtakım akademisyen ve üst düzey polis yöneticileri Amerikan toplumunda polisin rolünü sorgulamaya başlamışlardır. Yapılan araştırmalarda, profesyonel polislik uygulamalarıyla elde edilen gelişme ve başarıların büyük oranının polisin hizmet etmeye yemin ettiği

kesimin -yani toplumun- zararı pahasına elde edildiği anlaşılmıştır. Bu nedenle de 1980'li yılların ortalarından itibaren profesyonel polislik dönemi gerilemeye ve toplum destekli polislik uygulamalarına yönelilmeye başlanılmıştır (Seyhan, 2002:193).

Toplum destekli polislik iki sosyal bilim teorisine dayanarak çizilmiştir. Bunlar kuralları belirleyen normatif destekçiler ve eleştirel sosyal teoridir. Konsensüsü sağlamak için pek çok kişi temel iyiyi belirtir ve işbirliği için isteklidir. Eleştirel sosyal teorisinin kendisi insanların nasıl ve niçin sosyo-ekonomik ve politik engellerin birlikte üzerinden geldiği ile ilgilenir.

Trojanowicz (1994:5)'e göre eleştirel sosyal teorisinin temelinde 3 fikir bulunmaktadır.

1.) Aydınlanma; insanların işlerini değiştirmeden önce onları durumları hakkında eğitmek gereklidir. Toplum destekli polislik komşularla toplanarak farkındalığı meydana getirir.

2.) Güçlendirme; toplum destekli polislik kişilerin durumları düzeltmesi için harekete geçmesine teşvik eder.

3.) Özgür Kılma; polisle ortak olanların hareketleri aracılığı ile sosyal değişim başarılır.

Vatandaşın desteklediği olumlu olaylar sonucu uygulamalar daha çok çeşitlenerek artar. Toplum yöneliminin ağırlığı polis politikalarına, suç korkusu değişkenini ileri sürerek etki etmektedir.

TDP modelinin en önemli hedefinin “19. yy.'a kadar varlığını sürdürmüş olan mahalle yapısının yeniden modern toplumlara yerleştirilmesi, böylece toplum içinde bir oto kontrol sisteminin kurulması” olduğu söylenebilir. Bu amaçla her mahalle, cadde, sokak veya bir yerleşim birimine bir veya birkaç polis memurunun eğitilip görevlendirilmesi, bu memurların rutin olarak mahalle sakinleri ile birlikte olması, onları kendi çevrelerine karşı daha sorumlu, duyarlı olmaya teşvik etmesi, (mahallenin daha düzgün, evlerin boyalı ve badanalı olması, yeşilin korunması,

toplumun güvenine terkedilmiş her türlü yapı veya eşyaların daha özenli kullanılması, okul, dinin ibadethaneler ve diğer kamu hizmeti veren kurumlara desteğin arttırılması vb..) insanların birbirleri ile daha yakın bir ilişki içinde yaşamalarının sağlanması ve dolayısıyla suç ortamının ortadan kaldırılması gibi faaliyetler düzenlenmektedir (Brodgen, Shearing, 1993:4).

Temel geleneksel polis görevlerinin ve örgütsel birikimlerinin toplum destekli polislik içinde hala yerinin olduğu açıktır. TDP şemsiyesi altında neler bulunacak, bu kavram nasıl doldurulacak? TDP polis örgütünde uygulama ve yönetim yapısı için bir mücadele ortaya koyarak kendini yapılandırmaktadır. Geleneksel olarak kamuda görev yapan polis hiyerarşik ilkelere dayanan bir emir sistemine dayanır. TDP ön sırada uygulama memurlarının karar yetkisini ve personelin zayıf yönetim ilkeleri, yönetim yolu ile güvenlik mücadelesini vurgular. Fakat burada eski veya paralel yapılarda uzlaşım veya çözümlerin nasıl olacağı açık değildir.

Polis görevi ve uygulamalarında TDP konusunda çalışanlarının geleneksel akranlarından profesyonel kişilik ve tutumlarında neyin ayrıldığı bilgisi analitik olarak çok ayrıntılı değildir, TDP görevinin diğer görevlerden nasıl ayrıldığı yeterince belgelenmemiştir (Bayley, 1994; Mc Conville, Shepherd, 1992). Kavramsal toplum destekli polislik literatürü, polisin görevindeki yaklaşımların, işlemlerin ve ilkelerin temelde değiştiğini ima eder. Toplum destekli polislik kavramı hukuki güçlerin fonksiyonu ve geleneksel rolü ile ilişkilerini ele alarak bunu uygulamadaki merkezi soru olarak ortaya koyar. Ön saflarda yer alan TDP memuru sonuç yerine yerel sorunlarda düzen ve güvenlikle ilgili en etkili yenilikleri ortaya koymaya çalışır (Ericson, Haggerty 1997; Delint, 1997). Bu çözümler standart ve resmi olmak yerine karar yetkisini güçlendiren, yerel temelli ve esnek, kanuni güçlendirmelerle polis kaynaklarından beklenen daha az parayla, daha etkili çözümler sunma iddiasındadırlar. Günlük yerel düzeyde kamu polisinin karşılaştığı suç ve düzen problemlerinin çözümünde asla etkili olamazlar. Ayrıca uygulama alanında polis operasyonlarının nasıl olacağı ve kapsamı açık değildir. TDP' te ön saflardaki iş sürecinin ve uygulamalarının farkı ve bunların anlamı nedir?, Karakol memurları bunları hangi yollarla kullanırlar?, veya eski uygulamalara yeni bir

sembolik paketleme mi yaparlar?

Polis ideolojisi, örgütü ve süreçlerinde temel sorular açık olmasına rağmen toplum destekli polislik içinde cevaplanmamış sorular bulunmaktadır. TDP karmaşık bir kavramdır, genel olarak TDP çatısında gerçekte toplum destekli kimdir? / nedir? / projede ne rol oynamaktadır katılımcıların çeşitliliğine göre nasıl meydana gelir (Mastrofski, 1991; Crawford, 1994). “Toplum destekli” özellikle modern zamanın ilerleyen evrelerinde belirsiz bir kavramdı. Bir toplum destekli kesin olarak nasıl tanımlanır? TDP kavramının toplum desteklinin ne olduğuna gönderme yapması kavramın gücünü azaltır. Gerçekten “toplum destekli” neyi kapsar? Bu uygulamalardan acemice olanlar ve seçilmiş olanlar nelerdir? Sosyal iletişimlerdeki fonksiyonu ve rolü nedir? Polis işlerin ardındaki karar verme mekanizmaları ile nasıl etkili şekilde bütünleştirilebilir?, bunlara ışık tutar. Bu ışık altında kavramda ayrılıklar ve açıklar bulunmaktadır. TDP çatısında ele alınan uygulamalardaki “toplum destekli” nin ne şekilde olduğunun, sosyal varlıkların belirli özelliklerinin incelenmesinde araştırma eksiklikleri bulunmaktadır. Tüm bunlarda suç, düzen ve güvenliğin bu bağlamlardaki TDP ‘in tanımı rol oynar. TDP uyum yerine, uzlaşımçı ve “toplum destekli” polisliğin doğal imajını ortaya koymayı amaç edinir. Var olan çağdaş toplumlardaki güvenlik, düzen ve kanunun özelliklerinin sosyo-politik açıdan çatıştığı düşünüldüğünde, toplum destekli kavramının arkasındaki bu farklı görünümlerin daha fazla incelenmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

TDP kavramında kullanılan toplum kavramı elma dilimi şeklindedir, toplum bağlamında tanımı bulunur, yani kavramın içinde tanım kendini ortaya koyar. Toplum polisle işbirliği içindedir ve toplum yönelimli operasyonlarda ve işlemlerde yeni bir çatıda polisin toplumdan nasıl yararlandığı ele alınır. Toplum destekli polislik bağlamında polis yapısı ve topluma yönelik hareketler nasıl tanımlanmalıdır? Düzen, polis amaçlarının belirlenmesinde ve kontrolünde toplum destekli polislikteki “projelerde” riske katılma nasıl olur? Çağdaş yerel polislik bağlamında yapılan işin sorumlulukları ve hareketleri kadar TDP işlemleri konusu ile ilgili toplumun bilgilendirilmesi ve toplum ile paylaşım da önerilir (O. Malley, Palmer, 1996; Marx, 1989). Yazarlar kamu polisliği konusu, düzen uygulamaları ve

sosyal kontrol üzerine daha fazla yazarken, bu başlık altında toplumun sorumlulukları ve bunun TDP şemsiyesi altındaki yeni rolü de incelenmelidir. “Toplum destekli” hareketinin özellikleri, kaynak seferberliğinde güvenli hareketler, bilgi toplama, düzen, kontrol altına alma, komşuluk ilişkilerinden “geri alma” gibi yerel polis, polis müdahale ve kaynaklarından sıklıkla bağımsızdır (Kelling, Coles, 1996; Trojanowicz, Bucqueroux, 1990). Ancak düzen ve güvenlik konuları kanun çerçevesinde “toplum” nasıl organize edilir, bazı toplumsal seferberlik süreçlerinin yapılması gibi amaçlar ve konular ile bu gibi amaçlar, ulaşılmaya çalışılan merkezi mekanizmalar ve araçlar üzerine analitik bilgilerdeki eksiklikler üzerinde düşünülerek çalışmalar ortaya konabilir.

Sonuçta toplum destekli polislik nedir? konusu ile ilgili kaynaklarda farklı tanımlara rastlamak mümkündür.

Ancak, bilinen üç tanıma göre toplum destekli polislik;

- 1.) Problem çözmeye odaklanmak yolu ile sorumluluk ve etkinliği geliştirmeyi hedefleyen, müşteri odaklı hizmet sunma felsefesidir.
- 2.) Önleme, problem-çözme, toplumla işbirliği ve ortak çalışmalar gibi faaliyetlerin yanı sıra, geleneksel kolluk uygulamaları özelliklerini de kapsayan polis hizmetlerinin sunulması yolu ile suç ve sosyal düzensizliğe odaklanan bir felsefedir.
- 3.) Bir bölgeye atanan ve o bölge sakinleri ve o bölgede çalışan ve yaşayan esnaflar ile birlikte çalışmayı, onlarla buluşmayı kapsayan polislik metodu olarak da tanımlanmaktadır (Şimşek, 2002:43).

Kısaca “polislik” veya sosyal kontrol çabaları polislikten bağımsız “toplumun” kendi mekanizmalarıdır. Bunlar toplum destekli polislik çatısı içinde açıkça değerlendirilir. TDP’nin gerçek anlamı ve sınırlarının ortaya konması, toplumun güvenlik ihtiyacının toplum tabanlı karşılanabilmesi için önemli bir yaklaşımdır.

3.3.1 Toplum Destekli Polislik Düşüncesinin Ortaya Çıkması

Polis örgütünün işlemleri ile sosyal gelişimin ilişkili olduğu pek çok faktör bulunmaktadır. 1970'lerden beri zaman zaman polis düşüncesi, profesyonelleşme ve yasallaşma konularında erozyonlar yaşamıştır. Aslında polis sosyal “suç kontrolünde” etkisiz hale gelmiştir ve toplum tarafından polisin beklenen rolü oynamasına izin verilmeden etkisiz hale gelmesine neden olunmuştur. Toplum destekli polislik fikri kavramla ilgili ilkelerin gelişiminde etkilidir ve bu pek çok gereklilikle birlikte ele alınmalıdır. Polisin toplumla ilişkisinde; topluma ve gerçek sosyal bağlamla polis örgütünün ve işlemlerinin uyum sağlamasına dikkat edilmesi önemlidir (Johnston, 1992:75). Polis kavramı yerel, sosyal, coğrafik bağlamda yapılandırılarak ve düşünülerek ele alınmalıdır, bu anlamda; toplum, komşuluk ilişkileri, devriye gibi kavramlar ele alınabilir (Bayley, 1994; Ericson ve diğerleri, 1993). Planlama amacıyla dışarıyı ile etkileşime geçilir ve bu durum polis güç alanının yeni ayrılmaz ögesi olarak ifade edilebilir.

1980'lerin başında polis metinlerine, el kitaplarına ve söylemlerine girmeye başlayan toplum destekli polislik kavramı, polislik işinde, kamu çalışmalarında ve kurumda nasıl polislik yapmalı ile ilgili bir devrim veya değerler dizisi kayması ve değişimi meydana getirmiştir. Toplum destekli polislik kavramının yeni bir fikir olduğu belirtilmiş ve tartışılmıştır. Bu tartışma geniş olarak Klockars'ın polisin düşünce kavramı üzerine yapılandırılır. Analitik çatıda polis fikrinde, kurumsal ve politik bağlamlarda gelişiminin toplum tarafından polislik kurumunun özellikleri ve özel gücündeki sembolik değişimleri ile ilgilidir (Klockars, 1985:298). TDP imajı bir düşünceler dizisinin adıdır ki bu düşünceler yıllar içinde yaratılmıştır. TDP son dönem modern polislik fikrinde etkili bir anlayış haline gelmiştir.

Kamu polisi düşüncesi, sosyal, politik ve deneye dayalı bir sorumluluk olarak değerler dizisi şemsiyede etkin olarak gelişmiştir. Toplum destekli polislik kavramı, temelde kamu polisliği kavramından farklı ve yenidir. Yeniliklerin ortaya konulması olarak tanımlanabilir, örneğin; kamu polisliği devlet içinde bir kurum olarak yerinde, sosyal çevrede, diğer sosyal aktörlerle ilişkilerinde, içerideki ve dışarıdaki

etkileşimlerinde yenilikler ve reformlar içerir. Temelde toplum destekli polislik fikrinin doğuşu 1960 ve 1980'ler arasında kamu polisliği düşüncesi çevresinden ortaya çıkmıştır. Temel fikir, polisin duruşundaki değişimi ve devlet yönetiminde bir örgüt olarak yerini ifade eder. Kavramın sosyal dünyada güç ve misyonu bulunmaktadır, geleneksel polis kontrol ve suç çevresinde tek bir profesyonel misyon olarak anlaşılıyordu. Bunun anlamı genel sosyal dinamiklerden veya çatışmalardan kendini soyutlamış düzenin korunması ve polis olmayan güçler veya etkileri kapsamından kaçınan profesyonellelikle bağlantılı bir görevi yerine getirmektedir.

Toplum destekli polislik kavramının gelişiminde toplum, yönetim büyük proje veya geniş meta fikir kamu polisliğinin bir parçası olarak ifade edilebilir. Kavram içinde polislik kurumu ve çalışmaları bütünleştirilerek ele alınır, bu durum etkileşimli bir şekilde bu şöyle açıklanabilir; kavramdaki güvenlik veya yaşam kalitesi polislik çevresinde suça odaklanarak ele alınır. Toplum destekli polislik temel felsefesi veya işleyişinde “polislik” projesi kavramın sosyal dünya dışına genişletilmesinde bir vasıta olarak ele alınır. Geleneksel modelde polis, suçla ilgili analizler yapar ve tanımlar. Toplum destekli polislik düşüncesinde ise kamu aktif bir haldedir, çeşitli yollarla polisliğin bir parçasıdır ve bütünleşmiştir. Toplum destekli polislik düşüncesinde ortakları ile ilişki içinde olma durumu ele alınır. Toplum, vatandaş, diğer sosyal, özel veya devlet kurumlarının hepsi sadece polislik nasıl olmalıdır konusunda değil, aynı zamanda onun istenen çıktılarında, süreçte, polislik yolu ile ne yapılabilir ele alırlar. Yeni polislik projesi olarak toplum destekli polislikte polis sosyal varlıklarla ilişkilerde aktif bir obje olarak ele alınmaktadır.

Toplum destekli polislik düşüncesindeki odak çalışma alanı, polislik nasıl kavramlaştırılabilir? ve amaçlar doğrultusunda çalışabilir üzerinedir. Kamu polisliği kavramı denilince genel olarak önleyici polislik kavramı, devriyeden, acil sorumluluk durumu, suç kontrolü anlaşılıyordu. Oysaki kanunlar güçlendirilerek standart mekanizmalarla suç olaylarına karşılık verilebilmesi mümkündür. Toplum destekli polislik kavramı ne zaman, niçin, nasıl terimlerinin işlemsel kullanılması ile ortaya çıkabilir. Suç polisliği kavramının farklı iddiaları bulunmaktadır. Suçlara bir problem veya iş olarak odaklanılır, suçlar kamu düzensizliği olarak ifade edilebilir.

Bu bağlamda suç veya düzen problemlerinden önce önlemler alınabileceği ifade edilir. Bu durumda ancak suça yol açan olası durumlar ve şeyler anlaşılabilir onlara uygun çözümler ortaya konulur. Bu faaliyet problem çözme amaçlı yapılır ve kanunları güçlendirmenin de bir amacıdır. Toplum destekli polislikte, polislik konusu, polisin sorumluluğu sosyal dünya içindeki işlemlerine göre ifade edilir.

Polis, sosyal kapsamdan ve yerel etkileşimden etkili şekilde ayrılarak engelleri hareket ettirmeye başlar. Alderson (1979) ve Goldstein (1979)'ın çalışmalarında toplum destekli polislik felsefesine doğru yeni fikirler bulunmaktadır. Düzen için kamunun desteğinin alınması, polisin etkili çalışmasında düzen ve kamu ile işbirliği önemlidir. Polise bir kurum olarak ihtiyaç bulunmaktadır ve polis sosyal alanlarla etkileşim içinde olan, onun içinde temellenen bir yapıdadır. TDP görevinde çalışan memur gerçek yerel yapılarda tanımlanır ve yeni bağlantıları bu şekilde sembolize edilmeye başlanılır. Yerel bağlamlarda polislik tanımında; toplum tarafından yapılandırılan ve şekillendirilen sosyal öğelerle polis arasındaki iş birliği, karşılıklık ve katılım önemlidir. İşbirliği ve ortaklık, polislik hizmetlerinin kişiselleştirilmesi ve toplum ihtiyaçları ile yakından ilgilenme ana temalardır, toplumla görüşmelere katılma, öncelikler, beklentiler TDP içinde çalışan otoritelerin anahtar kavramlarıdır (Manning, 1993:78). Gerçekte polis toplumun sosyal bir projesidir, toplum tarafından şekillendirilir ve yapılandırılır. Tüm bunlar sosyal süreçlerde öğelerin birleşimi ile oluşur. Ayrıca toplumsal sosyal bir proje olarak TDP genel düşünceleri polis için yasallaşma ve polis otoritesine yeni kaynak olarak görülür. Hatta literatürde, polis terminolojisinde profesyonel polislikten toplum destekli polisliğe doğru bir değişim gözlenmektedir. Polis artık kendisini sosyal bir vücutla ilgili görürken, artık topluluk oluşumunda da etkisini gösterir. Polisin pek çok strateji ile yeniden toplumsallaştığı ifade edilir. Kesin tanımlamalardan toplum destekli polislik işlemleri üzerine doğru değişim olmaktadır. Suç kontrolünün profesyonel tanımında geniş anlamda güvenlik ve emniyet tanımları da bulunmaktadır. Polisin işi suçtan dolayı kanunun uygulanması ile uğraşmak değil, güvenlik ve hayat kalitesinin yerel aracı birimi olarak çalışmaktır. Hizmetler "müşteri" 'lerle ilişkili olarak ele alınmaktadır. Kendilerinin ana görevinin önleme olduğu düşünülerek değişim yaşanmaktadır ve yerel polis görevinde, güç kullanmasa

da değişimler yaşanmaktadır (Ericson,1995:45).

Tablo 8: Toplum destekli polisliği stratejik olarak geleneksel polislikten ayıran öğeler

GELENEKSEL POLİSLİK	TOPLUM DESTEKLİ POLİSLİK
Dar suç kontrolü	Geniş suç tahmini odaklanması
Tepkisel yaklaşım (Reaktif)	Önceden öngörülen yaklaşım (Proaktif)
Her çağrıya hızlı cevap verme	İhtiyaca göre cevap verme/yönlendirme
Olayları bağımsız ele alma	Olayları sebeplerine göre ele alma
Kişisel polislik	Kişisel irtibat
Teknoloji ile hareket eden polislik	Toplumun ihtiyaçlarına göre hareket eden polislik
Yakalama ve sorgulama	Problem çözümü
Diğer kurumlarla işbirliği kurma	Tek kurum olarak çalışma
Doğru işleri yapmak	İşleri doğru yapma

Polisin yenilik düşüncesinin merkezinde, toplum destekli polisliği yeni bir kavram olarak ele almak bulunmaktadır. Bir profesyonel suç kontrolü ile ilgili işi yapan veya yapılandırılmış organizasyonda kanun uygulayıcılarının işlevini yerine getiren bir faaliyeti ortaya koymaktır. Toplum destekli polis memurları, bu yeni düşüncede polisi insan olarak şekillendirerek ele alırlar. İlgilidirler, araştırırlar, sosyal aracı birimler ile işbirliği içinde, topluma katılım ve ilgiler üzerine çalışırlar. Esnek bir yapıda suçtan önce problemle ilgili polisi analiz eder, araştırır, çözüme doğru uygulamalarda klasik polis kavramının dışındaki veya içindeki kaynakları, taktikleri veya çoklu ölçümleri ve yeni çözüm yollarını ortaya koyarlar. Toplum destekli polislik ayrıca polis kurumunun ilkelerinde ve örgütsel yapısında da reformlar yapmaktadır. Toplum destekli polisliğin işlevsel polislik ve karar süreçlerindeki varlığının fiziki düzeni polislikte merkezi olmayan bir yerde bulunduğu ifade edilebilir, bunun daha katılımcı ve yönetimin işlevsel modeli olduğu belirtilerek, hiyerarşik yapı ve karar süreçlerinin dikey düzen yapısı yerine yatay yapıya dayandığı ortaya konulur.

Toplum destekli polislik literatürde çeşitli yönleri ile ele alınmıştır. Konu ile ilgili açık ve net sorular sorularak yaklaşılsa ancak gelişimi etkileyecek yanıtlar

alınabilir. Geniş sosyal bağlamda kamu polisindeki yenilikler üzerinde durulmaktadır. Yukarıda sosyo-politik bağlamda ve çeşitli değişkenlerle toplum destekli polislik anlayışının doğuşu ele alınmıştır. Toplum destekli polislik fikri ilk kamu polislik düşüncesindeki tarihi adımların atılması ile gelişmiştir. Toplum destekli polislik; polislik felsefesi, kurum ve iş çerçevesindeki reformları da içermektedir. Sonuç olarak, toplum kavramındaki bakış açısına göre toplum destekli polislik düşüncesi ön plana çıkmıştır.

3.3.2 Toplum Destekli Polislik Düşüncesi: Temel Varsayımları ve İlkeleri

Manning (1993:87), “toplum destekli polislik” kavramının muğlak özellikler ile karakterize edildiğini ifade etmektedir. Gerçekte toplum destekli polislik konusunda çalışan araştırmacıların büyük çoğunluğu polisin kim olduğu ile ilgili görüşlerin anlamını ve ne yaptıklarını ve bu yeni kamu polislik şemsiyesi altında ne çalıştıklarını araştırmayı amaçlamıştır. Skolnick, Bayley (1988:4), bu yaklaşımı bir gerçeklik olarak herkesin konuştuğunu ancak çok azında anlam hakkında fikir birliği yaşandığını belirtmişlerdir. Toplum destekli polislik probleminin en can alıcı parçası toplum desteği kavramının yüklenmesi yanında kavram ile bağlantılı olan fakat açıkça görülemeyen çoğu değişken kavram ile ilişkilidir. Toplum destekli polislik çerçevesinde polislikle bağlantılı olabileceği düşünülen fikirler de ele alınabilir, bunlar polis eğitiminde muğlak, soyut ve moda olarak görülebilirler. Çalışmalarda ortaklık, hizmet, etkililik, güvenlik gibi toplum ile ilgili daha pek çok terim güçlü olarak ele alınır. Ayrıca sosyal veya ideolojik çatışmadan kaçınılır, polisin ne yapacağı üzerinde durulur. Kısaca polislik ile ilgili semboller bulunan kavramların hepsi bir bulut örtüsü gibidir ve herkes tarafından arzulanarak onlara ulaşılmaya çalışılmaktadır (Manning, 1984; Crank, 1994). Bu durum her yerde herkesle arkadaş olan, uyum içinde görev yapan polislik kavramını ortaya koymaktadır (Waddington, 1984:94).

Toplum destekli polislik kavramının altındaki program, taktikler ayrıca kavramsal olarak felsefe iyi anlaşılmalıdır (Trojanowicz, Carter, 1988; Gramckow, Jacoby, 1993). Toplum destekli polislik, “Problem Çözme” ve “Takım Polisliği”

yaklaşımlarının karşısında varlığını ortaya koymaktadır. Toplum destekli polis kavramı ile diğer polis yaklaşımları arasında objektif, ayrıntılı, ayırım çizgileri bulunmaktadır (Kratcoski, Dukes, 1995:6). İşlemsel olarak bakıldığında polis yaklaşımları arasında çok az farklar görülürken üzerinde durulması gereken nokta; kamu polisliğindeki yenilikçi ruhu yakalayarak, geleneksel polislikteki eksik veya atlanan kurallara ve değerlere başvurabilmektir. Toplum destekli polislik sadece tek bir program değildir, programların merkezi olarak ele alınmalıdır (Skolnick, Bayley, 1988:4). Burada polisin ne yaptığı değil, kendi görevinin merkezinde etkisi neler olabilir ona bakılmaktadır. Bu yeni polislik düşüncesine kamu polisliğindeki sembolik görevler rehberlik etmektedir.

Ericson ve diğerleri (1993:39), sosyal ilişkilerin gerçek bağlamı üzerinde çalışarak toplum destekli polisliğin felsefesini ortaya çıkarmaya çalışmışlardır. Trojanowicz, Carter (1988:17), konuya daha programlı, fonksiyonel ve taktiksel olarak yaklaşmışlardır. Aynı görevlilerle toplumun ilişkisini uzun soluklu olarak ele almışlardır ve ikamet edenlerin, çalışanların polisin sokaklardaki gözü ve kulağı olduklarını ortaya koymuşlardır. Toplum destekli polislik alanında çalışanlar suç oluşmadan önce üniformalı olarak potansiyel suçluları suçtan caydırıcı etkisi olarak halkın suç ile ilgili problemlerinin çözülmesine yardımcı olmaktadır.

Toplum destekli polisliğin sembolik çatısında polislik yeni sosyal gerçeklik fikrine uygun olarak verilmektedir. Toplum destekli polislik konusunda çalışanlar, polislikle ilgili değerlendirmelerde yeni sosyal ve toplumsal bağlamda ele alınmalıdırlar ve özellikle yeni sosyal gerçekliğe veya işlevsel görevlerine göre yeni çatı içinde tanımlanmalıdır.

Toplum destekli polislik gerçekliği McBamet (1981) ve Ericson (1982)'da da benzer fonksiyonlarla açıklanmıştır. Yazarlar kavramı, polis ve kanunla ilişkilendirerek her ikisini de farklı deneysel kanıtlara dayandırmışlardır. Kanun polis için bir platform ve esneklik sağlar, toplum destekli polislik şemsiyesi altında kamu polisinin varlığı, rolü, uygulamaları geniş sosyal yapılardan etkilenecek gerçeklerin ortaya konabilmesinde etkili bir durumu ortaya koymuştur. Toplum destekli

polisliğin yeni sosyal gerçeklikteki bağlamda nasıl yol göstereceği ana soru olarak ortaya çıkmaktadır. Toplum destekli polislik kurumsal olarak nedir?, Polis örgütünden ve sosyal çevreden nasıl etkilenir? bunlar önemli sorular olarak ortaya çıkmaktadır.

Toplum destekli polislik düşüncesindeki bağlamsal tutarsızlıklar ve tanımlamalardaki belirsizliklere ışık tutabilmesi amacı ile anahtar kavramlarla polislin bu farklı uygulamasının ne olduğu ve değişimi beş ayrı başlık altında ifade edilebilir.

- a) Polis felsefesi, polislik ve suç
- b) İş
- c) Kurumsal Konular
- d) Memurların Profesyonelliği
- e) Değerlendirme

3.3.2.1 Polis Felsefesi, Polislik ve Suç

Toplum destekli polislik kamu polislinin polis fonksiyonlarını çevreye uygun olarak ortaya koyan yeni bir kavramdır. Kavram polislin kim olduğu, görevi, rolünden neler anlaşıldığı ve nelerle ilgili çalışıldığı ortaya konmaktadır. Kamu polisi ve polisliğine dayanan bu yeni felsefe hem görev kapsamı, hem de örgüt olarak toplum tarafından şekillendirilir. Toplum aynı zamanda toplum destekli polisliğin sosyal rolünün temelindeki terimlerin içinin doldurulmasına da yardımcı olur. Geleneksel polis çalışmalarında polis işlevinin merkezi olarak suç ele alınmaktadır. Polisin suç gerçekliği çevresinde örgütlendiği, işlemleri ve operasyonları suç çevresinde yapılandırıldığı ifade edilir. Polis işlemlerinin etkisizliği, devletin suç sayısı ile orantılı olarak ele alınır. Toplum destekli polislikte suç konusu daha az merkezi bir yere konulur, kanunlar temeldir, hukuka uygunluk ve işlemler önemlidir. Polis sosyal kurumlar ile birlikte ele alınır, kavrama daha geniş ve genel şekilde yaklaşılır (Goldstein, 1990:5). Yani felsefe olarak; polisler ile ilgili geleneksel yaklaşımda “suç” temel taş olarak ele alınır, bu durumda yapı yerel güvenlik, düzen ve yaşam kalitesi ile yer değiştirmiş bir yapı halini almıştır (Skolnick, Bayley, 1988:15).

Tüm bu yeni ortaya çıkan durumlar, sosyal değerler ve projelere muğlak ve moda kavram olarak toplum destekli polislik denir. Polis genel sosyal çevre içinde pek çok sosyal rolden birini oynar ve hareketlerini etkili planlanma ile yapılandırır. Toplum destekli polislik felsefesinde polis sosyal “alan” içinde gelişen işlemler ve kurum olarak ortaya koyduğu hareketleri, katılımı ile toplumun isteklerini kapsayarak çalışır. Toplum destekli polislik de polis geleneksel tanımından çıkmıştır, polis problem çözücü ve toplum destekli bir yapıda çalışmaya başlar (Greene, 1993:80).

Toplum destekli polislik de vurgu “suçu önleme”, “düzeni koruma” ve “problem çözme” üzerinedir (Eck, Rosenbaum, 1994:15). Tüm bu kavramlar suçu sınırlamaya yardımcı olan stratejilerdir, bu stratejiler sosyal ortamda polisin daha etkili olmasını sağlar. Fakat bu konular ve alanın kapsadığı bu mantık altında ortaya konan toplum destekli polislik tüm bunlara rağmen sınırlara ihtiyaç duymaktadır. Güvenlik tehdidi, düzensizlik, suç faktörleri, geniş çevreyle ilişkili düzenin sağlanması için sınır gereklidir. Wilson ve Kelling (1982), sosyal düzensizlikten doğan suçu tartışırken, polis çalışmasına odaklanarak bazı değerler dizisi değişimlerini ortaya koymuşlardır ve “polisliği” daha etkili hale getirecek anahtar gerçeklikler yerine etkili olanların seçimine odaklanarak çalışmalarını ortaya koymuşlardır (Skogan, 1990:75). Sosyal düzen; aynı zamanda suç olarak görülen fiillerin suç olmaktan çıkartılması (de-criminalize), yasaklama “de-legalized” ve polisten arındırma “de-policed” kavramları ortaya konarak sosyal alandaki polis çalışmaları, geleneksel polis yetki alanı dışında görülen çoklu faktör yardımı ile tanımlanmıştır. Sosyal yaşam polisi ana yapı, koruma birimi olarak görürken polisliği hazır ve nazır bir sosyal gerçeklik olarak kapsamaktadır. “Millet” ve “toplum” genelde “kamu” alanı ve polis örgütü arasında gelişen “polislik” hakkındaki genel bir ilgi, çaba, odaklanma ile günümüz çağdaş polisin amaç ve ilkeleri ortaya konmaktadır (Greene, 1993; Bennett, 1990; Skolnick, Bayley, 1988). Geleneksel polis modelinde polisin ne olduğu, sorunları ve bunlarla nasıl başa çıkıldığının bilindiği ifade edilir. Toplum destekli polislik düşüncesinde tüm her şey paylaşılr, bilgiye, deneyime, “güvenlik, yaşam kalitesi ve suç” çerçevesinde çıktılara

katılım sağlanarak tüm bunlar sistem içinde paylaşılır. Skolnick, Bayley (1988:15) “kamu, kamu güvenliğini arttırmada daha aktif bir rol oynamalıdır” şeklinde konuyu betimlemiştir. Ne polis, ne de suç ile ilgili yargı sistemi tek başına suçtan sorumludur. Kamu polisi sadece güvenlik ve düzenin sağlayıcısı olarak görmektedir, oysaki toplum destekli polislik düzenin korunmasında ve kanunun güçlenmesinde kamu ile ilişkili uygun yollar kullanarak polise yeni sorumluluklar vermektedir. Sosyal hedefler olarak “yaşam kalitesi” ve “güvenlik” birbirleri ile ilişkilidir bu süreçte polisin ne yapacağı ile ilgili sosyal bir uzlaşma sağlanmıştır. Polislikteki süreçlerin hepsinin her aşamasında polis ve sosyal aktörler danışmanlık, işbirliği ve koordinasyon içindedir. Toplum destekli polislik de polislerin kendisi gibi bu süreçtekilerin hepsi eşit ortak olarak sorumlulukları bulunur. Bir diğer deyişle; toplum destekli polislik suçu kontrol için diğer örgütler ve kurumlara sorumluluğun kaydığını ortaya koyarak bunu tüm taraflara ilan eder (Ericson ve diğerleri, 1993:41). Bu durumun her ne kadarda sadece polisin görevi gibi ortaya konması beklenilse de, özellikle kamu güvenlik birimleri olarak ifade edilen yerel birimler bu görevi yerine getirerek toplumundan beklenen katılım sağlanır (Leighton, 1991:487; Ericson ve diğerleri, 1993:48).

3.3.2.2 İş

Toplum destekli polisliği bir taktik veya bir strateji olarak ortaya koymak yerine, polis işlemlerindeki merkezi değişiklikler ortaya konarak, polise kendi işi ile ilgili ilerlemesi önerilir. Bu şemsiye altında anahtar kavramlar bulunmaktadır, polislik sonlandırma yönelimli hale gelir, vurgulanan süreç çok fazla değildir (suç kontrolü, profesyonel hukuk gücü vb.) fakat sonuçlar (suçun azaltılması, düzensizlik, suç korkusu vb.) süreç içinde vurgulanmaktadır (Eck, Rosenbaum, 1994:25). Bu durum polise iş ile ilgili yaklaşımlarda ilerleme sağlar ve işin amaçları değişime uğradığından, teknik olarak devriye hareketleri yeni yönelimine geçerek çalışma anlayışı yenilenmiş olur (Skolnick, Bayley, 1988:5). Toplum destekli polislik çıktılar üzerine odaklanan klasik polisliğin amaçlarını oluşturan unsurlara ve polisliğin nasıl yapıldığı ile ilgili süreçlere odaklanmayı ifade etmek yerine, kendi olaylarına yönelen yeni bir değerler dizisi olarak ortaya çıkmıştır.

Yaklaşımında çok çeşitli programlar ve stratejiler yapılandırılır ve tartışılırken genel göstergeler suça odaklanır, bu yol ile toplum destekli polislik suçu önlemeye güçlü şekilde odaklanmış olur. Gelecek yönelimli suç önlemede yenilikler üzerine odaklanır, suça hemen tepki gösterilmez. Benzer bir mantık “önceden davranan (proactive) polislik” yaklaşımında da ifade edilir. Polis suça neden olan durumlar, bunlarla ilişkili negatif etkileri analiz eder ve anlar, nitekim bilinmektedirki suçun oluşumuna çevre ve durumlar olanak verir ve bunlar üzerine çalışılmalıdır (Goldstein,1990; Trojanowicz, Carter, 1988; Ericson, 1995). Bu taktiklerden hiç birisi anahtar ölçümler veya kaynaklarla ilişkili değildir, suçtan önce yapılacaklar hakkında polis çalışmaları yapılması gerekmektedir.

Kavram yapısı içinde gerçekte suç önlemede temel kaynaklar ve birimler ifade edilir. “Komşuyu izleme”, “toplum güvenliği” programlarında geleneksel suç eğitim şemaları “kamu” kapsamındaki “suç önleme” şekilleri olarak ortaya konulur. Polisin bakış açısından ön sırada ele alınan iş, yaya devriye bu ideolojide önemlidir, suç oluşmadan, önceden davranan polis anlayışı sembol olarak ortaya konmuştur (Greene, 1993:80). Memurların hareketliliği, yerel alanlarda görünüşü, varlığı, problem hakkında yerel bilgi, güvenliğin nasıl arttırılacağı ile ilgili yerel ilerleme sağlanır. Polis suç kontrolörü veya kanunun uygulamasını güçlendirici ifadesi yerine güvenlik sağlayıcı ve suç önleyici olarak ifade edilir, bu amaçlı görevler polise yüklenilir. Bu yeni rol diğer araştırmacılar tarafından tartışılırken, “Polis toplumda temsil edilir ve görülür olmalıdır. Korkuyu azaltıcı ve suçu önleyici olmalıdır” şeklinde yaklaşımlar gelişmiştir (Goldstein, 1987:15). Genel olarak bu durum toplum destekli polislik programındaki işlemsel değişimle bağlantılıdır ve toplumda artık acil durum nedeni ile polis çağrılarının azalması konusu öne sürülerek bu duruma açıklama getirilmeye çalışılır (Kelling, Mooore, 1988:425). Toplum destekli polislik çatısında polis görevinin işlemsel yapıdaki yeniden yöneliminin ikinci anahtar ilkesi problem çözme anlayışıdır. Artık polis, izole olarak suç olay süreci ile ilişkili bir şey yapamaz, suç veya düzensizlik belirtilerine neden olan veya kolaylaştıran faktörler üzerinde durmaya başlayacaktır. Yasal polis müdahalesinde polis sadece suç olayına karşılık vermez, aynı zamanda durumu analiz eder ve durumu düzensizlik olarak

ifade eder. Belirsiz, öznenen yoksun ve değişken sosyal standartlarda bir ihlal görülebilir. Problem çözüme, toplum destekli polisliğin temel fikirlerindedir. Polis, olayların arkasındaki problemleri anlamalı, analiz etmeli ve düşünmelidir (Moore, 1992; Goldstein1979, Eck, Spelman, 1987; Cordner, 1985), fakat uygulamada bazı analistler bu yapı altında çözümleri oldukça hızlı görebilirler.

Genel olarak suç probleminin temellerini ortaya çıkarmakla aynı şey olmasa da sosyal durumlar ve problemler üzerinde çalışılması, ilgili durumları düşünmek ve suça neden olacak durumlardan yeni keşifler yapılması, polis stratejilerinin etkililiğini arttırılabilir. Daha durumsal yaklaşıldığı açıktır ve hizmet için durumların değiştirilmesi yolu ile suç önlenir. Problem çözüme yolu ile müdahale, etkili cevaplar yaratılarak problemin çözülmesidir (Moore, 1992; Eck, Spelman, 1987). Bu ideolojiye dayanan Wilson ve Kelling (1982), Skogan (1990), Kelling ve Coles (1996), çalışmalarında “düzensizlik” in suçu kolaylaştırıcı ve suça neden olan faktörler ile oluştuğunu, sosyal çevreninde bunu olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Çalışmalarda düzeni koruma taktikleri, önleme, önceden müdahale, problem çözüme öğelerinin kombine olduğu bir polis stratejisi olarak toplum destekli polisliği ortaya koymuşlardır. Suç korkusu düzensizlikten ortaya çıkar ve toplum destekli polislik bu durumlarla ilgili etkili çözümler ortaya koyar. Toplum destekli polislik projelerinde bu durum resmi veya resmi olmayan yollarla önceden katılımlarla (proactive) ortaya konulur. Halkın rahatsız olduğu, huzursuz olduğu suçlar büyük bir dikkatle ele alınarak, muhtemel sebepleri incelenir. Komşular arasındaki düzensizliğin çözümü için, sert müdahaleler ile yapılandırılmış düzenlemeler korunabilir (Mastrofski, 1991:53).

Düzensizlik gerçekliğini azaltmak için ölçümler yolu ile polis imkânları ve kaynaklarının bulunması zorunludur (Wilson, Kelling, 1982; Kelling, Moore, 1988). Suç, sosyal veya yapısal durumların sonucunda oluşan tepkiler olarak görülmemelidir toplumda suça ait saldırı gerçekliği suça neden olacak sonuçları ortaya çıkartabilir (Crank, 1994; Wilson, Kelling, 1982). Haklar, değerler ve toplumu koruyan özgürlükler, bireysel ilgiler, açıkça etkili ve sert müdahaleleri zorunlu kılar, ancak toplum hayatının ve fikirlerinin izin verdiği ölçüde dışsal tehdit de

bulunmaktadır (Alpert, Dunham, 1986; Kelling, 1985). Diğer yandan güvenlik ile ilişkili suç ve tehdit, toplumların sosyal veya yapısal derinliklerinde, yerel yapıların kökenlerinde gözlenmiştir. Polisin bireysel yeterliliği, kaynakları ve niteliği çalışma alanında sınırlama getirir. Bu yapıda toplum gücünün kullanımı yolu ile sosyal onarma çabaları vurgulanır ve aynı zamanda diğer kurumsal birimler yapısal veya sosyal olarak gelişim için çalışırlar. Böylece polis “kolaylaştırıcı”, “koruyucu” ve “toplumu inşa eden” olarak görülürken, bu faaliyetleri ortaya koymasına geniş sosyal çevrede izin verilir. Polisin ana rolü, kendini onaran topluma yardımcı olmak ve aynı zamanda, toplumun büyük ve karmaşık sosyal projelerinde, suç ve güvenlik çalışmalarında uzmanlığını ortaya koymaktır (Crank, 1994; Alpert, Dunham, 1986).

Toplum destekli polislik çalışanları uygulama ve operasyonlarında çoğunlukla ve doğal olarak başarılıdırlar. Eck, Rosenbaum (1994), toplum destekli polislik projesinde problemin işlenişinin geçmişteki geleneksel suç kontrolünden farklılaşarak ayrıldığını ifade etmişlerdir. Bu ideoloji ile ulaşılan teoride; polisin temel işi kanunlar ve kanun uygulamalarını güçlendirmektir. Problem odaklı yaklaşım, sadece suçla ilgili kanuna uymayı sağlamaz aynı zamanda suç kontrolünü çeşitli yollarla sağlar. Yaklaşım durumsal önleme, sosyal önleme, suçun kökenine inme, eğitim ve potansiyel katılımcıları olaylardan önce farklı yerlere yönlendirme gibi durumları kapsamaktadır (Eck, Rosenbaum, 1994; Clarke, 1992). Tüm bu kavramlar toplum destekli polisliğin temel sosyo-politik ve yasal öğelerini ortaya koymaktadır. Modern polislik geleneksel olarak kanun yolu ile suça müdahale için polis gücünün kullanmasını sınırlarken, toplum destekli polislik de ise polis uzmanlar tarafından “güvenlik”, “problemler”, “önleme”, “risk” konularında başarılı bulunmaktadır. Problemlerle mücadelede polisin gücü ve rolü bağlantılı iken, belirsiz sosyal projelerde toplum destekli polislik açık anlamını kaybetmektedir (Bittner, 1970:186). Toplum destekli polislik çatısında polis geniş ve derin sosyo-politik durumlarda ve süreçte etkili görülmektedir, nerede kimin duracağı, kime karşı olacağı, neler yapacağı bellidir. Toplum destekli polisliğin felsefesinde, ilkelerinde, misyonunda, gücünde ve polisin sınırlarında çevresel etkiler, davranışlar, imalar, sosyo-politik kökenli şiddet, potansiyel öznellik, belirsizlik genişletilmiştir.

3.3.2.3 Kurumsal Konular

Toplum destekli polislik yaklaşımında polis örgütü, kurum olarak yeni yapılar ve kavramlar ile ifade edilir. Profesyonel ve yönetsel ilişkilerin nasıl olacağı kurum içinde nasıl yapılandırılacağı, örgüt birimlerinin dış dünya ile arasındaki ilişkiler yapılandırılmıştır. Ayrıca toplum destekli polislik ile kurumsal olarak üç ana reformun yerine getirildiği ifade edilebilir (Mastrofski, 1994:412).

Birincisi toplum destekli polislik geleneksel merkeziyetçi, keskin şekilde ortaya konan yapıda temel yenilikleri zorunlu hale getirmiştir, yapı içinde daha yayılımcı ve merkezi olmayan bir kuruma doğru değişim yaşanmaktadır (Kratcoski, Dukes, 1995; Trojanowicz, Bucqueroux, 1990). Merkezi olmaması polis örgütü içindeki iş, isim, yapısal ve örgütsel kaynakların kurulumu gibi çeşitli boyutlarda faaliyetleri gerektirmektedir (Greene, 1993:80). Geleneksel polis düşüncesinden ayrılan bir şekilde, toplum destekli polislik fikrinin arkasındaki anahtar kavramlardan biri “yerelleşme”dir, ayrıca küçük ve daha yerel olan daha iyidir inancı bulunmaktadır (Skolnick, Bayley, 1988:14). Bir diğer deyişle, toplum destekli polislik merkeziyetçi polis örgütü felsefesinden uzaklaşmayı ifade eder. Aynı zamanda halk ile daha sıkı bağların kurulması, merkezi olmayan coğrafik yapıların geliştirilmesi, fonksiyonel ve örgütsel yapıda faaliyetlerin sürdürülmesidir (Moore, 1992:103). Bu yol ile geleneksel polis çalışmasında yerellik, duyarlılık, yerel ilgiler ve kaynaklar ile anlamlı işbirliği kaydedilmiştir. Merkezi olmayan yerel polis işlemleri daha fazla doğallık içerir, böylece hizmetin müşteriye yani halka daha yakın sunumu ortaya konabilir. Çalışmalarda yerel bölgelerde yapılandırılan uydu çalışanlar veya alt istasyonlar polis kaynaklarının yerelleşmesine doğru adımlar olarak sunulmaktadır. Yerel olaylarda polisin bütünleşmesi ve duruşunu sembolize edip, vatandaşa sunması beklenirken, yerel olarak örgütün güçlenmesi etkililiğini arttırmıştır.

Özelleşmiş fonksiyonları bulunan yapısal ve geleneksel örgüt olarak polis örgütü toplum destekli polislik yaklaşımında temel uygunsuzluklar ve ayrılıklara saygı gösterir. Toplum destekli polislik bazı araştırmacılar tarafından benimsenir ve

bir bütün olarak polis örgütü yapı içinde ifade edilir. Diğer araştırmacılar için toplum destekli polislik daha yeni, özellikli, yerel düzeyde polis örgütü tarafından ek fonksiyon ve sorumluluklar alınmasını ifade eder (Trojanowicz, Bucqueroux, 1990; Kratcoski, Duker, 1995). Toplum destekli polislik ile ilgili tüm polis örgütü tarafından cevaplanması gereken pek çok soru bulunmaktadır. Toplum destekli polislik görevler “kamu düzeni” veya sokaklarla doğrudan ilişkili olmayan polis fonksiyonlarının rolü çevresinde ilkelerinde zıtlıklar bulunabilir, fakat suçla ilgili müdahale şemsiyesi altında bulunan konular birbirleri ile ilişkilidir.

Gerçekte deneye dayalı çalışmalarla, toplum destekli polislik şemsiyesi altında pek çok öge geleneksel polisliğe eklenmiştir (Rosenbaum, Lurigio, 1994; Moore 1992; Greene, 1993). Yaya devriyelerin çoğu personel veya diğer kaynaklar kullanılarak kurulur, geleneksel anlamda kullanılan kaynaklar farklı ve daha işlevsel olarak kullanılır. Arabalı devriye, birimler arası koordinasyon yaratılması, toplum destekli polisliğin yeni sorumluluklarıdır. Dışarıda sokaklarda polisin fonksiyonu ve yapısı örgütsel ve işlemsel olarak etkilidir. Her bir birim çalışanlarının profesyonel becerileri, farklı birimlerin yaptıkları işlerinde profesyonel öncelikleri farklıdır. Polis hizmetleri ile sağlanan etkilerin güvenlik boyutlu toplumda oluşturduğu değişimine genel olarak toplum destekli polislik denilip denilemeyeceği açık değildir, fakat özellikli ana işlemlerde polisin fonksiyonu ve çalışanların toplumsal durumlara bakışı ve yaklaşımı işlemsel metotlar olarak adlandırılır.

Toplum destekli polislik temelde polis mesleğinde çeşitli yollarla yapılan yenileşmenin ve değişimin yönetimidir. Toplum destekli polislik eski hiyerarşik emir-komuta stili, eski askeri disiplin yapısından sıyrılarak yeni şekillerin ortaya konulmasını ifade eder (Mastrofski, 1994; Bittner, 1970). Yerel polis hizmetlerinde toplum destekli polis çatısında yapılandırılan işlemler karar vermeyi, otoriteyi kendine yeterli mini takımları ve esnek bir yapıyı kolaylaştırabilir. Bir diğer deyişle bu yapı ile yerel polis modeli oluşturularak küçük polis birlikleri zinciri kurulmaktadır. Geniş boyutta polisin otoritesi, emir ve gücü yerelleşmektedir, bu örgütsel reformlar modern polis öncesi zamana antitez olarak görülebilir (Kelling, Moore, 1988:20). Hizmetin en önünde çalışanlar ile birlikte karara katılım ve

özerklik vurgulanırken, polisin kontrol ve emir sisteminde, kurallarında, yaklaşımında otoritenin sınırlanması yolu ile yeni bir yapının artık şekillendiği anlamına gelir (Eck, Rosenbaum, 1994:16).

Geniş yetki alanında taşınan sorumluluk ve otorite karşılaştırılarak mahalle polis şefi rolü gibi yeni kavramlarda yerleşme çabaları görülmektedir. Skolnick, Bayley (1988:13) toplum destekli polis güçleri ve çalışanlarına, toplumlarda farklı polis öncelikleri olduğunu ifade ederler. Bu durumda polisliğin uyarlanabilir olması, orta veya alt derece emir verenlerin yerel durumları kendileri tarafından okunması ve buna uygun hareket etme özgürlüklerinin olması gerektiğini belirtmiştir. Merkezi olmayan yapı zorunludur, bu yapı yolu ile düzenin sağlanmasında bilgi avantajı sağlanır, toplumdan polise doğru durumla ilgili bilgi ve geri dönüşümler sağlanır. Örgüt esnek, hareketli, müşteriye ve probleme yakın değerlere sahip olmalıdır (Bayley, 1994:147). Toplum üyeleri problemle ilgili daha fazla bilgiye ihtiyacı olan yüksek düzeydeki yetkililere yardımcı olurlar, değişim memurları topluma yaklaştırır, artık polis topluma hizmet eder, polis toplumdan taraf olduğunu ortaya koyarak otoritesini sağlar, polisin emir komuta zincirini takip ederek bunu başarması zor da olsa, bu görevin başarılması için olduğundan daha fazla esnekliğe ihtiyaç bulunmaktadır.

Genel polis fonksiyonlarını kendine yeten merkezi yapıda şekillendiren yerel birimler doğal olarak yeni bir yönetim şekline girmiştir ve özellikle ön planda görev yapan memurlar ile orta düzey yöneticiler arasında profesyonel ilişkiler gelişmiştir. Toplum destekli polislikte ön plandaki polis memurları toplum ile ilgili kaynaklara ve yerel ilişkilere daha yakındırlar, bu nedenle kararlara katılırlarsa daha etkili iş yapmış olurlar. Nitekim örgütlerde düşük düzeylerin kararlara katılmasının özendirilmesi beklenir. Karar verme sürecinde otorite paylaşılırken polisin görevleri bakımından gün gün ne yapılacağı daha iyi bilinir (Kelling, Moore, 1988:15), kısacası planlı bir ilerleme sağlanmış olur. Katılımcı yönetim şeklinde ise emir komutaya dayanan kararlar yerine yerel durumlar ve bağlama dayanarak kararlar verilir, ortaya çıkan bu durum da polisler için özgürlük sağlar. Ayrıca prosedüre ait standartlar, temel yasal dayanak, örgütsel bütünleşme dışında “işte ne yapılması

gerekirse” o iş yapılmaktadır (Eck, Rosenbaum, 1994:16).

Toplum destekli polislik örgütünde polis yüksek yönetim seviyesinden yönetilmezken yerel durumlardan ve çevreden yüksek oranda etkilenir. Skolnick, Bayley, (1988:14), toplum destekli polis hizmetinde alt kademedeki karar vericilerinde karar süreçlerinde söz sahibi olduğunu ifade ederler. Memurlar uygun kelimeler ve hareketler ile ifade edilen genel emirleri anlayabilmeli, bunlar üzerinde düşünebilme kapasitesine sahip olmalıdır. Toplum destekli polislikte tüm kademelerin sorumlulukları değişir, astlar daha çok kendilerine doğru yönelimli olmalı, orta seviyedekiler yerel durumlara uygun hareket tarzını sergilerken sistematik hareket etmelidirler. Sistemde atomik veya mikro yapılara dayanan polis örgütleri vurgulanır. Ön plandaki polislerin becerileri, performansları duruma uygun olmalıdır. Toplum destekli polislik örgütlerinde çalışanların örgüt amaçları içinde kendilerini daha memnun algıladıkları ortaya konulmuştur. Örgütsel yapılarında bireyin şekillenmesi ve kontrolü sağlanır (Wycoff, 1988; Kelling, Moore, 1988). Toplum destekli polislikte çalışanların profesyonel sağlığı, performansı etkiliyken, iş ve görev polisin işi ve kurumun niteliklerini anlamlı bir öge olarak ortaya koyar.

Genel olarak toplum beklentilerinin polisin örgütsel özelliklerine yansıdığı ifade edilir. 1980’lerde yenilikçi örgütsel teorilerde ve işbirlikçi yönetimde “toplum” kavramının etkisi ortaya konulmuştur (Clairmont, 1991:23). Nitekim polis örgütünde fordist yapıdan post fordist yapı yani üretim ve yönetim yapısına doğru bir kayma bulunmaktadır, yapı içinde merkezi olmayan karar verme, hizmet yapıları, otonomi, kalite çemberleri ve doğrusal yönetim düşünceleri kurulmaya çalışmaya başlanılmıştır (Mastrofski, 1994; Sparrow, Moore, 1992).

3.3.2.4 Memurların Profesyonelliği

Toplum destekli polislik kavramını yeni bir model, ideoloji ve ön plandaki memurların bireysel felsefeleri oluşturulur. Bu yeni memur tipi (Skolnick, Bayley, 1988:25), örgütsel yapıda ön planda bulunan karakol memurlarının, emirlerle düzenlenen yönetim fonksiyonu ve otoritesi sınırlanarak karakterize edilir.

Geleneksel memurun düşük otoritesi ve suç olayına müdahalesi çerçevesinde standart görevler ile sınırlanır, bu görevler örgüt içindeki diğer yüksek düzeydeki komuta kademelerinin sorumluluklarına bırakılır.

Toplum destekli polislikte memurlar çoklu bakış açısında yetenekli, becerikli ve kaynaklarını toplum hayatından almış şekilde ilerlerler. Görevdeki memurlar profesyonel polis olarak tanımlanırlar, ayrıca bu görevliler otorite, görev ve hiyerarşik yapı ile en az şekilde sınırlanmışlardır. Yerel çevrelerinde polis rolün kendisine odaklanır, toplum destekli polislik şemsiyesi altında yeni memurlar fonksiyonlarının tümünde yerel düzeyde fayda sağlarlar. Bu genelleşmiş rol, emir, komuta ve güç aynı zamanda yerel bağlamda polisin çevresinde merkezileşen yaşam kalitesi “suç” ve “güvenlik” mücadelesi ile de ilişkilidir (Delint, 1997:28). İdeal polis memuru etkili, kolay ulaşılır ve saygılı olmalıdır, hem özelleşmiş hem de genelleşmiş bir yapıda hareket eder (Manning, 1988:30). Toplum destekli polislik çatısı altında memurun uzmanlaşması içsel sınırlamalara karşıt bir yapıda dışsal ve çevresel durumların etkisinde yapılır (Alpert, Dunham, 1986:36).

Toplum destekli polis memuru polislik mesleğini profesyonelce yapar, bu profesyonelliğini suç kontrol prosedürleri ve sürecini vurgulayarak korur ve açıklar. Yeni değerlerde polisin yerel ve sosyal yapılarla yeniden bütünleşmesi ve yeniden sosyalleşmesi üzerinde durulur. Polis memuru “insanın bir parçası” ve aynı zamanda toplumsal çevrenin bir parçası olarak düşünülür. Polis yerel sosyal süreçlerde yapılandırılmış, yerel yaşamın aktif öğelerinden birisidir. Toplum destekli polis, sosyal dinamikler ve süreçler çerçevesinde çalışır. Toplum destekli polisinin dayandığı temel varsayım; “bir komşu haline gelme ve bunu genelleşmiş bir yapıda devletin bir birimi olarak mikro toplumda yaşam kalitesi için sürdürmektir” (Eck, Rosenbaum, 1994:10).

Profesyonel memur teriminde şu kavramlar dikkati çeker; memurlar profesyonel suç kontrol ölçümlerinde “yerellik, komşuluk (problemler için komşunun izlenmesi), bunların tanısı, analizi, düzeltilmesi ve sonuçların değerlendirilmesidir”. Çalışanın performansı, problemi tarama becerisine, onu analiz

etmesine, araştırmasına, alternatifleri belirlemesine ve sonuçları değerlendirmesine bağlıdır (Mastrofski, 1994:20). “Problem çözüme” kavramı rehber polis felsefesi olarak açıklanabilir. Merkezi emir komuta; tedavi (davranış) ve sonuç üzerine odaklanır. Polis problemin altında yatan nedenleri ortaya koymalı, tedavi etmelidir ve diğer profesyonellerle çözüme odaklı işbirliği içine girilmelidir (Ericson ve diğerleri, 1993; Eck, Spelman, 1987; Goldstein, 1990).

Toplum destekli polislik kavramı ile ilgili çalışan araştırmacılar sağlık biliminden ve tıp alanından da benzetmeler yapılmıştır. “Sosyal tıp” kavramı ortaya konmuştur, bu “toplum sağlığı” çevresinde ortaya çıkmıştır. Suç ve düzensizlik “sosyal hastalık” belirtileridir ve bu durumlara toplum destekli polis memurları tanı koymalı, tedavi etmelidir (Mastrofski, 1994; Trojanowicz, Bucqueroux, 1990). Toplum destekli polis memurunun yerel izleyici rolü ile güvenlik sunma rolünün bulunduğu ifade edilir (Moore, 1992:115). Yerel sağlık ve esenlik tehlikeye girdiğinde görevleri insanları izlemek olmalıdır.

Gerçekte bilgi, analiz ve tanı toplum destekli polisliğin toplumsal sağlığı yeniden kurması için önemlidir. Yoksulluk, işsizlik, eğitimsizlik, uygunsuz ev, sağlıksız yaşam, evsiz insanlar, uygunsuz ilaç kullanımı ve cinsel eğitim eksikliği suç nedenlerinden bazılarıdır (Leighton, 1991; Greene, 1993). Toplum sağlığının tedavisinde ortaya çıkan belirtiler daha derin ve sistematik olarak ele alınmalıdır. Kentteki uygulamalarda gerektiğinde davranış eylem sürecinde polis kent planlamasına, çevresel düzenlemelere katılmalıdır (Ericson ve diğerleri, 1993; Goldstein, 1990).

Aynı zamanda toplum destekli polis, yerel sosyal yaşamı kolaylaştıran, yeni toplumsal süreçleri harekete geçiren, yapıların korunmasına etkin ve etkili olarak yardımcı olan bir görevlidir. Toplum destekli polis memuru toplumda suçu önlemek, düzeni sağlama amacı ile bütünsel yaşam kalitesi için toplumun izin verdiği ölçüde süreçleri desteklemelidir. Bu süreçler toplumda sorumlulukları ve rolü bulunmadan polisin biçimsel olmayan müdahalesi ve sosyal kontrol işlemleri ile planlanarak yerine getirilir. Bu şemalar polisin geleneksel görülen değerler, yaşam kalitesi,

güvenlik, yerelliğin güçlenmesi gibi amaçları olduğunu gösterir. Otorite gibi polisin öncelikleri yerine ziyade polisin sosyal tarafı üzerinde durulur (Manning, 1988; Crank, 1994; Rosenbaum,1988).

Toplum destekli polislik iki taraflı kazanmaya yani kazan- kazan tipine dayanır. Sosyal durumlarda yerel yönetimlerin değerli amaçları vardır (güvenlik, düzen, daha az suç, vb.), bunlara yerel ve evrensel değerler olarak ulaşılabilir. İnsana ve toplumun kendisine dayanan girdiler, yaklaşımlar, isteklere dayanan duyarlı süreçler, katılım demokrasisi, sosyal yapı, gibi kavramlarla çalışılarak sosyal yaşam kalitesini arttıracak faktörler ifade edilebilir (Greene, 1993:85). Kontrol kurumları olarak açıklanan devletin olumsuz gücü geleneksel polisi ortadan kaldırmıştır. Sosyal yaşam üzerinde işlemlerde bulunan toplum destekli polislik yeni bir şekil olarak yapılandırılarak, olumlu yönetim sonucu ortaya çıkar (Moore, 1992:125). Yerel memurlar otonomdur, görevleri kararlar vermek, seçimler ve stratejileri belirlemek olarak vurgulanır, kısaca memurların buldukları alanlarda yetki ve sorumlulukları sonsuz geniştir. Toplum destekli polislik standart, bürokratik, profesyonel fonksiyon değil bir sanattır (Mastrofski, 1994; Crank, 1994).

3.3.2.5 Toplum Destekli Polislik Düşüncesi İle İlgili Değerlendirme

Toplum destekli polis işi ile ilgili sorumluluk sahibidir ve değerlendirme, kültüre vurgu yapması yeni bir gerçeklik olarak ortaya çıkar. Geleneksel polisin çalışma anlayışında; polis problemi tanımlar, uygun çözümleri belirler ve profesyonel çatıda ne yapılacağına karar verir. Toplum destekli polislik sürekli, etkili, açık ve çok yönlü incelemeler yapar. Polisin yeni anlayışı süreklilik ve dönüşümdür. Toplum destekli polislikte polis içinde konular değerlendirilir, değerlendirme sorumluluk kültüründen etkilenir, problemler ve düzensiz durumlar toplumca tanımlanır, bu durumlar birer girdi olarak ortaya konulur. Toplum destekli polislik işinde öncelikler ve yeni yönelimler, polisin yerel öznelerine, halkın önceliklerine göre oluşturulur. Polis güvenlik ihtiyaçları ve işleri hakkında topluma öğütler vererek, toplum hayatı içinde yeni biçimsel komiteleri oluşturur (Skolnick, Bayley, 1988:12). Böylece yerel uzman olarak toplum destekli polislik yolu ile

konular tanımlanır, öncelikler oluşturulur ve çözümler ortaya konulur. Suç ve güvenlik sosyal hayat ile bağlantılıdır, bu konularda polis toplumu bilgilendirme faaliyetini yerine getirir. Müşteri odaklı dil çerçevesinde güvenlik pazar ortamında müşterilerin (toplum) hakları, alıcı, hizmetler ve kalite standartları bağlamında değerlendirilir. Eğer eşyalar ve hizmetler ayrılırsa polisin müdahaleleri müşteri üzerinde yükselme potansiyelini ortaya koyar (Klockars, Harver, 1993:46). Ortaklık, işbirliği ve birlikte üretim modelleri polis ve toplum arasında bulunmaktadır. Bu iki eşit ilgili, güçlü kaynak varlığı, güvenlik işindeki çalışmalarda bulunmalı, birbirlerine yardımcı olmalı, hareket ve kararlarda beraber mücadele etmelidirler. Bu amaçla, değişken kamu katılımı, polislik hizmetleri ile ilgili müşteri değerlendirmeleri ve bilgi aktarımı polisin daha etkili çalışmasında önemlidir (Skolnick, Bayley, 1988:16).

Toplum destekli polislik düşüncesi polisin demokratikleşmesi için bir potansiyel ve güç anlamındadır (Mastrofski, 1994; Shearing, 1994). Toplum destekli polislik sosyal olarak daha fazla arzulanan yeni bir polis anlayışıdır ve demokratikleşme yönünde kavramı destekleyici bir uygulamadır.

Toplum destekli polislik kavramının performansı polis örgütü içinde dış verilere göre değerlendirilir, bu değerlendirmede yerel yapının istekleri ve beklentileri de önemlidir. Halkın polis hizmetinden memnuniyeti sloganı bulunmaktadır, bu az ya da çok polisin ne yaptığını ifade eder, kısaca polis halkın memnuniyeti için hizmet üretir. Polis sivilleri etkin hale getirerek, kontrol mekanizmalarını kullanarak, polisten memnuniyeti arttırabilir. Polisin sorumlulukları için yasal rolü çerçevesinde problemlere cevap bulması beklenir. Tüm yapılar, mekanizmalar ve potansiyeller kullanılır başarılı, etkili çözüm için toplum destekli polislik önerilerden daha fazlasının ortaya konulması beklenilir (Kelling, Moore, 1992; Ericson, 1982).

Toplum destekli polislik düşüncesi ile ilgili değerlendirmesi, kavramın işlemsel yapısı ortaya konularak açıklanır. Problem çözme stratejilerinde, çözümlerde, değerlendirmede, polisin bir kurum olarak etkisi sunulurken, kendi

işleride değerlendirilir (Eck, Spelman, 1987; Eck, Rosenbaum, 1994; Trojanowicz, Bucqueroux, 1990).

Diğer taraftan toplum destekli polislik yaklaşımı akademik ve yarı akademik ortaklarca geniş ölçüde değerlendirilen hareket ve endüstri alanı olarak ortaya çıkmıştır. Polis veya polis örgütü ile akademik araştırmacılar arasında pek çok örnekte iş birliği kurulmuştur. Toplum destekli polislik kamunun güvenlik algısındaki polis hizmeti ve performansındaki değişimleri kavramasına yardımcı amaçlamıştır. Toplum destekli polislik suç kontrol modelinde başarısızlık olarak neyin görüldüğünün cevabını vererek, etkilerinin açıklanmasında büyük fırsatların sağlandığı gözlemlenmiştir. (Greene, Taylor 1988; Eck, Rosenbaum, 1994). Pek çok çalışmada toplum destekli polisliğin ne yaptığı ve ne yapmadığı sorularında kavramsal, metodolojik olarak yanıt verilmiş ve etkileri üzerinde durulmuştur.

3.3.3 Toplum Destekli Polisliğin Etkileri ve Gerçeği Ölçme Çabaları

Toplum destekli polisliğin etkisi ve etkilerinin ölçümü, kavramın kapsayıcı şemsiyesi altında fikir olarak varlığını sürdürmektedir. Bu kavramın anlayışı tutarsızlık ve belirsizlik olarak ortaya konulur. Kavramın daha pratik ve işlemsel öğeleri örneklerde değerlendirilir. Anahtar problemlerin bazıları metodolojik açıklama getirmektedir (Suç önlemenin ölçüm çabaları gibi). Ayrıca çalışmalar sonrası ortaya konan sonuçların gösterdikleri de öznel olabilir; suç korkusu, güvenlik algısı, memur memnuniyeti gibi kavramlarki bunların teoride işlemsel olarak ölçümü güçtür (Greene, Taylor, 1988; Manning, 1988; Trojanowicz, Carter, 1988). Yine de pek çok çalışmada toplum destekli polisliğin etkisi ve etkilerinin değerlendirilmesi yapılmaya gayret edilir. Desen ve metodolojik çatılarda zaman zaman uygun olmayan ve memnuniyet sağlanamayan kavramlar sunulur (Clairmont, 1991; Weatheritt, 1987). Konu ile ilgili çalışmaların pek çoğu sadece tanıtma amaçlı ve betimseldir, uygun kontrol mekanizmaları yapılandırılmamıştır bunun nedeni öznel algılar ve gözlemler üzerine yapılandırılmamış olduklarından dolayıdır. Böylece bilimsel değerlendirmenin temel standartlarının hayata geçirilmesinde başarısızlık ortaya çıkmıştır (Moore, 1992:144).

Araştırmacılar değerler dizisi olarak “toplum destekli polislik programlarının etkileri hakkında; hiç bir şeydir” şeklindeki genel oluşan bilimsel bilgiye dikkat çekmişlerdir (Moore,1994:294). “Programın deneysel değerlendirmesi, başarının kısa olduğu düşünülerek belirtilebilir” ve eğer metodolojik temel standartlar uygulanırsa bu çalışmalardan sonuçlara ulaşılabilir veya diğer sonuçların karşılaştırılması en iyi sonucu verecektir (Mastrofski, 1991; Grene, Taylor, 1988). Deneysel sonuçlara baktığımızda bazı sonuçlar kullanışlıdır ve hizmetin yürütülmesinde rehberlik edebilir. Çok az çalışma toplum destekli polislik yapısını değerlendiren çalışmaların meta analizini yapar. İşlemsel olarak sonuçlar üzerinde olumlu, olumsuz ve etkisiz durumlar çalışmalarda ortaya çıkmış (Grene, Taylor, 1988:147), ayrıca uzun dönemli yapılmış çalışmalar da bulunmaktadır (Moore, 1992:296).

Araştırmalarda hedef seçilen yerellerin suçla ilgili davranışın görülmesi veya suç önlemesi çalışmalarının sonuçları üzerinde durularak, toplum destekli polisliğin etkileri açıklanabilir. Yine de “hemen hemen toplum destekli polislik programlarının suçu önleme veya suç ile ilgili teşebbüsü azaltmada başarılı olduğunu gösteren delil yoktur” (Moore,1992:295) fakat yinede “bu programlar düzeni korumada etkili ve suçla ilişkili sorun çözücü sonuçlar üretir” (Greene, 1993; Grene, Taylor 1988; Yin, 1986) şeklinde görüşler bulunmaktadır. Örneğin; Rosenbaum’un çalışmasında belirli periyotlarla hedef bölgede suçun azaldığı gibi arttığı da rapor edilmiştir (Rosenbaum, 1986:15). Benzer sonuç Pate ve diğerleri, (1985:72), çalışmasında da gözlenmiştir. Bazı çalışmalarla toplum destekli polislik çabalarının gerçekte suça ait mağduriyeti azalttığı ifade edilmiştir (Wycoff, Skogan, 1994:18).

Suç korkusu ve mağdur olma ile ilgili Amerika ve İngiltere’de pek çok çalışma yapılmıştır. Sonuçlardan anlaşılacaktır ki toplum destekli polislik uygulamaları sonucunda, sıklıkla tanımlanan sorunlarda geçici azalmalar meydana gelmiştir (Moore, 1992; Cordner, 1988).

3.3.4 Polisin Mahalle Odaklı Görev Alanı

Toplum destekli polislik iki aşamalı bir program bütünü olarak ele alınabilir. Birinci aşamaya örnek olarak verilebilecek uygulamaların başında danışma kurulları, yaya devriye ekipleri, toplum destekli suç önleme projeleri, suçlara karşı çok kurumlu yaklaşımlar verilebilir. Devriye hizmetleri ve Mahalle/Komşuluk Gözetimi (Neighborhood Watch) gibi uygulamalarla polisin daha etkili olması ya da toplumsal düzenin sağlanması hedeflenir (Bahar, 2002:298) .

Polis mahalle odaklı çalışmalarında toplum odaklı/destekli polislik uygulamalarından faydalanılmaktadır. Konunun daha iyi ortaya konabilmesi için dört eleştirel alanın açıklanması gerekmektedir.

- 1.) Toplum odaklı polislik yönetimi,
- 2.) Toplum odaklı polislik faaliyetleri,
- 3.) Mahalle üzerinden değişim,
- 4.) Polis davranışlarının ilişkisi.

Bu dört unsurun iyi anlaşılması önem taşımaktadır, öncelikle toplum odaklı polisliğin gelişimi ve değerlendirilmesi yapılacaktır.

İkinci olarak toplum odaklı polis memurlarının faaliyetleri tartışılacaktır. Üçüncü olarak mahalle üzerinden yaşanan değişim ortaya konacaktır, son olarak bütünde zaten ele alınan polis davranışı çeşitleri gözden geçirilecektir.

3.3.4.1 Toplum Odaklı Polislik

Toplum odaklı polislik kavramı aslında odak noktası açısından toplum destekli polisliği ifade etmektedir. Polisin görev doğrultusunu belirtmek amacı ile bu kavram ortaya konmuştur. Aslında toplum odaklı polislik kavramı toplum destekli polislik kavramını ifade etmektedir.

Toplum destekli polislikle ilgili pek çok tanım bulunmaktadır. Toplum destekli polislik tanımlaması hem araştırmacılar hem de uygulayıcılar için oldukça güçtür. Burada pek çok tanımdaki ortak öğeler alınacak ve polis misyonu doğasındaki değişimler kapsamında, toplum destekli polislik kavramı ortaya konacaktır (Hoover, 1992; Oliver, Bartgis, 1998; Reisig, Giacomazzi, 1998). Bu gerçek ortak öğelere rağmen toplum destekli polisliği kavramlaştırmak oldukça güçtür.

Pek çok tanımda toplum destekli polislik belirli bir program olarak tanımlanır (Seagrave, 1996b:162). Polis merkezleri ve kent yöneticileri toplum destekli polislik ile ilgili özelleşmiş programlar veya taktikler vermektedirler (Rosenbom, Lurigio, 1994:42). Bir diğer değişle, polislere toplum odaklı taktikler belirli davranış taktikleri şeklinde otoriteler tarafından öğretilmektedir ve bir sistem dahilinde verilmektedir. Toplum destekli polisliğin somut tanımından çok yazarlar tanımı; toplum destekli programlarda buldukları ortak özellikleri sayarak yapmaktadırlar (Berry, 1996:18). Bazı otoritelere göre toplum destekli polislik kavramı, canlandırmadan başka bir şey değildir, özde pek çok alanda eksikleri bulunmaktadır. Polis birimleri terimini herhangi bir program ya da klasik polis programlarını ifade etmek için kullanırlar (Seagrave, 1996b:164). Diğerleri ise; toplum destekli polislik kavramının strateji veya örgütsel yeniden düzenlemeden daha farklı bir felsefe olduğunu belirtmektedir (Reisig, Giacomazzi, 1998; Trojanowicz, Bucqueroux, 1990). Reisig, Giacomazzi (1998:547), toplum destekli polislik yaklaşımını polisin operasyonel görevlerinde felsefi bir kayma olarak ele almaktadır. Yani toplum destekli polisliğin felsefi bir yönü bulunmaktadır ve bu çeşitli stratejilerle, taktiklerle ve örgütsel boyutları ile ele alınmaktadır. Seagrave (1996b:165) de, toplum destekli polisliğin bu tanımının oldukça genel olduğunu belirtmektedir.

Toplum destekli polislikteki pek çok tanımda yer alan genel tema, vatandaş girdisiyle hizmet edilen mahalleli bireylerin karakteristik polis yapısına dayanan yapıdan farklılaşarak, kavramın polis ve toplum arasında ortaklık içinde olmasıdır (Alpert, Dunham, 1988; Alpert, Moore, 1993; Cordner, 1997; Goldstein, 1987; Skogan, 1990; Webb, Katz, 1997). Ayrıca polis ve vatandaş arasındaki ortaklık

etkileşimin artmasını içine alır, halktan gelen girdiler polisin öncelikleridir (Cordner,1995; Skogan 1990; Webb, Katz, 1997). Vatandaş ve polis arasındaki etkileşim arttıkça birlikte çalışmada artacaktır (Goldstein, 1987; Reiss, Tonry, 1986; Skolnick, Bayley, 1987). Polis ve halkın birlikte çalışması büyük vatandaş girdisine yol açan varsayımdır (Webb, Katz, 1997:7), vatandaşın girdisi arttıkça polise biçilen görev alanındaki stratejilerde artmaktadır (Webb, Katz, 1997:8). Toplum kavramına odaklanırsak faaliyetler mahalle yerleşimine dayandırılacaktır. Böylece toplum destekli polisliğin ana teması ve bu çalışmanın odağı, mahalle özellikleri göz önüne alınarak polis faaliyet alanında ortaya çıkartılan faaliyetler olacaktır.

3.3.4.1.1 Toplum Odaklı Polisliğin Gelişimi

Toplum odaklı polisliği anlamak için memurların faaliyetlerini anlamak gerekmektedir, ancak bu yol ile gelişim kavramı tanımlanabilir. Toplum odaklı polislik, geleneksel polislik anlamında karşılaşılan sorunlar ile ortaya çıkmış bir kavramdır. Aslında 1920'ler sonunda ve 1930'larda ortaya çıkan profesyonel reformlarla başlamıştır, bu zaman döneminde polis reformu politikalarla yakından bağlantılıydı, (Fogelson, 1977; Eck, Spelman, 1987) polisin etkinliğini ve verimliliğini artırmak için, kararların yerel politik mekanizmaların kontrolünden çıkması gerektiği belirtilerek sonradan uygulamada polisin yapısında ve fonksiyonlarında değişime neden olacak reformlar hayata geçirilmiştir (Fogelson, 1977:74). Bu değişimler kapsamında seri suç kontrolüne odaklanılmış, polisin teknoloji kullanımı artmış, örgüt merkezileşmiş ve memurlar profesyonelleşmiştir (Eck, Spelman, 1987; Fogelson 1977; Kelling, Moore, 1988). Politikaların değişimi reform hareketi sonucunda oluşmuştur, polis memurlarının müdahale tarzları veya tepkileri polislik haline gelmiştir. Örneğin; devriye memurları arabalarında otururlar telsizi dinleyerek beklerlerse bireysel vakaların çözümünde daha başarılı olup, suç meydana geldiğinde çözmek için gayret ederler, şeklinde uygulamalar gelişmiştir (Eck, Spelman, 1987; Kelling, Moore, 1988). 1940'lar ve 1950'ler boyunca reform stratejileri başarılı olmuş, bu durum 1960'lar ve 1970'lerin sosyal çevredeki değişimleri (kentsel hareketlilik, suçun artması, savaş protestoları gibi) ile yavaşlamış, yenileme düzeltmeleri pek etkili olamamıştır.

Polis - halk ilişkilerinde 1960' lar boyunca yaşanan sorunlar polisi bir şeyler yapma konusunda cesaretlendirmiş ve sosyal bilimlerin bulgularıyla geleneksel polis uygulamaları ilişkilendirilerek bilimin yardımı ve desteği sağlanmıştır (Eck, Spelman, 1987, 1987b, Skogan, 1990). 1960' lardaki sosyal ayaklanma olayları polis ve halk arasındaki problematik ilişkinin bir göstergesidir (Eck, Spelman, 1987; Eck, Spelman, 1987b). Yapılan çalışmalar ile devriye memurlarının ikamet sahipleri ile tartışmaları sosyal bilim araştırmalarında çeşitli polis stratejileri (devriye, hızlı müdahale vb.) ile artan suç oranları sorgulanmıştır (Eck, Spelman, 1987:104). Böylece profesyonel polisliğin sınırlılıkları ortaya konulmuş ve polis hizmetleri ile ilgili alternatifler düşünölmeye başlanmıştır (Rosenbaum, 1988; 1978).

Polis - halk problemleri ile ilgili çeşitli alternatifler ortaya çıkmıştır. Halkla ilişkiler birimleri, görev güçleri, takım polisliğı ve çeşitli gelişimleri ortaya çıkartacak faaliyetler düzenlenmiştir (Eck, Spelman, 1987:109). Toplum destekli polislik ve problem çözme polisliğı geleneksel olay yönelimi polisliğinin problemlerini ortadan kaldırmayı amaçlamıştır. Toplum destekli polislik geleneksel olay odaklı polisliğe bir alternatif olarak ortaya çıkmıştır.

3.3.4.1.1.1 Problem Odaklı Polislik

Toplum destekli polislik şemsiyesi altında değerlendirdiğimiz problem odaklı polislik, Virginia'daki Newport News'te bulunan Ulusal Adalet Enstitüsü'nün desteğıyle Polis Faaliyetleri Araştırma Forumu tarafından bir proje çalışması olarak yürütölmüştür. Bu projenin analizini yapan Spelman, Eck'e (1987), göre problem odaklı polislik, üç ana temanın birleşerek yapısını oluşturduğu polis operasyonlarına dair yapılan 20 yıllık araştırmaların bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır.

Polis operasyonlarını şekillendiren bu üç konu şunlardır:

- 1.) Etkinliğinin arttırılması; bu yol ile suç olaylarının nedenlerinin altında yatan problemlerle mücadele edilerek devriye hizmetleri ve suç takibi için harcanan zamanın azaltılması,
- 2.) Memurların uzmanlık ve yaratıcılıklarına önem verilmesi; bu yol ile

problemlerin üzerinde daha dikkatli bir çalışmanın yapılması ve yeni çözümlerin üretilmesi,

- 3.) Halkla daha yakın bir şekilde bütünleşebilme; bu yol ile polisin vatandaşların ihtiyaçlarını belirleyip halkla hizmet verdiğinden herkesin emin olmasını temin etmektir (Spelman, Eck, 1987:2).

Toplum destekli polislik ve problem odaklı polislik arasındaki ayırım, toplum destekli polislik olarak tanımlanma çabasıdır. Bu ikisinin benzerliği ve tartışılabilir değişimini ortaya koyan bu kavramlara ayrı yaklaşımlardır (Hoover, 1992; Eck, Spelman, 1987). Problem odaklı polislik ve toplum destekli polislik arasındaki fark kamunun her iki yaklaşımda da rolü ve boyutu ile ortaya konulmuştur. Toplum destekli polislikte problemin çözümünde vatandaşlar problemin çözümü ve tanımlamasında yardımcı olmaktan çok bir kaynak olarak kullanılır. Langworth, Travis (1999:245), problem odaklı polisliği önceden davranan (proactive) yaklaşım olarak sınıflamışlardır, polis problemi önceden ortaya koyup çalışma yapan olarak tanımlar. Toplum destekli polislikte vatandaşların problem tanımlarında polis sonradan davranan (reactive), konu ile ilgili çalışma yapandır.

Polis yönetim birimleri toplum destekli polisliği yerine getirirken memurların problem çözme faaliyetleri konusunda cesaretlendirmeyi özendirici çalışma yapmalıdır. Problem odaklı polislik ve problem çözme faaliyetleri arasındaki farkı anlamak önemlidir. Toplum destekli polislik bağlamında, problem çözme tartışıldığında karışıklık ortaya çıkar. Örneğin; Adalet İşleri Bürosu toplum destekli polisliğin ana ögesi olarak problem çözme yerleştirdiğinde karmaşa yaşanır, problem çözme ve problem odaklı polislik arasında önemli farklar bulunmaktadır, şeklinde bir yaklaşım getirmiştir. Problem çözme, özellikli bir probleme küçük bir memur takımının baktığı ve bireysel olarak konunun çözümünde kullanılan bir metottur. Problem odaklı polislik mücadele için, kısaca başarı için uygulanan geniş çaplı bir stratejidir, burada tüm üyeler problem çözmeye odaklanmıştır. Problem odaklı polisliğin birincil amacı, problemleri etkili bir şekilde çözmektir (Eck, Spelman, 1987:5) . Problem odaklı polislik, toplum destekli polislikten farklı bir felsefedir ve problem çözme toplum destekli polisliğin öğelerindedir (Eck,

Spelman, 1987:10).

Problem odaklı polislik başta Newport News olmak üzere A.B.D.'nin birçok polis biriminde denenmiştir. Polisliğin bu felsefesinin diğer polis stratejilerinden farkı, onun bütün bir birim tarafından kullanılabilmesi gibi yalnızca belirli bir birim tarafından da uygulanabilir nitelikte olmasıdır. Bu nedenle polis birimleri geleneksel operasyonel metotlarında her hangi bir değişiklik yapmaksızın problem odaklı polislik felsefesini kurumlarına uygulayabilirler. Her ne kadar kanunun uygulaması ve suçun takibi işlemleriyle polis, toplumun güvenliğini temin etmiş ve edebiliyor olsa da, polisliğin klasik metotlarına yönelik yapılan eleştirilerde, klasik yaklaşımın güncelliğini yitirdiğinin önemle altı çizilmiştir. Ancak, toplum destekli polislik felsefesi yapılan bu eleştirilere en güzel cevabı vermekte gecikmemiştir. Bu felsefe toplumun katılımı, suçun önlenmesi ve problemlerin çözümü için devriye hizmetlerinin güçlendirilmesini öngörmekteydi. Nitekim toplum destekli polislik felsefesini uygulayan polisler yalnızca yüzleştikleri toplumun bireylerini tanımakla kalmayıp, problemlerin çözümünde aktif rol alan ve bu iki amaç doğrultusunda hareket eden kişilerdir. Tanımından da anlaşılacağı gibi problem odaklı polislik, toplum destekli polislik uygulamalarının temel stratejisidir. Bu stratejiye göre toplumun problemlerinin tahlil edilmesi ve bu problemlere uygun çözümlerin üretilmesi amacıyla polis ve halk işbirliği yapmalıdır. Bölgenin problemlerini belirlemek ve belirlenen problemlerin üzerinde çalışmak, çözümlerinde işbirliği yapmak amacı ile polis ve vatandaş birlikte çalışır. Polis memuru, mahalleleri ve toplulukları kendi problemlerini çözebilmeleri yönünde hareket ettiren ve vatandaşları birbirlerini korumak ve yardımcı olmak için cesaretlendiren bir katalizördür.

Toplum destekli polislik modelinin profesyonel polislik uygulamalarından en önemli farkı çağrılara cevap vermeye dayalı sonradan çözüme dönük yaklaşımdan uzaklaşarak suç ve düzensizliğin nedenlerine yönelik önceden çözümlü yaklaşımı benimsemesidir. Tanımından da anlaşılacağı gibi toplum destekli polislik, problemlerin gerek belirlenmesi, gerekse belirlenen bu problemlerin etkili bir şekilde çözüme kavuşturulabilmesi için polis ve vatandaş işbirliğini gerektirmektedir.

Peki problemler nasıl belirlenecek ve çözüm önerileri geliştirilecektir? Problem nedir? diye bir topluma sorulduğunda, genelde o toplum problemleri "tekrarlanan olaylar veya endişe yaratan konular" olarak tanımlar.

Bu problemler SARA Modeli adı verilen dört aşamalı bir işlem ile ele alınabilmektedir.

Bu aşamalar:

- 1.) Tarama: Problemler tespit edilir, tanımlanır,
- 2.) Analiz: Problemlerin tahlil edilebilmesi için problemle ilgili olabilecek her türlü sorular sorulur,
- 3.) Cevaplandırma: Dikkatli bir şekilde yapılan analize dayalı olarak önceden denenmiş bir çözüm önerisi denenir,
- 4.) Değerlendirme: Değerlendirme yapılarak uygulanan yöntemin problemi çözüp çözmediği veya azaltıp azaltmadığı tespit edilir.

Toplum destekli polislik uygulamaları ile toplumun kalitesinin yükselmesi ve buna bağlı olarak da suç oranının azaltılması hedeflenmektedir. Suç oranının azalması ile de toplumda suç korkusu azalacak ve yaşam kalitesi artacaktır ayrıca polisin sorumluluğu ve etkinliği daha da artacaktır.

Sonuçta; toplum destekli polislik geleneksel olay odaklı polislikteki sorunlardan ortaya çıkmıştır, aynı zamanda toplumda bilimsel değerlendirmeler de etkili olmuştur. Toplum algısına göre geleneksel polis uygulamaları etkisizdir. Toplum destekli polisliğin halk tarafından onanması ve desteklenmesi kavramsal problemleri çözmesi ile ilgili değildir. Polis mahallede çeşitli toplum destekli polislik uygulamaları yapar, bu uygulamalar polis memurlarının bireysel çabalar ile geliştirilen uygulamalardır. Polis memurlarının sokak düzeyinde yaptıkları uygulamalar geniş çapta mahalle uygulamalarını ortaya çıkartır. Toplum destekli polislik felsefesi için bütün memurlar yoğunlaşmış bir şekilde hizmet ve faaliyetlerini sürdürürler. Yapılan bu iş ve eylemler ile ilgili soak düzeyinde memurun faaliyetlerinin açıklanması önemlidir (Lispsy, 1980:102).

3.3.4.1.1.2 Çok Kurumlu Yaklaşım

Toplum destekli polisliğin temel felsefelerinden biri de suçlara neden olan sorunların polis, diğer kamu ve özel kuruluşların ortak çabalarıyla ortadan kaldırılmasıdır. Bu bağlamda 'çok kurumlu yaklaşım' adı verilen uygulamalar toplum destekli polisliğin temel yöntemlerinden birisi olarak ortaya konulmuştur. Temel yaklaşım, toplum kaynaklarının en iyi şekilde kullanılarak toplum düzeninin sağlanmasıdır. Özellikle öğretmenler ve sosyal destek uzmanlarına önemli sorumluluklar düşmektedir. Sosyal kurumlar arasında koordinasyon ve iş birliğinin sağlanması da temel hedeflerdir. Çok kurumlu yaklaşımın ele alındığı önemli konulardan birde suçtan mağdur olanlara yapılması gereken yardımdır. Klasik polislik anlayışı sadece suçluyla ilgilenmekte suçun mağduruna yönelik çalışmalar yapmamaktadır. Ayrıca ceza yasaları da suçun mağdurunu bir tarafa bırakarak sanığa gereğinden fazla ağırlık vermektedir. Diğer bir anlatımla, suçun mağdurları unutulmuş yada göz ardı edilmektedir diyebiliriz. Kendisiyle yeterince ilgilenilmeyen, sorunlarına çözüm bulunamayan mağdurların adalet sistemine olan güvenleri ne derece olur ? sorusu önemli bir durumu ortaya koyar. Bu bağlamda çok kurumlu yaklaşım suçun mağdurlarıyla da ilgilenerek ve mağdurların sorunlarını ele alıp onların adalet sistemine olan güvenlerinin sağlanmasına yönelik çalışmalar yapmaktadır. Çok kurumlu yaklaşımın arkasındaki temel felsefe, suçun çok boyutlu sosyal bir olgu olması, suçlarla mücadelede ancak halkın ve polisin ortak bir eylem planı çerçevesinde başarılı olabileceğidir. Sosyal çalışmacıların, özellikle çocuk ve genç suçluluğu, uyuşturucu bağımlılıklarıyla olan çalışmaları çok kurumlu yaklaşım çerçevesinde değerlendirilir. Sosyo-ekonomik koşulların yetersiz olduğu bölgelerde yerel yönetim, sağlık, eğitim ve sanayi kuruluşlarının ortak çalışmaları da çok kurumlu yaklaşıma örnektir. Burada polis dışındaki kurumların polislik hakkında daha çok bilgi edinme ve toplumsal huzurun sağlanmasında daha da bilinçlenmesi durumu ortaya çıkmaktadır. Çok kurumlu yaklaşım beraberinde birtakım sorunları da getirmektedir. Polisin diğer kurumlarla ilişkisinin sınırları ve ilişkinin şekli sorunu gündeme gelmektedir, özellikle bazı okullarda öğretmenler ve idarecilerin polise önyargılı oldukları saptanmıştır (Gordon, 1987:129).

Diğer bir sorun ise, kurumların polise şüpheyle bakması ve verdikleri bilgileri polisin rızaları dışında kullanabileceği endişesidir. Burada polis kendisini diğer kurumların yanında lider olarak görmesi de bunu diğer kurumların onaylamaması konusu gündeme gelmektedir. Daha öncede dile getirildiği gibi çok kurumlu yaklaşım, polise gözetim sınırlarını genişletme olanağı sağlamaktadır. Bu bağlamda polis suçla ilgili olsun veya olmasın her türlü bilgiyi toplama şansına sahip olması ve bunu olur olmaz yerde kullanması kişi hak ve özgürlükleri açısından önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu da polisin gücünün sınırlarının tartışılmasını gündeme getirmektedir. Toplum destekli polislik, suça sebep olan koşulların ortadan kaldırılabilmesi için polis ile diğer kamu ve özel kuruluşların işbirliği içinde olmalarını öngörmektedir. Çok kurumlu yaklaşım, suçtan mağdur olanlara yapılması gereken yardımlara önem vermekte ve mağdurların sorunlarını ele alarak onların adalet sistemine güvenlerinin oluşturulmasına yönelik çalışmalar içermektedir. Çok kurumlu yaklaşımın esası, suçun çok boyutlu sosyal bir olgu olması ve suçla mücadelede ancak, halkın ve polisin ortak bir eylem plânı çerçevesinde başarılı olunabileceği düşüncesidir (Bahar, 2002:293-297).

3.3.4.1.1.3 Komşuluk Gözetimi

Komşuluk gözetim çalışmaları da toplum destekli polisliğin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Temel felsefesi, suçların önlenmesinde sorumluluğun halk ve polis tarafından paylaşılmasıdır. Projeler daha çok meskun mahallerde uygulamaya konulur. Komşular düzenli aralıklarla bir araya gelir, oturdukları bölgedeki güvenlik sorunlarını ve alınacak önlemleri konuşurlar. Polis ve halk kaynaklarını ortak bir biçimde seferber eder.

Toplumsal bağların güçlendiği, suçlara karşı ortak bir bilincin oluştuğu varsayılr. Komşuluk gözetim çalışmaları eleştirileri de beraberinde getirmektedir. Sadece birtakım yerlerde güvenlik önlemlerinin artırılmasına yönelik çalışmaların profesyonel suçluları caydırmadığı veya suç işlemek isteyenlerin başka bölgelere kaydığı belirtilmektedir.

Suçlular zaman, mekan, suç çeşitli ve suç işleme yöntemlerinde değişiklikler yapmaktadır. Polis ile halkın suçların önlenmesinde ortak çaba içine girmesi halkın onayını artırmakta ve son dönemlerde göz ardı edilen polis ile halk arasında iletişimi sağlamaktır. Lord Scarman (1982), hazırlamış olduğu raporunda polis ile halk arasındaki iletişim ve işbirliğine işaret etmiş ve 'uzlaşma' ve 'denge' kavramlarının polislikte olmazsa olmaz koşullarından olduğunu dile getirmiştir.

Suç önleme çalışmaları polisin toplumsal meşruiyetinin sağlanmasında önemli bir araçtır. Suç önleme çalışmalarında halkla iletişim kurulur. Halkla çatışmanın olmadığı durumlarda bir arada olunması, polise olan toplumsal desteğin artmasına neden olur.

Komşuluk gözetim uygulamalarında komşuların şüpheli durumları izlemesi ve polise haber vermesi istenir, halkın polisin gözü ve kulağı olması hedeflenir. Ayrıca toplumda resmi olmayan kontrolün sağlanması da önemli hedeflerin başında gelmektedir. Bu çalışmalarda öncelikle çalışmaya katılanların öncelikle birbirleriyle tanışma, kaynaşma ve sorunlarını öğrenebilmelerini sağlayacak bir iletişim ortamı oluşturulur. Böylece sosyal bütünleşmenin sağlanabilmesi toplumsal bağların gelişmesi şansı artırılmış olur. Bu da dolaylı olarak toplumda resmi kontrol dışındaki sosyal kontrolün sağlanmasında önemli bir adımın atılması anlamına gelir (Kavgacı, 1995: 21).

Yeni bir komşuluk gözetimi projesi uygulamaya konulduğunda, bölgede oturanların projeyi yönetmeleri ve katkılarını sağlamaları beklenir. Bu bağlamda bölgedeki gelişmeleri tanıtıcı etkinlikler düzenlenir. Suç önleme toplantıları ve gelir getirici etkinlikler düzenlenir. Burada halkın polis ile arasında bilgi alışverişi ortamı oluşur. Vatandaş katkılarının polis tarafından önemsenmesi, projenin devam etmesi ve polise olan yardımın artması açısından önemlidir.

Komşuluk gözetim çalışmalarının yöntemi aşağıdaki gibidir.

- 1.) Problemin tanımı- Şimdi neredeyiz?
- 2.) Kesin hedeflerin ortaya konması- Nereye ulaşmak istiyorsunuz?

- 3.) Strateji ve taktiklerin tanımlanması - Hedefe nasıl ulaşacağız?
- 4.) Kaynakların belirlenmesi - İşi kim yapacak - maliyet nasıl karşılanacak?
- 5.) Değerlendirme prosedürlerinin belirlenmesi -yapılan işler nasıl değerlendirilecek?
- 6.) Proje öncesi değerlendirme - Proje uygulamaya konulacak değerde mi?
- 7.) Karar vermek- İşe başlayalım mı?
- 8.) Uygulamaya başlamak - Herkesin katılımını sağlamak.
- 9.) Çalışmaların izlenmesi - İşler nasıl yapılıyor?
- 10.) Proje sonrası değerlendirme- İş nasıl yapılmıştır? (Berry, Carter 1992: 27-30).

Komşuluk gözetim çalışmalarının değerlendirilmesinde karşılaşılan sorunlardan biri, suç çeşitlerinin zaman ve mekana göre değişim göstermesidir/değişmelerin önceden kestirilmesi ve kontrol edilmesi zordur. Bu nedenle uygulamaya konulan projelerin suç oranlarına doğrudan etkisinin saptanması mümkün değildir. Diğer bir nokta ise, araştırmanın hangi ölçekte yapıldığının belirtilmesi gerekir. Projenin uygulandığı bölgede kaydedilen suç oranı düşüklüğü gerçek olabileceği gibi suçluların başka bölgeye de kayması durumu söz konusudur. Tesadüfi suç oranları değişimi ile gerçek anlamdaki değişimin fark edilememesi nedeniyle yukarıdaki sorulara doğru yanıt vermek hemen hemen olanaksızdır. Ayrıca komşuluk gözetim projelerinin amacının, yöntemlerinin ve üyelerinin sorumluluklarının kesin olarak tanımlanamaması da karşılaşılan sorunlar arasındadır. Bazıları komşuluk gözetim çalışmalarını birbirleri hakkında casusluk yapmak olarak tanımlamaktadır. Bu da çalışmaların güvenilirliğine gölge düşürmektedir. Komşuluk gözetim uygulamalarında komşuların şüpheli durumları izlemesi ve polise haber vermesi istenmekte, halkın, polisin gözü ve kulağı olması hedeflenmektedir. Ayrıca, toplumda gayri resmi sosyal kontrolün sağlanması da önemli hedeflerin başında gelmektedir. Bu çalışmalarda öncelikli amaç, çalışmaya katılanların birbirleriyle tanışma, kaynaşma ve sorunlarını öğrenebilmelerini sağlayacak bir iletişim ortamı oluşmaktadır. Böylece sosyal bütünleşmenin sağlanabilmesiyle birlikte toplumsal bağların gelişmesi şansı da artmaktadır (Bahar, 2002:299).

3.3.4.1.2 Toplum Destekli Polis Faaliyetleri

Araştırmalarda toplum destekli polis memurlarının günlük faaliyetleri ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Burada literatürdeki durum ele alınarak memurların görevleri ve faaliyetleri nelerdir, onlar üzerinde durulurken polis görev ve faaliyetleri ortaya konacaktır. Polis faaliyetlerini tanımlamak, toplum destekli polisliğe geçişteki polis faaliyetleri ile de ilişkilidir.

Yapılan çalışmalarda gün boyunca memurların bireysel veya grup olarak yaptıkları faaliyetler, görevleri ve bunların kavramlaştırılması üzerinde durulmuştur. Her faaliyet de çalışan, değerler ile bağlantısını düşünmelidir. İlişkili görevlerde faaliyetlerin altında ortak amaçlar vardır ve bunlar güçlendirilir. Örneğin; radar hızlı arabaların tanımlanmasında kullanılır ve duruma göre ceza yazmaya yardım eder. Bir diğer değişle görevin ciddiyeti zaman ve bir amacı gerçekleştirme ile ilişkilidir. Çoklu görevlerde benzer tipteki görevler gibi yapılırken, bir tek görev ayrıca tek bir faaliyet olarak ortaya konulur.

3.3.4.1.2.1 Toplum Destekli Polislik ve Polis Fonksiyonları

Toplum destekli polis genellikle sokak düzeyinde bireysel faaliyetler olarak tanımlanmaktadır. Örneğin; yaya devriye veya gösterilere dikkat veya faaliyetler gruplanarak sınıflandırılır, düzenli koruma, olaylara zamanında müdahale ve genellikle kaza - sürücü kontrol polisliği uygulamaları, düzenin korunması, kanunların güçlendirilmesi üzerine odaklanarak hizmet üretmeye gayret gösterilir (Eck, Spelman, 1987:22). Oliver toplum destekli polisliği sokak düzeyinde ifade eden, Wilson'un (1968) belirttiği polisliğin üç stiline yeniden örgütlenmesi olarak belirtir (Oliver, 1998:14). Wilson tarafından belirtilen üç fonksiyon; hizmet dağılımı, hukukun güçlenmesi ve düzenin korunmasıdır. Hizmet dağılımı, motorize görev yapanlara yardım edilmesi ve düzenleyici emir verilmesi gibi faaliyetleri kapsamaktadır. Diğer iki fonksiyonu ortaya çıkan kazalarla doğrudan ilişkili kanun ihlali durumlarındaki hukuki uygulamaları kapsar (Wilson, 1968; Langworthy, Travis, 1999).

Toplum destekli polislik uygulamaları, düzeni koruma hizmet faaliyetlerini, polis memurlarının faaliyetlerini, hukuken güçlendirerek arttırmalıdır (Greene, Taylor, 1988; Kratcoski, Dukes, 1995; Oliver, 1988; Mastrofski, Wordan ve Snipes, 1995). Mastrofski, Wordan, Snipes (1995: 541) toplum destekli polisin açıkça polisin tek temel fonksiyonu olarak hukuken güçlendirilmesini kabul etmediklerini belirterek, suçla savaşıma, yakalamanın problem çözme ve denetleyici faaliyetler aracılığı ile yapıldığını belirtmişlerdir (Trojanowicz, Bucqueroux, 1990:80). Eğer toplum destekli polislik Wilson'un üç fonksiyonunun (1968) yeniden düzenlenmesi ise toplum destekli polislik reformundaki faaliyetler neler olacaktır?

Toplum destekli polis faaliyetleri üzerine teorik perspektifler ne olmalıdır?; bazı yazarlar bu soruya cevap vermeye çalışmışlar toplum destekli polislikte memurların ve polis birimlerinin işlemleri üzerinde durmuşlardır. Yazarlar günlük çeşitli faaliyetleri listelemişlerdir, listelenenler toplum destekli polislik felsefesine uygun yapıda faaliyetlerdir. Trojanowicz, Bucqueroux (1990:82), toplum destekli polislikte yürütülen faaliyetleri polis birimleri için rehber haline getirmeye çalışılmış ve ayrıntılı bir liste geliştirilmiştir, (bkz. Tablo 10) sonuçta bu liste bize toplum destekli polis faaliyet sınıflandırma tiplerini sağlamıştır.

Tablo 9: Toplum Destekli Polis Memurları faaliyetleri

Hukukun güçlenmesi	Referans
Doğrudan devriye	Ziyaret
Toplumun katılımı	Gönüllüleri yerleştirme ve yönetme
Birincil problemin belirlenmesi	Önceden davranan projeler
Raporlama	Özel hedef grupları
Problem çözme	Hedef düzensizliği
Örgütlenme	Özel sektörler ağı kurma
İletişim	Fayda sağlamayan birimler ile ağ düzeni
Çatışma çözümü	Yönetimin profesyonel işlemi

Kaynak: Trojanowicz, Bucqueroux, (1990:82).

Mastrofski (1992), ayrıca toplum destekli polis memurlarının tipik bir iş ile ilgili yaptıkları faaliyetleri listelemişlerdir. Listede; vatandaş grupları ile görüşme ile

problem çözüme, komşuluk, yaya devriye, ikamet sahipleri ile yapılan anketler bulunmaktadır. Özellikle toplum destekli polis memurlarından bu faaliyetleri yapmak için daha fazla zaman ayırmaları beklenmektedir. Örneğin; problem çözüme, yaya devriye, halka yardım, halkı kapsayan faaliyetlere daha fazla zaman ayırmaları, trafik faaliyetleri ve kanunu güçlendirme faaliyetlerine daha az vakit ayırmaları beklenir. Ek olarak toplum destekli polis üzerine olan teorik bakış açısında belirli faaliyetlere daha bağlı olma toplum destekli polis felsefesi ile bağdaştırılır. Örneğin; Manning (1988), toplum destekli polislik faaliyetlerinde görev alan memurlarının halk ve yönetsel birimler ile bağlantılı çalışması gerektiğini belirlemiştir. Bir diğer değişle polisler bu faaliyetler için daha fazla zaman ayırmalıdır. Yazarlar memurların suç ve yaşam kalitesini sağlamak, kanunlar çerçevesinde halkın örgütlenecek yardım etmesini beklediklerini belirtmişlerdir (Goldstein, 1987; Skolnick, Bayley, 1988). Bu durum polis memurlarının görevlerinde bazı değişiklikler gerektirmektedir. Bazı yazarlarda polis memurlarının faaliyetlerini kesin, belirli olarak listelemiştir. Toplum destekli polislik faaliyet listesi altında bunlarla bağlantılı, farklı faaliyetler yapılacağını belirtmişlerdir. Yazarlar ister liste yapsınlar, ister yapmasınlar memurların ölçütlerindeki hedefler için geleneksel polis memurlarından farklı hareket etmeleri gerektiği açıktır.

3.3.4.1.3 Mahalle Ortamında Hizmet Dağıtımında Çeşitlilik ve Vaka Çalışmaları

Mahalle ile ilgili dinamiklere dayanan farklı uygulamalara sahip polislik, toplum destekli polislik temasının merkezindedir (Alpert, Dunham, 1986; Alpert, Moore, 1993; Cordner, 1997; Goldstein, 1987; Webb, Katz, 1997). Toplum destekli polisliğin nasıl olacağı ile ilgili varsayımlar bulunmasına rağmen nasıl ölçüleceği henüz tanımlanmamıştır. Toplum destekli polis davranışındaki çeşitliliğe odaklanan araştırmalar niteliksel olarak sınırlıdır.

Aynı zamanda bazı çalışmalarda, toplum destekli polislik olarak sunulmuş uygulamalar bulunmaktadır (Weisel, Eck, 1994:54) Mastrofski (1993:74), pek çok yolla toplum destekli polisliğin yerine getirildiğini belirtmiştir. Riechers, Roberg

(1990:106) toplum destekli polisliğin kentten kente çeşitlendiğini belirtmiştir. Gerçekte çeşitli bölgelerde toplum destekli polisliğin yürütme şekillerinde pratikte farklılıklar bulunduğu ortaya konmuştur (Maguire ve diğerleri, 1997:372). Toplum destekli polislik uygulamaları içinde, farklı yerlerdeki uygulamalar karşılaştırılmalıdır. Toplum destekli polis uygulamalarında tek bilgi kaynağı, yine aynı kentteki sürecin değerlendirilmesi ve vaka çalışmalarıdır. Toplum destekli polislikle ilgili vaka çalışmalarında bazı örneklerin başlaması, geleneksel polis davranışı çeşitleri üzerine olan araştırmaların gözden geçirilmesi ile ortaya konulmuştur.

Toplum destekli polislikle ilgili vaka çalışmaları memurların belirli günlük uygulamalarına odaklanmamasına rağmen, bunlar tek bir kent programında çalışma yürüten memur uygulamalarını tartışılır. Böylece çeşitli polis birimlerinde de toplum destekli polis memurlarının uygulamaları ile ilgili daha fazla bilgi sağlanır. Kentler karşılaştırılır, böylece konu ile ilgili uygulamalardaki benzerlikler ve farklılıklar daha kolay ortaya konulur.

Örnek vaka çalışmalarında problem çözme, yaya devriye, toplum ile birlikte düzenlenen toplantılar ve diğer bölümlerle işbirliği gibi faaliyetler açıkça görülmüştür. Motorlu devriye, suç analizi, suç önleme, toplumla ilgili anketler, gençlik faaliyetleri, seminerler gibi bazı faaliyetler vaka çalışmalarında belirtilmiştir. Ayrıca bu çalışmalarda toplantılar ve okulları ziyaret etmek gibi bazı faaliyetler çok fazla ortaya konmuştur (bkz. Babcock, 1996; Barrett, 1996, Berry, 1996; Brown, Wycoff, 1986; Butler, 1996; Farrel, 1988; Sadd, Grinch, 1994; Wycoff, 1988; Young, 1996) Ek olarak problem çözme faaliyetleri de pek çok vaka çalışmasında listelenmiştir. (bkz. Babcock, 1996; Barrett, 1996; Berry, 1996; Butler, 1996; Hawkins, 1996; Skogan, 1990, 1998; Weisel, Eck,1994; Young, 1996). Suç analizi (bkz. Skogan, 1998; Babcock, 1996; Butler,1996), motorlu devriye (bkz. Skogan, 1998; Young, 1996; Butler, 1996) ve gençlik programları (bkz. Skogan, 1998; Farrel, 1988) gibi faaliyetlerin daha az sıralandığı gözlenmiştir. Genel liste faaliyetlerine ek olarak çeşitli yetki alanlarındaki faaliyetlerde not edilmiştir, doğrudan devriye (Baret, 1996; Skogan, 1990) ve ikametlerin güçlendirilmesi (Kratcoski, Noonan, 1995:169)

gibi faaliyetler belirtilmiştir.

Bu çalışmalarda toplum destekli polis faaliyetlerinde görev alan polis memurlarının uygulamalarında yetki alanları karşılaştırılmasına rağmen uygulamaların sınırlandırılması da istenmektedir. Araştırmacılar bu vaka çalışmalarında kentlerdeki toplum destekli polislik faaliyetlerinde görev alan polis memurlarının ilgili tüm faaliyetlerinin sıralanamayacağını ifade etmişlerdir, memurların faaliyetleri ile ilgili çalışmalar sistematik olmamasına rağmen, toplum destekli polislik ilke davranışları ile genel tanımlamalar sağlanmış ve bazı davranışlar tanımlamaların dışında tutulmuştur. Yazarların üzerinde ittifakla anlaştıkları (toplum destekli polislik uygulama örnekleri) konularda memurların uygulamaları ile ilgili bilgi sağlanabilmektedir. Vaka çalışmalarında gözlem veya raporlama çoğunlukla yeterli olarak görülmektedir. Çalışmalar karşılaştırmalı araştırmalar içinde kullanılabilir fakat bunca memurun işle bağlantılı faaliyetlerinin sıklığı ve tüm faaliyetleri ortaya koyan ilgili bir katalog yapılmamıştır. Diğer bir deyişle tüm bu çalışmalar toplum destekli polis memurunun tipik bir iş gününde neler yaptığını göstermekten uzaktır.

Özetle bu çalışmalarda, toplum destekli polisin ne yaptığı, kimlerle işbirliğine girdiği, faaliyetleri karşılaştırmalı olarak tanımlanmıştır. Yinede yetki alanı içindeki çeşitlilik, dönüşüm, değişim ne yazık ki ortaya konmamaktadır. Çeşitlilik hakkında hiçbir şey söylenemezken, polis memuru davranışları ile ilgili çalışmalar sistematik olarak ortaya konmamıştır.

3.3.4.1.4 Geleneksel Polis Memuru Davranışındaki Değişim

Toplum destekli polislik çalışmalarından önceki dönemde polis memuru davranışında değişim ve dönüşümle ilgilenildi. İskoçya polisi ile ilgili M.Banton (1964:49) “Polis memurları tarafından yapılan görevlerin değişimi dikkat çeken en önemli özelliktir” ifadesi bulunmaktadır. Banton'un belirttiğini Goldstein (1979:238)' de destekler ve memurların düzenin sürdürülmesi ile görevleri olmasa bile daima işlerini yaparken geniş alternatif bakış açısına sahip olduklarını belirtmiştir.

Polislerin davranış değişimi ile ilgili ilk çalışmalarından birini Wilson, (1968) yapmıştır ve memurların davranışlarına bakarak polis bölümlerinin tipolojisini ortaya koymuştur. Polislik stiline yerel politika ile de bağlantılı olduğunu belirtmiştir. Polisin hizmet alanındaki birimlerinde değişim ve dönüşüm araştırmacılar tarafından da belirtilmiştir.

Polisin davranışındaki dönüşüm ve değişim sonucu uygulamalarda ve örgüt yapısında farklılıklar ifade edilirken, diğerleri bireysel olarak memurlar arasındaki farklılıklar sonucu polis davranışındaki dönüşüm de bazı araştırmacılar tarafından ortaya konmaktadır (Bittner, 1967; Brown, 1981; Muir, 1977; Walsh, 1995). Örneğin; Bittner (1967), memurların düzeni koruma arzularını yansıtan farklı davranışlarla bağlantılı karar yetkisini (sağduyuyu) kullandıklarını belirtmiştir. Mastrofski, Worden ve Snipes'da (1995:541) polis memurlarının ne yapacaklarına karar verebileceklerine inanmalarının iyi bir özellik olduğunu belirtmiştir. Diğer yazarlarda memurların kişisel özelliklerinin iş stillerinde, kişilikleri veya iş stillerinde davranış dönüşümünde ve değişiminde önemli olduğunu vurgulamışlardır (Brown, 1981; Mastrofski, 1981; Muir, 1977; ayrıca bkz. Walsh, 1995).

evre bu bağlamda davranış üzerinde etkilidir (Bayley, Mendelsohn, 1969:112). Polisle bağlantılı benzer durumlarda yerleşim bölgesinin tipinin gözlenmesi yeni değildir (Miller, Bryant, 1993:136). Örneğin; Banton (1964), Polis davranışında farklı komşulukları karşılaştırarak dönüşüm ve değişimi ortaya koymuştur. Ostrom, Parks ve Whittaker (1978), ayrıca toplumların ihtiyaçlarına yönelik hizmet dağıtımının değişimini ve dönüşümünü ortaya koymuşturlar. Meagher (1985:34), polislikte birim tipleri ve yetki alanı özelliklerine göre farklılıkların, evrensel bir eğilimin olduğunu ifade etmiştir. Bunun yanında polis memurlarının devriye hizmetlerinin genel veya merkezi olduğunu bulmuşturlar. Yine de veriler farklı yetki alanları karşılaştırılarak polisin dönüşüm ve değişimini desteklemektedir. Meagher (1985) ve Slovak (1986) 'ın buldukları tutarlıdır. Polis işinde; yerden yere değişim, çeşitlilik, dönüşüm olması sürpriz bir sonuç değildir. Çalışmalarda bağlamsal faktörler ele alınmıştır, tüm bu yazarlar polis davranışındaki hem karşılaştırmalı, hem de yetki alanı içindeki bu değişim ve dönüşümde ne gibi

faktörlerin bulunduğunu ele almışlardır.

3.3.4.1.4.1 Toplum Destekli Polislik Faaliyetlerinde Polis Davranışının Karşılıklı İlişkileri

Polis memuru davranışının literatürdeki tanımlamaları ele almak kavramsal açıdan konunun anlaşılmasına ışık tutacaktır. Memur davranışının toplumla ilişkileri ile ilgili araştırmalar toplum destekli polis memurları üzerine odaklanmamıştır. Daha belirli olarak, düzenin korunması veya hizmetle bağlantılı, memurun tutuklama kararındaki etkileşimleri üzerine araştırmalara odaklanmıştır (Riksheim, Chermak, 1993:354). Özellikle yapılan bu araştırmalar polis memuru davranışlarını incelerken hangi dönemde ne tür davranışta bulunduğu belirtmeden genel davranışları ortaya koymaktadır, bu da değerlendirmede eksikliğe neden olmaktadır.

Günlük polislerin yapacakları işlerle ilgili seçimler polislerin halkla etkileşimi etkilemektedir. Bu konu ile ilgili polis davranış ilişkisinde iki üst seviyede nicel araştırma ele alınmıştır. İlki Sherman' ın 1980 (69)'de yaptığıdır, ikincisi ise Riksheim, Chermak (1993) tarafından yapılan çalışmalardır. Her ikisinde de hizmet, tutuklama, takip ve güç kullanımı literatürü gözden geçirilmiştir. Her iki çalışmada polis davranışını sınıflamada dört düzey ortaya konmuştur: Bireysel, durumsal, örgütsel ve toplumsal düzeyler (Riksheim, Chermak, 1993; Sherman, 1980).

Bireysel düzeyde ele alınan değişkenler arasında; memurların yaşı, cinsiyeti, ırkı, tutumları ve hizmet süreleri bulunmaktadır. Durumsal değişkenler; şüphe, kurban, olay anı, fiziksel şartları kapsamaktadır. Örneğin durumsal değişkenler polis davranışında mağdurun ırkında, şikâyetçinin ırksal özellikleri bağlamında polis davranışlarının analizini kapsamaktadır. Örgütsel düzey polis merkezlerinin özelliklerine göre polis memuru davranışlarını açıklamaktadır. Birimlerin bu özellikleri örgüt içi veya örgütler arası olabilir (Riksheim, Chermak, 1993:356). Örgüt içi özellikler tek bir polis merkezine ait belirli özelliklerdir, devriye stratejisi, amirlik gibi durumlardır (Riksheim, Chermak, 1993:358). Örgütler arası özellikler

örgütler arasındaki farklılıklardır, bölüm büyüklüğü, bürokratiklik, profesyonelleşme gibi (Riksheim, Chermak, 1993:359). Son kategori; toplum düzeyi faktörlerdir, bu faktörler genellikle topluma hizmet, çevre gibi özellikleri içine alır, örneğin; gelir, sosyo-ekonomik durum, suç oranları, heterojen nüfus durumları gibi.

3.3.4.1.4.1.1 Birey Düzeyindeki Özellikler

Hem Sherman (1980), hem de Riksheim ve Chermak (1993) niceliksel araştırmaları gözden geçirdiklerinde memurların, bireysel özelliklerinin karışık olduğu ve genellikle zayıf ilişkilerin ortaya konulduğunu bulmuşlardır. Yinede pek çok çalışma bireysel memur özellikleri ve davranışlar arasındaki ilişkilerle bağlantılıdır.

Memur Stili: Pek çok araştırma polis memurunun bireysel özelliklerini, farklı stillerine odaklanarak açıklamıştır. Alan gözlemlerine dayanan Brown (1981:14), çalışmasında polis memurlarının suç kontrolü yaparken saldırganlıkları ile ilgilenmiştir. Memurluk stiline ve memurun kararlarının bu stili etkilediğini belirtmiştir. Benzer şekilde Muir (1977:45), memurların bakış açılarına ve öfkelerine göre tipoloji oluşturmuştur. Öfke memurları zorla güç kullanmaya itmektedir, bakış açısı ise diğerleri ile empati kurabilme veya nesnellığe neden olmaktadır (Longworthy, Trawis, 1999:78). Memurların davranışını kaba güç kullanma istekliliği ve empati yeteneği etkilemektedir.

Memurların Irkları: Sherman (1980:70), memurların ırkları ile ilgili yaptığı çalışmada, farklı ırklardaki memurların, ortaya koydukları davranışları arasında ilişki bulamamıştır. Örneğin; Brooks (1997:1156), memurun ırki durumu göz önüne alınarak yapılan ilk çalışmalarda Afrika kökenli Amerikalı memurların kaba güç kullandıkları ortaya çıkmıştır. Ancak yapılan çalışmalar davranışlarla ırk arasında ilişki olmadığı yönünde sonuçlar ortaya koymaktadır (Worden, 1989; Smith, Klein,1993; Riksheim, Chermak, 1993; Brooks, 1997).

Cinsiyet: Pek çok çalışma da kadın ve erkek memurlar arasında cinsiyet açısından fark olmadığı gözlenmiştir (Balkin, 1988; Martin, 1980; Worden, 1989)

Sherman (1980:71) tarafından, cinsiyet ve hizmet faaliyetleri ile ilgili yapılan çalışmada karışık sonuçlar ortaya konmuştur. Daha sonraki çalışmalarda kadın ve erkek polis memurları arasında farklılık bulunmuştur. Örneğin; Homant, Kennedy (1985:32), kadın polis memurlarının aile içi şiddet olaylarına müdahale etmede daha gönüllü olduklarını belirtmiştir. Horvath (1987:227), erkek memurların kaba güç kullanmalarının kadınlardan daha fazla olduğunu saptamış, ancak Worden (1989:71), kadın ve erkekler arasında farklılık olmadığını ortaya koymuştur. Üstelik kadın ve erkek memurlarının davranışları faaliyetinin tipine bağlı olarak farklılaşabildiğini tespit etmiştir.

Hizmet Süresi: Hizmet süresi ve memur davranışları arasındaki ilişki karışıktır (Sherman, 1980:72). Pek çok çalışma hizmet süresiyle takip faaliyetleri, trafik ve yakalamayı ilişkili bulmuştur (Sykes, Brent, 1980; Sherman, 1980; Worden, 1989), fakat pek çok çalışmada bulunanlardan farklı sonuçlarda bulunmuştur. Örneğin; Worden (1989:78), hizmet süresi ile trafik arasında ilişki bulmuşken, hizmet süresi ile gözaltına alma arasında ilişki bulamamıştır. Sykes, Brent (1980:41)'te tam karşıtı sonuçlar bulmuşlardır. Meyers ve diğerleri, (1987:362), hizmet süresi ile şüpheli alkollü sürücülerini durdurma arasında ilişki bulamamış, fakat alkollü sürücü ve gözaltına alma arasında ilişki bulmuşlardır. Hizmet süresi ve memur davranışları arasındaki ilişki çerçevesi belli bir ilişki olmamakla beraber hizmet süresinin bazı memur faaliyetleri ile ilişkili olduğu ortaya konmuştur.

3.3.4.1.4.1.2 Toplum Destekli Polisliğe Yönelen Polis Tutumları

Genel olarak memurların tutumları, memurların davranışlarını tahminde anlamlı olmayabilir (Brooks, 1997; Riksheim, Chermak, 1993; Worden,1989), fakat tutumlar, polis davranışını anlamada bize yardımcı olurlar (Brooks, 1997:162). Örneğin; Worden (1989:85) ve Smith, Klein (1983:64), her ikisi de gözaltına alma kararı ile tutumlar arasında ilişki bulamamışlardır. Ancak araştırmaların çoğu, toplum destekli polislik bağlamı içinde yapılmayan eylemlerin tutum ve davranışlar arasındaki ilişki ile bağlantılı olduğunu ortaya koymuştur. Mastrofski, Worden ve Snipes (1995:542), toplum destekli polislik sonrası tutumları bularak, memurların

toplum destekli polislik ilkeleriyle tutarlı tutumları bulunduğunu ortaya koymuştur. Bu durumda toplum destekli polisliğe doğru yönelen tutumların, toplum destekli polislik işlerini yürüten bölümlerdeki polis memurlarının faaliyet seçimlerini etkileyebileceği belirlenmiştir.

Eğitim: Polis memurlarının eğitim düzeyi arttıkça çaba ve kaynaklarını toplum yararına kullanmaktadırlar (Glodstein, 1987:8). Bir yüksekokul eğitimi, memurun tutum ve davranışlarını etkilemektedir (Worden, 1990:568). Bu konuda yapılan çalışmalar yüksekokul eğitimi ve tutumlar arasındaki ilişkiyi açıklar (Worden, 1990:574). Örneğin; Worden, (1990:575), memurların tutumları üzerinde eğitimin etkisini ortaya koymuştur.

Sherman (1980:73), yüksekokul eğitimi ve davranış ilişkisinde, memurların davranışlarını yüksekokul eğitiminin etkilediğini ortaya koymuştur. Örneğin; Homant, Kennedy (1985:32), eğitilmiş polis memurlarının aile tartışmalarında gönüllü olarak ilgilenildiklerini belirttiler (daha eğitilmiş memurların aile tartışmalarında çözüm için daha gönüllü ve istekli davrandıkları ortaya konmuştur) fakat bir diğer çalışmada gözaltına alma davranışında eğitimin etkisinin olmadığı bulunmuştur (Smith, Klein,1983; Worden,1989). Worden (1990:577), Yüksekokul mezunları ve yüksekokul mezunu olmayanlar arasında vatandaş memnuniyeti açısından farklılık gözlenmemiştir (Vatandaş değerlendirdiğinde iki eğitim düzeyi arasında anlamlı farklılık gözlenmemiştir).

Günümüzdeki çalışmalarda polis memurunun iş davranışına veya tutumuna eğitimin etkisi bulunmamıştır. Fakat toplum destekli polislik için memurların bazı becerileri kazanmaları önemlidir, bu becerilerde ancak yüksek öğretimle sağlanabilir. Örneğin; problem çözme, vatandaşla etkileşimi artırma gibi konularda memurların eğitim düzeyleri yüksekse daha gönüllü olacak, problem çözme faaliyetlerinde vatandaşla etkileşim kuracak, aynı zamanda tartışmalarda daha doğru hareket edeceklerdir.

Mahalle Düzeyi Özellikleri: Mahalle özellikleri ve suç arasındaki ilişkiler

(bkz. Bursik,1986; Sampson, Groves,1989; Shaw, McKay, 1942) araştırmaların gövdesi olmasına rağmen farklı konular ve polis davranışı arasındaki ilişkileri açıklayan araştırmaların da sınırlılıkları bulunmaktadır. Araştırmacılar polis davranışını etkileyen toplumsal faktörlerin karşılıklı ilişkileri üzerinde durmuşlardır (Banton, 1964; Whyte, 1943; Wilson, 1968). Örneğin; Wilson (1968), toplumsal özelliklerin bir kurum olarak sergilenmesinin polislik stili ile ilişkili olduğunu belirtmiştir. Homojen toplumlarda memurlar hizmetin faaliyet tipine daha bağlıyken, heterojen toplumlarda çalışan memurlar hukuki olarak güçlendirilmiş faaliyet tiplerine daha bağlıdırlar.

W.White (1943:44), toplumsal özellikler ve memur faaliyetleri arasındaki ilişkiyi belirtmiştir. Polisin farklı mahallelerde kabul edilen davranış standartlarının farklı olduğunu belirtmiştir.

Suç Düzeyleri: Suç oranlarının yükselmesinin polis davranışını etkilediği bulunmuştur. Örneğin; suçla birlikte tüm kurumda gözaltına alma oranlarının da arttığı gözlenmiştir (Liska, Chamlin, 1984:16). Memurların gözaltına alma faaliyetine daha fazla bağlı kaldıkları gözlenmiştir. Smith (1987:74), suç oranlarının artışının halk arasındaki şiddet olaylarında, tartışanların ayrılmasında veya gözaltına alma kararında etkisinin olmadığını ortaya koymuştur. alışmalara bakıldığında karışık sonuçların elde edildiği görölmektedir.

Smith (1987:76), mahallede suç yüksek olduğunda memurların işi yapıp sonlandırma davranışlarına daha az bağlı olduklarını ve kazalardaki mağdur raporlarını daha az dosyaladıklarını belirtmiştir. Böylece görölüyor ki, polis memurlarının davranışları mahalledeki suç düzeyleri ile etkilenebilir, bu etki araştırmalarda ele alınan davranış tipine bağlı olarak çeşitlenir (Riksheim, Chermak, 1993:362). Yine de suç oranlarının polislerin günlük işi ve işlemlerini nasıl etkilediği açık değildir. Ancak polisin işi ve işlemlerinin bazılarının mahalledeki sapkınlık düzeylerini etkilediği gözlenmiştir.

Toplumsal Birleşim: Mahalle araştırmalarındaki sapkınlık düzeyleri

problemler mahallelerde ortaya konurken, polis memurlarının davranışına toplumsal birleşimlerin etkisi teorik ve empirik olarak araştırmacılarca ortaya konmuştur. Wermman, Piliavin (1967:57), polisin sadece bir tek insan olarak ele alınamayacağı, memurların farklı bölgelerden ve farklı beklentilerle gelişmiş olduklarını belirtmişlerdir. Whyte, (1943:4) ile Bayley, Mendelsohn, (1969:2) polisin azınlık mahallelerinde etkileşim beklentisini ele almışlardır, çalışmalar yerleşim yerinin özelliklerine göre devriye bölgelerinin sınıflandırıldığını saptamıştır. Yapılan sınıflandırmalar polis davranışını etkileyebilmektedir. Örneğin; toplum destekli polis memurları uzun zamanda coğrafik işaretlemeleri ve yapılan faaliyetler ile mahalle özellikleri gelişebilir. Polisin yapacağı uygulamalar orada, o bölgede yaşayanların yönlendirmeleri ile belirlenebilir. Örneğin; bölgede yaya devriye etkisiz kalıyorsa, motorlu devriyeler yapılmalıdır. Ek olarak, mahalle özellikleri de polisi destekleyebilir, memurlar vatandaşa bağlı daha topluma dayalı hizmet uygulamaları sergileyebilirler.

Toplumun çeşitli özellikleri toplulukların statüsü ile ilişkilidir ve yerleşimcilerde, polis davranışı çalışmalarına dahil edilir. Bu çalışmalar memur davranışlarını bir dizi genişliğinde açıklamaya çalışırlar. Burada polis faaliyetleri mahalle özellikleri bağlamında açıklanacak, üç üst seviyede gözden geçirilecektir.

Birincisi; çalışmalarda polis memurlarının hizmet uygulamaları açıklanmıştır. Wilson, (1968:14), homojen toplumlarda memurların buldukları birime daha bağlı olduklarını ortaya koymuştur. Smith (1987:42), polisin ırksal olarak heterojen mahallelerde yardım işlerini daha fazla yaptıklarını bulmuştur. Memurların tek ebeveynli komşulara daha yardımcı uygulamalar gösterdikleri, yüksek statülü komşulara daha az yardımcı oldukları ortaya konmuştur. Mastrofski (1981:345), mahallede şiddet arttıkça hizmet davranışının arttığını bulmuştur. Wilson (1968:165), daha fazla yardım isteyen mahallelere, hizmet faaliyetlerinin fazla verildiğini belirtmiştir.

İkinci olarak; düzeni koruma uygulama tipleri ve kanuni uygulamaları güçlendirme arasındaki ilişki ve hizmetin uygulamalar yerine toplumun özelliklerine

dikkat edilerek yerine getirildiği konusudur. Smith (1987:18), çalışmasında toplumun özellikleri, işi yapıp sonlandırma uygulamaları, hukukun güçlenmesi ve düzeni koruma uygulamalarını ele almıştır. İrksal heterojenliğin memurların işin sonuçlandırılması açısından en güçlü etkiye sahip toplumsal özellik olduğunu bulmuştur. Smith (1987:20), ayrıca polisin tek ebeveynli kişilere yönelik işin yapıp sonuçlandırma faaliyetlerinin daha az olduğunu bulmuştur. Smith'in (1987:28), bir diğer çalışmasında heterojenlik, tek ebeveynli aile ve komşuluğun sosyo-ekonomik statüsü gibi toplumsal özelliklerin hukukun güçlenmesinde ve düzenin korunması gibi uygulama tiplerine etkisinin olduğunu bulmuştur.

Üçüncü olarak, toplumsal özellikler ve gözaltına alma kararları ile gözaltına alma oranlarının artması arasındaki ilişkilere dikkat çekilmiştir. Riksheim ve Chermak (1993:369), gözaltına almayı toplum düzeyindeki değişkenlerin etkilediğini belirtmişlerdir. Liska, Chamlin, (1984:30) ve Swanson (1978:12), beyaz ırktan olmayanlara yönelik toplumda gözaltına alma oranlarının arttığını bulmuşlardır. Crank, (1990:10), ırksal heterojenliğin gözaltına alma oranlarıyla ilişkili olduğunu belirtmiştir fakat bu sadece kırsal alanda görev alan polis birimleri için bulunan bir sonuç olarak ortaya konmuştur. Wilson (1968:11), ırksal olarak heterojen bir toplumda memurların hukuku güçlendirme davranışına daha bağlı olduklarını bulmuştur. Komşuların sosyo-ekonomik durumları da gözaltına alma kararı ile ilişkili bulunmuştur. Örneğin; Smith, Visher ve Davidson (1984:30), yoksulluk düzeyinin gözaltına alma için anlamlı bir gösterge olduğunu, Slovak (1986:22), yoksulluk düzeyinin mülkiyet suçlarında gözaltına almayı arttırdığını bulmuştur. Görülüyor ki ırksal heterojenlik ve yoksulluk ilişkisi de hukuki güç kullanımı faaliyetleri ile bağlantılı olarak ortaya konmuştur.

Alan (Yer) Kullanımı: Polis davranışı ile ilgili araştırmalarda alan (yer) kullanımına yer veren çalışmalarda komşuluk özellikleri çok fazla açıklanmamaktadır. Aslında alan kullanımı suç ile ilgili davranışta da ihmal edilmiştir (Roncek, Maier, 1991:725). Felson (1994:77), Roncek, Maier (1991:725), ticari alanda suç etkilerini çalışmışlardır, daha özellikli olarak bu alanlar tehlikeli bölgelerdir. Barlar, gece kulüpleri gibi yerler suç için fırsatların artmasını

sağlamaktadır.

Felson, (1994:12), alan kullanımında “işaretlenmemiş alanlarda / yerlerde” suçun artabileceğini belirtmiştir. Geniş alanlarda insanlar birbirlerini daha az gözlerler bu durumda suçu arttırıcı bir yapıyı ortaya koyar. Örneğin; uyuşturucu alışveriş ve satışı için genel alanlar seçilmektedir (Felson, 1994:18). Eğlence bölgeleri, parklar, okullar, kalabalık ve işaretlenmemiş geniş alanlardır, bu tip yerler suç için fırsatlar sağlar. Buralarda insan ve eşyalar potansiyel hedeftir ve memurların bu yerlerde alan gözlemleri eksik olarak ortaya çıkmaktadır.

Mağdur ve suçlu davranışlarını alan etkilemektedir benzer şekilde memur davranışlarını da etkilediği düşünülebilir. Bu noktada şu soru sorulabilir; geniş işaretlenmemiş alanlardaki komşuluk, polis memuru hareketlerini nasıl etkilemektedir? İlk olarak: eğlence yerleri, kalabalık ve işaretlenmemiş alanlardır (Felson, 1994:18). Bu bölgelerde polis kontrolü devriye hizmetleri gibi hizmetleri zorlaştırdığından dolayı oldukça zordur (hem kalabalık, hem de alan çok geniş olduğundan). Komşuluğun zayıf olduğu emtia depolarında memurlar, yaya devriye gibi uygulamaları çok az istemektedirler, oysa ticari bölgelerde, mahallelerde yaya devriyesi daha uygun olabilir. İkinci olarak, ticari kuruluşlar, işletmeler yerel polis memurlarından gelebilecek farklı faaliyetlere ihtiyaç duyabilirler ve polis faaliyetlerini resmi olmayan yollardan etkileyebilirler. Örneğin; polis aile tartışmaları, hırsızlık gibi günlük işlerden başka müşterilerin mağduriyeti ile ilgili sorunlarla ilgilenebilecektir. Ek olarak, işyeri sahipleri memurların uygulamalarını farklı şekillerde etkileyebilirler. Ticari mekânlarda geniş ölçüde mahalledekinden farklı memur davranışı görülebilir. Son olarak, Roncek, Maier (1991:726), alan ne kadar genişse ve ne kadar çok insan varsa buranın o kadar az işaretlenmiş bir yer olduğunu ifade etmişlerdir ve bu yol ile buralarda resmi olmayan sosyal kontrol düzeyleri de azalmaktadır. Black, (1976:107), kanunun sosyal kontrolün zayıf olduğu yerlerde güçlü olması gerektiğini belirtmiştir. Bir başka deyişle, resmi olmayan sosyal kontrol resmi sosyal kontrol ile bağlantılıdır. Polis memurlarının işaretlenmemiş alanı bulunan mahallelerde, daha fazla kontrol faaliyetleri için zaman harcadıkları söylenebilir.

Örgütsel Özellikler: Pek çok çalışma örgütsel niteliklerin memur davranışlarını etkilediğini ortaya koymuştur (Glodstein, 1987:10). Alanın fiziksel büyüklüğü bir memurun nasıl davranacağını etkileyebilmektedir.

Hava Durumları: Çeşitli çalışmalarda hava, sıcaklık ve suç arasındaki ilişki gösterilmiştir (Falk, 1952; Field, 1992; Lab, Hirschel, 1988; LeBeau, 1994; LeBeau, Langworthy, 1986). Hava durumu polis davranışı ile ilgili çalışmalarda pek araştırılmayan bir durumdur. Bu faktörler suçluyu suç oranlarını etkiliyorsa polisin günlük faaliyetlerini de etkilemektedir. Örneğin; memurların yaya devriyesini yakından etkilemektedir. Soğuk hava gibi memurların günlük faaliyetlerini yapabilmeleri için hava durumunun etkisinin kontrol edilmesi oldukça önemlidir.

Kent kavramı çevresinde güvenlik, güvenliğe toplum desteği kavramları bu bölümde ele alınmıştır. Kentte görev yapan polisin toplum hayatı içinde daha etken ve etkili hizmet üretmesi için farklı yapısal yönelimler içine girmesi gerekmektedir. Bölümde görevini kişisel ve ortamsal değişkenleri göz önüne alarak yerine getiren polisin daha başarılı olacağı ortaya konmuş, aynı zamanda diğer bölümde araştırmanın odağında yer alan çarşı ve mahalle bekçiliği konusunun kent güvenliği tabanlı alt unsurları belirtilmiştir. Son bölümde mahalle ölçeğinde, oluşturulacak olan yönetim modelimiz ele alınacaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MAHALLE, ÇARŞI VE MAHALLE BEKÇİLİĞİ VE YÖNETİM MODELİ

4.1 Mahalle Kavramı

Mahalle sözlük anlamı ile belediyelerin sınırları içinde meskun alanlarda yer alan ve bu belirli sınırları içinde yaşayan hemşerilerle ilgili bazı hizmetleri gören küçük yerleşim alanlarıdır (Aytaç, 1995:29), bu kuruluşlara mahalle idaresi de denilmektedir.

Mahallenin herkes tarafından kabul edilen bir tanımı olmamakla birlikte sözlük ve diğer referanslarda, bir kentin ya da kasabanın belli sınırlarla ayrılmış, kendi başına yaşama imkanları olan en küçük yerleşme yeri olarak tanımlanmaktadır (Palabıyık, Şermin 2000:9). Bununla birlikte mahalle tabirini önce Araplar “konaklanan yer” anlamında kullanmışlardır. Mahalle Türkler’e deyim ve teşkilat olarak Araplardan geçmiştir (Özbilgen, 2003:456).

Anayasanın 127. maddesinde söz edilen mahalli idare birimlerinden¹² biri olarak sayılmamış olması, yasa ile kurulmamaları, kamu tüzel kişiliklerinin olmayışı, kendilerine özgü bütçe ve personeli bulunmayışı nedeniyle yerel yönetim birimi değildirler. Mahalle yönetimi: Fiilen mahallenin temsilcisi durumunda, genel idare hizmetlerinin görülmesinde merkezi yönetime yardımcı olan, mahalle halkının istek, dilek ve şikayetlerini ilgili merkezi ve yerel yönetim kuruluşlarına ileten en küçük toplumsal ve yönetsel birimlerdir (Palabıyık, Atak, 2000:10).

Yerel seçimlerle iş başına gelen mahalle muhtarı, yerel bir yönetici gibi algılanmasına rağmen gerçekte merkezi yönetimin bir görevlisidir. Birçok kanunda mahalle muhtarına görev verilmiş ancak görevlerini gerçekleştirebilmesi için hiçbir

¹² T.C. Anayasası Madde 127 “Mahalli İdareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunla gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir.”

yetki verilmemiştir. Mahalle muhtarlığının tüzel kişiliğinin olmaması nedeniyle, muhtar, gerekli yerlerde mahalleyi temsilde edemez.

Hukuki durumu özetle bu halde olan mahalle yönetimi, 5993 sayılı Belediye Kanunu ile yeniden tanımlanmış, 1580 sayılı eski Belediye Kanunundan farklı olarak yeni kanunda mahalle yönetimi ile belediye yönetimi daha çok ilişkilendirilmeye çalışılmıştır.

Osmanlı Mahallesi hakkında klasikleşmiş olan aynı mescide ibadet eden, cemaatin aileleri ile birlikte ikamet ettikleri şehir kesimidir (Ergenç, 1995; 1996) şeklindeki mahalle tanımı daha çok ikamet mahallelerine uymaktadır. İncalcık, tarifi Gayr-i Müslimleri de içine alacak şekilde genişletmektedir; mahalle, bir mescit, kilise ya da sinagog etrafında yerleşen ve kendine özgü bir kimliği olan organik bir birlik, bir topluluktur (İncalcık, 1978: 234). Her iki tanımda da ifade edildiği gibi, mahalle halkı aynı ibadet mahallinde, yani mescit, kilise ya da sinagogda ibadet etmekte olan, dini bir topluluk, yani bir cemaat teşkil etmektedir. Aynı şekilde, mahalle; mektebi, medresesi, mescidi, meydanı ve kiraathanesi gibi ortak ve çok yönlü kullanıma açık mekanları ile mahalleli arasında sıcak ve yüz yüze ilişkilerin bulunduğu kefalet ve komşuluk hukuku esaslarının egemen olduğu sosyal bir bütündür (Palabıyık, Atak, 2000:11).

Gerçekten de Osmanlı mahallesindeki beşeri ilişkiler ve çeşitli kurumlar incelendiğinde, mahalle halkının cemaat tarzında bir yaşama ve toplulukçu ilişki şekillerine sahip olduğu görülmektedir. Mahalle halkını, birbiri ile kenetlenmiş, aynı ortak kaderi paylaşan, ortak hakları ve sorumlulukları bulunan bir topluluk şeklinde tanımlamak yanlış olmayacaktır. Aynı şekilde, mahallelerin insan yaşamı için, yüz yüze ilişkide bulunarak (Lapidus, 1984:85)¹³ tanışıp görüşebileceği, karşılıklı sosyal ilişkilerde bulunup bunun getireceği sorumlulukları yüklenebileceği en uygun bir beşeri çevre (Eickelman, 1974; Cansever, 1994) oluşturduğu söylenebilir.

¹³ Burada Halep, Şam, Kahire gibi şehirler dikkate alınarak mahallelerin küçük bir köy büyüklüğünde ve ortalama nüfusunun bin veya bin iki yüz civarında olduğu kaydedilmektedir.

Mahalle ölçeğinde oluşturulan birtakım kurumlar, mahalle halkının kuru bir kalabalık olmayıp kendi kaderi üzerinde söz söyleyebilen, gerektiğinde olayların seyrine müdahale edebilen bir topluluk olduğunu göstermektedir. Mahalle halkı, mahallenin yönetimi, emniyeti, temizliği, bakımı gibi hususların yanında, mahallenin altyapı ihtiyaçlarının giderilmesi, mahalle halkından ihtiyaç içinde bulunan kişilerin görüp gözetilmesi gibi konulardan da sorumludur (Cansever, 1994:124).

Mahallenin ve mahalle halkının fiilen temsilcisi durumunda ve merkezi yönetime ilişkin görevleri yanında kent yönetimine ilişkin görevleri de üstlenebilecek konumda olan mahalle yönetimleri, kent yönetimine “etkin katılım”, “çoğulculuk”, “temsil” ve “halk denetimi” şeklinde özetlenebilecek demokratik ilkelerin pratiğinin yapılabileceği en uygun toplumsal ve yönetsel birimler olarak dikkat çekmektedir. Bu nedenle mahalle yönetimlerinin çağdaş dünyanın kazanmış olduğu niteliklere uygun olarak yeniden gözden geçirilmesi, işlev ve amaçları ile statülerinin belirginleştirilerek geliştirilmesi gerekmektedir (Palabıyık, Atak, 2000:6).

4.1.1 Mahalle Yönetimi

Mahalle veya muhtarlık örgütlenmesi, Osmanlı Türk geleneğinden gelen özellikleriyle Cumhuriyetimize aktarılan çok yönlü bir kurumdur. Ayrıca büyük ölçüde, İslam toplum ve ahlak anlayışı içinde biçimlenen ve bir alt yönetim kademesi olan ‘mahalle’nin kökeni, Anadolu Selçuklu kentlerine kadar uzanmaktadır (Alada, 1995:97). Osmanlı kentinin kurumsal, yönetsel yapısını vakıflar, esnaf örgütleri ve ‘mahalle’ler oluşturur (Ergin, 1936:66). Osmanlı yönetiminin idari teşkilatında mahalle önemli bir yere sahip olmuştur. Her mahalle çeşmesi, camisi, hamamı, mektebi ve külliyesi ile sosyal, kültürel ve idari bir birimdir. Mahalleyi yöneten imamlar padişah beratı ile atanmakta olup bu birimlerin yönetiminden kadınlara karşı birinci derecede sorumludur. İmamlar, muhtarlık kurumu kuruluncaya kadar mahalle örgütünde önemli bir rol üstlenmiştir (Ulusoy, Akdemir, 2002:125). İmanın en önemli görevi, mahalle sakinlerine salınan vergilerin paylaşılması ve toplanması işini yürütmektir (Ortaylı, 2000: 107).

İmamların görevlerinden dolayı hükümetten aldıkları maaş gelirleri yoktur. Gelirlerini kimi hizmetlerden aldıkları harçlar, cenaze ücretleri ile camiye yapanın bırakmış olduğu tahsisatlar oluşturmaktaydı. Harçların belirli bir tarifesi olmamakla birlikte mahallenin sosyal ve ekonomik yapısına göre azalmakta veya artmaktaydı (Palabıyık, Atak, 2000:12).

İmam-kadı hiyerarşisinin yıkılması Tanzimat'tan önce II. Mahmut dönemi reformlarıyla başlar. Kadının idari fonksiyonları azalıp, elinden güvenlik ve beledi hizmet alınca, mahalle imamları da yönetici olmaktan çıkmıştır. Mahmudiye reformlarıyla mahalle ve köyün yönetim yapısı değişmiştir. Ancak üst yönetici düzeyindeki kadı bütün mülki görevlerini kaybedip, Tanzimat'ın ilan edildiği sıralarda sadece bir şer'i hakim derecesine inmişken, mahallelerdeki değişiklik aynı yoğunlukta olmamış ve imamlar mahallelerde tek söz sahibi olmasalar bile belirli bir görev ve yetki sahibi olarak kalmışlardır. 19. yüzyıl reformlarıyla mahalle ve köylerde muhtarlık kurulmaya başlayınca, imama göre muhtar daha yetkili bir yönetici olmuştur (Ortaylı, 2000:107-108).

Mahalle, Batı kentleri için çoğu kez mekansal bir ayrımı dile getirirken, İslam kentleri bakımından “gündelik hayatı her yönüyle kapsayıcı, zengin bir anlam bütünlüğünü” ifade etmektedir (Alada, 1989:79.)

4.1.1.1 Mahalle Yönetiminin Tarihi Gelişimi

Klasik dönem Osmanlı Mahallesi 19.yy.'a kadar “henüz sınıf ve statü farklarının biçimlendirmedeği bir fiziki mekândır” ve mahalle bu özelliğini büyük kentlerde dahi sürdürebilmiştir (Ortaylı, 1985:100.). Mahalleler meslek ve gelir grupları bakımından heterojen bir görünüme sahip olmanın yanı sıra, yine etnik ve dinsel ayrımın katı bir kural olmadığı, farklı dinlere mensup kişilerin bulunduğu bir ortamı ifade etmektedir (Ergenç, 1984:69-71). Ancak mahalleler, ölçeğin küçük ve sosyal hareketliliğin de sınırlı olması nedeniyle bu heterojenliği içselleştirmek durumundaydı, gerek geleneksel toplum yapısı, gerekse komşuluk hukuku bu içselleştirmede önemli rol oynamıştır.

Osmanlıdan günümüze taşınan bir kurum olan mahalle yönetiminin tarihi belediye yönetiminden daha eskidir. Osmanlıda mülki, beledi (kentsel) ve adli teşkilatın ilk basamağını mahalleler oluşturur. Mahalle, -yasal statüsü ve tüzel kişiliği olmamakla birlikte- “günlük yaşama ait tüm mahalli ortak ihtiyaçların karşılanmasında oldukça sistematik ve kapsamlı bir örgütsel işleyişe sahip” bulunuyordu (Alada, 1989:75). Mahalle; kaza, nahiye biçiminde örgütlenme arasında farklılıklar bulunur. Kazaları kadılar, nahiyeleri naip, mahalleleri ise imamlar idare etmektedir. Geleneksel Osmanlı Mahallesi sınıf ve statü farklılığına göre değil, etnik ve dinsel farklılığa göre biçimlenmiştir (Ortaylı, 1979:196). Bu anlamda müslüman mahallelerinden imamlar sorumlu olurken, gayri müslim mahallelerinden ise kocabaşı ve papazlar sorumludur (Eryılmaz, 1992:215).

Bir kişinin mahalleye yerleştirilebilmesi için mahalle sakinlerinden birinin ve imamın kefaleti şarttı. Bu şekilde imam, zincirleme olarak birbirine kefil olan mahalle halkının tamamının kefil oluyordu (Ortaylı, 1985: 100). Ancak mahalleye gelen kişilerin tam bir “mahalleli” kimliği kazanabilmesi o kadar da kolay değildi; bunun için 4-5 yılı kapsayan bir süre gerekebiliyordu. Bu süre içinde kişi, “aile yapısı, [eğer müslümansa] düzenli dini ibadet ve cemaat ilişkileri, yardımlaşma ve dayanışmaya dayalı komşuluğu ve herhangi bir mesleki uğraşı ile mahallelilere açık bir kimlik sunmak zorunda” idi (Alada, 1989:111). Bundan sonra kişi, belirsizliğinden sıyrılarak mahalleli kimliğiyle yaşadığı yere aidiyet kazanıyor ve mahalleye ait yükümlülükleri üstleniyordu. Dolayısıyla herhangi bir olayda, bir kişinin durumu hakkında komşularının veya mahalle imamının tanıklığının büyük önemi vardı. Ayrıca mahalle sakinlerinin kendilerini rahatsız eden, ahlak ve namus dışı davranışlarda bulunan kişileri mahalleden çıkarmak hakları vardı (Ergenç, 1981: 74-75).

Osmanlı döneminde ve sonrasında Cumhuriyet dönemine de etkide bulunan yerel yönetim anlayışı ile Tanzimat döneminde mahalle yönetimleri, başta kentsel güvenlik olmak üzere mahalle halkının nüfus ve benzeri işlerini görececek biçimde merkezi idareye yardımcı destek birimler biçiminde görülmüştür. Bu dönemde dikkati çeken, mahalle yönetimlerinin günümüze ışık tutabilecek nitelikte hukuki

düzenlemelere konu edilmiş olmasıdır. Artık mahalle muhtarları, kendilerine merkezi idarenin mührünün verildiği memurlar olma özelliğini kazanmaya başlamıştır. Osmanlı Mahallesi aynı zamanda toplumsal, yönetsel, kültürel ve mali denetim alanıdır. Dayanımacı toplumsal yapı, komşuluk ilişkileri, yönetimle ilişkiye geçme, görece özerk yönetsel ve mali yapı ile kentsel hizmetlerle yerel yetkilerin yine halka en yakın birimlerce görülmesi, mahalleye sivil toplum çekirdeği gözüyle bakılmasına neden olmaktadır (Palabıyık, Atak, 2000:17).

Mahalle yönetimine ilişkin ilk yasal düzenleme 1864 yılında “Teşkil-i Vilayet Nizamnamesi” ile yapılmıştır. Bu nizamnamece mahalle oluşumu, muhtar ve ihtiyar heyetinin seçimi ve muhtarın görevleri belirlenmiştir. Daha sonrasında 1876 yılında çıkarılan “İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi” ile mahalle yönetimin görevleri daha ayrıntılı bir şekilde belirlenmiştir.

Bu fiili durum, Cumhuriyetin ilanından sonra da, 1930 tarihli 1580 sayılı "Belediye Kanunu" çıkartılana kadar sürmüştür. 1580 sayılı kanunun 8 inci maddesinde mahalle kurulması konusunun düzenlenmesiyle birlikte fiili durum yasal hale gelmiştir. Fakat Belediye Kanunu'nun çıkarılmasından sadece üç yıl sonra 10.03.1933 tarih ve 2295 sayılı Kanunla mahalle muhtarlıkları ve ihtiyar heyetleri tekrar kapatılmıştır. Ancak, geçen zaman içinde mahalle yönetimin yokluğunun neden olduğu boşluk doldurulamadığı için 05.04.2004 tarih ve 4541 sayılı Kanun ve 26.04.1945 tarih 3/2413 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla kabul edilen Tüzük ile mahalle muhtarlığı tekrar düzenlenmiştir. Adı geçen yasal düzenleme küçük bazı değişikliklerle birlikte günümüze kadar gelmiş ve günümüzde de geçerliğini korumaktadır.

4.1.1.1.1 Cumhuriyet Öncesi Mahalle Yönetimi

Osmanlı kent idaresinde mahalle; mektebi, medresesi, mescidi, meydanı, çeşmesi, kahvehanesi, pazarı ve hatta hamamı ile sosyal bir bütündü. Kasaba ve kentler, kendine has özellikleri taşıyan mahallelerden oluşmaktaydı. Mahallelerin çoğu, isimlerini, içinde yürütülen iktisadi faaliyetlerden (Kâğıthane ve Tophane gibi)

ya da bir devlet büyüğünün (Mahmut Paşa ve Atik Ali gibi) oradaki eserinden almıştır. Kent ve kasabaların başındaki “kadı” ve “naip”lere karşılık, mahallelerin yönetiminden de imamlar sorumlu idi. Mahallenin zabıta işleriyle halk arasındaki anlaşmazlıkların çözümü, hep imamlara bırakılmıştı. Bu yönü ile imamlar, ahlak zabıtası ve sulh hâkimi görevini yapıyorlardı. Mahalleye girip çıkanlar ve mahallede yerleşmek isteyenler, imamın denetimine tâbi idiler (Eryılmaz, 1988:466).

Bu dönemde, İstanbul'a taşradan gelen nüfus artmış, bu da işsizliğe ve düzensizliğe yol açmıştır. İmamlar, taşradan gelenlerin “mürur tezkereleri”ni (ülke içinde seyahat edenlere verilen vesika ya da pasaport) kontrolde başarısız olmuşlardı. Bu nedenle, halkın hükümetle olan ilişkilerini iyi bir esasa bağlamak amacıyla ilk olarak İstanbul'da müslüman mahallelerde "evvel" ve "sâni" olmak üzere iki mahalle muhtarı seçilmiştir. Reaya mahallelerinde ise, kocabaşılar ve papazlar, önceden olduğu gibi görevlerini yürütmeye devam etmişlerdir. Papaz ve kocabaşılardan bu statüsü, 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesine kadar değiştirilmeden kalmıştır. Ayrıca İstanbul'da atamayla gelen muhtarlar yeniçeriliğin kaldırılması sonrasındaki yönetim boşluğunu doldururken; taşrada seçimle gelen muhtarlar, 16. yüzyılda tımar usulünün kaldırılıp iltizam sistemine geçilmesiyle başlayan, bunun da 18. yüzyılda ayanlığı doğurmasıyla şiddetlenen yolsuzlukları ve taşradaki yönetim karmaşasını durdurmaya yönelik çabalardan biridir (Çadircı, 1970:415). Ortay'lı (1985:101), ise “Nüfusun artması, işsizlik ve serseriliğin önü[nün] alınması için, kente giriş ve çıkış kontrol altına alındı. İmamların gelen gidenlerin mürur tezkerelerini kontrolde ihmal ve yolsuzlukları görülmüştü. Bu nedenle, imamların müsamaha edip, göz yummaması için her mahalleye evvel ve sani olmak üzere iki de muhtar ta'yin edildi” şeklinde konuyu ortaya koymaktadır. Ortaylı'ya göre muhtarlığın kuruluşu bir tesadüf ya da sıradan bir deneme değildi. Yeniçeri ocağının kaldırılmasından sonra “kentlin güvenliğini sağlamak, vergi toplayabilmek ve mahallelerin düzenini korumak gerekliydi... [Ayrıca] asayişin dışında diğer mali- mülki görevlerin yerine getirilmesi için yeni bir kamu görevlisi gerekliydi”. Geleneksel mahalle yönetiminde, Ortaylı'nın doğru tanımlamasıyla bu “yeni kamu görevlilerinin” yürüteceği hizmetleri, imamlar da görmeye yetkiliydi. İmamların bu görevleri yürütürken durmayan göçün yol açtığı zorlanmalar karşısında “ihmale ve yolsuzluğa”

(Ergin, 1936:121) bulaşmaları da, yeniçeriliğin kaldırılmasından doğan boşluğa ek olarak, muhtarlığın kurulmasında etkili olmuştur.

Muhtarlığın taşrada sistemli bir şekilde kuruluşuna ait bilgiler ise ilk defa Çadircı tarafından kaleme alınan bir makalede dile getirilmektedir. Çadircı, Takvim-i Vekayi'in 1833 tarihli 73. sayısındaki bilgilere dayanarak İstanbul dışında muhtarlığın ilk defa Kastamonu'da kurulduğunu söylemektedir. Gazetenin verdiği habere göre, Kastamonu Sancağına bağlı Taşköprü ayanının halktan fazla vergi toplaması ve onlara zulmetmesi üzerine halk, ileri gelenleri aracılığıyla mütesellime başvurarak yeni bir ayanın seçilmesini istemişlerdir. Şikayet üzerine mütesellimin davetine uymayan ayan ise isyan ederek kuvvete başvurmuş, ancak çıkan çatışmada öldürülmüştür. Mütesellim bu olaydan sonra yeni bir ayan seçme yoluna gitmeyerek, İstanbul mahallelerinde uygulanmakta olan muhtarlık usulünü Kastamonu Sancağında da tesis etmiştir. Her mahallede halkın takdirini kazanmış, iş beceren ve söz söyleyebilen kimselerden seçim yolu ile muhtar-ı evvel ve muhtar-ı sani adı ile iki muhtar seçirmiştir. Bütün mahalle halkını toplayarak, muhtarlara mahalle imamını kefil etmiş, mahalle halkına da muhtarlar kefil olmuşlardır. Ayrıca mahallenin ileri gelenleri de birbirine kefil edilmiştir. II. Mahmud durumdan haberdar edilince çok memnun olmuş, bu nizamın diğer vilayet, kaza ve mahallelerinde de uygulanması için emir ve ferman çıkarmıştır" (Çadircı, 1993:4).

Osmanlı Devletinde II. Mahmut'la birlikte mali ve idari alanda güçlü bir merkezîyetçilik ortaya çıkmıştı. Bunun sonucu olarak valiler, en rutin işlerde bile merkezi idareye müracaat eder olmuşlardı. Merkezi idare de, valilere cevap vermek için Devletin önemli işlerine vakit ve fırsat bulamaz hale gelmiştir. Merkezi idareyi rutin işlerle uğraşmaktan kurtarmak ve kırtasiyeciliği önlemek için, eyalet ve sancakların büyütülerek birleştirilmesi ve valiliklerine, yetki genişliğine sahip tecrübeli ve muktedir yöneticilerin getirilmesi gerekiyordu, işte bu amaçla, 1864 yılında "Vilayet Nizamnamesi" adıyla yasal bir düzenleme yapılmıştır.

Vilayet Nizamnamesine göre (Yaman, 1940:137-139), kasaba ve kentlerdeki en az elli hane bir mahalle; her bir mahalle de bir karye hükmünde kabul edilmiştir

(md. 5). Buna göre, mahallede, her sınıf ahali için iki muhtar seçilecektir. Eğer bir cemaat, yirmi haneden az ise, bu sınıfın yalnız bir muhtarı bulunacaktır. Seçimden sonra muhtarlar, kazaya bildirilecek ve kaymakamın onayı ile göreve başlayacaklardır. Her köyde, her sınıf ahali için en az üç, en çok on iki kişiden oluşan bir ihtiyar meclisi bulunacak; imamlar ve diğer cemaatlerin ruhani reisleri, kendi meclislerinin tabii üyesi olacaktır (md. 58). Muhtarlar ve ihtiyar meclislerinin üyeleri, bir yıl için seçileceklerdir. Tekrar seçilmeleri de mümkündür. Muhtarlar kusurları üzerine Devlet tarafından azledilebilecekleri gibi ihtiyar meclisleri tarafından, talep üzerine görevden alınabileceklerdir (md. 12). 18 yaşını doldurmuş ve Osmanlı tebaasından olup, yılda en az 50 kuruş vergi veren erkekler, kendi cemaatlerinin muhtar ve ihtiyar meclisi üyelerini seçeceklerdir. Muhtar ve ihtiyar meclisi üyesi olabilmek için ise, Osmanlı tebaası olmak yanında 30 yaşını doldurmuş bulunmak ve yıllık en az 100 kuruş vergi vermek gerekmektedir (md. 63-64).

Muhtarlar, köylerde asayiş ve vergi tahsil işlerinde, hükümetin icra organı olarak vazife görecekler; su yolu, çeşme, mektep ve cami gibi binaların onarımı ve bakımı hizmetlerini yürüteceklerdir. Ayrıca bekçi ve korucu gibi köy zabıtası işlerinde çalışanların yönetimi de muhtarlara aittir (md. 56-57). İhtiyar meclislerinin görevleri de, ait oldukları cemaatının vergi hisselerinin usulü üzere tevziine nezaret etmek; köylerin temizliğine ve ziraatın gelişmesine ilişkin konulan müzakere etmek; kanunun tayin ettiği derecede sulhen çözümlenebilecek davalara bakmaktır (md. 59).

Merkezi idarenin taşra teşkilatı, 19 Ocak 1871 tarihli (29 Şevval 1287) İdare-i umumiye-i Vilayet Nizamnamesiyle yeniden düzenlenmiştir. Bu yasal düzenlemelerle, Tanzimat'tan önce büyük ölçüde imamlar tarafından yürütülen mahalle ve köylerin işleri, muhtarlara ve ihtiyar meclislerine aktarılmıştır. Bu düzenlemeler, köylerin tüzel kişiliğe kavuşturulması yönünde atılmış önemli adımlar olarak değerlendirilebilir. Çünkü Tanzimat'tan önce köylerin yönetimi, imamlara ve muhtarlara bırakıldığı halde, Tanzimat'tan sonra ise, muhtarların yanına, danışma ve karar organı olarak ihtiyar meclisleri getirilmiştir. Böylece köylünün, seçtiği kişiler

vasıtasıyla daha geniş ölçüde yönetime katılması imkânı sağlanmıştır. 1864¹⁴ ve 1871 tarihli nizamnamelerde, köy muhtarları ve ihtiyar meclisleri için belirtilen görev ve yetkiler, büyük ölçüde mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri için de geçerlidir. Mahalle muhtarları, Devlet alacaklarını tahsil; kanun, tüzük ve hükümet emirlerini ilan etmek, yaralama ve ölüm olaylarını hükümete haber vermek ve suçluların yakalanmasına yardımcı olmak gibi işlerde, hükümetin bir icra vasıtası olmalarının yanında, her sınıf ahalinin beldeye ilişkin işlerinden de sorumlu idiler. Ancak mahalle muhtarlarının devlete ilişkin görevleri daha fazla idi. Bu bakımdan mahalle muhtarlarının temel fonksiyonu, hükümetle halk arasındaki ilişkilerde aracılık yapmaktı. Mahalle muhtarlıklarının belirtilen yetki ve görevleri, 1913 tarihine kadar bu şekilde devam etmiştir. Bu tarihte yürürlüğe giren "İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanun-u Mavakkatı'nın 148 inci maddesi, 1864 tarihli Vilayet ve 1871 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamelerini yürürlükten kaldırmıştır. Böylece mahalle muhtarlıkları yasal dayanaktan yoksun hale gelmişlerdir. Ancak, hükümetin izniyle yine faaliyetlerine devam etmişlerdir (Eryılmaz, 1988:471-472).

"Tanzimat'la hızlı bir ivme kazanan toplumsal değişme süreci, servete bağlı olarak farklı yaşam tarzlarını geliştirdi. Bu durum fiziki mekanda da kendiliğinden bir farklılaşmaya yol açtı. Heterojen yapısı içindeki sosyal birlikteliğini ancak 20.yy. başlarına kadar koruyabilen Osmanlı - Türk mahallesi özellikle 1. Dünya Savaşı sonrasında gerçek bir toplumsal çözülme dönemine girmiştir ve bu durum Cumhuriyet Türkiye'si'nde kültürel anlamda yeni bir "Mahalle" kavramını ortaya çıkarmıştır; Kenar Mahalle (Alada, 1995:104).

4.1.1.1.2 Cumhuriyet Sonrası Mahalle Yönetimleri

1924 Anayasası "Türkiye... vilayetlere, vilayetler kazalara, kazalar nahiyelere, münkasemdir [bölünmüştür] ve nahiyeler de kasaba ve köylerden terekübeder [meydana gelir]." (m. 89) demektedir. Bu düzenlemeye göre (Tanzimat sonrasındakilerle kıyaslandığında) nahiyelerin içine "mahalle"ler giriyorsa da hükümetçe bir türlü sokulamaz. Aynı düzenleme 1929'daki "Vilayet İdaresi

¹⁴ 1876 tarihli İdare-i Nevahi Nizamnamesi'nin Latin harfleriyle yayınlanmış metni için bkz. **İdare Dergisi**, yıl: 22, sayı: 212, s. 127-132.

Kanunu”nunda da¹⁵ yer almaktadır (m. 1). Ne var ki bu kanunda da mahalleler açıkça belirtilmediği gibi 54. maddede “[nahiye] müdür(ü), nahiye dahilindeki köyleri, köy kanunu hükümlerine göre nezaret ve murakabesi altında bulundurur” denilmektedir. Ancak gerek Anayasada, gerekse bu maddenin geçtiği kanunda nahiye sınırlarının “kasabaları” da kapsadığı belirtilmekte ve bu dönemde yasal olmasa da mahalle muhtarlıkları işlevlerine devam etmektedir, yasada bununla ilgili hiç bir hüküm yoktur.

Mahalle adı ilk kez “Belediye Yasası”nda¹⁶ geçmektedir. Ancak 1930’da çıkarılan Belediye Yasasında “bir belediye sınırları içinde mahalleler ihdası, ilgası, birleştirilmesi, isimler ile hudutlarının değiştirilmesi...” (m.8) denilerek sadece coğrafi alan itibariyle mahalleye değinilmiş; mahallenin yönetsel kurumu (Ergin, 1939; 92) dikkate alınmadığı gibi, mahalledeki topluluk da önemsenmemiştir. Zira ilgili yasada bütün bu işlemler “belediye meclisinin ve mahalli idare heyetinin kararı[na] ve valinin tasdıkı[ne]” bırakılmış, mahalleliye danışma gereği dahi duyulmamıştır. (Bu madde 1930’dan bu güne hiç değişmeden kalmıştır.) Yasada belediye sınırları içerisinde başkaca topluluklar olabileceği kabul edilmemiş, mahalleler belediyenin her bakımdan ayrılmaz bir parçası olarak görülmüştür.

Mahalle muhtarlıkları, 1913 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu Muvakkati ile hukuken kaldırılmış ve fakat hükümetin izniyle faaliyetlerini 1934 yılına kadar sürdürebilmişlerdir. Ancak, 1.1.1934 tarihinde çıkarılan 2295 sayılı Kanunla, belediye teşkilatı olan yerlerde, mahalle muhtarlıkları ve ihtiyar meclislerinin faaliyetlerine de fiilen son verilmiştir. Bu Kanunla, mahalle muhtarlıklarının görmekte oldukları işler, belediyelere ve devlet dairelerine devredilmiştir. Ne var ki, belediyeler ve devlet daireleri, kendilerine verilen bu yeni görevleri yerine getirememişlerdir. Bunun sonucu olarak kamu kurumlarıyla halk arasındaki ilişkilerde bir kopukluk meydana gelmiştir. Bunun üzerine İçişleri Bakanlığı, konuyla ilgili bir inceleme yapmak zorunda kalmıştır, sonuçta, mahalle muhtar ve ihtiyar meclislerinin yeniden kurulması kararına varmıştır (Eryılmaz, 1988:474). Tüm bu süreçte mahalle yönetimlerinin yokluğunun neden olduğu boşluk

¹⁵ Kanun No: 1426, Kabul Tarihi: 18.4.1929, Yayın Tarihi: 5.5.1929.

¹⁶ Kanun No: 1580, Kabul Tarihi: 03.04.1930.

doldurulmamış ve 05.04.1944 tarih 4541 sayılı Kanun ve 26.04.1945 tarih 3/2413 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla kabul edilen Tüzük ile mahalle muhtarlığı tekrar düzenlenmiştir (Palabıyık, Atak, 2000:15).

Yasayla muhtarlığa devredilen hizmetler asıl itibariyle mahallelinin hizmetleri değil, mahallede oturanların bireysel olarak ihtiyaç duyduğu (kimi zaman da formalite olarak görülen) kimi hizmetlerdir. Gerçi mahallenin ortak hizmetleri niteliğindeki kimi hizmetler de muhtarlığa verilmiştir. Örneğin; mahalleye giren şüpheli şahısları zabıtaya haber vermek, insan ve hayvanların yakalandığı bulaşıcı hastalıkları ve bitkilere zarar veren böcekleri “hükümete” bildirmek bunlar arasındadır. Ancak geçen zaman içinde, bu hükümlerin uygulanma imkanı kalmamıştır. Dolayısıyla yasal konumu temel alınarak bakıldığında, kuruluşunda düşünülmemiş olmasına rağmen muhtarlık kurumunun, kuruluşu sonrasında da bir yerellik oluşturabilme imkanından yoksun olduğu kanısına ulaşılabilir (Eryılmaz, 1988: 476).

Muhtarlık kurumu “hizmet merkezli” bir yaklaşımla ele alınmış, yönetsel bir zorunluluk sonucu ve o güne kadar kendisine çeşitli kanunlarca verilmiş görevleri etkin bir şekilde yapması için kurulmuştur. Ne var ki daha sonraki dönemlerde çıkarılan kanunlarda eğer mahalleye ait bir bölüm varsa bunun yükü de muhtarlığa bırakılmış; adeta merkezi yönetimce muhtarlık kurumundaki görevliler, çeşitli kanunların yapılmasını emrettiği işleri yapan “gönüllü hamallar” olarak görülmüştür. İşte bu durum etkinliğin de gölgede kalmasına yol açıyordu. Zaman içinde muhtarlığa verilen görevlerde etkinlik adına yeni bir düzenlemeye gidilememiş olması etkinliği iyice azaltmıştır. Diğer taraftan hizmet merkezli bir yaklaşımla oluşturulan kurumların ortak özelliği, kendisine verilen görevleri etkin bir şekilde yaptıkları ölçüde ya da yaptıkları hizmetler kadar önemli olmalarıdır. Bu durum hem hizmetten yararlananlar, hem de merkezi yönetim için geçerlidir. Dolayısıyla kimi yerleşimlerdeki (özellikle kentin eski yerleşimlerinde) muhtarlığın eskisine göre saygınlığını kaybetmesi bu durumla yakından ilgilidir.

4.1.1.2 Mahalle Yönetiminin Hukuki Durumu

Mahalle Yönetimi 10.4.1944 tarih ve 4541 sayılı “Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanuna” göre bir muhtar ve ihtiyar heyetinden oluşur. Mahallenin nasıl kurulacağı 5272 sayılı Belediye Kanununda¹⁷ gösterilmiştir; buna göre Belediye sınırları içinde mahalle kurulması, kaldırılması, birleştirilmesi, bölünmesi, adlarıyla sınırlarının tespiti, değiştirilmesi, belediye meclisinin kararı ve kaymakamın görüşü üzerine valinin onayı ile olur.

Belediye Kanununda mahalle kurulması için ne gibi şartların aranacağı hakkında açıklayıcı hüküm yoktur. Ancak, 4541 sayılı Kanuna dayanan ve 04.04.1945 tarih ve 3/2412 no’lu Bakanlar Kurulu Kararı ile çıkarılan “Şehir ve Kasabalardaki Mahalle Muhtar ve İhtiyar Kurulları Tüzüğüne” göre mahallelerin hane sayısının 300 ila 1000 arasında olması ve her apartman dairesinin bir hane sayılması öngörülmüş ise de, uygulamada bu kayıt ve şarta hiç dikkat edilmediği görülmektedir.

Mahalle kurulmasında açık bir ölçütün olmaması belediyelerimizi gelişmiş mahalle kurmaya sevk etmekte ve bazı hallerde belediye ile mülki idare amirleri veya idare kurullarını birbirine ters duruma düşürmektedir. Özellikle büyük kentlerde kontrolsüz gecekondulaşma nedeniyle çoğu kere mahalle kurulmasında gecikmeler yaşanmakta ve gecikmeden doğan sakinler ortaya çıkmaktadır (Aytaç, 1995:37).

Mahalle yönetimi, köy yönetiminden farklı olarak yerel yönetim kuruluşu değildir. Mahalle muhtarlığı merkezi ve yerel idarenin kent ve kasabaların mahallelerinde bulunan mümessilliğidir. Yerel yönetimler il, belediye ve köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kanunla kurulan kamu tüzel kişiliğidir. 1982 Anayasasının 127 inci maddesine göre yerel yönetimler il özel

¹⁷ Anayasa Mahkemesi 5272 sayılı Belediye Kanununu (13.04.2005 tarih ve 25785 sayılı Resmi Gazete), T.B.M.M.’nce yapılan oylamanın usulüne aykırı olduğu gerekçesi ile iptal etmiştir. Ancak, yeniden düzenleme yapılabilmesi için TBMM’ye 6 ay süre verildiğinden, 5272 sayılı Kanun 6 ay boyunca yürürlükte kalmıştır.

idaresi, belediye ve köyden oluşur. Tüzel kişiliğe sahip olan yerel yönetimlerin bütçesi ve örgütü vardır. Tüzel kişiliği, bütçesi, personeli ve genellikle bürosu olmayan mahalle muhtarlığı merkezi ve yerel yönetimlerin temsilcisi ve yardımcısı olan geleneksel bir kuruluştur. İçişleri Bakanlığı Hukuk Müşavirliği 81-111/235 sayılı yazısında "... mahalli idarelerde bulunması gerekli niteliklere sahip olmadıkları, tüzel kişiliklerin bulunmadığı dikkate alınarak mahalle muhtarlıkların mahalli idare olarak nitelendirmemiz mümkün değildir" şeklinde görüş vererek, mahalle idaresinin bir yerel yönetim kuruluşu olmadığı görüşünü doğrulamıştır (Taylan, 1996:5).

Mahalle bir yerel yönetim kuruluşu olmamasına rağmen, Mahalle Muhtarlığı ve İhtiyar heyetinin seçimi 2972 sayılı "Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanuna" göre yapılmaktadır. Bir başka deyimle mahalle muhtarlığı, kendisi bir yönetim birimi olmamakla beraber, yerel yönetimle merkezi yönetimin kesiştiği noktada faaliyette bulunur. Seçilene kadar bir yerel yönetimi gibi hareket eden mahalle muhtarı, kaymakamın elinden mazbatasını aldıktan sonra, merkezi yönetime ait kimi yükümlülükleri yerine getirmekle görevlidir (Arıkboğa, 1999:103).

Hukuken "mahalle" tüzel kişiliğe sahip olmayan bir idari birimdir. Bu nedenle mahalle tüzel kişiliği adına dava açmak veya hakkında dava açılması söz konusu olamaz. Ancak bir istisna olarak emlak vergisine ait bedel ve değerlerin kesinleşmesi evresinde mahalle muhtarlarına, takdir komisyonlarının takdire ilişkin kararlarına karşı 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 49 uncu maddesinin "b" bendi uyarınca dava açma hakkı tanınmıştır (Aytaç, 1995:139).

4.1.1.3 Mahalle İdaresinin Organları ve Yönetiminin Görevleri

Mahalle Yönetiminin organları Muhtar ve dört üyeden oluşan ihtiyar heyetidir, ihtiyar heyetinin dört tane de yedek üyesi vardır.

4541 sayılı Kanunun mahalle muhtarı seçimine ilişkin hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır. Mahalle muhtarlığı ve ihtiyar heyetinin seçimi 2972 sayılı “Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun”a göre yapılmaktadır. Bu Kanuna göre muhtar ve ihtiyar heyeti, mahallede bulunan seçmen tarafından çoğunluk usulüne göre seçilirler. Köy yönetiminin aksine, mahalle yönetiminde adaylık koyma yolu bulunmaktadır; fakat siyasi partiler aday gösteremezler (Gözübüyük, 1989:96). Seçilmeye ilişkin olarak genel seçilme hükümlerine ilave olarak en az altı aydan beri o mahallede oturmuş olmak şartı aranır, mahalle muhtarları ve ihtiyar heyeti üyeleri beş yıllığına seçilir.

Mahalle Muhtarlığının her hangi bir sebeple boşalması durumunda her yıl haziran ayında seçim yapılır. Seçim yapılmıncaya kadar mülki amirce görevlendirilecek bir ihtiyar heyeti üyesi tarafından muhtarlık görevi yürütülür. Boşalan üyelik, sırasıyla yedek üyeler tarafından doldurulur. Her hangi bir sebeple muhtar seçilemezse mahallin en büyük mülki amiri tercihen ihtiyar heyeti üyeleri arasından olmak üzere yeni seçim yapılmaya kadar bir “muhtar vekili” seçer. Muhtara mülki amirin onayı ile izin verilebilir. Bu durumda mülki amir, ihtiyar heyeti üyelerinden birisini muhtar vekili olarak görevlendirir.

Şehir ve Kasabalardaki Mahalle Muhtar ve İhtiyar Kurulları Tüzüğü’ne göre muhtarlar kendisine çalışma yeri olarak belirli bir yer ayırmak, bu yerde gündelik işlerini görmeğe yetecek kadar günün belli saatlerinde bulunmak ve bunu mahalle halkına ilan etmek ve yerini en büyük mülkiye memuruna bildirmek ile çalışma yerinin giriş kapısının uygun bir yerine muhtarlığın başlığını taşıyan bir levha koymak zorundadırlar.

Genel olarak, mahalle yönetiminde görevlerin çoğunluğu muhtara tek başına verilmiştir. İhtiyar heyeti ile muhtarın beraber görev yaptığı durumlar istisnadır. Muhtarlar görevlerinin çoğunluğunu 4541 sayılı kanundan alır. Bunun dışında da bazı kanunlarla da muhtarlara görevler verilmiştir. Mahalle muhtarlarının önemli olan başlıca görevleri aşağıda sayılmıştır:

- 1.) Nüfus cüzdanı örneği vermek, ikametgah ilmühaberi vermek,
- 2.) Askerlik yoklama memurlarınca istenen bilgileri vermek; askerlik şubesi davet pusulalarını teslim almak ve ilgililere tebliğ etmek; askerlik meclisine katılmak; askere sevk cetvellerini tebliğ etmek; askere sevk tarihinde bulunmayanlar hakkında bilgi vermek,
- 3.) Sandık seçmen listelerini askıya çıkarmak; İlçe seçim kurulu başkanınca verilen görevleri yerine getirmek,
- 4.) Kadastro ilanlarını askıya çıkarmak,
- 5.) Öğretim yılı başında öğrenim çağındaki çocukların kimliklerini gösterir çizelge hazırlamak; nüfus cüzdanı olmayan çocukların yaşlarını tahmin ve tespit etmek,
- 6.) Ölen sigortalının yakınlarının geçimini sigortalı tarafından karşılandığını belirten ilmühaber vermek; yaşlılık ve malullük geliri olanların sağ olduğunu gösterir yoklama belgelerini onamak,
- 7.) Yeşil kart almak için başvuranların başvuru formunu onamak,
- 8.) Sefer görev emirlerini ilgililere bildirmek,
- 9.) Salgın ve bulaşıcı hastalıkları ilgili resmi kurumlara bildirmek,
- 10.) Mahalleye giren kimliği belirsiz ve şüpheli şahısları zabıtaya haber vermek,
- 11.) Tebligat imkansızlığında tebliğ memurunun düzenleyeceği mazbatayı imzalamak; tebliğ imkansızlığı veya tebellüğünden imtina halinde evrakı teslim almak,
- 12.) Vergi inceleme memurlarına bilgi vermek,
- 13.) Kendine çalışma yeri olarak belirli bir yer ayırmak ve günün belli saatlerinde bulunmak ve bunu mahalle halkına bildirmek.

4.1.1.4 Mahalle Yönetimi ve Yeni Ufuklar

1930 tarih ve 1580 sayılı Belediye Kanunu yerine yürürlüğe giren 2004 tarih ve 5272 sayılı Belediye Kanunu Anayasa Mahkemesi kararı ile iptal edilmiştir¹⁸.

¹⁸ 5272 sayılı "Belediye Kanunu" 13/04/2005 tarih ve 25785 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan **5393 sayılı kanunun 85. maddesinin (f) bendi ile**, 2004/118 E, 2005/8 K. ve 18.01.2005 tarihli Anayasa mahkemesi kararında belirtilen şekil yönünden Anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle iptal edilmiştir. Aynı kararda iptal kararının resmi gazetede yayımlanmasından başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir.

Yasal sürece uygun hale getirilen 2005 tarih ve 5393 Sayılı Kanun da¹⁹, "Mahalle ve yönetimi" başlığını taşıyan 9. maddesi aşağıdaki şekilde hükme bağlanmıştır;

"Mahalle, muhtar ve ihtiyar heyeti tarafından yönetilir. Belediye sınırları içinde mahalle kurulması, kaldırılması, birleştirilmesi, bölünmesi, adlarıyla sınırlarının tespiti ve değiştirilmesi, belediye meclisinin kararı ve kaymakamın görüşü üzerine valinin onayı ile olmaktadır.

Muhtar, mahalle sakinlerinin gönüllü katılımıyla ortak ihtiyaçları belirlemek, mahallenin yaşam kalitesini geliştirmek, belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilişkilerini yürütmek, mahalle ile ilgili konularda görüş bildirmek, diğer kurumlarla iş birliği yapmak ve kanunlarla verilen diğer görevleri yapmakla yükümlüdür.

Belediye, mahallenin ve muhtarlığın ihtiyaçlarının karşılanması ve sorunlarının çözümü için bütçe imkanları ölçüsünde gerekli yardım ve desteği sağlar; kararlarında mahallelinin ortak isteklerini göz önünde bulundurur ve hizmetlerin mahallenin ihtiyaçlarına uygun biçimde yürütülmesini sağlamaya çalışır". 9. madde ile yapılan düzenleme bağlamında aslında güvenlik ihtiyacı ilgili kurumlara bildirilerek, belediyenin de desteği sağlanıp, güvenlik boyutlu hizmetlerin yerine getirilmesi mümkün görülmektedir.

1580 sayılı yasa ile eski yasada olmayan "mahalle, muhtar ve ihtiyar heyeti tarafından yönetilir" hükmü eklenmiştir. Bu düzenleme 4541 sayılı "Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanun"da sayılan mahalle yönetiminin organlarının sayılmasından daha farklı bir anlam ifade etmektedir. Çünkü burada mahallenin, muhtar ve ihtiyar heyeti tarafından yönetileceğinden bahsedilmektedir. Buna rağmen, mahalle muhtarının personeli ve mal varlığı olmadığı göz önüne alındığında, mahalleyi yönetmenin çok fazla işlevi olmadığı söylenebilir.

¹⁹ 3.7.2005 tarih ve 5393 sayılı **Belediye Kanunu** resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yeni Belediye Kanununda, mahalle muhtarına diğer kanunlarla verilen görevler dışında bir takım yeni görevler verilmiştir. Bunlar sırasıyla:

- Mahalle sakinlerinin gönüllü katılımıyla ortak ihtiyaçları belirlemek,
- Mahallenin yaşam kalitesini geliştirmek,
- Belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilişkilerini yürütmek,
- Mahalle ile ilgili konularda görüş bildirmek,
- Diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak olarak belirlenmiştir.

5393 sayılı Kanunda mahalle ile ilgili olarak belediyelere yüklenen görevler sırasıyla:

- Mahallenin ve muhtarlığın ihtiyaçların karşılanması ve sorunlarının çözümü için bütçe imkanları ölçüsünde gerekli yardım ve desteği sağlamak,
- Kararlarında mahallenin ortak isteklerini göz önünde bulundurmak ve hizmetlerin mahallenin ihtiyaçlarına uygun biçimde yürütülmesini sağlamaya çalışmak, olarak belirlenmiştir.

Uygulamada belediyeler mahalle muhtarlarına bir takım yardımlar sağlamaktaydı, bunların başında da muhtarlara çalışma yeri edilmesi geliyordu. 5272 sayılı Kanunla getirilen düzenlemeyle belediyelerin mahalleye ve muhtarlığa yardım yapabilmesinin yasal dayanağı da oluşturulmuştur. Buna rağmen, yapılan düzenleme belediyeleri kesin bir yükümlülük altına da sokmamaktadır. Çünkü belediye, muhtarlıklara imkanları ölçüsünde yardım yapmaya çalışacaktır.

5393 sayılı Belediye Kanunu ile getirilen önemli bir yenilik de kent konseyi kavramıdır. Kent konseyinin oluşumunda muhtarlık temsilcilerine de yer verildiği görülmektedir. Ancak, bu temsilcilerin nasıl belirleneceği konusunda bir hüküm yoktur. Özellikle büyük kentlerde mahallelerin çoğunun birbirinden ayrı yapıda oldukları ve farklı sorunlara sahip olduğu düşünülürse kent konseyinde tüm mahalle muhtarlarının temsil edilmesi daha doğru olacaktır.

Günümüzde kentsel alanda halka en yakın yönetsel birim özelliğini koruyan mahalle yönetimleri, seçimle göreve gelen organları olmasına rağmen tüzel

kişilikleri, bütçesi bulunmamakta, kendisine değişik düzenlemelerle verilen yetki ve görevleri kısıtlılıklarla yerel yönetim ve mülki idare birimleriyle ast-üst ilişkisi içinde görmeye çalışmaktadır. Hızlı kentleşme ve toplumsal gelişmelerle birlikte özellikle büyük yerleşim alanlarında, mahalle ve komşulukla ilgili önemli sorunlar ortaya çıkmıştır. Komşuluk, kentlilik, katılım ve sorumluluk gibi kavramların yerini yabancılaşma, kenar mahalle, soyutlama-dışlanma ve önemsememe kavramları almıştır. Yönetmelik ve kurumsal eksikliklerin temel mevzuatla da desteklenmesi, kentlerimizde kent yönetimiyle bağlantısı bulunmayan ya da çok zayıf olan mahallelerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Mahalle yönetiminin mahalle halkını temsilinin yasal düzenleme dışında bırakılması, mahallede yürütülen veya yerine getirilmesi gereken hizmetlerin genel ve yerel yönetimlerden istenmesi sonucunu haklı olarak yaratmaktadır. Ayrıca hizmetlerin izlenmesinde aksaklıklara neden olmakta, mahalle halkının işbirliği ve desteği arzu edilen biçimde sağlanamamaktadır (Palabıyık, Atak, 2000:17).

Toplumların en küçük yerleşim birimi olan mahalleler, demokratik toplumların temel yerel forumu niteliği taşımaktadır. Bu nedenle mahallenin, merkeze ya da kente ilişkin bazı işlerin görülmesinden çok, “yetkilerin halka en yakın birimlere uygulanması” ya da “zirveye rağmen tabanı tercih etme” anlayışlarına uygun kurum olarak ele alınması gerekmektedir. Mahalle yönetimleri, kentsel alanda kentsel hizmetler ve demokratik değerlerin geliştirilerek uygulanabilmesi için uygun birimler olarak, kentsel hizmetler başlığı altında incelenmelidir (Toprak, 2001:73). Konunun sadece hukuksal ve yönetsel açıdan ele alınması eksik hatta yanlış olabilmekte; bunun ötesinde konu fiziksel, teknik, ekonomik ve sosyal yönleriyle de değerlendirilmelidir. Bu yaklaşım sonuçta, halkın kent yönetimine katılımını, işbirliğini, önemsemeyi, denetimi, kentsel hizmetlerde kaliteyi, verimliliği ve kentlilik bilincini getirecektir (Palabıyık, Atak, 2000:19).

Muhtarların görevlerinin tam olarak ne olduğu bir bütün olarak listelenmiş değildir. 1967-71 yılları arasında İçişleri Bakanlığınca bir araştırma yapılmış ve çeşitli kanun, tüzük, yönetmelik, kararname ve genelgelerle verilen görevlerin sayısı 143 olarak tespit edilmiştir (Taylan, 1992; Alada,1995). Bu 143 görevden 135’i

araştırılmış ve bunun için 1633 mülakat yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, mülakat yapılanlardan % 47'si bu görevlerin yapılmakta olduğunu, % 52.9'u ise yapılmadığını söylemişlerdir. Yine bu görevlerin geleceğine ilişkin yöneltilen soruya % 33.9'u cevap vermemiş, % 6.4'ü (yani küçük bir azınlık) 'bu görevler yararlıdır, kalsın' demiş, % 59.7'si ise 'bu görevler yaralı değildir, kaldırılın' cevabını vermiştir.

Diğer taraftan yasayla muhtarlığa devredilen hizmetler asıl itibariyle mahallelinin hizmetleri değil, mahallede oturanların bireysel olarak ihtiyaç duyduğu (kimi zaman da formalite olarak görülen) kimi hizmetlerdir. Gerçi mahallenin ortak hizmetleri niteliğindeki kimi hizmetler de muhtarlığa verilmişti. Örneğin mahalleye giren şüpheli şahısları zabıtaya haber vermek, insan ve hayvanların yakalandığı bulaşıcı hastalıkları ve bitkilere zarar veren böcekleri "hükümete" bildirmek bunlar arasındadır. Ancak geçen zaman içinde, gerek eğitimden kaynaklanan gerekse diğer hizmet birimlerinin görev alanına giren görev ve yetki kesişimleri gibi değişik nedenlerden dolayı bu hükümlerin uygulanma imkanı kalmamıştır.

4.1.1.5 Batıda Mahalle Yönetimi

Mahalle yönetimi ve organizasyonu düşük maliyetli bir faaliyettir, bu sistem İngiltere'nin %10 'unda halen uygulanmaktadır. Problem çözme, gelişmemiş bölgelerde ilerleme sağlama, uzun süreli fakirliğin üstesinden gelme, yerel yönetimlerin merkezi rolü yardımcı ile konut sahibi yapma gibi örgütlerin değişen şartlar içerisinde gerçek hayatta yapıcı durumunu ortaya koyan bir sistemdir. Bu sistem, çevresel ve sosyal problemlerin komşuluk anlayışı içerisinde sosyal seçimler, sürdürülebilir gelişme ve kentsel topluluklara olan ihtiyacın dikkate alınması gibi anlayışlara dayanmaktadır. Menşe itibari ile İngiliz sistemi olmasına rağmen bu konuda çalışanlar (Power, 1993:1), bu uygulamanın diğer ülkelere de faydalı olacağını belirtmektedirler.

Mahalle yönetiminde ele alınan terimlerin anlamı ortaya konacak olursa ilk olarak "Yönetim" kavramı ele alınmalıdır. Yönetim; üzerinde anlaşılmiş olan,

sorumluluk ile gelen, kontrol ve hesap verilebilirlik sınırları içerisinde, kabul edilen çevresel şartlarda düzenleme, koruma, yönlendirme, organizasyonel mal ve hizmetlerin sunumu ve temininin düzenlenip güçlendirilmesidir. Yönetim sorumluluğu içerisinde varsayılan karar alma yeteneği, kararlaştırılan ve belirlenen bütçenin görevlerle karşılaştırıp, yapılacak işlerin gerektiği kadar yapılabilmesi otoritesine sahip olunabilmesidir. Mahalle yönetimi diğer örgütlerdeki gibi bir yönetim yapısını içerir, kısmen komşu dışındaki bir yapı olarak mülkün sahibi olma, evlerin kiralanması gibi iş ve işlemlerin yapılmasını yüklenen bir yapıda hareket etmektedir. Genellikle yöneticilerin kararlaştırılan yönetsel kurullarla ilgili hatadan dolayı suçlayacağı kimse bulunamaz ayrıca hizmet performansının, yöneticinin doğrudan kontrolü dışında kalması başarılı yönetimin en önemli problemleri alanıdır. Bu yüzden işbirliğinin farklı yerel hizmetler ile alabildiğince desteklenmesi, komşuluk yönetiminin başarısı için gereklidir. Yöneticinin kontrolü, arabuluculuk ve yöneticinin doğrudan kontrolü dışındaki öğelerin başarılı şekilde sunulmasını sağlamaktan ibarettir. Yönetici işlerin yapılmasını sağlayarak sürekliliği sağlar. Yönetimin olmaması kontrolden çıkma ve kabul edilebilir standartların sunumunun devamlılığını zora sokmaya neden olur (Glennerster, Hills, 1998:48).

Her ne kadar da farklı yerleşim ve organizasyonlarda üzerinde anlaşılmiş belirli sınırlar bulunmasa da komşuluk belirlenmiş bölgede, fiziksel sınırları içerisinde insanların evleri ile yaşadıkları alanlar ve kendi özel hayatlarını sürdürdükleri bölgelerde meydana gelir. Mahalle kavramı geçişken bir kavramdır, eğer yazılmamışsa kentsel komşuluğun sınırları çoğunlukla açıktır. Komşular arasında fiziksel ve psikolojik engeller bulunur, bunlar yol, yerleşim alanlarının özellikleri, oturanların sosyal yapıları gibi, bazı komşular kent merkezinde, iyi ulaşım şartlarında, kozmopolit sosyal alanlarda ve değerli mülklerde otururlar. Birçok komşu daha kötü ya da daha fakir halde bulunurlar. Daha fazla kozmopolit komşular (çeşitli sıkıntıları olanlar, toplum tarafından kolay kabul edilemeyecek özellikleri olanlar gibi) hızla yer değiştirirler ve nadiren duranırlar.

Mahalle, birbirine sıkıca sarılmış marul yada lahana türünden yapraklı bitkiler gibidir, en içteki çekirdek sıkı bir yapıyı ortaya koyar. Merkezde konut bulunduğu

kabul edilirse, burada orta seviyede komşuluk ve güvenlik en yüksek düzeyde ele alınır. Bu çekirdek etrafında komşuluk çevresi dükkanlar ve okullardır, diğer katmanlara ulaştıkça bitişik komşuluk oluşur. Kent merkezi; iş için, kent kenarı; arkadaşlar, akrabalar ve boş zamanlarını değerlendirme gibi geniş hizmet alanları için kullanılır (Power, 2004:3)

Bilinen kentsel mahallelilik sosyal ve yönetsel amaçları açısından bakıldığında nadiren 5000 hane (en geniş alan olarak), genellikle 1000-2000' den daha az hane ve 6000 kişi kadardır. Bu yürüyüş mesafesi olarak ifade edilirse on beş dakika ya da daha az olarak düşünülebilir (Hall, 1999:25). Kentsel mahalleliliğin kesin bir büyüklüğü yoktur, mahallelilik karmaşıktır, problemlerin, tanımlanmış yerlerin açık anlaşılır sınırlarının belirlenmesi etkili yönetim için gerekir.

Mahalleliliğin güçlü, sosyal öğeleri bulunmaktadır, insanlar komşuları ile birçok farklı yollarla ilişkiye girerler, bunlar genellikle konuşulmayan yollardır; güvenlik, çevre, sosyal davranış, ilişkiler ve durumlar, temel temizlik hizmetlerinin değerlendirilmesi gibi. Bu ilişkiler farklı mekanlarda yerine gelir; okullar, doktor muayenehaneleri, ulaşım araçları, dükkanlar gibi. Komşular önemli destek sağlama mekanizmasıdır, özellikle çocuklu aileler ve yaşlı sakinlere önemlik, nitekim bu şartlarda durumlar elvermediğinde bu gruplara belediyelerce destek sağlanır. Komşuluğun niteliği fiziksel ve sosyal çevredeki değer ve statüler ile tanımlanır. Yerleşimler değerlendirilerek, hizmetlerin kalite ve niteliği artar, kaç kişinin istekli olduğu, bunun için ne ödeyeceği ortaya konur. Bölgede kimlerin yaşadığı, komşuluk kalitesi, mülk değerleri tam ve doğru şekilde tanımlanır, bu durum döngüsel bir süreçtir. Durumlar davranışları etkilediği gibi davranışlar da durumları etkiler. Zayıf komşuluk ilişkisi, kaçınılmaz olarak kötü durumları, düşük mülk değerlerini ortaya çıkarır ve hizmetlerin niteliği de bu duruma yansır (Mumford, Power, 2003:17).

Mahalle yönetimini tanımlarsak; yerel organizasyondur, 5000 yerleşimin altında yapılaşma olması beklenir, ayrıca bu yerleşimlerin birbirlerini tanıması beklenir. Halk ve toplum hizmetlerinin daha küçük düzeyde düzenlenmeleri ve dağıtımı ifade edilir. Mahalle yönetimi için mantıksal bir komşuluk kimliğine sahip

olmak gerekir. Açık sınırlar, yönetilebilir bir büyüklükte tek bir organizasyon yapısı ve ekibi gerekir. Bu yapının başarısı için aşağıdaki öneri ve ön koşullar komşuluk yönetiminin ana hizmeti açısından gereklidir.

Mahalle yönetiminin ana hizmetleri;

- Güvenlik, can sıkıcı kişi, olay ve durumların kontrolü, genel denetim,
- Çevresel koruma ve zarar görmüş kamu alanlarının onarımı,
- Cadde temizliği ve çöplerin toplanması,
- Toplumsal arabuluculuk, bağlantı, danışma ve destek,
- Mahalle ile ilgili özel servis ve hizmet koordinasyonu (ev, onarım, sağlık, eğitim, güvenlik, boş zaman)
- Yerel işverenler ile bağlantı,
- Merkezi hizmetler ile daha geniş bağlantılar bu komşuluğun daha başarılı olması için gereklidir. Yetişkin eğitimi, kütüphane, iş merkezi gibi.
- Yerel faydaların özel proje ve yeni fikirlerin geliştirilmesi,
- Yerel gönüllü gruplara destek ve koordinasyon,
- Başarı için gereklilikler,
- Operasyonun işlem bölgesinin tanımlanması,
- Yeterli yönetici,
- Yönetim kararlarını alabilecek yerel tabanlı memurlar,
- Belirli bir bütçe,
- Problem çözme ve diğer hizmet alanları ile ortak çalışma,
- Yerel otoriteler, diğer karar alıcılar ve diğer hizmet yapılanmaları ile bağlantılar,
- Proje tabanlı, kısa olmayan fon yapılarını düzenleme (Power, 2004:7).

4.1.1.5.1 Neden Mahalle Yönetimine İhtiyaç Duyulur?

Modern toplum artan şekilde motorize, kentli ve uluslar arası yapıdadır. Komşuları ile olması gerekenden fazla şekilde kutuplaşmış bir durumda yaşamaktadır. Teknolojik değişimle birlikte komşuluk ilişkileri de uzaktan kumandalı ve mekanik iletişim yapıları aracılığı ile gerçekleşmektedir. Araçlarla yapılan seyahat ile birlikte insanlar motorize olmakta, sosyal alış veriş azalmaktadır.

Çocukların okula götürülmesi gibi basit komşuluk ilişkileri etkilenmektedir. Tabii ki yabancılardan çok fazla korkma, güvensizlik, bölünmüş aileler, insanların her tarafa yayılması, araçların artması ile yaya ve bisikletlilere yer kalmaması gibi etkenlerde bu ilişkileri etkilemektedir.

Ortalama nüfusun üzerinde göç, daha az kaynaklar, zayıf sosyal ve hizmet örgütlenmeleri, bilgi ve etkileme birimlerine daha az erişim, yoğunlaşmış problemler içerisinde daha fazla sosyal dışlanmışlık, bütün bu değişimler zayıf komşuluğun ortaya çıkma nedenleridir (Mumford, Power 2003:14). Bütün bu problem ve düzensizlikler komşuluk yönetim sistemine ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır.

Amerika ve Avrupa'da mahalle ile ilgili yaşanan tecrübelerden sonra kentsel mahallelilik kavramının yönetimi için çevrenin geliştirilmesi, güvenliğin artırılması, öncesinde olduğu gibi karışık gruplar ve daha fazla aile kavramlarının desteklenmesi gerekmektedir. Kent yönetimi gayri resmi bir kontrol mekanizması olarak radikal sosyal değişimlerin ortaya çıkmasına neden olabilir. Bu anlamda sıkıntılı, insanların gitmek istemediği, tercih edilmeyen alan ve yerlerde mahalle yönetim sisteminin acil olarak ortaya konulması gerekmektedir (Power, 2004:12).

Çok da iyi olmayan komşuluk nedeni ile, mahalle yönetim sisteminin iyi bir düzende işler olabilmesi için, mahalle yönetimi sistemine üç nedenden dolayı ihtiyaç duyulmaktadır. Birincisi; ev sahipleri mülklerinin ayakta kalması için ek hizmetlerden faydalanırlar. Daha fazla güvenlik ve genel durumun daha da iyileştirilmesi gibi faaliyetler kolaylıkla yerine getirilir (hizmetçi tutulması, çocuk bakıcısı tutulması, ev tamir işleri, bahçe işleri gibi). İkincisi; bazı yerleşimler profesyonel ve siyasi bağlantılardan kaynaklanan temel hizmetlerin sunumunda daha şanslılardır. Örneğin; Polis ve temizlik hizmetleri daha hızlı ve etkin hareket etmektedir. Ayrıca hizmet şirketleri daha yüksek standartlarda bu tip alanlara hizmet vermektedir. Sistem böyle bağlantılara ihtiyaç duyulmamasını veya daha az ihtiyaç duyulmasını sağlar. Üçüncü olarak; bir çok insan her ne kadar da maddi kaynağı olsa da problemlerin dışında kalan nedenlerden dolayı hareket alanları kısıtlıdır (özel okullar, seyahatler gibi..). Mahalle yönetimi daha çok kent alanlarında ve kentin iç

taraflarında, merkezlerde yeni gelenlerin olduğu yerlerde kabul edilebilirlerdir. Bu temel fikir, ayrıca az gelişmiş olan yerler için de geçerlidir. Bu amaçla bazı ülkelerde komşuluk yönetimi ile ilgili kılavuzlar ve destek hizmetleri devletlerce belli programlar halinde verilmektedir (Glennister, Hills, 1998:42).

Mahalle yönetimi tek başına her şeyi halleden bir sistem gibi değerlendirilemez. Bu sistemin liderlik, politik destek, bu iş için fon düzenlenmesi, tüm bunların üzerinde komşular her ihtiyaç duyduğunda hizmette olabilecek aracı yönlendirebilecek çalışan bir sisteme ihtiyacı bulunmaktadır. Bu sistemin yapılandırılmasının nedeni çok acil, önemli bir duruma müdahale etmektir. Tabii bunun daha geniş hizmet alanlarına yayılabilmiş olması zordur. Bu yapı bir organizma içinde tek bir yapıya bağlı olmayan birçok elementin birleşmesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Modern kent sisteminden beklentiler, kentin çok karmaşık ve boyutu itibari ile kent yönetiminde hızlı ve etkin hizmet sunumunda oldukça zor bir duruma düşmesine neden olmaktadır. Mahalle yönetim sisteminin kuruluşu, yavaş işlemektedir, çünkü merkezi yapı ve kontrol sistemine enerji harcama yerine, daha çok üzerinde durulan organizasyon düzenleme üzerine enerji harcanmaktadır. Mahalle yönetimi, klasik hiyerarşiyi atlayarak ortaya seviyeli yöneticilerin üst tarafları zorladığı ve onların alanlarına yakın yerlerde konumlanan bir sistemi ortaya koymaktadır. Bu durum ayrıca, radikal şekilde merkezi örgütü yeniden yapılandırarak üç veya dört merkezi işin ortadan kaldırılması gibi bir sonucu ortaya çıkartır. Ayrıca bu durumda görevlerin azalmasına neden olmadan, işleri azalan bürokratları ön plana sürerek, hizmet merkezli görev yapmaya yöneltmesine neden olur. Bu süreçte mahalle ile ilgili bu değişimi sağlama oldukça zorlu bir yoldur. Mahalle yönetimi yeni bir ön çalışmanın sunumu ve anlaşılabilir düzenleme ile ön planda bir yapıya doğru gidişi ortaya çıkartacaktır (Power, 2004:14).

Birçok yerel otorite yerelleşme kavramı ile son 15 yıldır yüzleşerek, merkezi yönetimin genel bir kolu olma yerine kendi görev alanlarında çok fazla şekilde yenilikleri ortaya koyarak görevlerini yerine getirmektedirler. Ayrıca çok fazla özelleştirilmiş yönetmelikler ile oldukça sıkı kontrol edilen, yerel güç sahibi olmaları belirtmediği halde, büyük alanları kapsayarak, alanda fark edilebilir bir değişimi

ortaya koyarlar. Yerel yapıyı güçlendirmenin yolu, merkezin uygulama alanlarındaki etkinliğinin azaltılması yolundan geçer. Çünkü genelde merkez yerel alanda yeni bürokratik araçlar ekleyerek çalışır. Bu noktada komşuluk yönetim sistemi için gerekli olan dört ana değişkene değinmek gerekir; belediye yardım masası (one-stop shops)²⁰, alan ofisleri, çağrı servisleri, alan koordinasyon merkezidir. Tabiki bunlardan hiçbiri gerçek mahalle yönetim görevini yerine getiremez. Yönetim ve koordinasyon ile ilgili ana hizmetleri, durumları ve standartları ortaya koymakta fayda bulunmaktadır (Glennerster, Hills, 1998:52).

Mahalle yönetimi ile konut sahipleri için güvenli, nedensel hizmet ve şartlara uygun olarak belirli düzenlemeler ile hizmetlerin kolaylıkla sunulabileceği ortaya konmuştur. Bu yapı sayesinde, kentteki yerel yöneticilere yönetebilecek ve cevap alınabilmesini sağlayacak bir baskı grubu oluşur, açıkça hali hazırda var olan oy alanını açığa çıkarır, devlet mekanizmasına mahalleliğin verilecek öneriler yolu ile yenilenmesi fırsatını sunar, evrensel hizmetlerin yerel düzeyde desteklenmesi ve koordinasyonunun ön çalışmalarını ortaya koyar (eğitim, sağlık, polis gibi..), özellikle kiralanmış evlerin bulunduğu yerlerde mahalle için gerekli olan temel ihtiyaçların yönetimi için bir yapı sağlar, açık bir şekilde örgütsel ve koordinasyonel işler için araç sağladığı gibi (güvenlik, temizlik ve çevrenin düzenlenmesi gibi..), bu yapı kentsel ortamın korunmasını da sağlar. Aksi halde el değmemiş kent alanları yapı olmadan düzensiz ve kontrolsüz mekanlar haline gelebilir (Power, 2004:14).

Mahalle yönetimi ile ilgili 50 ülkede yapılan çalışmalar ikamet amacı ile ev sağlama sisteminin (komisyonculuk) yapıyı etkilediği ortaya konmuştur. Yerel yönetimlerin kiralık ev sağlama ile ilgili olarak yaptıkları, bu klasik toplumsal destek fonksiyonu (önceleri %40'larda olan bu yardım, bugün %25'lere düşmüştür) zaman zaman yerine ve talebe göre artmakta veya azalmaktadır. Kamu makamları genelde güçlülük ve zayıflık üzerine yoğunlaşmışlardır, kent yönetim yapıları da oldukça ciddi problemler oluşturmaktadırlar. Sosyal konutlar, ev sahipleri ve mülk sahipleri genelde düşük gelirli ailelerin oldukları alanlara yoğunlaşmışlardır ve bunlar mahalle yapısı ile ilgili doğrudan sorumluluğa sahiptirler. Mülk sahipleri eğer bir topluluk

²⁰ Ülkemizde bazı belediyelerin sunmuş olduğu beyaz masa gibi görev yapan halkla ilişkiler ve yardım birimi.

haline gelirse ve onlara ciddi şekilde baskı oluşturulabilirse, altı çizilen mahalle yönetimi ile ilgili ciddi uzmanları çalıştırabilecekleri düşünülmektedir. Çoğunlukla mahalle yönetimi sisteminde hizmet sunan uzmanlar konut yönetim gerekliliklerinden (donanımlarından) uzak kişilerdir. İngiltere, bu konu ile ilgili diğer Avrupa ülkeleri ile deneyimlerini paylaşmaktadır. Mahalle yönetimi uzmanları yerleşim tabanlı uzmanlardır ve bunların ¾'ü yerel yönetimlerce oluşturulmuşlardır (Mumford, Power, 2003:14).

Kasaba ve kent merkezleri değişim sürecinde benzer problemleri gösterirler. Kasaba merkezleri birçok komşu için bir ana bölge ve kente geçişte merkezdir. Fakat bu merkezler genelde günümüzün problemleri olan büyük alış veriş merkezlerinin, merkez dışında olması, kent problemleri, düşük güvenlik, kötü hizmetler, çöp yığınları, çeşitli mülklere yoğun zarar vermeler, suç ve eskimiş yapılar gibi faktörler yüzünden tercih edilmeyen yerler haline gelmektedirler. İş adamları ve yerel yöneticiler kent merkezlerinin bu nedenlerden dolayı geri kalmaması için mahalle yönetimi gibi geliştirme programları uygulayarak geliştirme çalışmalarını yapmaktadırlar. Birçok büyük kent ve küçük kasabalar bu türden düzenlenmiş kent merkezi ve yönetim şirketine sahiptirler (Glennister, Hills, 1998:54).

Mahalle yönetimi ile ilgili doğrudan komşuluk boyutlu bir faaliyet ortaya konmaktadır. Bu faaliyet hızlı şekilde cazibesi artmakta olan mahalle bekçi planıdır. Bu konu mekanların güvenlikte ilgili olması veya yönlendirilmesi, koruma, suç önleme, temel çevresel şartlar ve yerleşim desteklemeleri ile ilgilidir. Polis bu alanların desteklenmesi ile ilgili kritik bir rol oynar, bu örgütsel olarak düzenlenen güvenlik yapısı ya da diğer yerel otorite makamları gibi yapıyı ifade eder. Mahalle yönetiminin düşük seviyeli sürümü olarak ortaya konan aslında çok zor komşuluk durumunda gerekli düzenleyici yönetimi, bu durumda düzenleyici rolünü ve sunumunu yerine getirir. Birçok mahalle yönetim yapısında bekçi hizmetleri bulunmaktadır (Power, 2004:17).

Mahalle yönetim sisteminde yönetici farklı seviyelerde faaliyetlerini sürdürmek zorundadır. Bu faaliyet en göz önünde olan şartların zorunlu kıldığı

alanlardan başlamak üzere yerine getirilir (temizlik, güvenlik, düzenin sağlanması alanlarından başlanarak ortaya konur).

Mahalle Yönetimi Pratikte Nasıl Çalışır?

Mahalle Yöneticisi

- Yönetim
- Bütçe
- Mahalle sistemi üzerinde kontrol
- Hizmetlerin koordinasyonu
- Toplumsal kalıtım
- Sorumluluklara katılım

Mahalle Bürosu

- Örgütsel yapı
- Temel hizmetlerin sunumu
- İçsel ve dışsal irtibat erişim ve bilgi noktası (çağrı merkezi gibi)

Mahalle Ekibi

- Belirli düzenlenmiş yer
- Güçlendirilmiş güvenlik
- Temel sorunların üstesinden gelme
- Toplum destek ve katılımının yapılandırılması
- Yerel görevlerin temel hizmetleri sahiplenmesi için organizasyon ve yapılandırma.
- Ekip organizasyonunu yapılandırma.
- Çekirdek ekip ve çoklu bağlantı
- Özel inisiyatif geliştirme

Mahalle Yönetimi Ne Sunar?

Temel Servisler

- Emlakçılık
- Yerleşim yönetimi (sosyal ev sahiplerinin ev kiraladığı yerlerde)
- Tamirat
- Süper kapıcı ve çevre ile ilgili hizmetleri

- Bekçi ve güvenlik hizmetleri
- Dayanılmaz sıkıntı kontrolü hizmetleri

Diğer Kamu Birimleri ile İşbirliği

- Polis
- Sağlık
- Eğitim
- İş edindirme eğitimi ve iş bulma

Toplumsal Temsil

- Yerel sözleşmeler
- Yerel kurullar
- Kollara ayrılmış modeller
 - Toplum tabanlı ikamet birliği
 - Yerel ikamet şirketi (Emlakçı)
 - Kiracı yönetim örgütü
 - Toplum güveni
- Çıktı yönetimi
- Güvenlik
- Çevre
- Sigorta
- Müşteri irtibat
- Kamu taşımacılığı bağlantısı (Power, 2004:16).

4.1.1.5.2 Süper Kapıcı ve Bekçi

Sorumluluklar, beklentiler, eğitim gibi kapıcının birçok farklı kendiliğinden ve kendiliğinden olamayan görevlerde yer alması (temel durumlarda insanlarla irtibata geçerek) gibi durumlarda süper kapıcının, kapıcıdan farkını ve yerini ortaya koymak gerekir. Kapıcı vaktinin çoğunu insanlara yakın olarak alanda harcar. Kapıcılık tarihsel olarak, ikamet sahiplerinin verdikleri ücretler karşılığında oluşturulan bütçe ile bedeli verilerek çalıştırılan kişilerin tüm dünyada kullanılan ve ihtiyacı karşılayan bir müessesedir. Bekçilik ve kapıcılığın fonksiyonları çok farklıdır, fakat tipik olarak güvenlik, temizlik, tamir, çevre ile ilgili işler, gençler ve

toplum ile irtibat rolleri bulunmaktadır. Özellikle komşuluk yönetimi konusunda, kapıcı ve bekçiler ile ilgili çok önemli roller ve beklentiler bulunmaktadır. Yapılan bir çalışmada yeni hizmetler olarak “neyi istersiniz ?” sorusuna; yerleşimciler %49 ile bina kapıcısı, %36 ile yerel emlak yöneticisi ve %15 ile yerel emlak ofisi diye yanıt vermişlerdir (Power, 2004:19).

Bekçi ve kapıcı hizmeti veren servisler kendi komşularının yerel düzeyde bu meslek sahiplerine iş verebileceklerini belirtmektedirler. Oysa bununla ilgili bazı yöneticiler yerleşimcilerin böyle bir sorumluluk almaları durumunda yolsuzluk ve tehdit gibi suçların ortaya kolaylıkla çıkabileceğini ifade etmektedirler. Bununla mücadele etmek için ayrıca eksik şartları düzenleyebilmenin tek yolu eğitim ve üst seviye yönetici yetiştirme programıdır. Bekçiler daha çok düşük yoğunluklu yerleşimlerde suça karşı görevlendirilebilirken, kapıcıların görevlendirilmesi daha çok yüksek yoğunluklu yerler için uygundur. Kapıcılar daha çok apartman tarzı yerlerde belirli mala karşı verilen zararları azaltma ve güvenlik seviyesini yükseltme amacı ile kullanılmalıdır. Yapılan çalışmalarda kapıcının kullanıldığı yerleşim alanlarında mala karşı zarar verme ve farklı suçlarda azalma oluşmuş, yerleşimci sayısı artmış, düşük tamir ve bakım ücretleri sayesinde yönetim gelirleri artmıştır. Bu sayede kapıcının önem ve gerekliliği bu tip yerleşim yerlerinde artmıştır (Bradford City Council, 2002:3).

Bekçiler görev yaptıkları alanlarda birçok sorumluluğu yerine getirirler; güvenlik devriyeleri, komşuların tartışmalarını onlar adına çözümleme, polisi ve bilgilendirme servislerini meydana gelen tartışma ve suçla, olaylarla ilgili bilgilendirme faaliyetlerini yerine getirirler. Aynı zamanda küçük tamir işleri, kiracı arabuluculuğu, hassas kiracıların ziyaret edilmesi, gençlik faaliyetlerinin düzenlenmesi bekçiler tarafından yerine getirilir. Bekçilik müessesesi yerleşimcilere düşük yoğunluktaki alanlarda yüksek suç oranlarına karşı koruma kollama şemsiyesi sunmaktadır. Yerleşim yönetimi tarafından finanse edilen bekçilik işinin hemen hemen yarı görev alanı çevre ve sosyal konularla ilgilidir fakat tabii ki asıl konuları asayiş ile alakalı görevlerdir. Kapıcılık ve bekçilik güvenli olmayan alanlarda hizmet sunan bir insan kaynağı oluşturma amacı gütmektedir (Power, 2004:20).

4.1.1.5.3 Polisin Mahalle Yönetiminde Rolü

Özellikle problemlı bölgelerde komşuluk bürolarının iş ortağı olarak polis, merkezi bir yerdedir. Özellikle bu problemlı alanlarda polisin karşılaştığı en ciddi problem şahitlerin gözünün korkutulması ve suçla mücadele edebilmek için delillerin elde edilmesindeki zorluklardır. Mahallede görev yapacak polis biriminin düzenlenmesi çoğu zaman yerleşimcilerin iş birliğinin sağlanabilmesi açısından gerekli bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durumda çalışan biriminin bir önemli problem ile ilgili çalışma alanında, kendileri haricindeki diğer konularda görev yaparken çekingen davranma durumunda olmalarıdır. Bu durumda sonuç olarak bir konuya atanmış polis biriminin sık sık diğer acil durum birimlerine çağrı yapmaları şeklinde kendini göstermektedir. Bu durum çoğunlukla suçun önlenmeden ortaya çıkmasına ve bir diğer suçu önleme sisteminin ortaya konması ihtiyacına neden olur. Sürdürülebilir, görülebilir temel seviye güvenlik hizmeti, bekçi tipi hizmetler ile ilişkileri ve durumları değiştirebilir bir esnek yapıda olmalıdır. Polis genellikle yerel büroların ortaya çıkardıkları problemler ile ilgilenir, bu yapı sanki polis işlerinin bir anlamda yönlendirilmesi gibi bir uygulamadır. Ayrıca zaten yerel yerleşim büroları polisle çok yakın irtibat içinde olurlar. Bütün bu nedenler ile komşuluk yönetim olgusu güçlü polis ilişkisi ve girdilerini kavramsal içeriğinde barındırır (Mumford, Power, 2003:56).

Kapıcılık ve bekçilik gibi müesseseler suç oranlarını azaltıp, daha az suç korkusunun ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bir diğer deyişle yan güvenlik unsurları ve diğer yardımcı hizmetler (kapıcılık ve özel güvenlikçilik gibi..) polisin rolü ve kaynaklarının güçlendirilmesini sağlamaktadır. Nitekim bekçilik gibi hizmetler ancak arkasında polis örgütü varsa başarılı olabilecektir (Power, 2004: 21). Bekçinin organizma yapısının güçlü ve dinamik olabilmesi için polis bağı önemlidir, bu bağ sayesinde etkili ve etkin çözümler sunulabilecektir.

4.1.1.5.4 Mahalle Yönetimi Sistemi, Alınan Dersler ve İlerisi

Mahalle yönetiminin yapabileceği iş ve faaliyetler ile ilgili engeller bulunmaktadır. Mahalle yönetimin iş, sağlık, eğitim, suç vb. üzerindeki etkisinin ne olduğu ile ilgili bir bilgi vermek, bu konularla ilgili ayrı ayrı detaylı yapılacak çalışmalar ile mümkün olacaktır. Fakat şu da açıktır ki; başarılı mahalle yönetimi kısmen suç üzerinde (daha geniş güvenlik ölçütleri ile) ve işler üzerinde (yerel iş sahası oluşturma, eğitim ve alanda daha çok meslek oluşturma) etkili olmanın başlangıcını ortaya çıkartmaktadır. Ayrıca mahalle yönetimi birimi, yerleşim yeri bağlamında yerleşimcilere, yıllık olarak çok az bir bedele mal olmaktadır. Bir diğer konu; mahalle yönetimi gibi hayat içinde devam eden, karmaşık ve duyarlı bir başka konu yoktur. Ayrıca yerel otorite ve diğer yapılarla birlikte gelişmesi ve büyümesi için sürekli şekilde organize edilmesi gerekmektedir (Power, 2004:21).

Kentli olma, toplumsal ya da ekonomik boyutu olmayan, salt ikametgah adresiyle belirlenen bir özelliktir. Oysa “mahalleli” sözcüğü coğrafi olarak tanımlanan bir toplumsal kümenin, kendisini diğer kümelerden (mahallelerden ve yabancılardan) ayırdedici bir özellik kazandığını gösterir. Kentin bütünü söz konusu olduğunda “mahalleli” kavramının bir uzantısı olarak “kenttaş” kavramı üzerinde durulabilir. “Kenttaş” yaşadığı kenti benimseyen, ona sahip çıkan, kente özgü toplumsal ve siyasal bilinci olan, uzun dönemli çıkarları kentin kalıcılığıyla özdeşleşmiş kişidir. Kentsel çevrenin sürdürülebilirliği onun varlığının da güvencesidir. Salt sürekli adresi kentte olduğu için kentli olan kişiyle “mahalleli” ve “kenttaş” olan kişinin kentin yönetimine katılma isteği, biçimi ve amacı farklı olacaktır. Mahallelinin yönetime katılmasının bir görenek, bir davranış biçimi olarak yerleşmesiyle bu kentsel olgu, belirli bir kentsel yaşam anlayışını, kültürünü temsil eden –geniş anlamda- bir kurum durumuna gelir (Ökten ve diğerleri, 2003:20).

4.1.2 Mahalle Yönetimi ve Güvenlik İlişkisi

Mahalle yönetim sisteminde en başta bulunan muhtarlaraya yönelik yapılan bir çalışmada (Toprak ve diğerleri, 2001:5) güvenlik boyutu ile ilgili çok ilginç sonuçlar ortaya konmuştur.

Mahalle yönetimi ile ilgili yapılan çalışmada, muhtarların % 78' nin ilköğretim mezunu olduğu, % 47' sinin küçük esnaf, % 77' sinin emekli, % 75'inin diğer bir işinin olmadığı ortaya çıkmıştır. Muhtarlaraya yetki ve görevler başlığı altında çalışmaya katılan muhtarların %91' i güvenlik görevini diğer görevlerden daha fazla istemişler ve güvenlik boyutlu hizmet²¹ vermeye talip oldukları ortaya konmuştur. Ayrıca çalışmada, mahallelerin yaşanabilirlik ölçütünde güvenliğe ihtiyacı olduğu ortaya çıkmıştır. Çıkan sonuçlara bakıldığında güvenlik gibi önemli bir konuda mahalle yöneticilerinin eğitim, sosyal ihtiyaçlar gibi alanlarda yetersiz oldukları ortaya konsada, bu konularda yeterli hukuki ve teknik yöntemler ile belli düzenlemelerin yapılabileceği düşünülmüştür. Kent bütününde artan suç ve suçla mücadelede yer yer eksiklikler güvenlik boyutlu mikro anlamda güvenlik yetkileri de olan muhtarlık müessesesine yönelik düzenleme gerekliliğini ortaya çıkart(abilecektir)maktadır. Bu nedenle mahalle yönetimlerinin çağdaş dünyanın kazanmış olduğu niteliklere uygun olarak yeniden gözden geçirilmesi, işlev ve amaçları ile statülerinin belirginleştirilerek geliştirilmesi de gerekmektedir (Toprak ve diğerleri, 2001:7).

Mahalle yönetiminde muhtara kolluk ile ilgili verilen görevler; “Sıkıyönetim komutanlıklarının güvenlik ve asayişle ilgili emirlerini yerine getirmek; kaçakçılığı ihbar etmek ve bazı hallerde men ve takip etmek; kaçakçılık ile ilgili aramalarda hazır bulunmak; resmi kurumlarca istenecek iyi hal kağıtları vermek; kimlik bildirme belgelerini dağıtmak, toplamak ve onamak; mahalleye girdiğini haber aldığı kimliği belirsiz ve şüpheli şahısları zabıtaya haber vermek; ikametgah senedi düzenlemek”

²¹ Güvenlik boyutlu hizmet verme bir anlamda yöneticilerin güç kazanmak amacı ile buna talip oldukları düşünülebilir, bu konu ayrı bir çalışma gerektiren bir konu (kamu yönetiminde güç elde etme isteği) olduğundan bu bağlamda yorum yapmak güçtür.

(Toprak ve diğeri, 2001:49) kapsamına bakıldığında hiçte azımsanmayacak ciddi güvenlik görevlerinin verildiği anlaşılacaktır.

Güvenlik olgusunu bu açıdan değerlendirdiğimizde; nasıl ki, toplumu oluşturan en küçük birim aile ise, iskân bölgelerini oluşturan en küçük birim de mahalledir. Bunun doğal sonucu olarak da yüzyıllardan beri korunma tedbirlerinin başlangıç noktası her zaman mahalle olmuştur. Toplum hayatına bir kavram olarak girdiğinden beri mahalle ve mahalle bekçisinin birlikteliği iki kavramlı ayrılmaz bir bütünü ifade eder. Koruma, kollama ve gözetme bağlamında oluşturulan ve ücretini hizmetinde olduğu birimlerden ve insanlardan alan bekçi teşkilatının üyesi olan bekçinin, sosyal oluşundan dolayı toplum hayatında küçümsenemeyecek bir konumu vardı. Dünyadaki hiçbir toplumda olmadığı kadar insan kaynaklı hizmet yürüten ve mahallenin tek, ancak çok kişilikli sosyal hizmet birimi gibi çalışan mahalle bekçisi bu haliyle halkla bütünleşme başarısını göstermiştir (Şahin, 2005:266-267).

4.1.2.1 Osmanlıdan Günümüze Mahalle Bağlamında Güvenlik Anlayışı

Osmanlı kentlerinin en küçük idari birimini teşkil eden mahalleler, aynı zamanda kentin idari mekanizmasının işleyişinde büyük rolü ve önemi olan birimlerdir. Osmanlı İmparatorluğu'nda gündelik hayata mekan ve sistem bağlamında bakıldığında, Osmanlı kenti mahalleler üzerine bina edilmiş, en alt düzeydeki temel toplumsal ihtiyaçların karşılanmasında mahalleye ve mahallelilere sorumluluk yüklenmiştir. Özellikle Osmanlı imparatorluğunun kuruluş ve yükseliş dönemlerinde mahalle, hem toplumsal hem idari açıdan sistemin temel yapı taşlarından birini oluşturur. Mahalle; başında imamı olan, kendine özgü gelir kaynakları olan, hocasıyla, bekçisiyle ve mahallelilerin birbirine kenetlenmişliğiyle birlikte bir toplumsal ve idari birimdir (Arıkboğa, 2004: 274).

Bazı grupların toplumun bütününden ayrı bir mahalleye kapanışı Osmanlı öncesi İslâm kentlerindeki kadar katı değildir. Bunun nedeni de merkezi imparatorluğun kuvvetli otoritesi ve genel güvenliğin sağlanması için alınan önlemler ve oluşturulan kurumların işlevlerini yerine getirmesidir. Bunun sonucu olarak

mahalle birimi bir savunma alanı olmaktan çıkmış, kent sakinlerinin birbirleriyle daha rahat yaşadıkları bir mekân hâline gelmiştir. Osmanlı kültüründe birey için mahalleli, ailesinden sonra gelen ilk topluluk olmuştur. Osmanlı merkezinin önemle üzerinde durduğu konuların başında, genel güvenliğin sağlanması konusu gelmiştir. Bu çerçevede Osmanlı'da en küçük idari birim olan mahalle veya köy sakinleri arasında ortak sorumluluğun oluşturulması ön plâna çıkmıştır. Kent içi güvenlik söz konusu olduğunda, bunu sağlamak amacı ile alınan önlemlerin başında şüphesiz mahallelerde ve köylerde ikamet edenlerin birbirlerine karşılıklı olarak kefil tutulmaları konusu olmuştur. Bunun bir sonucu olarak da sosyal kontrol mekanizması gelişmiştir. Osmanlı toplumunda, bireyler yaşadıkları mahalleye göre tanımlanmıştır. Ayrıca mahalle merkez tarafından mali bir birim olarak vasıflandırılmış ve orada yaşayan kişiler toplu olarak birbirlerinden sorumlu tutulmuş, sonuçta kişilerin birbirlerini karşılıklı olarak denetlemesini pekiştiren bir unsur ortaya çıkmıştır (Tok, 2005:156-157).

Genel güvenliğin sağlanması Osmanlı merkezinin önemle üzerinde durduğu konulardan biri olmuştur. Kent içi güvenlik söz konusu olduğunda bunu sağlamak amacı ile alınan önlemlerden belki de en önemlisi mahalle halkının birbirine karşılıklı olarak kefil olmalarıdır. Böylece işlenen suçların failleri bulunamadığı zaman cezanın tüm mahalle halkından alınması şeklinde ortaya çıkmaktadır. Böylelikle faili bilinmeyen olayların sayısında bir düşme sağlandığı gibi daha sonra ceza ödememek amacı ile mahalle halkının karanlıkta kalma ihtimali olan pek çok olayı kadıya kaydettirdikleri görülmektedir (Abacı, 2001:93).

Tok, (2005:158) XVII. ve XVIII. yüzyıllara ait Kayseri Kadı Sicilleri üzerine yaptığı incelemelerde Osmanlı döneminde kent ve suç konularında, kentinde yerleşim birimi olan mahallenin (veya köyün) sosyal kontrol mekanizmasının oluşturulması yönündeki fonksiyonu üzerine ilginç sonuçlar ortaya çıkartmıştır.

Kadı sicillerindeki belgelerde geçen kişilerin kimlik tespitinde bireylerin ad ve baba adlarının yanı sıra, sakin oldukları mahalle veya köyün adı da yer almaktadır. Bu durum, kişinin sakin bulunduğu yerleşim yeriyle de tanınması keyfi-

yetini ön plâna çıkarmaktadır. Bu yönüyle bireyin aidiyeti, sakin olduğu mahalleyle bir anlam kazanmakta ve bir değer ifade etmektedir. Bireyin oturduğu mahalleyle göre tanınması ve mahallelinin kendisi hakkında vereceği bilgilere bağlılığı, mahallenin ortak bir kimliğe sahip olduğunu göstermektedir. Bu aynı zamanda yaptırım ve denetim mekanizmasının varlığına da işaret etmektedir. Osmanlı döneminde mahalle bu bakımdan idari ve mali birimin ötesinde kendi iç örgütlenmesine sahip bir yapı olma özelliğini de göstermiştir. Mahalleli birbirini yakından tanıdığı için herhangi bir olayda, bir kişinin durumu hakkında bilgiye ihtiyaç duyulursa, o kişi hakkında komşularının ve mahalle imamının tanıklığı büyük önem taşımaktaydı. Bu yüzden, mahkemede kanıtlar ve görgü tanıklarının sözleri değerlendirilirken bir de sanığın mahallesinde nasıl tanındığı araştırılırdı (Tok, 2005:159).

Mahalle ahalisinin gözünde bir kişinin güvenilir olup olmadığının tespitinde değişik ölçüler söz konusuydu. Meselâ, bir kimsenin beş vakit namaz için camiye sürekli gitmesi mahalleli için komşularının katında kendisinin tanınır ve güvenilirliğinin bir ölçüsüydü. Bununla ilgili sicillere yansıyan örnekler çoktur. Ortak sorumluluk taşıyan mahalle sakinlerinin, hukukun uygulanmasında önemli bir rol üstlendikleri görülmektedir. Bu önemin sicillere yansıyan ilk görünümü, suçlanan davalının lehinde veya aleyhinde tanıklık yapmak şeklinde ortaya çıkmaktadır. Mahallesinde iyi ya da kötü olarak tanınıyor olmak kişinin suçlu veya masum olduğunun kanıtlanmasında çok önemli işleve sahipti. Bu bakımdan mahalleli kişinin sû-i hâli veya hüsn-i hâlinde referans olmaktadır. Osmanlı hukukuna göre mahalle ahalisi, birbirlerine karşı sorumluydu ve dolayısıyla mahallelerinde olan bir olayı aydınlığa çıkarmak ve eğer olayın faili tespit edilemezse, zararı karşılamak durumundaydı. Bundan dolayı, mahalleli, su-başı ve diğer ehl-i örf taifesinin itham ve takibine uğramamak, adlarının kötüye çıkmasını önlemek için, aralarına karışmış, iyilik ve doğrulukla tanınmayan kişileri mahallelerinden ihraç etme yoluna başvurmuşlardır. Bu anlamda mahalle ahalisi, kendilerini rahatsız eden, ahlâk ve namus dışı davranışlarda bulunan kişileri mahalleden çıkartma hakkına sahipti. Mahallelinin bu yaptırım gücünü Osmanlı hukukundan aldığı bilinen bir konudur. Nitekim I. Selim Kanunnâmesi'nde Fasl-1 der beyân-ı ahvâl-i töhmetyân başlığı

altında, hakkında şikâyet vuku bulan bir kimsenin mahalle veya köy ahalisi tarafından oturduğu yerden çıkarılabileceği belirtilmiştir (Tok, 2005:163).

Mahallede bekâr nüfusun bulundurulmamasına gayret edildiği bilinmektedir. Büyük şehir İstanbul'da bile, çalışmak için gelen bekâr erkek nüfusun merkezi iş bölgesindeki bekar hanlarında barındırıldığı ve bir tür gözetim altında tutulduğu, hele mahallelerdeki münferit bekârların mutlaka ayrı ayrı kaydedildiği görülmektedir (Ortaylı, 2000:36). Osmanlı mahallelerinin iç yapılaşma kuralları sayesinde mahalle düzeyinde her türlü spekülâtif ve gayri ahlâki yaklaşım adeta imkânsız hale getirilmiştir (Cansever, 1996:41).

Mahalleden ihraç kararları, Osmanlı toplum hayatının işleyişini ve bu anlamda fert-toplum ilişkisinin hukuki boyutunu ortaya koyması yönüyle önem arz etmektedir. Meselenin mahkemeye intikal süreci ve şekli değişse de mahalleden ihraç kararlarında asıl etken mahalle ahalisi olmaktadır. Mahalleden ihraç kararının temelinde yatan nedenlerin başında, mahalle sakinlerinin sahip oldukları ahlaki kurallara aykırılık ve güvenlik nedenleri gelmektedir (Tok, 2005:169). Mahalleden ihraç kararlarının alınmasında gerekçe teşkil eden konuların başında, şüphesiz mahallelinin emniyet ve huzurunun sağlanması²² gelmektedir. Mahalleden ihraç kararlarında, müslim veya gayrimüslim için herhangi bir ayırım söz konusu değildir. Mahalleden ihracı talep edilenler arasında aileler de yer almıştır. İhraç uygulaması, mahalle veya köyün yanı sıra ev için dahi söz konusu olmuştur. Uygulama açısından, mahkemenin ihraca dair kararının yerine getirilip getirilmemesinde mahalle ahalisinin önemli rol oynadığı görülmektedir, özellikle mahalleden ihraç kararıyla ilgili olarak mahallelinin yaptığı başvuru imamın da içinde yer aldığı mahallenin ileri gelenleri tarafından yapılmaktadır. Mahalle veya köy ahalisinden oluşan bilirkişilerin içinde imam, müezzin, müderris vb. önde gelen kimselerin yer aldığı görülmektedir (Tok, 2005:166-167).

Mahalle, uygulama alanı sadece mahalleden ihraç etme ile sınırlı görünse de, Osmanlı hukukunun uygulanmasında alınan kararlardan bazılarının kaynağıdır. Bu

²² Nitekim kararları gerektiren konularda yaralama, darb, şetm, silâhla mukavemet, fuhuş yapma, hırsızlık, gammazlık, ırza taarruz gibi suçlardır (Tok, 2005:166).

gibi işlemlerde mahalleli, kendilerine tanınmış bir hakkı kullanarak karar almış, kadı da bu kararı onaylamıştır. Ancak onaylama sürecinde mahallelinin bu yetkisinin doğru bir şekilde kullanılıp kullanılmadığı sorgulanmamıştır (Abacı, 2001:87).

“Mahalli Ölçekte Örgütlenme” kentlerimizin kaçınılmaz bir ihtiyacıdır çünkü mahalle yerel demokrasinin en etkin ölçeğidir. Ama mahalle, insan ölçekli, kolay sahip çıkılabilen yerel bir yerleşim ve günlük yaşam alanı olarak, doğal, nesnel, çabasız “verilen” bir ortam değildir. Mahalle hem toplumsal, hem siyasal, hem “ruhsal” değerleri ve nitelikleri sürekli değişen bir kuruluştur. Demek ki mahallenin bütün oturanlar için ortak, ayırım yapmayan, yerel bir proje olarak algılanması gerekiyor. Bu bağlamda mahallenin ortaya çıkması için, belli bir zaman içerisinde, çeşitli toplumsal şartlar gerekmektedir (Perouse, Dekhli, 2002: 81). Netice itibariyle mahalle, kentlerdeki en küçük yerel birim, kentin en küçük idari ünitesi olarak, kentde fiziksel ve sosyal mekan gelişiminin başta gelen belirleyicilerindedir. Mahallede yaşayan insanların çevresini algılama biçimi ve benimseme düzeyi kentsel mekandaki farklılığın sınırlarını çizmektedir (Suri, 2002: 87).

4.1.2.2 Mahalle Güvenliğinde Çarşı ve Mahalle Bekçileri

Kavram olarak bekçi; bir şeyi ya da bir yeri beklemek ve korumakla görevli kimse (Türk Dil Kurumu, 1998) olarak anlaşılır. Şemsettin Sami Kamus-ı Türkî adlı Türkçe Sözlüğünde Türk Milli Kültürünün ürünü olan bekçiyi; "Bir şeyi bekleyip muhafaza eden" biçiminde tarif ettikten sonra, yaptığı geniş açıklamasında; "Gece sokaklarda dolaşp emniyet-i umumiye'ye bakan, cenaze ve düğün gibi vukuatta ahalinin hizmetinde bulunan adam" olarak tarif etmektedir. Yazarın bu tarifi, yaşadığı dönemde oluşturulan bekçilik müessesesinin genel yapısını anlatmaktadır (Şahin, 2005:269). Cumhuriyet devrinde bekçi, üniforma giydirilmiş, ücretli, aylıklı ve kaymakamlıklar tarafından tayin edilen, polise yardımcı, bir zabıta memuru olmuş, hizmet ettikleri mahalle veya semtin polis karakoluna bağlanmıştır. Bekçilerin bekçilik vazifesinin dışında ama ne yazık ki halk ile hiçbir teması kalmamıştır ve mahallenin gediklisi olmaktan çıkmıştır (Koçu, 1973:14).

Eskiden başta İstanbul olmak üzere birçok büyük kentte, mahalle bekçilerinin günlük hayatta önemli bir yeri vardı. İhtiyar heyetine bağlı olarak görev yapan mahalle bekçileri bir ellerinde fener, bir ellerinde ucu demirli, kalın ve uzunca bir sopa ile sabaha kadar sokakları dolaşırlardı. Ayrıca bekçilerin doğum, ölüm, düğün gibi olaylarda yardımcı olmak, idari ve adli bildirimleri yerlerine iletmek, yangınları haber vermek, hatta kiralık ev ya da kiracı bulmak gibi uğraşları da vardı. Sırtlarında uzun aba, başlarına da çuhadan yapılmış, ucu kıvrık ve uzunca bir külah (barata) giyen bekçiler, orta yaşın üstünde ve her bakımdan güvenilir kimseler arasında seçilirdi. Mahalle bekçilerinin Ramazan gecelerinde davul çalıp sokak sokak dolaşarak halkı sahura kaldırmaları da eski kent yaşamının canlı yönlerinden biriydi. Türk halk edebiyatının ilginç örnekleri arasında yer alan bekçi (ya da davulcu) manileri, bu dolaşma sırasında okunurdu. Bekçi manileri kent yaşamının türlü yönlerini mizahlı bir biçimde yansıttı (İyim, 1996:6).

Bugün dünyada ve ülkemizde güvenlik sisteminde post modern ve işbirlikçi yapılar tartışılırken (Aydın, 2001:4) elimizde olan üzerinde pek durulmamış olan Çarşı ve Mahalle Bekçileri 22.07.1966 tarih 772 sayılı kanunla kurulmuş, genel zabıtaya yardımcı silahlı bir kuruluştur. Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin uzun bir süreden beri değişik sebeplerle kuruluş kanununun kendilerine vermiş olduğu görevlerini yerine getirmek yerine, gece değil büyük bir çoğunlukla gündüz çalıştırıldıkları ve zaman zaman odacılık, şoförlük, kalorifercilik, bahçıvanlık, çaycılık, evrakçılık vb. hizmetlerde kullanıldıklarından dolayı asli görevlerini arzu edilen şekilde yerine getirememektedirler.

Emniyet Teşkilatına bağlı olarak çalışan Çarşı ve Mahalle Bekçileri tüm ülkede ancak 7000 kişilik²³ rakamlarla sınırlı kalmakta ayrıca görev alanı itibari ile ele alındığında çoğunluğu geri hizmetlerde asli görev alanında hizmet etmemektedir Çarşı ve Mahalle Bekçisi büyük oranda da emekliliği gelmiş kişilerden oluşmaktadır²⁴ (Şeker, 2005:75).

²³ Belirtilen sayı yaklaşık olarak verilen 2005 yılı rakamlarıdır.

²⁴ E.G.M. Personel Daire Başkanlığı tarafından 1993 yılından beri bu kadroya personel alınmamaktadır.

Bu uygulama; suç ve suçluluğun önlenmesi açısından çok önemli olan nokta ve devriye hizmetini de aksatmakta, keza ülkemizin içerisinde bulunduğu anarşi ve terör ortamı göz önüne alındığında, Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin hizmetlerinin canlandırılması ve en üst düzeyde yararlanılmasına, gerekliliğini de ortaya çıkarmaktadır (İyim, 1996:5).

Çarşı ve Mahalle Bekçileri' nin çalışması ile ilgili olarak T.B.M.M.' de kanun tasarıları ve kanun teklifleri başlığı altında sunulan kanun teklifinde gerekçe olarak: "772 sayılı kanun ile Çarşı ve Mahalle Bekçilerine verilen görevlerle 04.07.1934 tarih ve 2559 sayılı "Polis vazife ve salahiyetleri Kanunu" ile polise verilen görevler benzer niteliktedir. Çarşı ve Mahalle Bekçileri Emniyet Teşkilatı içinde bir birim oluşturmakta ve fiili olarak Polislerle aynı risk ve güçlükler içerisinde çalışmaktadırlar. 772 sayılı kanunun 5 inci maddesine göre Çarşı ve Mahalle Bekçileri 2559 sayılı kanunun 16. maddesine göre silah kullanabilirler, Çarşı ve Mahalle Bekçileri, polisler gibi doğrudan emniyet vazifesi yapmaktadırlar. 772 sayılı kanunun 41. maddesindeki "Çarşı ve Mahalle Bekçileri zabıta hizmet ve görevleri dışında her ne suretle olursa olsun çalıştırılmaz" hükmü ve Emniyet görevi ifa edildiğini teyit etmektedir. Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin doğrudan Emniyet görevi ifa etmelerine rağmen 657 sayılı Devlet Memurları kanununda "Emniyet Hizmetleri Sınıfında" sayılmamakta, görev, yetki ve sorumlulukları ile hiçbir ilgisi bulunmayan "Yardımcı hizmetler sınıfında" sayılmaktadırlar. Doğrudan Emniyet görevi yapmalarına rağmen yaptıkları işin niteliği ağır ve yıpratıcı sayılmamakta ve yıpranma hakkı, fiili hizmet zammı, ek gösterge ve derece gibi yasal haklardan faydalanamamaktadırlar. Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin yardımcı hizmetler sınıfından sayılması Devlet memurları kanunundaki sınıflandırmada güdülen, benzer nitelikte görev yapan personelin bir çatı altında toplanması amacına aykırı bir durum oluşturmaktadır. Ayrıca benzer nitelikte görev yapan personelin idari hiyerarşi dışında nitelik farkı yaratılarak ayrı sınıflandırmalarda yer almaları anayasamızda anlamını bulan eşitlik ilkesine de aykırı bir durum yaratmaktadır. Bu düşüncelerle Devlet Memurları Kanununun 36. maddesinin VII ve VIII. bentlerinde değişiklik yapılarak, Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin yaptıkları görevin niteliği

açısından "Emniyet Hizmetleri sınıfında" sayılması eşitsizliği giderecektir²⁵" şeklinde belirtilmiştir.

Çarşı ve mahalle bekçilerinin statüsü ile ilgili yapılan düzenleme²⁶ ile "Emniyet Teşkilatı Kanununun ek 21 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan "Yardımcı hizmetler sınıfına" ibaresi "Emniyet hizmetleri sınıfına" şeklinde değiştirilmiştir" bu değişiklik ile Çarşı ve mahalle bekçileri statü olarak emniyet sınıfında değerlendirilmeye başlanılacaktır. Ayrıca Madde 3 ile yapılan değişiklik ile Devlet Memurları Kanunun da çarşı ve mahalle bekçisi ibaresi eklenmiş yine bu düzenleme ile bu sınıfın bütün özlük hakları emniyet hizmetleri sınıfı haklarına kavuşturulmuştur, yine madde 4 ile yapılan değişiklik ile "13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Emniyet Genel Müdürlüğüne ait bölümünde "YH -Yardımcı Hizmetler Sınıfı" olarak yer alan "Çarşı ve Mahalle Bekçisi" unvanlı kadroların sınıfı "EMH - Emniyet Hizmetleri Sınıfı" olarak değiştirilmiştir" düzenlemesi yapılmıştır. Tüm bu düzenlemeler ile Çarşı ve Mahalle bekçilerinin aslında çalışma ve özlük hakları her ne kadarda düzeltilmiş olsa da yapının bu günkü durumu itibari ile geleceğe dönük geliştirme ve yeniden yapılandırılması gibi bir kaygı sistem içinde bulunmamaktadır.

4.1.2.2.1 Çarşı ve Mahalle Bekçileri'nin Geçmişi ve Bugünü

Türk polis tarihine bakıldığında; gerek Selçuklularda, gerekse Osmanlılar devrinde, önce Askeri kuruluşlar, ikinci kısımda Jandarma Kuruluşu, sonradan Zaptiye teşkilâtı ile devam eden safhalarda, detaylı bir araştırma yapılırsa bile, müstakil bir şekilde Bekçi Teşkilatı görülmez (Türüsel, 1974:54).

²⁵ 22 dönem, 2 / 129 esas nolu, 29/04/2003 tarihli, Devlet Memurları Kanununda yapılan değişiklikle çarşı ve mahalle bekçilerinin Emniyet Hizmetleri Sınıfına dahil edilmesi ile ilgili hakkında kanun teklifi, http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari_teklif_sd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=24075, 20.07.2004.

²⁶ Kanun No. 5757, Kabul Tarihi: 24.04.2008, Emniyet Teşkilatı Kanunu, Devlet Memurları Kanunu ve Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun.

Buna rağmen Bekçilik olgusunun tarihi çok eskilere dayanmakta ise de, güvenlik teşkilatı olarak yapılandırılması İstanbul'un fethiyle başlar. Fatih Sultan Mehmet Han fetihten sonra zarar gören kentin imarında, fethi sağlayan kararlı tutumunu sürdürmüştür. İmar çalışmaları doğrultusunda kentin boşalan alanlarına Anadolu'dan insanları getirip iskân ettirdi. İskân ve doğumla çoğalan nüfusun ihtiyaçlarının giderildiği iş hani, çarşı ve diğer ticaret merkezlerinin çoğalması, bu özel mülkiyetlerin korunması konusunu gündeme getirdi. Zamanın yöneticileri, özel mülkiyetin ve ticaret mallarının korunması konusunda genel kolluğu makro düzeyde kullanırken, oluşturulan bekçilik kurumunu mikro düzeyde kullanmaya başladı. Bunun sonucunda da, genel güvenlik birimlerine ek olarak, özel olan bekçilik kurumu halk arasında kesin kabul gördü (Şahin, 2005:267).

Çarşı ve mahalle bekçilerinin en eski ve güzel bir tasviri Evliya Çelebi seyahatnamesindedir; büyük muharrir on yedinci asır ortasında şöyle anlatıyor: " İstanbul bekçileri — 12.000 neferdir, kırk bin derler, fakat mübalâğadır; 300 neferi Eski Bedestan ve Yeni Bedestan bekçileridir ki gedikli, ulûfeli adamlardır. Geri kalanları her gece sabaha kadar İstanbul içinde köşk beklerler. Bu esnaf, subaşıya tâbi olduğundan ordu alayında fanusları yakıp ellerinde ucu demirli sopaları, bellerinde kılıç, ok ve yaylarla palasdan esvap giyip, başlarına acayip serpuşlar ve gûnâgûn sivri külahlarla yerlere sopa vurarak, hırsız kaçarmış" (Koçu, 1973:16).

İstanbul'da bulunan bedestenler, çarşılar, mahalleler, konaklar ile bağ ve bahçelerin korunma ihtiyacının yerine getirilmesi için bekçi görevlendirilebiliyordu. Bu tür görevlendirmelerde önceleri korunma ihtiyacı duyan ile bekçi arasındaki mutabakat sonucunda ücret kararlaştırılıyordu. 1834 yılındaki yenileşme hareketleri doğrultusunda kurulan mahalle teşkilatlarıyla yoğun bir kaynaşma dönemi yaşayan bekçiler, halktan kabul gördüler. 1914 yılına kadar sürdürülen bu sistem, 1914 yılında çıkarılan muvakkat kanunla Belediyelerin denetimine bırakıldı. Bu dönemde silahlandırılan bekçilerin silahları, mahalleli tarafından değil de devlet tarafından karşılanınca, kuruluş yarı özel bir konuma geldi. Belediyelerce kararlaştırılan bekçi ücretlerinin ilgililerden tahsil edilmesi uygulaması sürdürüldü. Fetihden sonra sosyal ve ekonomik yönde hızlı bir gelişme gösteren İstanbul, bedesten olarak adlandırılan

alış-veriş mekanlarıyla tanıştı. Bundan dolayı da özel güvenlik bağlamında ilk olarak çarşı ve bedestenlerde bulunan değerli eşyanın korunup kollanması için başlatılan bekçilik uygulaması, mahallelerin de korunma ihtiyacı duyması sonucunda buralarda da başlatıldı. Bunun sonucunda bekçilik müessesesi çarşı bekçileri ve mahalle bekçileri olarak ikiye ayrıldı. Daha sonraları duyulan ihtiyaçtan dolayı bekçilik müessesesi konak bekçisi, bağ ve bahçe bekçisi, koru bekçisi, ziraat bekçisi, köy bekçisi ve kır bekçisi olarak şekillendirildi. Ama bekçilerin yükümlülükleri hep aynı kaldı. Bekçilik uygulaması asayişin en alt, buna karşılık en etkili kademesini oluşturuyordu. Mikro alanda güvenlik görevi üstlenen bu insanların hemen hepsi de kefile bağlanmış, namuslu ve yaşlıca idiler. Sorumluluklarındaki sokağa yerleşmiş olmalarının gereği olarak sokak sakinlerini yakından tanıyan kimseler konumundaydılar (Şahin, 2005: 271).

Mahalle bekçilerinin görevleri; ortalık karardıktan sonra sorumluluk alanında bulunan sokakları dolaşmak ve mahallenin huzur ve güvenliğini sağlamaktı. Bütün mahalle halkını tanıdıklarından dolayı uygunsuzlarını bilir, herhangi bir nahoş olayı önlemek için mahalleye veya sokağa göz kulak olurlardı. Görevlerinden dolayı elde ettikleri sırları asla ifşa etmezlerdi. Sorumluluk bölgesinde herhangi bir nedenle ev araması yapılacağı zaman imam ve diğer kişilerle birlikte bulunurlardı ayrıca yangınları haber vermek, hükümetin emir ve yasaklarını mahalle halkına duyurmak, sorumluluk bölgesindeki sosyal faaliyetlere katılmak, konakların kış odununu kesmek, evlere su taşımak, yazları sayfiye yerlerine gidenlerin evlerini kollamak, sorumluluk sahasında bulunan kiralık evlere kiracı bulmak, kiralama işlemlerini takip etmek gibi görevleri de vardı. Kısaca söylemek gerekirse, mahalleyle ilgili olan hemen her şeyle ilgilenirlerdi. Genelde mahalle kahvehanesinin üstündeki bekçi odasında yatarlardı (Koçu, 1973:14).

1834 - 1914 yılları arasına bakıldığında, İlk defa 1834 yılında İstanbul mahallerinde, halk tarafından seçilen mahalle mümessilleri olarak iki muhtar seçildiği ve muhtarların imamla birlikte ihtiyar heyetini teşkil ettiği görülür. Mahallelerin güvenliği eskiden imamlardan sorulur, bu amaçla imamlar emniyet teşkilâtı ile de daima temasta bulunurlardı. İmamların, muhtarların, ihtiyar

heyetlerinin mahallelerde güvenlik ve icra memurları olarak bekçiler hizmet görmüştür. Bekçileri imamlar ve muhtarlar seçerler, her hangi bir resmi işleme gerek kalmaksızın bekçiliğe kabul edilebilirlerdi. Bekçilik, mahallelerin en çok güvendiği insanların hizmet ettiği alan olarak bilinirdi. Bu görevlilere düzenli bir aylık veya gündelik verilmez her ay sonunda kendileri ev ev, dükkan dükkan dolaşarak her aileden veya ticarethaneden bir miktar bekçi harcı alırlardı. Sahanın genişliğine, sokakların azlığına veya çokluğuna göre her mahallede bir veya bir kaç bekçi görev almaktadı. Bir kaç bekçisi olan mahallelerde bunlardan en eskisi veya en yaşlısı Bekçi başı olarak adlandırılırdı, bekçi başı da diğer bekçiler gibi görev yapar, öteki bekçilerde bir konu olduğunda bekçi başına danışılırdı. Bir kaç bekçisi olan mahallelerde sokaklar bekçiler arasında paylaşılır, her bekçi kendisine ayrılan sokakların güvenliğinden sorumlu tutulur bununla beraber bekçiler birbirine yardım ederlerdi. Mahalle bekçilerinin görevleri, akşam ezanı okunduktan, ortalık karardıktan sonra sabaha kadar sokakları dolaşmak, mahallelerin huzur ve emniyetini korumaktı. Bekçilerin silahları bulunmamak ile birlikte, kalın ve alt ucu demirli birer sopaları vardı. İstanbul'da mahalle bekçilerinin belli başlı bir kıyafetleri yoktu, görevliler başlarına fes giyer, gençleri fes üzerine koyu renkli yazma mendil, yaşlıları abani sarık sararlardı. Cumhuriyet devriminden önce genel olarak bekçiler bu eski kıyafeti bırakmışlardı. Yeni kıyafet ceket, pantolon, başa sadece fes şeklinde idi. Pek genç yaşlarda İstanbul'a gelen bu insanlar bekçi yamaklığı ile işe başlar, zaman geçtikçe bekçi olurlardı. Bekçilik yapmak üzere İstanbul'a gelmiş olanlar fakir oldukları halde, bu görevlilerden zengin mahallelerde çalışanlar ve tutumlu olanlar, burada mülk ve para edinir, evlenir, ömrünün sonuna kadar çoluğu çocuğu arasında geçim darlığı çekmeksizin huzur ile yaşarlardı. Memleketinde evli olan bekçiler, imam ve muhtarlardan izin alarak bir kaç senede bir memleketine gider, kısa bir müddet dinlenir ve tekrar dönerlerdi (Türüsel, 1974:54).

Mahalle bekçilerine yatsıdan sonra, mahalle mahalle taksim edilen büyük kent kontrollerine verilir, tamamıyla onların olurdu. Kabataş döşenmiş sokaklarda, sopalarını sıralı darbelerle vura vura geçerken evlerin içine tam bir güven havası yayılırdı. Öyle ki, gece yarısı misafirlige gitmek zorunda kalanlar evlerinin anahtarlarını gerektiğinde kullanılması için bekçiye emanet ederlerdi. Bunun yanında

yazlığa gidenler, herhangi bir sebeple kent dışına çıkmak zorunda kalanlar da anahtarlarını mahalle bekçisine bırakırlardı (Koçu, 1973:14-16).

Fransa'nın İstanbul'daki elçilik kâtibi Jean Chesneau on altıncı yüzyıldaki İstanbul'la ilgili izlenimlerini anlatırken; "Asayiş ve düzen inanılmaz derecededir. Geceleri sokakları elinde bir sopa ve bir fenerle tek başına bir bekçi dolaşmaktadır. Bu görev Paris'te, bir birliğin başında devriye gezen kumandan tarafından bu kadar iyi ifa edilememektedir" ifadesini kullanmaktadır (Şahin, 2005: 272).

1834 yılı itibariyle ilk defa İstanbul'dan başlanılmak üzere halk tarafından seçilen muhtarların oluşturduğu mahalle teşkilatının başında mahalle imamları bulunuyordu. Mahallenin asayiş ve güvenliği imamlardan soruluyordu, bundan dolayı, mahalle imamları emniyet teşkilatı ile devamlı irtibat halinde bulunuyordu. İmamların, muhtarların ve ihtiyar heyetlerinin mahallelerdeki güvenlik ve uygulama memurları bekçilerdi. Bekçileri, imamlar ve muhtarlar seçiyordu, seçilen bekçiler, herhangi bir resmi işleme tabi tutulmadan bekçilik görevine kabul edilirdi. Ancak bekçilik için seçime tabi tutulan bu insanlar, geçmişte uygulandığı gibi zincirleme bir kefalete tabi tutulduklarından dolayı mahallenin en güvenilir insanları konumunda kabul görüyorlardı (Türüsel, 1974:54). Bekçiler bütün mahalle halkını tanırlardı, uygunsuzları bilir, herhangi istenmeyen bir olayı önlemek için, hep tetikte olurlar, evlilik dışı ilişkiler için baskına çıkarlardı (Koçu, 1973:14).

1914 ile 1966 arasında bekçilerin; tayin, ücret, izin ve görev şekillerinde ilk defa ıslahat yoluna gidilmiş (Türüsel, 1974:54-55) ve 29 Nisan 1914 tarihli çarşı ve mahalle bekçileri hakkındaki kanunu yayınlanmıştır.

Çarşı ve Mahalle Bekçileri Hakkında Kanun-ı Muvakkat ile kent ve kasabalardaki çarşı ve mahalleler için bekçi görevlendirilmesi zorunlu kılındı. Ayrıca görevlendirilecek bekçilerin 25 yaşından aşağı, 60 yaşından yukarı olmaması ve ağır suçlardan dolayı mahkûm olmamasının yanında, namus ve iffete aykırı davranışlarla tanınmıyor olmaması şartı getirildi. Bekçilerin atanmalarının İstanbul'da polis müdürünün, vilayetlerde ise en büyük mülki amirinin tasdiğiyle yapılması karara

bağlandı. Bunlara verilecek ücretin tayin edilmesiyle dağıtım biçimlerinin mahallin örf ve teamüle göre belediyelerce yapılması karara bağlandı (Şahin, 2005: 275).

Sonrasında 14.07.1966 tarihinde kabul edilen ve bir hafta sonra resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanununu, yürürlük tarihinden tam bir yıl sonra 25.07.1967 tarihinde kanunun 12 maddesi yürürlükten kaldırılmış veya değiştirilmiştir. Bu tarihten sonrada kanunda her hangi bir değişiklik olmamıştır. Yapılan değişikliklere bakıldığında Çarşı ve Mahalle Bekçilerine Emniyet Teşkilatı mensuplarına uygulanan disiplin hükümlerinin uygulanacağına dair hüküm kaldırılırken, bu boşluk 24.04.1979 tarihinde Resmi Gazetede de yayımlanan Emniyet Örgütü Disiplin Tüzüğü Madde 1 ile “Emniyet Örgütünde çalışan her sınıftan memura verilecek disiplin cezalarını gerektiren eylem, işlem, tutum ve davranışlarla cezaların derece ve miktarı bu Tüzükte gösterilmiştir” şeklinde düzenlenmiştir. Kanunun devamında kaldırılan 19 (disiplin ile ilgili), 27 (bekçi teşkilatı giderleri), 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 38 (Vali veya Kaymakam tarafından bekçi paralarının tahakkuku, düzenlenmesi, Bekçi paralarını takdir ve tevzi komisyonları, komisyonun çalışmaları, Bekçi parası tahakkuku ve bu paranın istisnaları) maddeler ile, o gün için çok ileri sayılabilecek uygulama ile ilgili konular ele alınmıştır. Madde 27 ile “İl özel idarelerinin her beldeye ait bekçi teşkilatı giderlerini karşılamak ve o nispette tahakkuk ettirmek üzere, ...” diye devam eden madde ile Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin her türlü ödeme ve giderleri ile ilgili olarak İl Özel idarelerine yetki verilmiştir. Bu kanuni düzenleme bu günkü çağdaş yaklaşımlarda ortaya konmaya çalışılan ve gündeme gelen yerel yönetimlerin güçlendirilmesi yaklaşımına uyan, kanuni düzenleme ile güvenlik boyutunun ayrı tutulduğu yapının çok ilerisinde bir yaklaşımı ortaya koymaktadır (Şeker, 2005:79).

Çarşı Mahalle Bekçileri ile ilgili yeni yapılan pek çalışma bulunmasa da²⁷ konu ile ilgili olarak ender yaklaşımları ortaya koyan Emniyet Genel Müdürlüğü bir anket düzenlenmiştir, bu anket ve çıkan sonuçlar ilginçtir.

²⁷ Bu bağlamda Şahin, (2005) ve Şeker, (2005), çalışmaları ender çalışmalardandır.

Çarşı mahalle bekçileri ile ilgili olarak E.G.M. bünyesinde 1994 yılında 76 il Emniyet Müdürlüğüne yollanan anket yolu ile durum tespiti yapılmaya çalışılmış²⁸, bu ankette (APK Daire Başkanlığı, 1994:138-143);

- 1.) Mevcut durumu ile illerdeki çarşı ve mahalle bekçilerinin gece, nokta ve devriye hizmetinde istihdamının mümkün olup olmayacağı varsa sebepleri,
- 2.) Mevcut durumu ile çarşı ve mahalle bekçiliğinin sürdürülmesinin yararlı olup olamayacağı,
- 3.) Değişiklik yapılması isteniyorsa, ne tür bir değişikliğin yapılmasının uygun olacağı,
- 4.) Çarşı ve mahalle bekçileri ile ilgili uygulanabilir görüşlerin beyan edilmesi istenilmiş, elde edilen verilerde Microsoft Office programı yordamı ile grafiksel olarak yayınlanmıştır.

Yapılan anket çalışmasında, toplam 104 birimce değerlendirme yapılmış (Merkez ve Taşra teşkilatı) merkez teşkilatının katılımcıların hepsinin bekçileri Yardımcı hizmetli olarak istihdam edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Taşra teşkilatının % 63'ü yardımcı hizmetli olarak istihdam edilmesini, % 37'ise Çarşı ve Mahalle Bekçisi olarak istihdam edilmesini istemiştir, fakat buna rağmen sınıf değiştirme konusunu merkez teşkilatının %46' sını bunu uygun bulurken, % 54'ü uygun bulmamıştır, taşra teşkilatının %96' sını sınıf değiştirmeyi uygun bulurken % 4 'ü sınıf değiştirilmesi konusunda uygun görüş belirtmemiştir.

Atamaya tabi olma ile ilgili olarak merkez teşkilatı katılımcıları % 85 uygun görüş belirtirken, % 15 uygun değil şeklinde cevaplamış, bunun yanında taşra teşkilatının yine büyük çoğunluğu % 90' ı atamaya tabi olmaları ile ilgili görüş belirtirken % 10' u uygun değil diye görüş bildirmiştir.

²⁸ APK Daire Başkanlığınca Merkez ve 76 İl Emniyet Müdürlüğüne Bakanlık Makamın Genelgesi ve Genelge doğrultusunda 1994 yılında uygulanan Çarşı Mahalle Bekçilerinin Durumları Hakkında Bir Araştırma isimli çalışma ele alınmıştır.

Bekçilerin mevcut durumlarının muhafaza edilmesi ile ilgili olarak katılımcılara yöneltilen soruya merkez teşkilatının % 83'ü uygun değil, % 17'si uygun şekilde cevaplandırırken, taşra teşkilatının % 46 'sı uygun değil şekilde yaklaşırken % 16 'sı uygun şekilde yaklaşmıştır.

Tüm bu değerlendirmelerin yapıldığı yıllardaki Çarşı ve mahalle bekçilerinin istihdam yoğunluğu ile bu günkü durum düşünüldüğünde ne yazık ki bu değerlendirmeyi yapabilmek için gerekli olan istihdam edilmiş çarşı mahalle bekçileri pek nadir bulunmaktadır.

Sonuçta merkezin yaptığı değerlendirmeye bakılınca merkezden Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin sadece getir götür işlerinde kullanıldığı gibi bir kanaat hakim olduğu görünmektedir, oysa taşra teşkilatında nispeten (cevaplar incelenirse tahminimizce özellikle karakollar tarafından verilmiş olabilecek cevaplarda) bekçi kadrosu istenmektedir. Bu isteğinde Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin toplumsal alanda güvenlik ve güvenlik faaliyetlerinin bu elden görülmesi açısından birincil el olan karakol ve/veya şubelerin farkındalıklarının olduğu anlaşılmaktadır.

Yapılan bu çalışmada sınıf değiştirme konusunda merkez ve taşra teşkilatlarının yaklaşımları da çok ilginçtir, merkez konuya olumsuz yaklaşırken taşrada hemen hemen firesiz şekilde olumlu yaklaşmaktadır, buda taşranın işleri yaptırırken elindeki imkanların çokluğu ve alternatif yaratmadaki başarısı ile değerlendirilebilecekken konuya daha gerçekçi yaklaştığında göstermektedir.

Atamaya tabi olma durumu ile ilgili merkez ve taşra teşkilatlarının verdikleri cevap bağlamında bekçilerin yerel bağlamda çalışması ve çalıştırılmasının uygun olmadığı gibi bir kanaat ortaya konmuştur.

Bekçilerin mevcut durumdaki çalıştırılmaları hem merkez hemde taşra teşkilatınca uygun görülmemiş ve bu durum bir bütünlük içinde olumsuz karşılanmıştır. Nitekim bunun ile ilgili olarak sorulan istihdam şekli hakkındaki görüşlerde yardımcı hizmetli olarak çalıştırılmasına merkez ve taşra teşkilatında

yardımcı hizmetli olarak çalıştırılma isteği mevcut durum ile ilgili görüşler birbirini doğrulamış ve mevcut durumun doğru olmadığını gösteren katılımcılar yardımcı hizmetli olarak istihdam edilmeli şeklinde görüş sunmuşlardır.

Anket sonucuna göre 1994 yılı itibari ile emniyet teşkilatı güvenliğinin yerleşme dolayısı ile güvenlik hizmetlerinin (veya yardımcı hizmetlerin) yerel görevlilerce (Çarşı ve Mahalle Bekçisi) yerine getirilmesine soğuk yaklaşmaktadır.

4.1.3 Kentte Mahalle Ölçekli Güvenlik Yönetim Modeli (Modern Çarşı ve Mahalle Bekçiliği)

Kent bilim disiplini kentlerin gelişmesine, değişmesine ve gelecekte alacağı biçime varmasını sağlayan ve bu bağlamda, kentlerin fiziksel, toplumsal, ekonomik ve çevresel gereksinimlerinin giderilmesi ve sorunlarının çözümü için politikalar, eylemler ve öneriler olarak sıralanabilecek uygulama araçları ortaya koyan bir bilim dalıdır. Kentte modern bir güvenlik biriminin ortaya konması tamda bu noktada ciddi güvenlik ihtiyacını karşılayabilecektir.

Çalışmamızda ortaya konan ihtiyaç doğrultusunda kentsel güvenlik ihtiyacının yerel değerlerin ve birikimlerin dikkate alındığı çağdaş bir yapı içinde yeniden ele alınması gerekmektedir.

Batıda modern anlamda yerel ile bağlantı kurmaya çalışan işletmeci mantığı ile örgütlenmiş bir mahalle yönetim sistemi bulunmaktadır. Oysa ülkemizde tarihsel kökleri derinde olan mahalle güvenlik yapısı bulunmaktadır (Bkz. Koçu, 1973:14; Acar, 1962:6-7). Fakat günümüzde mahalle yönetimlerinin çağdaş dünyanın kazanmış olduğu niteliklere uygun olarak yeniden gözden geçirilmesi, işlev ve amaçları ile statülerinin belirginleştirilerek geliştirilmesi gerekmektedir (Palabıyık ve Atak, 2000:6). Ne yazık ki günümüzde mahalle güvenliği hiçbir ayırım yapılmadan polise delege edilmiştir. Oysa polis mahalleye hizmet verme noktasında yerel ihtiyaç ve gerçeklere mobilize bir mantık içinde olmasından dolayı uzaktır. Çarşı ve mahalle bekçileri bu gün artık bir polise yardımcı, bir zabıta memuru olmuş, hizmet ettikleri

mahalle veya semtin polis karakoluna bağlanmıştır. Bekçilerin bekçilik vazifesinin dışında halk ile hiçbir teması kalmamıştır ve mahallenin gediklisi olmaktan çıkmıştır (Koçu, 1973:14).

Bugün güncel bir yapılanma içine girilebilir ise iskân bölgelerinde hırsızlık ve asayişsizlik vakaları muhakkak ki tahminlerin çok üstünde azalacak hele mahalle bekçilerinin hırsızlık yaptığı veya tecavüzde bulunduğu, çeşitli zabıta vakalarına adlarının karıştığı belki de hiç duyulmayacaktır (Acar, 1962:6-7).

Bu noktada çarşı ve mahalle bekçilerinin statüsünün yeniden belirlenmesi, halen üzerlerine atıl bulunan yardımcı hizmetli durumundan mahallenin güvenlik görevlisi durumuna geçmesi gerekmektedir (bkz. Şeker, 2005; Şahin, 2005).

Devletin özellikle 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun ile merkeziyetçi güvenlik anlayışından sıyrılıp liberal anlayış ile güvenlik hizmetinin bir boyutunu özel sektöre verdiği bir yapıda bunun seçilmişler tarafından yapılmasını engelleyebilecek bir anlayışın varlığı kolaylıkla olumsuz anlamda sorgulanabilecektir.

Çalışmada ortaya konan boyutları ile Çarşı ve Mahalle Bekçisinin sınırlılıkları bulunmaktadır. Nitekim John Maynard Keynes, eski fikirlerden kaçarak yeni fikirlerin geliştirilmesi oldukça zordur (Gaebler, Osborne, 1992:23), şeklinde değerlendirmede bulunmuştur, bu değerlendirmenin bürokrasisi yoğun ülkeler açısından daha da zor olduğu yadsınmaz bir gerçekliktir. Konunun sınırlılıkları ise;

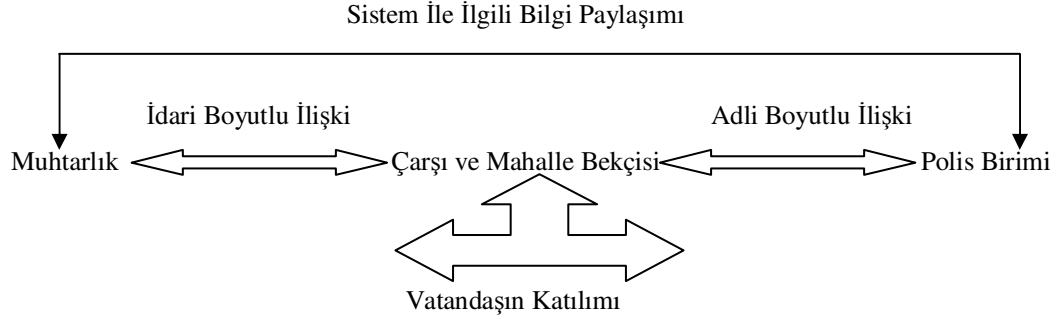
- Örgütsel olarak eski yapıyı çağrıştırmaması,
- Özel güvenlik hizmeti veren firmaların artması ile yapıya ihtiyaç hissetmeme,
- Halen yapıda (Emniyet hizmet yapısı) hizmet veren Çarşı ve Mahalle Bekçileri ile ilgili olumsuz izleniminin oluşmuş olması,
- Mevcut hukuki düzenlemede karakolun bir unsuru olmasından dolayı bu hukuki yapı ile gerçek fonksiyonunu ortaya koyamayacağı,

- Kurumsal olarak güvenlik yapılanması tercihinde merkeziyetçi yapının tercih edilmesi,
- Yerellik kavramının kamuda çekinceli olarak karşılanması,
- Tarihsel olarak kavramın çekirdeğinde dini motifli bir güç kaynağını(mahalle imamının bekçinin idari amiri olması) arkasına almış olması,
- Hali hazırda güvenlik tercihlerine ilgili demode kavram olarak yaklaşılması,
- Kentlerin eskiye nazaran oldukça büyümesi ve sorunların karmaşık olması,
- Sistemin devlet destekli olması nedeni ile genel bütçe sınırlamalarıdır.

Modern ölçekli Çarşı ve Mahalle Bekçisi'nin geleceğe dönük fırsatları;

- Doğrudan kamusal hizmet gereğinde olan yoksul insanlara da güvenlik hizmetinin götürülmesi,
- Kentteki en küçük idari birim olan mahallenin dolayısı ile mahallelinin idari olarak güvenlik sistemine dahil olması,
- Yapısal olarak yönetim bağlamında hizmet üretmesi,
- Mahallelinin alt dereceli her türlü güvenlik ihtiyacına en yakındaki görevli olarak kolaylıkla sağlayabileceği,
- İletişimin kolay olması,
- Suç korkusunu asgari seviyeye indirebilecek psikolojik destek ögesi olabilmesi,
- Basit seviyeli konuların kolaylıkla yapı içinde çözümüne fırsatlar sunabilmesi,
- Sosyal ve belde tabanlı bir destek birimi olabileceği,
- Mahalle güvenlik uzmanı olarak halkın basit seviyede güvenlik boyutlu bilinçlendirilmesinin sağlanabilmesi,
- Güvenlik ile ilgili halk eğitim faaliyetleri sağlama,
- Yerel güvenlik bağlamı çalışma ortaya çıkacağından bütçe oluşturmada yerel yeni katkı sistemlerinin ortaya çıkabilme durumu,

Şekil 2: Modern Çarşı ve Mahalle Bekçi sisteminin düşünülen örgütsel yapısı;

Örgütsel Yapının Açıklaması

Muhtarlık Yapısı ve Çarşı ve Mahalle Bekçisi

- Muhtarlık idari olarak Çarşı ve Mahalle Bekçisine mahalli güvenlik ile ilgili gerekli iş ve işlemleri yaptırabilecektir,
- Çarşı ve mahalle bekçilerinden elde edilen mahalli güvenlik ihtiyaçlarının tespiti ve uygulama faaliyetleri yürütülecektir,
- Güvenlik ihtiyaçlarına dönük diğer kurumlar ile koordinasyon sağlanacaktır,
- Çarşı ve mahalle bekçisinin her türlü idari yetki ve sorumluluğu mahalle muhtarına bağlı olacaktır.

Polis Birimi ve Çarşı ve Mahalle Bekçisi

- Polis adli boyutlu ilişkilerde Çarşı ve Mahalle Bekçisi ile iletişime girecek bunun haricinde idari olarak herhangi bir bağlantısı olmayacaktır,
- Polisin mahkemeler kanalı ile iletilen adli görevli ile ilgili (adres tespiti, yakalama emirleri gibi) görevleri yapılacaktır.

Vatandaşın Katılımı

- Gerek bireysel gerekse sivil toplum örgütleri aracılığı ile arşı ve Mahalle Bekçisine yönelik hizmet talepleri sunulabilecektir,
- arşı Mahalle Bekçisi ile ilgili idari boyutlu ve adli boyutlu talep, istek ve Őikayetler polis ve muhtarlık birimlerine sunulabilecektir,
- Vatandaş hizmetin denetçisi olduğu gibi hizmet kalitesinin arttırılabilmesi için farklı yolları kullanarak yapıyı yönlendirebilecektir.

Polis Birimi ve Muhtarlık Arasındaki İlişki (Sistem ile ilgili Bilgi PaylaŐımı)

- Sistem ile ilgili polisle birlikte bilgi paylaŐımı yolu ile hareket edilecektir,
- Güvenlik konularında ortaklaşa mahalli politikaları belirleme (arşı ve Mahalle Bekçisi görev alanı ile ilgili), faaliyetleri yerine getirilecektir.

SONUÇ

Bu araştırmada polis, kent, kentin en küçük yerleşim birimi olan mahalle, mahalle güvenliği, suç ve suçun önlenmesi stratejileri, Çarşı ve Mahalle Bekçisi kavramları arasındaki ilişki üzerinde durulmuştur. Çalışmanın ortaya çıkardığı husus; günün getirdiği koşullarda büyüyen yerelin önem kazanmasına polisin klasik fonksiyonları yetişememekte, hizmet üretmeye zorlanmaktadır. Polis örgütü bu durumda toplum destekli polislik gibi uygulamaları ile topluma hizmet sunma faaliyetine girmektesede, gerek profesyonel yaklaşım eksikliği gerekse devşirme bir uygulama olması nedeni ile uygulama henüz toplumun bütün yapısında etki uyandıramamıştır. Başka ülkelerden zorlama gayretler ile stratejileri alarak ülkede uygulamaya çalışmak yerine zaten yapımızda bulunan uygulamaların modernleştirilerek kullanılması daha akılcı olacaktır. Araştırmada ele alınan, geçmişte güvenlik amaçlı olarak kullanılan Çarşı ve Mahalle Bekçiliği sisteminin modernize edilmiş modelinin, mahalle ölçekli kullanılması topluma güvenlik boyutunda yeni fırsatlar sağlayacaktır.

Polislik kavramı toplumsal yapının gelişimi ile doğrudan ilişkili olarak ortaya çıkmıştır. Modern polislik Fransız Devrimi ve onun yan etkilerinden etkilenmiş, kapitalist endüstri kentleşmenin düzensizliği gibi faktörlerin suç problemine bir cevap teşkil ettiği ortaya konmuştur. Polislik ekonomik ve farklı sosyolojik nedenlere bağlı olarak gelişmiş bugünkü varlığını ortaya koymuştur. Başta polis diye ifade edilen kişilerin kendi gayretleri ile çözdüğü olaylar karşılığında almış oldukları ücret ile polislik yapılmıştır. Modern polislik kavramının gelişimine bakıldığında ise toplum hayatındaki tüm dinamiklerin etkili olduğu görülmektedir; bu süreçte zaman zaman kırılmalar yaşansa da; yapıda hızlı ve profesyonel gelişmeler yaşanmıştır. Aynı zamanda yenilikçi ve problemleri hızlı şekilde çözümlenici yaklaşımlarda polisler tarafından cesurca ortaya konabilmiştir. Batı’ da polislik daha çok göç sonrası ortaya çıkan sosyal düzensizlik sonucu ortaya çıkan güvenlik ihtiyacı ile ortaya çıkmıştır. Modern polisliğin gelişimi güvenliğin insan hayatındaki çok önemli yerinden kaynaklanan toplumsal baskının artarak ortaya çıkmasına bağlanabilir.

Batı'da modern anlamdaki polislik kavramının kökleri kaynağında farklı kültürel gereksinimlerden ortaya çıkan polis ihtiyacına dayanmaktadır. Kentsel hareketlilik, cinayet, toplumsal çok boyutlu problemlere dayandırılarak ortaya çıkan polis kavramı, ülkemizde daha çok dirlik, düzen ihtiyacından doğmuştur. Ülkemizde birey boyutlu problemler bulunsa da, özellikle düzene başkaldırı Osmanlı tebaa yapısı içinde bayağı zorlama bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda Çarşı ve Mahalle Bekçiliği örneğinde olduğu gibi izleme, kontrol etme ve düzen oluşturma ile güvenliğin temellendirilmeye çalışılmasının doğru bir bakış açısı olduğu düşünülmektedir. Ayrıca Osmanlı Mahallesi kan bağına dayalı bir savunma birimi değildir, Osmanlı Mahalle yapısında Batı'daki gibi kapılarla ayrılmış bir mahalle düzeninden ve azınlıklardan kesin olarak yalıtılmış bir kent toplumundan söz edilemez bir yapıda olduğu ve Osmanlı mahallesinin söz konusu katı ayrımlardan uzak, esnek ve işlevsel bir sosyal bütünlüğü bulunduğu göz önüne alınmalıdır. Nitekim bu yapı sadece yerel anlamda dirlik ve düzeni sağlayacak bir polis ya da kontrol mekanizmasına ihtiyaç duymaktadır.

Batı'da polislik kavramı barışı koruyan kavramı ile tanımlanmaktadır, bu gün artık ulusal olduğu kadar uluslar arası saldırı ve tehlikelerin arttığı bir ortama da, yerel alanda teknik ve taktik geliştirmeyen bir polis yapısının global çözümler üretebilmesi hayalci bir yaklaşım olacaktır. Polis barışı, sadece suç ile mücadele ederek değil, farklı şekillerde koruyabilecek her türlü sosyolojik, psikolojik, toplumsal vb. konularla ilgilenererek sağlayabilecektir. Bu anlamı ile polis aslında toplumda dinamik yapısı ile sürekli proje bağlamı çalışın, bu projelere uygun hareket ederek sonuca giden bir yapıda çalışması gereken bir örgüt olmalıdır.

Özellikle İngiltere de polis teşkilatı kurulduğunda, ahlaki değer üzerine hareket etmelerini sağlamak amacı ile çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Bu doğrultuda disiplin egemen, kanunlar bağlamında hareket eden buna karşı düşük ücret alan polis halk tarafından kabul görmüştür, polisin bu yapısı bazı sosyologlara göre İngiliz toplum yapısını da etkilemiştir. Nitekim A.B.D. de bozuk polis yapısı ilerleme hareketi ile düzeltilmeye çalışılmış, politikacıların sınırları belirlenmiş, teknolojinin hızlı değişimi sistemi desteklemiş ve hukuki kontrol mekanizması yapıyı

tamamlamıştır. Sürece bakıldığında İngiltere'dekine benzer şekilde bir süreç geçtiği görülmüştür. Bu günün iki gelişmiş sistemine sahip ülkede yapılmış olan düzenleme hareketleri diğer ülke polislerine de güzel bir örnek sunmaktadır. Amerikan polisi politik, İngiliz polisi ise kanuni güçlerden etkilenmiştir, bunun yanında İngiliz polisi akademik çalışmalara bağlı olarak çalıştığından topluma uygun hizmet üretmektedir. Polisliğin toplum tarafından kabul edilebilir olmasını sağlamak amacı ile hukuki ve örgütsel kuralların ortaya konması ve sürekli olarak geliştirilmesi toplumun standart, kabul edilebilir etik polis uygulamaları ile karşılaşabilmesini sağlayacaktır. Aynı zamanda bu uygulamaların sürekli olarak eğitim yolu ile kavratılması, bu eğitim faaliyetlerinin de bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetleri ile de desteklenmesi gerekmektedir. Ülkemiz bu bağlamda değerlendirildiğinde Amerikan tarzı polislik anlayışından İngiliz polisliği yapısına geçiş gayretinden bahsedebiliriz.

Suç önleme stratejilerinde ve polisin güvenlik uygulamalarında benzer yönelimler bulunmaktadır; suç önleme stratejilerinin polislik alanında uygulamaları genelde aynı adlarla anılmakta ve bilimsel uygulamalarda hemen hemen aynı yoldan hareket etmektedir. Bu nedenle özellikle suç önleme stratejilerindeki gelişim, polis uygulamalarında da gelişimi beraberinde getirmektedir. Toplum hayatında ihtiyaç ve beklentilere göre dönemsel olarak polislik faaliyetleri değişime uğramıştır. 70'ler ile birlikte klasik polislikte özel güvenlik ayrımı yaşanmış, bu yol ile tekel kırılarak rekabetçi güvenlik yapısı toplum hayatına girmiştir. Aynı yaklaşım doğrultusunda özel güvenlik kavramı kamu güvenliğinin yetersiz kaldığı alanlarda özel mülkiyet sahibinin kendini güvende hissetmesi amacı ile doğmuştur. Kamu güvenliği arkasında gücü bulundurmasına rağmen özel güvenlik temelde kar amaçlı ekonomik değerleri koruma odaklı çalışmaktadır. Bu noktada özel güvenliğin kent alanında sunacağı hizmet sosyal adalet ve eşitlik açısından dar ve seçilmiş alanlara yönelik olacaktır. Oysa çalışmada ortaya konan Çarşı ve Mahalle Bekçiliği kavramı sosyal adalet ve eşitlik açısından vatandaş odaklı; ekonomik kaygısı olmayan kamu otoritesinin kontrol ve gücü ile hareket etmektedir.

İngiltere'de 90'lı yıllarda halk suç problemini ülkenin en önemli sorunu olarak görmekte, bu süreç zarfında; suç ile ilgili geliştirilen yöntemler, halktan suç

ile ilgili ihbarların nadiren yapıldığı, ceza adalet sisteminin suça karşı etkisiz kaldığı görüşleri tartışılmaktaydı. Süreç içinde sonuçlanmamış suça verilen dikkatin aynı zamanda suç oluşmadan önce engelleyebilecek önlemlere yöneltilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Örneğin; yapılan çalışmalar sonucunda kabahatler ile yağma suçu arasında bağlantı bulunmuştur, “kırık camlar” teorisinde ortaya konduğu gibi suçun ortaya çıkmasına neden olan faktörler göz önüne alınarak gerektiğinde kent planları yolu ile (terk edilmiş binalar, kent içinde çöp alanı olarak kullanılan yerlerin yeniden düzenlenmesi gibi) polisiye tedbirler alma yoluna gidilebilmelidir. Benzer şekilde bir durumun ülkemiz içinde söz konusu olduğu söylenebilir, bu duruma benzer şekilde ülkemizde işlenen suçlar ile ilgili suç oluşmadan önce yapılması gerekenler başlığı altında konunun tartışıldığı gözlenmektedir.

Suç önleme amaçlı yapılan faaliyetler ile suç tamamen önlenemez ancak makul seviyeye getirilebilir, bu amaç ile tahmin ve müdahale süreçleri kullanılır, suç teorileri ışığında tahminler ortaya konulur, bu tahminlere uygun suçlu davranışı ve suç olayını esas alan müdahaleler geliştirilmelidir. Bu müdahaleler profesyonel alanda toplum kültürü ve yapısına uygun olarak profesyonel görevliler aracılığı ile yürütülmelidir. Aynı zamanda polislik sadece suç ile mücadele etme işi değildir, mücadele suçu azaltmadan belki de suç fırsatlarını azaltabilmeye yönelik faaliyetlerin ortaya çıkmasında etkili olabilecektir.

Sıfır tolerans stratejisinde olduğu gibi bir yaklaşım ile suç oranlarında azalma olsa da farklı boyutlu (Newyork'ta ortaya çıkan azınlık toplulukların polise güven oranının azalması gibi) negatif sonuçlarda ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda yapılan eleştirilere göre bu yaklaşım ile suç tamamen önlenmeden sadece bastırılmakta ve bu baskı aynı zamanda toplumun belli bir bölümüne tekrarlanarak uygulanmaktadır. Ülkemiz açısından düşünüldüğünde; medya, sivil toplum ve polis kaynaklarının makul seviyede etkileşim içinde olması sıfır tolerans stratejisinin uygulanması zor bir yaklaşım olduğunu ortaya koyar. Zaman zaman insan haklarını göz ardı edebilecek olan aynı zamanda 7/24 çalışma anlayışı olmayan, sadece suç olduğunda kullanılan bu strateji ülkemiz gerçeklerine de uymamaktadır.

Suç önleme amacı ile farklı uygulamalar geliştirilmiştir, araştırmacılar farklı yönelimler bağlamında çalışma yapmış olsalar da durumsal suç önleme, suçluluğun önlenmesi veya sosyal suç önleme ve toplum temelli suç önleme ayrımları uygulamada etkili olan yaklaşımlardır. Aynı zamanda bu üç suç önleme yaklaşımı çalışmada model olarak ortaya konan yaklaşımda toplu olarak uygulama alanı bulmaktadır. Mahallede görev yapan Çarşı ve Mahalle Bekçileri ile ilgili uygulamada var olan kanun içinde de her üç yaklaşım alanına giren görevler verilmiştir. Hızla kentleşen eski dokusunu kayıp eden kentteki alanların toplum kimliği ve sosyal teşkilatlanmanın zayıfladığı bir yapıda, toplumsal kontrol ve sosyalleşmenin yetersizliğinden dolayı suça neden olacak toplum bireylerini bünyesinde taşıması olası bir sonuç olarak ortaya çıkacaktır. Bu nedenle mahallelerde topluma dönük yeni plan ve projeler ile kimlik kazandırma ve sosyalleşme çalışmaları yapmak gerekir, bu çalışmalarında ciddi gayret ve plan gerektiren faaliyetler olması toplum geleceğimiz için önemlidir. Durumsal suç önleme teknikleri ile donatılmış Çarşı ve Mahalle Bekçisi bir mahalle güvenlik uzmanı olarak, aynı zamanda mahalle halkına ortaya çıkabilecek suç durumlarına karşı bilinçlendirme (dolayısı ile suç korkusunun azaltılmasına yardım etme), suça karşı korunmak için eğitim verme gibi çeşitli faaliyetler yürütebilecektir.

Polislik sosyal düzenin sağlanması için farklı süreç ve yollar ile kullanılan evrensel bir gerekliliktir. Bu gerekliliğin yalnızca polis güçlerine dayandırılmış bir yaklaşım olması modern toplumun çok boyutluluk ve gelişmişlik yapısına uymaz. Bu gerekliliği başka yerel güçlerinde üstlenerek, güvenliğe katılım sağlanması yeni hizmetlerin üretilmesi toplumda çeşitlilik ve sosyal düzenin korunmasına etkisi olacaktır. Günümüzdeki teknolojik değişimler polisin görev alanı ve sorumluluklarını doğrudan etkilemektedir. Örneğin; otomobilin toplum hayatında kullanılması ile birlikte polis, zorunlu olarak trafik, park yerlerinin ayarlanması gibi konularla yüz yüze gelmiştir. Polis görev alanı itibari ile dinamik olmalı ve değişim, gelişimlerin ışığında kendini yeniliklere uydurmalıdır. Bu dinamizme ayak uydurmamak, toplumsal ve yapısal karışıklıkları ortaya çıkarmaktadır. Polislik görev alanındaki yapısal değişim ve yeniliklerin önceden çok boyutlu olarak ortaya konularak, ele alınması gerekmektedir.

Modern kolluk teşkilatlarının tarihi incelendiğinde, kolluğun suç önleme fonksiyonunun, bazı teşkilatlarda zaman itibariyle daha önce başladığı, ancak özellikle kolluk alt – kültüründen kaynaklanan sebeplerle zamanla unutulmuş yerini hukukun uygulanması perspektifine bıraktığını görürüz. Bu bağlamda olmayan (potansiyel) suçluların henüz işlemedikleri suçları önleme yerine; mevcut suçluları yakalayıp adalete teslim etme gibi somut bir sonucun daha önemli algılanmasını yadırgamamak gerekir. Nitekim bazı teorisyenler hukukun uygulanmasını, suçun önlenmesi yollarından biri olarak ele alırken; uygulayıcıların büyük çoğunluğu da bu perspektifi hala suçla mücadelede en etkin metot olarak görmeye devam etmektedirler. Ancak, hukukun uygulanması yaklaşımı için bol miktarda mali, teknolojik ve beşeri kaynak tahsis edildiği dönemlerde bile, suç oranlarının kabul edilemez derecede yüksek olması, pek çok düşünen siyaset yapıcı ve uygulayıcıları, fikirlerini yeniden gözden geçirmeye zorlamıştır. Sonuçta, günümüzde gelişmiş ülkelerde reaktif uygulamaların (suç işlendiği müddetçe suçluların yakalanıp adalete teslimi elbette devam edecektir) yanında, suçun işlenmeden önlenmesi stratejilerine de hak ettiği önem verilerek; uygun miktarda kaynak tahsisi yoluna gidildiği görülmektedir. Bugün Batı' lı ülkelerde hemen her kentteki kolluk biriminin suçun önlenmesiyle ilgili en az birkaç faaliyeti bulunmaktadır. Bu çalışmalar, otoparkların daha iyi aydınlatılmasından, evlerin kapı ve pencerelerinin hırsızlığa karşı sağlamlaştırılması, komşuluk gözetimi kurulması, alkol ve uyuşturucu bağımlılarının tedavi ve rehabilite edilmesi ve aile içi şiddetin önlenmesi projelerine kadar çeşitlilik arz edebilmektedir. 1980'li yılların ortalarından itibaren de, anılan türden projeler sadece kolluğun değil, ilgili bütün kurumların katılımıyla yürütülmektedir.

Türkiye'de ise şu ana kadar suçun önlenmesi konusunda kolluk tarafından kayda değer bir çalışma yapılmadığını ve sınırlı kaynakların hukukun uygulanması yaklaşımı üzerinde yoğunlaştırıldığını söylemenin yanlış olmayacağı düşünülmektedir. Bunun önemli bir nedeni olarak, Türkiye'de kayıtlı suç oranlarının, gelişmiş ülkelere göre çok düşük olması gösterilebilir. Örneğin Türkiye'de kolluk kayıtlarına giren suçların miktarı; toplam nüfusu Türkiye'nin onda sekizi kadar olan İngiltere ve Galler (İskoçya ve Kuzey İrlanda hariç) ile kıyaslandığında onların onda biri kadardır. Bu durumda, suç probleminin ülkemizde gelişmiş ülkelerdeki kadar

ciddi olmadığı için yeni arayışlara girmeye gerek olmadığı düşüncesine neden olmuş olabilir. Fakat bu karşılaştırmanın çok yanıltıcı olabileceği düşünülmektedir. Zira resmi suç istatistiklerinin çeşitli sebeplerle (suç kayıtları alınırken amirlerin suç sayılarının artmasının az görev yaptıklarının bir delili olduğu düşüncesi ile sayıları tam olarak ortaya koymakta isteksiz davranmaları, bazı suç türlerinin farklı şekilde isimlendirilmesi, örneğin; gasp suçunun kapkaç veya zorla bir şey alma gibi isimlendirilmesi, bazı suç durumlarında vatandaşın suç ile ilgili başvurusu esnasında suç başvurusu yapmaktan ikna yolu ile vazgeçirilmesi vb.) suçun gerçek miktarını göstermekten uzak olduğu bilinmektedir. İngiltere gibi gelişmiş ülkelerde milli (ülke çapında) mağdur anketleri yapılmaktadır. Mevcut metotlar içerisinde, mağdur anketlerinin işlenmiş suçların miktarını gerçeğe en yakın olarak bildirdikleri İngiliz'lerin 2001 yılında örnekleme oldukça geniş hazırlanmış olan çalışmada ortaya konulmuştur. Böylece çalışmada toplumun her kesimi yeterince temsil edilmektedir. İngiliz mağdur anketi için toplam 8,985 kişi ile mülakat yapılmış, toplam 40,000 kişiden veri toplanmıştır. Söz konusu bu ilk rapor, 2000 yılında işlenen suçların, polis tarafından kaydedilen miktarın neredeyse dört katı olduğunu ortaya çıkartmıştır (Kershaw ve diğerleri, 2001).

Mağdur mağduriyetinin çeşitli sebeplerle kolluğa ihbar edilmemesi, kolluğun da kendisine ihbar edilen suçların bir bölümünü istatistiklere yansıtması gibi nedenlerle suç kayıtlarının gerçeğe uygunluğunu zedeleyen hususların Türkiye için de geçerli olduğu ifade edilebilir. Bu bakımdan, resmi kayıtlara güvenerek bu ülkede suçun ciddi bir problem olmadığı düşüncesine varmanın mümkün olmayacağı söylenebilir. Bir milli mağdur anketi yapılarak, bir yıl boyunca işlenen bütün suçların gerçek miktarını mümkün olduğunca en doğru biçimde hızla belirlemek ve mevcut kolluk politikasının bu veriler ışığında gözden geçirmenin gerekliliği düşünülmektedir. Söz konusu anket sonucunda, işlenen suçların büyük bir miktarının kolluğa ihbar edilmediği ve/veya kolluk tarafından kaydedilmediği, yani suç istatistiklerine geçmediği şeklinde bir sonuç ortaya çıktığı takdirde, İçişleri Bakanlığı ve Kolluk Teşkilatlarının mevcut teorik yaklaşımlar ile kolluk uygulamalarını acilen sorgulama ve gözden geçirme zorunluluğu ortaya çıkacaktır. O zaman belki de, pek çok yeni uygulamanın yanında, suçun işlenmeden önlenmesi fonksiyonunu yerine

getirmek için bu konuda uzmanlaşmış kolluk birimlerinin kurulması (polis şu anda bu konuda yapılanmaya çalışmaktadır), kolluk – halk ilişkilerini yürüten birimlerin profesyonelleşmesi, ilgili diğer (kolluk dışı) kurumlarla işbirliği içinde mahalli ve milli nitelikte suç önleme projelerinin yürütülmesi ve sonuçta içinde yaşadığımız ülkemizin daha güvenli bir mekana dönüşmesi idealinin gerçekleşmesi beklenebilir. Bu tip projelerin hayata geçirilmesi ile çalışmamızda ortaya koyduğumuz modelin önemi daha da anlaşılacağı düşünülebilir.

Suç konusuna özelde bilimsel olarak bakıldığında algılanması, anlamı, çıktığı ortam, maddi değeri gibi farklı boyutlarda etki mekanizmaları ile değerlendirilmesi ve bunlara uygun önleme, suç korkusunu azaltma gibi tedbir ve stratejilerin geliştirilmesinin önemi anlaşılacaktır. Ne yazık ki gerek suç istatistiklerinin değerlendirilmesi, gerekse suç, suç korkusu, suç algısı gibi kavramlarla ilgili ülkemizde sağlıklı ve sonuca dönük çalışmaların yapılmadığı veya yapılan çalışmaların uygulamaya dönük çok az şekilde etki yarattığı görülecektir.

Suç korkusu mağduriyete uğrama potansiyeli yüksek bulunmayan yaşlı insan grupları gibi gruplarda ortaya çıkabilir, bu durumda klasik polislik yerine toplum destekli polislik ve diğer sosyal etkenler kullanılarak suç korkusunu azaltmaya dönük faaliyetler uygulanmalıdır. Suç korkusu mağdur insanlarda daha fazla ortaya çıkmaktadır, özellikle gece yaşanan soygun, yankesicilik taciz gibi suç tiplerinde uyarıcı sayısı arttıkça korku oranlarının arttığı tespit edilmiştir. Bu tip durumlar genel olarak değerlendirildiğinde korkuyu azaltabilecek Çarşı ve Mahalle Bekçileri gibi sadece bu alanda görev yapan kamu görevlilerinin olması insanlar üzerinde korkunun azaltılmasına dönük pozitif etki yaratacağı düşünülmektedir.

Suç korkusu özellikle kentte görev yapan polisin ciddi anlamda üzerinde durması gereken bir fenomendir, bunun nedeni yapılan çalışmalara göre özellikle kent alanında medyanın etkisi ile suç korkusu daha fazla gözlenmektedir. Aslında suç oranlarındaki değişim, polisin suçları çözme, devriye çıkarma, suçluları ele geçirme gibi faaliyetleri sürdürmesi toplumdaki suç durumu ile ilgili suç korkusu

algısını değiştirmemektedir, polisin bu algıya ve polisiye çalışmalarına dönük paralel bir çalışma yöntemi geliştirmesi bu alandaki ihtiyaa uygun bir çözüm olacaktır.

Polisin ilgi alanına giren suç ve sunleme gibi konularda, doğrudan sadece polis kapasitesine uygun olarakretilen çözümler, suç ve suçlulukla mücadelede tam ve etkin sonuç vermediğizelliklelkemizde evden hırsızlık olaylarında polis çalışmalarının yetersiz kalmasında açıkça görülmektedir. Bu anlamda yerel ihtiyaçların tespiti, polis - halk arasında güvenlik boyutlu, kültürel ve tarihi mirasın dikkate alındığı, toplumsal yapıya toplumun beklentilerine uygun sistemlerinretilmesi toplum güvenliğinin sağlanabilmesi açısından önemlidir.

Polislik kavramı vatandaş - polis ilişkilerindenceden polisin sorumluluğunda olan güvenliğe dikkat etme yaklaşımından artık güvenliğin vatandaş - polis ortaklığında yürütülmesi ve sorumluluğun paylaşılması anlayışına doğru ilerlemektedir. Toplum destekli polislik modeli 19. yy.öncesi toplum hayatındanemli yeri olan sosyal dayanışma ve destek birimi olan mahalle ve mahalleli hayatını yeniden canlandırabilecek bir yapı olarak desteklenmiş ve profesyonel polis uygulamalarına girmiştir. Batı'da toplum destekli polislik projesi olarak sosyal hayata giren suç ile mücadele amaçlı olarak uygulamada var olan mahalle gözetimi kavramı, modern güvenlik yaklaşımlarının toplum hayatı içinde, toplum hayatının sürdürülebilirliğini sağlayan sihirli bir yaklaşım olarak ortaya çıkmıştır.ülkemizde kavramın aynen alınıp uygulanması toplumsal hayatta ortaya çıkartacağı sonuçları açısından tartışılabilir (konunun uzmanlarınınlkemizde olmaması, bu konuda polis eğitim sisteminin hazırlıksız olması, polisin çalışma anlayışının klasik polislik anlayışından bu tip anlayışa dönüşümünün zorluğu vb.). Oysaki yapı olarak arşı ve Mahalle Bekçiliği uygulamasının bu boyutta ortaya çıkan ihtiyaa cevap verebilecek nitelikte bir uygulama olarak, basit düzenlemeler ile kullanılabileceği düşünülmektedir.

II. Mahmut zamanında 1864 tarihli “Vilayet Nizamnamesi” ile kasaba ve kentlerde her elli haneye bir mahalle zorunluluğu getirilmiş, nizamnamenin 56 ve 57. maddeleri ile bekçi ve korucu gibi zabıta hizmetlerinin yönetimi de mahalle

muhtarlarına verilmiştir. Ayrıca yapı içinde bulunan ihtiyar meclislerinin de madde 59'a göre kanunun elverdiği ölçüde sulhen çözülebilecek davalara bakma yetkisi tanınmıştır. Verilen yetkilere bakıldığında gerçekten basit konuların çözümünü sağlayarak hem adalet sisteminin güçlenmesi hem de yetkilendirme yolu ile idari yapının etkisinin 150 yıl önce arttırıldığını bu gün ise halen alt boyuttaki sıkıntıların nasıl aşılabileceği konusunun tartışıldığını görmekteyiz.

Mahalle kavramı Batı'da mekan olarak bütünden ayrılan coğrafik bir bölgeyi ifade etmektedir oysa ülkemizde bugün bile sosyal hayatın geçtiği (bakkalı, ibadethanesi, komşuluk ilişkileri vb.) etkileşimin yoğun olarak yaşandığı bir alanı ifade etmektedir. Bu yerin sorumlusu olan mahalle muhtarının da kapsayıcı bir boyutta hizmet görmesi gelenek ile gelecek perspektifinde yeni bir model ile çalışabilmesi halkın esenliğine katkı sağlayabileceği öngörülmektedir.

Osmanlı devletinde mahalli koruma hizmetlerinin bedeli vatandaştan tahsil edilmekte idi, bu gelenek aslında yerel boyutta vatandaş beklentilerine bağlı olarak güvenlik hizmetlerinin sunulması açısından bu günkü anlamda modern bir yapıyı ifade etmektedir. Tarihsel süreçte sosyal ve ekonomik alanda gelişmeler bu yapının gelişimi paralelinde çarşılarda iş yeri sahiplerine sunulan güvenlik hizmetlerinin, mahalle düzeyinde de ortaya konması ile sonuçlanmıştır. Bu yapı dar alanda ortaya çıkan güvenlik ihtiyacına, vatandaş tarafından bulunmuş olan bir çözümdür. Bu yapı içinde görev alan bekçilerin en önemli şansları dönemin ahlaki, kültürel ayrıca toplumsal yapısının çok tutucu ve kontrolün yoğun olmasıdır. Yapının sertliği, suça odaklı insanların suç boyutlu yaklaşımdan uzak kalmalarını sağlamıştır.

Araştırmada ele alınan Çarşı ve Mahalle Bekçiliği ile ilgili Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından yapılan çalışmadan da anlaşılmıştır ki; emniyetin bürokratik yapısı yerelleşme konusunda (güvenliğin yerel yaklaşımlar ile çözümü) gayet ihtiyatlı ve soğuk yaklaşılmaktadır. Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından yapılan çalışmanın üzerinden (APK Daire Başkanlığı, 1994:138-143) uzun yılların geçmiş olması, bu günkü durum ile ilgili soru işaretlerini oluşturmaktadır. İleride Çarşı ve Mahalle Bekçiliği ile ilgili çalışma yapacak akademisyenlere bu alanın yeniden ele

alınması anlamında yeni bir durumu ifade etmektedir. Özellikle özel güvenlik hizmetlerinin hızlı şekilde yaygınlaştığı bir ortamda konuya sosyal devlet/tam kamusal hizmet bakış açısı ile yaklaşıldığında parası olmayana da güvenlik hizmetinin sunulabilmesinin önemi, sosyal adalet, eşitlik gibi anayasal kavramlar bağlamında yerel anlamda çalışmada ortaya konan modelin ne kadar önem arz edeceğinin delili olabilecektir.

Yapılan çalışmada ortaya konan Çarşı ve Mahalle Bekçiliği uygulaması mahalli ölçekli polis – vatandaş - seçilmiş yerel idareci yapısında hareket eden yerelin güvenlik tercihlerini de dikkate alan bir fırsatın oluşmasına olanak sağlayacağı düşünülmektedir. Bu gün özellikle büyük kentlerde yerel güvenlik anlamında problemlen alanlar olarak ifade edilen mahalle ölçekli güvenlik zafiyetleri, önerilen sistem ile güvenlik avantajları olarak yeniden ortaya çıkabilir. Mahalle tabanlı polis uygulaması olarak ele alınan Çarşı ve Mahalle Bekçiliği'nin Osmanlı dönemindeki etkili kullanımı düşünüldüğünde, ülke güvenlik yapılanması içinde düşündüğümüz model olarak kullanılabilirse muhtarın hizmet alanındaki etkinlik ve verimliliğini artırarak, mahallede sağlanması gereken güvenliğe ciddi olumlu etkileri olacağı öngörülmektedir.

Ülkemiz polis teşkilatında değişim ve gelişme, bürokrasi ve emir komuta zinciri nedenleri ile çok zor süreç haline gelmiştir. Aynı zamanda belirli konularda değişim sağlayıcı reformist sonuç beklenmesi için polislik mesleği içinden bu konuya kendini adayacak uzman sistem kurucu önderlere ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak bu yol ile polis teşkilatı içinde halkın ihtiyaçlarını öngören uygulamalar ortaya konabilecektir.

Çalışmada ortaya konan İngiliz polisinin mahalle güvenliği ile ilgili olarak gelişim sürecindeki yaptığı çalışmalarla gelmiş olduğu örnek sonuç, her ulusun kendi toplum yapısı ve psikolojisine uygun polislik uygulamalarını hayata geçirirse yapılan hizmetin verimli olabileceği sonucuna götürmektedir. Bu doğrultuda toplumsal yapı da göz önüne alarak, güvenlikle ilgili oluşmuş tarihi mirasımız sayılabilecek Çarşı ve

Mahalle Bekçiliği uygulamasında yoğunlaşmak ve kendi gerçeklerimize uygun diğer ülkelere örnek olabilecek bir güvenlik sistemini ortaya koyabiliriz.

KAYNAKÇA

Abacı, N. (2001). *Bursa Şehri'nde Osmanlı Hukuku'nun Uygulanması (XVII. Yüzyıl)*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Acar, M. (1962). Bekçi Teşkilatımız. *Polis Emeklileri Derneği Polis Dergisi*, 9 (01 Ekim):123.

Adler, M, Asquith, S. (1981). Discretion and Power. *Discretion and Welfare* (ss.9-32). Derleyen M. Adler and S. Asquith. London: Heinemann.

Akgüner, T. (2003). Kolluk Kavramına Genel Bir Bakış. *Polis Dergisi*, 9(36):195-196.

Alada, A. B. (1989). *Osmanlı- Türk Kentinde Mahalle*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara:Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi.

Alada, A. B. (1995). Beledi Örgütlenmede İlk Basamak: Mahalle -Tarihsel Yaklaşım Çerçevesinde Bir Model Arayışı, *Toplum ve Ekonomi*. 8(Temmuz).

Alderson, J. (1979). *Policing Freedom*. Plymouth: Macdonald and Evans.

Alpert, G.P., R.G. Dunham (1986). Community Policing. *Journal of Police Science and Administration*, 14:212-222.

Alpert, G. P., R. G. Dunham (1988). *Policing Multi-Ethnic Neighborhoods: The Miami Study and Findings for Law Enforcement in the United States*. Greenwood Press: Connecticut.

Alpert, G. P., M. H. Moore (1993). Measuring Police Performance in the New Paradigm of Policing. *Community Policing: Contemporary Readings* (ss. 215-232). Derleyen G. Alpert and A. Piquero. Reprinted from Performance Measures for the Criminal Justice System.

APK Daire Başkanlığı (1994). Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Durumları Hakkında Bir Araştırma. *Polis Dergisi*. 182:138-143.

Argyris, C. (1957). *Personality and Organization*. New York: Harper and Brothers.

Arıkboğa, E. (1999). Yerel Yönetim Açısından Mahalle Muhtarlığına Bir Bakış. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 8(3):103-125.

Arıkboğa, E. (2004). Fatih Döneminde İstanbul'da İmar Faaliyetleri ve Mahalle Yerleşimi Hakkında. *İstanbul: Şehir ve Medeniyet* (ss.273–282). Derleyen Şevket Kamil Akar. İstanbul:Klasik Yayınları.

Aslanoğlu, R. (1999). Küresel İle Yerel Etkileşiminde Kent Kültürü ve Bursa. *Bursa Defteri*. 1:12-22.

Association of Chief Probation Officers (1993). *Social Circumstances of Younger Offenders under Supervision*. Lancaster: Lancaster University.

Atlas, R.I., R.G. Dunham (1990). Changes in Prison Facilities as a Function of Correctional Philosophy., *Are Prisons Any Better? Twenty Years of Correctional Reform* (ss. 43-59). Derleyen J.W. Murphy ve J.E. Dison. Newbury Park CA: Sage.

Aydın A.H. (1996). *Polis Meslek Hukuku*. Ankara: Doğu Matbaacılık.

Aydın, A.H. (2001). Postmodern Toplumda Polisin İşlevi. *Türkiye' de Suç ve Polislik*. Derleyen İbrahim Cerrah ve Emin Semiz. Ankara: Güner Matbaacılık.

Aytaç, F. (1995). *Mahalle Muhtarının El Kitabı*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Babcock, L. (1996). The Evolution of Community Policing in Newport News, Va *Themes and Variations in Community Policing: Case Studies in Community Policing*

(37-46). Washington, DC.:Police Executive Research Forum.

Bahar (Kavgacı), H. İ. (1995). *The Developments of Police Community Motivatives in England and Wales Post Scarman and Their Relevance to Policing Policy in Turkey*. Unpublished Ph.D. Dissertation. Leicester: University of Leicester.

Bahar (Kavgacı), H. İ. (1997). Sonuç: Avrupa Birliği Sürecinde Türk Polisi. *Uluslararası Sempozyum: Avrupa Birliği Sürecinde Türk Polisi*. Ankara:E.G.M. Basımevi.

Bahar, H. İ. (2002). Toplum Destekli Polislik ve Türkiye'ye Uygulanabilirliği. *Türkiye'de Devlet, Toplum ve Polis* (ss. 292-306). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Bailey, W. G. (1989). *The Encyclopedia of Police Science*. New York: Garland Publishing, Inc.

Bal, H. (2002). *Kent Sosyolojisi*. 2.Baskı, Isparta: Fakülte Kitabevi.

Bal, M. A. (2003). *Modern Devlet ve Güvenlik*. 1. Baskı, İstanbul: IQ Yayınları.

Balkin, J. (1988). Why Policemen Don't Like Policewomen. *Journal of Police Science and Administration*. 16:29-38.

Bandura, A. (1976), Social Learning Analysis of Aggression. *Analysis of Delinquency and Aggression* (ss.203-231). Derleyen E. Ribes-Inesta ve A. Bandura, Hillsdale NJ: Lawrence Erlbaum.

Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs NJ: Prentice-Hall.

Banton, M. (1964). *The Policeman in the Community*. New York: Basic Books.

Barr, R., Pease, K. (1990). Crime displacement, displacement and deflection. *Crime and justice: An Annual Review of Research* (ss.277-318). Derleyen N. Morris ve M. Tonry. v. 12, Chicago: University of Chicago Pres.

Barnum, R. (1987). Biomedical problems in juvenile delinquency: Issues in diagnosis and treatment. *Families, Schools and Delinquency Prevention* (ss.51-87). Derleyen Wilson, J. Q. and Loury, G. C.. Vol. III of 'From Children to Citizens'. New York: Springer Verlag.

Barrett, T. (1994). 64,000 back demands to get tough on young offenders: Friends, neighbors of Barb Danelesko present petition. *The Edmonton Journal*. p. 33.

Barrett, G. (1996). Community-Oriented Problem Solving in Santa Barbara, Calif. *In Themes and Variations in Community Policing: Case Studies in Community Policing* (ss.57-68). Washington DC.: Police Executive Research Forum..

Bayley, D. H., H. Mendelsohn (1969). *Minorities and the Police*. New York: Free Press.

Bayley, D. H. (1985). *Patterns of Policing: Comparative International Analysis*. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.

Bayley, D. H. (1994). International Differences in Community Policing. *The Challenge of Community Policing: Testing the Promises* (ss. 278-284). Derleyen D. P. Rosenbaum, Thousand Oaks: Sage Publications.

Bayley, D. H. (1994). *Police for the Future*. New York: Oxford University Press.

Bayley, D. H., Shearing, C. D. (1996). The Future of Policing. *Law and Society Review*. 30:585-606.

Baykara, T. (2002). Sosyal Yapı ve Şehir Hayatı. *Yeni Türkiye Dergisi*. Mayıs-Haziran.

Becker, T. M. (1974). The Place of Private Police in Society: An Area of Research for the Social Sciences. *Social Problems*. 21:30:438-455.

Begel, E.E. (1996). Kentlerin Doğuşu (Çev.Özden Arıkan), *Cogito Dergisi: Kent ve Kültürü*, 8:14.

Bellknap, J. (1989). The economics–crime link. *Criminal Justice Abstracts*. 21(1):140–157.

Benn, S. I., Gerald F. G. (1983). *Public and Private in Social Life*. New York: St. Martin's Press.

Bennett, T. H. (1990). *Evaluating Neighbourhood Watch*. Cambridge:Aldershof Gower.

Bennett, T. (1991), The effectiveness of a police-initiated fear-reducing strategy. *British Journal of Criminology*, 31(1):1-14.

Bennett, T. (1996). *Preventing Crime and Disorder, Institute of Criminology*. University of Cambridge: Calls Printers Ltd.

Berry, O. (1996). "Community Policing in Philadelphia" in Themes and Variations in Community Policing: Case Studies in Community Policing (ss.47-56). Police Executive Research Forum: Washington, DC.

Berry, G., Carter, M. (1992). *Assessing Crime Prevention; The First Steps*. London: Home Office.

Beville, S. L., Nickerson, C. (1981). *Improving the Quality of Youth Work: a Strategy for Delinquency Prevention*, Washington DC: US Department of Justice.

Bittner, E.(1967). Police on Skid Row: A Study of Peace Keeping. *American Sociological Review*. 32:699-715.

Bittner, E. (1970). Production of Crime Rates. *American Sociological Review*. 35:733-748.

Bittner, E. (1970). *The Functions of the Police in Modern Society*. Washington, DC: National Institute of Mental Health.

Black, D. (1976). *The Behavior of Law*. San Diego: Academic Press.

Black, D. (1980). *The Manners and Customs of the Police*. New York: Academic Press.

Blakely, E. and Snyder M. (1997). *Fortress America - Gated communities in the United States*. Washington, D.C.:Brookings Institution Press.

Borooah, V. K., Carcach, C. A. (1997). Crime and fear: Evidence from Australia. *British Journal of Criminology*. 37(4):635-657.

Bottoms, A.E. (1990). Crime Prevention Facing the 1990s. *Policing and Society*. 1:3-22.

Bottoms, A. E., Wiles, P. (1995). Crime and insecurity in the city. *Changes in Society: Crime and Criminal Justice in Europe* (ss. 1-38). Derleyen C. Fijnaut, J. Goethals, T. Peters ve L. Waldgrave.The Hague:Kluwer Law International, vol. 1.

Bottoms, A. E., Wiles, P. (1996). Crime prevention and late modernity. *Crime Prevention: The Cropwood Papers*, Derleyen T. Bennett. Cambridge: Cropwood.

Bowman, G. W., Hakim, S. ve Seidenstat, P. (1992). *Privatizing the U.S Justice System: Police, Adjudication, and Corrections Services from the Private Sector*. Jefferson, NC: McFarland and Company, Inc.

Box, S. (1987). *Recession, Crime and Punishment*, London: Macmillan.

Braiden, C. (1986), Community Policing: Nothing New Under the Sun. *hi: Community Oriented Policing and Problem Solving* (ss. 17-22). Sacramento, CA: Crime Prevention Center, Office of the Attorney General.

Brantingham P.J., Brantingham P.L. (1975). The Spatial Patterning of Burglary. *The Harvard Journal*. 14(2):11-23.

Brantingham, P. J., Faust, F. L. (1976), A conceptual model of crime prevention, *Crime and Delinquency*, 22:130–146.

Brantingham P.J., Brantingham P.L. (1980). Residential Burglary and Urban Form. *Criminological Review Yearbook*, 475-486.

Brantingham, P. L., Brantingham, P. J. (1990), Situational crime prevention in practice. *Canadian Journal of Criminology*, 32(1): 17-40.

Breen, M. D. (1988). A Department's Management and CALEA. *Law and Order*. September:79-81.

Bright, J. (1992). *Crime Prevention in America: A British Perspective*, Reading: Office of International Criminal Justice.

Brodgen, M. E., Shearing, C. (1993), *Policing For A New South Africa*, London: Routledge.

Brooks, L.W. (1997). *Police Discretionary Behavior Critical Issues in Policing* (3rd Edition) (ss.149-166). Derleyen R.G. Dunham, G.P. Alpert (eds). Prospect hts, EL: Waveland.

Brown B.B., Altman I. (1981). *Territoriality and Residential Crime: A Conceptual Framework. Environmental Criminology* (ss.55-76). Derleyen Brantingham P.J., Brantingham P.L., Beverly Hills: Sage.

Brown, M. (1981). *Working the Street Police Discretion and the Dilemmas of Reform*. New York: Russell Sage.

Brown, L., M. Wycoff (1986), "Policing Houston: Reducing Fear and Improving Service" *Crime and Delinquency*. (33): 71-89.

Brown, L. P. (1991). *Policing New York City in the 1990s: The Strategy for Community Policing*. New York. January.

Brown, L. P. (1992). *Questions and Answers with the Police Commissioner*. New York City Police Department.

Burke, R. (1998). *A Contextualization of zero tolerance policing*Zero Tolerance Policing (ss. 11-38). Derleyen R. Burke. Leicester: Perpetuity Press.

Bursik, R.J. (1986). *Ecological Stability and the Dynamics of Delinquency. Communities and Crime* (ss.35-66). Derleyen A.J. Reiss ve M. Tonry. Chicago: University of Chicago Press.

Butler, M. (1996). *Community Policing in Las Vegas: Back to the Basics in a High-Stakes Town. Themes and Variations in Community Policing: Case Studies in Community Policing* (ss.25-36). Police Executive Research Forum: Washington, DC..

Button, M. (1999). Private Security and Its Contribution to Policing: Under-researched, Under-utilised and Underestimated. *International Journal of Police Science and Management*. 2 (2):103-116.

Canadian Centre of Justice Statistics (1995). *Fear and personal safety*. Juristat, March, 15(10).

Canadian Centre for Justice Statistics (1996). *A geographical overview of crime and the administration of criminal justice in Canada*. Ottawa: Statistics Canada.

Canadian Centre for Justice Statistics (1997). *Canadian crimes statistics, 1996*. Juristat, 17(8).

Canadian Press Newswire (1996), *New law lets cops name freed offenders*, December 10.

Cansever, T. (1994). *Osmanlı Şehri, Ev ve Şehir Üzerine Düşünceler*, İstanbul: İnsan Yayınları.

Cansever, T. (1996). Osmanlı Şehri. *İslâm Geleneğinden Günümüze Şehir ve Yerel Yönetimler* (ss. 373-388). Derleyen V. Akyüz, S. Ünlü (edt.)1, İstanbul: İlke Yayınları.

Carte, G. E., Carte, E.H. (1975). *Police Reform in the United States*. Berkeley: University of California Press.

Church Council on Justice and Corrections (1995). *Fear of crime in Canada: Taking the pulse of a nation*. Ottawa: Church Council on Justice and Correction.

Clairmont, D. (1991). Community-based policing: Implementation and impact *Canadian Journal of Criminology*. (July/October): 469-484.

Clarke, R. V. G. (1980). Situational crime prevention: theory and practice. *British Journal of Criminology*. 20:136–147.

Clarke, R. V. (1992). *Situational Crime Prevention: Successful Case Studies*. New York: Harrow and Heston Publishers.

Clarke, R.V. (1995). Situational Crime Prevention. Building a Safer Society: Strategic Approaches to Crime Prevention. *Crime and Justice. A Review of Research*. Derleyen Tonry, M. and Farrington, D. P..Vol. 19. Chicago: Chicago University Press.

Clark R.V.G., Cornish D.B. (1985). Modelling Offenders' Decisions: A Framework for Research and Policy. *Crime and Justice* Derleyen Tonry M. ve Morris N.. Vol. 6, Chicago: University of Chicago Press.

Clarke , RV., Homel R. (1997), A Revised Classification of Situational Crime Prevention Techniques. *Crime Prevention at the Crossroads* (ss.) 21-35. Derleyen S.P. Lab. Cincinnati. OH: Anderson.

Conger, R. (1976). Social control and social learning models of delinquency: a synthesis. *Criminology*, No. 14:17-40.

Cordner, G. W. (1985). *The Baltimore County Citizen Oriented Police Enforcement (COPE) Project: Final Evaluation*. New York: Florence V. Burden Foundation.

Cordner, G. W. (1988). A Problem-Oriented Approach to Community-Oriented Policing. *Community Policing: Rhetoric or Reality* (ss.239-258). Derleyen J. R. Greene and S. D. Mastrofski. New York: Praeger.

Cordner, G. W. (1995). Community Policing: Elements and Effects. *Police Forum*. 5(3): 1-8.

Cordner, G. W. (1997). *Community Policing: Elements and Effects*. Derleyen R.G. Dunham ve G.P. Alpert *Critical Issues in Policing* (ss. 451-468). 3rd edition.

Crank, J. P. (1994), *Watchman and Community: Myth and Institutionalization in Policing*. *Law and Society Review*, 28(2): 325-351.

Crawford, A. (1994). *The Partnership Approach to Community Crime Prevention: Corporatism at the Local Level?*. *Social and Legal Studies*. 3(4):497-519.

Critchley, T. A. (1978). *A History of Police in England and Wales: 1900-1966*. London: Constable.

Crowell, N. A., Burgess, A. W. (1996). *Understanding violence against women*. Washington DC: National Academy Press.

Cunningham, W. C., Taylor T. H. (1985). *The HallCrest Report I: Private Security and Police in America*. Boston, MA: Butterworth-Heinemann.

Emsley, C. (1983). *Policing and Its Context: 1750-1870*. London: The MacMiHan Press, Ltd.

Erten, M. (1999). *Nasıl Bir Yerel Yönetim*. İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi.

Currie, E. (1988). *Two visions of community crime prevention*, *Communities and Crime Reduction* (ss.280-286). Derleyen T. Hope, M. Shaw. London: HMSO.

Çadırcı, M. (1970). *Türkiye’de Muhtarlık Kurulması Üzerine Bir İnceleme*. *Belleten*. 34(135):409-420.

Çadırcı, M. (1993). *Türkiye’de Muhtarlık Kurumunun Tarihi Gelişimi*. *Çağdaş Yerel Yönetimler*. 2(3):3-11.

De Beaumont, G. (1958). *Marie, or Slavery in the United States*. Trans. B. Chapman. Stanford: Stanford University Press.

DeLint, W. (1997). The constable Generalist as Exemplary Citizen, Networker, and Problem-Solver Some Implications. *Policing and Society*. 6:247-264.

Demirkan, T. (1996). Tarih Boyunca Kuşatılan Özgürlük Adaları; Kentler. *Cogito*, 3.Baskı, Sayı:8:17-29

Dent, P., Hackler, J. (1992). *The Corona neighbourhood foot patrol office: An evaluation of community based policing in one community*. University of Alberta: Population Research Laboratory.

Dolih, H. (1998). Toughen laws for 16-year-olds-rally. *The Edmonton Journal*. p. 15.

Drucker, P. F. (1942). *The Future of Industrial Man*. New York: John Day Co.

Drucker, P. F. (1949). *The New Society*. New York: Harper.

Drucker, P. F. (1993). *Post-Capitalist Society*. New York: HarperCollins.

Dryfoos, J. G. (1990). *Adolescents at Risk*. New York: Oxford University Press.

Dull, R. T., Wint, AV.N. (1997). Criminal victimization and its effect on fear of crime and justice attitudes. *Journal of Interpersonal Violence*. 12(5):748-758.

Eck, J. E., Spelman, W. (1987), Who Ya Gonna Call? The Police as Problem-Busters. *Crime and Delinquency*, 33(1), 31-52.

Eck, J. E., W. Spelman (1987b), *Problem-Solving: Problem-Oriented Policing in Newport News*. US Department of Justice: Washington DC.

Eck, J. E., Rosenbaum, D. P. (1994). The New Police Order Effectiveness, Equity, and Efficiency in Community Policing. *The Challenge of Community Policing: Testing the Promises* (SS. 3-26). Derleyen D. P. Rosenbaum, Thousand Oaks: Sage Publications.

Eickelman, Dale F. (1974). Is There An Islamic City? The Making of a Quarter in a Moroccan Town. *International Journal of Middle East Studies* . 3 (June):274-294.

Eklblom, P. (1998). Situational crime prevention: effectiveness of local initiatives. *Reducing Offending. An Assessment of Research Evidence on Ways of Dealing with Offending Behaviour*. Derleyen Goldblatt, P., C. Lewis. London: Home Office, Research and Statistics.

Elliott, D. S., Huizinga, D., Ageton, S. S. (1985). *Explaining Delinquency and Drug Use*. Beverly Hills: Sage.

Ergenç, Ö. (1981). Osmanlı Kentindeki Yönetim Kurumlarının Niteliği Üzerine Bazı Düşünceler. *VII. Türk Tarih Kongresi II. ciltten ayrı basım*, Ankara:TTK Basımevi,.

Ergenç, Ö. (1984). Osmanlı Kentindeki 'Mahalle'nin İşlev ve Nitelikleri Üzerine. *Osmanlı Araştırmaları*, 4:69-78.

Ergenç, Ö. (1995). *XVI. Yüzyılda Ankara ve Konya*. Ankara: Ankara Enstitüsü Vakfı Yayınları.

Ergenç, Ö. (1996), Osmanlı Şehrinde Esnaf Örgütlerinin Fizik Yapıya Etkileri, İslam Geleneğinden Günümüze Şehir ve Yerel Yönetimler I (ss.407-417), Derleyen Vecdi Akyüz, Seyfettin Ünlü, İstanbul: İlke Yayınları.

Ergin, O. N. (1936). *Türkiye'de Şehirciliğin Tarihi İnkişafı*. İstanbul: İ.Ü.H.F. İktisat ve İctimaiyat Enstitüsü Neşriyatı.

- Ergin, O. N. (1939). *Beledi Bilgiler*. 3. baskı. İstanbul: Osmanbey Matbaası.
- Ericson, R. V. (1982). *Reproducing Order: A Study of Police Patrol Work*. Toronto: University of Toronto Press.
- Ericson, R. V. (1995). Promoting Security: The Division of Expert Knowledge in Policing. *Crime Prevention in the Urban Community* (ss.11-54). Derleyen K. Miyazawa and S. Miyazawa. Boston: Kluwer Law and Taxation Publishers.
- Ericson, R. V., Haggerty, K. D. (1997). *Policing the Risk Society*. Toronto: University of Toronto Press.
- Ericson, R. V., Haggerty, K. D. ve Carriere, K. D. (1993). Community Policing as Communications Policing. *Community Policing. Comperative Aspects of Community Oriented Police Work* (ss.37-70). Derleyen Dölling, D., Feltes, T. Holzkirchen: Felix-Verlac.
- Ertürk, H. (1995). *Kent Ekonomisi*. Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları.
- Eryılmaz, B. (1988). Türkiye'de Köy Ve Mahalle Muhtarlıklarının Ortaya Çıkışı Ve Gelişimi. *Türk İdare Dergisi*. 378(Mart): 465-475.
- Eryılmaz, B. (1992). *Tanzimat ve Yönetimde Modernleşme*. İstanbul: İşaret Yayınları.
- Evans, D. J. (1995). *Crime and policing: Spatial approaches*. England: Avebury.
- Falk, G. J. (1952). The Influence of the Seasons on the Crime Rate. *Journal of Criminal Law and Criminology*. 43:199-213.
- Farrell, M. J. (1988). The Development of the Community Patrol Officer Program: Community-Oriented Policing in the New York City Police Department. *Community*

Policing: Rhetoric or Reality (ss. 73-88). Derleyen J. R. Greene ve S. D. Mastrofski. New York: Praeger.

Farrington, D. (1993). Understanding and preventing bullying. *Crime and justice: A review of research* (ss. 381- 458). Derleyen Tonry, M. University of Chicago Press. 17:.

Farrington, D. (1994). Human development and criminal careers. *Oxford Handbook of Criminology*. Derleyen M. Maguire, R. Morgan ve R. Reiner. Oxford: Clarendon Press.

Faulder, L. (1998). Jailing kids not the answer to youth crime. *The Edmonton Journal*, April 30:13.

Felson, M. (1994). *Crime and Everyday Life: Insight and Implications for Society*. Thousand Oaks: Pine Forge Press.

Ferraro, K. F. (1996). Women's fear of victimization: Shadow of sexual assault?. *Social Forces*. 75(2): 667-690.

Fındıklı, R. (1997), Kamu Yönetiminin Kolluk gücü Olarak Polis ve Polis Yönetiminde Çağdaş Gelişmeler. *21. Yüzyılda Nasıl Bir Kamu Yönetimi Sempozyumu*. Düzenleyen TODAİE, Ankara. 7-9 Mayıs.

Field, S. (1992). The Effect of Temperature on Crime. *British Journal of Criminology*. 32:340-51.

Field, S. (1993). Crime Prevention and the Costs of Auto Theft: An Economic Analysis. *Crime Prevention Studies*. 1:69-92.

Finely, G. E. (1983). Fear of crime in the elderly. *Abuse and Mistreatment of the Elderly: Causes and Intervention* (ss. 77-89). Derleyen J. I. Kosbert. Littejohn, MA: John Wright.

Fisher, C. S. (1981). The private and public worlds of city life. *American Sociological Review*. 46: 306-316.

Flynn, K. (2000). Behind the success story: a vulnerable police force. *New York Times*. 25 November: A1.

Fogelson, R. (1977). *Big-City Police*. Cambridge, MA: Harvard University.

Forst, B. (1999). Policing with Legitimacy, Equity, and Efficiency. *The Privatization of Policing* (ss.1-48). Derleyen B. Forst ve P. K. Manning. Washington, D.C.: Georgetown University Press.

Foster, J., Hope, T. (1993). *Housing, Community and Crime: The Impact of the Priority Estates Project*, Home Office Research Study No. 131. London: HMSO.

Foucault, M. (1977). *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*. New York: Pantheon.

Fowler. F.J., T.W. Mangione (1986). A Three-Pronged Effort to Reduce Crime and Fear of Crime: The Hartford Experiment. *Community Crime Prevention. Does it Work?* (ss.87-108). Derleyen D.P. Rosenbaum. Beverly Hills, CA: Sage.

Friedman, L. M. (1993). *Crime and Punishment in American History*. New York: Basic Books.

Fund for the City of New York (1981). *Police Patrol and Street Conditions*. New York.

Gaebler, T., Osborne, D. (1992). *Reinventing Government: How the Entrepreneurial Spirit is Transforming the Public Sector*. New York: Plume.

Garofalo, J. (1981). The fear of crime: Causes and consequences. *The Journal of Criminal Law and Criminology*. 72(2): 839-857.

Giddens, A. (2000). *Sosyoloji*. Ankara: Ayraç Yayınevi.

Gilchrist, E. ve diğerleri (1998). Women and the 'fear of crime': Challenging the accepted stereotype. *British Journal of Criminology*. 38(2):283-298.

Glennerster, H., Hills, J. (1998). *The State of Welfare: The economics of social spending*. Oxford: Oxford University Press.

Golany, G.S. (1995). *Ethics and Urban Design: Culture, Form and Environment*. New York: John Wiley and Sons.

Goldstein, H. (1979). Improving Policing: A Problem-Oriented Approach. *Crime and Delinquency*. 25:236-258.

Goldstein, H. (1987). Toward community-oriented Policing: Potential, Basic Requirements and Threshold Questions. *Crime and Delinquency*. 33(1): 6-30.

Goldstein, H. (1990). *Problem-Oriented Policing*. New York: McGraw Hill.

Gordon, P. (1987). Community Policing: Towards The Local Police State?. *Law, Order And Authoritarian State* (ss.121-144). Derleyen P. Scraton. Milton Keynes: Open Un. Press.

Gordon, M., Heath, L. (1981). The news business, crime and fear. Reactions to Crime (ss. 227-250). Derleyen D. A. Lewis. London: Sage Publications.

Gözübüyük, Ş. (1989). *Yönetim Hukuku*. 3. Bası. Ankara: Sevinç Yayınları.

Graham, J. (1988). Families, parenting and delinquency prevention. *Research Bulletin No. 26*. London: Home Office.

Graham, J. (1992). "The school" in *Family, School and Community: Towards a Social Crime Prevention Agenda*. Swindon: Crime Concern.

Graham, J., Smith, D. (1993). *Diversion from Offending: the Role of the Youth Service*, Swindon: Crime Concern.

Graham, J., Utting, D. (1994). Families, schools and criminality prevention. *22nd Cropwood Conference*. University of Cambridge. September 1994.

Graham, J., Bennett, T. (1995). *Crime Prevention Strategies in Europe and North America*. New York: Criminal Justice Pres.

Gramckow, H., Jacoby, J. (1993). Community Policing; A Model for Local Governments. Community Policing. *Comperative Aspects of Community Oriented Police Work* (ss.27-40). Derleyen D. Dolling and T. Feltes. Holzkirchen, Germany: Felix Verlag.

Greene, J. R. (1989). Police Officer Job Satisfaction and Community Perceptions: Implications for Community-Oriented Policing. *Journal of Research in Crime and Delinquency*. 25(2): 168-183.

Greene, J.R. (1993). Community policing in the United States: historical roots, present practices and future requirements. *Community Policing: Comparative Aspects of Community Oriented Police Work* (ss.71-93). Derleyen D. Dolling and T. Feltes (Eds.). (Band 5), Holzkirchen, Germany: Felix Verlag.

Greene, J. (1999). Zero tolerance: a case study of police policies and practices in New York City. *Crime and Delinquency*. 45:172-187.

Greene, J. R., Taylor, R.B. (1988). Community-Based Policing and Foot Patrol: Issues of Theory and Evaluation. *Community Policing: Rhetoric or Reality* (ss.195-223). Derleyen J. R. Greene ve S. D. Mastrofski. New York: Praeger.

Greene, J. R., Bergman, W. T. ve McLaughlin, E. J. (1994). Implementing Community Policing: Cultural and Structural Change in Police Organizations. *The Challenge of Community Policing: Testing the Promises* (ss. 92-109). Derleyen D. P. Rosenbaum. Thousand Oaks: Sage Publications.

Habermas, J. (1996). Three Normative Models of Democracy. *Democracy and Difference: Contesting the Boundaries of the Political* (ss.21-30). Derleyen Benhabib Selha. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.

Hackman J. R. ve diğerleri (1975). *A new strategy for Job Enrichment in F. E. Shuster Contemporary Issues in Human Resources Management*. Reston, VA: Reston.

Hakim, S., Rengert, G. F. (1981). *Crime Spillover*. Beverly Hills: Sage.

Hall, P. (1999). *Evidence on Urban Neighbourhoods Presented to the Urban Task Force*. Web Published Workshop Papers.

Hawkins, C.W. (1996). Ready, Fire, Aim: A Look at Community Policing in Edmonton, Alberta, Canada. *Themes and Variations in Community Policing: Case Studies in Community Policing* (ss.13-24). Washington, DC: Police Executive Research Forum.

Hawkins, J. D., Lishner, D. M. (1983). *Cooperating to Prevent Delinquency: a School Based Approach*. Social Development Research Group. Seattle:University of Washington.

Henry, N. (1975). *Public Administration and Public Affairs*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Heper, M. (1983). *Türkiye’de Kent Göçmeni ve Bürokratik Örgütler*. İstanbul: Üçdal Neşriyat.

Herzberg, F. (1959). *The Motivation to Work*. New York: Wiley.

Hirschi, T. (1969). *Causes of Delinquency*. Berkeley: University of California Press.

Hogenboom, B. (1991). Grey Policing: A Theoretical Framework. *Policing and Society*. 2:17-30.

Homant, R., D. Kennedy (1985). Police Perception of Spouse Abuse: A Comparison of Male and Female Officers. *Journal of Criminal Justice*. 13:29-47.

Home Office (1996). *Criminal Statistics, England and Wales 1995*. London: HMSO.

Home Office (1998). *Criminal Statistics, England and Wales 1997*. London: HMSO.

Home Office And The Department Of Trade And Industry (2000). Design Against Crime In Context, Research Briefing 1, Crown. www.extra.shu.ac.uk/dac/briefing1.pdf (25.07.2006).

Hoover, L. T. (1992). Police Mission: An Era of Debate. *Police Management: Issues and Perspectives* (ss. 1-30). Derleyen L. T. Hoover. Washington, DC.:PERF.

Hope, T. (1995). Community Crime Prevention. *Building a Safer Society: Strategic Approaches to Crime Prevention* (ss.21-90). Derleyen Tonry, M. ve Farrington, D. P. Chicago: Chicago University Press.

Hope, T., Shaw, M. (1988). Community approaches to reducing crime. *Communities and Crime Reduction* (ss.30-47). Derleyen T. Hope ve M. Shaw. London: HMSO.

Horton, M. J. (1988). *Fear of crime: A multidimensional approach*. Edmonton: University of Alberta.

Horvath, F. (1987). The Police Use of Deadly Force: A Description of Selected Characteristics of Intrastate Incidents. *Journal of Police Science and Administration*. 15:226-238.

Hough, M. (1995). *Anxiety about crime: Findings from the 1994 British Crime Survey*. London: Home Office Research and Statistics Department.

Hough, M., Clarke, R. V. G. ve Mayhew, P. (1980). Introduction. *Designing out Crime*. Derleyen Clarke, R.V.G. ve Mayhew, P. London: HMSO.

Howard, J. (1999). *Fear of Crime, Howard John Society of Alberta*. <http://www.johnhoward.ab.ca/PUB/C49.htm> (10.06.2005).

ICPC, (1997). *Crime Prevention Digest*. Montreal: International Centre for the Prevention of Crime.

Indermaur, D. (1994). Reducing the Opportunities for Violence in Robbery and Property Crime: The Perspectives of Offenders and Victims. *Proceedings of the Centre for Crime Policy and Public Safety Crime Prevention Conference*. Brisbane, AUS: Griffith University.

İnalçık, H. (1978). İstanbul. *The Encyclopaedia of Islam (new edition/EI2) IV* (ss.224-248). Leiden: E.J. Brill.

İsbir, E. (1991). *Şehirleşme ve Meseleleri*. Geliştirilmiş 2. baskı. Ankara: Gazi Büro Yayınları.

İyim, G. D. (1996). *Çarşı ve Mahalle Bekçileri Sorunları-Çözümleri*. İstanbul:Nesil Matbaacılık Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.

Jacobs J. (1961). *The Death and Life of Great American Cities*. New York: Random House.

Jensen, S. V., Brownfield, D. (1983). Parents and drugs. *Criminology*. 21:543-554.

Johnston, L. (1992). *The Rebirth of Private Policing*. London: Routledge.

Journal News Services (1994). Crackdown on young criminals: Legislation unveiled today. *The Edmonton Journal*. June 2:A1.

Junger-Tas, J. (1992). An empirical test of social control theory, *Journal of Quantitative Criminology*, 8:9-28.

Kartal, K. (1983). Kentlileşmenin Ekonomik ve Sosyal Maliyeti. *Amme İdaresi Dergisi*. 16:4:92-110.

Kadish, S. H. (1983). *Encyclopedia of Crime and Justice*. New York: Free Press.

Kakalik, J., Wildhom S. (1971). *Private Police in the United States: Findings and Recommendations*. Washington, D.C.: Government Printing Office.

Kandel, D., Mark D. (1991). Friendship networks, intimacy, and illicit drug use in young adulthood: a comparison of two competing theories. *Criminology*. 29:441-469.

Karaman, Ö., Seyhan, K. (2002). Olumlu ve Olumsuz Yanları İle Özel Güvenlik Hizmetleri. *Polis Bilimleri Dergisi*. 3(3-4):149-173.

Karmen, A. (2000). *New York Murder Mystery*. New York: New York University Press.

Keleş, R. (1984). *Kentleşme ve Konut Politikası*. Yayın no:540. Ankara: A.Ü. S.B.F. Yayınları.

Keleş, R. (2002). *Kentleşme Politikası*. İstanbul: İmge Kitabevi.

Kelling, G L. (1985). Order Maintenance, the Quality of Urban Life, and Police: A Line of Argument. *Police Leadership in America* (ss. 297-308). Derleyen W. A. Geller. New York: Praeger.

Kelling, G. L., Moore, M. H. (1988). From Political to Reform to Community: The Evolving Strategy of Police. *Community Policing: Rhetoric or Reality* (ss. 3-25). Derleyen J. R Greene ve S. D. Mastrofski. New York: Praeger.

Kelling, G. L., Coles, C. M. (1996). *Fixing Broken Windows*. New York: The Free Press.

Kennison, P. (2000). Being realistic about stop and search. *After Macpherson: Policing after the Stephen Lawrence Inquiry* (ss.61-72). Derleyen A. Marlow ve B. Loveday. Lyme Regis: Russell House.

Kershaw, C. ve diğerleri (2001). *The 2001 British Crime Survey First Results England and Wales*. Home Office Statistical Bulletin 18/01. London: Home Office.

Kılıçbay, M.A. (2000). *Şehirler ve Kentler*. 2.baskı. Ankara: İmge Kitabevi.

Kıray, M. (1998). *Örgütlemeyen Kent:İzmir*. İstanbul: Bağlam Yayınları.

Kleinig, J. (1996). *The Ethics of Policing*. Cambridge: Cambridge University Press.

Klockars, C.B. (1985). Order Maintenance, the Quality of Urban Life, and Police: A Different Line of Argument. *Police Leadership in America* (ss.296-308). Derleyen W. Geller. New York: Praeger.

Klockars, C. B. (1988). The Rhetoric of Community Policing, Community Policing: Rhetoric or Reality (ss.239-258). Derleyen J. R. Greene ve S. Mastrofski, D., New York: Praeger.

Klockars, C. B., Harver, W. E. (1993). *The Production and Consumption of Research in Police Agencies in the United States*. Newark, DE: University of Delaware Report to the National Institute of Justice.

Koçu, R. E. (1973). Bedesten ve Kapalı Çarşı. *Hayat Tarih Mecmuası*, 01 Şubat 9-1(1): 57.

Kongar, E. (2003). *21.Yüzyılda Türkiye: 2000 Yıllarda Türkiye'nin Toplumsal Yapısı*. 32.Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Kolvin, I., M. ve diğerleri (1990). *Continuities of Deprivation? The Newcastle 1000 Family Study*. Aldershot: Avebury.

Kube, E. (1996). Proactive Policing in Germany, *Uluslararası Sempozyum: Modern Adli Soruşturma Yöntemleri ve İnsan Hakları*, Ankara:E.G.M. Basımevi.

Krahn, H. (1984). Rural-urban origin and fear of crime. *Rural Sociology*. 49:247-260.

Kratcoski, P. C, Dukes, D. (1995). Perspectives on Community Policing. In P. C. Kratcoski and D. Dukes (Eds.), *Issues in Community Policing*, Cincinnati: Anderson Publishing Co., 5-20.

Kratcoski, P., S. Noonan (1995). An Assessment of Police Officers' Acceptance of Community Policing. *Issues in Community Policing* (ss.169-185). Derleyen Kratcoski, P. ve D. Dukes. Cincinnati: Anderson.

Kuhn, T. S. (1970). *The Structure of Scientific Revolutions*. Chicago: University of Chicago Press.

Lab, S. P., J. D. Hirschel (1988). Climatological Conditions and Crime: The Forecast is.. ?. *Justice Quarterly*. 5:281-299.

Langworthy, RH, Travis, L.F. (1999). *Policing in America: A Balance of Forces*. 2nd edition. Columbus: Prentice Hall.

Lapidus, I. M. (1984). *Muslim Cities in the Later Middle Ages*. Cambridge: Cambridge University Press.

Launay, G. (1987). Victim-Offender Conciliation. *Applying Psychology to Imprisonment*. Derleyen B.J. McGurk, D.M. Thornton ve M. Williams. London, UK: Her Majesty's Stationery Office.

Laycock, G., Tilley, N. (1995). Implementing crime prevention. Building a safer society: Strategic approaches to crime prevention (ss. 535-584). Derleyen M. Tonry D. Farrington. Chicago: University of Chicago Press.

LeBeau, J. L. (1994). The Oscillation of Police Calls to Domestic Disputes with Time and the Temperature Humidity Index. *Journal of Crime and Justice*. 17:149-61.

LeBeau, J. L., R H. Langworthy (1986). The Linkages Between Routine Activities, Weather, and Calls for Police Service. *Journal of Police Science and Administration*. 14:137-145.

Leighton, B. N. (1991). Visions of community policing: Rhetoric and Reality in Canada. *Canadian Journal of Criminology*, 33(3-4):485-522.

Linden, E., Hacker, J.C., (1973). Affective Ties and Delinquency. *Pacific Sociological Review*. 16(1):27-47.

Liska, A., M. Chamlin (1984). Social Structure and Crime control Among Macrosocial Units. *American Journal of Sociology*. 90:383-395.

Lispsy, M. (1980). *Street-Level Bureaucracy: Dilemmas of the Individual in Public Services*. New York: Russell Sage.

Little, R. G. (2004). Holistic Strategy for Urban Security, *Journal of Infrastructure Systems*. 10(2- June 1): 52-59.

Livingston, D. (1997). Police discretion and the quality of life in public places. *Columbia Law Review*. 97:51-99.

Loeber, R., Dishion, T.J. (1983). Early Predictors of Male Delinquency: A Review. *Psychology Bulletin*. 94:68-99

Loeber, R., Stouthamer L. M. (1986). Family factors as correlates and predictors of juvenile conduct problems and delinquency. *Crime and Justice* (ss.29-149). An Annual Review of Research, 7. Derleyen Tonry, M. ve Morris, N. Chicago: University of Chicago Press.

Lorex Safety and Security. (1995). *Lorex/CSC National Community Safety and Crime Prevention Survey highlights*. Ontario: Lorex Safety and Security.

Lurigio, A. J., Rosenbaum, D. (1986). Evaluation research in community crime prevention: a critical look at the field. *Community Crime Prevention: Does It Work?* (ss.19-44). Derleyen Rosenbaum, D. P. Beverly Hills: Sage.

Lurigio, A. J., Rosenbaum, D. P. (1994). The impact of community policing on police personnel: A review of the literature. *The Challenge of Community Policing: Testing the Promises* (ss.147-163). Derleyen D. P. Rosenbaum, ed., Thousand Oaks, CA: Sage.

Macauley, S. (1986). Private Government. *Law and the Social Sciences* (ss.445-518). Derleyen M. Lipson ve S. Wheeler. New York: Russell Sage.

MacNamara, D. E. J. (1977). August Vollmer. *Pioneers in Policing* (ss.178-190). Derleyen P. J. Stead. Montclair, NJ: Patterson Smith.

Maguire, M. (1997). Crime statistics, pattern and trends: changing perceptions and their implications. *The Oxford Handbook of Criminology* (ss.135-188). Derleyen Morgan, R., Reiner, R. Oxford: Clarendon Press.

Maguire, E. R. ve diğerleri (1997). Patterns of Community Policing in Nonurban America. *Journal of Research in Crime and Delinquency*. 34:(3): 368-394.

Manning, P. (1984). Community Policing. *American Journal of Police*. 5(2):205-227.

Manning, P. K. (1988). Community Policing As a Drama of Control. *Community Policing: Rhetoric or Reality* (ss.27-45). Derleyen J. R. Greene ve S. D. Mastrofski. New York: Praeger.

Manning, P. K. (1997). *Police Work: The Social Organization of Policing*. Prospect Heights, IL: Waveland Press, Inc.

Manning, P. K. (1999). A Dramaturgical Perspective. *In the Privatization of Policing: Two views* (ss.49-124). Derleyen B. Forst ve Manning K P.. Washington, D.C.: Georgetown University Press.

Martin, S. (1980). *Breaking and Entering: Policewomen on Patrol*. Berkeley, CA: University of California.

Marx, G. T. (1989). Commentary: Some Trends and Issues in Citizen Involvement in the Law Enforcement Process. *Crime and Delinquency*, 35(3): 500-519.

Marzulli, J. (2000). Quality crimefighting. *New York Daily News*. 20 December:5.

Maslow, A. H. (1977). A theory of human motivation., *Human Relations in Management* (ss.333-335). Derleyen I. L Hickman, Jr. Ve S. G. Huneryager, Cincinnati: South-Western,

Mastrofski, S. D. (1981). Policing the Beat: The Impact of Organizational Scale on Patrol Officer Behavior in Urban Residential Neighborhoods. *Journal of Criminal Justice*. 9:343-358.

Mastrofski, S. D. (1991). Community Policing as Reform: A Cautionary Tale. *Thinking about Policing (2nd edition)* (ss.47-67). Derleyen C. B. Klockarg ve S. D. Mastrofski. New York: McGraw-Hill.

Mastrofski, S.D. (1992). What Does Community Policing Mean for Daily Police Work?. *National Institute of Justice Journal*. Issue No. 225.

Mastrofski, S. D. (1993). Varieties of Community Policing. *American Journal of Police*. 12:65-77.

Mastrofski, S. D. (1994), Community Policing and Police Organization Structure. Paper presented at the Workshop on Evaluating Police Service Delivery, Centre for Comparative Criminology, University of Montreal, 1994 November 2-4.

Mastrofski, S. D., R E. Worden ve J. B. Snipes (1995). *Law Enforcement in a Time*

of Community Policing. *Criminology*. 33:539-563.

Matthews, R. (1992). Replacing "Broken Windows": crime, incivilities and urban change. *Issues in Realist Criminology* (ss. 19-50). Derleyen R. Matthews and J. Yang. London: Sage.

McBammet, D., J. (1981). *Conviction: Law, the State and the Construction of Justice*. London: MacMillan Press.

McGahey, R. M. (1986). Economic conditions, neighbourhood organization and urban, Communities and Crime (ss.231-270). Derleyen A. J. Reiss, Jr. ve M. Tonry. Chicago: University of Chicago Press.

McGregor, D. (1960). *The Human Side of Enterprise*. New York: McGraw-Hill.

Meagher, S.M. (1985). Police Patrol Styles: How Pervasive is Community Variation?. *Journal of Police Science and Administration*. 13:36-45.

Melossi, D. (1990). *The State of Social Control*. New York: St Martin's Press, Inc.

Meyers, A.R. ve diğlerleri (1987). Cops and Drivers: Police Discretion and the Enforcement of Maine's 1981 OUI Law. *Journal of Criminal Justice*. 15:361-368.

Miller, J.M, K. Bryant (1993). Predicting Police Behavior: Ecology, Class, and Autonomy. *American Journal of Criminal Justice*. 18(1): 133-151.

Monkkonen, E. (1981). *Police in Urban America 1860-1920*. Cambridge: Cambridge University Press.

Moore, M. H. (1992). Problem-solving and Community Policing. *Modern Policing* (Vol. 15) (ss. 99-358). Derleyen M. Tonry ve N. Morris. Chicago: The University of Chicago Press.

Moore, M. H. (1994). Research Synthesis and Policy Implications. *The Challenge of Community Policing: Testing the Promises* (ss. 285-299). Derleyen D. P. Rosenbaum. Thousand Oaks: Sage Publications.

Moore, M. H., Trojanowicz, R. C. (1988). *Policing and the Fear of Crime: Perspectives on Policing*. Washington, DC: National Institute of Justice.

Morgan, R., T. Newburn. (1997). *The Future of Policing*. Oxford, UK: Clarendon Press.

Morrison, A. F., Kadish, M. T. (1983). *Encyclopedia of Crime and Justice*. Vol.1. New York: Free Press.

Mortimore, P. ve diğerleri. (1988), *School Matters: The Junior Years*, Shepton Mallett: Open Boks.

Muir. W. (1977). *Police: Streetcorner Politicians*. Chicago. Illinois: University of Chicago Press.

Mumford K., Power A.(2003). *East Enders: Family and community*. East London Bristol: The Policy Pres.

MVA Consultancy (1991), *Links Between Truancy and Delinquency*, report prepared for the Scottish Office Education Department, Edinburgh.

Nair, G., Ditton, J. ve Phillips, S. (1993). Environmental improvements and the fear of crime: The sad case of the 'Pond' area in Glasgow. *British Journal of Criminology*, 33(4):555-561.

New York City Police Department (1994). *Strategy Number Five, Reclaiming the Public Spaces of New York*. 18 July.

Newman, O. (1972). *Defensible Space: Crime Prevention through Urban Design*, New York: Macmillan.

Newman, G., Clarke, R. V. ve Shoham G.S. (1997). *Rational Choice and Situational Crime Prevention*. Hants: Dartmouth Publishing Company Ltd.

Niederhoffer, A. (1969). *Behind the Shield: The Police in Urban Society*. Garden City, NY: Anchor.

Oliver, W. M. (1998). *Community-Oriented Policing: A Systematic Approach to Policing*. Prentice Hall: New Jersey.

Oliver, W. M., Elaine B. (1998). Community Policing: A Conceptual Framework. *Policing: An International Journal of Police Strategies and Management*. 21(3): 490-509.

O'Malley, P., Palmer, D. (1996). Post-Keynesian Policing. *Economy and Society*, 25(2):137-155.

Ortaylı, İ. (1979). *Türk İdare Tarihi*. Ankara:TODAİE.

Ortaylı, İ. (1985). *Tanzimattan Cumhuriyete Yerel Yönetim Geleneği*. İstanbul:Hil yayınları.

Ortaylı, İ. (2000). *Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri (1840-1880)*. Sayı.178. Ankara: TTK Yayınları.

O'Shaughnessy, P. (1999). Red flags on two cops. *Daily News*, 13 February (internet edition).

Ostrom, V. (1974). *The Intellectual Crises in American Public Administration*. Rev. ed. Tuscaloosa: University of Alabama Press.

Ostrom, E, RB. Parks ve G.P. Whittaker (1978). *Patterns of Metropolitan Policing*. Cambridge: Ballinger Publishing.

Ovenden, N. (1998). We are serious about prevention of youth crime, says McLellan. *The Edmonton Journal*. May 13, A16.

Öner, Ş. (1998). Kentleşme ve Modernleşmenin Siyasal Davranışlar Üzerindeki Etkisi. *T.C.İçişleri Bakanlığı Türk İdare Dergisi*. 70(420):65-96.

Özbilgen, E. (2003). *Bütün Yönleriyle Osmanlı*. İstanbul: İz Yayıncılık.

Palabıyık H., Atak, Ş. (2000). *21. Yüzyıla Girerken Mahalle Yönetimi*. Düzenleyen Zerrin Toprak. İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi Yerel Gündem 21 Yayını.

Palabıyık, H., Atak, Ş. (2001). Türkiye'de Mahalle Yönetimi. *Avrupa Birliği ile Bütünleşme Sürecinde Türkiye'de Yerel Yönetimler*. İstanbul: Alfa Kitabevi.

Pate, A. ve diğerleri (1986). *Reducing Fear of Crime in Houston and Newark: A Summary Report*. Washington, D.C.: Police Foundation.

Pate, A. ve diğerleri (1987). *Police Response Time: Its Determinants and Effects*. Washington, DC: Police Foundation.

Pease, K. (1992). Preventing Burglary on a British Public Housing Estate., *Situational Crime Prevention: Successful Case Studies* (ss.223-229). Derleyen R.V. Clarke. Albany, NY: Harrow and Heston.

Pease, K. (1994). Crime prevention. *Oxford Handbook of Criminology* (ss.659-704). Derleyen M. Maguire, R. Morgan ve R. Reiner. Oxford: Clarendon Pres.

Pease, K. (1999). Changing the context of crime prevention Reducing Offending: As Assessment of Research Evidence on Ways of Dealing with Offender Behaviour. Derleyen P. Goldblatt ve C. Lewis. Home Office Research Study 187. London: Home Office.

Pemberton, K. (1995). And once the sentence is over...? The Edmonton Journal, p. 31.

Percey, S. L. (1980). Response time and citizen evaluation of police. *Journal of Police Science and Administration*. 8: 75-81.

Perouse, J. F., Dekhli, K. (2002). Gözardı Edilen Bir Mahalle -Küçükçekmece Ayazma Mahallesi-. *İstanbul Dergisi*. 40: 81-83.

Pirenne, H. (1994). *Ortaçağ Kentleri Kökenleri ve Ticaretin Canlanması*. Çev. Şadan Karadeniz. İstanbul: İletişim Yayınları.

Police Foundation (1981). The Newyork Foot Patrol Experiment. Washington, DC.

Pollard, C. (1997). Zero tolerance problems. *Police Review*. 4 April: 33-41.

Pollard, C. (1998). Zero tolerance: short term fix, long term liability?, Zero Tolerance: Police in a Free Society (ss. 43-57). Derleyen N. Davis. London: Institute of Economic Affairs.

Power, A. (1993). *Hovels to High Rise*. London:Routledge.

Power, A. (2004). *Neighbourhood Management and the Future of Urban Areas*. Case paper 77. January.

Radzinowicz, L. A. (1948). *A History of English Law and Its Administration from 1750*. London: Stevens and Sons.

Ramsay M. (1982). *City-centre Crime: The Scope of Situational Prevention*. Research and Planning Unit Paper 10. London: Home Office.

Rawlings, P. (1995). The Idea of Policing: A History. *Policing and Society*. 1(5):129-149.

Reiner, R. (1992). *The Politics of the Police*. (2nd ed). New York: Harvester/Wheatsheaf.

Reiner, R. (1997). Policing and the police. *The Oxford Handbook of Criminology* (ss.705-772). Derleyen M. Maguire, Rod M. ve R. Reiner. Oxford, UK: Clarendon Press.

Reisig, M. D., A. L. Giacomazzi (1998), Citizen Perceptions of Community Policing: Are Attitudes Toward Police Important?. *Policing: An International Journal of Police Strategies and Management*. 21(3): 547-561.

Reiss, A. J. J. (1971). *The Police and the Public New Haven*. CT: Yale University Press.

Reiss, A. J., M. Tonry (1986). *Communities and Crime*. Chicago, IL: University of Chicago Press.

Reith, C. (1952). *The Blind Eye of History*. London: Faber and Faber.

A Report to the President's Commission on Law Enforcement and Administration of Justice (1967). Washington, D.C.: Government Printing Office.

Repetto, T. A. (1976). Crime prevention and the displacement phenomenon. *Crime and Delinquency*. Cambridge, Mass.: Ballinger. 22:166-177.

Richardson, J. F. (1973). *Work in America: Report of the Department of Health, Education and Welfare*. Washington, D.C.: Government Printing Office.

Richardson, J. F. (1970). *The New York Police: Colonial Times to 1901*. New York: Oxford University Press.

Richardson, J. F. (1974). *Urban Police in the United States*. New York: Kennikat Press.

Riechers, L. M., R. Roberg (1990). Community Policing: A Critical Review of Underlying Assumptions. *Journal of Police Science and Administration*. 17:105-114.

Riksheim, E.C., S.M Chermak (1993). Causes of Police Behavior Revisited. *Journal of Criminal Justice*. Vol 21 pp 353-382.

Riley, D., Shaw, M. (1985). *Parental Supervision and Juvenile Delinquency*. Home Office Research Study No. 83. London: HMSO.

Robins, K. (1995). Collective Emotion and Urban Culture. *Managing Cities The New Urban Context* (ss.45-61). Derleyen P.Healey ve diğ erleri. Newyork: John Wiley and Sons Ltd.

Romeanes, T. (1998). A question of confidence: zero tolerance and problem-oriented policing. *Zero Tolerance Policing* (ss.39-56). Derleyen R. Burke. Leicester: Perpetuity Press.

Roncek, D.W., P. A. Maier (1991). Bars, Blocks, and Crimes Revisited: Linking The Theory of Routine Activities to the Empiricism of Hot Spots. *Criminology*. 29(4): 725-753.

Rose, N. (1989). *Governing the Soul*. London: Routledge.

Robinson, C. D., R. Scaglione ve J. M. Olivero. (1994). *Police in Contradiction: The Evolution of the Police Function in Society*. Westport, CT: Greenwood Press.

Rosenbaum, D., P. (1986). The Problem of Crime Control., Community Crime Prevention. Does it Work? (Vol. 22. Sage Criminal Justice System Annuals,) (ss.11-18). Derleyen D. P. Rosenbaum. Beverly Hills: Sage Publications.

Rosenbaum, D.P. (1988). Community Crime Prevention: A Review and Synthesis of the Literature. *Justice Quarterly*. 5: 325-395.

Rosenbaum, D. P., A. J: Lurigio (1994). An Inside Look at Community Policing Reform: Definitions, Organizational Change, and Evaluation Findings. *Crime and Delinquency*. 40:3:299-314.

Rubenstein, H. ve diğeri (1980), *The Link between Crime and the Built environment: The Current State of Knowledge*. Washington: National Institute of Justice.

Rutter, M., Giller, H. (1983). *Juvenile Delinquency: Trends and Perspectives*. London: Penguin.

Rutter, M., ve diğeri (1979), *Fifteen Thousand Hours: Secondary Schools and their Effects on Children*, London: Open Books.

Rüstem, E. (2002). *Kentleşme ve Sosyal Değişme*. Ankara: Bilim Adamı Yayınları.

Sadd, S., R. Grinc (1994). Innovative Neighborhood Oriented Policing: An Evaluation of Community Policing Programs in Eight Cities. The Challenge of Community Policing: Testing the Promises (ss. 27-52). Derleyen Dennis P. Rosenbaum. Sage: Thousand Oaks.

Sampson, R.J., W.B. Groves (1989). Community Structure and Crime: Testing Social-Disorganization Theory. *American Journal of Sociology*. 94: 774-802.

Sampson, R. J., Laub, J. H. (1993). *Crime in the Making: Pathways and Turning Points through Life*. Cambridge: Harvard University Press.

Scheerer, S., Hess, H. (1997). Social Control: A Defense and Reformulation. *Social Control and Political Order: European Perspectives at the End of the Century* (ss.96-130). Derleyen R. Bergalli and C. Sumner. London: Sage.

Seagrave, J. (1996a). Defining Community Policing. *American Journal of Police*. 15(2): 1-22.

Seagrave, J. (1996b). Community policing: The views of police executives in British Columbia. *Policing and Society*. 6:163-180.

Seyhan, K. (1994). *An Examination and Evaluation of the Development and Role of Police Crime Prevention Officers in England and Wales*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Leicester: University of Leicester.

Seyhan, K. (2002). Polislik ve Suçun Önlenmesi. *Türkiye'de Devlet, Toplum ve Polis* (ss.173-197). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Shaw C.R., McKay H.D. (1931). *Social Factors in Juvenile Delinquency*. Washington D.C.: Government Printing Office.

Shaw, C. R., McKay, H. D. (1942). *Juvenile Delinquency and Urban Areas*, Chicago: University of Chicago Press.

Shearing, C. D. (1994). The Relation Between Public and Private Policing. *Modern Policing* (Vol. 15) (ss. 399-434). Derleyen M. Tonry and N. Morris. Chicago: The University of Chicago Press.

Shearing, C. (1995). *Reinventing Policing: Policing as governance., Privatisierung staatlicher Kontrolle: Befimde, Konzepte, Tendenzen* (ss.70-87). Derleyen F. Sack. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft.

Shearing, C. D., Stenning, P. C. (1987), *Refraining Policing. Private Policing* (ss. 9-18). Derleyen C. D. Shearing ve P. C. Stenning. Newbury Park: Sage.

Sheptycki, J. (1995). *Transnational Policing and the Makings of a Postmodern State. British Journal of Criminology.* 35:613-631.

Sherman, L. (1980). *Causes of Police Behavior: The Current State of Quantitative Research. Journal of Research in Crime and Delinquency.* 17(1):69-100.

Silberman, C. E. (1980). *Criminal Violence, Criminal Justice.* New York: Vintage.

Silverman, E. B., Jo-Ann Della-Giustina. (2001). *Urban Policing and the Fear of Crime. Bannister. Fear and the City (Special Issue of Urban Studies).* Derleyen Joe ve Nick Fyfe. 38(5-6): 941-958.

Skogan, W. G. (1990). *Disorder and Decline: Crime and the Spiral of Decay in American Neighborhoods.* The Free Press: New York.

Skogan, W.G. (1998). *Community Policing in Chicago. Community Policing: Contemporary Readings* (ss. 159-174). Derleyen G.P. Alpert and A. Piquero. Prospect Heights, IL: Waveland Press.

Skogan W.G., Maxfield M.G. (1981). *Coping with Crime, Individual and Neighbourhood Reactions.* Beverly Hills: Sage.

Skogan, W. G., Klecka, W. R. (1997). *Fear of crime.* Washington: American Political Science Association.

Skolnick, J. (1972). *Changing Conceptions of the Police, In Great Ideas Today*. Chicago: Encyclopedia Britannica.

Skolnick, J. M, Bayley, D. H. (1986). *The New Blue Line: Police Innovation in Six American Cities*. New York: Free Press.

Skolnick, J.H., Bayley, D.H (1988). Theme and Variation in Community Policing. *Crime and Justice* (ss.1-37). Derleyen Tonry, M. ve N. Morris. Chicago, IL: University of Chicago Press:.,

Slovak, J.(1986). *Styles of Urban Policing: Organization, Environment, and Police Styles in Selected American Cities*. New York: New York University Press.

Smith, D.A. (1987). Police Response to Interpersonal Violence: Defining the Parameters of Legal Control. *Criminology*. 22:19-38.

Smith D.A., J.R Klein (1983). Police Agency Characteristics and Arrest Decisions. *Evaluating Performance in CJ Agencies* (ss.63-97). Derleyen G. P. Whittaker, C. D. Phillips. Beverly Hills: Sage.

Smith, D.A., J.R Klein (1984). Police Control of Interpersonal Disputes. *Social Problems*. 31:468-481.

Smith, D.A., C.A. Visher ve L.A. Davidson (1984). Equity and Discretionary Justice: The Influence of Race on Police Arrest Decisions. *Journal of Criminal Law and Criminology*. 75:234-81.

Sorencen, S. L., Hayes, J. G. (2002). *Situational Crime Prevention in Public Settings*. Business Briefing: Global Security Systems.

South, N. (1995). Privatization, Private Policing and the Administration of Sanctions: Historicla Remarks and Contemporary Observations. *Privatizierung staatlicher*

Kontrolle: Bejunde, Konzepte, Tendenzen. Derleyen F. Sack. Baden-Baden: Nomos Verlag.

Sparrow, M K., Moore, M. J. ve Kennedy, D. M. (1990). *Beyond 911: A new era for policing.* New York: Basic Books.

Spelman, W., Eck, J. E.(1987). *Newport News Tests Problem-Oriented Policing.* Nij Reports Jan-Feb, 2-8.

Spitzer, S., Andrew T. S. (1977). Social Control in Historical Perspective. *Corrections and Punishment.* Derleyen D. Greenberg. Beverly Hills, CA: SAGE Publications, Inc.

Spitzer, S., and Scull, A. T. (1977). Privatization and Capitalist Development; The Case of the Private Police. *Social Problems.* 25(1), 18-29.

Sprott, J. B., Doob, A. (1997). Fear, victimization and attitudes to sentencing, the courts, and the police. *Canadian Journal of Criminology.* 39(3):275-291.

Stenson K. (1996), Communal Security as Government - The British Experience. In: W. Hammerschick ve diğeri. *Jahrbuch Für kommunale Sicherheitspolitik.* Nomos, Baden-Baden.

Stumvoll, G. (2001). *Cooperative Crime Prevention: Urban Planning, Police, Civil Society.* www.zitig.de/archiv/stummv2.pdf (10.06.2005).

Suri, L. (2002). Mahalle Belediye Bağlamında İstanbul ve Pendik. *İstanbul Dergisi.* 40: 87-92.

Swanson, C. (1978). The Influence of Organization and Environment on Arrest Policies in Major U.S. Cities. *Policy Studies Journal.* 7:390-398.

Sykes, G., D. Matza (1957). Techniques of Neutralization: A Theory of Delinquency. *American Journal of Sociology*. 22:664-670.

Sykes, R.E., E.E. Brent (1980). The Regulation of Interaction by Police: A Systems View of Taking charge. *Criminology*.18:182-97.

Şahin, E. (2005). Özel Güvenlik Teşkilatı, Halk Tarafından Benimsenme Konusunda Geçmişimizdeki Özel Bekçi Teşkilatını Yakalayabilir mi?. *II. Ulusal Özel Güvenlik Sempozyumu*. Kocaeli:Kocaeli Üniversitesi Matbaası.

Şeker, G. (2005). Kent Güvenliği Örgütlenmesinde Mahalle, Çarşı ve Mahalle Bekçileri. *Polis Bilimleri Dergisi*. 7(4):59-90.

Şimşek, H. (2002). *Toplum Destekli Polislik*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale:Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tarling, R. (1982), *Unemployment and Crime*, Research Bulletin No. 14. London: Home Office Research and Planning Unit.

Task Force Report (National Advisory Committee on Criminal Justice Standards and Goals). (1976). Private Security: Report of the Task Force on Private Security. Washington, D.C.: Government Printing Office.

Tatlıdil, E. (1998). Türkiye’de Kentleşme İstihdamı ve Eğitim İlişkisi. *E.Ü. Ed. Fak. Sosyoloji Dergisi*. 6.

Taylan, E. (1992). Mahalle Muhtarlığı Sorunları. *Türk İdare Dergisi*. 64(395).

Taylan, E. (1996). *Mahalle Muhtarlığı ve Açıklamalı Mahalle Muhtarlığı Kanunu*. Ankara: Papirus Ofset.

Tekeli, İ., Gülöksüz, Y. (1989). *Kentleşme ve Kentlileşme Türkiye Deneyimi Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi 5*. Ankara: İletişim Yayınları.

The Angus Reid Report (1997). *Crime and Canada's Justice System*. July/August.

The New Encyclopedia Britannica. (1998). Chicago: Encyclopedia Britannica, Inc.

Thomas, C. W., Hyman, J. F. (1977). Perceptions of crime, fear of victimization and public perceptions of police performance. *Journal of Police Science and Administration*. 5: 305-317.

Tok, Ö. (2005). Kadı Sicilleri Işığında Osmanlı Şehrindeki Mahalleden İhraç Kararlarında Mahalle Ahalisinin Rolü (XVII. ve XVIII. Yüzyıllarda Kayseri Örneği). *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 18(1):155-173.

Toksöz F. (1997). *Yurttaş Katılımı*. Bursa: Helsinki Yurttaşlar Derneği ve Bursa Büyükşehir Belediyesi ortak yayını.

Tonry, M., Farrington, D. P. (1995). *Building a Safer Society: Strategic Approaches to Crime Prevention*. *Crime and Justice*. A Review of Research Vol. 19. Chicago: Chicago University Press.

Topal, A.K. (2004). Kavramsal Olarak Kent Nedir ve Türkiye'de Kent Neresidir?. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 6(1):279-294.

Toprak, Z. (2001). *Yerel Yönetimler*. İzmir:D.E.Ü. Yay.

Toprak, Z. (2008). *Kent Yönetimi ve Politikası*. İzmir: Birleşik Matbaacılık.

Toprak, Z. (2003). Yenilikçi – Düşünen Kentler ve Toplumsal İlişkiler. *Avrupa Birliği ve Yerel Yönetimler* (ss.62-67). Düzenleyen Türkiye Belediyeler Birliği Uluslararası Seminer. İstanbul. 27 – 30 Mart.

Toprak, Z. ve diğerkleri (2000). *21. Yüzyıla Girerken Belediye Zabıtası*. İzmir Yerel Gündem 21. İzmir: EGE-ZAV Yayını.

Toprak, Z., Palabıyık, H. ve Atak, Ş. (2001). *21. Yüzyıla Girerken Mahalle Yönetimi*. İzmir: İzmir Yerel Gündem 21 Yayını.

Tunçay, M.(1994). *Kentsel Haklar: Karşılaştırmalı Bir Çerçeve*de Türkiye. İstanbul:Wald Yayınları.

Türk Dil Kurumu (1998). *Güncel Türkçe Sözlük*. Ankara.

Türüsel, M. A. (1974). Ellinci Yılda İstanbul Bekçi Teşkilatı. *Polis Emeklileri Derneği Polis Dergisi*. 21:263.

Trasler, G. (1986). Situational Crime Control and Rational Choice: A Critique. *Situational Crime Prevention: From Theory into Practice* (ss.17-24). Derleyen K. Heal, G. Laycock. London, UK: Her Majesty's Stationery.

Trojanowicz, R. C. (1994). *Community policing: A Survey of Police Departments in the United States*. Washington, D.C.: U.S. Department of Justice.

Trojanowicz, R., Bucqueroux, B. (1990). The Changing Meaning of Community. *Community Policing - A Contemporary Perspective* (ss.75-99). Derleyen R. Trojanowicz ve B. Bucqueroux. Ohio: Anderson Publishing,.

Trojanowicz, R, Carter, D. (1988). *The Philosophy and Role of Community Policing: National Neighborhood Foot Patrol Center*. Michigan: School of Criminal Justice, Michigan State University.

Turkstra, J. (1998). *Urban development and geographical information: Spatial and temporal patterns of urban development and land values using integrated geodata*. Villavicencio, Columbia: ITC publication no. 60.

Ulusoy, A., Akdemir, T. (2002). *Mahalli İdareler Maliyesi*. 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınevi.

U.S. Department of Justice. (1967). *The Challenge of Crime in a Free Society*. Washington, D.C.: Government Printing Office.

U.S. Department of Justice. (1991). *Sourcebook of Criminal Justice Statistics 1991*. Washington, DC: Government Printing Office.

Utting, D., Bright, J. ve Henricson, C. (1993). *Crime and the Family*, Family Policy Studies Centre, London: Occasional Paper 16.

Van Dijk, J. J., Mayhew, P. ve Killias, M. (1991). *Experiences of Crime across the World: Key Findings from the 1989 International Crime Survey*. Deventer: Kluwer.

Van Soomeren P. (1996). Safe and Secure Cities. *Conference on the reduction of urban insecurity* (ss.219-234). Düzenleyen Council of Europe. Barcelona, Spain, November 17-20 1987.

Waddington, P. (1984). Community Policing: A Sceptical Appraisal. *Law and Order and British Politics* (ss. 84-96). Düzenleyen P. Norton. Aldershot: Gower.

Waldo, D. (1948). *The Administrative State: A Study of the Political Theory of American Public Administration*. New York: Ronald Press.

Walker, S. (1980). *Popular Justice: A History of American Criminal Justice*. New York: Oxford Univ. Press.

Walker, S. (1999). *The Police in America*. New York: McGraw-Hill College.

Walmsley, R., Howard, L. ve White, S. (1991). *The National Prison Survey 1991: Main Findings*. Home Office Research Study No. 128. London: HMSO.

Walsh, W. F. (1995). Analysis of the Police Supervisor's Role in Community Policing. *Issues in Community Policing* (ss. 141-151). Düzenleyen P.C. Kratcoski ve D. Dukes. Cincinnati: Anderson Publishing..

Walton, M. (1986). *The Demino Management Method*. New York: Perigee.

Weatheritt, M. (1986). *Innovations in Policing*. London: Croom Helm.

Webb, V. J., C. M. Katz (1997). Citizen Ratings of the Importance of Community Policing Activities. *Policing: An International Journal of Police Strategies and Management*. 20:7-23.

Weisel, D.L., IE. Eck (1994). Toward a Practical Approach to Organizational Change: Community Policing Initiatives in Six Cities. *The Challenge of Community Policing: Testing the Promises* (ss. 53-72). Derleyen D. P. Rosenbaum. Thousand Oaks: Sage.

Welsh, B. C., Farrington, D. P. (1999). Value for Money: A Review of the Costs and Benefits of Situational Crime Prevention. *The British Journal of Criminology*. 39(3): 345-368.

Wermman, C., L Piliavin (1967). Gang Members and the Police. *The Police: Six Sociological Essays* (ss. 56-98). Derleyen D. Bordura. New York: John Wiley and Sons.

West, D. J. (1982). *Delinquency: Its Roots, Careers and Prospects*. London: Heinemann.

Whyte, W.F. (1943). *Street Comer Society*. Chicago: University of Chicago Press.

Wikstrom, P. H. (1995). Self-Control, Temptations, Frictions and Punishment: An

Integrated Approach to Crime Prevention. *Integrating Crime Prevention Strategies: Propensity and Opportunity* (ss.7-38). Derleyen Wikstrom, P. H., Clarke, R. V. ve McCord, J.. Sweden: National Council for Crime Prevention.

Wilson, H. (1980). Parental supervision: a neglected aspect of delinquency. *British Journal of Criminology*. 20(3): 203–235.

Wilson, J.Q. (1968). *Varieties of Police Behavior*. New York: Atheneum.

Wilson, J. Q. (1985). *Thinking about Crime*. New York: Basic Books.

Wilson, J., Q., Kelling, G. L. (1982). Broken Windows: The Police and Neighborhood Safety. *Atlantic Monthly*, 249(March):29-38.

Winkel, F. W., Universiteit, V. (1986). Reducing fear of crime through police visibility: a field experiment. *Criminal Justice Policy Review*. 1: 381-398.

Worden, R E. (1989). Situational and Attitudinal Explanations of Police Behavior: A Theoretical Reappraisal and Empirical Assessment. *Law and Society Review*. 23:667-711.

Worden, RE. (1990). A Badge and a Baccalaureate: Policies, Hypotheses and Further Evidence. *Justice Quarterly*. 7:565-592.

Wortley, R. (1996), Guilt, Shame and Stiuatonal Crime Prevention. *Crime Prevention Studies* (ss.115-130). Derleyen R. Homel. Volume 5. New York: Criminal Justice Pres.

Wycoff, M. A. (1988). The Benefits of Community Policing: Evidence and Conjecture. *Community Policing: Rhetoric or Reality* (ss. 103-120). Derleyen J. R. Grene, S. D. Mastrofski. New York: Praeger..

Wyckoff, M. A., Skogan, W. G. (1994). Community Policing in Madison: An Analysis of Implementation and Impact. *The Challenge of Community Policing* (ss. 75-91). Derleyen D. P. Rosenbaum. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Yaman, T. M. (1940). Osmanlı İmparatorluğu Mülki İdaresinde Avrupalılaşıma Hakkında Bir Kalem Tecrübesi. *İdare Mecmuasının 138-142 sayılarından ayrı basım*, İstanbul: Cumhuriyet Matbaası.

Yıldız, A. (2002). Avrupa Birliği ile Entegrasyon Sürecinde Ulusal Hukukumuz ve Güvenliğimiz. *Türkiye'nin Güvenliği Sempozyumu Bildirileri*. Fırat Üniversitesi. 7-19 Ekim 2001.

Yırtıcı, H. (2005). *Çağdaş Kapitalizmin Mekansal Örgütlenmesi*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi.

Yin, R. K. (1986). Community crime prevention: a synthesis of eleven evaluations. *Community Crime Prevention: Does It Work?* (ss. 294-308). Derleyen D. Rosenbaum. Newbury Park, CA: Sage Publications.

Young, J. (1996). Community Policing in Savannah, Ga. *Themes and Variations in Community Policing: Case Studies in Community Policing* (ss. 69-80). Washington, DC: Police Executive Research Forum.

Zimbardo, P.G. (1973). The Psychological Power and Pathology of Imprisonment.. *Social Psychology* (ss.40-56). Derleyen E. Aronson, R Helmreich. New York, NY:Van Nostrand.